T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY00818 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-I GAZELİYYÂT

(İNCELEME-METİN-MESTAP'A GÖRE TASNİFİ)

Sena TURAL DOĞRU

2501180146

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Esra EGÜZ

İstanbul-2022

Sena TURAL DOĞRU

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ "TY00818" NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-I GAZELİYYÂT ve MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

ÖZ

Bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde TY00818 numarada *Mecmû'a-ı Gazeliyyât* adıyla kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni, incelenmesi ve MESTAP'a göre tasnifinden oluşmaktadır.

Mecmû'a-i Gazeliyyât, XV-XVI. yüzyıllar arasında yaşamış şairlerin şiirlerini ihtiva eder. Mecmuada mahlası belirlenen 71 şair ve toplam 308 şiir bulunmaktadır. Mecmuanın XVI. asırda derlendiği tahmin edilmektedir ve derleyicisi "Hâlî" mahlaslı bir şairdir. Eserde yer alan şiirler yedi farklı nazım şekliyle yazılmış olup bunların tümü aruz vezniyledir. Mecmuadaki şiirler muhteva açısından çeşitlilik göstermekle birlikte genel olarak aşk konuludur.

Bu çalışma ile, Türk edebiyatı araştırmaları için mecmuaların önemini ortaya koymak ve bir mecmua bilgi bankası olan Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, Şiir Mecmuaları, Mecmû'a-ı Gazeliyyât, MESTAP

Sena TURAL DOGRU

THE EXAMINATION AND THE CLASSIFICATION OF THE POETRY COLLECTION NUMBERED "TY00818" IN ISTANBUL UNIVERSITY RARE WORKS LIBRARY ACCORDING TO MESTAP

ABSTRACT

This study is comprised of the transcripted text, the analysis, and the grading of the poetry journal, registered under the name of *Mecmûʿa-ı Gazeliyyât* and numbered TY00818 in Istanbul University Rare Works Library, according to MESTAP table.

Mecmûʻa-ı Gazeliyyât is a majmua (poetry collection) including the poems of the XV-XVI th century poets. In total, there are 308 poems and 71 poets whose pseudonyms determined in the journal. It is surmised that the journal was compiled in the XVI th century and the compiler of the journal is also a poet with the pseudonym "Hâlî". The poems in this work are written in seven different verse forms and they vary in terms of content and all of them written are written in the aruz prosody. While the poems written in this poetry collection have varying contents, the main theme is love.

With this study, it is aimed to reveal the importance of poetry collections for Turkish literature research and to contribute to the Systematic Classification of Journals Project (MESTAP), which is a journal data bank.

Keywords: Classical Turkish Literature, Majmua, Poetry Collections**,** Mecmûʻa-ı Gazeliyyat, MESTAP

ÖNSÖZ

Şiir mecmuaları, kaynaklarda adı geçmeyen veya unutulmuş şairlerin gün yüzüne çıkarılması, bilinen şairlerin bilinmeyen veya dîvânlarında yer almayan şiirlerinin bulunması, dîvânı olmayan şairlerin keşfedilmesi ve şairlerin dîvânlarındaki şiirlerinin farklı varyantlarına tesadüf edilmesi bakımından önemli ve değerlidir. Bu eserler, içerdikleri şiirler sebebiyle dönemin sosyal, siyasi ve tarihî özelliklerini yansıtmakla birlikte, dönemin edebî zevklerini de açığa çıkarır.

Bu çalışmada incelemeye tabi tutulan *Mecmû'a-ı Gazeliyyât*, mecmuada şiirleri de bulunan bir şair tarafından tertip edilmiştir. Şair ve derleyici Hâlî, mecmuasında kendi döneminin öne çıkan şairlerinin şiirlerine yer verirken, kimi zaman şairlerin basılı *Dîvân*'larında yer almayan şiirlerini ele almış kimi zaman da dîvânı olmayan şairlerin şiirlerinden örnekler sunmuştur. Bu mecmua, birbiri ile nazire ilişkisi olan şiirleri ihtiva etmesi bakımından da önemlidir. Bunun yanı sıra, zaman zaman birbiri ile aynı muhtevaya sahip şiirlerin mecmuada arka arkaya sıralandığı görülür.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY00818 numarada kayıtlı olan *Mecmû'a-ı Gazeliyyât*'ın incelendiği çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde mecmualar hakkında genel bilgiler verilmiş, mecmuaların Türk edebiyatı araştırmalarındaki yeri ve önemine dair bilgiler sunulmuştur. Bunun yanı sıra bir literatür taraması eklenerek mecmualar ile ilgili yapılan çalışmalar sıralanmıştır.

Birinci bölüm mecmuanın tanıtılmasına ayırılmıştır. Çalışılan mecmuaya dair bilgiler, mecmuanın nüsha tavsifi, imla hususiyetleri ve tespit edebildiğimiz kadarıyla mecmuada şiirleri yer alan şairlerin biyografileri yer alır. Aynı zamanda mecmuada hangi şairin kaç şiirinin bulunduğu, bu şiirlerin nazım şekilleri ve şairlerin yaşadığı yüzyıllar tablo halinde sunulmuştur.

İkinci bölümde mecmua muhteva ve şekil yönünden incelenmiş, şekil incelemesinde mecmuada kaç şiir yer aldığı, bunların nazım şekillerinin ve aruz kalıplarının ne olduğu ve hangi sıklıkla kullanıldığına dair bilgiler verilmiş, kafiye ve

redif hususiyetleri incelenmiştir. Muhteva incelemesinde ise, içerik bakımından benzerlik gösteren şiirler üzerinde durulmuş ve bunlardan örnekler verilmiştir. Mecmuada kaç nazire şiir bulunduğu da tespit edilerek bölüm sonuna tablo halinde eklenmiştir. Bu bölümün sonunda ayrıca metin kurulumunda izlenen yol yer alır.

Üçüncü bölüm, mecmuanın transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metnine ayrılmış, şiirler şairlerin dîvânlarından veya tezkire, makale, kitap, mecmua gibi diğer kaynaklardan tespit edilebildiği kadarıyla karşılaştırılmıştır.

Dördüncü bölümde, MESTAP tablosuna yer verilmiştir. Bu tabloda şiirlerin bulunduğu sayfa numaraları, şairlerin mahlasları, şiirlerin matla ve makta beyitleri, vezinleri, nazım şekilleri, bend ve beyit sayıları ile açıklamalar kısmı yer alır.

Çalışmanın son bölümüne ise bir seçme sözlük eklenmiştir. Sonuç kısmında, incelediğimiz *Mecmû'a-ı Gazeliyyât* vasıtasıyla ortaya çıkan şiirler değerlendirilmiş, bu şiirler vasıtasıyla Türk edebiyatı araştırmalarına ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) katkı sunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın her aşamasında yardımlarını, desteğini ve ilgisini esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Doç Dr. Esra Egüz'e, değerli önerileriyle çalışmama katkı sağlayan hocam Dr. Öğr. Üyesi Bilal Alpaydın'a, çalışmalarım sırasında beni maddi açıdan destekleyen TÜBİTAK'a, son olarak manevi destekleriyle her zaman yanımda olan aileme ve eşime teşekkür ederim.

Sena TURAL DOĞRU

2022

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **ii**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ ..... **iv**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xi**
KISALTMALAR ..... **xii**
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ ..... **xiv**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **24**
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY00818 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A- I GAZELİYYÂT'IN TANITILMASI **24**
1.1. Nüsha Tavsifi **24**
1.2. Mecmuanın İmla Hususiyetleri **25**
1.3. Mecmuanın İçerik Hususiyetleri **27**
1.4. Mecmuada Şiirleri Yer Alan Şairler **34**
1.5. Mecmuada Şiirleri Yer Alan Şairlerin Kısa Biyografileri **39**
1.5.1. Abdî **39**
1.5.2. Abdî (?-1536): **40**
1.5.3. Âhî (?-1517): **40**
1.5.4. Âlî (1541-1600): **41**
1.5.5. Amrî (?-1523/24?): **42**
1.5.6. Atâ: **43**
1.5.7. Âşık (1520-1534/35): **43**
1.5.8. Azmî (?-1607): **44**
1.5.9. Bâkî (1526-1600): **44**
1.5.10. Bâlî (1512-1520 arası-1594'ten önce): **45**
1.5.11. Belîğî (?-1562?): **46**
1.5.12. Bîkesî: **46**
1.5.13. Câmi'î: **47**
1.5.14. Celâlî (1517/1519-1574?): **47**
1.5.15. Cemalzâde: **48**

1.5.16. Dervîş: **48**
1.5.17. Emrî (?-1575): **48**
1.5.18. Enverî (?-1547): **49**
1.5.19. Fazlî (?-1564): **50**
1.5.20. Fevrî (?-1571): **50**
1.5.21. Figânî (1505?-1532): **51**
1.5.22. Fikrî: **52**
1.5.23. Garîbî (?-1547): **52**
1.5.24. Hâlî: **53**
1.5.25. Hâlisî: **53**
1.5.26. Hâtemî (?-1595/96): **53**
1.5.27. Hâverî (?-1564-65): **54**
1.5.28. Hayâlî (?-1556-57): **54**
1.5.29. Hayretî (?-1534/35): **55**
1.5.30. Hecrî/Hicrî (?-1556/57/58): **56**
1.5.31. Hilâlî (?-1543): **56**
1.5.32. Hulûsî: **57**
1.5.33. Husrev (?-1595/96): **57**
1.5.34. Hüdâyî (?-1584): **58**
1.5.35. Hüdâyî (?-1571-1572): **58**
1.5.36. İshâk (1464-65?-1537): **59**
1.5.37. İşretî (?-1566): **59**
1.5.38. Kâbilî (?-?): **60**
1.5.39. Kâdirî (?-1548): **60**
1.5.40. Latîfî (1491-1582): **61**
1.5.41. Lâyıhî (?-1565/66): **61**
1.5.42. Makâlî (?-1589): **62**
1.5.43. Me'âlî (1490-1535/36): **62**
1.5.44. Mesîhî (?-1512'den sonra): **63**
1.5.45. Meşrebî: **64**
1.5.46. Muhibbî (1494-1566): **64**
1.5.47. Necâtî (?-1509): **64**
1.5.48. Nev'î (1533-1599): **65**

1.5.49. Nihâlî: 66
1.5.50. Rahmî (?-1567/1568): 66
1.5.51.Riyâzî-yi Üskübî (?-1546-1547): 67
1.5.52. Sabâyî 67
1.5.53.Sehî (?-1548): 68
1.5.54. Seyfî: 69
1.5.55. Selmân: 69
1.5.56. Sun'î (1485 civarı- 1534-35) 69
1.5.57. Sûzî (?-1524): 70
1.5.58. Şem'î (?-1529/30): 70
1.5.59. Şemsî (?-1580): 71
1.5.60. Şühûdî: 72
1.5.61. Tâli'î: 72
1.5.62. Tâlibî (?-?): 72
1.5.63.Ulvî (?-1585?): 73
1.5.64.Usûlî (?-1538-39): 73
1.5.65. Yahyâ: 74
1.5.66. Taşlıcalı Yahyā (?-1582): 74
1.5.67. Yetim 'Alî Çelebi (1480?-1553): 75
1.5.68. Yûsuf: 75
1.5.69. Zârî (?-1553/1563): 76
1.5.70. Zâtî (1471-1547): 76
1.5.71. Zihnî (1551/1552-1614/1615): 77
İKİNCİ BÖLÜM 79
MECMUADAKİ ŞİİRLERİN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ 79
2.1 MECMUADAKİ ŞİİRLERİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ 79
2.1.1. Nazım Şekilleri 79
2.1.1.1. Gazel 80
2.1.1.2. Matla 81
2.1.1.3. Müfred 81
2.1.1.4. Kaside 82
2.1.1.5. Kıta 82

2.1.1.6. Mesnevi **82**
2.1.1.7. Tahmis **82**
2.1.2 Vezin ve Kafiye **82**
2.1.2.1 Vezin **82**
2.1.2.2 Kafiye ve Redif **89**
2.2. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ **99**
2.2.1.AŞK **99**
2.2.2. SOSYAL HAYAT **101**
2.2.2.1. Giyim-Kuşam Unsurları **104**
2.2.2.2. Okçuluk Terimleri **106**
2.2.2.3. Yiyecek ve İçecekler: **108**
2.2.2.4. Mekanlar **109**
2.2.2.5. Hat Sanatı ile İlgili Terimler **110**
2.2.3. DİNÎ-TASAVVUFÎ ŞİİRLER **111**
2.2.3.1 İbadet ile İlgili Mefhumlar **113**
2.2.3.2. Âhiret ile İlgili Mefhumlar **113**
2.2.3.3. Diğer İtikâdî Unsurlar **114**
2.2.3.3.1. Ölüm **114**
2.2.3.3.2. Şeytan **116**
2.2.4. KAHRAMANLIK **116**
2.2.5. TABİAT **119**
2.2.6. ÖĞÜT **122**
2.3. MECMUADA YER ALAN NAZİRELER **124**
2.4. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YOL **125**
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **127**
TRANSKRİPSİYONLU METİN **127**
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **393**
MESTAP MANZUM TABLOSU **393**
BEŞİNCİ BÖLÜM **433**
SEÇKİ SÖZLÜK **433**
SONUÇ **447**
KAYNAKÇA **450**

TIPKIBASIM 469

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Mecmuadaki Şairler, Yaşadıkları Yüzyıllar ve Şiir Sayıları

Tablo 2: Mecmuadaki Nazım Şekillerinin Dağılımı

Tablo 3: Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları ve Sayıları

Tablo 4: Mecmuada Kullanılan Aruz Bahirleri

Tablo 5: Mecmuada Yer Alan Nazireler

KISALTMALAR

A.g.e.	adı geçen eser
A.g.m.	adı geçen makale
bkz.	bakınız
C.	cilt
D.	Dîvân
E.T.	erişim tarihi
g.	gazel
haz.	hazırlayan
k.	kaside
kt.	kıta
M.	Mecmua
MG.	Mecmû‘a-i Gazeliyyât
mk.	makale
müf.	müfred
MESTAP	Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
Nu.	numara
p.	page
S.	sayı
s.	sayfa
SBE.	Sosyal Bilimler Enstitüsü
T.	Tez
TAE.	Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
tah.	tahmis
TEİS	Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü

TDVİA.	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
yay.	Yayınları/ Yayınevi
YL.	Yüksek Lisans
Yp.	yaprak

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا, آ	a, ā	ش	Ş
ء	’	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ḍ, ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	S̱	ع	‘
ج	c,ç	غ	Ġ
چ	ç	ف	F
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g, ñ
د	d	ل	L
ذ	ẕ	م	M
ر	r	ن	N
ز	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ژ	j	ه	h, a, e

س	s	ى	y, ı, i, ī

GİRİŞ

Arapça cem‘ kökünden türeyen mecmua kelimesi, çeşitli sözlüklerde şu şekilde tanımlanmıştır:

- “Cem’ olunmuş, toplanmış, bir araya getirilmiş şey”[1]
- “Bazı müntahabâtın kaydıyla husule gelen defter, risale; risale-i mevkuta”[2]
- “Bir veya birkaç fenne müteallik intihap edilen şeylerin yazıldığı defter; fünûn ve edebiyattan bâhis haftalık, on beş günlük, aylık risâle, mecmua-i mevkute”[3]

Mecmûanın yanı sıra mecâmî‘, mecma‘, câmi‘ gibi aynı kökten türemiş kelimelerle cüzdan, defter ve cerîde isimleri de aynı manada kullanılmıştır. Ancak bu isimlerden herhangi birini taşımadığı halde mecmua özelliğine sahip pek çok eser de bulunmaktadır.[4]

Klasik Türk edebiyatı sahasını ilgilendiren mecmualar ise, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır. Başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.[5] Çok düzgün ve itina ile hazırlanmış mecmualar olduğu gibi, çok dağınık hatta kağıdının boyutları, renkleri, birbirine uymayan mecmualara da rastlanır. Hatta bu arada yazı karakterinin de

[1] Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2000.
[2] İbrahim Cûdî Efendi, *Lügat-i Cûdî,* (Haz. Prof. Dr. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), Ankara, TDK Yayınları, 2006, s.310.
[3] Muallim Nâcî, *Lügat-ı Nâcî,* (Haz. Prof. Dr. Ahmet Kartal), Ankara, TDK Yayınları, 2009, s.409.
[4] Mustafa Uzun, “Mecmua”, *Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C.XXVIII, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
[5] Uzun, a.g.m, s. 265.

değiştiği, yani mecmuanın el değiştirdiği de olur.[6] Bu da derleyicinin mecmuasına daha sonra eklemeler yaptığını gösterir.

Mecmualar, içeriğinde pek çok farklı tür ve biçimde eser bulundurabilir, hatta değişik dillerde olabilir. Fakat tek bir türe ve şekle münhasır mecmualar da bulunmaktadır. Örneğin, şiir mecmuaları (mecmû'a-i eş'âr), risale mecmuaları (mecmû'atü'r-resâ'il), hadis mecmuaları (mecmû'atü'l-ehâdîs), fetva mecmuaları (mecmû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecmû'a-i ed'iye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecmû'a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecmû'a-i fevâ'id), hutbe mecmuaları (mecmû'atü'l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecmû'a-i tıb, mecmû'a-i mücerrebât, mecmû'a-i mu'âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecmû'atü'l-havâss, mecmû'a-i cifr ve reml, mecmû'a-i ilm-i nücûm, mecmû'a-i tılısmât, mecmû'a-i melâhîm, mecmû'a-i vefk), letaif mecmuaları (mecmû'atü'l letâ'if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecmû'a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecmû'a-i hikâyât), münşe'ât mecmuaları (mecmû'a-i münşe'ât), müzikle ilgili mecmualar (mecmû'a-i beste ve semâ'î, mecmû'a-i mûsikî, mecmû'a-i ilâhiyyât, mecmû'a-i sâz u söz), mektup mecmuaları (mecmû'a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecmû'a-i müsevvedât), ilâm mecmuaları (mecmû'a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecmû'a-i makâlât), hadis ve tefsir benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecmû'a-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır.

Özellikle klasik Türk şiirine ait türler ve nazım şekillerine mahsus manzumelerin toplandığı mecmualar da bulunmaktadır: Kaside mecmuaları (mecmû'atü'l kasâ'id), naat mecmuaları (mecmû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecmû'a-i gazeliyât), nazire mecmuaları (mecmû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecmû'ai-i rubâ'iyât), terkîb-i bend mecmuaları (mecmû'a-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmuaları (mecmû'a-i tercî-i bend), sadece müstakil beyitler bulunan mecmualar (mecmû'a-i ebyât), birden çok şairin dîvânlarını barındıran mecmualar (mecmû'atü'd-devâvîn) gibi. Ayrıca bazı mecmuaların derleyicilerinin adıyla anıldığı

[6] Günay Kut, "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.VI, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1986.

(Münşe'ât-ı Ferîdûn, Pervâne Bey Mecmû'ası vb.) ve bazılarının özel adları olduğu (Câmi'u'n-nezâ'ir vb.) da görülmektedir.[7]

Mecmualar, araştırmacılar tarafından özelliklerine göre pek çok sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bunlar içerisinde yapılan ilk sınıflandırma Agâh Sırrı Levend'e aittir ve şu şekildedir:

1. Nazire mecmuaları,
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde olan seçme şiir mecmuaları,
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.[8]

Günay Kut ise, mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları
3. Aynı konuyla ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmualar
4. Karışık mecmualar.
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar.[9]

Bunlar dışında, mecmua çalışmalarının öne çıkan isimlerinden olan Atabey Kılıç ve Mehmet Gürbüz de birer tasnif önerisinde bulunmuşlardır. Atabey Kılıç, ayrıntılı ve kuşatıcı bir çalışma yaparak, mecmuaları, tertip ve mürettip hususu bakımından, şekil bakımından, dil bakımından, muhteva bakımından, şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar olmak üzere beş ana başlığa ayırmış ve her başlık için de pek çok alt başlık belirleyerek mecmuaların çeşitliliğini

[7] Kamil Ali Gıynaş, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2011, S. 25, s. 246-247.
[8] Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, s. 166-167.
[9] Günay Kut, *A.g.e.*, s. 170-173.

göstermiştir. [10] Gürbüz ise, şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmuaları, şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmuaları, nazire mecmuaları, şairlerin aidiyeti veya mensubiyeti esasına göre hazırlanan şiir mecmuaları ve bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin divanlarını veya şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmualar olarak beş ana başlıkta toplamış ve her birini detaylandırmıştır.[11]

Mecmuaların klasik Türk edebiyatındaki önemine ilk değinenlerden biri Ali Canib Yöntem'dir. Canib, kaleme aldığı yazısında mecmualar hakkındaki fikrini şöyle belirtir:

"…fakat kanaatimce eski bir şairi hayatındaki mevkii ile tanımak için o devir esnasında kaleme alınmış mecmualar, en doğru fikir veren vasıtalardandır. Bu mecmualardan bazısı meşhur adamlarca, ekserisi öteki beriki tarafından vücuda getirilmiştir. Kim kaleme almış olursa olsun o esnada şöhret bulan veya şöhretini kaybetmeyen şairlerin eserlerini toplamış olduğuna şüphe yoktur. (…) Her kütüphanede yüzlerce mecmua bulunur. Bunların ne olduğu, içinde neler bulunabileceği tamamen meçhuldür. Mesela yüz sahifelik malayaniyyat içinde fevkalade mühim bir iki satır bulmak ve onunla filan devrin karanlık bir safhasını tenvir etmek veya bir tarihi simanın vaziyetini, seciyesini tayin eylemek her zaman mümkündür."[12]

Günay Kut da bugün için kayıp olan bir eserin bu mecmuaların birinde ortaya çıkabileceğini, zamanında şairin herhangi bir sebeple dîvânına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya yazıların kulaktan kulağa veya elden ele geçerek bu mecmualarda yer alabileceğini (Taşlıcalı Yahya'nın meşhur Şehzade Mustafa Mersiyesi ile Veysi'nin İstanbul'la ilgili kasidesi gibi), dîvânı olmayan bir şairin şiirlerinin dağınık veya toplu şekilde bu mecmualarda bulunabileceğini ifade eder.

Genelde mecmuaları, özelde ise şiir mecmualarını önemli kılan temel unsurlar M. Fatih Köksal tarafından 11 madde halinde şu şekilde toparlanmıştır:

[10] Kılıç Atabey, "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul, 2012, s. 75-96.
[11] Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul 2012, s. 97-113.
[12] Ali Canib Yöntem, "Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü", *Hayat,* 1927, 45, s. 363–364.

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.
2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/dîvânlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.
3. Şairlerin dîvânlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs) mecmualarda rastlanabilir.
4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle karşılaşılabilir.
5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmemiş kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlanmamış aruz kalıpları, görsel şiirler vb. örnekler de mecmualarda bulunabilir.
6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli malumata tesadüf etme imkânı vardır. Bu, ölümü bilinmeyen bir şairin ölümü için düşürülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşürülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde olabilir.
7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyenin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.
8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Derleyeni belli olan mecmualarda şahsın/şairin şiir zevkinin yanında dönemin genel beğenisiyle de alakalı önemli ipuçları verecektir.
9. Nazire mecmuası olmasa da kimi şiir mecmualarında nazire şiirler bulunduğundan, şairler arasındaki etkileşimi takip etmek de mümkündür.
10. Hemen her mecmuanın boş kalmış sayfalarında, yazılı sayfaların derkenarlarında, vikaye ve fevaid yapraklarında çeşitli dualar, otlarla ilaç yapım tarifleri, tılsım, vefk, reml, tefe'ül gibi bazı gizli ilimler, havas denilen bazı itikadlara dair notlar, tarih kıt'aları, müstakil matla ve müfredler bulunur. Bunlar asıl mecmua konusuyla ilgisi olmayan kayıtlardır. Bütün bunlar edebiyat araştırmacıları kadar sosyoloji, tarih, antropoloji, dinler tarihi,

halkbilim gibi farklı bilim dallarının alanına giren çok önemli bilgilerdir. Türk milletinin kültür kodlarını ortaya koyması bakımından, mecmuaların bir de bu gözle incelenmesi çok önemlidir.

11. Tüm bunların önemi mecmuaların tek tek, birbirinden bağımsız bir şekilde incelenmesi çok fazla bir anlam ifade etmez. Bu bakımdan önce şiir mecmualarının daha sonra edebiyat sahasına giren tüm mecmuaların taranacağı bir "bilgi bankası" oluşturulması zaruridir.[13]

Türk edebiyatında, şiir mecmuası dendiğinde akla ilk gelen türlerden biri nazire mecmualarıdır. Kemal Yavuz, kaleme aldığı yazısında nazire mecmuaları hakkındaki fikrini şöyle belirtir:

"…nazire mecmuaları, yazılan şiirleri edebî bir zevke göre ele alıp, onlara ilgi duyarak devam ettiren şairlere yer vermeleri ve sevilen şiirleri ortaya koymaları açısından önemlidir. Her şeyden önce edebiyat tarihinde adları geçmeyen ancak şiirleri ile kendini gösteren, hayatları hakkında bilgimizin bulunmadığı şairlerimizin böyle mecmualarda yer alması edebî zenginliğimizi ve edebî genişliğimizi de göstermektedir. Unutulmuş ve eserleri kaybolmuş bu şairler sayesinde nazire mecmualarımız önem kazanmaktadır. (…) Edebiyat tarihimizin kaynaklarından olan nazire mecmuaları daha sonra yerlerini "tezkiretü'ş-şuâra" genel adı ile anılan eserlere bırakacaklardır. Böyle olmakla beraber tezkirelerin yanında hemen her asırda, özellikle on altıncı yüzyıldan sonra daha az görülmüşlerdir. Bunlar Türk şiir zevkinin gelişmesini de gösteren derleme eserlerdir." [14]

Bildiğimiz kadarı ile Türk edebiyatında yazılan ilk nazire mecmuası Ömer b. Mezid'in XV. yüzyılda ortaya koyduğu *Mecmûatü'n-Nezâir* adlı eserdir. Bunu XVI. yüzyılda yazılan *Mecmâü'n-Nezâir, Câmiü'n-Nezâir*, *Pervâne Bey Mecmuası* takip etmiştir. XVII. yüzyılda ise *Metâliü'n-Nezâir*'in yazıldığını görürüz. Bundan sonra ise şiir meraklıları tarafından pek çok mecmua ortaya konmuştur. Fatih Köksal, nazire kavramını tüm detaylarıyla incelediği çalışmasında [15] nazire mecmualarının seyrini

[13] M. Fatih Köksal, "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi", *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yay., İstanbul, 2012.
[14] Kemal Yavuz, "Türk Şiirinde Nazire", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 10, İstanbul, 2013, s.359-424.
[15] M.Fatih Köksal, *Sana Benzer Güzel Olmaz -Divan Şiirinde Nazire-*, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul, 2018.

bazı mecmualardan örnekler de ekleyerek ortaya koymuş, nazire ve nazire mecmuası bahsini detaylıca ele almıştır.

Şairlerin hayatları, şahsiyetleri, eserleri konusunda bilgiler ve örnekler veren şuara tezkireleri, şairler için birinci dereceden kaynak eserlerdir. Bununla birlikte mecmualarda, tezkirelere girmemiş veya girecek kadar şöhret bulamamış onlarca şair ve şiir ile karşılaşmak mümkündür. Bu eserler, edebiyat tarihlerine geçmemiş, türü belli olsa da adı bilinmeyen, örneği bulunmayan yeni manzumeleri de içine alır.

Bunların yanı sıra mecmualarda, bugün üslup çalışmalarının önemli bir bölümünü teşkil eden bazı kavramların, unsurların, farklı şairlerden örneklerle bir araya getirildiğini görürüz. Bu mecmualar, tahlil çalışmalarına da yardımcı olacak niteliktedir.[16]

Sonuç olarak, mecmualar, edebiyat tarihine, kültür tarihine, sosyal ve siyasi tarihe malzeme veren birer hazine değerindedir. Onlar dikkate alınmadan yapılacak metin neşirleri, hiçbir zaman tam metin olmayacaktır Yine onlardan bağımsız, şairin edebî kişiliğini bütünüyle ortaya koymak pek mümkün görünmemektedir. İsimleri ve şiirleri unutulmuş, kimi nedenlerle kayda girememiş, edebiyat tarihindeki yerini alamamış şairler, bu eserlerde keşfedilmeyi beklemektedirler. Popüler olan şiir ve şahsiyetlerin tespiti ve birçok sorunun çözümü mecmualarla mümkün görünmektedir.[17]

Son yıllarda mecmualara verilen önem ve bu alanda yapılan çalışmalar artmaktadır. Bu amaçla, MESTAP projesi hayata geçirilmiş ve bu mecmua çalışmaları belli bir format dahilinde toplanmaya başlamıştır. Bu çalışma da MESTAP projesi çerçevesinde, kültür ve edebiyat tarihimize katkı sağlamak maksadıyla yapılmıştır.

Mecmualarla ilgili çalışmalara baktığımızda, Kamil Ali Gıynaş'ın, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası"[18] adlı makalesi ile 2011'e,

[16] Yaşar Aydemir, "Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü", *Bilig,* 19, 2001, s. 147–155.
[17] Aydemir, *a.g.m*, s.153.
[18] K. Ali Gıynaş, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S.25, 2011, s. 245-260.

yani MESTAP öncesine kadar yapılan çalışmalar hakkında bilgi verdiğini görürüz. Zeynep Süngü ise "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası ve MESTAP"[19] isimli makalesinde MESTAP sonrasında yani 2011-2019 yılları arasında yapılan çalışmaları ele almıştır. Bu bibliyografya çalışmaları sonrasında ise, 2021 yılında Leyla Lazimi tarafından yazılan tezde,[20] 2020 yılından 2021 Kasım ayına kadar yapılan mecmua çalışmalarından eski Türk edebiyatı sahasını ilgilendiren tez, makale ve bildiriler derlenmiştir.

Biz de yaptığımız literatür taraması ile söz konusu iki makale ve bir tezde bulunmayan yeni çalışmaları burada sıralamak istedik. Buna göre, 2021 Kasım ayından 2022 Nisan ayına kadar mecmualarla ilgili yapılan çalışmalardan eski Türk edebiyatı sahasını ilgilendirenler şunlardır:

Tamamlanmış Tezler:

Akan, Enes, (2021), *Mecmûa-i Eş'âr Milli Kütüphane 06 HK 5053/2 Numarada Kayıtlı (1b-94b) (İnceleme-MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu-Metin),* YL Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi SBE.

Alpar, Mihriban, (2021), *Milli Kütüphanede Kayıtlı 06 Mil Yz A 3479 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Fırat Üniversitesi SBE.

Anbar, Elif Nur, (2021), *Fransa Ulusal Kütüphanesi TURC 302 Numaralı Şiir Mecmûası (İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi),* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE.

Arıkan, Merve, (2021), *Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi "Y-593" Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasnın Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi SBE.

[19] Zeynep Süngü, "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası ve MESTAP", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* S.25, 2020, s.917-1056.
[20] Leyla Lazimi, *Mehmet Fatih Köksal Kütüphanesi Mec. 108 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr: İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif,* YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Arıtürk, Çiğdem, (2021), *Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2713 ve 06 Mil Yz A 2762 Numaralı Şiir Mecmuaları (İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi),* YL Tezi, Siirt Üniversitesi SBE.

Arslan, Mehmet Resul, (2021*), Milli Kütüphane 06 MİL YZ A 1808/1-6 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme – Metin ve MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Fırat Üniversitesi SBE.

Attepe, Halil İbrahim (2022), *Mecmû'a-i Eş'âr, Süleymaniye Kütüphanesi, Haşim Paşa Yazmaları, numara: 40 (S.96-258) (İnceleme-MESTAP Tablosu-Karşılaştırmalı Metin),* YL Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Babacan, Latif Can, (2020), *Hekimoğlu Ali Paşa ile ilgili NEKTY02962 Numaralı Şiir Mecmuası [1B-73B],* YL Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi SBE.

Bahar, Özlem, (2021), *İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi "TY10556" Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası'nın Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi SBE.

Başaran, Mahmut, (2021), *Mecmû'a-i Eş'âr, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Yazmaları, Numara 5211 (İnceleme–Karşılaştırmalı Metin),* YL Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Beyter, Hilal, (2021), *Mecmû'a-i Eş'ār (06 Mil Yz A 4373) İnceleme Metin Tıpkıbasım*, YL Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi SBE.

Buhur, Emine, (2021*), İzmir Milli Kütüphane'de 2009/1 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi (61b-121a v.*), YL Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Büyüm, Tarık, (2021) *Kastamonulu İshakzâde Fevzi Mecmuası (İnceleme-Metin-MESTAP Tablosu),* YL Tezi, Amasya Üniversitesi SBE.

Cengiz, Celil, (2021), *Çorum Hasanpaşa Kütüphanesi 19 hk 25231 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr Adlı Eserin Transkripsiyonu, İncelenmesi ve Mestap'a Göre Tasnifi (1b-34b),* YL Tezi, Hitit Üniversitesi SBE.

Çamcı, Mahmut, (2022), *Millet Kütüphanesi AE MNZ 579 Numaralı Mecmu'a (Karşılaştırmalı Metin- İnceleme) Mecmu'a-i Eş'âr*, YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Dağ, Mustafa, (2022), *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Koleksiyonu 555 Numarada Kayıtlı Mecmuanın Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi*, YL Tezi, İnönü Üniversitesi SBE.

Demircan, Saadet, (2021), *Berlin Milli Kütüphanesi ms. or. oct. 2216 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (Vr. 103a-138a) İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Demirdelen, İbrahim, (2021), *Mecmû'a-i Eş'âr (06 Hk 3841)*, YL Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi SBE.

Dertligarip, Ayşe, (2021), *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı BEL-YZ-K 0355 No'lu Şiir Mecmuası (40b-88b Varak) Transkripsiyonlu Metni ve Mestap'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, Kilis Yedi Aralık Üniversitesi LEE.

Erdoğdu, Sema, (2021), *Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y-619 Numarada Kayıtlı Mecmuadaki Türkçe Şiirler,* YL Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE.

Ertaş, Rümeysa Nur, (2022), *Hasan Eşref (Ö. XIX. yy?) Mecmū'ası (İnceleme-metin*), YL Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Gök, Sevilay Buse, (2021), *İbb Atatürk Kitaplığı Mc_Yz_K_0168 Numarada Kayıtlı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni ve Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi*, YL Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi SBE.

Gülmez, Erhan, (2022), *Milli Kütüphane 06 HK 1721 Numaralı Güfte Mecmuası [İnceleme-Metin-Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi]*, YL Tezi, Ordu Üniversitesi SBE.

Güreci, Elif, *İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi Rev 240 Numarada Kayıtlı Mecmū'a-i Eş'ār (145b-170a) (İnceleme-Metin)*, YL Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi SBE.

Kardaş, Hatice Sena, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Kütüphanesi 'EY_1492' Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının İncelenmesi ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Kartal, Büşra, (2021), *İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi Rev 240 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (120b-145a) (İnceleme-Metin)*, YL Tezi, Marmara Üniversitesi SBE.

Kaplan, Ömer, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi "T 3819" Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi*, YL Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi SBE.

Kaya, Aslıhan, (2021), *Milli Kütüphanede Kayıtlı 06 Mil Yz A 3904 Numaralı Mecmua-ı Terkib-i Bend ve Terci-i Bend Adlı Şiir Mecmuası (İnceleme- Metin-MESTAP'a Göre Tasni*f), YL Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi SBE.

Keleş, Güllü, (2021), *Berlin Milli Kütüphanesi MS. OR. OCT 2216 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (36a-70b) (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri ve MESTAP'a Göre Tasnifi)*, YL Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Kot, Bahar, (2021), *Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesinde Kayıtlı Bulunan 43 ZE 648 Numaralı Şiir Mecmuasının: Çeviri yazılı Metin-İnceleme ve MESTAP'a Göre Tasnifi*, YL Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.

Kulay, Büşra, (2021), *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel_Yz_K0708 Numaralı Şiir Mecmuasının MESTAP (Mecmuaların Sistematik*

Tasnifi Projesi)'a Göre Metni ve İncelemesi, YL Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi SBE.

Lazımı, Leyla (2021), *Mehmet Fatih Köksal Kütüphanesi Mec. 108 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr: İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif,* YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Sak, Serap Havva, (2021), *Ankara Milli Kütüphane 06 MİL YZ A 392/6 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Buhûru'n-Nudûr Adlı Şiir Mecmuası,* YL Tezi, Kırklareli Üniversitesi SBE.

Savaşçı, Derya, (2021), *Milli Kütüphane 06 HK 3882/2 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme),* YL Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE.

Sivri, Ebru, (2021), *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1172 Numaralı Şiir Mecmuası (1b-68a) (İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Şıvğın, Hilal, *İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi rev 240 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (60b-90a) (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Marmara Üniveraitesi TAE.

Şener, Şeyma Sena, (2021), *İBB Atatürk Kitaplığı BEL_YZ_K.04434 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin),* YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Oğuz, Ayfer, (2021), *Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 2976 Numaralı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Özata, Kadriye Demirkol, (2021), *Sivas Ziyabey Yazma Eser Kütüphanesi 15495 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Dizin),* YL Tezi, Kocaeli Üniversitesi SBE.

Öztekin, Elif Karakaş, (2021), *İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Şevket Rado Yazmaları SR_107 Numaralı Şiir Mecmuasında Bulunan Türkçe Manzumeler*

(İnceleme Metin ve MESTAB'a Göre Tasnif), YL Tezi, Erzurum Teknik Üniversitesi SBE.

Öztürk, Resul, (2021), *Mecmû'atu'l-Eş'âr 06 HK 275/2,* YL Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi SBE.

Uysal, Betül, (2021), *Hâfız Mustafâ Dûrbînî-zâde'nin Güfte Mecmuası (İAEK Şevket Rado Yazmaları, SR 078),* YL Tezi, Düzce Üniversitesi SBE.

Uzun, Naciye Elif, (2021), *Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 3692 Numaralı Mecmû'a-i Eş'âr (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Ankara Üniversitesi SBE.

Yapıcı, İpek, *Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde Bulunan 00010 ve 01377 No'lu Şiir Mecmualarının Transkripsiyonu ve İncelenmesi,* YL Tezi, Pamukkale Üniversitesi SBE.

Yarar, Yeşim, (2021), *Atatürk Kitaplığı 973 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-yı Eş'âr (Çeviriyazılı Metin-İnceleme),* YL Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi SBE.

Yavuz, Kader, (2021), *İlm-i Simyâya Dair İki Mecmua ve Eşrefzâde Ali'nin Şiirleri (İnceleme-Metin-Sözlük),* YL Tezi, Dicle Üniversitesi SBE.

Yolgeçen, Göknur Sümeyye, (2021), *Millî Kütüphane 06 MİL YZ A 2552 Numaraya Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnifi),* YL Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE.

Yılmaz, Merve, (2021), *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı OE_YZ_1172 Numaralı Şiir Mecmuası (68b-109a) (İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

<u>Devam Eden Tezler:</u>

Aksoy, Mustafa, (2021), *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığında MC_YZ_K0069 Arşiv Numarası ile Kayıtlı Münşeât Mecmûası (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* YL Tezi, Erciyes Üniversitesi SBE.

Alaca, Pınar, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY4041 Numarada Kayıtlı Mecmūa-i Ḳaṣāid ve Ġazeliyyāt (İnceleme-Metin),* Doktora Tezi, Giresun Üniversitesi SBE.

Alaman, Suna, (2022), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 'H. 1072' (vr. 1b-65a) Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi*, YL Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi SBE.

Albayrak, Sevgi Sema, (2021), *İBB Atatürk Kitaplığı BEL_Yz_K0484 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi SBE.

Altuntaş, Sümeyye, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 9940 Numarada Kayıtlı Mecmua-i Nezair (63a-135a) Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE.

Aşar, Esranur, (2021), *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 738 Numaralı Kadın Şairlere Ait Bir Mecmua (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi SBE.

Avados, Latife Kerime, (2022), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi 'TY 03296' Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Ayvaz, Nazmiye Nur, (2022), *Hacı Bektaş Halk Kütüphanesi'nde Bulunan 149 Numaralı Şiir Mecmuasının Çeviri Yazılı, Metin- İnceleme ve MESTAP'a Göre Tasnifi*, YL Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.

Büyükada, Merve, (2021), *Topkapı Sarayı Müzesi Hazine 1127 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (İnceleme- Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi),* YL Tezi, Giresun Üniversitesi SBE.

Cantürü, Esra Rumeysa, (2022), *Milli Kütüphane'deki 2519 No'lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Çakır, Sümeyye, (2022), *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 554 Numaralı Şiir Mecmuası (Sayfa 1-77) (İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Çakmak, Nursel, (2021), *Mecmû'a-i Eş'âr (06 mil YZ A 3863): İnceleme, Metin ve MESTAP'a Göre Tasnif,* YL Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi SBE.

Çelik, Muhsin, (2021), *Mecmû'a-i Eş'âr ve Makâlâti-i Mahbûbiyye, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Numara: NEKTY00147 (25b-54b) (İnceleme-MESTAP Tablosu-Karşılaştırmalı Metin),* YL Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE.

Çevirme, Gül, (2021), *Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi 06 Hk 3844 Numarada Kayıtlı Olan 'Mecmû'â-i Eş'âr' Adlı Yazmanın 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi ve Transkripsiyonlu Metni,* YL Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi SBE.

Doğan, Hasan, (2022), *Atatürk Kitaplığı Bel Yz K0633 Numarada Kayıtlı Mecmua (İnceleme – Tahlil – MESTAP'a Göre Tasnif – Metin),* Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE.

Duranoğlu, Seda, (2021), *Ankara Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 9581 ve 06 Hk 3844 Numaralarda Kayıtlı Şiir Mecmualarının Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi SBE.

Ekiz, Aleyna Budak, (2021), *Mecmû'a-i Eş'âr-ı Kudemâ, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Numara: NEKTY03560 (198-257) (İnceleme-MESTAP Tablosu-Karşılaştırmalı Metin),* YL Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE.

Gül, Şeyma, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03011 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Güldaş, Suat, (2022), *Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 2637 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının 'Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi ve Transkripsiyonlu Metni,* YL Tezi, Ordu Üniversitesi SBE.

Hacıefendioğlu, Fatma Nur, (2022), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY05481 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Haki, Betül, (2022), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, NEKTY01381 Numaralı Şiir Mecmuasının (1A-89A) Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi SBE.

Işkın, Yeşim, *Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum 554 Numaralı Şiir Mecmuası (Sayfa 78-156) (İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

İner, Cihan, (2022), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY10197 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr, Münşeat ve Fevâid /Transkripsiyonlu Metin-İnceleme-MESTAP'a Göre Tasnif,* Doktora Tezi., Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İşleyen, Sinem, (2022), *Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 6131 Numaralı Şiir Mecmuası, [İnceleme-Metin-Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Ordu Üniversitesi SBE.

Kanmaz, Elif Seher, (2022), *S.K. Yazma Bağışlar 2388/11 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (1a-30a) (Transkripsiyonlu Metin- MESTAP Tablosu),* YL Tezi, Düzce Üniversitesi SBE.

Karadağ, Emine, (2021), *Michigan Üniversitesi 423 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr: İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnif,* Doktora Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi SBE.

Karakaş, Fatma, (2022), *Sivas Ziya Bey Yazma Eserler Kütüphanesi'ndeki 3965 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE.

Karataş, Bilge Sena, (2022), *Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 717 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-yı Eş'âr (50b-75a) (İnceleme-Metin-Çeviri),* YL Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Karayel, Merve, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03552 Numaralı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi [46a-89a],* YL Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi SBE.

Kaya, Herdem, (2022), *Çorum Hasan Paşa Yazma Eserler Kütüphanesi 19 HK 2211 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmûası (İnceleme- Metin ve MESTAP'a Göre Tasnifi),* YL Tezi, Hitit Üniversitesi SBE.

Kaya, Melek, (2021), *Berlin Devlet Kütüphanesi Diez A Oct.78 Numarada Bulunan Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin),* YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE.

Kaya, Yasemin Tuğçe, (2021), *Mecmû'a-i Eşâr (06 Mil Yz FB 401*), YL Tezi, Niğde Ömerhalis Demir Üniversitesi SBE.

Kaynar, Aslı, (2021*), İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi rev 240 numarada kayıtlı Mecmū'a-i Eş'ār (90b-120a) (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Kavak, Yasemin, (2022), *Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal Şahsi Kütüphanesi Mec.139/1 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Keskin, Tolga, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi NEKTY03435 Numarada Kayıtlı Mecmuanın Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.

Kırtürk, Meryem, (2021), *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Bel Yz K001204 Numaralı Şiir Mecmuası,* YL Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi SBE.

Koca, Rukiye Nur, (2021), *Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emiri Kitaplığı, Manzum 752 (34 AE Manzum 752) Numaralı Şiir Mecmuası (Metin-İnceleme-MESTAP'a Göre Tasnif).,* YL Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE.

Korkmaz, Yavuz, (2021), *Milli Kütüphane'de 06 MİL YZ A 5466 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi SBE.

Kurttekin, Gönül, (2021), *Ankara Milli Kütüphane 06 Hk 3882/2 ve 06 Mil Yz A 6095 Numarada Kayıtlı Olan Şiir Mecmualarının Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi SBE.

Kuş, Hilal Emine, (2021), *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1951 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-MESTAP'a Göre Tasnif*), YL Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE.

Küçük, Ayşe Nur, (2021), *Fransa Millî Kütüphanesi 380 Numaralı Şiir Mecmuasının 128-254'üncü Yapraklarının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Sistematik Tasnifi,* YL Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi SBE.

Melawy, Ammar Zuhair Mohammed, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T 934 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve MESTAP'a Göre Tasnifi,* YL Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE.

Okulmuş, Erdi. (2021), *XVII.Yüzyıla Ait Bir Mecmû'a-i Hikâyât (vr.214-426) (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Özbektaş, Şule, (2021), *İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'ndeki ŞR 74 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme, Metin ve MESTAP'A Göre Tasnifi)*, YL Tezi, Ordu Üniversitesi SBE.

Özcan, Doğukan, (2021), *Berlin Eyalet Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Ms.or.quart. 1423 Numarada Kayıtlı Mecmuanın Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi'ne (MESTAP) Göre Tasnifi*, YL Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE.

Özdaş, Emre, (2022), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi 'H 1073' Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metni ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesine (MESTAP) Göre Tasnifi,* YL Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi SBE.

Saruk, Abdülkadir, (2022), *Milli Kütüphane-Ankara/Adnan İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda 06 Hk 36656 Demirbaş Numarası ve Mecmû'a-i Eş'âr Adıyla Kayıtlı Şiir Mecmuası (71-131) (İnceleme-Metin ve MESTAP'a Göre Tasnif),* YL Tezi, Siirt Üniversitesi SBE.

Şeker, Orhan, (2021), *Süleymaniye Kütüphanesi Arslan Kaynardağ Koleksiyonu 196 Numaralı Şiir Mecmuasının Transkripsiyonlu Metin – İnceleme,* YL Tezi, Düzce Üniversitesi SBE.

Şekerci, Yasemin, (2021), *Mecmû'a-i Eş'âr [Ankara Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 3070 Arşiv Numaralı Yazma Eser] (İnceleme- Metin),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Tono, Esra, (2022), *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde Bulunan TY.9707 Numaralı Şiir Mecmuası,* YL Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE.

Ünal, Rümeysa, (2021), *Mecmûa-i Gazeliyât ve Eş'âr, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Numara: NECTY03296 (38b-85a), İnceleme-MESTAP Tablosu-Karşılaştırmalı Metin*, YL Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE.

Yalçın, Hatice Şeyma, (2022), *İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi EY1487 No'lu Şiir Mecmuası (VR.63^{b}-123^{b}) (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yavuz, Buse, (2021), *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03715 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr (İnceleme-Metin),* YL Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Yazıcı, Ömer Faruk, (2021), *Mecmuâ-i Gazeliyât ve Eş'âr, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Numara: NECTY03296 (1b-38a) (İnceleme-MESTAP Tablosu-Karşılaştırmalı Metin) Mecmuâ-i Gazeliyât ve Eş'âr,* YL Tezi, Sakarya Üniversitesi SBE.

Yeşiltaş, Hande, (2022), *19. Yüzyılda Derlenmiş Bir Şiir Mecmuası: Gencîne-i Eşʿâr (vr. 1b-250b) (İnceleme-Metin-Mestap'a göre Tasnifi),* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi TAE.

Yılmaz, Mehmet, (2022), *Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y-1033 Numarada Kayıtlı Hurûfî-Alevi Bektaşî Şiir Mecmuası (Metin-İnceleme-Tasnif),* Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Makale ve Bildiriler:

Açıkgöz, Cenk, (2021), "Figânî Divançesi'ndeki XXII. Gazel Kime Ait?", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.54, s.220-229.

Akatay, Kübra-Hasan Şener, (2021), "Alâaddin Sâbit'in Mecmuada Tespit Edilen Yayımlanmamış Şiirleri", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* C.XXXI, S.1, s.105-113.

Akatay, Kübra-Hasan Şener, (2021), "Rize'nin Bilinmeyen Şairleri: Seyyid, Zihnî ve 'Abdî", *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.22, s.739-752.

Akman, Özlem Batğı, (2021), "Klasik Türk Şiirinin Batıya Bakan Yüzü: İngilizce Yazılmış Türk Şiiri Antolojilerinde Klasik Şiir Örnekleri", *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, S.28, s.59-73.

Akman, Özlem Batğı, (2021), "Osmanlı'nın Son Şair Okulu Talebelerinden Biri: Hüseyin Hüsnî Efendi ve Mecmûa-i Edebiyye'si", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S.26, s.650-657.

Akpınar, Şerife-Mustafa Kaplan, (2021) "Milli Kütüphane 06 MİL YZ FB 402'de Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, C.VII, S.4, s.821-846.

Aksoyak, İ. Hakkı, (2021), "Bursalı Şeyh Gazzî-zâde Mustafa Nesîb'in Şiirleri", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C.V, S.2, s.1572-1587.

Arıtürk, Çiğdem-Talip Çukurlu, (2021), "Milli Kütüphane'de Bulunan 06 Mil Yz A 2762 Numaralı Şiir Mecmuasının MESTAP'a Göre Tasnifi", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* S.4, s.1-31.

Avcı, İsmail, (2021), "Mecmuaların Şehir Tarihi Araştırmalarındaki Yeri: 18 ve 19. Asırda Mecmua Derleyicisi Bir Ailenin Ahvali ve Uşak Şehir Tarihine Dair Bazı Notlar", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C.V, S.4, s.2045-2083.

Baka, Şermin-Kübra Kaçar, (2021), "Rızâyî-i Bağdâdî ve Bilinmeyen Şiirleri (5 Gazel, 2 Muhammes)", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C.V, S.4, s.2000-2014.

Büyükada, Merve, (2021), "Bestekâr Nazîm'in Yayımlanmamış Şiirleri (3 Gazel)", *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C.V, S.4, s.1985-1998.

Ciğa, Özkan, (2021), "Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu 06 Mil Yz A 7978 Numarada Kayıtlı Olan İlâhî Mecmûası'nın MESTAP'a Göre Tasnifi", *Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi,* S.14, s.17-58.

Çelik, Sena-Bilal Elbir, (2021), "Müellifi Bilinmeyen Bir Münşeât Mecmûası Örneği", *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, C.VIII, S.4, s.1622-1649.

Demircan, Tuğba, (2021), "Kütahya Mecmuası ve Mecmuadaki Edebî Metinlerin Dönemiyle İlişkisi" *Türk Dünyası Araştırmaları*, C.CXXVIII, S.252, s.197-216.

Doğan, Ahmet- Hilal Gül İlhan, (2021), “İBB Atatürk Kitaplığı Bel Yz K 0007 Numaralı Şiir Mecmuasının Nazirler Kısmı”, *Aydın Türklük Bilgisi,* C.VII, S.1, s.59-110.

Dokumacı, Neslihan, (2021), “Hüdâyî Efendi Koleksiyonunda 1313 Numara ile Kayıtlı Mecmû’a-i Eş‘âr’ın MESTAP’a Göre Tasnifi”, *International Journal of Filologia,* S.5, s.155-211.

Efe, Zahide, (2021), “Defterdar Mehmed Behcet Efendi’ye Sunulan Şiirler Mecmuası (Aemnz 575)”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi,* C.V, S.1, s.58-111.

Eisl, Prochazka Gisela, (2021), "Osmanlı Nesrinde Ekleme Şiirler: Sadece Süsleme ve Dekorasyon mu?", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi,* S. Yunus Emre’den Mehmed Âkif’e Şiir Özel Sayısı, s.382-396.

Ekici, Hasan, (2021), “Atfî Ahmed Efendi’nin Bir Mecmûa’da Yer Alan Şiirleri”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi,* S.15.

İçli, Ahmet, (2021), “Divan Edebiyatı Şairlerinden Mümin Paşa (Ahsenî) ve Şiirleri”, *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi,* C.XI, S.2, s.24-63.

İçli, Ahmet, (2021), “Divan Edebiyatı Şairlerinden Âkil ve Türkçe Şiirleri, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, C.VII, S.4, s.1292-1313.

İçli, Ahmet, (2022), “Klasik Türk Edebiyatında Fasihi Mahlaslı Şairler ve Hasan Fasıhî’ye Atfedilen Divan Üzerine Analitik Bir İnceleme”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi,* C.II, S.53, s.206-231.

İçli, Ahmet, (2021), “Lâgarî ve Türkçe Şiirleri”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* C.XXXI, S.3, s.1171-1190.

Kaplan, Orhan-Özgür Kıyçak, (2021), “Berlin Devlet Kütüphanesi (Staatsbibliothek Zu Berlin), Ms. Or.Oct. 3652 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuasının Mestap’a Göre Tasnifi”, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* S.5, s.1-175.

Kılıçarslan, Orhan, (2021), “19. Yüzyıl Divan Şairi Hayrî ve Şiirleri”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S.67, s.122-146

Kiraz, Seydi, (2021), "Derviş Ahmed Gurbî'nin Yeni Bir Eseri: Risâle-i Münâcât", *Hikmet- Akademik Edebiyat Dergisi*, S.14, s.16-38.

Korkmaz, Seyfullah-Buse Gök, (2021), "Kilisli Rûhî'nin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı MC_Yz_K_0618 Numaralı Mecmuada Bulunan Bilinmeyen Şiirleri", *Erciyes Akademi*, C.XXXV, S. Özel Sayı, s.820-836.

Öntürk, Tolga, (2021), "Vanlı Divan Şairi Dürrî'nin Yayımlanmış Divanında Yer Almayan Müzeyyel Gazeli", *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. Van Özel Sayısı, s.433-450

Samancıoğlu, Şevket Enes, (2021), "Derleyeni Bilinmeyen Bir Şiir Mecmûası: Mecma'-ı Gevher-i Esrâr", *MUTALAA*, C.I, S.1, s.56-72.

Şahin, Oğuzhan, (2021), "Heterodoks Sûfîler Arasında Meçhul Bir İsmin İzini Sürmek: Sûfî Şair Çelebi Sultan'ın Kimliğini İnşâ Denemesi", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, C.XXV, S.2, s.775-796.

Tetik, Bünyamin, (2021), "Kâsımî Mecmu'ası'nda Nâzımî'ye Ait Şiirler", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi,* C.I, S.50, s.92-109.

Uludüz, Ekim Ortaç, (2021), "İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı BEL_YZ_o0043'te Kayıtlı Şiir Mecmuası ve MESTAP'a Göre Tasnifi", *KÜLTÜRK*, S.4, s.187-220.

Yapıcı, Merve, (2021), "Süleymaniye Kütüphanesi 1457 Numarada Kayıtlı Mensur Mecmuadaki Zafer-Nâme-i Nûşi'r-Revân Üzerine", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C.II, S.2, s.139-152.

Yavuz, Orhan, (2021), "Muhibbî Dîvânı'nın Yeni Bir Nüshası Münâsebeti ile", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S.49, s.151-167.

Yılmaz, Müslüm, (2021), "Özrî ve Şiirleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* S.27, s.713-730.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY00818 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A- I GAZELİYYÂT’IN TANITILMASI

1.1. Nüsha Tavsifi

Eser, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi’nin Türkçe Yazma Eser Koleksiyonu’nda, TY00818 numarada “Mecmû‘a-ı Gazeliyyât” adıyla kayıtlıdır. Ta‘lîk ve nesih yazı tipiyle yazılmış olup, 84 varaktan ibarettir. Dış boyut ölçüsü 187X114 mm olan mecmuanın iç ölçüsü muhteliftir ve satırları 4-18 arası değişkendir. Mecmuanın derleyicisi ise mecmuada şiirleri mevcut olan “Ḥālî” mahlaslı şairdir.

Mecmuada genellikle XVI. yüzyıl şairlerinin şiirleri bulunur. Bununla birlikte XV. yüzyıldan altı şairin şiirlerine de yer verilmiştir. Mecmuada toplamda 308 şiir yer almaktadır. Emrî için kullanılan “Sellemehullah” ifadesi, mecmuanın Emrî’nin vefat yıl olan 1575’ten sonra yazıldığına işaret eder.

Mecmuanın geneli siyah mürekkeple yazılmakla birlikte 78a sayfasında yer alan ve mesnevi nazım şekli ile yazılan şehrengizde, bazı beyitlerin başına kırmızı mürekkep ile özel isimler yazılmıştır. Mecmuada şiirler genel olarak ta‘lîk yazı tipi ile yazılsa da, Arapça kısımlarda nesih yazı tipinin de görüldüğünü söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra 81b sayfasında dîvânî yazıya rastlanır.

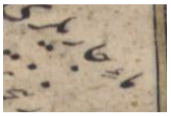
Mecmuanın sayfaları genel olarak iki sütun şeklinde düzenlenmiştir ancak müstensihin bazı kısımlarda dört sütuna kadar çıktığı, ya da sayfayı tek sütun halinde kullandığı da görülür.

Mecmuanın 47a sayfasında Derviş İbrahim’in yazdığı bir hat bulunur. Derleyici bunu kendisi belirtmiştir. Mecmuanın 57a sayfasında, “Ma‘cûn-ı maddetü’l-hayvân” başlıklı bir yazı yer alır. Mecmuanın sonunda yer alan 84a sayfasında ise “İşbu mecmû‘ada olan sâhib-i şi‘rlerin isimleridür” şeklinde başlıklandırılmış bir fihrist bulunur ve bu fihristte 60 şair vardır. Söz konusu şairlerin hepsinin mecmuada şiiri bulunmamakla birlikte, bu fihristte ismi bulunmayan şairlerin de mecmuada

şiirlerinin bulunduğu görülür. Bunlar: Ubeydî, Sîretî, Fużûlî, Beḳāyî, Ḥāfıẓ, Manṣūr, Nidâî, Unvānî, ‘Aṭāyî, Rāżî, Zînetî, Behiştî, Sırrî’dir.

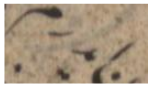
1.2. Mecmuanın İmla Hususiyetleri

Mecmû‘a-ı Gazeliyyât’da sıklıkla rastlanan bir imla hususiyeti, ünlü ile biten kelimelerle tamlama yapılırken izafet kesresinin gösterilmesidir:

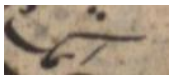
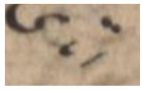
 (54/5),  (88/2),  (13/9).

Mecmuada imla konusunda bazı tutarsızlıklar görülmektedir. Bunların bir kısmı aşağıda belirtilmiştir:

Mecmuada kelimelerin kök ve gövdelerinde ikili kullanımlara rastlanmaktadır. Örneğin “it-” fiilinin imlasında bazen eliften sonra ye kullanılmış,

 (3/32),  (2/9);

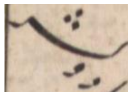
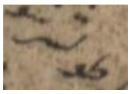
bazen ise kullanılmamış, kelime “et-“ şeklinde

 (4/3),  (12/4),  (3/22)

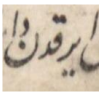
yazılmıştır.

Mecmuada “dal” ve “tı” harfleriyle başlayan kelimelerin yazılışlarında da birlik bulunmamaktadır. Örneğin “tut-” fiili kimi zaman dal ile, kimi zaman tı ile yazılmıştır:  (134/2)  (24/5)

Aynı durum “dolaş-” fiili için de geçerlidir:

 (238/4)  (67/4).

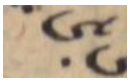
ırak kelimesi kimi zaman kaf ile,

 (137/1);

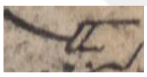
kimi zaman gayın ile yazılmıştır:

 (33/5)

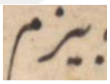
“bel” kelimesi ise kimi zaman “bel”,

 (79/1);

kimi zaman ise ye harfi de eklenerek “bil” şeklinde yazılmıştır:

 (79/1).

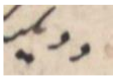
“biz” zamirinin yazımında da tutarsızlıklar vardır:

 (52/1),  (222/6).

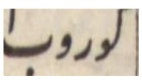
“di-” fiilinin ünlüsü kimi zaman ye harfi ile gösterilirken,

  (136/1)

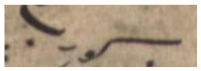
bazen ye harfi koyulmadan da imla edilmiştir:

 (174/3).

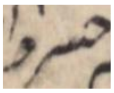
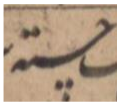
Mecmuada -Up gerundium ekinin yazımında ek ünlüsünü gösteren vav harfinin hem yazıldığı

 (125/6)  (86/4)

hem de yazılmadığı durumlar söz konusudur.

 (12/3)  (83/4)

Bunların yanı sıra, mecmuada zaman zaman ḫ harfinin yerine ḥ harfinin kullanıldığını görürüz:

Ḫusrev  (299/12), Ḫıżr  (62/1), ḫaste  (300/59)

Sonuç olarak, mecmuada imla konusunda ikilikler söz konusudur; ancak pek fazla harf hatası yapılmamıştır.

1.3. Mecmuanın İçerik Hususiyetleri

Bu çalışmaya konu olan mecmua, gazel, kaside, matla, müfred, kıt‘a, tahmis, mesnevi nazım şekilleriyle yazılan şiirlerden oluşmaktadır. Bunların yanı sıra, mecmuada bir tarih manzumesi ve üç muamma da bulunmaktadır.

Mecmuada, “Mu‘ammā-yı Ḥasan”, “Mu‘ammā-yı Ḥüseyin”, “Mu‘ammā-yı İbrāhim” başlığı ile yer alan üç muamma şöyledir:

Mu‘ammā-yı Ḫasan

Vāy eger ‘aks-i ruḫuñ dīdemde peydā olmaya
Ṭal‘at-ı mihr-i dıraḫşān ya ola ya olmaya (162/1)

Mu‘ammā-yı Ḥüseyin

N’olaydı seni ḫaste görince ben öleydüm
Ḳabrüm idelerdi benüm āḥ ol dem içinde (262/1)

Mu‘ammā-yı İbrāhim

Yoluñ üzre dā’imā āb aḳıdur iki gözüm
Ger teraḥḥum eylemezseñ ‘āḳıbet deryā olur (265/1)

Bu muammalar arasından "Mu'ammâ-yı İbrâhim" başlıklı olanın çözümü daha önce diğer kaynaklarda da verilmiştir. Buna göre, "yol" kelimesinin Farsçası "râh"tır. "Yoluñ üzre şol kadar âb akıdur" sözlerinin işaretiyle "âb (elif+be)" kelimesi "râh" kelimesine eklenir. Farsça "deryâ" kelimesinin Arapça eş anlamlısı "yem (ye+mim)" kelimesidir. Bunlar ise birbirine eklendiğinde "ab+râh+yem", "elif+be+re+elif+he+ye+mum"= İBRÂHÎM ismine ulaşılır.[21]

Tarih manzumesinde ise Kanije'nin fethinden söz edilmektedir:

Pādişāhuñ devletinde şükr kim

Ḳırdı küffārı ġuzāt-ı fā'iże

Ehl-i İslām'a Ḫudā virdi ẓafer

Oldı a'dā ser-nigūn [u] 'ācize

Didi hātif Ṭālibī tārīḫini

Fetḥ olup ṭapu alındı Ḳanije (240/1-3)

Ayrıca mecmuada, kendisinden önce yer alan Farsça beyte tercüme olarak yazılan, "Tercüme-i Necâtî" başlıklı bir beyit yer alır:

Gönlüme gāhi nesteren ü geh semen gelür
Dervīş ölüsine niçe yirden kefen gelür (286/1)

Derleyici, belli bir sıralama gözetmese de, mecmuada aynı mazmun ya da muhteva etrafında gelişen şiirlerin arka arkaya gelecek şekilde sıralandığı durumlara da rastlanır. Aşağıda bu durumla ilgili birkaç örnek verilmiştir:

Örneğin, Bî-sütûn ile ilgili beyitler arka arkaya sıralanmıştır:

[21] Mehmet Arslan, "Divan Edebiyatında Mu'ammâ Çözülmüş Mu'ammâ Örnekleri ve Mu'ammâ Çözüm Teknikleri", *Prof. Dr. Mehmet Arslana Armağan*, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas, 2019, s.76-169.

***Bī-sütūn**-ı kūhkene raḫne görüp ṭaşında*

İncinüp yan başı geldi uçurum başında (245/1)

***Bī-sütūn**uñ gördi kim tīgiyle ṭaşı varmış*

Geldi başın egdi Ferhād'uñ tırāşı varmış (246/1)

Mecmuada, ecel ile ilgili beyitler arka arkaya sıralanmıştır. 226-227. beyitler bununla ilgilidir. Aşağıda bu şiirler verilmiştir:

*Bīmāram ey **ecel** bu gice bekle yanum al*
Rūz-ı firāḳ-ı dilberi gösterme cānum al (226/1)

*Yār mihmān oluyor ey **ecel** itme 'acele*
Var raḳībüñ evine bu gice anda gecele (227/1)

Mecmuada, parmak ile ilgili şiirler de arka arkayadır. 228, 230 ve 231. şiirlerin muhtevası birbiriyle ilintilidir. Aşağıda bu beyitler verilmiştir:

Hilāl u ḫāme vü ṭūmār ü şem' ü ġonçe-i zanbaḳ
*Nice bir ola pençeñle düz olmaz çünki beş **barmaḳ*** (228/1)

Çün itdi kebkebüñ naḳşı şüreyyā ḫākde yir yir
*Hilāli dişledi dendān-ı pervīn eyleyüp **barmaḳ*** (230/3)

Kefī bir mihr-i 'ālem-tāba beñzer ol mehüñ el-ḥaḳ
*Şu'ā'ı nūrdur destinde gūyā kim o beş **barmaḳ*** (231/1)

Mecmuada, meyve ile ilgili şiirler de arka arkaya sıralanmıştır. 249 ve 250. beyitlerin muhtevasında meyve yer alır. Aşağıda bu beyitler verilmiştir:

*Bāġ-ı ümīd içinde dilā **mīve**-i viṣāl*
Bir mīve-i ġarībdür olur biter degül (249/1)

*Ḫamdur **mīve**-i vaṣlum dime mebẕūl olmaz*
Ṣanma ey naḫl-ı cefā ḳurtarasın ol olmaz (250/1)

Mecmuada, Kalenderî dervişi anlamına gelen "ışık" ve "torlak" kelimeleri de beyitlerde arka arkaya sıralanmıştır. Aşağıda bu beyitler verilmiştir:

'Ārıżında göreli lem'a-i nūr-ı Nebevī
*Bir yalıñ yüzlü **ışık** şevḳına oldum 'Alevī*
(251/1)

*Bir **ışık** dilberine didük beg*
Hele ṭop yoḳdan-ısa torlaḳ yeg (252/1)

Mecmuada, kahve ile ilgili şiirler de art arda sıralanmıştır:

Ḫumlar şikeste cām tehī yoḳ vücūd-ı mey
*İtdüñ esīr-i **ḳahve** bizi zamāne hey* (201/1)

*Meydāna girdi **ḳahve** Ceyş-i Habeş gibi*
Ḳodı ayaġı ḳaraya alçaḳlıḳ itdi [mey] (202/3)

Ayrıca mecmuada, derleyen tarafından yazılmış altı şiir mevcuttur. Bu şiirlerden üçü gazel, üçü ise müfreddir. Şiirlerin "Li-muharririhi", "Ve lehû", "Li-kâtibihi zü'l kâfiyeteyn", "Li-kâtibihi" gibi başlıkları vardır. Gazellerin makta beyitlerinde şairin mahlası olan "Hâlî" geçer. Bu durumda, mecmuanın sadece şiir zevki olan bir kimse değil, aynı zamanda bir şair tarafından tertip edildiği görülmektedir. Ayrıca mecmuada Arapça ve Farsça şiirler ve bazı hadislerin de bulunması, müstensihin Arapça ve Farsçayı da bildiğini göstermektedir. Derleyenin şiirleri, dîvân şiirinin genel muhtevasına ve şekil yapısına uygundur. Gazel türündeki

şiirlerinin redifleri “kalem”, “hatt” ve “andelib” olan şair, bazı şiirlerini art arda sıralamıştır.

Li-muḥarririhi

Lebüñle ʻālem-i ervāḥdan cān āşinā çıḳdı
Bilür ẕīrā ki ḥayvān būydan ādem şoruşmaḳdan (247/1)

Ve lehū

Ḳaşuñ görenler āteş-i ruḫsārdan ḳaçar
Bilmez misin ki issidür ey meh ḳılıç yüzi (248/1)

Ve lehū

Didi ayaġumı öpmekle destūr olsun
Didüm ey ġonçe-dehen ḳanḳı elüñdür öpecek (249/1)

Li kātibihi ẕü’l ḳāfiyeteyn

Lebüñde ḫaṭṭuñı ḳıldı beyān zebān-ı ḳalem
Yoġ-ıdı açduġı sırr-ı nihān dehān-ı ḳalem

Çün oldı kātib-i evṣāf-ı ḥüsnüñ ehl-i semā
Yiridür olsa zemīn ü zamān mekān ḳalem

Ḳamış yürütdi benānına çeşm-i cellāduñ
Ṭolupdur ey şeh ḫūbān-ı cihān fiġān-ı ḳalem

Devāt-ı sürḫe dönüpdür dem ile dīdelerüm
Yiridür aña olurṣa mekān dükkān-ı ḳalem

*Devāt-ı dīde-i **Ḥālī** dem-i siyāh-ıla pür*

Bu mācerāyı yazardı ʿayān be ḳanı ḳalem (303/1-5)

***

Ḳatl itmek imiş ʿāṣıḳı cümle umūr-ı ḫaṭṭ
Oldı efendi bāʿiṣ-i fitne ẓuhūr-ı ḫaṭṭ

Ẓulmet içinde āb-ı ḥayāta irişdi cān
Rūşen olalı dilde bu maʿnā-yı nūr-ı ḫaṭṭ

Çoḳ yazma ḫaṭṭ u ḥāşiye ḥüsnüñ kitābına
ʿAḳlum efendi ḳıldı müşevveş vüfūr-ı ḫaṭṭ

Mühr-i lebiyle oldı Süleymān-ı ins ü cān
ʿArż ide çıḳdı ḥālin aña ḫayl-i mūr-ı ḫaṭṭ

Ḥüsnüñ kemālidür daḫı dil mihrin arturur
Ġam çekme ey meh olma ṣaḳın bī-ḥużūr-ı ḫaṭṭ

El-ḫaṭṭ-ı bāḳī ile fenā dünyāda ṣaḳın
*Ġaflet getürmesün saña **Ḥālī** server-i ḫaṭṭ* (304/1-6)

Li-kātibihi

Gülzāra geldi zār ile bī-çāre ʿandelīb
Alındı beñzer ol ruḫ-i gül-nāra ʿandelīb

Gelmezdi böyle gülşene ruḫsār-ı dilberi
Beñzetmeyeydiler gül-i gülzāra ʿandelīb

Zülfüñ şemīmi bād ile gülzāra gelmese

Olmazdı bu hevā ile āvāre ʻandelīb

Ḳandan virürdi ġoncaya aġzuñ ḫaberlerin

Vāḳıf degüldi çünki bu esrāra ʻandelīb

Ḫālī bilürdi ḥālümi añlardı neyidügin

Güş eyleseydi nālemi bir pāre ʻandelīb (131/1-5)

Görüldüğü gibi, mecmua kendisine has birtakım özelliklere sahip olup, çeşitli nazım şekillerinde yazılmış, farklı konulara değinen şiirler bulundurmaktadır. Ayrıca derleyici de mecmuanın genel temasına uygun şiirler yazmış, kendi şiir zevkini ve yeteneğini ortaya koymuştur.

1.4. Mecmuada Şiirleri Yer Alan Şairler

Mecmuada, şiirleri tespit edilen şair sayısı 71'dir. En çok şiire sahip olan şairler 41 şiirle Bâkî ve Hayâlî'dir. Onları 27 şiirle Necâtî ve 25 şiirle Emrî takip etmektedir. Aşağıdaki tabloda mecmuada şiirleri olan şairlerin mahlasları, yaşadıkları yüzyıllar, mecmuada bulunan şiirlerinin sayıları ve nazım şekilleri gösterilmiştir:

Tablo 1: Mecmuadaki Şairler, Yaşadıkları Yüzyıllar ve Şiir Sayıları

Şairler	**Nazım Şekilleri ve Sayıları**	**Yaşadığı Yüzyıl**
ʻAbdī	1 Gazel	?
(Bursalı) ʻAbdī	1 Gazel	16. yy
Āhī	5 Gazel 1 Matla	15. yy
Ālī	1 Gazel	16. yy
Amrī	2 Gazel	16. yy
Āşıḳ	1 Mesnevi	16.yy
ʻAṭā	1 Gazel	?
ʻAzmī	1 Gazel	16.yy
Bāḳī	3 Kaside 38 Gazel	16. yy
Bālī	1 Gazel	16. yy
Belīġī	1 Gazel	16. yy
Bīkesī	1 Matla	16. yy
Cāmiʻī	1 Gazel	16. yy
Celālī	2 Gazel	16. yy
Cemālzāde	1 Matla	?

	1 Müfred	
Dervīş	1 Gazel	?
Emrī	23 Gazel 2 Matla	16. yy
Enverī	1 Gazel 1 Matla	16. yy
Fażlī	2 Gazel	16. yy
Fevrī	3 Gazel	16. yy
Fiġānī	3 Kaside 4 Gazel	16. yy
Fikrī	1 Gazel	?
Ġarībī	1 Gazel 1 Matla	16. yy
Ḥālī	3 Gazel 3 Müfred	16. yy
Ḫālişī	1 Gazel	?
Ḫātemī	1 Matla	16. yy
Ḫāverī	3 Gazel	16. yy
Ḫayālī	1 Kaside 37 Gazel 3 Matla	16. yy
Ḥayretī	13 Gazel	16. yy
Hecrī	1 Gazel	16. yy
Hilālī	1 Gazel	16. yy
Ḫulūsī	1 Gazel	?

Ḫusrev	1 Gazel	16. yy
Hüdāyī	1 Gazel	16. yy
Hüdāyī	1 Gazel	16. yy
İsḥaḳ	1 Gazel	16. yy
‘İşretī	1 Gazel	16. yy
Ḳābilī	2 Gazel 1 Matla 1 Müfred	16. yy
Ḳādirī	1 Gazel	16. yy
Laṭīfī	1 Gazel	16. yy
Lāyıḥī	1 Gazel	16. yy
Maḳālī	2 Kaside 3 Gazel	16. yy
Me’ālī	1 Gazel	16. yy
Mesīḥī	2 Kaside 3 Gazel 1 Kıta	15. yy
Meşrebī	1 Müfred	?
Muḥibbī	1 Gazel	16. yy
Necātī	28 Gazel	15. yy
Nev‘ī	3 Gazel	16. yy
Nihālī	1 Gazel	16. yy
Raḥmī	9 Gazel	16. yy
Riyāżī-i Üsküdārī	1 Matla	16. yy

Ṣabāyī	1 Müfred	15. yy
Sehī	1 Gazel	16. yy
Selmān	1 Müfred	?
Seyfī	1 Gazel	15. yy
Ṣun‘ī	2 Gazel	16. yy
Sūzī	1 Gazel	16. yy
Şem‘ī	3 Gazel	16. yy
Şemsī	1 Gazel	16. yy
Şuhūdī	1 Gazel	?
Ṭāli‘ī	1 Gazel	16. yy
Tālibī	1 Gazel	?
Ulvī	1 Kaside 4 Gazel	16. yy
Uṣūlī	1 Gazel 1 Kaside	15. yy
(Taşlıcalı) Yaḥyā	5 Gazel	16. yy
Yaḥyā	1 Gazel	?
Yetim Ali Çelebi (Yetīmī)	1 Matla	16. yy
Yūsuf	1 Kıta	-
Ẕātī	13 Gazel 1 Müfred	16. yy
Ẕihnī	1 Tahmis	16. yy

	1 Gazel	
Zārī	1 Gazel	16. yy
Mahlası Bilinmeyen	1 Gazel	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Matla	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-

Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Müfred	-
Mahlası Bilinmeyen	1 Kıt‘a	-

Görüldüğü gibi, mecmuada yer alan 308 şiirden 291’inin şairi bellidir. Geri kalan 17 şiiri ise kimlerin yazdığı tespit edilememiştir. Eserde ağırlıklı olarak 16. asır şairlerinin şiirleri yer almakla birlikte, 15. asırdan altı şairin şiirlerine yer verilmiştir.

1.5. Mecmuada Şiirleri Yer Alan Şairlerin Kısa Biyografileri

Bu bölümde, mecmuada şiirleri yer alan şairlerden mahlası belli olanların kısa biyografileri verilecektir.

1.5.1. Abdî [22]

[22] Latîfî, *Tezkiretü’ş Şu’arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), 2018, s.358-361. [E.T. 27.03.2022]
Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā‘irü’ş-Şu’arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s.450-453 [E.T. 27.03.2022]
Gelibolulu Âlî, *Künhü’l Ahbar’ın Tezkire Kısmı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0, (haz. Mustafa İsen), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.171-173. [E.T. 27.03.2022]
Fatîn Davud, *Fatîn Tezkiresi*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?0, (haz. Ömer Çiftçi), 2017, s.340-342. [E.T. 27.03.2022]
Riyâzî Muhammed Efendi, *Riyâzü’ş- Şu’arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, Ankara, s.219-221. [E.T. 27.03.2022]
Mehmet Altunmeral, “Abdî”, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi, 2013. [E.T. 27.03.2022]
Volkan Karagözlü, “Abdî, Abdî Çelebi”, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdi-celebi, 2014. [E.T. 27.03.2022]
Filiz Kılıç, “Abdî, Abdî Efendi”, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdi-efendi-mdbir, 2014. [E.T. 27.03.2022]
Filiz Kılıç, “Ubeydî/Abdî Müeyyed-zâde Abdî Çelebî”, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdi-mueyyedzade-abdi-celebi, 2014. [E.T. 27.03.2022]
M. Fatih Köksal, “Abdî, Abdülvehhâb es-Sâbûnî, Abdülvehhâb Hemedânî”, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdulvehhab-essabuni-abdulvehhab, 2013. [E.T. 27.03.2022]
İ. Halil Tuğluk, “Abdî”, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-mduc, 2014. [E.T. 27.03.2022]

Türk edebiyatında Abdî mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuada müstensihin yalnızca bir gazeline yer verdiği şairin hangi Abdî olduğu tespit edilememekle birlikte, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (g.307).

1.5.2. Abdî (?-1536):

Asıl adı Abdülvehhab olan Abdî, Bursalıdır. "İslî Abdî" lakabıyla şöhret kazanmıştır. Âşık Çelebi, ayrıca "Sarık" lakabıyla tanındığını da belirtir. İlim tahsiline başlayan Abdî, Kâdirî Efendi'den mülâzım olmuş, sonra Bursa'da Hamza Bey medresesine müderris tayin edilmiştir. Kâdirî Efendi'nin desteğiyle Ebussuud Efendi'nin İstanbul kadılığı döneminde niyâbet hizmetine getirilmiştir. Daha sonra yetmiş akçe ile Menemen kadısı olmuştur. Abdî Efendi, Bursa Evkâf-ı Salâtîn muhâsebesini teftiş ettiği bir sırada vefat etmiştir (1536).[23] Abdî'nin Dîvân'ı mevcut olmadığı gibi, tezkireler de onun az şiir yazdığından söz eder. Ayrıca mahlassız şiirler yazması yüzünden de şiirlerinin başka şairlere isnad edildiği görülür.[24]

Mecmuamızda Abdî'nin Saadettin Nüzhet Ergun'un *Türk Şairleri*[25] eserinde de mevcut olan bir gazeli bulunmaktadır (g.280).

1.5.3. Âhî (?-1517):

Asıl adı Hasan olup, "Benli Hasan" lakabıyla tanınmıştır**.** Sessiz tabiatı sebebiyle "Dilsiz Danişmend" olarak da anılır. Niğbolu'nun Tirsinik köyünde doğan şair, zengin bir tüccar olan babası Seydi Hoca'nın ölümü üzerine onun yolundan giderek ticarete başladıysa da annesinin yeniden evlenmesine gücenmiş ve vatanını terkedip İstanbul'a gitmiştir.[26] Âhî, yaşı bir hayli ilerlemesine rağmen medreseye girerek ilim tahsiline başlamış ve Kara Bâli'den mülâzım olmuştur. Bu arada şiirleri ile de nam salmaya başlamıştır.[27] Bazı araştırmacılar Âhî'nin bu mahlası almasındaki sebebin psikolojik olacağı görüşündedirler.[28] Âhî, devrin padişahı Yavuz Sultan Selim'in önce takdirini kazanmış, sonrasında ise onu kızdırmıştır. Nihayet Karaferye'ye müderris olarak tayin edilmiş, başka yerlerde de kadılık ve müderrislik görevlerinde bulunmuş ve Manastır veya Karaferye'de 1517/18 tarihinde vefat etmiştir.[29]

---

[23] İ. Halil Tuğluk, "Abdî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-mduc, 2014. [E.T. 10.03.2022]
[24] Saadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairler*, C.I, 1945, s.179.
[25] Saadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairler*, C.I, 1945.
[26] Mustafa İsen, "Âhî, Benli Hasan", *TDVİA*, C.I, s.527.
[27] Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2013.
[28] Necati Sungur, *Âhî Dîvânı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.
[29] Mehmet Fatih Köksal, "Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend, 2013.[E.T. 27.03.2022]

Eserleri: *Dîvân, Husrev ü Şîrîn,*[30] *Hüsn ü Dil***.**[31]

Mecmuamızda Âhî'nin 5 gazel, 1 müfred olmak üzere 6 şiiri bulunmaktadır. (g.53, g.92, g.93, g.295, g.296, mat. 298). Gazellerin hepsi *Dîvân*'ında mevcut olmakla beraber, matlaı taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

1.5.4. Âlî (1541-1600):

Mahlasıyla doğum yeri birleştirilerek anılan şairlerden olan Âlî, 1541 yılında Gelibolu'da doğmuştur. Devşirme bir aileden geldiği tahmin edilmektedir. Ailesinin maddi durumu ve yeteneği birleştiği için eğitim basamaklarını yaşıtlarından daha önce çıkmıştır.[32] Medrese tahsili gördükten sonra yazdığı şiirlerle dikkati çekerek ilk eseri *Mihr ü Mâh*'ı sunduğu Şehzade Selim'e divan kâtibi olmuştur. Sonrasında serdarlık, tımar defterdarlığı gibi vazifelerde bulunmuş, son olarak ise Cidde'de sancak beyliği vazifesine getirilmiş ve 1600 yılında burada vefat etmiştir. Resmî hizmetlerinde pek fazla dikkati çekmeyen Âlî, yoğun edebî faaliyeti ve bilhassa tarihçiliği ile büyük bir şöhret kazanmıştır. Çoğu bir mevki elde etmek için yazılmış irili ufaklı mensur ve manzum altmışa yakın eserin sahibi olduğu anlaşılmakta ise de isimleri kendisi tarafından verilen bazı kitapların nüshaları ele geçmemiştir.[33]

Edebî Eserleri: *Dîvân (dört adet Türkçe Dîvân),*[34]*Bediü'r-Rukûm, Câmiü'l-Buhûr Der-Mecâlis-i Sûr, Dakâiku't-Tevhîd, Gül-i Sad-Berg, Hulâsatü'l-Ahvâl, Maâlimü't-Tevhîd, Manzum Kırk Hadis Tercümesi, Mecmau'l-Bahreyn, Mihr ü Mâh, Mihr ü Vefâ, Nikâtü'l-Hâl, Subhatü'l-Abdâl, Subhatü'l-İnâbe, Tuhfetü'l-Uşşâk.*

Tarihî eserleri*: Câmiü'l-Kemâlât, Fursatnâme, Fusûlü'l-Halli Ve'l-Akd ve Usûli'l-Harci Ve'n-Nakd, Hâlâtü'l-Kâhire Mine'l-âdâti'z-Zâhire, Heft Meclis, İstidanâme, Künhü'l-Ahbâr, Menâkıb-ı Hünerverân, Menşeü'l-İnşâ, Mirâtü'l-Avâlim, Mirkâdü'l-Cihâd, Münşeat, Nâdirü'lMehârib, Nusret-nâme, Zübdetü't-Tevârih.*

Diğer Konulardaki Eserleri: *Enîsü'l-Kulûb, Eyyühe'l-Veled Tercümesi, Ferâidü'l-Vilâde, Hakâıku'l-Ekâlim, Hilyetü'r-Ricâl, İzzetü'l-Asr fî Tefsîri Sûretü'n-Nasr, Kavâidü'l-Mecâlis, Mehâsinü'l-âdâb, Menâkıb-ı Şeyh Mehemmedü'd-Dagî, Mevâidü'n-Nefâis fî*

[30] M. Fatih Köksal, "Âhî'nin Hüsrev ü Şîrîn Mesnevisi", *Türklük Bilimi Araştırmaları*,1998, s.209-253.
[31] Mümine Çakır, *Ahi'nin Hüsn ü Dil'i (Metin ve İnceleme),* Fatih Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1998.
[32] İ.Hakkı Aksoyak, Mustafa İsen, "Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa, 2013. [E.T 27.03.2022]
[33] Bekir Kütükoğlu, "Âlî Mustafa Efendi", *TDVİA*, C.II, s.416-420.
[34] İsmail Hakkı Aksoyak, *Gelibolulu Mustafa Ali-Divanlar: I. Dîvân, II. Vâridâtü'l-Enika, III. Layihatü'l-Hakika, IV. Divan*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018.

Kavâidi'l Mecâlis, Nasîhatü's-Selâtîn, Nevâdirü'l-Hikem, Rahatü'n-Nüfûs, Risâle, Risâle-i Zâtü'l-Kürsî, Risâle-i Zırgamîyye, Tuhfetü's-Sulehâ, Vakıfnâme, Zübdetü'l-Evrâd.

Mecmuamızda Gelibolulu Âlî'nin *Dîvân*'ından alınmış 1 gazel bulunmaktadır (g. 106).

1.5.5. Amrî (?-1523/24?):

Asıl adı Amr'dır. XV. yüzyılın ikinci yarısında doğmuştur. Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid devirlerinde müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlık görevlerinde bulunmuş olan Abdülkerim Efendi'nin azatlı kölesi ve evlatlığıdır.[35] Abdülkerim Efendi Amr'ın yetişmesi ve eğitimi ile bizzat ilgilenmiştir. Medrese tahsilinden sonra ilk olarak Serfiçe sancağı kadılığına atanmış, oradan medrese arkadaşı olan İshak Çelebi'ye yazdığı mektupta mesleğinden ve kazancından ne kadar memnun olduğunu dile getirmiştir.[36] Âşık Çelebi, onun son vazife yeri olan Vize kadılığına, sadarete geçmesi münasebetiyle İbrahim Paşa'ya yazdığı bir kaside ile atandığını yazar.[37] Kaynaklara göre Amrî, bu göreve geçişinden kısa bir süre sonra, 1523-24 yıllarında vefat etmiştir. [38]

Amrî, başka şairlerle rekabete giren ve makam hırsıyla yazan şairlerden değildir. Şiirleri aşk ve şarap konularından bahseden, ince duygularla yüklü, az sözle çok şey ifade etmeye yöneliktir.

Eserleri: *Dîvân.*[39]

Mecmuamızda Amrî'nin *Dîvân*'ından alınmış 2 gazel bulunmaktadır (g.133, g.138).

---

[35] Mehmed Çavuşoğlu, "Amrî", *TDVİA*, C.III, s.96.
[36] Vildan Serdaroğlu Coşkun, "Amrî, Abdülkerim Efendi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi, 2013. [E.T. 27.03.2022]
[37] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018. [E.T. 27.03.2022]
[38] Riyâzî Muhammed Efendi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ,* http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017. [E.T. 27.03.2022]
[39] Mehmed Çavuşoğlu, *Amrî Dîvân (Tenkidli Basım)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1979.

1.5.6. Atâ:[40]

Türk edebiyatında Atâ mahlasını kullanan birden fazla şair vardır. Müstensihin mecmuada bir gazeline yer verdiği şairin hangi Atâ olduğu tespit edilememekle birlikte, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (g.132).

1.5.7. Âşık (1520-1534/35):

Asıl adı "Pîr Mehmed" olup namı es-Seyyid Pîr Mehmed bin Çelebi'dir. Doğumuna babası Seyyid Alî'nin düşürdüğü "feyz-i ilâh" tarihine göre 1519-20'de Prizren yakınlarında dünyaya gelmiştir.[41] Rumeli'de doğduğunu ve çocukluğunu bu çok sevdiği yerlerde geçirdiğini söyleyen Âşık Çelebi, tahsilini devrin önde gelen ilim adamlarından yanında tamamlamış, dedesi Müeyyedzâde ve babasının arkadaşları sayesinde geniş bir çevre edinmiştir. Önce Bursa mahkemesinde kâtiplik vazifesi almış, daha sonra Emîr Sultan vakfına mütevelli tayin edilmiştir. Emîr Gîsû sayesinde İstanbul'da mahkeme kâtibi olmuş, bir süre de Ebüssuûd'a kâtiplik yapmıştır. Âşık Çelebi, ilk kadılık görevine Silivri'de başlamış, sonrasında Priştine ve Serfiçe'ye naklolmuştur. Beklenmedik bir anda görevinden azledilince hem maddî sıkıntı çekmiş hem de tezkiresi üzerindeki çalışmaları aksamıştır. Daha sonra Manavgat ve Narda gibi yerlerde görevde bulunan Aşık Çelebi tekrar görevinden azledilmesini tezkiresinde uzun uzadıya anlatmış ve "zulm" kelimesini buna tarih düşürmüştür.

Şair, Kanûnî Sultan Süleyman'ın, "Halk içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi" mısraı ile başlayan ünlü gazelini tahmis ederek padişaha sunmuş ve Niğbolu kadılığını elde etmiştir. Zaman içinde tezkiresini bitiren Âşık Çelebi, tezkireyi II. Selim'e sunmuş, eserinde her şeyden bıktığını yazıp padişahtan kendisi için sadece bir nakîbüleşraflık istemiştir. Bütün bu çabalarının sonunda kendisine Üsküp kadılığı verilmiş; ancak Âşık Çelebi Üsküp'te zâtülcenp hastalığına yakalanıp 1572 yılında vefat etmiştir.[42]

Eserleri: *Tercüme-i Ravzatü'ş-Şühedâ, Tercüme-i Şakâyıku'n-Nu'mâniyye, Tercümetü't-Tıbrü'l-Mesbûk fî Nasihati'l-Mülûk,* [43] *Tercüme-i Şerh-i Hadîs-i Erbaîn,*

---

[40] Aysun Sungurhan, "Atâ", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-mdbir, 2013. [E.T.27.03.2022]
Aysun Sungurhan, "Atâ, Hekim Sinânoğlu", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-hekim-sinanoglu , 2013. [E.T.27.03.2022]
İ. Hakkı Aksoyak, "Atâ, Üsküplü Atâ", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-uskuplu-ata, 2014. [E.T.27.03.2022]

[41] Filiz Kılıç, "Âşık Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asik-celebi-seyyid-pir-mehemmed, 2013. [10.06.2022]

[42] Günay Kut, "Âşık Çelebi", *TDVİA*, C.III, 1991, s.549-550.

[43] Filiz Kılıç, Tuncay Bülbül, *Tercüme-i Tıbrü'l-Mesbûk fî Nasâyihi'l-Vüzerâ Ve'l-Mülûk (İnceleme-Metin)*, TÜBA Yay, Ankara, 2017.

[44] *Tercüme-i Ravzü'l-Ahyâr, Tercüme-i Mirâcü'l-Eyâle ve Minhâcü'l-Adâle, Zeyl-i Şakâyık, Sigetvernâme, Şehrengîz-i Bursa, Meşâirü'ş-Şu'arâ*[45]*, Dîvân.* [46]

Mecmuamızda yer alan 105 beyitlik mesnevinin Âşık Çelebi'ye ait olduğuna dair görüşler vardır (mes. 300).[47]

1.5.8. Azmî (?-1607):

Biyografik kaynaklarda kendisiyle ilgili fazla bilgi bulunmayan Murad Çelebi (Azmî), Kütahya'nın Gediz ilçesindendir.[48] Şiirlerinde Azmî mahlasını kullanmıştır. İyi derecede Farsça bildiği ve gece gündüz marifet sahiplerinin sohbet meclislerinde bulunduğu kendisiyle ilgili bilgiler arasındadır. Devlet büyüklerine de yakın olmasına rağmen mevki ve makama fazla değer vermemektedir. Ahdî, Azmî'nin asker şairlerden olduğunu ve şiirlerinin akıcı, ahenkli, âşıkâne olduğunu söyler.[49] Şair 1607 yılında vefat etmiştir.[50] Katip Çelebi *Keşfü'z-Zünûn*'da, Kafzâde Fâizî ise *Zübdetü'l-Eş'âr*'da Azmî'nin *Dîvân*'ı olduğunu söylese de, bu esere henüz ulaşılamamıştır.

Eserleri: *Kitâb-ı Kümük.*[51]

Mecmuamızda Azmî'nin başka kaynaklarda tespit edemediğimiz bir gazeli bulunmaktadır. (g.204)

1.5.9. Bâkî (1526-1600):

Asıl adı Mahmud Abdülbâkî'dir. 1526-27 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi adında bir zat [52] olup, gençliğinde saraç çıraklığı

---

[44] Bünyamin Akdağ, *Âşık Çelebi'nin Hadîs-i Erbaîn Tercümesi (İnceleme-Tenkitli Metin),* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi SBE, YL Tezi, 2019.
[45] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018. [10.06.2022]
[46] Filiz Hançerlioğlu, *Âşık Çelebi Dîvânı*, Gazi Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1988.
[47] Fatih Tığlı, *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, İstanbul Üniversitesi SBE, YL Tezi, s.180.
[48] Şerife Ördek, "Azmî, Murad Çelebi", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azmi-murad-celebi, 2014. [E.T 27.03.2022]
[49] Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu'arâ,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0, (haz. Süleyman Solmaz), 2018, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.233-234.
[50] Riyâzî Muhammed Efendi, *Riyâzü'ş- Şu'arâ,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, Ankara, s.228.
[51] Şerife Ördek, Volkan Karagözlü, "Murad Çelebi (Azmî)'nin Kitâb-ı Kümük Adlı Eserinin Tanıtılması ve Değerlendirilmesi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature,* Volume:1, Issue:2, Autumn 2015, p. 115-126.
[52] Mehmed Çavuşoğlu, "Bâkî", *TDVİA*, C.IV, s.537-539.

yaptığı düşünülür. Bir başka görüşe göre ise [53]Bâkî'nin işi saraç çıraklığı değil, serrâclıktır. Bâkî, medrese eğitimi görmüş, ilgi ve yeteneği sayesinde kısa zamanda kendini göstermiştir. 1555'teki Nahcivan Seferi'nden sonra Kanûnî'ye ilk kez bir kaside sunmuş ve bu dönemden sonra padişahın himayesine girmiş, yaşamı boyunca müderrislik ve kadılık gibi vazifelerde bulunmuş; fakat çok istediği şeyhülislamlık vazifesine ulaşamadan 1600 senesinde İstanbul'da vefat etmiştir.[54]

Bâkî, Türk edebiyatının yetiştirdiği en büyük şairlerden biri olup, kendisine verilen "Sultânü'ş-şuarâ" unvanını asırlar boyu korumuştur. Manzum ve mensur pek çok eseri mevcuttur.

Eserleri: *Dîvân,* [55] *Fezâ'ilü'l-cihâd, Meâlimü'l-Yakîn fî Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn, Fezâ'il-i Mekke, Hadïs-i Erbaïn Tercümesi.*

Mecmuamızda Bâkî'nin *Dîvân*'ından alınmış 39 gazel üç kaside olmak üzere 41 şiir bulunmaktadır. (k.2, g.6-7, g.10, g.15-20, g.23-27, g.32, g.34, g.38, k.41-42, k.49, g.66, g.67, g.69-73, g.80-81, g.87, g.89-91, g.94, g.97, g.104, g.107, g.108, g.191, g.203, g.251, g.253).

1.5.10. Bâlî (1512-1520 arası-1594'ten önce):

Türk edebiyatında Bâlî mahlasıyla şiir yazan pek çok şair vardır. Müstensihin mecmuada bir gazeline yer verdiği Bâlî'nin Edirneli Bâlî olması, kuvvetle muhtemeldir[56] Kaynaklarda kendisi hakkında pek bilgi yoktur. Edirne'de Darulhadis mütevellisidir. Dedeleri gibi Kemâlpaşazâde'nin kethüdalığını yapmıştır. Pir Ahmed Dede adındaki bir erene otuz beş yıl hizmet etmiştir. Şeyhinin teklifi ve Hızır'ın yardımıyla şiir yazmaya başladığını söyler. Şairin Necâtî, Zâtî, Hayâlî, Bâkî gibi usta şairlere yazdığı çok sayıda naziresi bulunmaktadır. Şiirlerinde Edirne, coğrafyası ve mimarisi ile yerini alır. Divanında bulunan gazel ve kasideler, döneminin önemli tarihî, sosyal, siyasal, askerî, kültürel unsur ve olaylarına yer vermesi açısından değerlidir.[57] Şair, dibacesinde *Meşrû'ât, Gülşen-i Ma'ânî, İntihâbü't-Tevârîh* adlı

---

[53] Daha geniş bilgi için bkz.: Orhan Şaik Gökyay, "Şair Bâḳî Gençliğinde Saraç Çıraklığı Yaptı Mı?" *Journal of Turkish Studies: In Memoriam Ali Nihad Tarlan = Türklük Bilgisi Araştırmaları*: *Ali Nihad Tarlan Hâtıra Sayısı*, 1979, s.125-133.

[54] Hasan Kaplan, Muhsin Macit, "Bâkî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki, 2014. [E.T.27.03.2022]

[55] Sabahattin Küçük, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları [E.T.27.03.2022]

[56] Mecmuamızda iki beyti bulunan gazelin makta beyti hem Rumelili Bâlî hem Edirneli Bâlî'ye atfedilmiştir; ancak diğer beyit yalnızca Edirneli Bâlî Dîvânı'nın nüshasında mevcuttur. Daha geniş bilgi için bkz.: Betül Sinan Nizam, *Bâlî Çelebi ve Divanı (2b-35a): İnceleme-Metin*, Boğaziçi Üniversitesi SBE, YL Tezi, 2013.

[57] Betül Sinan Nizam "Edirneli Şair Bâlî Çelebi'nin Kaleminden 16. Yüzyıl Osmanlı Sosyal ve Siyasal Hayatı", *Türklük Bilgisi Araştırmaları (Yüzüncü Yılında Millet Kütüphanesi ve Kurucusu Ali Emîrî Efendi'ye Armağan II)* 47: 2017, s.131-161.

eserleri ile adını vermediği dört adet tasavvufî risalesi olduğunu söylese de, bu eserlerine henüz ulaşılamamıştır.

Mecmuamızda Bâlî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.130).

Eserleri: *Dîvân.*

1.5.11. Belîğî (?-1562?):

Hayatı hakkında sınırlı bilgi sahibi olduğumuz Belîğî, İstanbul'da doğmuştur. Babası kuloğullarından, yani yeniçeri sınıfındandır. İyi bir eğitim almıştır. Gelibolulu Âlî, Belîğî'nin yeniçeri olmasına rağmen bu mesleğe sıcak bakmayıp Halvetî şeyhlerinden Sarhoş Bâlî Efendi'ye intisap ederek tasavvufa meylettiğini söyler.[58] Belîğî, yetişmesinde hocalık rolü üstlenen Zâtî'ye ve dönemin pek çok tezkirecisine göre, devrin yetenekli şairlerinden biridir. Latîfî dışında hiçbir tezkireci, şairin bir eseri olup olmadığı hakkında değerlendirme yapmazken o "Fârisîdân ve sâhib-dîvân ekser-i eş'ârı hâtır-nişân-ı yârândur" diyerek Belîğî'nin bir *Dîvân*'ının olduğunu ifade etmektedir. [59] Bu eser ele geçmese de şairin mecmualardaki şiirleri bir divançe oluşturacak kadar vardır ve derlenmiştir.[60]

Mecmuamızda Belîğî'nin *Dîvânçe'sinden* alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.52).

1.5.12. Bîkesî: [61]

Mecmuada bir beytine yer verilen Bîkesî'nin hayatı hakkında tezkirelerde bilgi mevcut değildir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla, 16. yüzyıl'da yazılmış bir şiir mecmuasında[62] bu mahlasla şiir yazan bir şaire ait bir gazel mevcuttur. Bîkesî'nin mecmuamızda bulunan matla beyiti, taranan kaynaklarda bulunamamıştır (mat. 297).

---

[58] Gelibolulu Âlî, *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0, (haz. Mustafa İsen), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T 27.03.2022]

[59] Latîfî, *Tezkiretü'ş Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), 2018, s.151. [E.T. 27.03.2022]

[60] Yunus Kaplan, "Belîğî ve Divançesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.22, İstanbul, 2019, 359-448.

[61] Yunus Kaplan, "Bîkesî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bikesi, 2013. [E.T 27.03.2022]
Tuncay Bülbül, "Bîkesî, Bîkesî Hüseyin Efendi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bikesi-bikesi-huseyin-efendi, 2014. [E.T. 27.03.2022]

[62] Uğur Öztürk, "*Mecmû'a-ı Eş'âr (Muallim Cevdet K.479) (İnceleme-Tenkitli Metin)*", Marmara Üniversitesi TAE, YL Tezi, İstanbul, 2013.

1.5.13. Câmi'î:[63]

Hayatı hakkında sınırlı bilgiye sahip olduğumuz Câmi'î, kaynaklara göre Manisa'da doğmuş, Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaşamıştır. Hat sanatındaki başarısından övgüyle bahsedilen Câmi'î, bu sanattaki maharetiyle ünlü hattat Yâkût'a; nakış ilmindeki maharetiyle ise ünlü nakkaş Mânî'ye benzetilmiştir. [64] Câmi'î'nin nerede ve ne zaman öldüğüne dair kaynaklarda net bir bilgi bulunmasa da, Latîfî'nin şair hakkında kullandığı "Padişahımız devrinde nakl itdi" ifadesinden, Latîfî Tezkiresi'nin yazıldığı tarih olan 1546 yılından önce öldüğü anlaşılmaktadır. Yine Evliya Çelebi'nin Seyâhatnâme'sindeki şaire ait olan tarih kıt'asının verdiği 946/1539-40 tarihine bakarak Câmi'î'nin bu tarihte hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda kendisinin 1539-40 ile 1546 tarihleri arasında öldüğünü söylemek mümkündür.[65]

Mecmuamızda *Pervâne Bey Mecmuası*'nda[66] da bulunan bir gazeli yer almaktadır (g.206).

Eserleri: *Vâmık u Azrâ (Muhabbet-nâme)*[67], *Manisa Şehrengizi*[68], *Dîvân.*

1.5.14. Celâlî (1517/1519-1574?):

Asıl adı Hüseyin olan Celâlî, Manastır'da doğmuştur. Kanûnî devrinde İstanbul'a gelerek Defterdar İskender Çelebi'nin himayesine girmiştir. Arapça ve Farsça öğrenen Celâlî, gençliğinde kalenderîlerin arasında bulunarak Şam ve Halep gibi şehirleri dolaşmış, Cafer Paşa vesilesiyle II. Selim'in musahipleri arasında yerini almıştır; ancak zamanla hem içki ve esrara olan düşkünlüğü hem de bâtınî zümre mensuplarıyla temas neticesinde saray erkânı ile bağları kopmuştur. Hükümdarın da isteğiyle memleketi Manastır'a gitmiş ve orada vefat etmiştir. [69] Dönem tezkirelerinde vefat yılı yer almamakla birlikte *Sicill-i Osmânî*'de 1574 olarak verilir.

---

[63] Türk edebiyatında Câmi'î mahlasıyla şiir yazan birden fazla şair vardır. Mecmuamızın derlendiği yüzyıla kadar bu mahlası kullanmış ve kaynaklarda rastladığımız şair Manisalı Câmi'î'dir.

[64] Latîfî, *Tezkiretü'ş Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.421-422. [E.T. 27.03.2022]

[65] Yunus Kaplan, "Câmi'î", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/camii, 2014. [E.T. 27.03.2022]

[66] Pervâne B. Abdullah, *Pervâne Bey Mecmuası*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kamil Ali Gıynaş), Ankara, 2017, s.764. [E.T. 27.03.2022]
Edirneli Nazmî, *Mecma'u'n-Nezâ'ir*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0, (haz. M.Fatih Köksal), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.367. [E.T. 27.03.2022]

[67] Selami Ece, *Manisalı Câmi'î'nin Vâmık u Azrâ Mesnevisi (İnceleme-Metin-Sadeleştirme)*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 2002.

[68] Fatih Tığlı, *Türk Edebiyatında Şehrengizler,* YL Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE., 2020.

[69] İ. Hakkı Aksoyak, "Celâl/ Celâlî, Manastırlı", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli, 2013. [E.T.27.03.2022]

Eserleri: *Dîvân,*[70] *Sa'd ü Saîd, Manzum Şerh-i Avâmil, Kavâid-i Arûz, Hüsn-i Yûsuf.*[71]

Mecmuamızda şairin *Dîvân*'ından alınmış iki gazel bulunmaktadır (g.219, g.220).

1.5.15. Cemalzâde:

Müstensihin mecmuada iki ayrı beytine yer verdiği şairin kim olduğu kesin değildir. Kânûnî Sultan Süleyman devrinin meşhur şeyhülislamlarından Zenbilli Ali Cemâlî Efendi'nin oğlu olma ihtimali vardır.[72]

Mecmuamızda şairin başka kaynaklarda tespit edemediğimiz 1 müfred ve 1 matla beyiti bulunmaktadır (mat. 291, müf. 292).

1.5.16. Dervîş:[73]

Türk edebiyatında Dervîş mahlası ile şiir yazan birden fazla şair vardır. Müstensihin mecmuada bir gazeline yer verdiği şairin hangi Dervîş olduğu tespit edilememiştir.

Bu mecmuada şairin başka bir mecmuada da[74] mevcut olan bir gazeli bulunmaktadır (g.202).

1.5.17. Emrî (?-1575):

Asıl adı Emrullah olan ve kaynaklarda çoğunlukla Emrî Çelebi, Emrullâh Çelebi olarak geçen şairin Edirneli olduğu bütün kaynaklarda ittifakla belirtilmektedir. Öğrenimini yarıda bırakmıştır. Herhangi bir devlet büyüğü için kaside yazmamış, kimseyi methetmemiştir. Dîvânında onun bu yönünü gösteren pek çok şiir vardır. Onun bu kanaatkâr tutumu ve müstağni

---

Detaylı bilgi için bkz.: Abdülkadir Erkal, "Celâli'nin Mir-i Alem Mesnevisi Hakkında", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* 1998, S.9, s.131-136.

[70] Murat Güneş, *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı [İnceleme-Metin],* Cumhuriyet Üniversitesi SBE, YL Tezi, Sivas, Haziran 2013.

[71] İ.Hakkı Aksoyak, "Manastırlı Celâl'in Hüsn-i Yusuf Adlı Eseri", *Edebiyat ve Dil Yazıları Mustafa İsen'e Armağan*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2007.

[72] Bilgi için bkz. Kadri Hüsnü Yılmaz, "Fazîl, Cemâl-zâde Fazîl Çelebi b. Zenbilli Ali Efendi", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazil-cemalzade-fazil-celebi-zenbilli, 2014. [ET 27.03.2022]

[73] Beyhan Kesik, "Dervîş Paşa", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-pasa, 2013. [E.T 10.06.2022]

Hüseyin Gönel, "Derviş, Derviş Dede, Derviş Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-dede-dervis-celebi, 2014. [E.T. 10.06.2022]

Volkan Karagözlü, "Derviş, Derviş Mehmed Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-mehmed-celebi, 2014. [10.06.2022]

Şerife Ördek, "Derviş, Yayabaşı-zâde Derviş Dede", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-yayabasizade-dervis-dede, 2014. [10.06.2022]

Şerife Ördek, "Derviş, Hasan Çelebi", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-hasan-celebi, 2014. [E.T 10.06.2022]

İ. Hakkı Aksoyak, "Derviş, Kemâl Efendi-zâde Derviş Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-kemal-efendizade-dervis, 2015. [10.06.2022]

[74] Songül Özel, *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaradaki Mecmû'a-i Kasâ'id (261b-299a varakları arası) İnceleme Metin*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Şubat 2016, s.170.

tavrı memuriyet hayatında yükselememesine ve ömrünü zorluk içinde geçirmesine yol açmıştır. Kaynaklarda esrar içmesi ve hayallere aşırı derecede dalmasından dolayı ömrünün sonlarına doğru şuurunu kaybettiği belirtilen Emrî, 1575 tarihinde Edirne'de vefat etmiştir.[75] Muamma ve tarih düşürme konusunda üstattır. Şiirleri son derece orijinal ve zengin hayallerle yüklüdür.

Eserleri: *Dîvân.*

Mecmuamızda Emrî'nin *Dîvân*'ından alınmış 24 gazel 2 matla olmak üzere 26 şiiri bulunmaktadır. (g.11, g.29, g.31, g.37, g.76-77, g.98, g.101, g.110-111, gaz.147-148, g.152, g.174-176, mat.207, g.209, g.211, g.223-224, g.232, mat.233, g.270, g.271, g.282)

1.5.18. Enverî (?-1547):

Asıl adı Nureddin, Mehmed ya da her ikisi olabilir.[76] Biyografik kaynaklar İstanbullu olduğu konusunda ittifak eder. Mesleği sebebiyle daha çok Mürekkepçi Enverî olarak zikredilir. Kaynaklarda İstanbullu gösteriliyorsa da eski bir mecmuada bulunan "Kefeli Mürekkebci Enverî" kaydı, Kefe'de doğup daha sonra İstanbul'a gelmiş olması ihtimalini akla getirmektedir. Bitpazarı'nın Uzunçarşı Kapısı önünde bulunan dükkanında iğnecilik yapar ve mürekkep satan şairin âteş-bâzlıkta ve neft-endâzlıkta da oldukça mahir olduğu ve şairin bir gece Kânûnî Sultan Süleyman'a gösteri için renkli fişek imaline çalışırken evini yaktığı, kendisinin de bazı yanıklarla zor kurtulduğu, bu arada divanı ve şiirlerinin de yandığı bilinmektedir. Padişahın iltifatına mazhar olan Enverî, bir ara başka işler yapsa da ömrünün sonuna kadar mesleğini sürdürmüştür.[77] Kaynaklar onun ümmiliğine rağmen olağanüstü güzellikte şiirleri olduğu konusunda birleşirler.

Eserleri: *Dîvân*.[78]

Mecmuamızda Enverî'nin bir gazel bir matla olmak üzere iki şiiri bulunmaktadır (g.173, mat.188). Gazel, Atillâ Şentürk'ün *Osmanlı Şiiri Antolojisi*[79] adlı kitabında, matla ise *Gülşen-i Şu'arâ*'da[80] mevcuttur.

---

[75] M.A.Yekta Saraç, *Emrî Dîvânı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0. [ET 27.03.2022]
[76] Kadri Hüsnü Yılmaz, "Enverî, Sûzenger Enverî Çelebi (Mürekkepçi)", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/enveri-suzenger-enveri-celebi-murekkepci, 2014. [ET 27.03.2022]
[77] Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, 2013, s.229.
Detaylı bilgi için bkz.: Saadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, C.III, İstanbul, Bozkurt Matbaası, 1945.
[78] Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*, MEB Yay., Ankara, 2001.
[79] Ahmet Atillâ Şentürk, *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2013, s.230.
[80] Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0, (haz. Süleyman Solmaz), Ankara, 2018, s.114.

1.5.19. Fazlî (?-1564):

İstanbul'da doğan şairin asıl adı Mehmed (Mehemmed)'dir. İstanbullu bir saracın oğludur. Fazlî, mahlası olup esmer oluşundan dolayı Kara Fazlî diye anılmıştır. [81] Gençlik döneminde önce sarf ve nahiv, daha sonra da Üsküplü Riyâzî'den Farsça öğrenmiş; şiire heves edip, diğer bütün meşguliyetlerinden uzaklaşarak, Zâtî'nin Beyazıt Camii avlusunda bulunan ve devrin şairlerinin akademik bir okul olarak kabul ettikleri falcı dükkanına devam ederek, onun en yetenekli öğrencileri arasında yer almıştır. Kanûnî Sultan Süleyman'ın çocuklarının sünnet düğünü, onun saray erkânı ile tanışmasına vesile olmuş, önce Şehzade Mehmed'in sonra sırasıyla şehzade Mustafa ve Selîm'in yanında dîvân kâtipliği yapmıştır 1563 yılı başlarında altmış bin akçe zeâmetle re'isül-küttâb olup bu göreve atandıktan yaklaşık iki yıl sonra vefat etmiştir. Âşık Çelebi,1563 yılı ramazanında Kütahya'da öldüğünü beyânında bildirirken,[82] Âlî, Ahdî ve Riyâzî ise 1564 yılında öldüğünü söylerler.

Eserleri: *Lüccetü'l-Esrâr, Hümây u Hümâyûn, Rübâ'iyyât, Gül ü Bülbül,*[83] *Nahlistân, Dîvân.*[84]

Mecmuamızda Fazlî'nin *Dîvân*'ından alınmış iki gazel bulunmaktadır (g.56, g.305).

1.5.20. Fevrî (?-1571):

Arnavutluk'un liman şehri olan Draç'ta doğan şair, Hırvat asıllı Hıristiyan bir aileye mensuptur. Küçük yaşta devşirme usulüyle İstanbul'a getirilmiştir. Kaynakların kendisinden naklettiğine göre henüz çocukken bir gece rüyasında Muhyiddin İbnü'l-Arabî'yi görmüş ve onun mânevî telkiniyle Müslüman olmuş ve Ahmed adını almıştır.[85] Köle iken azat olduktan sonra Dursun Efendi, Taşköprüzâde Efendi, Arabzâde Abdülbaki Efendi, Bostan Efendi gibi kimselerden ilim tahsil etmiştir. [86] Müderrislik de dâhil çeşitli vazifelerde bulunmuş, Kanûnî'ye kasideler sunarak onun takdirini kazanmıştır. Âşık Çelebi, Fevrî'nin çok kolayca ve süratle şiir

[81] Hasan Aksoy, "Kara Fazlî", *TDVİA*, C.XXIV, s.360-361.
Detaylı bilgi için bkz.: M. Fuad Köprülü, "Fazlî", *İslam Ansiklopedisi*, C.IV, İstanbul, s.222-223.
M. Akif Yalçınkaya, "16. Yüzyıl Şairlerinden Kara Fazlî'nin Tehniyet-nâmesi", *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, C.VI, S.2, s.842-865.
[82] Gencay Zavotçu, "Fazlî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli, 2013. [E.T 27.03.2022]
[83] Gencay Zavotçu, *Bir Şair-Bir Klasik: Fazlî-Gül ü Bülbül*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yay, Erzurum, 2005.
[84] Mustafa Özkat, *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin*), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, 2005.
[85] Mehmed Kalpaklı, "Fevrî", *TDVİA*, C.XII, s.505.
[86] Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948, s.55.

söyleyip yazabildiğini belirterek mahlasının bu kabiliyetine çok uygun bulunduğunu bildirir. [87] Fevrî, 1571'de Şam'da vefat etmiştir.

Eserleri: *Dîvân, Risâle fî ilmi'l-hutût, Kühl-i Dîde-i A'yān, Ahlâk-ı Süleymânî, Ahlâk-ı Mehmed Paşa, Hac Seyahatnâmesi.*

Mecmuamızda Fevrî'nin kaynaklarda tespit edemediğimiz üç gazeli bulunmaktadır (g.169, g.170, g.222).

1.5.21. Figânî (1505?-1532):

Trabzon'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Ramazan olup 1505 dolaylarında doğduğu tahmin edilmektedir.[88] Gençliğinde İstanbul'a gitmiş, edebiyat ve tıp alanlarında kendini geliştirmiştir. Yaşadığı düzensiz hayata rağmen güçlü hafızası sayesinde Arapça ve Farsça öğrenmiş ve şiirleri ile çağının tanınmış isimlerinden olmuştur. Özellikle Defterdar İskender Çelebi ile Kara Balioğlu'nun himayesinde bulunan Figânî, ayş ve işret müptelası olmasından dolayı bu himayelere rağmen kısa ömrünü sıkıntılarla geçirmiştir. Geçimini bu hamileri başta olmak üzere devlet adamlarına yazdığı kasideler sayesinde sağlayan Figânî'nin şöhreti, Kanûnî'nin şehzadeleri Mustafa, Mehmed ve Selim'in sünnet düğününe yazdığı Sûriyye Kasidesi'yle daha da artmıştır.[89] Ancak Sadrazam İbrahim Paşa'nın Budin'den getirip At Meydanı'nda kendi sarayının karşısına diktiği meşhur heykelle ilgili olarak söylediği Farsça beyti nedeni ile 1532 yılında idam edilmiştir. [90]

Eserleri: *Dîvânçe* [91]

Mecmuamızda Figânî'nin *Dîvân*'ından alınmış üç kaside dört gazel olmak üzere yedi şiiri bulunmaktadır (k.1, k.12, k.216; g.124, g.127-128, g.185).

---

[87] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 531.
[88] Abdülkadir Karahan, "Figânî", *TDVİA*, C.XIII, s.57-58.
[89] M.Fatih Köksal, "Figânî", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani, 2014. [28.03.2022]
[90] İ.Güven Kaya, "Figânî'nin Ölümü ve Taşlıcalı Yahya Bey'in Bir Şiiri", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmalı Enstitüsü Dergisi,* C.XIV, S.34, 2007, s.47-61.
[91] Abdülkadir Karahan, *Kanuni Sultan Süleyman Çağı şairlerinden Figânî ve Divançesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1966.

1.5.22. Fikrî: [92]

Türk edebiyatında Fikrî mahlasını kullanan birden fazla şair vardır. Müstensihin mecmuada bir gazeline yer verdiği şairin hangi Fikrî olduğu tespit edilememiş, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (g.48).

1.5.23. Garîbî (?-1547):

Asıl adı Mehmed olan şair, Balkanlar'ın şair menbaı olarak bilinen Vardar Yenicesi'ndendir.[93] Âşık Çelebi, onun daha gençliğinde Yenice geleneğine uyup Mevlevî olduğunu ve Usûlî ile Yûsuf-ı Sîneçâk'ın yakınında bulunduğunu söyler. Konya'ya gidip Mevlânâ dergâhında bir süre kaldıktan sonra seyahat etmeye başlamıştır. Âşık Çelebi, bir süre Bursa'da bulunduğunu ve görüştüklerini, Garîbî'nin ömrü daha uzun olsa daha çok eser vereceğini ve nice aşığın gönlünü yakacak şiirler yazacağını düşünür. İstanbul'da vefat etmiştir.[94] Lâtîfî'ye göre, derviş-meşrep bir zattır ve mahlasına münasip bir yaşamı vardır. Yaşadığı devir, pek çok meşhur şairin bulunduğu bir devir olduğundan pek öne çıkamamıştır. Ancak yazdığı şiirler şiir erbâbı tarafından bilinmektedir.[95]

Mecmuamızda Garîbî'nin bir gazel ve bir matla olmak üzere iki şiiri vardır. Gazel, Latîfî'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ'*sında [96] mevcut olmakla birlikte, matla kaynaklarda tespit edilememiştir (g.267, mat.268).

---

[92] Riyâzî Muhammed Efendi, *Riyâzü'ş- Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.262-263. [E.T. 28.03.2022]
Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkîretü'ş-şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0, (haz. Aysun Sungurhan), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.680-681. [E.T. 28.03.2022]
Mustafa (Cârullahzâde), *Beyânî Tezkiresi*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55835,beyani-tezkiresipdf.pdf?0, (haz. Aysun Sungurhan), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.153-154. [E.T. 28.03.2022]
Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0, (haz. Süleyman Solmaz), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.95-96. [E.T. 28.03.2022]
Latîfî, *Tezkiretü'ş Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.421-422. [E.T. 28.03.2022]

[93] Filiz Kılıç, "Garîbî, Mehmed Garîbî Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/garibi-mehmed-garibi-celebi, 2014. [E.T. 28.03.2022]

[94] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s.689-690. [E.T. 28.03.2022]

[95] Latîfî, *Tezkiretü'ş Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), 2018, s.387. [E.T. 28.03.2022]

[96] *A.e.*, s.387.

1.5.24. Hâlî: [97]

Bu mecmuanın derleyenidir. Asıl adı bilinmemektedir. Mecmuada yer verdiği şairlerin doğum ve ölüm tarihlerine bakıldığında, şairin 16. yüzyılda yaşadığı tahmin edilmektedir. Türk edebiyatında Hâlî mahlası ile şiir yazan şairlerin varlığı bilinmekle beraber, kaynaklarda mecmuamızdaki şiirlerinden herhangi birine rastlanmadığından, kendisinin hangi Hâlî olduğu kesin olarak bilinememektedir; ancak bazı hususlar Ahdî'nin Gülşen-i Şuarâ'sında yer alan Hâlî olabileceğini düşündürmektedir. Tezkirede, Hâlî için "…ve hatt-ı nes'talık yazmada kâtib-i seri' ve tarz-ı inşâda mübdi' u muhteri'dür." ifadesi yer alır ve bu mecmuanın da nesih ve talik yazı tipiyle yazılması, hatta 47a'da "Kulların en fakir ve hakîri Derviş İbrahim tarafından yazıldı" anlamını ihtiva eden bir hattın yer alması şairin şiirdeki mahlasının Hâlî olduğunu, hat sanatında ise kendi ismini kullandığı ihtimalini akla getirmektedir.

Mecmuada kaynaklarda tespit edemediğimiz üç gazel üç müfred olmak üzere altı şiiri bulunmaktadır (g.131, müf.247, müf.248, müf.249, g.303, g.304).

1.5.25. Hâlisî: [98]

Müstensihin mecmuada bir naziresine yer verdiği şairin hangi Hâlisî olduğu kesin değildir. Ancak hem mecmuamızda 16. yüzyılda şiir yazan şairlerin çokluğu hem de araştırmamızda bu mahlas ile şiir yazan şairlerin 16. yüzyılda yaşıyor olmasından dolayı o devirde yaşadığı düşünülebilir. Mecmualarda da [99] bu mahlasla şiir yazan şairlere rastlanır.

Bu mecmuada, Hâlisî'nin başka bir mecmuada da [100] mevcut olan bir gazeli bulunmaktadır (g.190).

1.5.26. Hâtemî (?-1595/96):

Asıl adı İbrahim olan şair Mâtemî ve Hâtemî mahlaslarını kullanmıştır. Bazı kaynaklara göre Edirneli, bazı kaynaklara göre ise Bergos (Burgaz)'dandır. Bergos Sancak Beyi Mehmed Bey'in torunu ve Zaim Divane Mahmud Bey'in oğludur. Ataları gibi sipahiyken sipahiliği terk

---

[97] Süleyman Solmaz, *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı,* Gazi Üniversitesi SBE., Doktora Tezi, Ankara, 1996, s.371-372.

[98] Yunus Kaplan, "Hâlisî", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halisi, 2013. [E.T. 28.03.2022]
İ.Hakkı Aksoyak, "Hâlisî, Hoca-zâde Çelebi", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halisi-hocazade-celebi , 2015. [E.T. 28.03.2022]
Bekir Kayabaşı, *Kafzâde Fâizî'nin Zübdetü'l-Eşârı*, İnönü Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Malatya, 1997.

[99] Uğur Öztürk, *Mecmû'a-ı Eş'âr (Muallim Cevdet K.479) (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Marmara Üniversitesi TAE, YL Tezi, İstanbyl, 2013.
Pervâne B. Abdullah, *Pervâne Bey Mecmuası*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kamil Ali Gıynaş), Ankara, 2017. [E.T. 28.03.2022]

[100] Songül Özel, *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaradaki Mecmû'a-i Kasâ'id (261b-299a varakları arası) İnceleme Metin*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Şubat 2016, s.298.

ederek Arap ve İran diyarına seyahate gitmiş, hacı olmuş, sonrasında Kalender dervişlerle vakit geçirmiştir.[101] Şehzade Selim'e kasideler sunmuş ve onun isteği üzerine "Mâtemî" olan mahlasını "Hâtemî" olarak değiştirmiştir. Şehzadenin cülûsundan sonra ona müteferrika olmuş ve 1595-96'da Edirne'de vefat etmiştir. Mürettep bir Dîvân'ı olduğu söylense de, henüz bu esere ulaşılamamıştır. [102]

Mecmuamızda Hâtemî'nin *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*'nda [103] yer alan bir matla beyiti bulunmaktadır (mat. 210).

1.5.27. Hâverî (?-1564-65):

Manastır'da doğan şairin asıl adı Açuk Kadıoğlu Ali Çelebi'dir. Manastırlı bir diğer şair olan Vahyî'nin kardeşidir.[104] Kız kardeşi de dönemin şairlerinden Âhî ile evli olan şair, Âhî'nin *Hüsn ü Dil* adlı mensur eserini tamamlamıştır. Defterdar Bayram Çelebi'den ders almış, öğrenimini tamamladıktan sonra Zeyrek-zâde'den mülâzım olmuş ve Karaferye'de müderrisliğe başlamıştır. Çeşitli yerlerde kadılık görevlerinde bulunduktan sonra, yine Karaferye'ye dönmüş ve burada kadılık yaparken 1564-65'te vefat etmiştir. Kaynakların çoğunun ittifak ettiklerine göre Hâverî, gençliğinde Alî mahlasıyla da şiirler söylemiştir. Gençlik zamanında içkiye düşkün olduğu da sıkça dile getirilir. Dönem tezkirelerinin çoğunda adı geçmekle birlikte, şiirleri, Latîfî dışındaki tezkireciler tarafından beğenilir ve onun fazilet sahibi, şiir ilmine vakıf biri olduğu düşünülür. Henüz mürettep bir *Dîvân*'ına ulaşılamamış olan Hâverî'nin *Dîvânçe*'si yayımlanmıştır. [105] Mecmuamızdaki tüm şiirleri bu *Dîvânçe*'de mevcuttur (g.95, g.144, g.285).

1.5.28. Hayâlî (?-1556-57):

Vardar Yenicesi'nde doğan şairin asıl adı Mehmed, lakabı ise Bekar Memi'dir. Yetişme çağında esaslı bir eğitim görmemiş, Kalenderî şeyhi Baba Ali Mest-i Âcemî ve müridlerinin

---

[101] M.Fatih Köksal, "Mâtemî/Hâtemî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/matemi, 2013. [28.03.2022]
[102] Zahide Efe, "16. Yüzyıl Divan Şairi Hâtemî ve Dîvânçesi", *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8/20, s.114-150.
[103] Gelibolulu Âlî, *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0, (haz. Mustafa İsen), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.240.
[104] Tuncay Bülbül, "Bir Kültür Merkezi Olarak Manastır ve Manastır Doğumlu Divan Şairleri *", Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish and Turkic,* 3/4, s. 454-471.
Detaylı bilgi için bkz.: Azmi Bilgin: "Hâverî, Ali, Açık Kadıoğlu", *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, İstanbu, Yapı Kredi Yayınları, C.I, 1999, 551-552.
Ali Nihat Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şi'ri: Revânî, Hayretî, Hâverî, Âhî, Peyâmî, Sânî,* Fasikül 4, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1949, s. 55-62.
[105] Berat Açıl*, "Hâverî ve Divançesi", Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Nisan 2016, S.16, s.172-216.

cazibesine kapılıp onlara katılmıştır.[106] İstanbul'a geldikten sonra ise hayatında yeni bir dönem başlamış devrin önde gelen isimlerinin teveccühünü kazanmış ve Kanûnî'nin musahipleri arasında yer almıştır. Henüz on dört yaşındayken şöhrete kavuştuğu söylenir. Devrin bütün tezkire yazarları Hayâlî'nin büyük bir şair olduğu konusunda hemfikirdir.

Eserleri: *Dîvân.*[107]

Mecmuamızda Hayâlî'nin 37 gazeli, üç matlaı ve bir kasidesi, yani toplamda 40 şiiri bulunmakla birlikte, iki matlaı şairin *Dîvân*'ında yer almamaktadır (g.4, g.22, k.40, g.43-46, g.58-59, g.78, g.84-85, g.100, g.105, g.112, g.122, g.155, g.166, g.177-178, g.186-187, g.195-196, g.217-218, g.234, g.246, g.252, g.254, mat. 255-256, mat.259, g.260, g.273-276, g.288-289, g.293).

1.5.29. Hayretî (?-1534/35):

Asıl adı Mehmed olan şair Vardar Yenicesi'nde doğmuştur. Mevlevî şeyhi Yûsuf-ı Sîneçâk'in kardeşi olan Hayretî mutasavvıf bir şairdir. Kardeşi gibi kendisi de önce Şeyh İbrâhim Gülşenî'ye intisap etmiş, daha sonra Rumeli abdalları arasına karışarak Bektaşîliği benimsemiştir.[108] Yahyâlı akıncılarına mensup olduğu tahmin edilir. Hayretî, İbrahim Paşa'ya sunduğu bir kaside sonucu Paşa'nın dikkatini çekmiş ve Paşa ona ihsanda bulunmak istemişse de Hayâlî'nin onu tok gözlü ve kimsenin önünde eğilmeyen bir şahsiyet olarak tanıtması sonucu küçük bir timar ihsanıyla geçiştirilmiştir.[109] Hayretî de buna gücenip İstanbul'dan ayrılmış ve hayatının bundan sonraki dönemini Yenice, Belgrad ve Üsküp gibi şehirlerde geçirmiştir. Muhtemelen afyon ve esrar gibi alışkanlıkları sebebiyle gözlerini yitiren şair, sonraki ömrünü şair Günâhî'nin hizmetleri ile sürdürmüş ve meclislere onun sayesinde gidebilmiştir. Vasiyeti üzerine ölümünden önce Yenice'de yaptırdığı zaviyeye defnedilmiştir. Hayretî, şiirlerinde Rumeli şehirlerinin hususiyetlerini ve aşklarını açık ve laubali bir tarzda terennüm eden orijinal bir şairdir.[110]

---

[106] Mehmed Süreyyâ, *Sicill-i Osmânî*, C.III, İstanbul, 2008, s.493.
[107] Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1945.
Cemal Kurnaz, *Hayâlî Bey Dîvânı Tahlili*, Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara, 2012.
[108] Mustafa Tatçı, "Hayretî", *TDVİA*, C.XVII, s.61.
[109] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.273-274. [29.03.2022]
[110] M.Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Ötüken Yayınları,1981, s.387.

Eserleri: *Dîvân,*[111] *Belgrad Şehrengizi,*[112] *Yenice Şehrengizi.*[113]

Mecmuamızda Hayretî'nin *Dîvân*'ından alınmış 13 gazel bulunmaktadır. (g.35, g.54-55, g.60-g.61, g.99, g.113, g.115-116, g.135-136, g.250, g.281)

1.5.30. Hecrî/Hicrî (?-1556/57/58):

Asıl adı Mehmed, Muhyiddin veya Muhyiddin Mehmed'dir. Bursalıdır ve Kara Çelebi lakabıyla tanınır. Kadı Hüsâmeddin Efendi'nin oğludur. Kemalpaşazade'den mülazım olup bazı medreselerde müderrislik; Bursa, Edirne ve İstanbul'da kadılık yapan şair, dönemin ünlü bilginleri arasına girmeyi başarmıştır. Hicrî hakkında bilgi veren tezkireciler, şairin *Dîvân*'ı dışında herhangi bir eserinin varlığından bahsetmezler; fakat övgüyle bahsettikleri şairin, *Dîvan'*ından şiir ve beyit örnekleri verirler.[114] Tezkirelerde nükteli olduğu belirtilen şiirleri de beğenilen şairin, nesrinin de güzel olduğu vurgulanır. [115]

Mecmuamızda Hecrî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.62).

1.5.31. Hilâlî (?-1543):

Asıl adı bilinmeyen Hilâlî, İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi, nasıl bir eğitim aldığı ve hayatıyla ilgili şuarâ tezkirelerinde yeterli bilgi yoktur. Sehî Bey, 1538 tarihinde tamamladığı *Heşt Behişt*'te, şiir yazmaya yeni başlamış; fakat ilerisi için umut veren genç şairleri topladığı sekizinci tabakada yer verdiği Hilâlî'nin şiire hevesli, kabiliyetli bir şair olduğunu belirtir. Hilâlî esnaftır, takkecilik ile meşguldür. Nazım ve nesirde usta bir şair olup dönemin ileri gelenlerinin meclislerine katılmıştır. Oldukça zayıf ve nahîf olmasından dolayı Hilâlî mahlasını kullanmış ve gazel tarzında Âhî'yi takip etmiştir. Hilâlî, gazellerinde sıkça kullandığı atasözü, deyim ve halk söyleyişleri ile şiir dilini, konuşma diline yaklaştırmıştır. Şiirlerinin üslûbu ve şuhâne edâsından, eğlenceyi seven, rind-meşrep, sanat gösterme endişesinden uzak bir şair olduğu anlaşılır. [116]

---

[111] M. Çavuşoğlu; M.A.Tanyeri, *Hayretî Divanı Tenkitli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1981.
[112] M. Çavuşoğlu, "Belgrad Şehrengizi", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S.4-5, 1976, s.81-100.
[113] M. Çavuşoğlu, "Yenice Şehrengizi", *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, S.2-3, 1976, s.325-356.
[114] Yunus Kaplan, "Bursalı Divan Şairi Hicrî ve Şiirleri", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 2010, s.231-257.
[115] M.Fatih Köksal, "Hicrî, Kara Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hicri-kara-celebi, 2013. [E.T. 29.03.2022]
Detaylı bilgi için bkz.: Ömer Zülfe, *Hecrî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010.
Musa Tılfarlıoğlu, "Hecrî Dîvânı'nda Şahsiyetler", *Asia Minor Studies*, C.VIII, S.2, s.518-531.
[116] İsmet Şanlı, "Hilâlî, Takyeci (Takye-dûz, Takkeci)", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hilali-takyeci-takyeduz-takkeci, 2014. [E.T. 29.03.2022]

Eserleri: *Dîvân,*[117] *Meclis-ârâ fi Tercemeti Seb'iyyeti fi Mevâzi'il-Beriyyât***.**

Mecmuamızda Hilâlî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.125).

1.5.32. Hulûsî:[118]

Yenipazarlı olan Hulûsî Efendi, Arapça'ya meyledip, tahsilindeki eksikleri gidermek için İstanbul'a gelmiş; burada ilimle meşgul olmuş ve devrin önemli âlimlerinden Bostanzâde Efendi'nin hizmetinde bulunmuştur. Ardından Bağdat kassâm askeri olarak görev yapmıştır. Şiirle ilgilenen Hulûsî Efendi'nin, yeni hayaller yaratma konusunda başarılı bir şair olduğu ve şiirlerinin genellikle lirik nitelik taşıdığı söylenir. [119]

Mecmuamızda bir gazeline yer verdiği şairin hangi Hulûsî olduğu bilinmemekle birlikte, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (g.65).

1.5.33. Husrev (?-1595/96):

İstanbullu olan şairin asıl adı Mehmed'dir. "Deli", "Dîvâne Husrev", "Hırkalu Hınzîr" lakaplarıyla da tanınır. Babası Karagöz Bey olarak bilinir ve bir yeniçeridir. Sarhoş Bâlî Efendi'ye intisap etmiş, onun ölümünden sonra Bektâşî tarikatına girmiş, Haydarî ve Kalenderî dervişleri arasına katılmıştır. Bu şekilde değişik tasavvufî akımlara girmesi, aşk cezbesine fazla kaptırması veya seçkin insanlarla geçinememesi sebebiyle "Deli" lakabını aldığı söylenir. Husrev, bu sürecin sonunda tekrar yeniçeriliğe dönmüş, Şam Dizdarlığı'na getirilmiş ve 1596'da bu görevinde vefat etmiştir. Kaynaklarda *Dîvân*'ı olduğu söylense de eser henüz ele geçmemiştir.[120]

Mecmuamızda Husrev'in *Riyâzü'ş-Şu'arâ*'dan [121] alınmış bir gazeli bulunmaktadır. (g.96)

Detaylı bilgi için bkz.: İsmet Şanlı, "XVI.yy Dîvân Şairi Hilâlî ve Şiirlerinde Sosyal Hayat", *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.V, S.6, 2004, s.151-173.

[117] Bahri Yağmur, *Hilâlî Divanı*, Hacettepe Üniversitesi SBE, YL Tezi, Ankara, 1998.
İsmet Şanlı, *Hilâlî Dîvânı, (Metin-Çeviri-Tahlil)*, Uludağ Üniversitesi, YL Tezi, Bursa, 1999.

[118] *Türk edebiyatında Hulûsî mahlasıyla şiir yazan birden fazla şair vardır. Mecmuamızın derlendiği yüzyıla kadar bu mahlası kullanmış ve kaynaklarda rastladığımız şair Hulûsî Efendi'dir.

[119] İsmail Hakkı Aksoyak, "Hulûsî, Hulûsî Efendi", TEİS, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hulusi-hulusi-efendi, 2015. [E.T. 29.03.2022]
Bağdatlı Ahdî, Gülşen-i Şu'arâ, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0, (haz. Süleyman Solmaz), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.95-96. [E.T. 29.03.2022]

[120] İncinur Atik Gürbüz, "Husrev", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev, 2014. [29.03.2022]
Ayrıca bkz.: Riyâzî Muhammed Efendi, *Riyâzü'ş- Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.137. [E.T. 29.03.2022]

[121] Riyâzî Muhammed Efendi, *Riyâzü'ş- Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.137.

1.5.34. Hüdâyî (?-1584):

Asıl adı Mustafa Hüdâyî Çelebi olan şair, İstanbul'da doğmuştur. Devrin şairleri arasında "Salâ Muslısı" diye şöhret bulmuş olup, Müezzin-i Hüdâyî, Muslı Çelebi, Muslı Şah diye de anılır. Sultan III. Murad şairlerindendir ve şiirde olduğu kadar mûsikîde de hünerlidir. Farsçayı iyi bildiği göz önünce bulundurulduğunda iyi bir eğitim aldığı söylenebilir. Sesi güzel olduğu için Haseki Hürrem Sultan Câmii'ne müezzin olmuştur. 1584'te İstanbul'da vefat eden şair, Edirnekapı mezarlığında defnedilmiştir. [122]

Eserleri: *Dîvân.*

Mecmuamızda Hüdâyî'nin *Dîvân*'ından[123] alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.168).

1.5.35. Hüdâyî (?-1571-1572):

Asıl adı Mustafa veya Mehmed olan şairin, İstanbullu olduğu konusunda kaynaklar hemfikirdir. "Okçuzâde" olarak tanınır.[124] Tezkirelerde hayatı hakkında verilen bilgiler sınırlı olmasına rağmen, Kanuni Sultan Süleyman'a sunduğu *ve Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*'da kayıtlı olan arzuhalinde hayatı hakkında birtakım bilgiler bulunmaktadır. Hüdâyî bu arzuhalde, on beş yıl Acemi Oğlanlar Ocağı'nda görev yaptıktan sonra yeniçeri olduğunu ve Kanuni'nin 1532 yılında düzenlediği Alman Seferi'ne katıldığını, Alman Seferi'nden döndükten sonra on yıl atlı sekban kulu olarak görev yaptıktan sonra önce yayabaşı, ardından da padişahın emriyle Budin'e yeniçeri kâtibi yapıldığını ve bir müddet bu görevde kaldıktan sonra azledildiğini söylemektedir. Şair bu arzuhal sayesinde zeamet sahibi olmuş[125], 1571-72 yılında vefat etmiştir.[126]

Eserleri: *Dîvân.*

Mecmuamızda Hüdâyî'nin *Dîvân*'ından[127] alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.228).

---

[122] Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kadîm ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, YL Tezi, Isparta, 2007, s.2-3.
Ayrıca bkz.: Mustafa S. Kaçalin, *Hüdâyî (Salâ Muslısı) Dîvân*, İstanbul, TDK Yay., 2016.
[123] Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kadîm ve Dîvânı İnceleme- Tenkidli Metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, YL Tezi, Isparta, 2007.
[124] Hayriye Türkoğlu Köse, *XVI. Yüzyıl Dîvân Şâiri Hüdâyî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni*, Gazi Üniversitesi SBE, YL Tezi, Ankara, 2007.
[125] Yunus Kaplan, Hüdâyî, Okçuzâde Hüdâyî, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayi-okcuzade-hudayi, 2014. [E.T. 13.06.2022]
[126] Bekir Kayabaşı, *Kafzâde Fâizî'nin Zübdetü'l-Eşârı*, İnönü Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Malatya, 1997.
[127] Hayriye Türkoğlu Köse, *XVI. Yüzyıl Dîvân Şâiri Hüdâyî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni*, Gazi Üniversitesi SBE, YL Tezi, Ankara, 2007.

1.5.36. İshâk (1464-65?-1537):

Üsküp'te, 1464-65'te doğduğu tahmin edilir. Kılıç ustası İbrâhim Efendi'nin oğlu olduğu için Kılıççızâde diye tanınmıştır. Üsküp'te başladığı öğrenimini Edirne'de Kara Bâlî'nin yanında tamamlayıp ilmiye sınıfına girmiş, çeşitli yerlerde müderrislik yapmıştır. Dârülhadis ve Sahn-ı Semân müderrislikleri gibi önemli görevlere kadar yükselmiştir. Mısır seferinden sonra Yavuz Sultan Selim'e musâhiplik için Suriye'ye gönderilmiş; ancak bazı davranışlarından dolayı musâhipliğe kabul edilmemiştir. 1536 yılında kadı tayin edildiği Şam'da bir yıl sonra ölmüştür. İshâk Çelebi, şöhret ve gösterişe fazla itibar etmemesiyle tanınmıştır. Hoşsohbet, güler yüzlü, mizah ve latifeden hoşlanan kişiliği ile çevresinde sevilip aranan bir insan olarak takdir edildiği gibi derbeder yaşayışı ve bazı serbest hareketleri yüzünden tenkitlere de hedef olmuştur.[128]

Eserleri: *Dîvân,*[129] *Selimnâme(İshaknâme),*[130] *Risâle-i İmtinâhiyye, Müstezâd-li İshâk Çelebi, Kasîde-i Fasîha.*

Mecmuamızda İshâk Çelebi'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.294).

1.5.37. İşretî (?-1566):

Asıl adı Mustafa olup İstanbul'un Rumelihisarı semtinde doğmuştur. Genç yaşlarından itibaren sesinin güzelliği ve söylediği türkülerle kısa zamanda şöhret bulan şair, medrese yıllarında akranının üstünde başarı elde eden biriyken bir zaman mülâzımlıktan sonra Mahmud Paşa Hasköyü'ne kadı ve hakim olarak atanmıştır. Irakeyn Seferi sırasında Şehzade Bayezid'e kendini tanıtan İşretî, kısa zamanda onun sohbet meclislerinin vazgeçilmez bir üyesi olmuştur. Daha sonra şehzadenin durumunun gittikçe kötüleşmesi ve İran'a sığınması üzerine, şairin bütün emekleri boşa gitmiştir. İşretî, şehzadeyi içkiye alıştırmakla itham edilmiş, bu işi asıl yapanlar kendini kurtardıkları halde, suç onun üzerine kalmıştır. Nihayet Kanûnî'nin bir gazeline nazire olmak üzere yazdığı bir gazel, padişahın hoşuna giderek, şairin kurtulmasına sebep olmuş ve affedilerek tekrar kadılıkla görevlendirilmiştir. Âşık Çelebi, Ivraca kadısı iken

[128] Hamdi Savaş, "İshak Çelebi, Kılıççızâde", *TDVİA*, C.XXII, s. 528-529.
[129] Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Üsküplü İshâk Çelebi Divan (Tenkidli Basım)*, Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1990.
Murat Keklik, *Üsküplü İshak Çelebi Divan [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Bişkek, 2014.
[130] Hamdi Savaş, *İshak Çelebi ve Selimnâmesi*, Erciyes Üniversitesi SBE, Doktora Tezi,1986.

kendisine bazı şiirler gönderdiğini ve 1566'da bu vazifedeyken öldüğünü bildirir.[131] Mürettep bir *Dîvân'*ı bulunmayan şairin çeşitli mecmua ve cönklerde şiirleri bulunmaktadır.[132]

Mecmuamızda İşretî'nin *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri (Ubeydî, Aşkî, Şem'î, İşretî)* adlı kitapta da yer alan bir gazeli bulunmaktadır (g.33).

1.5.38. Kâbilî (?-?):

İstanbul'un Güranî mahallesinden olan şair, medrese eğitimini sürdürürken ilim yolundan vazgeçip tasavvufa yönelmiştir. Mekke, Medine, Mısır, Şam ve Bağdat'ı dolaştıktan sonra Anadolu ve Rumeli vilayetlerini gezmiştir. Kulakları sağırlaştıktan sonra, 1556-67 ile 1586 tarihleri arasında öldüğü tahmin edilir.[133]

Mecmuamızda, Kâbilî'nin başka kaynaklarda tespit edemediğimiz dört şiiri bulunmaktadır (g.126, g.180-g.182).

1.5.39. Kâdirî (?-1548):

Asıl adı Abdulkadir olan şair, Isparta'da doğmuştur. Nesebi, Şeyh Kutbeddin-i Irakî'ye dayanan Kâdirî, Kınalızâde Hasan Çelebi'nin anne tarafından dedesidir. İyi bir öğrenim görmüş, müderrislik ve Bursa ve İstanbul'da kadılık yapmıştır. Sonrasında on dört yıl boyunca Anadolu Kazaskerliği görevinde bulunmuştur. Hacca gidip İstanbul'a dönmüş, Çivizâde Muhyiddin Efendi'nin yerine şeyhülislam olmuştur. Hayatının son demlerini Bursa'da geçirmiş, 1548'de vefat ettikten sonra yaptırdığı caminin avlusuna defnedilmiştir.[134] Tezkire yazarları, Kâdirî'nin şairliğinden övgü ile bahsederler. Erken yaşta hayatını kaybettiği için şiirlerini dîvân olarak derleyememiştir. Yavuz Sultan Selim'in onun şiirlerini okuduğunda çok beğendiği, "Yüce bir tabiat ancak bu kadar olur" dediği rivayet olunur. Faziletli bir fıkıh âlimi, müfessir ve muhaddistir.[135]

Mecmuamızda, Kâdirî'nin "*16. Asır Divan Şairlerinden Kâdirî ve Gazelleri*" [136] adlı makalede de yer alan bir gazeli bulunmaktadır (g.123).

---

[131] Ahmet Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2013, s.313.
[132] Ali Nihat Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ubeydî, Aşkî, Şem'î, İşretî,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948.
[133] M. Fatih Köksal, "Kâbilî", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabili, 2013. [E.T. 29.03.2022]
[134] Kadri Hüsnü Yılmaz, "Kâdirî, Abdülkadir Hamidî Efendi", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kadiri-abdulkadir-hamidi-efendi, 2014. [E.T. 29.03.2022]
[135] Ahmet Kemal Gümüş, "16. Asır Divan Şairi Kâdirî ve Gazelleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 24, İstanbul, 2020, s. 222-224.
[136] A.g.m, s.229.

1.5.40. Latîfî (1491-1582):

Asıl adı Abdüllatif olan şair Kastamonu'da doğmuştur. Hatip-zâdeler olarak anılan köklü bir aileye mensuptur. Ceddi Fatih Sultan Mehmed devri şairlerinden, Akşemseddin'in oğlu Hamdi Çelebi'dir. Latîfî, tahsiline Kastamonu'da başlamış, iş bulmak amacıyla 20-25 yaşlarında iken İstanbul'a gitmiştir. 10-15 yıl İstanbul'da kalan şair, devrin defterdarı İskender Çelebi'ye sunduğu mensur bir bahâriyye dolayısıyla Belgrad İmareti'nin kâtipliğine tayin edilmiştir. Uzun yıllar Rumeli'de kalan ve imaret katipliklerinde bulunan Latîfî, 1543 yılında elli iki yaşında İstanbul'a dönmüştür. En önemli eseri tezkiresidir. Bu eserini Kanûnî'ye sunmuş ve karşılığında Ebu Eyyub Ensar Vakfı'nın kâtibi olarak atanmıştır. Sonrasında da çeşitli görevlerde bulunan Latîfî, Mısır'dan Yemen'e geçerken bindiği geminin batması sonucu 1582 yılında boğularak ölmüştür. Latîfî, devrinde şairlik yönüyle pek tanınmamıştır. Kendisini büyük şairlerle değil münşîlerle karşılaştırmaktadır. [137]

Eserleri: *Tezkiretü'ş-Şuarâ,* [138] *Fusûl-i Erbaa, Sübhatü'l-Uşşâk, Nazmü'l-Cevâhir, Esma-i Süveri'l-Kur'ân, Enîsü'l-Fusahâ, Münazara-i Latîfî, Rebiiyye-i Ezhar, Evsâf-ı İstanbul, Evsâf-ı İbrâhim Paşa, Dîvân.*[139]

Mecmuamızda Latîfî'nin *Dîvân*'ından alınmış 1 gazeli bulunmaktadır (g.189).

1.5.41. Lâyıhî (?-1565/66):

Asıl adı Mustafa'dır. Serez'de doğmuştur. Sahn Medresesi müderrislerinden Kemal Çelebi'den mülâzım olduktan sonra tasavvufa meyletmiştir. İbrahim Gülşenî'ye intisap etmiş, hizmet için Mısır'a gitmiş ve o dönemde buranın beylerbeyi olan Ali Paşa ile dostluk kurmuştur. İstanbul'a dönünce de saray erkânına yaklaştıysa da, bu durumu kıskananlar onun bozuk inanç sahibi olduğunu söyleyerek onu gözden düşürmüştür. Memleketi Serez'e dönmüş ve orada 1565-66'da vefat etmiştir. *Sicill-i Osmanî'*de tarih ve nevadiri ihtiva eden bir mecmua sahibi olduğu söylenir. O, şiir ve inşâda başarılı, iyi bir hattatdır ve üç dilde şiirler yazmıştır.[140]

Mecmuamızda Lâyıhî'nin başka kaynaklarda tespit edemediğimiz bir gazeli bulunmaktadır (g.221).

---

[137] Ahmet Sevgi, "Latîfî", *TDVİA*, C.XXVII, s.111-112.

[138] Latîfî, *Tezkiretü'ş Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018.

[139] Ahmet Sevgi, *Lâtifî (Hayatı ve Eserleri) İnceleme- Metin*, Gazi Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Ankara, 1987, s.62.

[140] Yunus Kaplan, "Lâyihî, Mustafa", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/layihi-mustafa, 2013. [29.03.2022]

1.5.42. Makâlî (?-1589):

Asıl adı Mustafa olan şair, "Kör Makâlî" olarak da anılmıştır. Makâlî Mustafa Bey, Aydın vilayetine bağlı Alaşehir kasabasındandır. 16. asır dîvân şairleri arasında Makâlî mahlası kullanan iki şairden biridir. *Künhü'l-Ahbâr*'da Makâlî mahlasını kullanan bu iki şairin Âlî tarafından bir mecliste bir araya getirildiği, birinin okuduğu şiire diğerinin sahip çıktığı anlatılır. Anadolu sancağında Turak Çelebi'nin bölüğünde günlük beş akçe maaşla görev yapmıştır. Kadılık vazifesinde de bulunan şair, şehzade için yazdığı şiirleri Turak Çelebi vasıtasıyla takdim etmiştir. 1589 yılında vefat eden Makâlî Mustafa Bey'in kabri Edirne kapısı haricindedir.

Kaynaklarda dîvân sahibi olduğu belirtilir. Fakat dîvânı henüz ele geçmemiştir. Kaynaklar onun kasideciliğine dikkat çeker. Padişahın ve Hoca Sâdeddin, Tâci-zâde Cafer Çelebi gibi bazı ileri gelen devlet adamlarının iltifatına mazhar olmak için onlara kasideler sunmuştur.[141]

Mecmuamızda Makâlî'nin iki kaside ve üç gazel olmak üzere beş şiiri bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca bir kaside "*Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri*" [142] adlı makalede de mevcuttur (k.301). Şiirlerin geri kalanı kaynaklarda tespit edilememiştir (k.198, g.199-g.201).

1.5.43. Me'âlî (1490-1535/36):

Asıl adı Mehmed olup sakalı olmadığı için Köse Mehmed yahut Köse Me'âlî lakaplarıyla anılmıştır. Babası, II. Bayezid devri İstanbul kadılarından Yarhisarlı Mustafa Efendidir. Anne tarafından Fenârî ailesine mensup olan Me'âlî iyi bir öğrenim görmüştür. Medrese eğitiminden sonra iyi bir göreve tayin edilmesi beklendiği halde bazı zaafları ve mizah seven kişiliği dolayısıyla hak ettiği yerlere gelememiştir. Kanûnî Sultan Süleyman tahta çıkınca hayatı boyunca uhdesinde kalmak üzere Gelibolu kadılığına tayin edilmiş, on yıl kadar bu vazifede kaldıktan sonra vefat etmiştir.[143]

---

[141] Fatih Koyuncu, "Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.IX, S.2, Ekim 2011, s.306-309.
Ayrıca bkz.: Müjgân Cunbur, ''Makâlî", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, AKM Yay., Ankara, C.VI, 2006, s.208.
[142] Fatih Koyuncu, "Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.IX, S.2, Ekim 2011, s.312.
[143] Mustafa İsen, "Meâlî", *TDVİA*, C.XXVIII, s.201, 202.

Me'âlî'nin şiirleri, çok renkli ve zekicedir. İnce hayallere sahip bir şair olduğu gibi, *Dîvân*'ı hezeliyatla doludur.[144] Kaynaklarda geçen tek eseri *Dîvân*'ıdır.[145]

Mecmuamızda Me'âlî'nin başka kaynaklarda tespit edemediğimiz bir gazeli bulunmaktadır (g.167).

1.5.44. Mesîhî (?-1512'den sonra):

Asıl adı *Sehî Tezkiresi*'ne göre Mesîh, diğer tezkirelere göre Îsâ'dır. Piriştine'de doğmuş, gençlik yıllarını Rumeli'de geçirmiştir. Öğrenim görmek için II. Bayezid döneminde İstanbul'a gelmiştir. Hat sanatındaki maharetiyle devrin sadrazamı Atik Ali Paşa'nın dikkatini çekmiş onun divan katipliğine getirilmiştir. Medrese eğitimini tamamlayıp tamamlamadığı bilinmeyen Mesîhî içki ve eğlenceye düşkünlüğü ve derbeder yaşamı nedeniyle paşanın gözünden düşmüştür. İlerleyen yıllarda bir süre sipahilik yapmış, kendisine verilen küçük bir tımarla yetinmiş ve son yıllarını yoksulluk içinde geçirmiştir. [146] Divan şiirinin gelişme dönemi olarak kabul edilen 15. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış olan Mesîhî, rindane-âşıkane şiir tarzını benimsemiş, Divan şiirinin gelişimine katkı sağlamıştır.[147]

Eserleri: *Dîvân, Gül-i Sadberg,*[148] *Şehrengîz.*[149]

Mecmuamızda Mesîhî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir kaside, dört gazel ve bir kıta olmak üzere toplamda altı şiiri bulunmaktadır (k.3, g.13, g.129, g.156-157, kt.184).

---

[144] Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2013, s.201.
[145] Edith Ambros, *Candid Penstrokes The Lyrics of Meâlî, an Ottoman Poet of the 16th. Century*, Berlin: K. Schwarz, 1982.
Ali Nihat Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri (Ulvî-Me'âlî, Nihânî, Feyzî, Kâtibî)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948, s. 33-34.
[146] Mine Mengi, "Mesîhî", *TDVİA*, C.XXIX, s.312-313.
[147] Mine Mengi, *Mesîhî Divanı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/74203,mesihi-divanipdf.pdf?0, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2020, s.6-10. [E.T. 29.03.2022]
Ayrıca bkz.: Mine Mengi, "İşret-nâme-i Mesîhî Üzerine", *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, C.VI, S.17, 1990, s. 419-436.
Yasemin Akbudak Öz, *Mesîhî Dîvânı'nın Tahlili*, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, 2002.
Fehim Bayraktareviç, "Mesîhî'nin Dünya Edebiyatında Yer Alan Bahariyesi", (çev. İ. Eren), *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* 1977, (XXII): 213-219.
[148] İ. Çetin Derdiyok, *15. Yüzyıl Şâirlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-berg'i*, Çukurova Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Adana, 1994.
[149] Âgâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*, İstanbul Fethi Derneği İstanbul Enstitüsü Yay., 1957.

1.5.45. Meşrebî:[150]

Türk edebiyatında Meşrebî mahlasını kullanan birden fazla şair vardır. Müstensihin mecmuada bir şiirine yer verdiği bu şairin hangi Meşrebî olduğu tespit edilemediği gibi, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (müf. 258).

1.5.46. Muhibbî (1494-1566):

Asıl adı Süleyman olup Osmanlı Devleti'nin onuncu hükümdarıdır. İlk eğitimini Trabzon'da gördükten sonra Karacahisar sancakbeyi olarak atanmıştır. Bolu ve Kefe'ye nakledildikten sonra İstanbul'da kaymakamlık vazifesiyle kalmış ardından Saruhan sancakbeyi olmuştur. Babasının ölümüyle 1520'de, 26 yaşında tahta geçmiştir. Hayatı boyunca pek çok zafere imza atmıştır ve Osmanlı'nın tahtta en uzun süre kalan pâdişâhı olmuştur.[151]

Muhibbî, II. Murad'la başlayan şair Osmanlı padişahlarının beşincisidir. Muhibbîden başka "Muhib" ve "Meftûnî" mahlaslarını da kullanmıştır. Çoğu gazel olmak üzere 3000 civarında nazmıyla edebiyatımızın en hacimli dîvânlarından birini vermiştir. Eserlerinin önemli bir kısmı son derece ustaca söylenmiş şiirlerden oluşur. Pür-gû olarak nitelendirilebilirse de, özensizliğe düşmemiştir. [152]

Eserleri: *Türkçe Dîvân,*[153] *Farsça Dîvân.*[154]

Mecmuamızda Muhibbî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.283).

1.5.47. Necâtî (?-1509):

Asıl adı İsâ ve bir diğer rivayete göre Nûh'tur. Ailesi hakkında yeterli bilgi bulunmamakla birlikte, Edirneli yaşlı bir hanım tarafından köle olarak alınıp sonradan evlat edinildiği ve yetişmesinde Sâilî adlı bir şairin katkısı olduğu bilinmektedir. Şiir ve nesir

---

[150] Filiz Kılıç, "Meşrebî, Bıçakcı-zâde Meşrebî Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesrebi-bicakcizade-mesrebi-celebi, 2014. [E.T. 29.03.2022]
İsmail Hakkı Aksoyak, "Meşrebî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesrebi-mdbir, 2015. [29.03.2022]
Necmiye Özbek Arslan, "Meşrebî Tekelü", http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesrebi-tekelu, 2016. [E.T. 29.03.2022]

[151] Feridun Emecen, "I.Süleyman", *TDVİA,* C.XXXVIII, s.62-74.

[152] Coşkun Ak, "Muhibbî", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.74-75.
Ayrıca bkz.: Âmil Çelebioğlu, "Turkish Literature of the Period of Sultan Süleyman the Magnificent", The Ottoman Empire in the Reign of Süleyman the Magnificent (ed. Tülay Duran), İstanbul, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi,* 1988, II, s. 61-163
Semra Tunç, "Muhibbî Divanı'nda Şair ve Şiir ile İlgili Değerlendirmeler", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.7, Konya, 2000, s. 265-284.

[153] Coşkun Ak, *Muhibbî Dîvânı*, KTB Yay., Ankara, 1987.
Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, *Muhibbî Dîvânı*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, CI, C.II, 2016.

[154] Coşkun Ak, *Muhibbî Farsça Dîvân (Metin-Çeviri)*, Bursa, 1995.

yazmaya yöneldiği gençlik yıllarında Kastamonu'ya gitmiş orada şöhret bulmuştur. Şiirleri ile Fatih'in dikkatini çekince İstanbul'a gitmiş, sonraki yıllarda devlet erkanına yakınlığı ile divan katipliği gibi görevlerde bulunmuştur. "Beg" sıfatını almasının ise Şehzade Mahmud'un yanında nişancı olarak görevlendirilmesi sonucu olduğu bilinir. Ömrünün en rahat yılları bu döneme rastlamaktadır. Son yıllarını Vefâ semtindeki evinde ilim ve sanat sohbetleri düzenleyerek geçirmiştir. [155] Pek çok öğrencisi olan Necâtî, dîvân şiirinin kurucularından sayılır. Kaynakların bir kısmında *Münâzara-i Gül ü Hüsrev*, *Leylâ ile Mecnûn*, *Gül ü Sabâ* ve *Mihr ü Mâh* adlı mesnevîlerinin bulunduğundan ve Gazzâlî'nin *Kîmyâ-yı Sa'âde*t'ini ve Avfî'nin *Câmi'ü'l-hikâyât'ını* çevirdiğinden bahsedilmişse de şairin *Dîvân'*ı dışında ele geçmiş başka bir eseri bulunmamaktadır.

Eserleri: *Dîvân*.[156]

Mecmuamızda Necâtî'nin *Dîvan'*ından alınmış 27 gazel bulunmaktadır. (g.5, g.14, g.86, g.88, g.140-143, g.153-154, g.158-160, g.165, g.171, g.179, g.205, g.236-239, g.241-243, g.257, g.279, g.287)

1.5.48. Nev'î (1533-1599):

Asıl adı Yahya olan şair Edirne'de doğmuştur. İlk eğitimini babası Pîr Ali'den almış, sonrasında İstanbul'a giderek o zamanlar "Ahaveyn" lakabıyla anılan Karamânî Ahmed ve Mehmed efendilerden de medrese eğitimi almıştır. Bâkî, Cevrî ve Hoca Sadeddin Efendi gibi ileride şiir alanında meşhur olacak isimlerle aynı sınıfta bulunan Nev'î, müderrislik ve kadılık gibi görevlerde bulunmuştur. III. Murad devrinde sarayla ilişkilerini yakınlaştırmış ve şehzadelere hocalık yapmıştır. Zühd ve takva sahibi, âlim bir şair olan Nev'î, 1599 yılında vefat etmiştir. [157]

Eserleri: (Manzum): *Dîvân,* [158] *Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn, Hasb-i Hâl.*[159]

---

[155] Bayram Ali Kaya, "Necâtî Bey", *TDVİA*, C.XXXII, s.477-478.
Detaylı bilgi için bkz.:
Hasibe Mazıoğlu, "Necati'nin Şiirlerinde Türkçenin Zenginliği", *Uluslararası Türk Dili Kongresi*, 1992 (26 Eylül 1992- 1 Ekim 1992), Ankara, 1996, s. 95-110
Mine Mengi, "Necâtî'nin Şiirlerinde Atasözlerinin Kullanımı", *Erdem (Atatürk Kültür Merkezi Dergisi),* II/4, Ankara, 1986, s. 47-56.
Bayram Ali Kaya, "Necâtî Bey'in Şiir Anlayışı", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi* (27): 143-218.
[156] Ali Nihat Tarlan, *Necati Beg Divanı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1963.
[157] Nejat Sefercioğlu, "Nev'î", *TDVİA,* İstanbul, 2007, c.XXXIII, s. 52-54.
[158] Mertol Tulum, M.Ali Tanyeri, *Nev'î Dîvânı (Tenkidli Basım*), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.
[159] Hande Özer, *Nev'î'nin Hasb-ı Hâl'i,* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, 1994.

(Mensur): *Keşfü'l-hicâb min vechi'l-kitâb, Netâyicü'l-fünûn ve mehâsinü'l-mütûn,* [160] *Nevâ-yı Uşşâk, Faslün fî fazîleti'l-ışk, Fezâilü'l-vüzerâ ve hasâilü'l-ümerâ, Risâle-i Şikâyet-i Rûzigâr, Sinan Paşa'ya Mektup,*[161] *Tercüme-i Münşeât-ı Hâce-i Cihân, Gül-i Sadberg.*

Mecmuamızda Nev'î'nin *Dîvân*'ından alınmış üç gazel bulunmaktadır (g.36, g.51, g.302).

1.5.49. Nihâlî:[162]

Türk edebiyatında Nihâlî mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuada müstensihin bir şiirine yer verdiği şairin hangi Nihâlî olduğu tespit edilemediği gibi, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (g.308).

1.5.50. Rahmî (?-1567/1568):

Asıl adı Pîr Mehmed olan şair, Bursa'da doğmuştur. Babası nakkaş olduğundan Nakkaş Bâlîzâde Pîr Mehmed Çelebi olarak anılır. Kaynaklara göre önce Defterdar İskender Çelebi ile tanışmış ve onun aracılığı ile Sadrazam İbrâhim Paşa'ya takdim edilerek genç yaşta Kanûnî Sultan Süleyman'ın şehzadelerinin sünnet düğününde padişaha şiirlerini sunmuştur. Kasidelerinde görev alma isteğini sürekli tekrarlamasına rağmen bir karşılık bulamadığı gibi, Defterdar İskender Çelebi ile Sadrazam İbrâhim Paşa'nın idamlarıyla himayesiz kalarak zor günler geçirmiş, ardından Celâlzâde Sâlih Çelebi'ye mülâzım olmuştur. Rahmî'ye köylüler kadar bile değer verilmediğini söyleyen Mustafa Âlî, onun Şehzade Selim'e yazdığı "tîr" redifli kaside ile hayatının sonlarına doğru müderrisliğe tayin edildiğini belirtir. 1567-68 yıllarında vefat etmiştir ve mezarı Bursa Yenişehir'dedir. Tezkirelerde genç yaşta şiir yeteneğiyle tanındığı ve şiirleri rağbet gördüğü belirtilerek nakış sanatındaki mahareti övülmüştür. Güzelliğiyle meşhur olduğundan Taşlıcalı Yahyâ Bey'in *Şehrengîz-i İstanbul*'u ile Lâmi'î Çelebi'nin *Şehrengîz-i Bursa*'sında tavsif edilmiştir.[163]

---

[160] Ömer Tolgay, *İlimlerin Özü "Netâyic el-Fünûn"*, İstanbul, İnsan Yay., 1995.
[161] Tunca Kortantamer, "Nev'î Efendi'nin Sinan Paşa'ya Ders Veren Bir Mektubu", *Osmanlı Araştırmaları,* 1994, (11): 215-228.
[162] Beyhan Kesik, "Nihâlî, Vekil Sinan-zâde Mehmed Nihâlî Efendi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-vekil-sinanzade-mehmed-nihali, 2014. [E.T. 30.03.2022]
Volkan Karagözlü, "Nihâlî, İlyas Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-ilyas-celebi, 2014. [E.T. 30.03.2022]
Yunus Kaplan, "Nihâlî, Câfer Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-cafer-celebi, 2013. [E.T. 30.03.2022]
[163] Fatih Tığlı, "Rahmî", *TDVİA*, C.XXXIV, s.421-422. [E.T. 30.03.2022]
Ayrıca bkz.: Sabahattin Küçük, "16. Yüzyıl Şâirlerinden Bursalı Rahmi Çelebi ve Şiirleri", *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi, Âmil Çelebioğlu Armağanı* 7, 1993, s. 423-472.

Eserleri: *Dîvân,*[164]*Gül-i Sad-berg,*[165]*Şâh u Gedâ,*[166] *Şehrengîz.*[167]

Mecmuamızda Rahmî'nin *Dîvân*'ından alınmış dokuz gazel bulunmaktadır. (g.9-10, g.21, g.28, g.82-83, g.102-103, g.114)

1.5.51.Riyâzî-yi Üskübî (?-1546-1547):

Asıl adı Mehmed'dir. Halk arasında Memi Şah adıyla tanınır. Latîfî'ye göre Filibeli[168], diğer kaynaklara göre Üsküplüdür. Baba Çelebi lakaplı şair Rızâyî'nin kardeşidir[169]. Eğitimini tamamladıktan sonra Sahn'da Celâl-zâde'den mülazemette iken kadılık görevine başlamıştır. Latîfî'nin hayattan muradını alamadan gittiğini belirttiği Riyâzî, Filibe'de kadılık ve mülazemete devam ederken, 1546/47 senesinde vefat etmiştir. Riyâzî'nin, devrin şairleri tarafından örnek alınan, orijinal bir üslubu olduğu söylenir. Kendisi lugaz ve muamma söylemede, Farsçada ustadır.[170]

Eserleri: *Keşfü'l-Hakâyık fî Halli'd-Dakâyık*

Mecmuamızda Riyâzî'nin Latîfî'nin *Tezkiretü'ş-Şu'arâ'*sında [171] yer alan bir beyti bulunmaktadır (mat.229).

1.5.52. Sabâyî

Asıl adı Hayreddin olan şair Edirnelidir. Kaynaklarda eğitim hayatı ile ilgili herhangi bir kayıt bulunmamakla birlikte, Şeyh Vefâ ile olan münasebeti dolayısıyla şairin tekke terbiyesi almış olabileceği düşünülür. Mükemmel derecede Farsça bilir. Arnavut Koca Davut Paşa ile Bosna'ya gitmiş olması, Paşa'nın katipliğini yaptığı düşüncesini akla getirse de bunu doğrulayacak bilgi yoktur. Şair, II. Bayezid döneminde yaşamıştır. Ölümünün en geç 1512-

[164] Bursalı Rahmî, *Bursalı Rahmî Dîvânı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0, (haz.Mustafa Erdoğan), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 30.03.2022]
[165] Gülgün Erişen, *Bursalı Rahmi ve Gül-i Sad-Berg'i*, Anadolu Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1990, s.1-15.
[166] Sevim Birici, *Bursalı Rahmi Şâh ü Gedâ*, Fırat Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1996.
[167] Mustafa Erdroğan, "Bursalı Rahmi ve Yenişehir Şehrengizi", *Erdem,* S.63, 2012, s.89-126.
[168] Lâtîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.251. [E.T. 27.03.2022]
[169] Gelibolulu Âlî, *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0, (haz. Mustafa İsen), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.171-173. [E.T. 27.03.2022]
[170] Mehmet Fatih Köksal, "Riyâzî, Memi Şah", *TEİS*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riyazi-memi-sah, 2013. [E.T. 30.03.2022]
[171] Lâtîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.250.

1528 yılları arasında olduğu düşünülür.[172] Bazı araştırmacılar ise, inâmât defterlerinden yola çıkarak 1537-1539 yılları arasında öldüğünü söylerler.[173] Tezkirecilere göre heveslerinin peşinde koşan havâyî biri olduğu için Sabâyî mahlasını almıştır. Edirne'de vefat etmiştir.[174]

Eserleri: *Türkçe Dîvân, Sırât-ı Müstakîm,*[175]*Gazâvatnâme, Menâkıb-ı Üveyse'l-Karanî,* [176]*Mevlid.* [177]

Mecmuamızda Sabâyî'nin *"On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin)"* [178] adlı tezde de yer alan bir müfred beyti bulunmaktadır (müf.183).

1.5.53.Sehî (?-1548):

Asıl adı belli olmayan Sehî Bey, Edirne'de doğmuştur. "Abdullahoğlu" denmesine bakılarak devşirme olduğu söylenebilir. Öğrenim hayatı ile ilgili fazla bilgiye ulaşılamayan şair Necâtî Bey'in yanında yetişmiş ve ömrü boyunca da onun yanından ayrılmamıştır. Necâtî Bey, Sultan Bâyezîd'in oğlu şehzade Mahmud'un Manisa valiliği zamanında şehzade hocası ve nişancı olunca, Sehî Bey de onunla Manisa'ya giderek ilk resmî görevine başlamıştır. Sonrasında da pek çok hizmetleri olmuş, Kanûnî'ye divan kâtipliği yapmıştır. Hayatının son otuz yılını Edirne'de yalnızlık içinde mütevellilik maaşıyla geçirmiş, bu yıllarda meşhur tezkiresini yazmıştır. Anadolu sahasının ilk tezkire örneği olan bu eserini Kanûnî'ye sunmuş; ama beklediği ilgiyi görememiştir. 1548 yılında Edirne'de seksen yaşını aşmışken vefat etmiştir. [179]

Eserleri: *Dîvân,*[180] *Heşt Bihişt.*[181]

---

[172] Rüstem Kavaklık, *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, s.1-3.
[173] Kadir Atlansoy, "Pend-i Attar'ın Türkçe İlk Manzum Çevirisi: Sabâyî'nin Sırât-ı Müstakîm Mesnevisi*", İlmî Araştırmalar,* S.20, 2005, s. 27-41.
[174] Gülçiçek Akçay, "Sabâyî, Hayreddîn", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabayi-hayreddin, 2013. [E.T. 30.03.2022]
[175] Kadir Altınsoy*, Sırât-ı Müstakîm (İnceleme-Metin)*, Uludağ Üniversitesi SBE, YL Tezi, Bursa, 1987.
[176] Ömer Savran, "Sabâyî ve Üveysnâmesi", *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume:4 /7 Fall 2009, p. 478-536.
[177] Fatih Bay, *Sabâyî-Mevlid (Giriş-Transkripsiyonlu Metin-Gramatikal Dizin)*, Niğde Üniversitesi SBE, Niğde, 2003.
[178] Rüstem Kavaklık*, On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, 2008, s.101.
[179] Rıdvan Canım, "Sehî Bey", *TDVİA*, C.XXXVI, s.316-317.
[180] Müslüm Yılmaz, *Sehî Bey Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi SBE, YL Tezi, İstanbul, 2010.
[181]Sehî Beg, Heşt Bihişt, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=A8249DBF55A31CDF26D18C50080FBC9CE89CF567D52225D0B96D625AECECC3CA, (haz. Haluk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 30.03.2022]

Mecmuamızda Sehî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.284).

1.5.54. Seyfî:

Hakkındaki bilgiler sınırlı olan Seyfî, Sinopludur. Asıl adı veya doğum tarihi hakkında tezkirelerde bilgi bulunmamaktadır. Sultan Bayezid Amasya'da şehzade iken onunla görüşmüş, iyi ilişkiler sürdürmüştür. Kadılık vazifesi ile meşguldür. Kadıların arzı gelip okunduğunda, şehzadenin "Seyfî'nin nev-güftesi var mı?" diye sorduğu söylenir. Seyfî, çeşitli yerlerde görev aldıktan sonra Sofya'ya gitmiş, orada bir mescid ve pek çok hayrat yaptırmıştır. Sofya'da vefat edip inşa ettirdiği mescidin haziresine defnedilmiştir. Nuh adında bir oğlu vardır ve ona nasihatler içeren manzum bir mektup yazmıştır.

Mecmuamızda Seyfî'nin *Meşâirü'ş-Şu'arâ*'da[182] da yer alan bir gazeli bulunmaktadır (g.117).

1.5.55. Selmân: [183]

Türk edebiyatında Selmân mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuada müstensihin bir şiirine yer verdiği şairin hangi Selmân olduğu tespit edilemediği gibi, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (müf. 290).

1.5.56. Sun'î (1485 civarı- 1534-35)

Asıl adı Mehmet olan Sun'î'nin doğum tarihi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi yoktur. Gelibolu'da doğmuştur. Mehmet Çelebi veya Epsem Pîre lâkabıyla tanınmıştır. Eli kalem tutan bir gençken, Sultâne adında şarap satıcısı bir kadına âşık olarak eğitimini yarıda bırakmış, onun uğrunda meyhanelere düşmüş ve hakkında pek çok şiirler yazmıştır. Bazı eminlikler ve nezaretlerde kâtiplik yapmış, akşama kadar kazandığı parayı ertesi güne bırakmayıp meyhaneye gittiği için hayatı boyunca geçim sıkıntısı çekmiştir. Kaynaklar değeri ölçüsünde itibar ve iltifat görmediğini, bir hamisi bulunsaydı devrinin en büyük şairleri arasında

---

[182] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.441. [E.T. 30.03.2022]

[183] Yunus Kaplan, "Selmân, Selmân Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman-selman-celebi, 2014. [E.T 30.03.2022]
Yunus Kaplan, "Selmân", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman, 2013. [E.T 30.03.2022]
İsmail Hakkı Aksoyak, "Selmân, Selman Efendi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman-selman-efendi, 2014. [E.T 30.03.2022]
Ramazan Ekinci, "Selmân/İlâhî, Seyyid Selmân Çelebi, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman-ilahi-seyyid-selman-celebi, 2014. [E.T 30.03.2022]

yer alabilecek güçte biri olduğunu kaydederler. 1534-35 tarihinde 50 yaşlarındayken vefat etmiştir. [184]

Eserleri: *Dîvân*

Mecmuamızda Sun'î'nin *Dîvân*'ından alınmış iki gazel bulunmaktadır (g.30, g.75).

1.5.57. Sûzî (?-1524):

Asıl adı Mehmed'dir.1455-1465 yılları arasında Prizren'de doğmuştur. Nakşibendî tarikatına mensup olduğundan Sûzî-i Nakşibendî, bazı kaynaklarda ise Sûzî-i Rûmî, Sûzî-i Pürzerrînî, Mevlânâ Sûzî, Sozi Çelebi/Efendi/Baba gibi isimlerle de anılmaktadır. Kardeşi Nehârî ile başladığı medrese tahsilini bir gönül macerası yüzünden tamamlayamamıştır. O dönem akıncı beylerinin yanlarında gazalarını nazma çekecek şair bulundurmaları adet olduğu için Mihaloğlu ailesi için de Sûzî böyle bir görevi ifa etmiştir. Sûzî Çelebi, Kalkandelen'de halka zulmeden bir kadıyı yazdığı bir gazelle padişaha şikâyet etmiş ve onu azlettirmiştir. Bu olayla padişahın takdirini kazanan şaire Yavuz Sultan Selim, Prizren yakınlarında bugün de mevcut olan Grajdanik çiftliğini vermiştir. Buranın gelirini yaptırdığı cami ve medreseye vakfetmiştir. Sûzî Çelebi, vefatına kadar bu camide imamlık ve medresede hocalık yapmış, 29 Ekim 1524'te Prizren'de vefat etmiş ve camisinin hazîresine defnedilmiştir. Kardeşleri de şair olan Sûzî Çelebi'nin dîvân tertip edip etmediği bilinmemektedir. [185]

Eserleri: *Gazâvatnâme.* [186]

Mecmuamızda şairin bir *Mecmû'a-ı Gazeliyyât*'ta [187] da yer alan bir gazeli bulunmaktadır (g.47).

1.5.58. Şem'î (?-1529/30):

Asıl adı bilinmeyen şair, Pirizren'den olup Türk edebiyatında "Şem'î" mahlasını kullanan on şairden biridir. Hayatı boyunca belirli bir işle uğraşmadığı için düzenli bir eğitim

---

[184] Gelibolulu Sun'î, *Gelibolulu Sun'î Divanı ve Tahlili,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0, (haz. Halil İbrahim Yakar), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018. [E.T. 30.03.2022]
Ayrıca bkz.: Hanife Koncu, "Sun'î, Sun'î Çelebi", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suni-suni-celebi-mdbir, 2014. [30.03.2022]
[185] Meliha Yıldıran Sarıkaya, "Sûzî Çelebi", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.4-5.
Ayrıca bkz.: Mustafa İsen, "Sûzî", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suzi-mdbir, 2014. [E.T. 30.03.2022]
[186] Agah Sırrı Levend, *Gazavatnameler ve Mihaloğlu Ali Bey'in Gazavatnamesi*, TTK Yay., Ankara, 1956.
[187] Nûh b. Mustafa Konevî, *Mecmûa-i Gazeliyyât,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55868,nuh-b-mustafa-konevi-mecmua-i-gazeliyyatpdf.pdf?0, (haz. Mehmet Özdemir), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.157.

alamadığı söylenebilirse de şiirlerinden kendini yetiştirdiği anlaşılmaktadır. İstanbul'daki Şeyh Vefâ Hankahı'nda Ali Dede'ye intisap ederek kendisinden tasavvuf terbiyesi aldığı ve uzun süre burada inzivâ hayatı yaşadığı bilinmektedir. Mevlevî olduğu ve Edirne'de debbâğlar çarşısı içindeki Şeyh Muslihuddin Dergâhı'nın şeyhliğine tayin edildiğini ve bir süre burada kaldığını söylemektedir. Âşık Çelebi, Şem'î'nin geçimini Vezir Pîrî Paşa'nın in'âmlarıyla sürdürdüğünü belirtmektedir. Kaynaklarda Şem'î'nin bir gece elindeki mumla (şem') dostlarını, "Bu gece Şem'î'nin şebistânı vardır" diyerek davet ettiği ve o gece uykuya dalıp bir daha uyanmadığı bildirilir. Mezarı İstanbul'da Şeyh Vefâ Camii hazîresindedir. [188]

Eserleri: *Dîvân.*[189]

Mecmuamızda Şem'î'nin *Dîvân*'ında yer alan üç gazel bulunmaktadır (g.64, g.79, g.194).

1.5.59. Şemsî (?-1580):

Asıl adı Ahmed olan şair, Bolu'da doğmuştur. İsfendiyaroğlu Kızıl Ahmed Bey'in torunu ve Mirza Mehmed Paşa'nın oğludur. Annesi II. Bayezid'in oğlu Şehzâde Abdullah'ın büyük kızı Şahnisâ Sultan'dır. Enderun'da yetişmiştir. Enderun'da iken ava çok meraklı olan Kanûnî Sultan Süleyman'ın yakın çevresine dâhil olmuştur. Tespit edilen ilk görevi müteferrikalıktır. Sonrasında pek çok görev yapan Şemsî, Anadolu ve Rumeli beylerbeyliklerine kadar yükselmiş, II. Selim ve III. Murad dönemlerinde de padişahların musahibi olmuştur. 5 Mart 1580 yılında Üsküdar iskelesi yakınında yaptırmış olduğu Şemsî Paşa Camii ve Medresesinin yanına defnedilmiştir.[190]

Eserleri: *Dîvân,*[191] *Cevâhirü'l-Kelimât, Tuhfe, İtikadnâme-i Şemsî Paşa, Şehnâme-i Sultan Murad, Vikâye Tercümesi, Tercüme-i Şurût-ı Salat.*

Mecmuamızda Şemsî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel bulunmaktadır (g.306).

[188] M. Ali Karavelioğlu, "Şem'î, Pirizrenli", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.505-506.
[189] M. A. Karavelioğlu, *Şem'î Divanı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2014.
K[190] Erhan Afyoncu, "Şemsi Ahmed Paşa", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.527-529.
[191] Akkaya, Mehmet, *Şemsi Paşa Divanı (İnceleme- Edisyon Kritik)*, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, İstanbul, 1992.

1.5.60. Şühûdî:[192]

Türk edebiyatında Şühûdî mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuada müstensihin bir şiirine yer verdiği şairin hangi Şühûdî olduğu tespit edilememekle birlikte, mecmuamızdaki gazeli *Pervâne Bey Mecmuası'nda*[193] da yer almaktadır (g.235).

1.5.61. Tâli'î:[194]

Türk edebiyatında Tâli'î mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuada müstensihin bir şiirine yer verdiği şairin hangi Tâli'î olduğu tespit edilemediği gibi, şiiri de taranan kaynaklarda bulunmamıştır (g.134).

1.5.62. Tâlibî (?-?):[195]

Biyografik kaynaklardan hakkında sınırlı bilgi edinebildiğimiz Tâlibî, Sultan Selim dönemi şairlerindendir. Kırım Hanlığı sınırlarında bulunan Kefe vilayetinde doğmuştur. Ümmî bir şairdir. Latîfî'ye göre onun vezin, bahir, i'râb gibi konularda bilgisi bulunmadığı halde, yaradılışının şiire yatkınlığı sebebiyle yazdıklarında bedîî unsurları vardır; [196]ancak Hasan Çelebi, Latîfî'nin, şiirlerinde edebî bir zevk olmayan bu şairi övmesine şaşırmıştır. [197]Tâlibî, Tatar Han'ı tarafından himaye edilmiş, ona medhiyeler söylemiştir.

Mecmuada, taradığımız kaynaklarda tespit edemediğimiz bir gazeli mevcuttur (g.240).

---

[192] Volkan Karagözlü, "Şuhûdî, Acem-zâde Şuhûdî Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-acemzade-suhudi-celebi, 2013. [E.T. 30.03.2022]
Şerife Ördek, "Şuhûdî, Şuhûdî Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-suhudi-celebi, 2013. [30.03.2022]
Şerife Ördek, "Şuhudî, Şeyh Şuhudî Dede", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-seyh-suhudi-dede, 2013. [30.03.2022]
Şerife Ördek, "Şuhûdî, Şeyh Mehmed Efendi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-seyh-mehmed-efendi, 2013. [E.T. 30.03.2022]

[193] Pervâne B. Abdullah, *Pervâne Bey Mecmuası*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kamil Ali Gıynaş), Ankara, 2017, s.1500.

[194] M. Fatih Köksal, Sedat Kardaş, "Tâli'î", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/taliii, 2013. [30.03.2022]
Tuncay Bülbül, "Tâli'î", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talii-mdbir, 2016. [30.03.2022]
İsmail

[195] * Türk edebiyatında Tâlibî mahlasını kullanan birden fazla şair vardır. Mecmuamızın derlendiği yüzyıla kadar bu mahlası kullanmış ve kaynaklarda rastladığımız şair Talibî Çelebi'dir.
Ahmet Tanyıldız, "Tâlibî, Tâlibî Çelebi", *TEİS*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talibi-talibi-celebi, 2014. [30.03.2022]

[196] Latîfî, Tezkiretü'ş Şu'arā, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), 2018, s.349-250. [E.T. 30.03.2022]

[197] Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkîretü'ş-şu'arâ, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0, (haz. Aysun Sungurhan), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.523. [E.T. .03.2022]

1.5.63.Ulvî (?-1585?):

Asıl adı Mehmed'dir. Derzi-zâde lakabıyla da tanınır. Doğum tarihi bilinmemektedir. İstanbul'ludur. İlk eğitimini ilmiye mensubu babasından almıştır. Kardeşiyle beraber devrinin önde gelen âlimleriyle aynı mecliste bulunmuş, Semaniye Medreseleri'nde uzun yıllar fen ve ilim tahsilinde bulunarak mülâzımlığa erişmiştir. Şehzade Selim'e sunduğu kasidelerle onun iltifatına mazhar olmuş ve içinde bulunduğu ilmî ve edebî çevreyi iyi değerlendirip kendini yetiştirerek gözde şairlerinden biri durumuna gelmiştir. Hamisi Turak Çelebi'nin idamından duyduğu derin teessür üzerine İstanbul'dan ayrılmıştır. II. Selim'in tahta çıkışıyla birlikte İstanbul'a dönerek Molla Çelebi'ye mülâzım olmuştur. Gurbette yakalandığı kuruntu hastalığı nedeniyle şaraba müptela olup 1585'te İstanbul'da vefat etmiştir.[198]

Eserleri: *Dîvân,*[199] *Manisa Şehrengizi.*

Mecmuamızda şairin bir kaside ve dört gazel olmak üzere beş şiiri bulunmaktadır. Bunların dördü şairin *Dîvân*'ından alınmıştır (k.298, g.40, g.50, g.74). Yalnızca bir gazel yayımlanan *Dîvân*'da yer almamaktadır (g.57).

1.5.64.Usûlî (?-1538-39):

Asıl adı Abdullah olan şair, Vardar Yenicesi'nde doğmuştur. Bazı kaynaklara göre öğrenimini tamamlamasının ardından ilmiye mesleğine girmek üzereyken tasavvufa yönelmiştir. Bir süre sonra İbrâhim Gülşenî'ye bağlanmak için Mısır'a gitmiş ve ona intisap etmiştir. Şeyhi 1534 yılında vefat edince Vardar Yenicesi'ne dönmüş, ömrünün geri kalan kısmını Gülşenîliği Rumeli'de yaymakla geçirmiş, bir yandan da akıncı beylerine musâhiplik yapmıştır. Evrenosoğlu Abdî Bey'den yardım görerek onunla bazı Rumeli şehirlerini dolaşmış ve doğduğu şehirde vefat etmiştir.

Eserleri: *Dîvân,*[200] *Manzum Hadis Tercümesi,*[201]*Mirâciyye, Yenice Şehrengizi.*[202]

---

[198] Esma Şahin, "Ulvî, Derzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi, 2014. [E.T. 30.03.2022]
Ayrıca bkz.: Mustafa İsen, "Klâsik Kültürden İki İlginç Portre Turak Çelebi ve Ulvî", *Ötelerden Bir Ses, Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Ankara: Akçağ Yay., 2000.

[199] İsmail Çetin, *Derzi-zāde Ulvî (Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni),* Fırat Üniversitesi SBE, YL Tezi, Elazığ, 1993.
Büşra Çelik, Muzaffer Kılıç, *Derzî-zâde Ulvî Divanı,* DBY Yay., İstanbul, 2018.

[200] Prof. Dr. Mustafa İsen, *Usûlî Dîvânı,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2020.
Ayrıca bkz.: Hilal Demir, *Çağlarını Eleştiren Dîvan Şairleri: Hayretî, Usûlî, Hayâlî*, Bilkent Üniversitesi SBE, YL Tezi, Ankara, 2001.

[201] Adem Ceyhan, "Usûlî'nin Hadis ve Vecize Tercümeleri", *İÜ Edebiyat Fakültesi TDED*, XXX, 2001-2003.

[202] Mustafa İsen, *Usulî'nin Yenice Şehrengizi* (*Mehmet Kaplan İçin),* Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay., Ankara, 1988, s. 131-148.

Mecmuamızda Usûlî'nin *Dîvân*'ından alınmış bir gazel ve bir kaside bulunmaktadır (g.277, k. 278.).

1.5.65. Yahyâ:

Türk edebiyatında Yahyâ mahlasını kullanan birden fazla şair vardır. Mecmuada müstensihin bir şiirine yer verdiği şairin hangi Yahyâ olduğu tespit edilemediği gibi, şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (g.244).

1.5.66. Taşlıcalı Yahyā (?-1582):

Doğum tarihi ve yeri tam olarak bilinmeyen Yahyâ, adını mahlası olarak da kullanmıştır. Bizzat belirttiği üzere Arnavut asıllı olup ünlü Dukagin ailesine mensuptur. Ailesinden dolayı Dukaginzâde, geldiği yerden hareketle ise Taşlıcalı diye anılan şair, Kuzey Arnavutluk'tan devşirilerek İstanbul'a getirilmiş ve Acemi Oğlanları Ocağı'nda eğitilmiştir. Öğrenme isteği ve yeteneği ile döneminin önde gelen bilginlerinin meclislerine devam etmiştir. Her geçen gün şiirdeki ünü artan, Defterdâr İskender Çelebi, İbrahim Paşa gibi birçok devlet adamına methiyeler yazan Yahyâ, düğünü vesilesiyle sunduğu bir kasidesiyle, Rüstem Paşa'nın da gönlünü kazanmış ve paşa, ona bazı tevliyetler vermiştir. Yahyâ'nın, Şehzade Mustafa'nın katli üzerine yazdığı mersiyesinde, şehzadenin suçsuz olduğundan bahsetmiş, padişahın kandırıldığını söyleyerek Rüstem Paşa'yı itham etmiştir. Bu durum Paşa'nın azline sebep olduğu gibi, Paşa'nın da şaire olan ilgisini sona erdirmiştir. Yaşanan olaylar sonrası Rumeli'ye giderek akıncı ocağına katılan Yahyâ Bey, bir daha İstanbul'a dönmemiş, son kasidesini Zigetvar seferi sırasında Kanunî'ye sunmuştur. Son yıllarında Gülşenî şeyhi Üryânî Mehmed Dede'ye bağlanarak kendisini tamamen tasavvufa veren şair, hayatının geri kalanını sakin bir şekilde geçirmiş ve kaynakların çoğunda belirtildiği üzere,1582 yılında, yaşı doksanı aşmış bir hâlde iken vefat etmiştir.[203]

Eserleri: *Dîvân,*[204] *İstanbul Şehrengizi, Edirne Şehrengizi Hamse (Şâh u Gedâ,*[205] *Gencîne- i Râz, Yûsuf ve Zelihâ,*[206] *Kitâb-ı Usûl, Gülşen-i Envâr)*

---

[203] Bayram Ali Kaya, "Taşlıcalı Yahyâ", *TDVİA*, C.XL. s.156-157.
Ayrıca bkz.: Ahmet Mermer, "Taşlıcalı Yahyâ Bey'in Kendi Şiiri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmesi", *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* I, 1987, s. 227-234.
[204] Esra Bozyiğit, *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Nesre Çeviri-Sözlük),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2021.
Mehmed Çavuşoğlu, *Yahyâ Bey, Dîvan,* İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1977.
[205] Pınar Aydemir, *Taşlıcalı Yahyâ'nın Şâh u Gedâ'sı*, Ankara Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1993.
[206] Mehmed Çavuşoğlu, *Yahyâ Bey, Yûsuf ve Zelîhâ,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1979.

Mecmuamızda şairin *Dîvân*'ından alınmış beş gazel bulunmaktadır (g.63, g.68, g.118, g.119, g.226).

1.5.67. Yetim 'Alî Çelebi (1480?-1553):

Mahlasını bazen Yetîmî bazen Yetîm diye kullanan şairin asıl adı Ali'dir. İstanbulludur, doğum tarihi belli değildir. Ancak Kanûnî Sultân Süleymân'a yazdığı arz-ı hâlinde II. Bâyezîd ve I. Selîm'e yirmi yıl hizmet ettiğini söyler. Bu iki padişahın saltanat yılları göz önüne alındığında şairin doğum tarihinin yaklaşık olarak 1480 olduğu tahmin edilmektedir. Babasının görevinden dolayı Turnacıbaşızâde olarak anılan Yetîmî, yeniçeri ocağına katılmıştır ve babasıyla aynı dönemde yeniçerilik yapmıştır. Geçimini bir süre yeniçerilikle sağladıktan sonra, içkiye düşkünlüğü yüzünden buradan ayrılmıştır. Daha sonra tasavvufa yönelmiş; Karamanlı Şeyh Cemâleddin Efendi'ye derviş olmuştur. İlerleyen yıllarda geçim sıkıntısına düşen Yetîmî, tersane kâtibi Seydi Ali Reis ile gemi seferlerine katılmıştır. Sonraları Barbaros Hayreddin Paşa, Seydî Ali Reis'ten şairin hâlini ve şairlikte maharetini öğrenerek onunla ilgilenmiştir. Paşanın ölümünden kısa bir süre sonra Yetîmî'nin hayatı da 1553'te son bulmuştur.[207]

Eserleri: *Dîvân,*[208] *Lüccetü'l-Ahbâr.*

Mecmuamızda Yetîmî'nin taradığımız kaynaklarda tespit edemediğimiz bir gazeli bulunmaktadır (g.245).

1.5.68. Yûsuf: [209]

Türk edebiyatında Yûsuf mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuada müstensihin bir şiirine yer verdiği şairin hangi Yûsuf olduğu tespit edilememekle birlikte şiiri de taranan kaynaklarda bulunamamıştır (kt.163).

---

[207] Zehra Piroğlu Göre, "Yetim/Yetîmî, Ali Çelebi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yetim-yetimi-ali-celebi, 2013. [02.04.2022]

[208] Zehra Piroğlu, *Yetîmî, Hayatı Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Konya, Selçuk Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1996. [02.04.2022]

[209] İsmail Hakkı Aksoyak, "Yusuf, Horosânî", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-horasani, 2015. [E.T. 02.04.2022]
Volkan Karagözlü, "Yûsuf, Küçük Lütfi Beyzâde Yûsuf Efendi", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-kucuk-lutfi-beyzade-yusuf, 2014. [E.T. 02.04.2022]
Ramazan Ekinci, "Yûsuf, Mehmed bin Sinânüddîn Yûsuf Efendi, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-mehmed-bin-sinanuddin-yusuf, 2014. [E.T. 02.04.2022]
M. Fatih Köksal, Tuncay Bülbül, "Yûsuf, Sinân Çelebi", *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-sinan-celebi, 2013. [E.T. 02.04.2022]
M. Fatih Köksal, "Yûsuf, Sîneçâk", *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-sinecak, 2013. [E.T. 02.04.2022]

1.5.69. Zârî (?-1553/1563):

Biyografik kaynaklarda hakkında fazla bilgi bulunmayan şairin asıl adı bilinmemektedir. Latîfî'ye göre[210] Mudurnu'da; Âşık Çelebi'ye göre[211] İstanbul'da doğmuştur. Âşık Çelebi, devrinde bu mahlasla şiir yazan üç şair olduğundan bahseder. Terzi olduğu için Zârî-i Sûzenî olarak da anılan şairin şiirleri dönem şairleri tarafından beğenilmiştir. İçkiye ve meyhaneye düşkünlüğü ile de bilinen şair, kaynaklara göre 1553[212] veya 1563 tarihinde vefat etmiştir.[213]

Mecmuamızda Zârî'nin, *Meşâirü'ş-Şu'arâ*'da[214] da yer alan bir gazeli bulunmaktadır (g.230).

1.5.70. Zâtî (1471-1547):

Balıkesir'de doğan Zâtî'nin asıl adı hakkında muhtelif görüşler vardır. Bahşî, Satı, Satılmış, İvaz isimlerinden muhtemelen kendisinin de zikrettiği, ebced hesabıyla da doğum tarihini veren İvaz doğrudur. Ailesi hakkında fazla bilgi bulunmayan Zâtî Balıkesir'de baba mesleğini sürdürüp çizmecilikle uğraşırken şiir yazmaya başalamış ve meşk meclislerinde yer almıştır. Ardından Müneccimzâde'den geçimini sağlayacağı remilciliği öğrenmiş ve kırk yaşlarında İstanbul'a yerleşmiştir. [215] Şiirleriyle İstanbul'daki şiir çevrelerinin dikkatini çekmeyi başaran şairin, Hadım Ali Paşa'nın dîvân kâtibi olan Mesîhî ile tanışması kısa sürede şöhret kazanmasını sağlamıştır. II. Bâyezid kendisine mansıb verilmesini istemişse de kulakları iyi işitmeyen Zâtî resmi görevlerden uzak kalmıştır. I. Selim'in takdirini kazandıysa da Kanûnî zamanında fazla rağbet görmemiştir. Yaşlılık yıllarını Bâyezıd Camii avlusunda bulunan remilci dükkanında çeşitli toplantılar düzenleyerek geçirmiş, burası dönem şairlerinin uğrak

---

Fatma Sabiha Kutlar Oğuz, "Yûsuf, Yûsif, Yûsuf Big/Bey Ustaclu, Yûsuf Big/Bey Çavuşlu" *TEİS,* http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-yusif-yusuf-big-bey-ustaclu, 2017. [E.T. 02.04.2022]

[210] Lâtîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (Haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.254. [E.T. 06.06.2022]

[211] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.248. [E.T. 06.06.2022]

[212] Kınalızâde Hasan Çelebi, *Tezkîretü'ş-şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0, (haz. Aysun Sungurhan), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017, s.404. [E.T. 28.03.2022]

[213] Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018, s.248. [E.T. 06.06.2022]

[214] *A.e.*, s.250.

[215] Vildan S. Coşkun, "Zâtî", *TDVİA*, C.XLIV, s.151-152.

yeri olmuştur. Kaynaklar, belirli bir eğitimi olmayan Zâtî'nin olağanüstü güzellikteki şiirlerini hayretle karşılar.[216]

Eserleri: *Dîvân,*[217] *Şem ü Pervâne,*[218] *Letâif,*[219] *Edirne Şehrengizi.*[220]

Mecmuamızda Zâtî'nin 13 gazel bir müfred olmak üzere 14 şiiri bulunmaktadır (g.120-121, g.137, g.139, g.149-151, g.172, g.212, g.231, g.263, g.269, g.287). Mecmuada yer alan gazellerin tümü *Dîvân*'ında da mevcut olmakla birlikte, müfredi taranan kaynaklarda bulunamamıştır (müf.145).

1.5.71. Zihnî (1551/1552-1614/1615):

Asıl adı Abdüddelîl olan Zihnî, Bağdatlıdır. Doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Necef-zâde, Derviş Zihnî-i Necef-zâde, Zihnî-i Kadîm olarak da anılır. Kerbelâ toprağından olduğunu söyler. Gençlik yıllarında İstanbul'a gelen şair, sonrasında Konya'ya gitmiş ve Mevlâna dergahında hücreye çekilmiştir. İlim ve sanat vadisinde göstermiş olduğu hünerle, yaşadığı bölgedeki devlet ricalinin dikkatini çekmiş ve onlarca himaye edilmiştir. Bir dönem İskender Paşa ve oğlu ile münasebeti olan, bir dönem ise Gazi Giray'ın hizmetinde bulunan Zihnî, 1614 yılında vefat etmiştir. Zihnî, 1599-1600 yılında tamamladığı Yûsuf u Züleyha mesnevisinde yaşının elliyi bulduğunu söyler. Dolayısıyla vefat ettiğinde altmış beş yaş civarında olduğu, bu durumda doğum tarihinin de 1552 yıllarına tekâbül ettiği söylenebilir. İyi bir eğitim almış, üslup sahibi bir şairdir ayrıca hat ve musiki sanatlarında da zamanının üstatlarındandır. [221]

Eserleri: *Yûsuf u Züleyhâ.*[222]

---

[216] Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2013, s. 217.
[217] Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* C.I, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1968.
Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* C.II, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1970, s.114-136.
Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)* C.III, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul,1987.
[218] Günay Alpay, "Zâtî'nin Şem ü Pervânesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 2012, C.XI, s.129-142.
[219] Mehmed Çavuşoğlu, "Zâtî'nin Letâyifi", *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,* 1970, C.XVII, s.25-51.
[220] Derya Karaca, "Zâtî'nin Edirne Şehrengizi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.XI, S.55, 2018.
[221] Ahmet Doğan, "Bağdatlı Zihnî ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies,* Year: 13, Number: 82, Winter 2020, p.199-222.
[222] Ahmet Doğan, *Bağdatlı Zihnî ve Züleyhâ*, İstanbul, Kesit Yayınları, 2014.

Mecmuamızda Zihnî'nin "*Bağdatlı Zihnî ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri"*[223] adlı makalede de yer alan bir tahmisi ve taradığımız kaynaklarda tespit edemediğimiz bir gazeli bulunmaktadır (tah. 213, g.214).

[223] Ahmet Doğan, "Bağdatlı Zihnî ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Year: 13, Number: 82, Winter 2020, p.199-222.

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUADAKİ ŞİİRLERİN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1 MECMUADAKİ ŞİİRLERİN ŞEKİL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1.1. Nazım Şekilleri

Mecmû'a-i Gazeliyyât'da 7 farklı nazım şekliyle yazılmış toplam 308 şiir bulunmaktadır. Bunların 250'si gazel, 23'ü matla, 16'sı müfred, 13'ü kaside, üçü kıta, biri mesnevi ve biri tahmis nazım şekliyle yazılmıştır.

Tablo 2: Mecmuadaki Nazım Şekillerinin Dağılımı

Sıra	**Nazım Şekli**	**Sayı**
1.	Gazel	250
2.	Matla	23
3.	Müfred	16
4.	Kaside	13
5.	Kıta	3
6.	Mesnevi	1
7.	Tahmis	1
	Toplam	307[224]

[224] Metin kısmında ayrı numaralandırdığımız 2 ve 41. numaralı şiirler, esasen aynı kasidenin iki ayrı parçasıdır. Burada tek bir şiir kabul edilmiş, bu da toplam sayıya yansımıştır.

Görüldüğü gibi, *Mecmû'a-yı Gazeliyyât* olarak tanımlanan mecmuada en çok yer alan nazım şekli gazeldir. Bunu matla, müfred, kaside, kıta ve tahmisler izler.

2.1.1.1. Gazel

*Mecmû'a-i Gazeliyyât'*da en fazla yer alan nazım şekli gazeldir. Bu nedenle eser bir gazel mecmuası olarak anılır. Mecmuada toplam 250 gazel bulunmaktadır. Bu gazellerden yalnızca birinin şairi bilinmemektedir (g.109). Mecmuada yalnızca bir beytine rastladığımız gazeller de mevcuttur (g.142-144, g.147, g.149, g.160, g.185-186, g.189, g.192, g.226, g.228, g.230, g.246, g.251-254, g.257, g.260, g.263, g.269, g.278, g.279, g.281-283, g.286, g.293-295) ve bunlar şairi bilindiği ve kaynaklarda bulunduğu için matla dahi olsalar matla kategorisine dahil edilmemişlerdir.

Mecmuada gazeli yer alan şairlerden mahlası bilinenler: "'Abdî, Âhî, Âlî, Amrî, 'Atâ, 'Azmî, Bâkî, Bâlî, Belîğî, Câmi'î, Celâlî, Emrî, Enverî, Fazlî, Fevrî, Figânî, Fikrî, Garîbî, Hâlî, Hâlisî, Hâverî, Hayâlî, Hayretî, Hecrî, Hilâlî, Hulûsî, Husrev, Hüdâyî, Hüdâyî, İshak, 'İşretî, Kâbilî, Kâdirî, Latîfî, Lâyıhî, Makâlî, Me'âlî, Mesîhî, Muhibbî, Necâtî, Nev'î, Nihâlî, Rahmî, Sehî, Seyfî, Sun'î, Sûzî, Şem'î, Şemsî, Şühûdî, Tâli'î, Tâlibî, Ulvî, Usûlî, Taşlıcalı Yahyâ, Yahyâ, Zârî, Zâtî ve Bağdatlı Zihnî"dir.

Müstensih çoğunlukla sütunlara beş beyit yazdığından, mecmuada yedi veya daha fazla beyte sahip gazelleri de genellikle beş beyte indirgeyerek verdiği görülür. Bunun örneği Muhibbî Divanı[225]'nda da vardır. Mecmuada altı beyte sahip 11 gazel varken, yedi beyte sahip yedi, sekiz beyte sahip bir, dokuz beyte sahip bir, 10 beyte sahip üç gazel bulunmaktadır. Ayrıca dört beyte sahip üç, üç beyte sahip beş, iki beyte sahip de 10 gazele rastlanır. Geri kalan 178 gazel beş beyte sahiptir.

Mecmuada yer alan gazellerin yedisi, mecmuanın çeşitli yerlerinde tekrar eder. Bâkî'ye ait 72. ve 104. şiir, 24. ve 66. şiir ile aynıdır. Şair Necâtî'ye ait olan 14. ve 165. şiirler, Sun'î'ye ait 30. ve 75. şiirler, Hayretî'ye ait 54 ve 115. şiirler, Hayâlî'ye ait 22 ve 112. ve Emrî'ye ait 76, 98, 111. şiirler metin içinde birden fazla kez yer alır.

Mecmuada yer alan tüm aruz kalıpları gazel nazım şeklinde kullanılmıştır. Bunların 55'i *Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün,* 53'ü *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün,* 45'i *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün,* 27'si *Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün,* 17'si *Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün,* 15'i *Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün,* 12'si *Mefâ'îlün Fe'ilâtün*

[225] Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, Muhibbî Dîvânı, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, C.I, C.II, 2016.

Mefâʿilün Feʿilün, sekizi *Mefʿûlü Fâʿilâtün Mefʿûlü Fâʿilâtün,* dördü *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün,* dördü *Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün*, üçü *Mefâʿîlün Mefâʿîlün Feʿûlün,* ikisi *Müfteʿilün Mefâʿilün Müfteʿilün Mefâʿilün,* ikisi *Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün,* biri *Feʿûlün Feʿûlün Feʿûlün Feʿûl,* biri *Müfteʿilün Fâʿilün Müfteʿilün Fâʿilün* ve biri *Mefʿûlü Mefâʿîlün Mefʿûlü Mefâʿîlün* kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.1.2. Matla

Mecmuada toplamda 23 matla beyit yer almaktadır. Mısraları birbiri ile kafiyeli olan ve tek beyitten oluşan bu şiirlerden 15'inin şairi tespit edilebilmiştir. Bu şiirler Âhî, Bîkesî, Şeyh Cemalzâde, Enverî, Emrî, Garîbî, Hâtemî, Hayâlî, Kâbilî, Riyâzî ve Yetîmî'ye aittir. Bununla birlikte, şairi bilinen şiirlere, ilgili şairlerin de dîvânlarında rastlanmamıştır. Diğer kaynaklar ve tezkireler tarandığında ise, onların da bu şiirlerin yalnızca matlaını zikredip şiirin geri kalanını vermediği görülmüştür. Bu sebeple, şairi bilinmeyen 9 beytin müstakil beyitler mi yoksa başka bir şiirden alınmış beyitler mi olduğu tespit edilememiştir. Dolayısıyla birbiri ile kafiyeli olan bu şiirler matla olarak ele alınmıştır.

Mecmuadaki matlaların dokuzu *Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün,* üçü *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿılün,* iki *Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün,* ikisi *Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün,* ikisi *Mefâʿîlün Mefâʿîlün Feʿûlün,* ikisi *Mefâʿîlün Feʿilâtün Mefâʿilün Feʿilün*, biri *Mefʿûlü Mefâʿîlü Mefâʿîlü Feʿûlün,* biri *Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün,* ve biri *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün* kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.1.3. Müfred

Mecmuada toplamda 16 müfred beyit yer almaktadır. Bunların dokuzunun şairi belli, yedisinin ise belli değildir. Müfredlerden biri, Sabâyi'nin *Dîvan*'ında da müfred olarak yer alırken (müf.183), geri kalanların müstakil beyitler mi yoksa başka şiirlerden alınmış beyitler mi olduğu tespit edilememiştir.

Mecmuadaki müfredlerin beşi *Mefʿûlü Fâʿilâtü Mefâʿîlü Fâʿilün*, dördü *Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün Mefâʿîlün*, ikisi *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿılün*, ikisi *Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilâtün Feʿilün*, biri *Mefʿûlü Mefâʿîlü Mefâʿîlü Feʿûlün* ve ikisi *Mefâʿîlün Feʿilâtün Mefâʿılün Feʿilün* kalıbıyla yazılmıştır.

Mecmuada Necâtî'nin bir gazeli de aslında müfred olmamasına rağmen müfred olarak başlıklandırılmıştır. (g.243).

2.1.1.4. Kaside

Mecmuada toplamda 13 kaside bulunmaktadır. Bunlardan üçü Figânî'ye, üçü Bâkî'ye, ikisi Mesîhî'ye ve ikisi Makâlî'ye aittir. Geri kalanlar ise Hayâlî, Ulvî ve Usûlî'nindir. Bu kasideler bahâriyye, medhiyye, sûriyye gibi türlere sahiptir. Bâkî'ye ait olan kasidelerden biri, mecmuanın farklı bölümlerinde ikiye ayrılarak yazılmıştır (k.2, k.41). Usûlî'ye ait olan kaside ise yalnızca bir makta beyitinden ibarettir.

Mecmuadaki kasidelerden dördü aruzun *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün,* dördü *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün,* ikisi *Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün,* ikisi *Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün,* biri *Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün* kalıbıyla yazılmıştır.

2.1.1.5. Kıta

Mecmuada kıt'a nazım şekliyle yazılmış 3 şiir mevcuttur. Bunların biri Mesîhî'ye, biri Yûsuf adlı bir şaire aittir. Diğerinin ise kime ait olduğu belirlenememiştir. Yûsuf'a ait kıt'a "Be-nâm-ı Yûsuf" başlığını taşımaktadır. Mesîhî'nin kıt'ası *Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün* kalıbıyla yazılırken, Yûsuf'unki *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* kalıbıyla yazılmıştır. Diğer kıt'a ise *Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün* veznine sahiptir.

2.1.1.6. Mesnevi

Mecmuada mesnevî nazım şekliyle yazılmış 105 beyitlik bir şiir mevcuttur. Bu şiir şehrengiz türündedir ve "*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün*" kalıbıyla yazılmıştır. Bazı araştırmacılar, şairi bilinmeyen bu mesneviyi Âşık Çelebi'nin yazmış olabileceği düşüncesindedir.[226]

2.1.1.7. Tahmis

Mecmuada tahmis nazım şekliyle yazılmış bir şiir mevcuttur. Bağdatlı Zihnî tarafından Makâlî'nin gazeline yazılmış olan bu tahmis, *Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün* veznindedir.

2.1.2 Vezin ve Kafiye

2.1.2.1 Vezin

Mecmuadaki şiirlerde toplam 15 farklı aruz kalıbı kullanılmıştır. Bunlar arasında en sık kullanılan üç kalıp sırasıyla *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün, Mef'ûlü Fâ'ilâtü*

[226] Fatih Tığlı, *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, İstanbul Üniversitesi SBE., YL Tezi, s.180.

Mefâîlü Fâ ʿilün ve Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilâtün Fâ ʿilün'dür. Mecmuada yer alan diğer aruz kalıpları kullanım sıklığına göre aşağıdaki tabloda listelenmiştir.

Tablo 3: Şiirlerde Kullanılan Aruz Kalıpları ve Sayıları

Nu.		1.	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	
	Aruz Kalıpları	**g.**	**k.**	**müf.**	**mat.**	**kt.**	**mes.**	**tah.**	**Top.**
1.	Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün	53	4	2	9	-	-	-	67
2.	Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün	55	2	5	1	-	-	1	64
3.	Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün	45	4	2	3	1	-	-	55
4.	Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün	27	2	4	2	-	-	-	34
5.	Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün	16	-	1	1	-	-	-	18
6.	Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün	16	-	-	2	1	-	-	19
7.	Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün	12	1	2	2	-	-	-	17
8.	Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün	9	-	-	-	-	-	-	9
9.	Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün	3	-	-	2	-	1	-	6
10.	Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün	4	-	-	1	1	-	-	6
11.	Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün	4	-	-	-	-	-	-	4
12.	Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün	2	-	-	-	-	-	-	2
13.	Müfte’ilün Mefā’ilün Müfte’ilün Mefā’ilün	2	-	-	-	-	-	-	2

14.	Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūl	1	-	-	-	-	-	-	1
15.	Mef‘ūlü Mefā‘īlün Mef‘ūlü Mefā‘īlün	1	-	-	-	-	-	-	1
	Toplam	250	13	16	23	3	1	1	307

Mecmuadaki şiirlerde kullanılan aruz bahirleriyse aşağıdaki gibidir:

Tablo 4: Mecmuada Kullanılan Aruz Bahirleri

Aruz Bahri	**Kullanıldıkları Şiir Sayısı**
Remel Bahri	134
Muzâri Bahri	73
Hezec Bahri	58
Hafif Bahri	19
Müctes Bahri	17
Recez Bahri	4
Mütekarib Bahri	1

Görüldüğü gibi, mecmuadaki şiirlerde en çok kullanılan aruz kalıbı *Fe ʿilâtün Fe ʿilâtün Fe ʿilâtün Fe ʿilâtün*, en çok kullanılan bahir ise remel bahridir. Mecmuada, 2 ve 41. şiirler aynı kaside olduğundan, vezin tablosunda bir kere yazılmıştır.

Mecmuada yer alan bazı şiirlerde çeşitli aruz hususiyetlerine rastlanmaktadır. Örneğin aşağıdaki beyitlerdeki altı çizili hecelerde imâle yapılmıştır:

Yazamaz ebrūlaruñ rāsına beñzer bir hilāl

Māh-ı tābān bunca yıllardur misālin karalar (7/2)

***

Gözüm merdümlerinüñ ʿaḳsi düşmişdür leṭāfetden

Ruḫuñ mirʾātına nāẓır olanlar anı ḫāl añlar (8/4)

***

Şehā kūyuñda göñlüm kim gedā-yı müstemendüñdür

Erenler ḥaḳḳı baş u cāna ḳalmaz bir levendüñdür (50/1)

*****

Ṣalduġunda ḫāne-i ‘ışḳuñ ezel bünyādını

Taşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhād’ını (275/1)

Kimi şiirlerde zihaf örneklerine rastlanmaktadır. Aşağıdaki beyitlerde zihaf yapılan hecelerin altı çizilmiştir:

İşigüñ ṭaşı ile ḫāk-i ḫarīmüñ besdür

Bāḳī-i ḫaste-dile bāliş ü bister yirine (97/5)

***

Zāhidüñ öykesine uġrasa ṣūfī yiridür

Aña kim didi ki var mescide ġavġā eyle (68/3)

***

Būse luṭf it saña cān ile ḫāridār olana

Cān yidürmek gerek ey ġonca-dehen yār olana (5/1)

Bazı şiirlerde ise kelimelerin medli okunması gerekir. Aşağıda verilen örnek beyitlerde bu kelimelerin altı çizilmiştir:

Dīdār-ı dost bāġ u gülistān yiter baña

Zülf-i nigār sünbül ü ruḫsār-ı yār gül (10/4)

***

Cūşa gelsem kem ḥabābıdur rusūm-i kā'ināt

'Işkdur nāmı feẓā-yı dilde bir deryā yatur (21/2)

***

Bāḳī çek imdi cām-ı Cem-i bezm-i fürḳatüñ

Kim didi saña yār gibi bī-vefāyı sev (26/5)

***

Dirīġ ḳadr-i viṣāl-i cemāli bilmemişüz

Firāḳ u hicre olan iḥtimāli bilmemişüz (48/1)

***

İşigüñ heşt behiştüñ birisi

Zülfüñ ol yüzden olur dār-ı na'īm (271/3)

***

Sāḳiyā 'āşıḳ-ı bī-çāre vü āvāreleri

'Işk cāmın içirüp ḫalḳa temāşā eyle (68/4)

Mecmuada vezin gereği bazı kelimelerin vasl yapılarak okunması gerekmektedir. Aşağıda birkaç örnek verilmiştir:

Cāmuñ etrāfın ḳaçan kim seyr ider āvāreler

Çarh-ı minā-fāmı gūyā devr ider seyyāreler

Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz

Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz (54/1)

Sonuç olarak, mecmuadaki beyitlerin tamamının aruz kalıbıyla yazıldığını ve beyitlerde imâle, zihaf, medd, vasıl gibi çeşitli aruz hususiyetlerinin bulunduğunu söylemek mümkündür.

2.1.2.2 Kafiye ve Redif

Mecmuada bulunan 308 şiirde en çok kullanılan kafiyeler "-a, -ā, -āb, -āde, -āl, -ān, -āne, āme -ār, -āre/ara, -āt, -em, -en, -end, -er, -et, -ev, -ī -l, -ne, -m, -r, -t, -ū, -ūl, -ūn, -z, kafiyeleridir. Mecmuada mücerred, mürdef, müesses ve mukayyed kafiyelere rastlanmaktadır.

Aşağıdaki beyitlerde revi harflerinin altı çizilerek mücerred kafiye örnekleri verilmiştir:

Sāġar lebüñe 'āşık ḫūnīn-ciger geçer

Her bir ḥabābı bende-i ṣāḥib-naẓar geçer (44/1)

***

Derd ü ḥasret bu degül kim ola fürḳat bāḳī

Derd odur kim ben ölem ḳala bu ḥasret bāḳī (53/1)

***

Dāne-i gendüm gibi derd ile zerd oldı beñiz

Murġ-ı ġam ṣayd itmede dām-ı cihānda bir begiz (56/1)

***

Eşküm sitāresin ṣalalı ayaġa gözüm

Sen meh-liḳā yanında benüm düşdi yıldızum (59/1)

Aşağıdaki beyitlerde ridf harflerinin altı çizilerek mürdef kafiye örnekleri verilmiştir:

Ṣabānuñ ḫātırı kūyunda yārüñ pür-ġubār ancaḳ
Benüm gibi o daḫi bir perīşān-rūzigār ancaḳ (105/1)

***

Dīvāneyem görelden ol ḫadd-i lāle-gūnı
Artar bahārı görse şeydālaruñ cünūnı (223/1)

***

Her ḳaçan zülfi bināgūşını mestūr eyler
Güpegündüz gözüme ʻālemi deycūr eyler (229/1)

***

Bu gice ḳoynuma girdi düşümde mihr-i münīr
Uyanıcaḳ seni ḳuçmaġa eyledüm taʻbīr (282/1)

Aşağıdaki beyitlerde teʻsis harflerinin altı çizilerek müesses kafiye örnekleri verilmiştir:

Dilberler içre ben saña ʻāşıḳ degül miyen
ʻUşşāk içinde devlete lāyıḳ degül miyen (273/1)

***

ʻAlī adı birisi pür-şecāʻat
Velīkin būsede itmez seḫāvet (300/62)

***

Birisi berber Aḥmed pür-leṭāfet
Açupdur ḫüsni dükkān-ı melāḥat (300/92)

*****

Ümīd oldur ki erbāb-ı ma'ārif
Bunun noḳṣānına olduḳda vāḳıf (300/99)

Aşağıdaki beyitte ise kayd harflerinin altı çizilerek mukayyed kafiye örneği verilmiştir:

'Aẓm-i şikār idince şeh-i ḳahramān-ı ceng
Ser-geşte oldı ḫavf ile bu nīl-gūn neheng (216/1)

***

Virür gerçi ki būse dest-ber-dest
Getürür ayaġı olsa ḳaçan mest (300/78)

*****

Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur
Zülfüñ yanında revnāḳ-ı 'anber şikest olur (94/1)

Mecmuada karşımıza çıkan bir diğer kafiye hadisesi ise "zü-kâfiyeteyn"dir. Müstensih, "Li kātibihi zü'l ḳāfiyeteyn" başlıklı gazelinde iki kafiyeli şiirin örneğini ortaya koyar. Aşağıda bu gazel verilmiştir:

Lebüñde ḫaṭṭuñı ḳıldı beyān zebān-ı ḳalem
Yoġ-ıdı açduġı sırr-ı nihān dehān-ı ḳalem

Çün oldı kātib-i evṣāf-ı ḫüsnüñ ehl-i semā
Yiridür olsa zemīn ü zamān mekān-ı ḳalem

Ḳamış yürütdi benānına çeşm-i cellāduñ
Ṭolupdur ey şeh ḫūbān-ı cihān fiġān-ı ḳalem

Devāt-ı sürḫe dönüpdür dem ile dīdelerüm

Yiridür aña olurṣa mekān dükkān-ı ḳalem

Devāt-ı dīde-i Ḥālī dem-i siyāh-ıla pür
Bu mācerāyı yazardı ʻayān be ḳanı ḳalem (303/1-5)

Mecmuadaki şiirlerde bazı kafiye kusurları da bulunmaktadır. Aşağıda bununla ilgili örnekler sıralanmıştır:

Bu beyitte, revi harfinin mahreç yakınlığı olan bir başka harfe dönüşmesi olan ikfâ hadidesi vardır:

Zülfüñle ḫaṭuñ ʻilm-i cefā baḫṣin ider hep
Biri ḳara cāhil birisi cehl-i mürekkeb (188/1)

Mecmuada karşılaşılan bir başka kafiye kusuru ise, şiirdeki kafiyenin aynı anlamda tekrarlanması demek olan îtâ-yı celî hadisesidir. Kasidelerde kafiye kusuru oluşmaması adına aynı kafiyenin kullanımı için yedi beyit ara verilmesi gerekirken, aşağıdaki örnekte bu kurala uyulmamıştır:

ʻAẓm-i şikār idince şeh-i ḳahramān-ı ceng
Ser-geşte oldı ḫavf ile bu nīl-gūn neheng

Aldı kemān-ı Rüstem'i Zāl-i felek ele
Derrende cān-verlere atmaġ içün ḫadeng

Ḳavs-i ḳuzaḥ ḳanadı vü minḳārı māh-ı nev
ʻAnḳā-yı çarḫa cirm-i dıraḫşān-ı mihr çeng

ʻAnḳā iken ḥamāme gibi çigzinür döner
Ser-geşte oldı ḫavfuñ ile çarḫ-ı nīl-reng

İskender-i veġā vü Nerīmān-ı kār-zār
İsfendiyār-ı ma'reke Efrāsiyāb-ı ceng (216/1-5)

Yine gazellerde de itâ-yı celî hadisesi oluşmaması adına aynı kafiyenin birden fazla kez kullanılmaması gerekir. Aşağıdaki örneklerde bu durum göz ardı edilmiştir:

Lü'lü'-i jāleden ṭaḳınup güşvār gül
İtdi çemende 'arż ile 'arż-ı 'izār gül

Gün toġdı ṣanma penbe-i ṣubḥ ile nev-bahār
Urdı sipihr saḳfına bir yādgār gül

Bir dil-sitāna [döndi] bugün ṣaḥn-ı gülsitān
Ḳadd serv ü çeşm nergis-i şehlā 'izār gül

Dīdār-ı dost bāġ u gülistān yiter bana
Zülf-i nigār sünbül ü ruḫsār-ı yār gül

Dürme yüzüñi ġonca-sıfat bana nāz idüp
Aç verd-i bāġ-ı behçeti ey gül-'izār gül (10/1-5)

Açık kafiye tekrarı anlamındaki îtâ-yı celî kusurunun örneğine rastladığımız mecmuada, gizli kafiye tekrarı anlamına gelen îtâ-yı hafî kusuru da bulunmaktadır. Aşağıdaki beyitte, Türkçe eşlik, ortaklık eki olan "-daş" ekinin tekrarı bu duruma sebep olmuştur:

Oḳlaruñ cān almada tīġuñla yoldaş oldılar
Sīnelerde ḳan yalaşdılar ḳarındaş oldılar (296/1)

Kafiyenin meydana geldiği revi harfinin, şiirin genelinde harekeli ve tamlama içinde kullanılmış olmasına rağmen bir yerde sakin olması da kafiye kusurlardandır. Aşağıdaki beyit bunun bir örneğidir:

Pāre pāre eyler ise bagrumı peykān-ı dost
Dīdeden her pāresi çıḳup diye kim ḳanı dost (160/1)

Mecmuada yer alan bazı şiirlerde kafiye yapabilmek için hâl eklerinden faydalanılmıştır. Aşağıdaki beyitlerde hem aslî olarak sonunda -e sesi bulunduran kelimeler hem de datif eki olan -e/-a sesini içeren kelimeler bir arada verilmiştir:

Dil mübtelā-yı dāg-ı cefā-yı zamānedür
Her dem figān u nāle-i bülbül yabanadur

Tīr-i zaḫm-ı nigār ile sād-pāredür gönül
Dāg-ı firāḳı sīnede yir yir nişānedür

'Uşşāḳ ölmege reh-i 'ışḳuñda cān virür
Zaḫm-ı ḫadeng-i gamzesi yārüñ bahānedür

Dergāh-ı pīr-i meygedeyi bekle iy gönül
Şāyed ki feth-i bāb olına bir āsitānedür

Kuḥl-ı cilāyı 'aynuma almam ki 'Abdiyā
Minnet-i gubārdur ki şāh-i cihānadur (307/1-5)

***

Dīde ḳan ağlar iken eylerin ağyāra niyāz
Şuya ġarḳ olsa kişi destini şunar māra

Kaldı bī-çāre Ḫayālī aña bir çāre meded
Çāre senden yoġ ise neylesün ol bī-çāre (177/4-5)

Aşağıdaki şiirde de kafiye yapabilmek adına bir başka hâl eki olan "-dan" ekinden faydalanılmıştır. Şiirde hem aslî olarak içinde "-dan" sesi barındıran kelime, hem de ablatif eki olan "-dan" sesini içeren kelime mevcuttur.

Zāhidā rind-i ḫarābāta ineñ ta'n itme

Var ise ẕerre ḳadar sırr-ı kažādan ḫaberüñ

Şi'r-i Bāḳī'ye ḳulaḳ ṭutmasa zāhid ne 'aceb

Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüñ (24/4-5)

Aşağıdaki şiirde kafiyenin hem kelimenin aslı ile hem de fiillere gelen eklerle sağlandığı görülmektedir. Kafiye kelimeleri olan "geçen" ve "dehen" kelimelerinin birisi isim diğeri fiildir. Dolayısıyla bu, ayrı cinsten kelimelerin birbiriyle kafiye yapılması şeklinde kural dışı bir uygulamadır.

Didüm ki tīr-i ġamze dilde neden belürmez

Ol ḳaşları kemānum didi geçen belürmez

Gezdüm 'adem diyārın şehr-i vücūda geldüm

Hīç ol miyān görünmez hīç ol dehen belürmez (176-1/2)

Kelimelerin bazı işlemler ile kafiye olmaya uygun hale getirilişi anlamına gelen "kâfiye-i ma'mûle"nin örneklerinden olan şiirde, "eyyâmıdur" kelimesinin yapısı kafiyeye uyması için bozulmuş, gazelde redif olarak "mıdur" soru eki kullanıldığı için "eyyâm" kelimesinin son aslî harfi "-m" redif olarak kabul edilmiştir. Yapılmaması daha uygun olur.

Şu gibi zencīrler ṭutmaz dil-i dīvāneyi

Ḫāṣılı āvāralıḳ vaḳti bahār eyyāmıdur

Dehre meftūn olma ey Bāḳī felek rām oldı ṭut

Bu fenā dünyā hele ben bilduġum dünyā mıdur (91/4,5)

Görüldüğü gibi, mecmuada îtâ-yı celî, ikfâ gibi adı konulmuş, tanımı yapılmış kafiye kusurlarının yanında, adı konulmayan kafiye kusurları da mevcuttur.

Mecmuada, yalnızca ek veya kelimelerle yapılan ya da hem ek hem kelime ile yapılan redif örneklerine rastlanır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

Yalnızca eklerle yapılan redifler: "-a/e, -am, -da, -de, -den, -dı, -dür, -dur, -laruñ/lerüñ, -ler idi, -ler/lar, -lerle, -lerüz, -i/-ı, î, -idi, -iken, -ini/ını, -ınca/ince, -ında, -imiş, -üm, -üme, -uñ, -üñ, -üñdür, -müz/muz, -mıdur, -masun, -mış,-ına, -nuñ, -maz mı, -müze, -sıdur, -si, -sin -süz, -yin" Bunlardan ek sık kullanılanları ise: "-de/da -uñ, -üñ, -üm, -üme, -dur, -dür, -ını/ini,-ı, -i, -î, -lar, -müz" gibi eklerdir.

Yalnızca kelimelerle yapılan redifler: "ancaḳ, andelīb, añlar (2 kere), arasında, artar, bāḳī (2 kere), belürmez (2 kere), ben, beni, budur, degül (2 kere), degül miyen, degül miyüz, dirler, ditrer (2 kere), ehli, elindedür, eyle, eyler (4 kere), geçer, gel, gerek (2 kere), gelür, ġonçe, güç (2 kere), gül, ḥaḳḳuñ, ile (3 kere), imiş, itdüm, ḳarşu, ḳaşuñ, ḳoynına, Muhammed, nedür, n'eyler (2 kere), oḫşar, ol, ola, oldı, oldılar, olur (4 kere), olana, olanlaruñ, oldum, olmaya, olmaz, ṣatar, severin, söyler, sünbül, üzre (2 kere), var, var imiş, yirine (2 kere), yeter, yüki, yatur".

Hem ek hem kelime ile yapılan redifler şunlardır: "-a deger, -a ey dost, -a geldüm, -a gider, -a gitme hiç, -a ṣaldılar (2 kere), -a ṣarmaşmış, -a mensūbuz, a-/e yir yoḳ, -da bitmez, -da n'eylersin (3 kere), -dan ḫaber virür, -den gelene, -den ṣor (2 kere) , düm cāna, -dur/dür şimdi, -e çekilür,-e irgür, -e naḳş, e söyler (2 kere), -ı ḳalem, -ı ḫaṭṭ, -ı gösgötüri, -i döne döne (2 kere), -i bilmemişüz, -i ṭab', -in yeñemez (2 kere), -ı varmış, -ı ḳalmaḳdur, -ımiş/imiş bildüm, -i/ı var, -lar getürür, -lar mıdur, -ler giyer, ler/lar ṭaraf ṭaraf, -lıḳ ide, -misün nesin, sın ḳadehüñ, -um al, -umuz yoḳdur, -uñ olmaya, -üñdür senüñ, -üñ mi var senüñ, -üñ/uñ var, -üz biz, -ya beñzersin, -ya ışmarla, -ya virmezin, -yı büyütdüḳ, -yi dağıt".

Birden fazla kelime ile yapılan redifler ise şunlardır: "açar ḳapar, benüm begcegizüm, daḫı nāzük, girih girih, ḳulaḳ çeker".

Kafiyeden sonra gelen redif, anlam ve işlev bakımından aynı ek, kelime yahut kelime grupları anlamına gelir. Mecmuadaki bazı şiirlerde ise redif bu tanımın dışına çıkar. Örneğin aşağıdaki şiirde redif hem teklik birinci şahıs istek eki olan "-m" hem de aslî ses olan "-m" olarak karşımıza çıkmaktadır:

Giydi şükūfe miġferin sūsen daḳındı ḫançerin
Gül şāhı dirdi leşkerin şimşād ḳaldurdı ʿalem

Oldı hevālar muʿtedil ġāyet hevāyī düşdi dil
Ey Ḫālişī sen de açıl dil-teng olup ġam çekmeyem (190-9/10)

Aşağıdaki beyitlerde redif hem "-lar" çokluk eki hem de geniş zaman çokluk üçüncü şahıs eki olarak yer alır:

Cāmuñ eṭrāfın ḳaçan kim seyr ider āvāreler
Çarh-ı minā-fāmı gūyā devr ider seyyāreler

Yazamaz ebrūlaruñ rāsına beñzer bir hilāl
Māh-ı tābān bunca yıllardur miṣālin ḳaralar

Bir ḳul oġlı āfetüñ kūyında ḳaldı cān u dil
Ḳapuya çıkmaz görinmez n'eylesün āvāreler

Derdine dil zaḥmınuñ ʿışḳuñla dermān eyledüm
Şimdi ʿışḳuñ derdine düşdüm bulınmaz çāreler

Şāh-bāz-ı ṭabʿumuñ pervāzın urmaz kimseler
Çāre ey Bāḳī hemān olur öñince varalar (7/1-5)

Aşağıdaki şiirde ise hem datif ekinin hem de içerisinde aslî olarak "-e" bulunduran kelimedeki "-e" sesinin redif olarak kullanıldığı görülmektedir:

Bu dehr-i dūn elinden ḫāke berāber oldum
Ḳaldur elüm alup ol tāze nihāle irgür

Ẕevḳ u ṣafā ile ḳıl bī-hūş Ḥayretī'yi
Ey sāḳī-i maḥabbet gel bir piyāle irgür (55/4-5)

Aynı durum akuzatif ekinin bir başka kelimede aslî harf olarak kullanılmasında da görülür. Aşağıdaki şiir buna örnektir:

Miṣāl-i cām-ı Cem āyīne-i Sikender imiş
İşigüñ üzre şikeste sifāli bilmemişüz

Serīr-i mesned-i 'izzet ṭaleb ḳılup dāyim
Cihānda rütbe-i ṣaff-ı teālī bilmemişüz (48/2-3)

Sonuç olarak, *Mecmû'a-ı Gazeliyyât'*da mücerred, mürdef, müesses ve mukayyed olmak üzere pek çok kafiye türü kullanılmıştır. Kafiye yapılan kelimelerde kafiye kusurları da tespit edilmiştir. Bu kusurlardan ikfâ'ya pek fazla rastlanmasa da îtâ-yı celî'nin birkaç şiirde olduğu görülür. Ayrıca aslî seslerle, kelimelere getirilen eklerin kafiye oluşturmasıyla ortaya çıkan kafiye kusurları da fazladır. Bunun dışında, mecmuada eklerle veya kelimelerle yapılan pek çok redif bulunmaktadır. Bu rediflerden büyük çoğunluğu Türkçedir ve kimi şiirlerde rediflerin olması gerekenin aksine aynı anlam ve işlevde kullanılmadığı tespit edilir.

2.2. MECMUADAKİ ŞİİRLERİN MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Mecmualar, genellikle muhteva bakımından herhangi bir düzen gözetilmeksizin, mürettibin isteğince tertip edilen eserlerdir. Bu mecmuada da mürettibin, kendince belli özelliklere göre bir tasnife gittiğini görürüz. Mecmuadaki bazı şiirlerin konuları aynıdır. Bu şiirlerin bir kısmı, mecmuanın farklı yerlerinde bulunmakla birlikte, aynı mazmun ya da muhteva etrafında gelişenlerin arka arkaya gelecek şekilde sıralandığı durumlar da söz konusudur. Zaman zaman aralarında nazire ilişkisi olan şiirler de art arda yazılmıştır. Bunların yanı sıra, mecmuada müstensih tarafından birden fazla kez yazılan bazı şiirler vardır. Bâkî'ye ait 72. ve 104. şiir, 24. ve 66. şiir ile aynıdır. Ayrıca Bâkî'nin bir kasidesi iki parça halinde 2 ve 41 numarada yer alır. Şair Necâtî'ye ait olan 14. ve 165. şiirler, Sun'î'ye ait 30. ve 75. şiirler, Hayretî'ye ait 54 ve 115. şiirler, Hayâlî'ye ait 22. ve 112. ve Emrî'ye ait 76, 98, 111. şiirler de tekrar eden şiirlerdendir.

Konusunu genel itibariyle "aşk"ın oluşturduğu bu mecmuada, gerek sosyal hayat unsurlarına, gerek dinî-tasavvufî şiirlere gerekse de kahramanlık barındıran şiirlere rastlanır. Bu bölümde, mecmuada yer alan şiirlerin temaları hakkında bilgi verilecektir.

2.2.1.AŞK

Mecmuadaki şiirlerin büyük bir kısmının muhtevasını "aşk" konusu oluşturur. Aşağıda bu şiirlerden örnek beyitler verilmiştir.

Sevgili, âşık için benzersizdir ve âşık onun kulu gibidir:

Ey şāh-ı ser-firāz naẓīrüñ mi var senüñ

Ya ben ḳuluñdan özge esīrüñ mi var senüñ (33/1)

Âşık, sevgiliden kavuşma zekâtı talep eden bir fakir gibidir:

Baña taṣadduḳ eyle zekāt-ı viṣālüñi

Benden maḥal cihānda faḳīrüñ mi var senüñ (33/2)

Âşığın yeri, sevgilinin mahallesinden başka bir yer olamaz:

Yārüñ maḥallesinden ırag̱ olma ʻİşretī

İki cihānda bir daḫı yirüñ mi var senüñ (33/5)

Sevgilinin dudakları, akla cila, kalbe mutluluk ve ruha gıda olan aşk şarabını sunar:

ʻIşḳ ehline şol cāmı ṣunar sākī-i laʻlüñ

Kim aḳla cilā ḳalbe safa rūḥa g̱idādur (34/4)

Âşık için, aşk belası ve derdiyle mahzun olanların bir gamı bin mutluluğa bedeldir:

ʻĀşıḳ yanında bir g̱amı biñ şādiye deger

Derd ü bela-yı ʻışḳ ile maḥzūn olanlaruñ (35/3)

Yalnızca âşık değil, her şey sevgiliye tutulup onun kulu kölesi olmuştur:

Bir göz mi var ki ʻāşıḳ-ı bīmāruñ olmaya

Bir dil mi ḳaldı dār u giriftāruñ olmaya

Dīvāne oldı her biri zencīre çekdi āb

Bir serv yoḳ ki bende-i reftāruñ olmaya (51/1-2)

Dîvâne âşık için dünyada bir mekana ihtiyaç yoktur, saraylar dahi onlar için kıymetsizdir:

Ṭāḳ-ı Ḳaṣrʼı neyleyin ben ʻāşıḳ-ı dīvāneyin

Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ʻāşıḳ-ı dīvāneyin (83/1)

Âşık, rütbesi ne olursa olsun sevgilinin eşiğindeki bir dilenci gibidir*:*

Begligüm var cihānda ey Yahyā

Yār işiginde bir gedā oldum (119/5)

Divan şiirinde âşık, öyle bir konumdadır ki aşk belası Ferhad ile Mecnun'dan çok ona sorulur:

Ḳo Ferhād ile Mecnūn'ı bela-yı 'ışḳı benden ṣor

Ṭāli'ümüñ leẕẕetin bir aġzınuñ dadın bilenden ṣor (169/1)

Görüldüğü gibi, aşk mecmuada şairler tarafından pek çok yönüyle ele alınmıştır ve büyük oranda mecmuanın muhtevasını oluşturur.

2.2.2. SOSYAL HAYAT

Muhtevası genel itibariyle "aşk" olan dîvân şiirinde, sosyal hayatla ilgili unsurlara da yer verilir. Bunlar, şiirlerde şairlerin dilinden estetik ifadelerle sunulur. Bu mecmuada da pek çok şiirde bu unsurlara göndermeler yapılmıştır.

Aşağıda, gelinin önünde yürüyen ve başının üstünde leğen taşıyan bir cariyeden bahsedilmiştir:

Gül 'arūsınuñ öñince yüriyüp cūy-ı ḥabāb

Başı üstinde legençe götürür cāriyevār (3/2)

Başka bir beyitte saka, muhtemelen yaz günlerine denk gelen bir Ramazan akşamında altın yaldızlı tasındaki suya bir parça buz koyarak susamış kimselere su vermektedir:

Ḳodı bir pāre yaḫı ṭās-ı zer-endūda felek
Ṣuvara tā Ramażān teşnelerin saḳḳāvār (41/3)

Yeni ay ile bayramın kastedildiği anlaşılan bu beyitte, Ramazan'dan sonra şarap yasağının kalkması ve işret ehlinin hilâlin görünmesiyle şaraba düşkünlük göstermelerine gönderme yapılmış ve bu durum işret ve eğlence kuşunun avlanması olarak vasfedilmiştir. Yeni ayın tuzağa benzetilmesi, halkalar hâlinde kurulan tuzakları anımsatırken, yıldızlar da kuşları tuzağa çekmek için dökülen darı taneleridir:

Māh-ı nev dām ḳurup dökdi nücūm erzen

Umaruz k'ola yine 'ayş u ṣafā murġı şikâr (41/2)

Bu beyitte kola bağlanan muska olan bâzûbendden bahsedilir. Pazubend, nasıl kişiyi nazardan koruyorsa, gonca da gülü nergisin nazarından koruyacaktır:

Nergisüñ degmemek içün güle yavuz naẓarı
Bāzūbend itdi güle bād-ı ṣabā ġoncaları (92/1)

Bu beyitte Hayderîlerin bir alâmet olarak vücutlarına halka ve zincirler takması hususuna gönderme yapılmıştır:

Hāleyle boynı bağlu ḳuluñdur şehā ḳamer
Bu tekyegāh-ı ‘ışḳda mānend-i ḥayderī (173/3)

Mecmuada kahve ile ilgili şiirler de art arda sıralanmış ve 16. yüzyıldaki şarap yasağı ile birlikte kahvenin rağbet kazanmaya başlamasına göndermeler yapılmıştır:

Ḫumlar şikeste cām tehī yoḳ vücūd-ı mey
İtdüñ esīr-i ḳahve bizi zamāne hey (201/1)

Mecmuada bulunan şehrengizde, daha çok esnaf grubu olmak üzere dönemin mesleklerinden kazzazlık, başmakçılık, berberlik, keçecilik (mûtâf), terzilik, kâtiplik, sipahilik, voyvodalık, eşekçilik gibi meslekler yer almaktadır.

Kazzâz, ipek satan, ipekçi anlamına gelmektedir. Aşağıdaki beyitte ileg (ilik), ebrişim gibi bu mesleğe ait terimlerle birlikte bu meslek anlatılmaktadır:

Ḥüseyn adı birisi daḫı ***ḳazzāz***
Belüm bükdi benüm yār-i ṭannāz

İşi ‘uşşāḳı dögme sögme anuñ
İleg*ine geçüpdür ben gedānuñ*

Esīr-i kāküliyem dime zinhār
Getürmez yaraya ***ebrişim*** *ol yār* (300/50-52)

Bazı kimseler ise baba mesleği ile birlikte anılmıştır. Aşağıda, Eflak ve Boğdan prensi anlamına gelen voyvoda kelimesi geçmekte ve bir voyvodanın oğlundan bahsedilmektedir:

Tıraḳ ***Voyvoda*** *oġlı ol dilāver*
Yıḳupdur cān u dil mülkin ser-ā-ser (300/56)

Aşağıda ise, Osmanlı ordusunda görev yapan ve tımar sahibi sipahilerden söz edilir:

Sipāhī *Muṣṭafānuñ ḫastasıyam*
Esīriyem şikeste-bestesiyem

Eger ben ḫastaya itmezse tīmār
Ḳaluram tā ḳıyāmet şöyle bīmār (300/59-60)

Bir tür kumaş olan keçeyi satan, keçecilik yapan kimseye, "mutaf" denir. Aşağıdaki beyitler bir mutafın oğlu için yazılmıştır:

Biri ***Mutāf-****zāde bir perī-rū*
Miyānı fikri ḳıldı cismümi mū

Giyersem *n'ola ben* ***āvāre çullar***
Ṣaçı sevdāsıyla ***ḳara çullar***

Dil-i dīvāne andan özge bulmaz
Velī boş ***torba*** *ile at ṭutulmaz* (300/38-40)

Yine dönemin mesleklerinden başmakçılık yani, ayakkabı satıcılığı ile berberlik ve hattatlık da beyitlerde geçer:

Helāk itdi beni ***Başmaḳçı*** *'İsā*
Dirildür mürdeyi gerçi Mesīhā

Ele girse ***ayaġındaġı başmaḳ***

İrerdi gün gibi başum göge çaḳ (300/71-72)

***

Birisi ***berber*** *Aḥmed pür-leṭāfet*
Açupdur ḥüsni ***dükkān-ı melāḥat***

Aña ***kirpikl****erüm çün* ***şānel****erdür*
İki çeşmüm daḫı ***āyīne****lerdür*

Keserse *tīġla başuñ o server*
Yüzüñ döndürme andan cān u server (300/ 92-94)

***

Biri Yeñiçeri oġlı Muḥammed
Olupdur ***ṭālib-i ḫaṭṭ*** *ol semen-ḫad*

Müjem ***ḫāme*** *aña ḳanum* ***mürekkeb***
Yazar mı ḳanı andan ol şeker-leb

Bilürsüñ sen daḫı ey dil ***kitābet***
Anuñ vaṣfını yazup bir ***kitāb et*** (300/ 86-88)

2.2.2.1. Giyim-Kuşam Unsurları

Mecmuada, giyim-kuşam ile ilgili şiirler de mevcuttur. Örneğin aşağıdaki gazel kumaş ve kıyafet isimleriyle örülüdür:

Her ḳaçan ol māh-peyker āsumānīler giyer
Eşk-i çeşmüm allar āhum duḫānīler giyer

Penbe-i dāġ-ı ġama baş üzre yir itsem n'ola
Kim bu bir devlet külāhıdur keyānīler giyer

Bir 'alevdür ẓāhir itmiş anı āteşdān ṣan
Ṣanman ol serv ḳabā-pūş erġuvānīler giyer

Tāc-ı zerḳ-ıla bize sālūslanma zāhidā
Anı hey miskīn cehennemde zebānīler giyer

Ey Maḳālī bana olmışdur palās-ı ġam nasīb
Kimi derāy [u] kimi İskenderāniler giyer (200/1-5)

Bu gazelde de çeşitli kıyafetler sıralanarak sevgili methedilmiştir:

Yeşiller giydügince ṭūṭī-i gūyāya beñzersin
Siyeh-pūş olduġunca Ka'be-i ulyāya beñzersin

Ḳaçan kim eynüñe aḳ sāde giyseñ ey semen-sīmā
Ṣadefden ḫāṣıl olmuş bir dürr-i yektāya beñzersin

Libās-ı surḫ ile cānā yeşil ferāce giydükçe
Ṭarāvet gülşeninde ġonçe-i rā'nāya beñzersin

Giyüp eynüñe mā'ī cāmeler seyr-i çemen itseñ
Yem-i ḫadrāda Ḫıżır'a gökdeki 'İsā'ya beñzersin

O gül ruḫsārı vaṣf itdüñ 'aceb rengīn edā itdüñ
Sözüñden Ḫusrevā sen bülbül-i şeydāya benzersin (96/1-5)

Dîvân şiirinde tülbent, sarık olarak kullanılmıştır. Rengi ve baş üzerinde duruşu sebebiyle zaman zaman ağaçlardaki çiçeklerle bağdaştırılmıştır:

Tāb-ı ḫūrşīd ile ezhārı görüp ṣandum kim
Şemsī dülbend *giyer başlu başına eşcār* (3/1)

Bu beyitte gökyüzünün padişahın meclisinde hizmetçi olmak için kamerî yakalı güzel bir serâser kumaştan yapılmış kaftan giydiği belirtilir:

Kamerî yakalu *bir ḫûb* ***serâser geydi***
Ola tâ bezm-i ḫudâvende felek ḫidmet-kâr (41/7)

Bu beyitte geçen “dal tâc”, üzerine sarık sarılmamış bir taç çeşididir:

Gūyiyā ḫāżır olup irte ṣalāt-ı ‘ıyda
Dāl tāc*ın başına giydi sipiḫr-i ġaddār* (2/6)

Aşağıdaki beyitlerde de gömlek, zırh, keçe, miğfer gibi giyim kuşam unsurlarından bahsedilmiştir:

Pīrāhen*-i viṣālüñe göz dikdügüm bu kim*
Hecrüñ bir ince iplige döndürdi ḳāmetüm (156/4)

***

Şeb-i ġamda naẓar iden kişi tāb-ı tenüme
*Didi fānūs-ı belā örtüsi **pīrāhen**üme* (283/1)

***

*Dağlar ḫalḳası **giydürdi zirihler** tenüme*
***Cebe** ṣatmaḳ nic’olur göstereyin düşmenüme* (284/1)

***

*Pervāneler **nemed giyüp** envār-ı ḥüsnüñi*
Dervīşler gibi ṭolanurlar çerāġ ile (123/3)

***

*Giyüp Gührasbī **efser** urup Güştasbī **miġfer***
Ṭaḳup Ercāsbī ḫançer ṣalup şemşīr-i bürrānı (200/37)

2.2.2.2. Okçuluk Terimleri

Mecmuada, muhtevasında okçuluk terimleri olan şiirler de mevcuttur. Aşağıdaki gazel tamamıyla okçuluk terimleriyle örülüdür:

*Dest-i ḳudret ṣanma ḳaşlaruñ itdükde **kemān***
***Tīr**-i müjgānuña ḳarşu **hedef** oldı dil ü cān*

Baş açuḳ yügür gider ***tīr****-i müjeñ* ***meydān****uñ*
N'ola ey ḳaşı ***kemān*** *dirsem aña* ***Tozḳoparan***

Görmedüm ***nāvek****-i ġamzeñ gibi bir* ***tīr-endāz***
Ya ḳaşuñ gibi ***kemān-keş*** *ḳanı ey tāze-civān*

Ebruvānuñ ne ***kemānd****ur ki aña yoḳdur* ***zih***
Ġamzenüñ ***tīr****üñe ẓāhirde nitekim* ***peykān***

Şol ***kemān****dur ki ḳaşuñ çekmede Rüstem 'āciz*
Ġamzeñ ol ***tīr****dür kim aña dönmez* ***ḳalḳan***

Ol ***kemān****ı çekemez bencileyin kimse velī*
Sīnelerden dökemez kimseler ol ***tīr****le ḳan*

Ol ***kemān ḳavs****-ı ḳader* ***sehm****-i ḳażādur ol* ***tīr***
Ol ***kemān tīr****ine cān ḳurtula ḥayy ola* ***nişān***

Ḳāmetüm oldı ***kemān*** *bār-ı belā çekmekden*
Tīr*-i āhum yiridür göklere olursa revān*

Ṣanmañuz ***ḳavs-ı ḳuzaḥ*** *ḳurdı* ***kemān****unı yine*
Felegüñ ḳaṣdı bu kim yaġdura ***tīr****-i bārān*

Tīşe-i çarḫı delüp aṣdı ***kemān****ını hilāl*
Nite kim ***ṭabla-i tīr*** *şeh-i dārāb* ***nişān***

Maḥv olur ***tīr****-i şehāb ile* ***kemān****-ı meh-i nev*
Eline ***tīr ü kemān*** *alsa Selīm Ḫān-ı zamān*

Ṣāḥib-i ***tīr*** *ü* ***kemān*** *fāris-i meydān-ı veġā*
Mālik-i seyf ü ḳalem Ḫusrev-i iḳlīm-sitān

Ḫāme-i ***tīr****e ider ṭa'na o şāhuñ* ***tīr****i*
Burc-ı ***ḳavs****i ḫacil itse o* ***kemān*** *itme gümān*

Pehlevān-ı sitem ü ḫışm [u] ***kemān****-ı bāzū*
Tīr*i ḳahr u ġażab u ḥaşmet-i destüñde benān*

*Ḥalḳa-i cismümi ḳıldum o **kemān**a **zih-gīr***
*Dilümi eyledüm ol **tīr**e mücevher-i **peykān*** (299/1-15)

Yine art arda yazılan bu iki beyit de içinde okçuluk ile ilgili terimler barındırır:

*Gördiler kim cānlar alur ġamzeñüñ **peykān**ını*
Her kişi tende emānet ṣaḳlar oldı cānını (295/1)

***Oḳ**laruñ cān almada **tīġ**üñle yoldaş oldılar*
Sīnelerde ḳan yalaşdılar ḳarındaş oldılar (296/1)

2.2.2.3. Yiyecek ve İçecekler:

Mecmuada, yiyecek ve içecekler ile ilgili şiirlere de rastlanır:

*Bāġ-ı ümīd içinde dilā **mīve**-i viṣāl*
*Bir **mīve**-i ġarībdür olur biter degül* (253/1)

***

*Ḫamdur **mīve**-i vaṣlum dime mebẕūl olmaz*
Ṣanma ey naḫl-ı cefā ḳurtarasın ol olmaz (254/1)

***

*Didüm ki geldi ḫaṭṭuñ **şeftālū**dan ‘aṭā ḳıl*
*Güldi didi ki **mīve** faṣl-ı ḫazānda bitmez* (219/2)

***

*Lebüñ emse ‘aceb mi **ney-şekeri***
***Bal** ṭutan barmaġın yalar dirler* (222/2)

***

***Ġıdā**-yı cān gerek ehl-i dil olana şeksüz*
*Güzelsüz olmazuz oluruz **et**süz **etmek**süz* (257/1)

***

Ġayra ***şerbet*** *baña tīzāb ṣunarsuñ çekeyin*

Çekmeyüp üstüme bir ḳaṭre dolarsam lekeyin (259/1)

***

Güy-ı māh u ẕekanuñ ḳudret eli

Eyledi ṣanki bir ***elma****yı dü nīm* (271/4)

***

Leẕẕetini kelāmuñuñ ehl-i meẕāḳ olan bilür

Yoḫṣa bu Faẕlī sözde sen kān-ı ***nemek*** *misün nesin* (305/5)

***

Bākī yine ṣaçıldı ***nemek*** *bāde-i nāba*

Bilsek ʻacabā aṣlı nedür bu ***şeker****-ābuñ* (15/5)

***

Dir idüm cismine ***pālūde*** *beñzer*

Velīkin ḳorḳarın baña düşe ter (300/49)

2.2.2.4. Mekanlar

Mecmuada mekan isimleri de belli özellikleriyle yer tutar. Aşağıda bu şiirlerden örnekler verilmiştir:

Ḫaṭṭı sevdāsını ṣor geşt-i çemenden gelene

Nāfe-i ḫālini añ deşt-i ***Ḫoten****'den gelene*

Gözinüñ yaşlarını dürr gibi dökdi öñüme

Añıcaḳ laʻl-i leb-i yārı ***Yemen****'den gelene*

Ḳızarup gözlerinüñ yaşı ʻaḳīḳe döndi

Yār dendānını añdumdı ***ʻAden****'den gelene* (37/1-3)

***

Dil-rübālarla ʻaceb keşreti var her yoluñ
Geçemez ḫūblarından göñül ***İstanbul****'uñ* (27/1)

Tīr-i dil ***Ḳaradeñiz'****dür gözlerümdür* ***Aḳdeñiz***
Ḫūn-ı dil aḳarsa çeşmümden revādur aḳ deñiz (56/3)

***

Şu şeh kim ***Şām****'a Ṣulṭan u on iki şehre ḥākimdür*
Efendi adı Bedreddin ḳuluñdur cebhesi Kili (137/2)

***

İçinde şehr-i ***Burūsa****'nuñ ṣuyı çoḳ*
Anuñçün bir yüzi yunmaduġı yoḳ (215/1)

Mecmuada, 105 beyitlik mesnevi nazım biçiminde yazılmış bir Siroz şehrengizi mevcuttur. İçerisinde şehir tasviri bulunmasa da Siroz şehri zikredilmiş ve şehrin güzellerinden bahsetmiştir.

Ḫuṣūṣa şehr-i ***Siroz*** *ola maʻmūr*
Güneş yüzlüleriyle ola meşhūr (300/10)

2.2.2.5. Hat Sanatı ile İlgili Terimler

Mecmuada, hat sanatı ile ilgili şiir de bulunmaktadır. Örneğin bu beyit tamamıyla hat isimleriyle örülüdür:

Bu ne ***ḫaṭṭ****dur kim* ***muḥaḳḳaḳ*** *ḥüsnüñi* ***nesḫ*** *eyledi*
Ey ʻaceb ***reyḥān*** *mıdur didüm didi* ***ḫaṭṭ-ı ġubār*** (206/2)

Aşağıda ise yazı gereçlerinden bahsedilmiştir:

Ḳamış yürütdi benānına çeşm-i cellāduñ
Ṭolupdur ey şeh ḫūbān-ı cihān fiġān-ı ḳalem

Devāt-ı sürḫe dönüpdür dem ile dīdelerüm
Yiridür aña olurṣa mekān dükkān-ı ḳalem (303/3-4)

***

Hezār ahsent ki kilk-i siḥr-perdāzum ne nakş itse
Elinde ḳālıb-ı bī-cān görinür ṣūret-i cānı (198/7)

Bu beyitte ise yazmalarla ilgili terimlerden haşiyenin yazı ve kitapla birlikte kullanıldığı görülür:

Çoḳ yazma ḫaṭṭ u ḥāşiye ḥüsnüñ kitābına
'Aḳlum efendi ḳıldı müşevveş vüfūr-ı ḫaṭṭ (304/3)

Görüldüğü gibi, mecmuadaki şiirlerde sosyal hayat unsurları hem dönemin gündelik yaşamına dair ipuçları vermekte hem de giyim-kuşam, yiyecek-içecek, mekanlar, okçuluk terimleri ve hat sanatı terimleri gibi pek çok açıdan kendini göstermektedir.

2.2.3. DİNÎ-TASAVVUFÎ ŞİİRLER

Mecmuada, çok fazla olmasa da dinî ve tasavvufî içerikli şiirler de mevcuttur. Aşağıda bu şiirlerden örnekler verilmiştir:

Allah nice zībā ruḫuñuñ alı Muḥammed
Dir gören anı ṣalle 'alī āl-i Muḥammed

Ol kimseye ben nice Müselmān diyeyin kim
Adın işidüp olmaya meyyāl-i Muḥammed

‘Arş ayaġına ḳadr ile başum irişürdi
Olsam ser-i zülfī gibi pā-māl-i Muḥammed

Ger ḥālümüz a‘dā ile teftīş olınursa
Gūyā ki Ebū Cehl ile aḥvāl-i Muḥammed

Yüz reng-ile āşüfte vü şūrīde idüpdür
Ẕātī’yi senüñ ruḫlarıñuñ alı Muḥammed (139/1-5)

***

Ḥabībüñ kābe ḳavseyni rumūzın ṣufī benden ṣor
Muḥammed ālinüñ māhiyyetin Veysü’l-Ḳaran’dan ṣor

Hevā yolunda pā muḥkem idüp virmek yele başı
Niceymiş rūşen itsün saña şem‘-i encümenden ṣor

Başumdan aşdı seylāb-ı sirişküm vādī-yi ġamda
Berü gel macerā-yı ‘ışḳı başından geçenden ṣor

Belā bezminde Ferhād ile Mecnūn geçdi ben ḳaldum
Ṣorarsañ meclisüñ keyfiyyetin kendin bilenden ṣor

Ḫayālī tevbesin īmānuña döndürse ey zāhid
Kerem ḳıl ol günāhı sāḳi-i tevbe-şikenden ṣor (274/1-5)

Kalenderî anlamına gelen “ışık” kelimesi de beyitlerde arka arkaya sıralanmıştır. Işık ve torlak kelimelerinin özellikle Hayâlî’nin şiirlerinde bulunduğu görülür:

‘Ārıżında göreli lem‘a-i nūr-ı Nebevī
*Bir yalıñ yüzlü **ışık** şevḳına oldum ‘Alevī* (255/1)

***

*Bir **ışık** dilberine didük beg*
*Hele ṭop yoḳdan-ısa **torlaḳ** yeg* (256/1)

Aşağıdaki beyitte de abdal ve tekke bir arada kullanılmıştır:

Tekye-yi ‘ışka gel ey abdāl-ı dil ḳo Ka‘be’yi
Hey yaban dīvānesi sen daḫı cehd it evden ol (277/1)

2.2.3.1 İbadet ile İlgili Mefhumlar

Mecmuada namaz, zekat, tavaf, dua gibi ibadet ile ilgili mefhumların yer aldığı şiirler vardır. Aşağıda bu şiirlerden beyit örnekleri verilmiştir.

Ḳaşı miḥrābına namāz ḳılur
Fevrī bildüm ḳażāsını ister (222/5)

***

Baña taṣadduḳ eyle zekāt-ı viṣālüñi
Benden maḥal cihānda faḳīrüñ mi var senüñ (33/2)

***

Ġamuñ beriyyesi içre ḳalana Merve ḥaḳḳı
Ṭavāf-ı Ka‘be-i kūyuñ Ṣafā imiş bildüm (221/3)

***

‘Ālem-i ervāḥdan Mecnūn du‘ā eyler baña
Ḫayr ile yād eylemek yegdür kişi üstadını (275/3)

2.2.3.2. Âhiret ile İlgili Mefhumlar

Mecmuada kıyâmet, cennet, cehennem, ezel gibi âhiret ile ilgili mefhumların yer aldığı şiirler vardır. Aşağıda bu şiirlerden beyit örnekleri verilmiştir.

Bize çāk-ı girībānın iñen ‘arż itmesün sūsen
Ḳażā tīġiyle ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz (174/5)

***

Ġayra yol virme ḥarem-i vaṣluña maḥrem gerek
*Herkes olmaz **cennet**e lāyıḳ begüm ādem gerek* (214/1)

***

Tāc-ı zerḳ-ıla bize sālūslanma zāhidā
*Anı hey miskīn **cehennem**de zebānīler giyer* (200/4)

***

*Ben ol serv-i revāna **āḫiret** ḥaḳḳın ḥelāl itdüm*
***Ḳıyāmet**de daḫı rencīde-ḫāṭır olmaya benden* (63/2)

2.2.3.3. Diğer İtikâdî Unsurlar

2.2.3.3.1. Ölüm

Mecmuada içerisinde ölüm konusu geçen şiirler de bulunmaktadır. Aşağıda bu şiirlerden beyit örnekleri verilmiştir.

*Eger efsūn-ı **ecel** bağlamaz ise dehenüm*
***Cān virürken** lebüñüñ ẕikri ola her suḫanum*

Sen semen-çehre içün ger beni devrān ide ḫāk
*Yüzümüñ aḳlığına vire şehādet **kefen**üm*

*Ḫār-ı kūyuñ bulunursa ayaġumda **ölicek***
Ḥūriler sūzen-i ġamzeyle çıḳara dikenüm (157/1-3)

Mecmuada, ölüm ve ecel ile ilgili unsurların geçtiği şiirler de kimi zaman arka arkaya sıralanmıştır. 226-227. şiirler bununla ilgilidir:

*Bīmāram ey **ecel** bu gice bekle yanum al*

Rūz-ı firāḳ-ı dilberi gösterme cānum al (226/1)

***

*Yār mihmān oluyor ey **ecel** itme ʻacele*

Var raḳībüñ evine bu gice anda gecele (227/1)

Diğer beyitlerde de ölüm konusuna yer verildiği görülür:

Gönlüme gāhi nesteren ü geh semen gelür

*Dervīş **ölüsi**ne niçe yirden **kefen** gelür* (287/1)

***

*N'olaydı seni ḥaste görince ben **öleydüm***

***Ḳabr**üm idelerdi benüm āḥ ol dem içinde* (262/1)

***

Derd ü ḥasret bu degül kim ola fürḳat bāḳī

*Derd odur kim ben **ölem** ḳala bu ḥasret bāḳī*

***Cān çıḳınca** hele ḫidmeti ben eksük ḳomadum*

*Eger **ölmezsem** efendi yine ḫidmet bāḳī* (53/1-2)

***

***Öldürürseñ** beni ḳudret ḥaḳḳuñ*

***Dirgürürseñ** yine ḥikmet ḥaḳḳuñ*

*Dilesem **cānuñ aluram** didi yār*

Didüm ey dost irādet ḥaḳḳuñ (101/1-2)

2.2.3.3.2. Şeytan

Dîvân şiirinde rakip, şeytana benzetilmiştir, onunla eşdeğerdir ve tıpkı bir zamanlar şeytanın da cennette bulunması gibi sevgilinin kapısında dolanır durur. Zihnî'nin aşağıdaki bendi bu husus ile ilgilidir:

Cennet-serāy-ı kūyuña vardum çü ben gedā
Gördüm raḳīb elinde ṭutar mārveş ʻāsā
[Lāyıḳ mı] dāḫil-i ḥarem olmaḳ ol nā-sezā
Derbānuñ olmış ey ṣanem aġyār-ı bed-liḳā
Ḥayfā ki bāb-ı cenneti ***şeyṭān*** *açar ḳapar* (213/4)

Mecmuadaki şiirlerde dinî ve tasavvufî unsurlar da yer alır. Bu unsurlar pek az şiirde yer almasına rağmen, gerek namaz, zekat, du'â gibi ibadet ile ilgili mefhumlar gerekse de cennet, cehennem, kıyamet veya ölüm gibi unsurlara şiirlerde değinilmiştir.

2.2.4. KAHRAMANLIK

Mecmuada kahramanlıkla ilgili şiirlere çok fazla yer verilmemiştir. Kahramanlık unsurlarının yer aldığı şiirler genelde methiye gibi kaside türleridir. Figânî'nin kasidesinden alınan aşağıdaki beyitler bu unsurları barındırır:

Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān
Oldı burūc-ı ḳal'a-i gerdūnda çok ḳıran

Aldı eline tīġını Behrām-ı dār u gīr
Bārū-yı çarḫa çıḳdı neberd itmege hemān (12/4-5)

*****

Görse mehābetüñi eyā Ḫusrev-i zamān
Ḳahruñdan ister idi hemān Ḳahramān emān

Ḫasmuñ ḳafası ḳulle-i Ḳāf olsa fi'l-mesel
Ḥurd ide darb-ı dest anı şeş-per-i girān

Pesend ü mukbil olmaga ḳapuñda dem-be-dem

Çalışdı cān u baş ile şemşīr-i ḫūn-feşān (12/14-16)

*****

Ḳaldum ayaḳda ‘arṣa-i mihnetde al elüm
Ey şeh-süvār-i ma‘reke-i āhirü’z-zamān

Meddāḥ olalı saña eyā Müşterī-cenāb
Oldı Fiġānī ‘arṣa-i naẓm içre pehlevān

Rūm’un Kemāl’i dirdi bana şüphesiz eger
Görse kemāl-ı kudretümi ehl-i İsfahān (12/25-27)

Yine Figânî’ye ait bir diğer kaside de aynı durum görülür:

‘Aẓm-i şikār idince şeh-i ḳahramān-ı ceng
Ser-geşte oldı ḫavf ile bu nīl-gūn neheng

Aldı kemān-ı Rüstem’i Zāl-i felek ele
Derrende cān-verlere atmaġ içün ḫādeng

Ḳavs-i ḳuzaḥ ḳanadı vü minḳārı māh-ı nev
‘Anḳā-yı çarḫa cirm-i dıraḫşān-ı mihr çeng

‘Anḳā iken ḥamāme gibi çigzinür döner
Ser-geşte oldı ḫavfuñ ile çarḫ-ı nīl-reng

İskender-i veġā vü Nerīmān-ı kār-zār
İsfendiyār-ı ma‘reke Efrāsiyāb-ı ceng

Sulṭān-ı berr ü baḥr Süleymān-ı şarḳ u ġarb
Ṣāḥib-ḳırān-ı dehr şehenşāh-ı nīk-neng

Faḫr idinürdi ey şeh-i gerdūn-kevkebe
Dutsa riḳābuñ āṣāfunuñ Ḫusrev ü Peşeng

Kem ḳullaruñ-durur ki ṣalınmışdur uçlara
Sulṭān-ı Mıṣr şāh-ı ʻAcem Erdel ü Fireng

Telḫ olduġına kām-ı baḥr bu-durur sebeb
Ṣu oldı ḫavf-ı tīrüñ ile zehre-i neheng

Şol ḫaddedür şükūh [u] vaḳāruñ kim olmaya
Bār-ı girān-ı ḥaşmetüñe kūh-ı Ḳāf deng

Cāndan ümīd kesdi görüp berḳ-ı ṭīguñı
Gökde bulutla ceng ü cidāl eyleyen peleng

Arḳurı gelmesün şehe diyü ḥizebr-i kūh
Baş açdı girdi rezme ḳoyup dāmenine seng

Olup ḥavāle ḫayme gibi gör ki şeş-perüñ
Dār-ı cihānı eyledi anuñ başına teng

Terk eyle lāfi dāver-i devrāna ḳıl duʻā
Medḥinde fehmüñ oldı Fiġānī çü lāl ü deng

Türk-i felek nite ki alup destine kemān
Naḥcīr ḳaṣdına ata her cānibe ḫadeng

Ḫūrşīd mākīyānī ola bezmüñe kebāb

Muṭrîb bu bezme Zühre-i zehrā-yı şūḫ u şeng (216/1-16)

Makâlî'ye ait bu kaside de kahramanlık unsurları barındırır:

Giyüp Gührasbī efser urup Güştsbī miġfer
Ṭaḳup Ercāsbī ḫançer ṣalup şemşīr-i bürrānı

Bu kerr ü fer ü şevketüñle seni her gören dir kim
Hezārān āferīn ey rūz-ı rezmüñ merd-i meydānı (198/39-40)

Bunların yanı sıra, Tâlibî'nin Kanije'nin fethi için söylediği tarih manzumesi de kahramanlık teması altında değerlendirilebilir:

Pādişāhuñ devletinde şükr kim
Ḳırdı küffārı ġuzāt-ı fā'iże

Ehl-i İslām'a Ḫudā virdi ẓafer
Oldı a'dā ser-nigūn [u] 'ācize

Didi hātif Ṭālibī tārīḫini
Fetḥ olup ṭapu alındı Ḳanije (240/1-3)

Görüldüğü gibi, mecmuadaki şiirlerde kahramanlıkla ilgili unsurlara pek fazla yer verilmemiştir. Kahramanlıktan bahsedilen şiirler genellikle kaside türündedir.

2.2.5. TABİAT

Mecmuada, yoğun olarak tabiat unsurlarının yer aldığı şiirler de bulunmaktadır. Özellikle Bâkî'nin sünbül kasidesi bu konuda örnek teşkil eder:

Urınup başına bir tāc-ı mücevher ***sünbül***
Oldı ***iḳlīm-i çemen*** *taḫtına server* ***sünbül***

Şeh-levendāne şikest eyledi ṭarf-ı külehin
Gögsinüñ dügmelerin çözdi ser-ā-ser ***sünbül***

*Oldı **gülşen** yine bir dilber-i müşgīn merġūl*

*Şol kadar virdi aña zīnet ü zīver **sünbül***

*Çehre **gül** sīne **semen** çeşm-i mükeḥḥel **nergis***

*Ḫaṭṭ **çemen ġonçe**-dehen ca'd-ı mu'anber **sünbül***

Yazdurup müşg ile boynına ḥamā'il ṭaḳdı

*Kendüye ḳılmaġ içün ḥalḳı musaḥḥar **sünbül***

*Ṣaḥn-ı **gülzār**a gelüp eyledi 'arż-ı dīdār*

Jāle**lerden ṭaḳınup gūşına gevher **sünbül

Beñzer ol būy-ı dil-āviz ile mūy-ı yāre

*Başlar üzre n'ola ger eyler ise yir **sünbül***

*Yine gömgök tere batmış çıḳageldi **çemen**e*

Nev-bahār** irdi diyü verdi ḫaberler **sünbül

Beden-i pāki neden böyle olurdı ḫoş-bū

*Olmasa müşg ü **gül**-āb ile muḫammer **sünbül***

Var ise bencileyin 'āşık-ı zār olmışdur

*Gömgök itmiş döginüp cismini yir yir **sünbül***

*Bāġ-ı luṭfuñda olur iki aḫḳar **nergis***

*Keremüñ **gülşen**ine **sünbül**e kemter **sünbül***

*Būy-ı ḫulḳuñla güzār eylemese **bāġ**a nesīm*

*İdemez ḫalḳ dimāġını mu‘aṭṭar **sünbül***

Bulsa bārān-ı seḫān ile eger neşv ü nemā

*Ḳadd-i bālā çeke mānend-i **şanevber sünbül*** (42/1-13)

Rahmî'nin bu gazelinde de bitki isimleri yer alır:

Tenümde reglerüm yir yir ki cism-i zāra şarmaşmış

*Şararmış **şarmaşıḳlar**dur ḳurı dīvāra şarmaşmış* (9/1)

***Çemen**de **yāsemen serv**i der-āġūş idicek şandum*

Biri biriyle ḫasretle iki bī-çāre şarmaşmış

Riyālar ile ridālarla vücūdın zeyn diden eşḫāṣ

*Şol ef‘îler gibidür Rahmiyā **eşcār**a şarmaşmış* (9/4-5)

Bâkî'nin "gül" redifli bu kasidesinde de tabiat ile ilgili unsurlar yer alır:

*Lü'lü'-i **jāle**den ṭaḳınup güşvār **gül***

*İtdi **çemen**de ‘arż ile ‘arż-ı ‘iẕār **gül***

*Gün toġdı şanma penbe-i şubḥ ile **nev-bahār***

*Urdı sipihr saḳfına bir yādgār **gül***

*Bir dil-sitāna [döndi] bugün şaḥn-ı **gülsitān***

*Ḳadd **serv** ü çeşm **nergis**-i şehlā ‘izār **gül***

Dīdār-ı dost ***bāġ u gülistān*** *yiter bana*

Zülf-i nigār ***sünbül*** *ü ruḫsār-ı yār* ***gül***

Dürme yüzüñi ***ġonca****-sıfat bana nāz idüp*

Aç verd-i ***bāġ****-ı behçeti ey gül-ʻizār* ***gül*** (10/1-5)

Eṭrāf-ı ***çemenzārı*** *yine āb dolandı*

Gülzār*a girüp her yana ṣalındı bulandı*

Beñzetdi dehānuñda olan ḥabb-ı ***nebāt****a*

Şebnem *göricek* ***ġonca*** *hemān aġzı ṣulandı*

Bağlarsañ eger deste-i ***reyhān*** *ile durmaz*

Tā rişte-i cān ṭurresi tārına ṭolandı (203/1-3)

Makâlî'nin bu gazelinde de tabiat ile ilgili unsurlara yer verildiğini görürüz:

Sünbül *hevālar oldı açıldı* ***benefşe****-zār*
Esdi nesīm-i ṣubḥ-ı ʻalā zuʻm-ı bād-ı dey

Efsürde idi ṣahn-ı ***çemen****de* ***şükūfe****ler*
Ḫıżr-ı ***bahār*** *irişdügi dem bir bir itdi ḥay* (201/3-4)

Görüldüğü gibi, mecmuadaki şiirlerde tabiat ile ilgili unsurlar, daha çok şiirlerin çeşitli bitki isimlerini içermesiyle kendisini gösterir.

2.2.6. ÖĞÜT

Mecmuada, öğüt içerikli şiirlere pek fazla yer verilmemiştir. Ancak Mesîhî'nin bu kıtası örnek gösterilebilir:

Ḫāṣ maʻnī eyü oġul gibidür
Añdurur ṣāḥibin[i] duʻāda olur

Biregü ma'nīsini besleme kim

Ma'nīde ol ḥarām-zāde olur (184/1-2)

Sonuç olarak, mecmuada pek çok konuda şiir yer alsa da genel olarak aşk konusu üzerinde durulmuştur. Öyle ki, dinî tasavvufî kavramların yer aldığı şiirler dahi çoğu zaman aşk ile ilişkilendirilir. Kahramanlık ve öğüt temaları diğer konulara göre oldukça azdır. Mecmua, o devirde kullanılan kıyafetler, meslekler ve yiyecek içecekler gibi hususlardan şiirlerde bahsetmesi açısından devrin sosyal hayatına da ışık tutar.

2.3. MECMUADA YER ALAN NAZİRELER

Mecmuada toplamda 13 nazire bulunmaktadır. Bu nazirelerin tümü gazel nazım şekliyle yazılmıştır ve ikisi Bâkî'ye, ikisi Hayâlî'ye ait; diğerleri ise Hayretî, Figânî, Hâlisî, Dervîş, Azmî, Şühûdî, Muhibbî, Sehî ve Şemsî'ye aittir.

Bu nazirelerden biri olan Hayâlî'nin gazeli, mecmuada iki kere yazılmıştır (g.22, g.112). 103 numarada bulunan ve Rahmî'ye ait olan gazele yazılan nazireler ise, 20, 22 ve 112, 113 şiir numaralarında art arda sıralanmıştır. Kezâ mecmuadaki diğer nazirelerin de birbirine yakın konumlandırıldığı görülür. Aşağıdaki tabloda zemin şiirler ve nazirelerin numaraları, adları, başlıkları gösterilmiştir:

Tablo 5: Mecmuada Yer Alan Nazireler

Nu.	**Zemin Şiirin Numarası**	**Zemin Şiirin Şairi**	**Nazirenin Numarası**	**Nazirenin Şairi**	**Nazirenin Başlığı**	**Şiirlerin Nazım Şekilleri**
1.	86.	Necātī	87.	Bāḳī	-	Gazel
2.	103.	Raḥmī[227]	20.	Bāḳī		Gazel
3.	103.	Raḥmī	113.	Ḥayretī	-	Gazel
4.	103.	Raḥmī	22, 112.	Ḫayālī	-	Gazel
5.	123.	Ḳādirī	124.	Fiġānī	-	Gazel
6.	191.	Bāḳī	190.	Ḫālisī	Naẓīre-i Ḫālisī	Gazel
7.	201.	Maḳālī	202.	Dervīş	-[228]	Gazel
8.	203.	Bāḳī	204.	ʻAzmī	Naẓīre-i ʻAzmī-i Kedūsī	Gazel
9.	232.	Emrī	234.	Ḫayālī	-	Gazel
10.	232.	Emrī	235.	Şühūdī	-	Gazel

[227] Pervâne Bey Mecmuası'nda bu şiir zemin şiir olarak gösterilmiştir. Bkz.: Pervâne B. Abdullah**,** *Pervâne Bey Mecmuası*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kamil Ali Gıynaş), Ankara, 2017, s.1504.

[228] Nazirenin başlığı bulunmasa da sonuna "Nāẓīre-i Dervīş Selemehullah" şeklinde not düşülmüştür.

11.	X[229]	Kemāl	283.	Muḥibbī	-	Gazel
12.	X	Kemāl	284.	Sehī	-	Gazel
13.	302.	Nevī	306.	Şemsī	-	Gazel

Görüldüğü gibi, mecmuada 11 farklı şaire ait 13 nazire bulunmaktadır. Bu nazirelerin tümü birbirine yakın konumlandırılmıştır ve üçünün nazire olduğu özellikle belirtilmiştir. Mecmua, bu yönüyle nazirecilik açısından da önemlidir.

2.4. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YOL

-Mecmuadaki şiirler, Arap harflerinden Latin harflerine aktarılırken, mümkün olduğunca nüshadaki şekilleri esas alınarak, herhangi bir değişiklik yapılmadan yazılmıştır.

-Varak numaralarının başladığı bölümler, köşeli ayraç içerisinde numaralandırılarak gösterilmiştir.

-Başlığı bulunan şiirler, nüshadaki halleriyle aktarılmıştır. Başlığı bulunmayan şiirlere ise şairlerin mahlası yazılmıştır.

-Mahlasında hata olduğu tespit edilen bazı şiirlerin esas şairleri bulunarak bu durum düzeltilmiş, dipnotta da belirtilmiştir.

-Mecmuada birkaç defa yazılan şiirler olduğu tespit edilmiş; ancak bunlar çıkarılmadan, olduğu gibi sırasıyla verilmiştir.

-Şiirlerin vezinleri, başlıkların altına italik şekilde yazılmıştır.

-Mecmuadaki şiirler, varsa basılı divanlarla yoksa da tez, kitap, makale, tezkire gibi diğer kaynaklarda bulunan halleriyle karşılaştırılmış; dipnotta şiirin sıra numarası verildikten sonra karşılaştırma yapılan eserin künyesi verilerek farklar gösterilmiş; mecmuada eksik beyit varsa belirtilerek edisyon kritik çalışması yapılmıştır.

[229] Pervâne B. Abdullah, *Pervâne Bey Mecmuası,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kamil Ali Gıynaş), Ankara, 2017, s.2255-2259.

* Zemin şiir mecmuamızda bulunmamaktadır. A.g.e.'e göre, mecmuamızın 281 ve 282 numaralarında bulunan şiirler Kemâl-i Zerd Bergamâvî'nin gazeline nazire olarak yazılmıştır.

- Gazeller basılı divanlar, tez çalışmaları ya da diğer kaynaklarla karşılaştırıldıktan sonra nüshada bulunmayan beyitler dipnota eklenmiş; ancak kasidelerde böyle bir çalışma yapılmamıştır.

-Mecmuada bulunan Arapça ve Farsça beyitler metin içinde verilmeyip dipnotta anlamları ile birlikte verilmiştir.

-Mecmuada çeşitli sebeplerden dolayı eksik olan kısımlar sebebiyle yapılan metin tamirleri, köşeli parantez içerisine alınarak eklenmiştir.

-Nüshada fazla yazılmış, çıkarılması gereken kelime veya ibareler <> gösterilmiştir.

-Hemzeli kelimelerin yazımında nüshadaki imla esas alınmıştır.

-Türkçe şiirler içerisinde yer alan Arapça ve Farsça ibareler italik yazılmış, anlamları dipnotta verilmiştir.

-Farsça kelimelerin içerisinde bulunan vav-ı ma'dûle, metinde "ˇ" işaretiyle gösterilmiştir.

-Mecmuada mürekkep silindiği, sayfa kesildiği veya su aldığı için okunamayan kısımlar dipnotta belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN

[1b]

1.

Fiġānī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṣubḥ-dem alup ‘Uṭārid destine zerrīn ḳalem
   Defter-i sīm-āb-gūn-ı ṭāreme çekdi raḳām

2. Emr-i şāhı yazdı bildürdi emīr-i çarḫa kim
   Cem‘ ola Kerrübiyān ḫˇānında şāhuñ bīş ü kem

3. Sūr-ı şāha oḳımaġa encüm-i seyyāreyi
   Tevsen-i gerdūna bindi şāh-ı ḫāver ṣubḥ dem

4. Aṭlās-ı gerdūnı ḳat ḳat eyleyüp yıġdı Zuḥal
   Ḥāk-i pāy-i raḫş-ı şāha itmege ferş-i ḳadem

5. Altun üsküflü güneş derbān-ı sūr-ı şāh idi

---

(1)

Abdülkadir Karahan**,** *Kanuni Sultan Süleyman Çağı şairlerinden Figāni ve Divançesi***,** İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1966, s.6.

*Bu kaside, *a.g.e.*'de 41 beyittir (K.2, Sūriyye).

3. *A.g.e.*'de 6. beyittir.

4. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

5. üsküflü: üsküfle D. / *a.g.e.*'de 4. beyittir.

Virdi ṣancaḳ-ı ḳal‘a-i minā-nümāya lā-cerem

6. Ẓıll-i Yezdān dāver-i Sulṭān Süleymān-ı zamān

Ḫusrev-i İrān u Turan vālī-i vālā-himem

7. Ḳahramān-heybet Ferīdūn-saṭvet İskender-ṣıfat

Sencer-i Dārā-ṣalābet Keyḳubād u Cem-haşem

8. ‘Arṣa-i ḫālī bulup yilmiş yüpürmiş bādveş

Rüstem ü İsfendiyār u Zāl ü Sām u Güstehem

[2a]

9. Od ṣaçarken her yana aġzından ey ṣāh-ı cihān

Cānı yoḳdur ejdehānuñ kim ura öñinde dem

10. Ṣāh-ı ḫāver ḫavfdan ḳaçdı ḥiṣār-ı çāruma

Āsumānīler burūc-ı çarḫa çün dikdi ‘alem

11. Zeyn-i zerrīn-i hilāli mīr-i āḥur-ı ḳażā

Ḫing-i çarḫa urdı ḳoşmaġa ḳoşuñda ṣubḥ-dem

12. Ḳan ḳaşanur tevsen-i çarḫı anı ṣanma şafaḳ

---

6. dāver-i Sulṭān Süleymān-ı zamān: dāver-i devrān Süleymān-ı zamān D. / *a.g.e*’de 5.beyittir.

7. Keykubād u Cem-haşem: Keyḳubād-ı Cem-ḫaşem D.

8. ‘Arṣa-i ḫālī: ‘Arṣayı ḫālī D.

9. her yana: dem-be-dem D. / *a.g.e*’de 30. beyittir.

10. *A.g.e.*’de 34. beyittir.

11. *A.g.e.*’de 35.beyittir.

12. tevsen-i çarḫı: tevsen-i gerdūnı D. / *a.g.e.*’de 31.beyittir.

Heybetinden raḫşuñuñ ey Ḫusrev-i mülk-i ‘Acem

13. ‘Arṣa-i naẓm içre şāh öñdül virürse baña ger

Raḫş-ı ṭab‘um eyleye iki cihānı bir ḳadem

14. Yaḳam āh-ı āteşīnümle sipihrüñ dāmenin

Dest-i miḫnetden Fiġānī ger alınmazsa yaḳam

15. Bu meṯel meşhūrdur ellerde manṣıb dest-māl

Birini eyle ‘ināyet gözlerüm yaşın silem

16. Yeter aġladuñ yaşuñdan mācerā ma‘lūmdur

Destüñi ḳaldur du‘āya cümleden oldur ehemm

17. Eyle ol şāha du‘ā kim cümle eylerler du‘ā

Zā’ir-i eknāf-ı Ka‘be sākin-i ṣaḥn-ı Ḥarem

18. Nitekim burc-ı ḳılā‘-ı ṭārem üstinde ola

Şehriyār-i çār-bāliş ṣāḥib-i ṭabl u ‘alem

[2b]

2.

---

13. *A.g.e.*’de 32.beyittir.

14. *a.g.e.*’de 33. beyittir.

15. *a.g.e.*’de 37.beyittir.

16. *a.g.e.*’de 38.beyittir.

17. *a.g.e’*de 39.beyittir.

18. *a.g.e.*’de 40. beyittir.

(2)

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Perde-i şām olıcaḳ mihre niḳāb-ı ruḫsār
   Ẓāhir oldı gözüme hey’et-i ebrū-yı nigār

2. Āfitāb üzre meger ḫāme-i dest-i ḳudret
   Çekdi bir med nitekim ḥācib-i rūy-ı dildār

3. Ḳamerüñ altına ya ṣafḥa-i eflāk üzre
   Rā yazupdur ḳalem-i sun‘-ı Celīl ü Cebbār

4. Bir güneş yüzlü firāḳında felek ḥasret ile
   Var ise ḫançere düşdi nitekim ‘āşık-ı zār

5. Mevsim-i ‘ayş u ṭarabdur şeb-i ‘īd irdi diyü
   Muṭrib-ı çarḫ-ı felek aldı ele mūsīkār

6. Gūyiyā ḫāżır olup irte ṣalāt-ı ‘ıyda
   Dāl tācın başına giydi sipiḫr-i ġaddār

7. Kehrübā sübḥasın aldı ele çarḫ-ı sālūs
   Ḥalḳa cevr eylemeden ya‘nī ider istiġfār

8. Dehr bir şāḫ-ı sipend urdı felek micmerine
   Meh-i nev ṣanma şafaḳda görinen zerd ü nizār

Sabahattin Küçük**,** *Bâkî Divanı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0,s.49**.**

* Bu şiir, yayımlanmış divanda 41 beyittir ve “Kasīde-i Bahāriyye be-nām-ı Kādī-zāde” başlığını taşır.

9. Māhı ṣayd itmek içün baḥre şalup ḳullābın

   Meh-i nev tutdı meger sāḥil-i deryāda kenār

10. Ḳara yaḳlaşdı şeb irdi diyü keştī-i hilāl

    Bādbān açmış ider sür‘at ile seyr-i kenār

[3a]

3.

Mesīḥī

Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Tāb-ı ḫūrşīd ile ezhārı görüp ṣandum kim

   Şemsī dülbend giyer başlu başına eşcār

2. Gül ‘arūsınuñ öñince yüriyüp cūy-ı ḥabāb

   Başı üstinde legençe götürür cāriyevār

3. Bāġda dernek idüp leşker-i ezhār oldı

   Gül siper lāle ‘alem serv-i sehī sancaḳdār

4. Dikdi çün maşrabasın şāḫ-ı gül üzre ġonca

---

9. kenār: ḳarār D.

10. seyr-i kenār: ‘aẓm-i kenār D.

(3)

Mine Mengi, *Mesîhî Dîvânı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/74203,mesihi-divanipdf.pdf?0, Ankara, 2020, s.43.

*****Bu kaside, yayımlanmış divanda 54 beyittir. “Der Sitāyiş-i Nişāncı Paşa” başlığı altındadır.

1. *a.g.e.*’de 11.beyittir

2. *a.g.e.*’de 12.beyittir.

3. *a.g.e.*’de 14.beyittir.

Her ṭarafdan derilüp nāvek atar üstine ḫār

5. Başḳa bir ‘ālemi var bād-ı bahāruñ k’anda

   Yāsemen rūz-ı sefīd oldı benefşe şeb-i tār

6. Jāle gül ṣafḥaların mühreleyüpdür tā kim

   Yaza rengīn sözin ol ṣāḥib-i temkīn [ü] vaḳār

7. Ma‘den-i faż̇l u hüner menba‘-ı ser-çeşme-i cūd

   Ḳıdve-i nev‘-i beşer zübde-i eşrāf-ı kibār

8. Mīr-i iḳlīm-i süḫan ya‘nī Nişāncı Paşa

   Ki iremez faż̇lı nişānına ḫadeng-i efkār

9. Ḫançeri İbn-i Yemīn ü ḳılıcı İbn-i Ḥüsām

   Ṭāli‘i eşref [ü] sa‘d u nefesidür ‘attār

10. Rif‘at-i ḳadri semendi ide çün kim cevelān

    Yiridür ger irişe ḫāṭır-ı gerdūna ġubār

[3b]

11. Keff-i dür-pāşına beñzerdi ola fi’l- cümle

---

4. *a.g.e.*’de 13.beyittir.

5. *a.g.e.*’de 16.beyittir.

6. *a.g.e.*’de 17.beyittir.

7. *a.g.e.*’de 18.beyittir.

8. *a.g.e.*’de 19.beyittir.

9. ibn-i Yemīn ü ḳılıcı ibn-i Ḥüsām: ibn-i Ḥüsām u ḳılıcı ibn-i Yemīn D. // sa‘d: sa‘dī D. / *a.g.e.*’de 20.beyittir.

10. ḳadr: ḳadri D. / *a.g.e.*’de 21.beyittir.

Ebre baġışladuġını yine almasa biḥār

12. Sübḫa-i naẓmını alduḳça eline şu‘ārā

Dilde tesbīhi olur her birinüñ istiġfār

13. İy lisānuñ çü Kelīm ü kelimātuñ mu‘cīz

V’ey devātuñ çeh-i Bābil ser-i kilküñ seḥḥār

14. Levḥ-i ẕihnüñde olur niçe me‘ānī ṯābit

Kevkeb-i fikretüñ olduḳça felekde seyyār

15. Medḥüñ oḳudıġıçün kürsī-i eşcār üzre

Ḳumrı-yı muḳrı el üzre ṭutar serv ü çenār

16. Ḳarşu ger ḥilm ü vaḳāruñdan edeb ögrense

Söyledükçe kişiyi yañṣılamazdı kuhsār

17. Bir yaluñ yüzlü güzeldür ḳılıcuñ kim anuñ

Yüzini göricek īmāna gelür çoḳ küffār

18. Jāleden ābileler ṭutdı zebānın yoḫsa

---

11. *a.g.e.*’de 22.beyittir.
12. *a.g.e.*’de 23.beyittir.
13. *a.g.e.*’de 24.beyittir.
14. *a.g.e.*’de 26.beyittir.
15. *a.g.e.*’de 27.beyittir.
16. *a.g.e.*’de 28.beyittir.
17. *a.g.e.*’de 29.beyittir.

Sūsen-i bāġ senüñ medḥüñ oḳurdı her bār

19. Ṭās-ı pür-naḳş-ı felek pādişeh-i rifʿatınuñ

Eli üstinde ṭurur nite ki ṭaşt-ı zer-kār

20. Baḫr-ı keffüñde n'ola laʿlden itse tācın

Ḫātemüñ çünki olupdur semek-i deryā-bār

[4a]

21. Tīġ-ı pür cevherüñüñ ʿaksi düşerse baḥra

Ḳızara dür ṣadef içre nitekim dāne-i nār

22. Çārmīh itmek içün dest-i ḳażā düşmenüñüñ

Her ser-i mūyı eyler bedeninde mismār

23. Ḫavf-ı nīzeñden eger ḳaça ʿadū kūhsāra

Taġlar içre kemend ata aña ḫalḳa-i mār

24. Her sehergāh cihān bāġını seyr eylemege

Nükhet-i tabʿuñ olur esb-i ṣabā üzre süvār

25. Mümtelī olmaġ ile niʿmet ü iḥsānuñdan

---

18. *a.g.e.*'de 30.beyittir.

19. üstinde: altında D. / *a.g.e.*'de 31. beyittir.

20. *a.g.e.*'de 32.beyittir.

21. *a.g.e.*'de 33.beyittir.

22. ser-i mūyı eyler: ser-i mūyı olupdur D. / *a.g.e.*'de 36.beyittir.

23. aña: ṭuṭa D. / *a.g.e.*'de 37.beyittir.

24. tabʿuñ olur: ḫulḳun olup D. / *a.g.e.*'de 38.beyittir.

Az ḳaldı ki felek gözini kör ide biḥār

26. Ḫişt-i sīm ü zer ile yapmaġa göñlüm ṣınuġın

Gelmeye ‘āleme luṭfuñ gibi hergiz mi‘mār

27. Vaṣfuñ altun ile taḥrīr ider idüm hele ben

Fāḳadan vüs‘atüm olsaydı eger bir miḳdār

28. Midḥatuñ göklere irgürse Mesīḥī n’ola çün

Nerdübān oldı aña işbu suṭūr-ı eş‘ār

29. Gülşen-i midḥatüñ üzre oḳıyup fażluñdan

Bikr-i fikrüm görinür ġonca-i rengīn-ruḫsār

30. Dilegüm ol ki ‘azīz olmaya ol şaḫṣ k’anuñ

İşbu gül gibi ma‘ānī gözine görine ḫār

[4b]

31. Almazam aġzuma ben ma’nī-i ḫāyīdeyi hīç

Degülem ṭıfl ki ḫāyīde idinem ifṭār

32. Tenüm içindeki cān ‘āriyeti olduġıçün

---

25. biḥār: buḫār D.

26. ṣınuġın: yıḳuġın D. / *a.g.e.*’de 40. beyittir.

27. olsaydı: olaydı D. / *a.g.e.*’de 41.beyittir.

28. *a.g.e.*’de 42.beyittir.

29. üzre oḳıyup: içre utanup D. // ġonca-ı rengīn: gül gibi rengīn D. / *a.g.e.*’de 43.beyittir.

30. ol ki: bu ki D. / *a.g.e.*’de 44.beyittir.

31. *a.g.e.*’de 45.beyittir.

Dirligümden iderem ikide bir ġayret ü ‘ār

33. Ġām u endūh u melāl ile ḫayāl olduġumı

Saña ‘arż itmege geldi bu muḫayyel güftār

34. Ben senüñ bendelerüñ defterine geçmiş iken

Ne revādur baña pā-bend ola cüz’ī timār

35. Serverā gerçi ba‘īdem şeref ü ḫidmetten

Līk dem yoḳ ki du‘āñ olmaya dilde tekrār

36. Bu ḳadar ẕillet ile ben ayaġuñ toprağına

Ṣadef-i tab‘dan itdüm niçe gevher īsār

37. Baḥr-ı ‘ilmüñ çü muḥīṭ oldı [b]u ḳaṭre ḥālin

Terbiyetle anı ḳılsa n’ola dürr-i şehvār

38. Garḳa-ı baḥr-ı ḫayāl oldı du‘ā eyleyelüm

Bulmaġa ṣaġ u esen keştī-i endīşe kenār

39. Nice kim terbiyetin mihrine her faṣl-ı bahār

Bezene neşv ü nemā ile ḥarīm-i gülzār

---

32. *a.g.e.*’de 46.beyittir.

33. *a.g.e.*’de 48.beyittir.

35. şeref ü ḫidmet: şeref-i ḫidmet D. / *a.g.e.*’de 47.beyittir.

36. *A.g.e.*’de 50.beyittir.

37. anı ḳılsa n’ola: n’ola anı ḳılsa D. / *a.g.e.*’de 51.beyittir.

38. *A.g.e.*’de 52.beyittir.

39. mihrine: mihr ile D. // Bezene: bezeye D. /*a.g.e.*’de 53.beyittir.

40. Devḥa-ı ‘ömrüñi ser-sebz ü ser-efrāz itsün

Eyleye körpe budaḳlaruñı Ḥaḳ ber-ḫordār

[5a]

4.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Āyīne her gün ḳoyar dil-dārı tenhā ḳoynına

   Nāz ile Yūsuf girür gūyā Züleyhā ḳoynına

2. Çıḳmadı yārüñ lebi fikri dil-i aġyārdan

   Aldı ol la‘li dirīġā seng-i ḫārā ḳoynına

3. Dāmenine seng alup kūhsār ceng itmek diler

   Ḳoyduġuyçün maḳdemüñ naḳşını ṣaḥrā ḳoynına

4. Rāh-ı gülzār-ı fenāda cismini iden ġubār

   Rūzigār ile girür bir verd-i ra‘nā ḳoynına

5. Niçe gözyaşı Ḫayālī ‘ışḳ içinde oldı maḥv

   Girdiler ırmaġlar gūyā ki deryā ḳoynına

---

40. itsün: idüben D. / *A.g.e.*’de 54. beyittir.

(4)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı,* İstanbul Üniversitesi Yayınları**,** İstanbul, 1945, s.367.

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. Fenāda: vefāda D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

5.

Necātī

Fe'ilātün Fe'ılātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Būse luṭf it saña cān ile ḫāridār olana
   Cān yidürmek gerek iy ġonca-dehen yār olana

2. Āh kim olmadı ḳapuñda bir itçe raġbet
   Giceler ṣubḥa degin derd ile bīdār olana

3. Benüm aġladuġuma şimdi ḳayırmaz gülüñüz
   Bir zamān güler idüm ben de giriftār olana

4. N'ola ger ṣu gibi ṭaş yaṣdana ṭopraḳ döşenem
   Böyle olmaḳ yaraşur ʿāşıḳ-ı dīdār olana

5. Ger Necātī dile düşdi ise ḳo cānı çıḳsun
   Niye virürdi göñül böyle sitemkār olana

[5b]

6.

---

(5)

Ali Nihat Tarlan, *Necâtî Beg Divanı,* Milli Eğitim Basımevi**,** İstanbul, 1963, s.425.

*Yayımlanmış divanda gazel 6 beyittir. Eksik beyit şöyledir:

"*Āşıḳ-ı ṣādıḳ iseñ baḳma bu dünyā yüzne*

Ki hümā-himmet olan ḳonmaya murdār olana"

2. derd: zār D. / *A.g.e.*'de 5. beyittir.

4. yaṣdana: yaṣdanu D. / *A.g.e.*'de 2. beyittir.

5. dile: ġama D. /*A.g.e.*'de 6. beyittir.

(6)

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. ‘Işḳuñuñ zaḥmeti ḫod cānuma zaḥmetler idi
   Dostum cevr ü cefālar da ne zaḥmetler idi

2. Kāşkī cānı ṣaçuñ dārına ber-dār itsem
   Ḥākden ref‘ idi bī-çāreye rif‘atler idi

3. Āşinā olmasun aġyār ile dirdüm oldum
   Çekdügüm derd ü belālar hep o ġayretler idi

4. Gelse ol şūḫ-ı cefā-pīşe dil-i vīrānı
   Tīşe-i cevr ile bir pāre meremmetler idi

5. Ten-i Bāḳī’yi ser-ā-pā ḳılıcuñ pārelese
   Şöyle va’llāhī begüm cānına minnetler idi

7.

Sabahattin Küçük, *a.g.e*., s.295.

1. zaḥmetler idi: raḥmetler idi D.

2. itsem: itsen D.

3. oldum: oldun D.

(7)

A.e, s. 99.

*Bu gazel *A.e.*’de 7 beyittir. Mecmuada divandaki 3 ve 5. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Sen meh-i bedrüñ żiyā’sın virmek olmaz āleme*
İttifāḳī bir yire cem’ olsalar meh-pāreler

Bir Ḳul oġlı āfetüñ kūyında ḳaldı cān u dil
Ḳapuya çıkmaz görinmez n’eylesün bī-çāreler”

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Cāmuñ eṭrāfın ḳaçan kim seyr ider āvāreler
   Çarḫ-ı mīnā-fāmı gūyā devr ider seyyāreler

2. Yazamaz ebrūlaruñ rāsına beñzer bir hilāl
   Māh-ı tābān bunca yıllardur miṣālin ḳaralar

3. Bir ḳul oġlı āfetüñ kūyında ḳaldı cān u dil
   Ḳapuya çıkmaz görinmez n’eylesün āvāreler

4. Derdine dil zaḥmınuñ ‘ışḳuñla dermān eyledüm
   Şimdi ‘ışḳuñ derdine düşdüm bulunmaz çāreler

5. Şāh-bāz-ı ṭab‘umuñ pervāzın urmaz kimseler
   Çāre ey Bāḳī hemān olur öñince varalar

[6a]

8.

---

3. āvāreler: bī-çāreler D.

4. *A.g.e.*’de 6. beyittir.

5. *A.g.e.*’de 7. beyittir.

(8)

Bursalı Rahmî, *Bursalı Rahmî Dîvânı*, (haz.Mustafa Erdoğan), https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2017, s.190.

* Bu şiir yayımlanmış divanda 7 beyittir. Mecmuada, divandaki 4 ve 5. beyitler yer almamaktadır. Eksik beyitler şöyledir:

“*Belā bezminde zār olsam aceb mi çeng ü nāy-āsā*

Raḥmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ne ḳanlar dökdügin ‘arż itse çeşmüm yāre āl añlar

   Hemmden [ġamdan] hilāle döndi dirsem bir ḫayāl añlar

2. Ḥadīṯ-i ‘ışḳı benden ṣor ne bilsün zāhid-i nādān

   Rumūzın bu mu‘ammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar

3. Süḫan bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı muḥabbetden <ṣor>

   Ḫarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan rical [añlar]

4. Gözüm merdümlerinüñ ‘aḳsi düşmişdür leṭāfetden

   Ruḫuñ mir’ātına nāẓır olanlar anı ḫāl añlar

5. Süḫan bezminde Cāmī’dür bilen keyfiyyet-i ḥālüm

   Ḫayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancaḳ Kemāl añlar

9.

Raḥmī

Ḳanı bir merd-i ḳābil bu cihānda ḳīl u ḳāl añlar

Fenā bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı maḥabbetten
Ḫarābāṭa düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl añlar”

1. Hemmden: Tenüm ġamdan D.
2. *A.g.e.*’de 3. beyittir.
3. Sühan: Fenā D. / *a.g.e.*’de 6. beyittir.
4. *A.g.e.*’de 2. beyittir.
5. keyfiyyet-i hālüm: keyfiyyet-i şi‘rüm D. / *A.g.e.*’de 7. beyittir.

(9)

A.e., s.209-210.

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Tenümde reglerüm yir yir ki cism-i zāra ṣarmaşmış
   Ṣararmış ṣarmaşıḳlardur ḳurı dīvāra ṣarmaşmış

2. Dehānumda zebānum yandı āh-ı āteş-i dilden
   Derūn-ı şem‘de şol nāra beñzer tāra ṣarmaşmış

3. Ruḫında zülf-i ‘anber-bārı ḳuçmış çeşm-i cānānı
   Tabīb-i ḫaste-perver gibidür bīmāra ṣarmaşmış

4. Çemende yāsemen servi der-āġūş eylemiş gördüm
   Biri biriyle ḥasretle iki bī-çāre ṣarmaşmış

5. Riyālar ile ridālarla vücūdın zeyn iden eşḫāṣ
   Şol ef‘īler gibidür Raḥmiyā eşcāra ṣarmaşmış

[6b]

10.

Bāḳī

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. eylemiş gördüm: idicek ṣandum D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

5. Riyālār ile: Ribāyile D.

(10)

Sabahattin Küçük, *a.g.e,* s.209.

*Bu gazel şairin divanında 7 beyittir. Makta beyti divanda şöyledir:

“*Bāḳī birinde görmedi ḥaddüñ leṭāfetin*
Gülzār-ı dehre gerçi gelüpdür hezār gül”

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Lü’lü’-i jāleden ṭaḳınup güşvār gül
   İtdi çemende ‘arż ile ‘arż-ı ‘iẕār gül

2. Gün toġdı şanma penbe-i ṣubḥ ile nev-bahār
   Urdı sipihr saḳfına bir yādgār gül

3. Bir dil-sitāna [döndi] bugün ṣaḥn-ı gülsitān
   Ḳad serv ü çeşm nergis-i şehlā ‘iẕār gül

4. Dīdār-ı dost bāġ u gülistān yiter baña
   Zülf-i nigār sünbül ü ruḫsār-ı yār gül

5. Dürme yüzüñi ġonca-sıfat baña nāz idüp
   Aç verd-i bāġ-ı behçeti ey gül-‘iẕār gül

6. Çekmezdi ḫārhārını gülzār-ı ‘ālemüñ
   İñletmeyeydi bülbülini zār zār gül

11.

Emrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḳaṭre ḳaṭre dürr içinde ebrū-yı ‘anber-feşān
   Cevre almışdur hilāli encüm-i seyyāre ṣan

1. ‘arż: nāz D.
(11)

M.A.Yekta Saraç, *Emrî Dîvanı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0, s.193.

2. ‘Işḳuñı fāş itmedüm nār-ı şafakla ḳızdurup

   Tās-ı çarḫı başuma giydürdi cellād-ı cihān

3. Ḥayr varmış görüp ḳaddüñ nihālin serverā

   Öldi diyü ḳuşlar eyler başı ucında fiġān

[7a]

12.

Fiġānī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān

   Oldı burūc-ı ḳal‘a-i gerdūnda çoḳ ḳıran

2. Aldı eline tīġını Behrām-ı dār u gīr

   Bārū-yı çarḫa çıḳdı neberd itmege hemān

3. Ḥıfẓ itmege ḳılā‘ını ḳat ḳat feleklerüñ

   Ol gice bām-ı çarḫa Zuḥāl oldı pāsbān

---

2. cellād-ı cihān: cellād-ı zamān D.

3. Ḥayr: Ḥayrete D.

(12)

Abdülkadir Karahan, *Kanuni Sultan Süleyman Çağı şairlerinden Figânî ve Divançesi*, s. 11-14.

* Bu kaside, şairin yayımlanmış divanında 32 beyitten oluşur ve “Kaṣīde Der Vaḳt-i Âmeden-i İbrāhīm Paşa Ez Sefer-i Nuşret-Eṣer-i Alaman” başlığı altındadır.

1. ḳala‘-ı gerdūnda: ḳulle-i gerdūnda D.

4. Eṭrāf-ı kā’ināta ḫaber ḳılmaġa güneş

   Od yaḳdı evc-i ḳal‘a-i gerdūnda nāgehān

5. Ṭop almış idi ḳal‘a-i gerdūnı ḫayl-i şām

   Oldı livā-yı Ḫusrev-i ḫāver hemān ‘ıyān

6. Bindi tekāvür-i felege ‘azm-i rezm idüp

   Aldı eşi‘adan eline tīġ-ı ḫūr-nihān

7. Sulṭān-ı ṣubḥ böyle yüz aġardımaz idi

   Ger olmasa vezīr-penāh-ı şeh-i cihān

8. Fihrist-kār-ı nāme-i tekvīn nüh sipihr

   Maḳṣūd kārḫāne-i ibdā‘-i kün fekān[230]

9. Āṣaf-ṣaf-ı zamān [u] Süleymān-ı şarḳ u ġarb

   Ser-‘asker-i müdebbir ü pāşā-yı kāmrān

10. Bu ‘izz ü şevketi ki saña virdi ẓıll-ı Ḥāḳ

    Lāyık öñüñce olur ise Erdevān devān

[7b]

9. ḫūr-nihān: zer-nişān

10. Vezir-penāh şeh-i cihān: Penāhı vezïr-i şeh-cihān D./ *a.g.e.*’de 8. beyittir

11. Bu beyit divanda yer almamaktadır.

[230] “Allah ‘ol’ dedi ve oldu.”

11. Görse mehābetüñi eyā Ḫusrev-i zamān

Ḳahruñdan ister idi hemān Ḳahramān emān

12. Ḫaşmuñ ḳafası ḳulle-i Ḳāf olsa fi'l-mesel

Ḥurd ide ḍarb-ı dest anı şeş-per-i girān

13. Pesend ü muḳbil olmaġa ḳapuñda dem-be-dem

Çalışdı cān u baş ile şemşīr-i ḫūn-feşān

14. Eflāke irse zemzeme-i kebkebüñ n'ola

Bir ketḫudā-durur saña İskender-i zamān

15. Aldı ḳanadı altına gerdūnı beyżāvār

Şehbāz-ı himmetüñ ki aña 'arş oldı āşiyān

16. Beñzetdi kendüyi var ise işigüñe kim

Gerdūn-ı dūnuñ üstine yol sürdi Kehkeşān

17. İbrāhim oldı nāmuñ eyā kān-ı ma'delet

Bu faḳr āteşini bana eyle gülsitān

---

14. Ḫusrev-i zamān: Rüstem-i veġā D. // Hemān:senüñ D.

15. anı: ile D.

16. Pesend ü: Hindū-yı D.

17. zemzeme-i kebkebüñ: kevkebe-i 'izzetüñ D.

18. Gülzār-ı midḥatüñde uçarken göñül ḳuşı

Cān bülbüli bu şi‘r-i teri okıdı mihmān

19. Aġzuñ ḥadīṣine açamaz ẕerrece dehān

Esrār-ı ġayba vāḳıf olan ṭab‘-ı ḫurde-dān

20. Ey serv-i ḫoş-ḫırām ṣaḳın yoluña gelür

Her ṣuya ṣu gibi gel aḳıtma yaşum revān

[8a][231]

21. Gözden çıḳalı gelmedi hīç ‘aynuma yaşum

Merdüm gibi ki eyleye kendü yirinde ḳan

22. Cām-ı ṣafāyı ṣun ṭolu ey pīr-i deyr kim

Bir laḥẓ devrüñ acılıġın unudam hemān

23. Ḳaldum ayaḳda ‘arṣa-i mihnetde al elüm

Ey şeh-süvār-i ma‘reke-i āhirü’z-zamān

24. Meddāḥ olalı saña eyā Müşterī-cenāb

---

18. mihmān: revān D.

[231] Bu sayfanın sonunda rubâ‘i başlığıyla Farsça bir şiir bulunmaktadır.

Şiir

[Eğer bâde içeceksen, akıllılar ile iç. Ya da tebessüm eden lâle yüzlü sevgili ile. Çok içme, ifşa etme, dertlenme. Az iç, ara sıra iç, gizlice iç.]

21. *a.g.e.*’de 25. beyittir.

22. *a.g.e.*’de 27. beyittir.

23. *a.g.e.*’de 26. beyittir.

Oldı Fiġānī ‘arṣa-i naẓm içre pehlevān

25. Rūm’uñ Kemāl’i dirdi baña şüphesiz eger
Görse kemāl-i ḳudretümi ehl-i İsfahān

26. Ḫatm eyle dāsitānı şürū’ it du‘āsına
Uzatmagil ḥikāyeti mānend-i ḳıṣṣaḫān

27. Tā ḳal‘a-i sipihre hücūm eyleye nücūm
Tā kim niyām-ı şebde ola tīġ-i ḫor-nihān

28. Ṭaḳup kemendi gerdenine ḍarb-ı dest ile
Devlet ḳapuña ḫaşmı getüre keşān keşān

[8b]

13.

Mesīḥī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḫāb-ı ġafletden uyanmaġa ‘uyūn-ı ezhār
Her seḥer yüzlerine şu sepeler ebr-i bahār

---

24. *a.g.e.*’de 28. beyittir.

25. *a.g.e.*’de 29. beyittir.

26. *a.g.e.*’de 30. beyittir.

27. *a.g.e.*’de 31. beyittir.

28. *a.g.e.*’de 32. beyittir.

(13)

Mine Mengi, *A.g.e*, s.43.

**A.g.e.*’de 54 beyitten oluşan bir kasidedir ve “Der Sitâyiş-i Nişâncı Paşa” başlığı altındadır.

2. Şöyle cānlandılar erbāb-ı çemen kim servüñ

   Ayaġı bāġda olmasa iderdi reftār

3. Güllerüñ itmek içün ‘ārıżı vaṣfın taḥrīr

   Mevcden mıṣṭar idinmiş ṣafaḥāt-i enhār

4. Ḳaṭre-i şīr gibi tamladuġınca şebnem

   Ġoncalar aġız açar nite ki eṭfāl-i sıġār

5. Güş-ı māhīye ṭaḳup ṣanki gümüşden ḫalḳa

   Nāzil olduḳça ṣu üzre ḳaṭarāt-ı emṭār

6. Söyledür bülbüli būy-ı gül ile bād-ı ṣabā

   Mantıḳu’t-ṭayr oḳıdur ḳuşlara ṣan kim ‘Attār

7. Fāḫte çün kim elinde büyümişdür servüñ

   Üstine medḥ oḳıyup olsa hevādārı ne var

8. Ġāretin gibidür olmış aña āb-ı revān

   Cūylar ‘ömr gibidür ki geçer leyl ü nehār

---

4. *A.g.e*’de “gibi” kelimesi yoktur. / *a.g.e*’de 5. beyittir.

5. taḳup: taḳar D. / *a.g.e*’de 6. beyittir.

6. *a.g.e*’de 7. beyittir.

7. *a.g.e*’de 8. beyittir.

8. Gāretin: Bāġlar ten D. / *a.g.e*’de 4. beyittir.

9. Mā’-ı cārīleri ḳaçḳun diyü zencīre çeker

   Gör nice naḳş geçer āba nesīm-i esḥār

10. Ġoncadan manẓaralar açdı ṣabā tā andan

    Eyleye şāhid-i gül bülbüle ‘arż-ı dīdār

[9a]

14.

Necātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Aġladur ādemi ġurbet kişi kendin yeñemez

   Nitekim ḫasta çeküp nāle kemendin yeñemez

2. Aġlamaḳ ṭutdı beni serv ü gül añmañ bana kim

   Bu ṣunuñ kimse ḫes ü hār ile bendin yeñemez

3. Mevc urur baḥr-i ḥüsn fitne ḳoparur ḫaṭṭ u ḫāl

   Bu deniz yüzlerinüñ kimse levendin yeñemez

4. Ḥüsn-i gül-gūnına Şebdīz ṣaçın ḳoşmaġ ile

   Çignedüp ḫalḳı yürür nāz semendin yeñemez

5. Ḳaddüñ añup çemene dökse Necātī gözi yaş

---

(14)

Ali Nihat Tarlan**,** *Necâtî Divanı*, **s**.276.

4. Ḥüsn-i gül-gūnına: Ruhu gül-gūnına D.

5. Ḳaddüñ: Boyuñ D.

Bāġbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñemez

15.

Bāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Devrān ayaġın şimdi şikest itdi şarābuñ

   Güyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuñ

2. Keyfiyyet-i esrāra döşendi żurafā hep

   Yārān ayaġın almada ḥayrān mey-i nābuñ

3. Esbāb-ı ṭarab seyl-i mey-i nāb ile gitdi

   Āvāzı boġıldı giderek çeng ü rebābuñ

4. Peymāne şikest oldı yatur ḫayli zamāndur

   Yaḳup yaḳılur ḫāṭırı mecrūḥ kebābuñ

5. Bāḳī yine ṣaçıldı nemek bāde-i nāba

   Bilsek 'acabā aṣlı nedür bu şeker-ābuñ

[9b]

(15)

Sabahattin Küçük, *A.g.e*, s.194.

1. Şimdi: Şöyle D.

4. Yaḳup: yanup D.

16.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Çıḳsa eflāke n’ola āteş-i āhum şereri
   Çarḫdur encüm-i seyyārenüñ ey māh yiri

2. Şem‘dān süfresidür hāle degüldür görinen
   Ḳodılar encümen-i ‘ışḳa çerāġ-ı ḳameri

3. Gerçi şevḳ ehli geçer şem‘-i şeb-efrūz ammā
   Şevḳ pervānededür oda yaḳar bāl ü peri

4. Gözüme ‘ālemi göstermez idüm nergisvār
   Ṣahn-ı gülşende alaydum elüme cām-ı zeri

5. Lebine öykünür ol ḫusrev-i şīrīn-dehenüñ
   Bāḳiyā ḫalḳ ‘aceb mi mezelense şekeri

17.

Bāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dilā bülbül ṣanurdum ben hemān gülşende dildāde

---

(16)

Sabahattin Küçük, *A.g.e*, s.299.

3. oda: k’oda D.

(17)

A.e, s. 272.

Belā bu güllerüñ ruḫsārına şebnem de üftāde

2. Nümūne ġonca-i gülşen leb-i rengīn-i Şīrīn'e
   Nişāne lāle-i ṣaḥrā dil-i ḫūnīn-i Ferhād'a

3. Disem bir būse vir cānā dir iḥsān itdi mi Leylā
   Cemāli bāġınuñ şeftālūsından Ḳays-ı nā-şāda

4. İşitdük āḫiretde ḥūr u Kevṯer var imiş ammā
   Naẓīr olur mı ey sūfī[4] mey ü maḥbūba dünyāda

5. Sözüm diñle muġannī naġmesin gūş eyle ey Bāḳī
   Ġaraż saña naṣīhatdur ḳulaḳ ṭut ḳavl-i üstāda

[10a]

18.

Bāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Bir iki gün çekelüm cevr ü cefāsın ḳadeḥüñ
   Sürevüz bir dem ola ẕevḳ u ṣafāsın ḳadeḥüñ

2. Lāleveş bāġ-ı safāda iñen açılduġı yoḳ
   Ḫaylī demdür göremez kimse ḳarasın ḳadeḥüñ

4. Ey ṣūfī: hey ṣofi D.

(18)

A.e., s.194-195.

3. Cām böyle şikest olacaġı bellü idi

Ḫalḳ çoḳdan oḳımışlardı du‘āsın ḳadeḥüñ

4. Ḫaymeler ḳurduġı dem ḳanı ḥabābuñ ‘ayşa

İ‘tidāl üzre görüp āb u hevāsın ḳadeḥüñ

5. Bāḳiyā dün gice meclisde gül-efşānlar ile

Māh-tāb itmiş idük bezme żiyāsın ḳadehüñ

19.

Bāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Görmez işigi Ḳa‘besin ol ḳıble-i cānuñ

Çöp düşdi meger kim gözine ḳıble-nümānuñ

2. Rez duḫterini virmediler kimseye ḳaldı

Aġırlıġını almadılar rıṭl-ı girānuñ

3. Dildādelerüñ ḥaḳḳına söz geçmedi hergiz

İnṣāf ‘aceb teng imiş ey ġonca dehānuñ

---

3. Cām: cām-ı mey D.

(19)

A.e., s.198

* *A.e.*’de bu gazel 6 beyittir. Mecmuada, divandaki 4. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“Şol jāle düşen sūsen-i āzādeveş ey dil

Dür dişlerinüñ vaṣfı gerek vird-i zebānuñ”

2. *a.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *a.g.e.*’de 2. beyittir.

4. Ḫançerini iẓhār-ı ṣafā eyledi dilden

   Nāzüklik ile göñlümüzi aldı miyānuñ

5. Bāḳī çemen-i cānda meger perveriş[itdüñ]

   Bir ‘ālemi var rūḥ ile ol serv-i revānuñ

[10b]

20.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Elemin Ḳays’a ḳıyās itme dil-i maḥzūnuñ

   ‘Aḳlı yoġ idi ne derdi var idi Mecnūn’uñ

2. Ey ser-efrāz geçen kimse ne ġaddār idügin

   Başuña ṭoḳınıcaḳ añlayasın gerdūnuñ

3. Mey-i rāḥat dileyü çekme ġām-ı devrānı

   Cām-ı gül-reng yiter saña dil-i pür-ḫūnuñ

4. Zīr-i ḫāk olsa gerek menzīlüñ āḥir n’idelüm

   Māline māliḳ imişsin ṭutalum Kārun’uñ

---

4. Ḫançerini: Ḫançer-sıfat D. // göñlümüzi aldı: göñlümüz almaġa / *a.g.e.*’de 5.beyittir.

5. *A.g.e.*’de 6.beyittir.

(20)

A.e, s.197

3. *A.e.*’de 4. beyittir.

4. *A.e.*’de 3. beyittir.

5. Yāre ‘arż eyleyemez çihre-i zerdin Bāḳī

   Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-gūnuñ

21.

Raḥmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Za‘fdan künc-i ‘anāda kim dil-i şeydā yatur

   Ger ecel gelseydi görmez şöyle nā-peydā yatur

2. Cūşa gelsem kem ḥabābıdur rusūm-i kā’ināt

   ‘Işḳdur nāmı feẓā-yı dilde bir deryā yatur

3. Pāyınuñ ḫārın çıḳarmış sūzen-i müjgān ile

   Deştde Mecnūn görince nāḳa-i Leylā yatur

4. Var fenā deştin temāşā it açup ‘ibret gözin

   Niçe İskender türāb olmış niçe Dārā yatur

5. Pāyınuñ ḫārın çıḳarmış sūzen-i müjgān ile

(21)

Mustafa Erdoğan, *A.g.e*, s.192.

2. *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

Kūy-ı yārdan mecrūḥ olmış biñ dil-i dānā yatur

[11a]

22.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
   Bize tiryāḳını ṣun sāḳī mey-i gül-gūnuñ

2. Leylī’nüñ yolına ḫāk olduġu içün ‘izzet idüp
   Götürür başda ġūbārını ṣabā Mecnūn’uñ

3. Müdde‘īler gözümüñ yaşına ḥā’il olmaz
   Ḫār u ḫesler yolını baġlayımaz Ceyḥūn’uñ

4. Sīm-i eşküm neme yarar naẓar etmez aña yār
   Yire geçsün n’ideyin genci imiş Ḳārūn’uñ

5. İltifātını Ḫayālī ḳuluñuñ eyle ziyād
   Aña çekdürme şehā ṭa‘nını her bir dūnuñ

23.

---

5. *A.g.e*.’de bu beyit şöyledir: “Şāh-ı ālem gelse çekmez payını dāmānına/ Künc-i istiġnāda Raḥmī şöyle bī-pervā yatur” D.

(22)

Sabahattin Küçük, *a.g.e*, s.98.

*Yayımlanmış divanda 7 beyit vardır. Mecmuada divandaki 4. ve 5. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Dil mūy-ı yāri memleket-i Çīne beñzedür*

İller sevād-ı mülk-i Ḫuten dir ḫaṭā’ budur

Bāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Baḳ cām-ı ‘ayşa āyīne-i pür-ṣafā budur
   Gel gör ḥabāb-ı ṣāġarı necm-i ḫüdā budur

2. La‘l-i nigāra cān disem iṣbāta ḳādirin
   Erbāb-ı ‘ışḳ öñinde bu gün müdde‘ā budur

3. Gönlüm aḳıtdı şimdi beni ṭurmaz aġladur
   Ol şūh-ı dil-sitān ile hep mācerā budur

4. Āheng-i āhı ṭurma hemān eyle ey göñül
   Sāz u nevā-yı ‘ışḳa münāsib hevā budur

5. Bāḳī kelāmı cümleden a‘lā [edā] ider
   Ḥaḳḳ-ı suḫanda ḥāṣıl efendi edā budur

[11b]

24.

Bāḳī

Aġyār diñler oldı pes-i perdeden bizi
Ālemde ehl-i ‘ışḳa görinmez belā budur”

5. a‘lā eder:a‘lā edā eder D.

(22)

A.e., s.197-198.

* Bu gazel, yayımlanmış divanda 7 beyittir. Mecmuada 2. ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Āşıḳa kuḥl-i cilā yāruñ ayaġı tozıdur*
Ḥāṣılı bendesiyüz ‘ārif-i ṣāḥibnaẓaruñ

Cümle tedbīr pes-i perdeden üstāduñdur
İḫtiyārī mi ṣanursın ḥarekātın suverüñ”

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ġoncalar içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
   Ya‘nī seyr eyleyelüm gögsüñi çöz dügmelerüñ

2. Ḳandasın biz de gel ey āfet-i devrān görelüm
   Nice bir öpe ḳuça görişe ṭavk u kemerüñ

3. Revnāḳ-ı ḥüsne ḫalel virmez o ḫaṭṭ-ı müşgīn
   Arturur belki şeb-i tār şu‘ā‘ın ḳamerüñ

4. Zāhidā rind-i ḫarābāta ineñ ta‘n itme
   Var ise ẕerre ḳadar sırr-ı ḳażādan ḫaberüñ

5. Şi‘r-i Bāḳī’ye ḳulaḳ ṭutmasa zāhid ne ‘aceb
   Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüñ

25.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Giceler kāküli sevdāsı ile dildāruñ
   Ḥaddi pāyānı mı var ṭūl u dırāz efkāruñ

---

1. gögsüñi: sineni D.

(24)

*Bu gazel, yayımlanmış divanda 7 beyittir. Mecmuada 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Mā’il olmaz gül ü şimşād u çemen seyrine dil*
Göreli gülşen-i ḥüsnüñde ḳadd u ruḫsāruñ

Jāleler tamlamaġ ister gül-i terden gūyā
Görinen dürr-i bünāguşı degüldür yāruñ”

1. ṭūl: dūr D.

2. ‘Āşıḳuñ āh u enīn olsa ‘aceb mi kārı
Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ

3. Nev-bahār oldı yine geldi cünūn eyyāmı
Ṭaḳdı zencīrlerin bād-ı bahār enhāruñ

4. Gülşene nergīs ü gül ḫaylī leṭāfet virdi
Şimdi açıldı daḫı yüzi gözi gülzāruñ

5. Bāḳiyā söyle lebi yādına rengīn ġazeli
Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eş‘āruñ

[12a]

26.

Bāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Cānā şafaḳda şanma ṭulū‘ itdi māh-ı nev
Yaḳdı cihānı ‘ışḳuñ odı çıḳdı bir ‘alev

2. Destār-ı ḫāce ḫırḳa-i ṣūfī ridā-yı şeyḫ
Devr-i lebüñde meygedelerde yatur girev

3. Öyküdügiyçün işigüñe ey şeh-i cihān
Daḫı ne ḳulplar daḳa eflāke māh-ı nev

(25)

A.e, s.250.

3. *A.e.*’de 4.beyittir.

4. *A.e.*’de 3.beyittir.

4. Ṭutdı çemende nāle-i bülbül cihānı līk
   Gülde ne çāre olmasa gūş-ı suḫān şinev

5. Bāḳī çek imdi cām-ı Cem-i bezm-i fürḳatüñ
   Kim didi saña yār gibi bī-vefāyı sev

27.

Bāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Dil-rübālarla 'aceb keşreti var her yoluñ
   Geçemez ḫūblarından göñül İstanbul'uñ

2. Nic'olur dāġlaruñ işler ise ey abdāl
   Çürimiş rāh-ı maḥabbetde bir iki pūluñ

3. Bend-i fürḳatde ḳoma bendeñi āzād eyle
   Öldürürseñ de eger ḳaçmaz efendi ḳuluñ

4. Dökilür ḳaṭreleri 'āşıḳ-ı mehcūr aġlar
   Yılduzı düşkün olur pādişehüm ma'zūlüñ

5. Yoluña Bāḳī-i dil-ḫaste revān eyler idi
   Tuḥfe-i cān-ı ḥāḳīr olsa eger maḳbūlüñ

---

(26)

A.e, s.193.

3. *A.e.*'de 4. beyittir.

4. *A.e.*'de 3. beyittir.

[12b]

28.

Raḥmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Sīne-i yāre çeküp yārüñ eli ḳan oldı
   Baḥr-ı ḫūn içre o dem pençe-i mercān oldı

2. Cevherüñ ḳıymetini bilmedi ṣarrāf-ı zamān
   Yirlere çaldı felek ḫāk ile yeksān oldı

3. ‘Arż-ı ḥāl idemedüm yāri görüp aġlamadan
   Yılda bir ‘īd gelür ol daḫı bārān oldı

4. Ḫaṭṭı geldi diyü ḫālī viricek ḳara ḫaber
   Zülf-i dilber işidüp ḫaylī perīşān oldı

5. Dil-i Raḥmī’de ḳarār idemedüñ [ey genc-i murād]
   Yıllar oldı ki yatur ḫātırı vīrān oldı

---

(28)

Mustafa Erdoğan, *a.g.e.*, s.275-256.

*Yayımlanmış divanda bu gazel 7 beyittir. Mecmuada 5 ve 6. beyitler yoktur. Eksik beyitler şöyledir:

“*Ham idüp ḳaddümi āh oḳlaruñ atdum seherī*
İrmedi menzil-i maḳṣūda niçe ān oldı
Ṣundı bir cām-ı cihān-bīni seher pīr-i muġān
Dü cihān naḳşı o mir’āt ile seyrān oldı”

1. Sīne-i yāre: sīneme yara D.

2. Cevherüñ ḳıymetini: ḳıymetin cevherümüñ D. // ṣarrāf-ı felek: ṣarrāf-ı zamān D.

3. gelür: olup D.

5. Dil-i Raḥmī’de ḳarār idemedüñ: Dil-i Raḥmī’de ḳarār itmedüñ ey genc-i murād D. // yatur: anuñ D.

29.

Emrī

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1. Didüm tīr-i ġamzeñ dilde neden belürmez
   Ol ḳaşları kemānum didi geçen belürmez

2. Gezdüm 'adem diyārın şehr-i vücūda geldüm
   Hīç ol miyān görinmez hīç ol dehen belürmez

3. Şöyle ġubār yazmış ḳudret debīri hergiz
   Gül ṣafḥasında ḫaṭṭ-ı 'anber-şiken belürmez

4. Ol ḥūr-ṣūret[i] dil ḥūra oḳursa ṭa'ñ mı
   Bir noḳṭa ḳomış aġzı ammā iñen belürmez

5. Bīmārdur didiler Emrī'yi ṣora [vardum]
   [Bir nāle işidilür ammā beden belürmez]

[13a]

30.

Şun'ī

---

(29)

Mehmet A. Yekta Saraç, *Emrî Divanı,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0 s.121.

1. Didüm: Didüm ki D.

4. Ol ḥūr-ṣūret[i] dil ḥūra oḳursa ta'ñ mı: Yāruñ o ḥūr cemālin dil ḥūr oḳursa ṭa'ñ mı D.

5. Parantez içindeki kısımlar divandan tamamlanmıştır. Mecmuada beyit eksik bırakılmıştır.

(30)

Gelibolulu Sun'î, *Gelibolulu Sun'î Divanı ve Tahlili, (haz. Halil İbrahim Yakar),* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü., Ankara, 2018, s.468-69

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Gülzār-ı ruḫında o şehüñ gül güle söyler
   Sünbül ṣaçı bāġında anuñ sünbüle söyler

2. Ṭolarsa maḥalleñ n’ola üftādeleriyle
   Gülşende çü bülbül ṣanemā bülbüle söyler

3. Ṣoḥbetde müdām aġlamasun küsmedi ṣāġar
   Ey sāḳī ṣürāḥi hele bāri güle söyler

4. Ḳan olduġını ġonçe gibi baġrımuñ ey dost
   Meclisde ḳulaḳ ṭut ki saña bülbüle söyler

5. Ṣun‘ī saña derdin n’ola aġlarsa ḳapuñda
   Gülşende çü aḥvālini bülbül güle söyler

31.

Emrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Zülf-i dil-dāra derūnın dil-i maḥzūn söyler
   Güyiyā Leylī’ye aḥvālini Mecnūn söyler

2. Çaġıran ra‘d degül girye ile nāle ile
   Yār bī-mihr idügin ‘āleme gerdūn söyler

---

2. üftādeleriyle: üftādelerüñle D.

4. olduġunı: aġladıġını D. / dost:gül D.

(31)

Mehmet A. Yekta Saraç, *A.g.e*, s.82.

3. Ḳabr içinde n’ola ‘āşıḳ saña ‘arż eylese ḥāl
Çün velī olana gencīne-i medfūn söyler

4. Söyledüm ḳāmetüñi serv ile vezn itdügümi
Rāstī şā‘ir olan kimsene mevzūn söyler

5. Bir ġazel söylemiş Emrī dişünüñ vaşfında
İşidenler didiler hep dür-i meknūn söyler

[13b]

32.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Lebüñe dirler ise ġonca-i gülden terdür
Ṣaḳın incinme begüm ḫaylīce rengīn yirdür

2. Dehenüñ ṭūṭī-i şekker-şiken olsa ne ‘aceb
Leb-i şīrīn [ü] ḫaṭ-ı sebz aña bāl ü perdür

3. Zülfine gerçi hemān sünbül-i ter hem-serdür
İkisinden de siyeh kāküli bālāterdür

4. Ḥalḳa-i zülfi ḫayāli gözümüzden gitmez
Gūyiyā çeşm-i ‘alīl üzre siyeh çemberdür

5. Dökilen ḳanlara baḳ dīde-i giryānından
Dostum Bāḳī’ye raḥm eyleyicek demlerdür

3. Ḳabr içinde n’ola ‘āşıḳ saña ‘arż eylese ḥāl: Ḳabr içinde saña ‘āşıḳ n’ola ‘arż eylese ḥāl D.

33.

‘İşretī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ey şāh-ı ser-firāz naẓīrüñ mi var senüñ
   Ya ben ḳuluñdan özge esīrüñ mi var senüñ

2. Baña taṣadduḳ eyle zekāt-ı viṣālüñi
   Benden maḥal cihānda faḳīrüñ mi var senüñ

3. Göster bahār-ı ḥüsnüñi efġānlar eylesün
   Cān murġı gibi zemzeme-gīrüñ mi var senüñ

4. Ḥaḳdur benüm ṭarīḳ-ı maḥabbetde mürşidüm
   Ey zāhid-i belā-zede pīrüñ mi var senüñ

5. Yārüñ maḥallesinden ırag olma ‘İşretī
   İki cihānda bir daḫı yirüñ mi var senüñ

[14a]

34.

---

(33)

Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. asır Divan Şiiri (Ubeydî, Aşkî, Şem‘î, İşretî)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., 1948, s.84.

2. cihānda: efendi D.

3. Cān: Dil D.

5.Yārüñ: Dilber D.

(34)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.*, s.122.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

Bāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Cānāne cefā ḳılsa n'ola cāna ṣafādur
   Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur

2. Her tāc olamaz faḳr u fenā şāhına ser-tāc
   Terk ehlinüñ ey ḫˇāce biraz başı ḳabadur

3. İzi tozına sürdi yüzin āyineveş dil
   Maḳṣūd benüm pādişehüm kesb-i ṣafādur

4. 'Işḳ ehline şol cāmı ṣunar sākī-i la'lüñ
   Kim 'aḳla cilā ḳalbe ṣafā rūḥa ġıdādur

5. Sākī mey-i Bāḳī'yi getür bezme ṣafā vir
   Çün kār-ı cihān 'āḳıbetü'l-emr fenādur

35.

"*Hep derd ü belādur güzelüm 'ışḳ u maḥabbet*
'Ālemde hemān mihr ü vefā ḥüsn-i edādur

Va'llāhi ġazel söylemeden çoḳdan uṣanduḳ
Maḳṣūd hemān hāside bir pāre ezādur"

3. İzi: İzüñ D.

(35)

M. Çavuşoğlu; M.A.Tanyeri, *Hayretî Divanı Tenkitli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1981, s.263.

*Yayımlanmış divanda bu gazel 7 beyittir. Mecmuada 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Ferdāya ṣalmadur işi gerdūn gibi seni*
Biñ varsan işiigne eger dūn olanlaruñ

Ḫalḳa-be-güş bendesiyüz ḫāṣlı bugün

Ḥayretī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. ‘Āşıḳ bilür demin cigeri ḫūn olanlaruñ
   Mecnūn’a şor şafāsını Mecnūn olanlaruñ

2. Keyfiyyetini vālih ü ḥayrān olan bilür
   Esrār-ı ‘ışḳ-ı yār ile ma‘cūn olanlaruñ

3. ‘Āşıḳ yanında bir ġamı biñ şādīye deger
   Derd ü belā-yı ‘ışḳ ile maḥzūn olanlaruñ

4. Bir dürlü ẕevḳı olur anı ehl olan bilür
   Günden güne şu ḥāli diger-gūn olanlaruñ

5. Bir serv-i ḫoş-ḫırāma aḳar göñli şu gibi
   Ey Ḥayretī ṭabī‘atı mevzūn olanlaruñ

[14b]

36.

Nev‘ī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Dün gice meclisümüz yār ile rindāne idi
   Sāġar idi ben idüm şem‘ idi pervāne idi

Naẓm içre sözleri dür-i meknūn olanlaruñ’

3. şādiye: şādlık D.

4. ehl olan: ehl-i derd olan D.

(36)

Mertol Tulum, M.Ali Tanyeri, *Nev‘î Dîvânı (Tenkidli Basım)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977, s.514-515.

1. meclisümüz: ṣoḥbetümüz D.

2. Çeşm-i bādāmını nuḳl itmişdi bezmümüze
   Dirhem-i eşk-i revān anda ḥarifāne [idi]

3. O gice sāḳīyle sāġara ḥācet yoġ idi
   Dil ü dīdem baña peymāne vü meyhāne idi

4. Raḫne-i dāġlarum itmiş idüm āyīne
   Ser-i gīsū-yı perīşāna elüm şāne idi

5. Her gedā-meşreb olan ol deme irmez Nev‘ī
   O da bir luṭf-ı ḫudā baḫş-ı şāhāne idi

37.

Emrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḫaṭı sevdāsını şor geşt-i çemenden gelene
   Nāfe-i ḫālini añ deşt-i Ḫoten’den gelene

2. Gözinüñ yaşlarını dür gibi dökdi öñüme
   Añıcaḳ la‘l-i leb-i yārı Yemen’den gelene

---

2. Çeşm-i bādāmını: Gözi bādāmını D. / itmişdi: itmiş idük D.

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*’de 3. beyittir.

(37)

Mehmet A. Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.246.

2. Gözinüñ yaşlarını dürr gibi dökdi öñüme: Aġlayup gözlerinüñ yaşı ‘akīka döndi D.

3. Ḳızarup gözlerinüñ yaşı ‘aḳīḳe döndi
   Yār dendānını añdumdı ‘Aden’den gelene

4. Gerçi kim ḳara ḳażādur ḫaṭuñ ey ‘ārıż-ı dost
   Şeker idi ‘āşıḳ-ı dil-şīfte senden gelene

5. Dehen-i yār içün Emrī müjeden yaşlar aḳıt
   Rāżı ol ġonca içün sen de dikenden gelene

[15a]

38.

Bāḳī

Müfte‘ilün Mefā‘ilün Müfte‘ilün Mefā‘ilün

1. Gūş senüñ ḫaberlerüñ almaġa olsa çāremüz
   Kāş ḳulaġumuz ḳadar eyleyelerdi pāremüz

2. Çeşm-i sitāre gibi biz alçaġa nāẓır olmazuz
   Himmetümüz bülenddür ḳaddüñedür nezāremüz

3. Nevbet-i iştihārumuz bām-ı felekde çalınur
   Ġulġule ṣaldı ‘āleme velvele-i nekāremüz

4. Dilde ḫırāş-ı ḫār-ı ġam dīdede eşk dem-be-dem
   ‘Arż olınur cenābuña gizlümüz āşikāremüz

3. Ḳızarup gözlerinüñ yaşı ‘aḳīḳe döndi :Gözinüñ yaşlarını dürr gibi dökdi öñüme D.

4. Şeker idi: rāżıdur D.

5. Dāġ-ı siyāh-ı sīnemüz örtile mevc-i eşk ile
   Bir gün ola ki Bāḳiyā görmeye kimse ḳaramuz

39.

‘Ulvī

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Ṣubḥa dek aġladuḳ bu şeb ṭoġmadı māh-pāremüz
   Ṭāli‘müz açılmadı düşkün imiş sitāremüz

2. Ḫançer-i ġam-ı cerāḥātın bāde yuyup arıtmadı
   Merhem ile oñulmadı ḳaldı yürekde yāremüz

3. Dīdede āb u başda ḫāk elde hevā göñülde nār
   Derdümüzüñ devāsı yoḳ bilmedi kimse çāremüz

4. Gözlerümüz ḥabāb-veş ol boyı servi gözedür
   Ṣu gibi gerçi alçaġuz yüksegedür naẓāremüz

5. Ġarḳ-ı mevc-i eşk olup göz yumalum zamāneden
   Çeşm-i ḥaṣūd ‘Ulviyā görmiye tā ki kāremüz

[15b]

40.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Ey ‘aceb bu ṭurra mı ya ebr-i müşg-efşān mıdur

(40)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı,* s.90.

*Divan’da tecāhül-i ārifāne olduğu belirtilir ve dipnotta “Kāṣīde-i Ḫayālī ber vech-i tecāhül” yazar. 11 beyittir. Mecmuada divandaki 8. beyit yoktur.

Naḫl-i gül üstinde ya ḫod deste-i reyḥān mıdur

2. Ḳaş mıdur ya şāhbāz-ı çeşmine ol iki ḳanad
   Ya hilāl-i çarḫ ya ḫod ḳıble-i īmān mıdur

3. Ḫallerle ruḫ mı ya ḫod ḫırmen-i ḥüsn ü cemāl
   Ya ṣureyyā pāyına düşmiş meh-i tābān mıdur

4. Leb midür ya berg-i gül ya ġonçe-i bāġ-ı İrem
   Ya dil-i ʻuşşāḳdan bir ḳaṭre düşmiş ḳan mıdur

5. Diş midür ya ġonçe içre jāle ya dürr-i ʻAden
   Çeşme-i ḫūrşīdden encüm-i raḫşān mıdur

6. Ol zenaḫ mı ya raṣadgāh-ı sipihr-i ʻizz ü nāz
   Ya çeh-i Bābilsitān ya Yūsufʼa zindān mıdur

7. Yā Rab ol gerden mi ya mihr-i vefā ṭūmārı mı
   Şemʻ-i kāfūrī midür ya ḫod serīr-i cān mıdur

8. Nāfe mi ya sāġar-ı ʻişret mi ya ḥavż-ı Behişt
   Murġ-ı cāna āşiyān yāḫud neşāṭa ḳan mıdur

9. Ġonçeler mi yā şükuft olmış kenār-ı bāġda

2.ol iki ḳanad: iki ḳanad D.

5. ḫūrşīdden: ḫūrşīdde D.

8. *A.g.e.*'de 9. beyittir.

‘Ālem-i [ebdān] içün ya nāme-i ‘unvān mıdur

10. Ey Ḫayālī ḳarañulukdur ötesi açmazın
İki sāḳī māhiyān-ı çeşme-i ḥayvān mıdur

[16a]

41.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Çizmege dā’ire-i şemse-i māhı felege
Aldı üstād-ı zamān destine zerrīn pergār

2. Māh-ı nev dām ḳurup dökdi nücūm erzen
Umaruz k’ola yine ‘ayş u ṣafā murġı şikār

3. Ḳodı bir pāre yaḫı ṭās-ı zer-endūda felek
Ṣuvara tā Ramażān teşnelerin saḳḳāvār

4. Eşeridür görinen urdı miḥekk-i şāma
Ṣatıcaḳ ṣayrafī-i dehre felek bir dīnār

---

9. Mecmuada eksik bırakılan bu kısım divandan tamamlanmıştır. / *A.g.e.*’de 10. beyittir.

(41)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.*, s.50-51.

*Bu kaside, şairin yayımlanmış divanında “Kasīde-i Bahāriyye be-nām-ı Kādī-zāde” başlığı altındadır. 41 beyitten oluşur.

1. *A.g.e.*’de 11.beyittir.
2. *A.g.e.*’de 12.beyittir. / nücūm: kevākib D.
3. *A.g.e.*’de 13.beyittir.
4. *A.g.e.*’de 14.beyittir.

5. Bāmdan düşdi kim ṭaşt-ı meh-i nev bu gice
   Güft ü gū-y-ile pür olsa n'ola şehr ü bāzār

6. Urdı çevgān-ı zeri gūy-ı zümürrüd-gūna
   Meh-i 'īd oldı yine tevsen-i gerdūna süvār

7. Ḳamerī yaḳalu bir ḫūb serāser giydi
   Ola tā bezm-i Ḫudāvende felek ḫidmetkār

8. Vāriṣ-i 'ilm-i Nebī Ḥażret-i Kādī-zāde
   Efżal-i ehl-i zamān eşref-i eşrāf u kibār

9. Füṣeḥā vü büleġā bezmine mīr-i meclis
   'Ulemā vü fużalā zümresine şāh-süvār

10. Bu 'Alī-ḥikmet ü Ḫātem-kef ü Nu'mān-mezheb
    Muṣṭafā-ḫulḳ u Mesīḥā-dem ü Yūsuf-dīdār

[16b]

11. Māh-ı nev mīl-i zer almış ele keḥḥāl-ṣıfāt
    İşigüñden çeke tā dīde-i gerdūna ġubār

---

5. *A.g.e.*'de 15.beyittir.
6. *A.g.e.*'de 16.beyittir.
7. *A.g.e.*'de 17.beyittir.
8. *A.g.e.*'de 18.beyittir.
9. *A.g.e.*'de 19.beyittir.
10. *A.g.e.*'de 20.beyittir.
11. *A.g.e.*'de 21.beyittir.

12. Eline girmek içün faẓla-i ḫ̔ān-ı keremi
Meh-i nev destin açar nite ki şaḫṣ-ı cerrār

13. Sīne-i āyine-sīmāsına beñzerdi eger
Ṣafḥa-i māh-ı şeb-efrūzda olmasa ġūbār

14. Ne ‘aceb faẓlına nādān eger inkār itse
İtdi mi Aḥmed-i Muḫtār’a Ebū Cehl iḳrār

15. Güneşüñ ẕerre ḳadar tābına noḳsān gelmez
Eylese nūr-ı cihān-tābını ḫuffāş inkār

16. Ne şeref cāh ile ger olsa zamānen sābıḳ
Gül-i ter ṣoñra gelür gülşene evvel ḫes u ḫār

17. Ṣadr-ı ‘ālīye geçürse n’o[la] nādānı felek
Dā’īmā nāḳışı ‘alāya çıḳarur mi‘yār

18. Bir olur mıydı bugün ḳıymet-i ehl ü nā-ehl
Ne kadar çarḫ eger eylese teşḫīṣ-i ‘ayār

19. Ezelī böyledür āyīn-i sipihr-i ġaddār

---

12. *A.g.e.*’de 22.beyittir.
13. *A.g.e.*’de 23.beyittir.
14. *A.g.e.*’de 24.beyittir.
15. *A.g.e.*’de 25.beyittir. // tābına: ḳadrine D.
16. *A.g.e.*’de 26.beyittir.
17. *A.g.e.*’de 27. beyittir.
18. Ne kadar çarḫ: Nāḳıd-ı çarḫ D. / *A.g.e.*’de 28.beyittir.

Ki gülüñ ḫābgehi ḫār ola ḫāruñ gülzār

20. Ravża-ı ‘ilm-i ṭarāvetde nem-i ḫāmeñ ile
Tāzeler gülşen ü bāġı nitekim ebr-i bahār

[17a]

21. Noḳṭalar kim dökilür ḫāme-i müşgīnüñden
Her biri şāhid-i ma‘nāya olur ḫāl-i ‘iẕār

22. Bir güherdür söz aña ṭab‘-ı şerīfüñdür kān
‘İlm bir baḥrdur sen aña dürr-i şehvār

23. Ḳāḍī-i maḥkeme-i ‘ilm-i şerī‘at Bircīs
Müşkilin müftī-i re‘yüñden ider istifsār

24. Bu ḳadar nūrı güneş ḳandan iderdi taḥṣīl
Olmasa re‘y-i cemīlüñ yüzine āyīnedār

25. Bu feżā‘il ki saña Bārī te‘ālā virmiş
İtmeyüpdür daḫı bir naḳīl-i aḫbār iḫbār

26. Kelimātum yirine dürr ü güher naẓm itsem

19. *A.g.e.*’de 29.beyittir.

20. *A.g.e.*’de 31.beyittir.

21. *A.g.e.*’de 32.beyittir.

22. *A.g.e.*’de 33.beyittir. / baḥrdur: baḥrdurur D.

23. ‘ilm-i şerī‘at Bircīs: ‘ālem-i bālā Bircīs D. / *A.g.e.*’de 34. beyittir.

24. *A.g.e.*’de 35.beyittir.

25. *A.g.e.*’de 36.beyittir.

İdemez mertebe-i faẓluñı eş‘ār iş‘ār

27. Rif‘atüm ḳadri ola ṣaṭḥ-ı semāya sāye
Eger olursa aña bānī-i luṭfuñ mi‘mār

28. İrdi söz ġāyete Bāḳī ne dimek lāzımdur
Ḥāl ma‘lūm ḫod eyā ḫˇāce-i ‘ālī-miḳdār

29. Nitekim her ser-i māh ola bir altun ḳandīl
Zīver-i dā’ire-i çenber-i çarḫ-ı devvār

30. Māh-ı nev gibi teraḳḳīde dem-ā-dem ḳadrüñ
Çeşm-i encüm gibi baḫtuñ gözi dā’im bīdār

[17b]

42.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Ḳaṣīde-i Bāḳī

1. Urınup başına bir tāc-ı mücevher sünbül
Oldı iḳlīm-i çemen taḫtına server sünbül

---

26. *A.g.e.*’de 37.beyittir.

27. ḳadri ola: ḳaṣrı ṣala D. / *A.g.e.*’de 38. beyittir.

28. *A.g.e.*’de 39.beyittir.

29. *A.g.e.*’de 40.beyittir.

30. *A.g.e.*’de 41.beyittir.

(42)

A.e., s.47-49.

*Yayımlanmış divanda bu şiir “Kasīde-i Bāḳī berāy-ı Mehemmed Çelebi” başlığı altındadır ve 47 beyittir.

1.başına: farḳına D.

2. Şeh-levendāne şikest eyledi ṭarf-ı külehin
   Gögsinüñ dügmelerin çözdi ser-ā-ser sünbül

3. Oldı gülşen yine bir dilber-i müşgīn merġūl
   Şol kadar virdi aña zīnet ü zīver sünbül

4. Çehre gül sīne semen çeşm-i mükeḫḫel nergis
   Ḫaṭṭ çemen ġonçe-dehen ca‘d-ı mu‘anber sünbül

5. Yazdurup müşg ile boynına ḥamā‘il ṭaḳdı
   Kendüye ḳılmaġ[5] içün ḥalḳı musaḫḫar sünbül

6. Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp eyledi ‘arż-ı dīdār
   Jālelerden ṭaḳınup gūşına gevher sünbül

7. Beñzer ol būy-ı dil-āviz ile mūy-ı yāre
   Başlar üzre n’ola ger eyler ise yir sünbül

8. Yine gömgök tere batmış çıḳageldi çemene
   Nev-bahār irdi diyü virdi ḫaberler sünbül

9. Beden-i pāki neden böyle olurdı ḫoş-bū
   Olmasa müşg ü gül-āb ile muḫammer sünbül

10. Var ise bencileyin ‘āşık-ı zār olmışdur

5. ḳılmaġ: itmek D.

Gömgök itmiş döginüp cismini yir yir sünbül

[18a]

11. Bāġ-ı luṭfuñda olur [meh ü mihr] iki aḥḳar nergis
Keremüñ gülşenine sünbüle kemter sünbül

12. Būy-ı ḫulḳuñla güzār eylemese bāġa nesīm
İdemez ḫalḳ dimāġını muʿaṭṭar sünbül

13. Bulsa bārān-ı seḫān ile eger neşv ü nemā
Ḳadd-i bālā çeke mānend-i ṣanevber sünbül

14. Ebr-i cūduñdan eger irse nem-i iḥsānuñ
Bitüre ḫāre gül ü lāle vü mermer sünbül

15. Ger ṭoḳınsa nefes-i luṭf u dem-i iḥsānuñ
Gidere dūd-ı kebūdı vire āzer sünbül

16. Nūr-baḫş olsa eger bāġa çerāġ-ı luṭfuñ
Şemʿ-vār eyleye eṭrāfı münevver sünbül

17. Cürʿa rīz olsa eger gülşene cām-ı keremüñ

11. olur: meh ü mihr D. / *A.g.e.*'de 21. beyittir.
12. *A.g.e.*'de 22. beyittir.
13. *A.g.e.*'de 23.beyittir.
14. iḥsānuñ: inʿāmuñ D. / *A.g.e.*'de 24. beyittir.
15. *A.g.e.*'de 25.beyittir.
16. *A.g.e.*'de 26.beyittir.

Şem‘-vār eyleye eṭrāfı münevver sünbül

18. Ḥāline ‘ayn-ı ‘ināyetle nigāh eyler iseñ
Göz açup ide naẓar nite ki ‘abher sünbül

19. Bezmüñe gelmek ile bu ne kerāmetdür kim
Dimeye ṣayf u şitā bitüre micmer sünbül

20. Dāne ḫaṭ jāle nuḳaṭ nefḥa-i müşgīn ma‘nā
Yazdı levḥ-i çemene bir ġazel-i ter sünbül

[18b]

21. Ġam-ı gīsūñ ile āşüfte degül ger sünbül
Ne içün böyle perīşān ola ekşer sünbül

22. Var ise ṭurralaruñ bāġ-ı cinān sünbülidür
Ḳopmadı bāġda ol resme mu‘anber sünbül

23. Ġoncanuñ cānı mı var öyküne la‘l-i lebüñe
Zülfüñe ḳaç başı var ola berāber sünbül

24. Bāde-i la‘lüñe hemşīre şarāb-ı gülfām

17. *A.g.e.*’de 27.beyittir. // Beytin ikinci mısraı *a.g.e.*’de şu şekildedir: “*Tuta nergis-sıfat elde ḳadeḥ-i zer sümbül*”

18. *A.g.e.*’de 28.beyittir.

19. *A.g.e.*’de 29.beyittir.

20. *A.g.e.*’de 30.beyittir.

21. ola: olur D. // *A.g.e.*’de 31. beyittir.

22. *A.g.e.*’de 32.beyittir.

23. *A.g.e.*’de 33.beyittir.

Zülf-i müşgīn-i semen-sāña birāder sünbül

25. Ḫūb olur ‘ārıżuñ üstinde o ḫaṭṭ-ı müşgīn
Āb-ı nāb içre ṭurur tāze vü ḫoş-ter sünbül

26. Lāle reşk-i ruḫ-ı gül-gūnuña pāder-gil
Ġam-ı zülfüñle perīşan u mükedder sünbül

27. Nice teşbīh idem aġzuña bir ebkem ġonca
Nice nisbet ḳılam ol zülfe berāber sünbül

28. Dūdlar çıḳdı yanup reşk-i ruḫuñ nārına bāġ
Cā-be-cā ṣanma çemende görinenler sünbül

29. Ruḫlaruñ üzre yatur zülf-i semensā gūyā
Gül-i terden idinür kendüye bister sünbül

30. Ḫaṭ-ı müşgīn-i leb-i la‘lüñe mānend olmaz
Bulsa ger perverīş-i çeşme-i Kevs̱er sünbül

31. Yaraşur zülf ü ruḫuñ vaṣfıña defter yazsam

---

24. *A.g.e.*’de 34.beyittir.

25. *A.g.e.*’de 35.beyittir.

26. gül-gūnuña: gül-gūnuñ ile D. / *A.g.e.*’de 36. beyittir.

27. *A.g.e.*’de 37.beyittir.

28. *A.g.e.*’de 38.beyittir.

29. *A.g.e.*’de 39.beyittir.

30. *A.g.e.*’de 40.beyittir.

Kāġıdı berg-i gül ola ḫaṭ-ı defter sünbül

32. Levḥ-i ḫātırda ḫaṭuñ naḳşını taṣvīr itdüm
[Olmadın ṣafḥa-i gülzāra muṣavver sünbül]

[19a]

43.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Misk ile kāfūrdan levḥ üzre yazular mıdur
Ya güzellik şūḫluḳ alnuñda yazular mıdur

2. Nāvek-i müjgānıdur her ḥüsn ili sulṭānınuñ
Cismüm üzre görinen siz dimeñüz mūlar mıdur

3. İki yanda iki zülfüñ mi egilmiş la‘lüñe
Ya metā‘-ı cāna ṣarḳar iki hindūlar mıdur

4. Ḥoḳḳa-i yāḳūt içre ḫurdesi her gonçenüñ
‘Andelībüñ çeşm-i giryānında dārūlar mıdur

5. Bu neẓā‘ir kim Ḫayālī şi‘rine dir ehl-i naẓm

---

31. *A.g.e.*’de 41.beyittir.

32. Beyit mecmuada eksik bırakılmış, ikinci mısra divandan tamamlanmıştır.

(43)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s.176.

1. yazular: ebrūlar D.

2. görinen siz: görinenler D.

4. giryānında: giryānına D.

Pāyına baḥruñ dem-ā-dem yüz sürer cūlar mıdur

44.

Ḫayālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Sāġar lebüñe 'āşıḳ ḫūnīn-ciger geçer
   Her bir ḥabābı bende-i ṣāḥib-naẓar geçer

2. Ġamzeñ efendi ġayrıya atduḳda cevr oḳın
   Bendeñ bilür ki ḫaste göñülden neler geçer

3. Şāhinlerüz ki ṣaydgehümüz feżāsına
   Cibrīl uġrar ise perini döker geçer

4. Maḳbūl-i ehl-i dil olalı ṣadr-ı sīnede
   Peykān-ı ġamzesi ne yere kim deler geçer

5. Erdür şu kim 'arūs-ı cihāna baş egmeye
   Şāhum vilāyet içre Ḫayālī de er geçer

[19b]

45.

Ḫayālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

---

(44)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Divanı*, s.185.

2. atduḳda: atduḳca D.

(45)

A.e, s.154,155.

1. Öyküṅdi bāde lā‘lüñe ayaġa ṣaldılar
   Ṣu ‘ārıżuñ öñince bāġa ṣaldılar

2. Zülfüñ kim oldı ḳaşuñuñ altında āşikār
   Bir şāhbāzdur ki anı zāġa ṣaldılar

3. Ḳaṣr-ı cefāyı yapmaġa şāhān-ı mülk
   Ferhād’ı ṭaşlara beni ṭopraġa ṣaldılar

4. ‘Aks-i nücūmı eşk-i revānumda seyr iden
   Ṣandı ḫazān varaḳların ırmaġa ṣaldılar

5. Fānī cihāna aġlamaġa geldi niçeler
   Bir iki gün Ḫayālī’yi de lāġa ṣaldılar

46.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Fer viren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ
   Miḥre ḫançerler çeken iki hilālüñdür senüñ

2. Cānına ‘āşıḳlaruñ ey lāle-ruḫ dāġ-ı belā

---

1. öñince: añınca D.

2. altında: üstünde D.

3. şāhān-ı mülk: şāhān-ı mülk ü ḥüsn D.

5.cihāna: cihānda D.// niçeler: niceler D.

(46)

A.e., s.246.

Ol leb-i cān-baḫşuñuñ üstinde ḫālüñdür senüñ

3. Kāse-i ḫūn-ı maḥabbet eyleyüp her dāġumı
   Cismümi zeyn eyleyen ‘ayn-ı viṣālüñdür senüñ

4. Gerdeninde zülfini gördüm su’āl itdüm didi
   Ey fütāde boynuña düşmiş vebālüñdür senüñ

5. Ġayrlarla yārdur şimdi Ḫayālī dir iseñ
   Ḥāşalillāh pādişāhum ol ḫayālüñdür senüñ

[20a]

47.

Sūzī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Serv ḳaddüñ dikmesidür şāh-ı gül gülzārda
   Eşkümüñ perverdesidür lāleler kūhsārda

2. Vaṣl-ı dilberdür hemīn dünyā metā‘ından ġaraż
   Yoḳsa ‘ışḳ ehli ne aldı ṣatdı bu bāzārda

3. Ya göñül sīnemde mihrüñ gizledi aġyārdan

4.boynuña: boynuma D.

(47)

Nûh b. Mustafa Konevî, *Mecmûa-i Gazeliyyât*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55868,nuh-b-mustafa-konevi-mecmua-i-gazeliyyatpdf.pdf?0, (haz. Mehmet Özdemir), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2017, s.157.

1. Eşkümün: İşigüñ MG.

2. Yoḳsa: Yoḫsa MG.

Ya örümcek perde çekdi Aḥmed üzre ġārda

4. Çīn [ü] Māçīn'e gidenler geldiler ṣaġ u esen
   Bu benüm dīvāne göñlüm ḳaldı zülf-i yārda

5. Sūzī'nüñ ma'nīde rūşendür güneşden sözleri
   Gerçi kemdür ṣūretā kim ẕerreden miḳdārda

48.

Fikrī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Dirīġ ḳadr-i viṣāl-i cemāli bilmemişüz
   Firāḳ u hicre olan iḥtimāli bilmemişüz

2. Miṣāl-i cām-ı Cem āyīne-i Sikender imiş
   İşigüñ üzre şikeste sifāli bilmemişüz

3. Serīr-i mesned-i 'izzet ṭaleb ḳılup dāyim
   Cihānda rütbe-i ṣaff-ı teālī bilmemişüz

4. İşāret meh-i nev gösterür fenā şeklin
   Günāhı yoḳ felegüñ nev-şimāli bilmemişüz

5. Beḳā-yı 'ömr muḥāl ü zamān serī'-zevāl

---

3. *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

5. sözleri: her sözi MG.

(48)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Dirīġ Fikrī geçen māh u ṣāli bilmemişüz

[20b]

49.

Bāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dökilmiş zülf-i misk-āsā o ḥadd -i dil-sitān üzre
   Döşenmiş sāye-i Ṭūbā behişt-i cāvidān üzre

2. Gören bezm-i maḥabbetde vücūdum naḫl-i gül ṣandı
   Ser-ā-pā tāze dāġumdan bu cism-i nā-tüvān üzre

3. Ḥamā’il gibi dā’im dāġ-ı derdüm ‘āşıḳ-ı bī-dil
   Ḳosun baş üstine dirse n’ola va’llāḥī cān üzre

4. Ten-i pāki ‘araḳ-rīz olsa ol serv-i gül-endāmuñ
   Dökilmiş ḳaṭre-i şebnem nihāl-i erġavān üzre

5. ‘İzār-ı nazenīnin pür-ġubār-ı müşg-i Çīn itmiş
   Yüz urmış ḫāk-i pāy-ı ḥusrev-i ṣāḥīb-ḳırān üzre

6. Cihān-ı ma‘delet kān-ı mürüvvet Ḫān Murād ol kim

---

(49)

Sabahattin Küçük, *A.g.e*, s.18-19.

*Yayımlanmış divanda bu kaside 15. beyittir. Divan’daki 6, 7, 9, 13 ve 14. beyitler mecmuada yer almamaktadır.

1. ḥadd: ḳadd D.

2. *A.g.e.*’de 3.beyittir.

3. *A.g.e.*’de 4.beyittir.

4. Olsa: olmış D. / *A.g.e.*’de 2. beyittir.

Vücūdı sāye-i luṭf-ı īlāhīdür cihān üzre

7. Dili dürr-i ma‘ārifden kefi beẕl-i ‘avārifden
   Dem-ā-dem eyler iṡbāt-ı faẓīlet baḥr u kān üzre

8. Memālik ẓıll-ı re’fetde ḫalā’īḳ ḫāb-ı rāḥatda
   Cihān āsūde ‘adlinde zamān emn ü emān üzre

9. Zamāne āteş urdı ḫırmen-i a‘dā-yı bed-kīşe
   Düşelden şu‘le-i şemşīri Azerbāycān üzre

10. Saña lazım du‘ā-yı devletinden ṣoñra ey Bāḳī
    Tevekküldür Ḫudāvend-i zemīn ü āsmān üzre

[21a]

50.

‘Ulvī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Şehā kūyuñda göñlüm kim gedā-yı müstemendüñdür
   Erenler ḥaḳḳı baş u cāna ḳalmaz bir levendüñdür

---

6. *A.g.e.*’de 8.beyittir.

7. *A.g.e.*’de 10.beyittir.

8. *A.g.e.*’de 11.beyittir.

9. *A.g.e.*’de 12.beyittir.

10. Saña lazım du‘ā-yı devletinden ṣoñra ey Bāḳī: Du‘ā-yı devletinden sonra vācib saña ey Bāḳī D. / *A.g.e.*’de 15. beyittir.

(50)

İsmail Çetin**,** *Derzi-zāde Ulvî (Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni),* Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Elazığ, 1993, s.289.

* Divanda “Mollā Çelebi Ḥaḳḳında Söylenilmişdür ve Merhūmuñ Maḳbūl Ġazellerindendür” başlığı altındadır.

2. Gülinden gülbüninden ‘ālemüñ ‘uzlet viren ḫalḳa
   Cemāl-i dil-pesend gider nihāl-i ser-bülendüñdür

3. Cefā ṭaşuñ atup incinme yār itdükçe düşnāmı
   Gerek sögsün gerek dögsün göñül ḫoş ṭut efendüñdür

4. Sevüp her bir sitemkārı şikāyet itme ṭāli‘den
   Seni ey dil eden rüsvā-yı ‘ālem kendü kendüñdür

5. Naẓar ḳıl ‘Ulvī’ye şāhum ḳapuñda bunca yıldur kim
   Ġarībüñdür faḳīrüñdür ḳuluñdur derdmendüñdür

51.

Nev‘ī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Bir göz mi var ki ‘āşıḳ-ı bīmāruñ olmaya
   Bir dil mi ḳaldı dār u giriftāruñ olmaya

2. Dīvāne oldı her biri zencīre çekdi āb
   Bir serv yoḳ ki bende-i reftāruñ olmaya

3. Mir’āt içinde gördi senüñ ‘aks-i rūyuñı

2.‘ālemüñ: gülşenüñ D. // gider: güle D.

3.Gerek sögsün gerek dögsün: Gerek döksin gerek söksin D.

5. şāhum ḳapuñda: ḳapuñda şāhā D.

(51)

Mertol Tulum, M. Ali Tanyeri, *A.g.e*, s.477.

1. ‘āşıḳ-ı bīmāruñ: ‘āşıḳ-ı dīdāruñ D.

Çeşmüñ iki gözüm nice bīmāruñ olmaya

4. Sen Yūsuf-ı zamān u göñül müşterī-cenāb
   Mümkün midür efendi ḫarīdāruñ olmaya

5. Nev‘ī gibi mey-i hevesünle ḥabābveş
   Bir ser mi ḳaldı mest ü hevādāruñ olmaya

[21b]

52.

Belīġī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Dilümüz añlayamaz ṣūfī bizüm ḳāl ehli
   Bī-zebān söyleşelüm varsa bir ḳāl ehli

2. Salṭanat faḳr ile faḫr itmek imiş ‘ālemde
   Ne bilür ḳadrin anuñ memleket ü māl ehli

3. Vazgel ‘aḳl ile sen yār olımazsın ey dil
   Ehli var başḳa anuñ da be hey abdāl ehli

4. Cānı cānān yolına virmede ihmāl itme

---

4. Yūsuf-ı zaman: Yūsuf-ı cemal D.

(52)

Yunus Kaplan, “Belîgî ve Divançesi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 22, İstanbul, 2019, s.434.

* Mecmuada *A.g.e.*’de yer alan 3. beyit bulunmamaktadır. Eksik beyit şöyledir:

“İledür ḫalvetine ḥīle ile ṣūfī şarāb
Görmedüm dünyede anuñ gibi bir āl ehli”

1. ḳāl: ḥāl D.

3. *A.g.e.*’de 4.beyittir.

İremez menzil-i maḳṣūdına ihmāl ehli

5. Her dem āl ile Belīġī öper ol serv ayaġın
   Görmedüm ḫūn-ı sirişküm gibi bir āl ehli

53.

Āhī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Derd ü ḥasret bu degül kim ola fürḳat bāḳī
   Derd odur kim ben ölem ḳala bu ḥasret bāḳī

2. Cān çıḳınca hele ḫidmeti ben eksük ḳomadum
   Eger ölmezsem efendi yine ḫidmet bāḳī

3. Sīneden geçdi müjeñ zaḫmı ṭurur dilde henüz
   Çıḳdı peykānı velī ḳaldı cerāḥat bāḳī

4. Bī-vefādur bu felek 'ışḳ u maḥabbet çoġ olur
   Ne ḥüsün sende ne ḫod bende maḥabbet bāḳī

5. Ṣoḥbeti var mey-i nāb ile bu gün Āhī'nüñ
   Yüri iy ṣūfī senüñle yine ḫidmet bāḳī

---

4. *A.g.e.*'de 5.beyittir.

5. *A.g.e.*'de 6.beyittir.

(53)

Mustafa S. Kaçalin**,** *Âhî Dîvânı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10590,ahidivanimustafakacalinpdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, s.60.

2. ḫidmeti:ḫidmetde D.

5. Āhī'nüñ:yārānuñ D. // ṣūfī: āhī D. / ḫidmet: ṣoḥbet D.

[22a]

54.

Ḥayretī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz
   Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz

2. Bundan artuḳ daḫı vuṣlat nice olur ‘ālemde
   Bir gök altundayız ol māh ile dāyim ikimüz

3. Āşinālardan eger kimse ṣorarsa ḥālüm
   Aġlamaḳdan gözinüñ yaşını baḥr itdi diñüz

4. Zāhidā gül gibi baş üzre dutarlar yir olur
   Gelmezüz gerçi ki bir çöpçe senüñ gözüñe biz

5. Ḥayretī ḫaste-dile geldi ġammuñ yār oldı
   Ḳomadı gūşe-i miḥnetde ġarībi yalıñuz

55.

Ḥayretī

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1. Dil-teşneyem İlāḥī āb-ı zülāle irgür

(54)

Mehmet Çavuşoğlu, M.Ali Tanyeri, *A.g.e.,* s.216.

(55)

A.e, s.186.

Fürḳat şebini ya‘nī rūz-ı viṣāle irgür

2. Nūr-ı cemālüñ ile ḫākister olmadın ten
   Dīdār ḥaḳḳı yā Rab nūr-ı cemāle irgür

3. Bu mihr-i cānı ḳurtar ḳoma küsūf-ı ġamda
   Maḳṣūd kevkebini burc-ı kemāle irgür

4. Bu dehr-i dūn elinden ḫāke berāber oldum
   Ḳaldur elüm alup ol tāze nihāle irgür

5. Ẕevḳ u ṣafā ile ḳıl bī-hūş Ḥayretī'yi
   Ey sāḳī-i maḥabbet gel bir piyāle irgür

[22b]

56.

Faẓlī

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Dāne-i gendüm gibi derd ile zerd oldı beñiz
   Murġ-ı ġam ṣayd itmede dām-ı cihānda bir begiz

2. Kimsenüñ ey tīr-i dilber ḳatline göz dikmeñüz

1.şebini: şebinde D.

2. nūr-ı cemālüñ: nār-ı celālüñ D.

(56)

Mustafa Özkat, *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin),* YL Tezi, Marmara Üniversitesi TAE, İstanbul, 2005, s.114.

* Bu gazel, *a.g.e.*'de "Mücennes Ġazel-i Muṣarra'" olarak zikredilmektedir.

1.Murġ-ı ġam: Murġ-ı dil D. / bir begiz: bu beñiz D.

Sīneye dik tīrüñi olsun cihānda dikmeñiz

3. Tīr-i dil Ḳaradeñiz'dür gözlerümdür Aḳdeñiz
   Ḫūn-ı dil aḳarsa çeşmümden revādur aḳ deñiz

4. Olalı sen āşinādan pādişāha bende
   Yüz sürdi mihr o mehüñ ḫāk-ı derine…

57.

ʻUlvī

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Şarāb-ı laʻlüñi nūş eyledüm ḫāṭırda ġam n'eyler
   Ṣafā kesb idecek demler-durur dilde elem n'eyler

2. Sen dilber sifālinden mey içmek ʻāşıḳa düşmez
   Gedā-yı bī-nevā destünde sāḳī-i cām-ı cem n'eyler

3. Cihānuñ ṭumṭurāḳından ne ẕevḳ alsun dil-i ʻışḳ
   Şeh-i iḳlīm-i ʻışḳa leşker ü ṭabl ü ʻalem n'eyler

4. Derūn-ı sīneden gūş itdiler āh-ı ciger-sūzum
   Benümçün dögünüp defler egilüp dem-be-dem n'eyler

---

2. *A.g.e.*'de 4. beyittir.

3.Tīr-i dil: Tīre-dil D. // aḳarsa çeşmümden: çeşmümden aḳarsa D. / *A.g.e.*'de 2. beyittir.

4. Olalı sen āşinādan pādişahā bende/ Yüz sürdi mihr o mehüñ ḫāk-ı derine: Olalı sen āşinādan dūr şāhā bendeniz/ Dürr-i dendānuñ ġamından yaşum itdim ben deñiz D. (Bu beytin, gazelde eksiklik veya yanlışlık olduğu için diğer beyitlerle redifi aynı değildir.)

(57)

Ulvî Divanı'nda bu gazel yer almamaktadır.

5. Nihāl-i bāġa baḳmaz serv-ḳaddüñ vaṣf ider ‘Ulvī
   Şu söz kim levḥ-i dilde yazalar aña ḳalem n’eyler

[23a]

58.

Ḫayālī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ḫalṭ olduġına kāh-ı ġam ile ezel gilüm
   Şāhid bu rūy-ı zerdüm ile tende her ḳılum

2. Dil soḳdı tīrüñ aġzına ey ḳaşları kemān
   Peykānlaruñla anuñ içün dilleşür dilüm

3. Ben ẕerre eylesem işigüñde senüñ ḳarār
   Eflāḳ olurdı gün gibi ey māh menzīlüm

4. Ekdüm yoluñda toḫm gibi dāne dāne eşk
   Āḫir bu yolda kendüme derd oldı ḥāṣılum

5. Başum ayaġum altına ḳorşam Ḫayāliyā
   Ol naḫl ḳaddi mīvesine irmeye elüm

59.

Ḫayālī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

(59)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Divanı*, s.279.

1. Eşküm sitāresin ṣalalı ayaġa gözüm
   Sen meh-liḳā yanında benüm düşdi yıldızum

2. Ben itmezem miyānuñ içün ḳılca ḳīl ü ḳāl
   Aġzuña yoḳdur ey yüzi gün ẕerrece sözüm

3. Bir ṣūret ile saña geçüpdür beni raḳīb
   Yanuñda anuñ için aġ olmaz ḳara yüzüm

4. Nevrūz-ı ḥüsnüñe ireli ḫaṭṭ-ı misk-bār
   Oldı berāber ey gice ile gündüzüm

5. Yāruñ yolında ḫāk olur-ısam Ḫayālī ben
   Kuḥl idine gözine her ehl-i naẓar tozum

[23b]

60.

Ḫayretī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Melāḥat meclisinde leblerüñ ṣahbā-yı al oḫşar
   Leṭāfet gülşeninde sözlerüñ āb-ı zülāl oḫşar

2. Elif kim sīneme ḳaddüñ ḫayāliyle çekilmişdür
   Maḥabbet būstānında henüz bitmiş nihāl oḫşar

3. Benüm bu tāze tāze dāġ ile gūyā ṣınuḳ göñlüm
   Ḳaranfillerle zeyn olmış şikeste bir sifāl oḫşar

---

1. Eşküm: eşkin D.

4. Ey: ey perī D.

4. Henüz ḫāk ile oynar eglenürler ṭıfl-ı nādāndur
   Şu kim defʿ-i melāl içün alup destine māl oḫşar

5. Bulımaz dāmen-i zülf-i nigāra dest-res herkes
   Anı ey Ḥayretī ya şāne ya bād-ı şimāl oḫşar

61.

Ḫayretī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1. Erbāb-ı ʿışḳa pīşe hemān her gün āh imiş
   Her bir nefes ki āh ile geçmez günāh imiş

2. Sevdā-yı ʿışḳ yoġ ise başuñda ṣūfiyā
   Bu ḳara ṣarduġuñ ne belā-yı siyāh imiş

3. Her ḫāce-i zamāne birer ehl-i iḥtiyāç
   Her bir faḳīre baḳdum idi pādişāh imiş

4. Bir şehsüvāra ḫalḳa-be-gūşam ki atınuñ
   Her bir nişān-ı naʿli birer secdegāh imiş

5. Cehd eyle ʿışḳa ḳul olıgör Ḥayretī ki anuñ
   En kem gedāsı ḫusrev-i gerdūn-penāh imiş

[24a]

62.

(62)

Hecrī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ḫaṭ-ı lebüñ ki ḳūt-ı revāndan ḫaber virür
   Gūyā ki Ḫıżr çeşme-i cāndan ḫaber virür

2. Ey ney defüñ ne-y-idügini çengden işit
   Bī̇r pī̇rdür ki devr ü zamāndan ḫaber virür

3. Şeydā göñül dehānuñı vaṣf itse gūyiyā
   Dīvānedür ki ġā‘ib olandan ḫaber virür

4. Eṭrāfumı deñiz gibi ḳuşatdı ḳan yaşum
   Yāre refī̇k ḥālümi ḳandan ḫaber virür

5. Ḫalvetde ṣūfī̇ itdügini Hecriyā bugün
   Bi’llāh gör utanmadın andan ḫaber virür

63.

Yaḥyā

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Uçurdum murġ-ı cānı āşiyān-ı ‘ālem-i tenden
   Ḫalāṣ oldum ġam-ı hicrān ile ġavġā-yı düşmenden

Ömer Zülfe, *Hecrî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2010, s.99.

(63)

Esra Bozyiğit, *A.g.e.*, s. 607.

1. düşmenden: ‘ālemden D.

2. Ben ol serv-i revāna āḫiret ḥaḳḳın ḥelāl itdüm
   Ḳıyāmetde daḫı rencīde-ḫāṭır olmaya benden

3. Uyurken öpmek olurdı seni ey ġonca-leb ammā
   Elüm varmaz benüm bir gül ḳoparmaḳ bu gülşenden

4. Nigārā naḳş-ı taṣvīrüñ gözümden olmadı ḫālī
   Ḫayālüñ gitmedi bir laḥẓa bu cāy-i mu'ayyenden

5. Bulınmaz bī-vefā dünyāda bir gün yüzlü ey Yaḥyā
   Sen andan rāżı vü şākīr olasın ol daḫı senden

[24b]

64.

Şem'ī

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1. Çün işiginde yārüñ ben ḫaksāre yir yoḳ
   Bildüm ki yirde gökde hergiz ḳarāra yir yoḳ

2. Bu şerḥa şerḥa sīnem göynüklerüñle pürdür

---

2. olmaya: olmasun D.

3. ḳoparmaḳ: ḳoparmaġa D.

4. nigārā naḳş-ı taṣvïrüñ: nigār-ı naḳş-ı taṣvīrüñ D. // gitmedi: çıḳmadı D.

5. rāżı vü şākīr: şākïr ü rāżı D.

(64)

Murat A. Karavelioğlu, *Şem'î Divanı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2014, s.187.

*Mecmuada, *A.g.e.*'deki 2. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

"*Deryā-yı eşk-i çeşmüm arż itdi mācerāyı*
Ol serv-i nāz geldi didi kināre yir yoḳ"

2. göynüklerüñle: göynüklerümle D. / *A.g.e.*'de 3. beyittir.

Dāġ-ı cefāya hergiz ey māh-pāre yir yoḳ

3. Sensüz ḥayāt-ı ‘ömrüm ġāyetde müşkil ancaḳ
   Gel hey ḳıyāmetüm gel bu intiẓāra yir yoḳ

4. Deryā-yı eşk-i çeşmüm yir gök götürmez oldı
   Mihrüñle yirde gökde ben ḫor ü zāra yir yoḳ

5. Şehrinde ol perīnüñ ṣıġmaz selāmet ehli
   Şem‘ī melāmet ol kim nāmūs u ‘āra yir yoḳ

65.

Ḫulūṣī

Fe‘ilātün (Fā‘ilātün) Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün (Fa‘lün)

1. Fem midür ġonçe midür la‘l-i şeker-nāb nedür
   Diş midür jāle midür ol dürr-i nā-yāb nedür

2. Ruḫuñ āyīnesinüñ ‘aksi midür ey meh-rū
   Gökde her gün görinen mihr-i cihān-tāb nedür

3. Ḫam ebrūsını bir kere temāşā itsek
   Zāhidā añmaz idük mescid ü mihrāb nedür

---

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. Deryā-yı eşk-i çeşmüm: Āhümle eşk-i çeşmüm D. / oldı: ey meh D. / *A.g.e.*’de 2. beyittir.

5. *A.g.e.*’de 6.beyittir.

(65)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

4. Ḫaṭ-ı müşgīnüñ oḳur ṣafḥa-i ruḫsāruñda
   Ṭıfl-ı dil bilmez iken ḳıl ḳadar i‘rāb nedür

5. Merḥamet eyle Ḫulūṣī’ye görüp ḫūn-ālūd
   Eşk-i çeşminden aḳan bu dür-i nāyāb nedür

[25a]

66.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ġoncalar içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ
   Ya‘nī seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ

2. Ḳandasın nerde gel ey āfet-i devrān görelüm
   Nice bir öpe ḳuça görişe ṭavḳ u kemerüñ

3. Revnaḳ-ı ḥüsñe ḫalel virmez o ḫaṭṭ-ı müşgīn
   Arturur belki şeb-i tār şu‘ā‘ın ḳamerüñ

4. ‘Āşıḳa kuḥl-i cilā yāruñ ayaġı tozıdur
   Ḥāşılı bendesiyüz ‘ārif-i ṣāḥib-naẓaruñ

5. Zāhidā rind-i ḫarābāta ineñ ta‘n itme

---

(66)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.*, s.197-198.

*Bu şiir, yayımlanmış divanda 7 beyittir. Mecmuada 6. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“Cümle tedbīr pes-i perdeden üstāduñdur
İḫtiyārī mi ṣanursın ḫarekātın suverüñ”

2. *A.g.e.*’de 3.beyittir.

3. *A.g.e.*’de 2.beyittir.

Var ise ẕerre ḳadar sırr-ı ḳażādan ḫaberüñ

6. Şi‘r-i Bāḳī’ye ḳulaḳ ṭuṭmasa zāhid ne ‘aceb
   Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüñ

67.

Bāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ḳaddüñ nihāli hem-ser-i serv-i sehī degül
   Tūbāyı alma sāyeñe ol kūtehi degül

2. Kevn ü mekānı şevḳ-ı ruḫuñ şöyle ṭutdı kim
   Ḫūrşīdi kimse ẕerreye şaymaz mehi degül

3. Sultān-ı çār-bāliş-i iḳlīm-i dehre dil
   Kemter gedānı beñzedemez sen şehi degül

4. Meclisde būseñe ṭolaşur şöyle añların
   Cāmun efendi bir ġarażı var tehī degül

5. Bāḳī peleng-i ḳulle-i kūhsār-ı ‘ışḳdur
   Sālūs u zerḳ pīşesinüñ rübehi degül

[25b]

68.

5. *A.g.e.*’de 7. beyittir.

Esra Bozyiğit, *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Nesre Çeviri-Sözlük),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2021, s.669-670.

Taşlıcalı Yaḥyā

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Bu gice gelmez iseñ va‘de-i ferdā eyle
   Bir ḫoş-āmedle beni bārī tesellā eyle

2. Ey perī göñli almaḳdan ise cānumı al
   Odlara yaḳ bu göñül şehrini yaġmā eyle

3. Zāhidüñ öykesine uġrasa ṣūfī yiridür
   Aña kim didi ki var mescide ġavġā eyle

4. Sāḳiyā ‘āşıḳ-ı bī-çāre vü āvāreleri
   ‘Işḳ cāmın içirüp ḫalḳa temāşā eyle

5. Sen Mesīḥā lebüñ ölümlüsidür sulṭānum
   Gel e Yaḥyā ḳuluñı bir gice iḥyā eyle

69.

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Fitneye āġāz idelden ġamze-i cādūlaruñ
   Geh görinür gāh görinmez hilāl ebrūlaruñ

2. Baḳmasa yıllarca nāhīdüñ yüzine ġam yimez
   Ayda bir kez ḫāl-i ruḫsārın gören meh-rūlaruñ

---

2. göñli: ‘aḳlumı D.

3. Vā‘iẓüñ:Zāhidüñ D. / *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. ‘āşıḳ-ı divāne vü āvārelere: ‘āşıḳ-ı bī-çāre vü āvāreleri D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. Yüzleri böyle ḳararmazdı eger ey māh-rū
   Āfitāba ṭapmayaydı ṭurra-i hindūlaruñ

4. Ḫurrem olsa ġam degül eşk-i revānum görse yār
   ʻĀdeti tefrīḥ-i rūḥ itmekdür aḳarşularuñ

5. Ḫurdeler geçmiş-durur dendānuñ evṣāfında kim
   Ḫāme-i Bāḳī delüpdür baġrını lüʻlülerüñ

[26a]

70.

Bāḳī

Mefʻūlü Fāʻilātü Mefāʻīlü Fāʻilün

1. Cām-ı şarāb laʻl-i lebüñ mübtelāsıdur
   Şol büseler kim andan alur ḳan bahāsıdur

2. Rişteyle bağlayup lebin ol şūh didi kim
   Mihmān-ı ḫon-ı vaṣluma bu diş kirāsıdur

3. Ḫaṭṭ-ı ruḫuñ ki daḫı ḥicāb-ı feżā'dadur
   ʻIşḳ ehlinüñ efendi görinmez belāsıdur

4. Bālā-yı ser-nişīmen-i şehbāz-ı ʻışḳdur
   Farḳumda naʻl ṣūreti şāhīn yuvasıdur

---

(70)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.*, s.109.

3. feẓā'dadur: hafādadur D.

5. Bāḳī suḫanda saña bu gün hem-cenāḥ yoḳ
   Tab‘-ı bülendüñ evc-i belāġat hümāsıdur

71.

Bāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Kaşuñ añılsa ġurre-i ġarrā ḳulaḳ çeker
   Ḥaḳḳā budur ki ḥüsnüñe dünyā ḳulaḳ çeker

2. Māh-ı ‘ālem ki menzili evc-i hevādadur
   Reftāra gelse ol ḳad-i bālā ḳulaḳ çeker

3. Saḥn-ı çemende ṣubḥ-dem açılduġı bu kim
   Ḥüsnüñ güline ġonca-i ra‘nā ḳulaḳ çeker

4. Ṭāḳ-ı felekde hāle degüldür o mehveşüñ
   Mihr-i ruḫına çarḫ-ı mu‘allā ḳulaḳ çeker

5. Bāḳī ḳayırmaz olsalar a‘dā zebān-dırāz
   Aduñ añılsa cümle eḥibbā ḳulaḳ çeker

[26b]

72.

---

(71)

A.e., s.143-144.

*Yayımlanmış divanda bu şiir 7 beyittir. Mecmuada 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Şemşīr-i dest-i ḳahruña Cemşīd baş eger*
Naʿl-i semend-i ‘azmüñde Dārā ḳulaḳ çeker
Keştīde bādbān u su içre ṣadef degül
Emvāc-ı baḥr-i eşküme deryā ḳulaḳ çeker”

Bāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Eser āhum yili kūyuñda cism-i nātüvān ditrer
   Çemen saḥnında gūyā bāddan berg-i ḫazān ditrer

2. Göñül bir nāzük-endāmuñ viṣāli ḥonın özler kim
   Teni pālūde-i ter gibi degseñ bir zamān ditrer

3. Ḳamer cāmı bu eyvān üzre dā’im ṣınduġı bu kim
   Ṣadā-yı top-ı āhumdan zemīn ü āsmān ditrer

4. Şu māhī gibi kim ḫāk üzre düşmiş ṣudan ayrılmış
   Zülāl-i tīġ-i dil-berden cüdā cismümde cān ditrer

5. Mey-i dūşīneden Bāḳī yine maḫmūra beñzersin
   Elüñde ṭurmayup cām-ı şarāb-ı erġavān ditrer

73.

Bāḳī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

---

4. cismümde: cismünde D.

(73)

A.e., s.122.

*Bu şiir, yayımlanmış divanda 7 beyittir. Divan’daki 4 ve 6.beyitlere mecmuada yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“‘Işḳ ehline ṣol cāmı ṣunar sāḳī-i la‘lüñ
Kim aḳla cilā ḳalbe ṣafā rūḥa ġıdādur

Va’llāhī ġazel söylemeden çoökdan usanduḳ
Maḳṣūd hemān ḥāside bir pāre ezhār”

1. Cānāne cefā ḳılsa n’ola cāna ṣafādur
   Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur

2. Her tāc olamaz faḳr u fenā şāhına ser-tāc
   Terk ehlinüñ ey hˇāce biraz başı ḳabadur

3. İzüñ tozına sürdi yüzin āyineveş dil
   Maḳṣūd benüm pādişehüm kesb-i ṣafādur

4. Hep derd ü belādur güzelüm ‘ışḳ u maḥabbet
   ‘Ālemde hemān mihr ü vefā ḥüsn-i edādur

5. Sāḳī mey-i Bāḳī’yi getür bezme ṣafā vir
   Çün kār-ı cihān ‘āḳıbetü’l-emr fenādur

[27a]

74.

‘Ulvī

Fe‘ilātün (Fā‘ılātün) Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün (Fa‘lün)

---

4. *A.g.e.*’de 5.beyittir.

5. *A.g.e.*’de 7.beyittir.

(74)

İsmail Çetin, *A.g.e.*, s.283.

* Yayımlanmış divanda bu gazel 8 beyittir. Mecmuada divandaki 5,6,7. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Dil-i pervānemi varduḳda saña yaḳma didüm*
Didi pervāne olan yana gelür yana gider

Tīġ-i ḫūn-rīzi ṣalur çeşmüme her dem ‘aḳsüñ
Ḳızılırmaḳ gibidür baḥr-ı fırāvāna gider

Üstüḫˇānlar iletür cān işigüñ itlerine
Beñzer ol ni‘mete cem‘iyyet-i dīvāna gider”

1. Bir niçe ‘āşıḳı gördüm der-i cānāna gider
   Mūrlardur çekilüp taḫt-ı Süleymāna gider

2. ‘Azm ider kūyına dil ḫāk-i rehin almaġ içün
   Kuḥl içün ḫāceye beñzer ki Ṣıfāhān’a gider

3. Nāz ile ḫāne-i aġyāra ḳaçan varsa nigār
   Ṣanuram Yūsuf-ı Mıṣrī gibi zindāna gider

4. Gitme yabana disem yār ider baña ‘inād
   Ne ḳadar sa‘y ider isem aña yabāna gider

5. Dik gelür serv-i çemen dil uzadur bülbül-i bāġ
   Yārsuz ‘Ulvī ḳaçan gülşene seyrāna gider

75.

Ṣun‘ī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Gülzār-ı ruḫında o şehüñ gül güle söyler
   Sünbül ṣaçı bāġında anuñ sünbüle söyler

2. Ṭolarsa maḥalleñ n’ola üftādelerüñle
   Gülşende çü bülbül ṣanemā bülbüle söyler

---

1. çekilüp: çekilür D.

3. Yūsuf-ı Mıṣrī:Yūsuf-ı Ken‘ān D.

4. seḥī: pend D.

5. *A.g.e.*’de 8. beyittir.

3. Ṣoḥbetde müdām aġlamasun küsmedi sāġar
   Ey sākī sürāhi hele bāri güle söyler

4. Ḳan aġladuġını ġonca gibi baġrumuñ ey gül
   Meclisde ḳulaḳ ṭut ki saña bülbüle söyler

5. Ṣun‘ī saña derdin n’ola aġlarsa ḳapuñda
   Gülşende çü aḥvālini bülbül güle söyler

[27b]

76.

Emrī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Yārsuz bu cihānda n’eylersin
   Güli yoḳ gülsitānda n’eylersin

2. Ey göñül murġı yüce pervāz it
   Bu türāb āşiyānda n’eylersin

3. Tīr-i āhuñ gibi felekden geç
   Lā-mekān ol mekānda n’eylersin

4. ‘Işḳ-ı Leylā’yı iste göñlüñde
   Hāy Mecnūn yabanda n’eylersin

5. Çünki ‘āşıḳ degülsin ey Emrī
   Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin

77.

Emrī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ṭop-ı ġabġabla ḳal‘asın cānuñ
   Yıḳmaġa ḳıl paranḳı müjgānuñ

2. Giceyi gündüze ḳatup geliyor
   Ruḫuña ḫaṭṭ-ı ‘anber-efşānuñ

3. Ḳatı āhen-dil imiş ey kaşı yā
   Sīne zaḫmın acıtdı peykānuñ

4. Dehenüñ hoḳḳasındaki dürden
   Diş şırıtmadı hīç dendānuñ

5. Emrī ġonca lebine öyküdi
   Aġzını ḳana yudı bād anuñ

[28a]

78.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ṭāli‘ümde bu göñül her kime kim mā’il olur

---

(77)

M.A,Yekta Saraç, *A.g.e.,* s.157.

3. *A.g.e.*’ de 4.beyittir.

4. şırıtmadı: şiritmedi D. / *A.g.e.*’ de 3. beyittir.

(78)

Ali Nihat Tarlan, *Hayali Beg Divanı*, s.123-124.

Göremez bir gün anuñ māh-ı cemālin yıl olur

2. Rūzigār itdi belā mevcini çeşmümde ‘ayān
   Acılıḳlar çeker o kimse ki deryā-dil olur

3. Bu ḳadar dāne-i encümle bitürmez bir kāh
   Ḫırmen-i sebzi sipihrüñ nice bī-ḥāṣıl olur

4. Oḳ gibi egri varur yā gibi egri iremez
   Menzil-i ‘ışḳı nigāruñ ne ‘aceb menzil olur

5. Ġayrıya mihr ü vefā ola Ḫayālī’ye cefā
   Ey şeh-i mülk-i melāḥat buña kim kā’il olur

79.

Şem‘ī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ey beli ince vü lebi ġonca
   Bana oldı ḫayālüñ eglence

2. Göricek yāri cāme-ḫābında
   Ṣanuram uġradum yatur gence

3. Ḫırmen-i sebzi: Mezra‘-ı sebzi D.

(79)

Murat Ali Karavelioğlu, *A.g.e.*, s.219-220.

2. Göricek: Bulıcaḳ D.

3. Vaṣf idelden miyān u kākülüñi
   Sözlerüm oldı inceden ince

4. Nice Rüstem'leri zebūn eyler
   Ṭutamaz kimse 'ışḳ-ıla pençe

5. Kimse ṭa'n eylemezdi ṣūfīye
   Şem'iyā depreneydi ḥālince

[28b]

80.

Bāḳī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Ṭutalum mihri görem ṭal'at-i dilber yirine
   Kime dil bağlayam ol zülf-i mu'anber yirine

2. Giceler ṣanma sipihr üzre ḳamerdür görinen
   Cānumuz 'aksi geçer mihr-i münevver yirine

3. Yār işiginde raḳībüñ yirin umma ṣūfī
   Bağlamaz kimse seni ol ḳapuda ḫar yirine

5.Kimse ṭa'n eylemezdi ṣūfīye: Kimse ṭa'n eylemezdi ṣūfīye ger D.

(80)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.*, s.260-261.

*Yayımlanmış divanda bu gazel 7 beyittir. Mecmuada divandaki 3. ve 5. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Görmese yār ġazabnāk olıcaḳ aġyārı*
Ḫışm idüp 'āşıḳın āzārlar itler yirine

Isınurdum yirüme nār-ı firāḳa nisbet
Ben olaydum eger āteşde semender yirine"

4. Ḳafes-i ġamda n’ola ḳaldum ise ṭūṭīvār
   Vaṣf-ı la’lüñ hele aġzumda ya şekker yirine

5. İşigüñ ṭaşı ile ḫāk-i ḥarīmüñ besdür
   Bāḳī-i ḫaste-dile bāliş ü bister yirine

81.

Bāḳī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Göñül her naġme kim çeng-i ġamuñda iḫtirā‘ eyler
   Ḳoyup elden felekde zühre sāzın istimā‘ eyler

2. Güzeller ‘ışḳına soḥbetde sūfī çalġusuz oynar
   Velī her bilmeyen eyle ṣanur anı semā eyler

3. Yola ‘azm itmiş ol serkeş baña yā hū dimez
   Çeküp atı başın aġyār ile ṭurmış vedā eyler

4. Beni da‘vāyı ḳatlüñden murāduñ baş u cān ise
   Yoluña hey benüm ‘ömrüm senüñle kim nizā‘ eyler

5. Ṣaçuñ tārına peyveste ḳılursa rişte-i cānı
   ‘Alā’iḳden geçüp Bāḳī cihāndan inḳıtā‘ eyler

---

(81)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.*, s.110-111.

2. ‘ışḳına: şevḳıne D.

3. dimez: dimez bir kez D.

[29a]

82.

Raḥmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Şekl-i ebrū-yı siyāhı ruḫ-ı cānān üzre
   Gūyiyā besmeledür sūre-i Raḥmān üzre

2. Ḥasret-i la‘lüñ-ile merdümek-i dīdelerüm
   İki noḳṭa gibidür kim yazılur ḳan üzre

3. *Enbeta’llāhu nebāten ḥasenen* [232]yazdı ḫaṭuñ
   Ḫaṭ-ı Yāḳūt-ıla ser-çeşme-i ḥayvān üzre

4. Her ne tīri ki dile gönderesin ey ḳaşı yā
   Ṣadr-ı sīnemde aña yir iderin cān üzre

5. Devlet-i dehre irürse n’ola her dūn u denī
   Dīvler gāhī çıḳar taḫt-ı Süleymān üzre

83.

---

(82)

Mustafa Erdoğan, *Bursalı Rahmî ve Dîvanı*, s.275.

[232] “Allah güzel bir şekilde bitkileri çıkardı.”

5. Yayımlanmış divanda bu beyit: “Ḫāme-i zerle yazarsa yiridür kātib-i sun‘/ Raḥmiyā bu gazelüñ safḥa-i devrān üzre” şeklindedir ama yine dipnotta başka bir mecmuada “Devlet-i dehre irerse n’ola her dūn u denī / Dīvler gāhī çıḳar taḫt-ı Süleymān üzre” yazdığını söylenir.

(83)

Mustafa Erdoğan, *A.e,* s.250.

* Divan’daki 2. beyte mecmuada yer verilmemiştir: “*Şeh-perüm ṣalṣam söyinür ṣarṣarından şem‘-i māh/ Bezm-i şevḳ-ı yārda şol āteşīn pervāneyin*”

Raḥmī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṭāḳ-i Ḳaṣrı n’eyleyin ben ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin
   Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin

2. Ẕevḳ iden keyfiyyet-i ḥālüm olur ġāyetde mest
   Sāḳī-i bezm-i ḳażā destinde bir peymāneyin

3. Ehl-i tecrīdem çerāġ-ı bezmüm olmışdur şihāb
   Ṭārem-i a‘lāda Īsā ile hem-kāşāneyin

4. Her ġubārumdan bir ḳaḳnüs olup nālān ider
   ‘Işḳ nārında varup ḫākister olup yanayın

5. Yapdı Şīrīn ḳaṣrını Ferhād gerçi Raḥmiyā
   Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin

[29b]

84.

Ḫayālī

Mef‘ūlü Fā‘īlātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ey ḫaṭṭ-ı yār her ṭarafa nāmeyi ṭaġıt

1. neyleyin: neyleyem D. / ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin: sāḳīn-i vīrāneyin D.
2. *A.g.e.*’de 3.beyittir.
3. *A.g.e.*’de 4.beyittir.
4. *A.g.e.*’de bu beyit yoktur.
5. ḳomaz: ḳomazın D.

‘Uşşāḳuñ işi bitdi bu hengāmeyi ṭaġıt

2. Eşcār-ı kūhsār baña ḳol ṣalup didi
   ‘Uryān-ı ‘ışḳ olup bize gel cāmeyi ṭaġıt

3. Bir noḳṭanuñ ḥaḳīḳatidür çün ḥurūf-ı kevn
   Ey ḫāce ‘ārif ol varaḳ u ḫāmeyi ṭaġıt

4. Gül mevsiminde bādeye fetvā dilerse ḫalḳ
   Eknāf-ı dehre bir niçe ‘allāmeyi ṭaġıt

5. Şāh ol Ḫayālī kişverine muṭma‘innenüñ
   Tīġ-i himemle ‘asker-i levvāmeyi ṭaġıt

85.

Ḫayālī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Bir ‘āleme irmiş-durur erbāb-ı ḫarābāt
   Kim düşde daḫı görmez anı ehl-i münācāt

2. Mey telḫ olıcaḳ ḥālet olur anda ziyāde
   ‘Işḳ ehline yeter bu ḳadar keşf ü kerāmāt

3. Ārām idemez dil göricek ṣāġarı pür-mey
   Ḫūrşīdi göricek n’ola raḳṣ eylese ẕerrāt

---

(85)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s.113.

1.düşde: duşda D.

4. Ferzīn gibi kec-revligi ḳo naʿt-i zemīnde
   Çarḫ itse gerekdür seni bir luʿb ile şehmāt

5. Sevdā-yı cihānı ḳoma göñlüñde Ḫayālī
   Ol Kaʿbe-i ʿulyāyı niçün mesken ider Lāt

[30a]

86.

Necātī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1. Çıḳalı göklere āhum şereri döne döne
   Yandı ḳandīl-i sipihrüñ cigeri döne döne

2. Ayaġı yir mi baṣar zülfüñe ber-dār olanuñ
   Ẕevk u şevḳ ile virür cān u seri döne döne

3. Şām-ı zülfüñle göñül Mıṣr'ı ḫarāb oldı diyü
   Saña iletdi kebūter ḫaberi döne döne

4. Sen olasın diyü yir yir aşılup āyineler

---

4. naṭʿ-ı zemīnde: naṭʿ-ı felekde D.

(86)

Ali Nihat Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.433-434.

*Yayımlanmış divanda bu gazel 7 beyittir. Mecmuada, divandaki 4. ve 5. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Kaʿbe olmasa ḳapuñ ay ile gün leyl ü nehār*
Eylemezlerdi ṭavāf ol güẕeri döne döne

Sen durup raḳs idesen ḳarşuña ben boynum egem
İne zülfüñ ḳoca sen sīm-beri döne döne"

Gelene gidene eyler naẓarı döne döne

5. İy Necātī yaraşur muṭribi şeh meclisinüñ
   Raḳṣ oḳuyup bu şi‘r-i teri döne döne

87.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Çıḳar eflāke derūnum şereri döne döne
   Dökilür ḫāke yaşum kaṭreleri döne döne

2. ‘Āşıḳ-ı ḫaste-dilüñ nite ki fānūs-ı ḫayāl
   Nār-ı ‘ışḳuñla yanupdur cigeri döne döne

3. Pister-i ġamda gözüm giceler uyhu görmez
   İderin ṣubḥa degin nāleleri döne döne

4. Īd-gāhuñ göreyin iñlesün ol dolābı

---

4. *A.g.e.*’de 6. beyittir.

5. Raḳṣ oḳuyup: Raḳṣ urup oḳuya D. / *a.g.e.*’de 7. beyittir.

(87)

Sabahattin Küçük, *A.g.e*, s.184.

*Yayımlanmış divanda bu gazel 8 beyittir. Mecmuada divandaki 4,6,7. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Zevraḳ-āsā ġam-ı ‘ışḳuñla yaşum gird-ābı*
Ġarḳ idüpdür sanemā çeşm-i teri döne döne

Īdgāhuñ göreyin iñlesün ol dūlābı
İle seyr itdürür ol sim-beri döne döne

Ṭolaşaldan rūḥı şem‘ine dil-i ser-geşte
Yaḳdı pervāne-sıfāt bāl ü peri döne döne”

İle seyr itdürür ol sīm-beri döne döne

5. Ḳaṭre-i eşkine öyküṅdi diyü Bāḳī'nüñ
Çarḫ-i ḥakkāk yonupdur güheri döne döne

[30b]

88.

Necātī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Gül ruḫlarında zülf-i perīşān girih girih
Bāġ-ı iremde sünbül ü reyḥān girih girih

2. Sīnemde ġuṣṣa-i ser-i zülfüñ gürūh gürūh
Boynumda rişte-i teb-i ḥicrān girih girih

3. Meyyāl olan göñülde olur nāle vü elem
Aḳmaḳdan olur āb-ı fırāvān girih girih

4. Ḫaṭṭ-ı lebüñe öyküne mi ṭut ki yazıla

(88)

Ali Nihat Tarlan, *Necâtî Dîvânı*, s.468-469.

*Mecmuada divandaki 3, 4 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Şevḳ-i lebüñle kim dökilür ḳanlu ḳanlu yaş*
Olmaz bu resme ḫūşe-i mercān girih girih

Ḳaddüñ hevāsı ile olupdur şanevberüñ
Baġrında dāġ-ı āteş-i ḥirmān girih girih

Hecr-i lebüñle kān-ı Bedehşān mıdur enār
Kim baġlanur içinde olan ḳan girih girih"

1. ruḫlarında: yanaġuñda D.

3. *A.g.e.*'de 5.beyittir.

Yāḳūt üzre mühr-i Süleymān girih girih

5. Ḫūrşīd ü āfitāb degüldür Necātiyā
Miḥnetden oldı ḫāṭır-ı devrān girih girih

89.

Bāḳī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Gülşen isterseñ işte meyḫāne
Gül-i ḫandān gerekse peymāne

2. Ḫāk-i pāy olduġum görüp ayaġın
Yirlere başmaz oldı cānāne

3. Süm-i esbine yüz süren o şehüñ
'Arşa-i dehrde oldı ferzāne

4. Ġam-ı zülfüñle bir şeb āh iderek

---

4. *A.g.e.*'de 7.beyittir.

5. Ḫūrşīd: meh-tāb D.

(89)

Sabahattin Küçük, *A.g.e,* s.282.

*****Bu gazel yayımlanmış divanda 7 beyitten oluşur. Mecmuada 2. ve 3. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Tālib-i şem'-i vaṣl olınca kişi*
Oda yanmakdan aña pervāne

Kīşden çoḳ çıḳarduñ ey ḳaşı yā
Oḳ gibi bār atma yabāna"

2. Ḫāk-i pāy: Ḫāk-i rāh D. / *a.g.e.*'de 4. beyittir.

4. Ġam-ı zülfüñle: Sūz-ı 'ışḳuñla D. / āh iderek: āh idicek D. // yanar oda: oda yanar D.

Ḳorḳaram yanar oda kāşāne

5. Bāḳiyā ṭarz-ı şi‘r böyle gerek
Hem ẓarīfāne hem levendāne

[31a]

90.

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yazdı naḳḳāş-ı ḳażā levḥ-i baharistāna naḳş
Baġladı nev-rūẓda bülbül bir üstādāne naḳş

2. Olmaya ol ḥadd-i gül-gūn üzre ḫaṭṭuñ ḥāletin
Misk-i terden yazsalar berg-i gül-i ḫandāna naḳş

3. Āb-ı rūyuñdan irer āyine-i ḫūrşīde tāb
Tāb-ı la‘lüñden düşer levḥ-i żamīr-i kāna naḳş

4. İşigüñ ḫūn-ābe-i eşkümle ḫūn-āmīz idi
Yazmadın naḳḳāş-ı ḳudret bu bülend eyvāna naḳş

---

(90)

A.e, s.170.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada 5 ve 7.beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Peyker-i zerd ü nizārum var iken ‘āḳıl midür*
Hey’et-i Mecnūn yazan sūretger-i dīvāne naḳş

Şeh Selīm ol kim ġubār-ı na’l-i şeb-rengi yazar
Ṣafḥa-i rūḥsāre-i ḫūrşīd-i nūr-efşāne naḳş”

2. Olmaya: Bulmaya D.

3. Tāb-ı la‘lünden: Tāb-ı zülfüñden D.

4. ḫūn-āmīz: reng-āmīz D.

5. Rūy-ı zerd ü eşk-i ḫūnīnüñle ey Bāḳī yüri
Yazagör ḫāḳ-i cenāb-ı hażret-i ṣulṭāna naḳş

91.

Bāḳī

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Ṣāḥ-ı gülde jāle düşmiş ġonca-i ra‘nā mıdur
Ṣāh elinde ya muraṣṣa‘ ṣāġar-ı ṣahbā mıdur

2. Zīnet-i bāġ u bahār olmış nihāl-i ergavān
‘Īdgehde ṣalınur maḥbūb-ı istiġnā mıdur

3. Mevc urur bād-ı seherden sebze-i ter mi ‘aceb
Ya bisāṭ-ı bezm-i ‘ayş olmış yeşil hārā mıdur

4. Ṣu gibi zencīrler ṭutmaz dil-i dīvāneyi
Ḫāṣılı āvāralıḳ vaḳti bahār eyyāmıdur

5. Dehre meftūn olma ey Bāḳī felek rām oldı ṭut
Bu fenā dünyā hele ben bilduġum dünyā mıdur

[31b]

---

5. *A.e.*’de 6. beyittir.

(91)

A.e, s.129.

2. maḥbūb-ı istiġnā: maḥbūb-ı müstesnā D.

5. Bu fenā: Bī-vefā D.

92.

Āhī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Nergisüñ degmemek içün güle yavuz naẓarı
   Bāzūbend itdi güle bād-ı ṣabā ġoncaları

2. N’ola eşkümle ruḫ-ı zerdüme meyl eylese yār
   Meyl ider çünki güzeller göricek sīm ü zeri

3. Dir idüm zülfine ṭolaşma göñül eslemedüñ
   Yiridür şimdi saña her ne ki dirlerse yiri

4. Geldügince dile mihmān-ı ġamuñ dīdelerüm
   Çekdügi ḫūn-ı cigerdür öñine mā-ḥazārı

5. Vaṣf-ı ḥüsnüñde ferīd olsa ‘aceb mi Āhī
   Gün gibi şu‘le virür çünki sözinüñ güheri

93.

Āhī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Nālişümden giceler yummaz gözini nüh felek

---

(92)

Mustafa S. Kaçalin, *Âhî Dîvânı*, s.55.

1. güle bād-ı ṣabā: ṣabā şāh-ı güle D.

3. her ne ki dirlerse: her ne iderlerse D.

(93)

A.e., s.26.

Veh kim ol meh ‘ālemi incitdi yirden göge dek

2. Bilmezem ne ṭāli‘-i ferḫunde-fāluñ var kim
Her kişi ögse seni göge çıḳarur ey melek

3. İncinüp ol ġonca-leb dil bülbülinüñ āhına
Didi luṭf it yüri var billāh bizden öterek

4. Ol ṣanem her seng-dilden eylemez tīġın dirīġ
Sen gerek ṭaş ol gerekse derd ile ḳan ol yürek

5. Alnuña meh yüzüñe mihr-i cihān-ārā dimiş
Dostum Āhī seni göge çıḳarur giderek

[32a]

94.

Bāḳī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur
Zülfüñ yanında revnaḳ-ı ‘anber şikest olur

2. Tāb-ı ruḫuñla lā‘lüñ añan ‘aḳlın aldurur
Şevḳ ile içse kişi meyi ḳatı mest olur

---

1. Veh kim: Āh ki D.

2. var kim: var ki hīç D.

3. luṭf it yüri var: luṭf eyle yüri D.

4. ṭaş ol gerekse derd ile ḳān ol yürek: ḳān ol gerek derd ile ṭaş ol ey yürek D.

(94)

Sabahattin Küçük, *A.g.e*, s.117.

3. Reftāra gelse ḳāmet-i ‘ar‘ar-ḫırāmuñla
Bālā-yı yāre serv-i çemen zīr-dest olur

4. Zinhār eline āyīne virmeñ o ḳāfirüñ
Zīrā görince ṣūretini büt-perest olur

5. Bāḳī çeker mi bāde-i engūr minnetin
Her kim ki mest-i cür‘a-i cām-ı Elest olur

95.

Ḫāverī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle

2. ‘Aceb nice yazıldı başuma bu ḳara yazular
Benüm ḫod miḥnet [ü] derdüm yazulmaya ḳalemlerle

3. Ḳad ü zülf ü dehānuñ ḥasreti lām eyledi ḳaddüm
Ḫudā bilür benüm saġ olıcaġum bu elemlerle

---

3. ḫırāmuñla: ḫırām ile D.

(95)

Berat Açıl, *“Ḫâverî ve Divançesi”, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan 2016, S.16, s.203.

1. gözler: görmez Mk.

3. *A.g.m.*’de 4.beyittir.

4. Eger nār-ı firāḳ ile ölürsem āh idüp cānā
   Mezarumdan ṭuram maḥşerde ‘Abbāsī ‘alemlerle

5. Nice zünnār-ı ‘ışḳa Ḫāverī dil bağlamayam kim
   Der ü dīvār-ı deyr-i dil pür olmışdur ṣanemlerle

[32b]

96.

Ḫusrev

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Yeşiller giydügince ṭūṭī-i güyāya beñzersin
   Siyeh-pūş olduġunca Ka‘be-i ulyāya beñzersin

2. Ḳaçan kim eynüñe aḳ sāde giyseñ ey semen-sīmā
   Ṣadefden ḥāṣıl olmış bir dür-i yektāya beñzersin

3. Libās-ı surḫ ile cānā yeşil ferāce giydükçe
   Ṭarāvet gülşeninde ġonca-i ra‘nāya beñzersin

4. Giyüp eynüñe mā’ī cāmeler seyr-i çemen itseñ
   Yem-i ḫadrāda Ḫıżır’a gökdeki ‘Īsā’ya beñzersin

---

4. Eger nār-ı firāḳ ile: Hevā-yı zülf ḳaduñla Mk. / *a.g.e.*’de 3. beyittir.

5. dil: bel Mk.

(96)

Riyâzî Muhammed Efendi, *Riyâzü’ş- Şu’arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 2017, Ankara, s.137.

3. ġonca-i ra‘nāya: ġonçe-i hamrāya T./ *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. cāmeler: cāmeyi T. / itseñ: ḳılsañ T. // Ḫıżır’a: Ḫıżr u T. / *A.g.e*’de 3. beyittir.

5. O gül ruḫsārı vaṣf itdüñ ‘aceb rengīn edā itdüñ
   Sözüñden Ḫusrevā sen bülbül-i şeydāya beñzersin

97.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ṭutalum mihri görem ṭal‘at-i dilber yirine
   Kime dil bağlayam ol zülf-i mu‘anber yirine

2. Giceler ṣanma sipihr üzre ḳamerdür görinen
   Cānumuz ‘aksi düşer mihr-i münevver yirine

3. Görmese yār ġażabnāk olıcaḳ aġyārı
   Ḫışm idüp ‘āşıḳın āzārlar itler yirine

4. Yār işiginde raḳībüñ yirin umma ṣūfī
   Bağlamaz kimse seni ol ḳapuda ḫar yirine

5. İşigüñ ṭaşı ile ḫāk-i ḥarīmüñ besdür
   Bāḳī-i ḫaste-dile bāliş ü bister yirine

---

5. O: ol/ edā itdüñ: edalarla // Sözüñden: Sözünde / bülbül-i şeydāya: bülbül-i gūyāya T.

(97)

Sabahattin Küçük**,** *A.g.e.,* s.260.

*****Yayımlanmış divanda bu gazel 7 beyittir. Mecmuada 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“Görmese yār ġazabnāk olıcaḳ aġyārı
Ḫışm idüp ‘āşıḳın āzārlar itler yirine

Isınurdum yirüme nār-ı firāḳa nisbet
Ben olaydum eger āteşde semender yirine”

2. görünen:görmen D.

[33a][233]

98.

Emrī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Yārsuz bu cihānda n’eylersin
   Servi yoḳ būstānda n’eylersin

2. Ṭīr-i āhuñ gibi felekden geç
   Lā-mekān ol mekānda n’eylersin

3. Ey gönül murġı yüce pervāz it
   Bu türāb āşiyānda n’eylersin

4. ‘Işḳ-ı Leylā’yı iste gönlüñden
   Hāy Mecnūn yabanda n’eylersin

5. Çünki ‘āşıḳ degülsin ey Emrī
   Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin

99.

[233] Bu sayfada “Sāib” başlığı ile bir der-kenâr şiir vardır.

Şiir

[Senin güzelliğini çizen sana bir ben koydu, o ben ise bir güneş gibi yüzünü aydınlattı.]

(98)

M.A.Yekta Saraç, *Emrî Dîvânı,* s.221.

1. Servi: Güli D. // būstanda: gülsitānda D.

2. *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

4. gönlüñden: gönlüñde D.

(99)

Ḥayretī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Yād-ı la‘lüñ dil-i bīmāra ṣafālar getürür
   Ey ṭabīb-i dil ü cān ya‘nī şifālar getürür

2. Yanuma geldi gözüm yaşına raḥm itdi raḳīb
   Başuma gör bu sitārem ne belālar getürür

3. Ṣūfiyā bezm-i mey-i ṣāfı nice terk eyleyelüm
   Ḳalbümüz ṣāf idüben rūḥa ṣafālar getürür

4. Felege virme burayı didi kūyında görüp
   Didüm ey meh beni buraya bu rālar getürür

5. Ḥayretī gelmez eli boş ayaġuñ ṭopraġına
   Mā-ḥażar tuḥfe du‘ā ile ṣenālar getürür

[33b]

100.

Ḫayālī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Mest itdi ḫalḳ-ı ‘ālemi ol la‘l-i nāblar
   Devr-i lebüñde ayaġa düşdi şarāblar

2. Bāġ-ı cihānda görmege sen servi bir naẓar

Mehmet Çavuşoğlu, M.Ali Tanyeri, *A.g.e.*, s. 200.

3. bezm-i meyi ṣāfı: biz mey-i ṣāfı D. // Ḳalbümüz ṣāf idüben: Kalbü müzṣāf ḳılup D. (100)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s.134.

Āb-ı revāna gözler olupdur ḥabāblar

3. Dāġ-ı siyāhlar beni zeyn itdi dir gören
   Mecnūn'ı gör ki üstine üşmiş ġurāblar

4. Beyhūde ṣanma cūy hevāsın ki ṭaşlara
   Ḳatı göñülli olduġuñı söyler āblar

5. Dökme Ḫayālī yaş raḳamın ṣafḥa-i dile
   Rūz-ı şümār olınca bunı kim ḥisāblar

101.

Emrī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Öldürürseñ beni ḳudret ḥaḳḳuñ
   Dirgürürseñ yine ḥikmet ḥaḳḳuñ

2. Dilesem cānuñ aluram didi yār
   Didüm ey dost irādet ḥaḳḳuñ

3. Ni'am-ı būseñi men' itme didüm
   Lebleri didi ki ni'met ḥaḳḳuñ

---

4. hevāsın: ṣadāsın D.

5. bunı: anı D. / ḥisāblar: ḥisālar D.

(101)

M.A. Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.150.

2. aluram: olurum D.

4. Didüm ey dost ‘ināyet eyle
   Didi bī-çāre hidāyet ḥaḳḳuñ

5. Şeb-i miḥnetde didüm hādī ol
   Didi ey Emrī hidāyet ḥaḳḳuñ

[34a]

102.

Raḥmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ġama mu‘tād iken göñlüm ‘aceb dīvānedür şimdi
   Ümīd-i vuṣlat itmez minneti hicrānadur şimdi

2. Dilsitān-ı maḥabbetde ruḫuñ şevḳıyla dil ṭıflı
   Gülistān oḳıyup meyli Baharistānadur şimdi

3. Şarāb-ı ‘ışḳı şunlar kim çeküpdür cām-ı vaḥdetde
   Fenā bezminde lā-ya‘ḳıl olup mestānedür şimdi

4. Şu şeh kim efser-i Dārāya hergiz başın egmezdi
   Fenā deştinde mūra üstüẖ̆ānı şānedür

---

4. hidayet: ‘ināyet D.

5. Şeb-i miḥnetde: Şeb-i fürḳatde D.

(102)

Mustafa Erdoğan, *A.g.e.*, s.151.

1. iken: olan D.

2. Dilsitān-ı maḥabbetde: Debistān-ı maḥabbetde D. / *a.g.e.*’de 3. beyittir.

3. cām-ı vaḥdetde: cām-ı vaḥdetden D. / *a.g.e.*’de 2. beyittir.

4. şānedür: ẖānedür şimdi D.

5. Ferīdem dise lāyıḳ ḫırmen-i dehr içre Raḥmī’nüñ
   Bu şi‘ri vaṣf-ı ḥāl-i yār ile bir dānedür şimdi

103.

Raḥmī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Māni‘olmaz müjeler yaşına ben maḫzūnuñ
   Ḫār u ḫesler yolını baġlayamaz Ceyḫūn’uñ

2. Kūhsār içre degül lāleler ey Leylī-ḫırām
   Gözlerinden dökilen yaşlarıdur Mecnūn’uñ

3. Sīnemi def‘ idüben ḳāmetümi çeng itdüñ
   Ḫūblar içre efendi bu mıdur kānūnuñ

4. Ḥüsn meydānı içinde yalıñuz yügrükdür
   Ḫaṭṭ-ı Şebdīzüñ ile şimdi ruḫ-ı Gülgūnuñ

5. Raḥmī kim şevḳuñ ile sīnesine dāġ urdı
   Sikke ḳodı güzelüm üstine ṣan altunuñ

[34b]

104.

Bāḳī

---

5. dise: dirse D.

(103)

A.e, s 220.

2. leylī-ḫırām: serv-ḫırām D. // Gözlerinden dökilen: Dāġ-ı ḥasretle düşen D.

4. ruḫ-ı gülgūnuñ: ḫadd-i gülgūnuñ D.

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Eser āhum yili kūyuñda cism-i nā-tüvān ditrer
   Çemen ṣaḥnında gūya bāddan berg-i ḫazān ditrer

2. Göñül bir nāzük-endāmuñ viṣāli ḫonın özler kim
   Teni pālūde-i ter gibi degseñ bir zamān ditrer

3. Ḳamer cāmı bu eyvān üzre dā’im ṣınduġı bu kim
   Ṣadā-yı top-ı āhumdan zemīn ü āsmān ditrer

4. Şu māhī gibi kim ḫāk üzre düşmiş ṣudan ayrılmış
   Zülāl-i tīġ-i dilberden cüdā cisminde cān ditrer

5. Mey-i dūşīneden Bāḳī yine maḫmūra beñzersin
   Elüñde ṭurmayup cām-ı şarāb-ı erġavān ditrer

105.

Ḫayālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ṣabānuñ ḫātırı kūyında yārüñ pür-ġubār ancaḳ
   Benüm gibi o daḫi bir perīşān-rūzigār ancaḳ

2. İletdüm tuḥfe-i cān-ı ḫāḳīrüm yāra ‘arż itdüm

---

(105)

Ali Nihat Tarlan, *Ḫayâlî Beg Divanı*, s.231.

*****Yayımlanmış divanda bu gazel 5 beyitten oluşmaktadır. Mecmuada 4. beytin olduğu yer boş bırakılmıştır. Eksik beyit divanda şöyledir:

“*Ḳamer bir penbe-i dāġum-durur çarḫ üzre encüm hem*
Derūn u āteşīnümden çıḳar bir ḳaç şirār ancaḳ”

Gülüp nāz ile ol gül-ruḫ didi bu yādiġār ancaḳ

3. Elümde al ṭūṭīveş meyi gördi didi zāhid
   Be bu kendü ayaġıyla ele gelmiş şikār ancaḳ

4. Şeb-i īd eyledi gerdūn hilālüñ cāmını gerdān
   Ḫayālī daḫı içmez zāhid-i perhīzkār ancaḳ

[35a]

106.

Gelibolulu Mustafa Ālī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Perīşān olsa ol kākül cemālüñde bahā artar
   Fitīl-i şem'e beñzer kim taġılduḳça żiyā artar

2. Yüzüñden eksük itme burḳa'-ı gīsū-yı müşgīnüñ
   Meded açma ser-i zülfüñ gibi çoḳ mübtelā artar

---

3. zāhid: ṣofī D.

(106)

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Gelibolulu Mustafa Âlî Divanı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0 , (haz. İ. Hakkı Aksoyak), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü., Ankara, 2018, s.621-622.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Mecmuada, gazeldeki 5 ve 7. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Ġām-ı cevr ü cefāni ḳısmet eylerseñ dil ü cāna*
Muḳarrer cānda cevrüñ dilde ġam ḳalur vefā artar

Melāḥat gülsitānınuñ gülinden ġoncası vāfir
Birinüñ gelse ḫaṭṭı 'Āliyā biñ dil-rübā artar"

1. bahā: bahār D.

2. ser-i zülfüñ: küfr-i zülfüñ D. / gibi: geh kim D.

3. Ḳanā‘at mümtenīdür bana ḫ̆ān-ı bezm-i vaṣluñdan
Ne deñlü beẕl-i luṭf itseñ yine dilden recā artar

4. Nice eksildeyin ‘ışḳuñ ġamın ey ṭıfl-ı nev-reste
Ser-efrāz olduġınca sende bālā-yı belā artar

5. Beni aġlatma yaşum eyle teskīn āstīnüñle
Eger aḥvālüm aġlarsam efendi mācerā artar

107.

Bāḳī

Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ılātün Fe‘ilün

1. İşigüñ ḫākine ser-çeşme-i ḥayvān dirler
Ḳapuña maṭla‘-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān dirler

2. Zülfüñüñ dest-resin ṭuydı meger ruḫlaruña
Bāġda sünbülüñ aḥvāli perīşān dirler

3. Ḫançer-i ġamze-i ḫūn-rīzüñe tīġ-i Ḥayder
Safḥa-i ‘ārıżuña muṣḥaf-ı ‘Oṣmān dirler

---

3. vaṣluñdan: vaṣluñda D.

4. bālā-yı bela: ḳāmet-belā D.

5. *A.g.e.*’de 6. beyittir.

(107)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.,* s.139.

*****Yayımlanmış divanda gazel 6 beyittir. Mecmuada 5. beyit yer almamaktadır. Eksik beyit şöyledir:

“*La‘l-gūn ḳatreler aḳıtduġı demler çeşmüm*
Ayaġuñ topraġına kān-ı Bedahşān dirler”

4. Kimlerüñ rūşen ider menzilin āyā bilsem
   Giceler seyre çıḳar ol meh-i tābān dirler

5. Gözleri yaşı dile virdi fenā ey Bāḳī
   ʻĀlemi ġarḳ ider ol baḥr-ı firāvān dirler

[35b]

108.

Bāḳī

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Leşker-i fitne saña ḫayl-i ḫaṭṭ u ḫāl yeter
   Tīġ lāzım degül ol ġamze-i ḳaṭṭāl yeter

2. Fitneler ḳaynadup ey dost n'ider ḫāl ü ḫaṭṭuñ
   Göñül almaġa ruḫun eyledügi āl yeter

3. Ayaġuñ altına baḳ eyle naẓar ben ḫāke
   Şehsüvārum yeter itdüñ beni pāmāl yeter

4. Ġarazuñ ṣayd ise ey dil o hümā-pervāzı
   Şāh-bāz-ı naẓar-ı himmetüñi sal yeter

5. Ehl-i dil câme-i dībā ile zībālanmaz
   Bāḳiyā ʻārif olan kimseye bir şāl yeter

109.

---

5. Gözleri yaşı dile virdi fena ey Bāḳī: Gözlerüm yaşı fenā virdi dile ey Bāḳī D. / *A.g.e.*'de 6. beyittir. (109)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Taḥsīn aña ki sevdügine mübtelā iken
   Bīgāne ṣana ḫalḳ anı āşinā iken

2. ‘Ār itmeyüp muṣāḥabat itdüñ faḳīr ile
   Sen pādişāh-ı ‘ālem ü ben gedā iken

3. Cān ṭalbınur miyānını ki pehlūya çekmege

[36a]

110.

Emrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ṣanma ey bülbül-i gūyā gül-i ter
   İtdügin āhı ḳulaġına ḳoyar

2. Öykünürsin o leb-i şīrīne
   Ṭatlusın ne diyelim ey şekker

3. Rehn ile ister iseñ cān naḳdin
   Alalum būseni la‘lüñ ṭutı ver

4. Dişlerüñ vaṣfını eyler ḥakkāk
   Dürlerüñ şöyle ki baġrını deler

---

3. beyit eksik bırakılmış, ikinci mısraı yazılmamıştır.

(110)

M.A.Yekta Saraç, *Emrî Divanı*, s.88.

1. Bülbül-i gūyā: bülbül-i şeydā D.

5. Ḳaşlaruñdan ne alur Emrī hilāl
   Ki gelüp ḳarşusına aġzın eger

111.

Emrī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Yārsuz bu cihānda n'eylersin
   Servi yoḳ būstānda n'eylersin

2. Āsitānında dilberüñ ey dil
   Yir bulursañ cinānda n'eylersin

3. 'Işḳ-ı Leylāyı iste göñlüñde
   Hāy Mecnūn yabanda n'eylersin

4. Tīr-i āhuñ gibi felekden geç
   Lā-mekān ol mekānda n'eylersin

5. Çünki 'āşıḳ degülsin ey Emrī
   Söyle kūy-ı fülānda n'eylersin

[36b]

---

5. alur: diler D. // gelüp: gelür D. / aġzın: boynın D.

(111)

M.A. Yekta Saraç, *Emrî Divanı*, s.221.

1. Servi: Güli D. // būstanda: gülsitānda D.

2. *A.g.e.*'de bu beyit başka bir gazelin içinde yer alır: "*Āsitānında dilberüñ zāhidā/ Yir bulurken cinānda n'eylersün*"

3. *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

112.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ
   Bize tiryāḳini ṣun sāḳī mey-i gül-gūnuñ

2. Leylī’nüñ yolına ḫāk olduġı çün ‘izzet idüp
   Götürür başda ġubārıñı ṣabā Mecnūn’uñ

3. Müdde‘īler gözümüñ yaşına ḥā‘il olımaz
   Ḫār u ḫesler yolını bağlayımaz Ceyḫūn’uñ

4. Sīm-i eşküm neme yarar naẓar itmez aña yār
   Yire geçsün ṭutalum genc imiş Kārun’uñ

5. İltifātını Ḫayālī ḳuluñuñ eyle ziyād
   Aña çekdürme şehā ta‘nını her bir dūnuñ

113.

Ḫayretī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Eşk-i çeşm içre ten-i lāġarı ben maḥzūnuñ
   Mūrdur ṣanki düşüpdür içine Ceyḫūn’uñ

2. Efser idindi sifāl-i seg-i Leylā’yı bulup

---

(112)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Dîvânı*, s.241.

4. ṭutalum: nideyin D. / genc: genci D.

Āşiyān ṣanma başında görinen Mecnūn'uñ

3. ‘Işḳ rāzını baña söyledi bir bir ne ise
   ‘Örf idüp ḳulaġını burdumdı ḳānūnuñ

4. Ṣuya ḳonmış ṣanasın bir gül-i terdür cānā
   Eşk-i çeşmümde senüñ ‘aḳs-i ruḫ-ı gülgūnuñ

5. Şāhsın Ḥayretiyā mülk-i ḳanā‘atde bu gün
   Māh ile mihr iki sikkesi yoḳ altunuñ

[37a]

114.

Raḥmī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Vücūd-ı vācibüñ māhiyyetin idrāḳ iden ‘ārif
   Ḥaḳīḳatde ẓuhūr-ı mümkinātı hep ẓılāl añlar

2. Fenā bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı maḥabbetten
   Ḫarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl añlar

---

(114)

Mustafa Erdoğan, *A.g.e.*, s.190.

*Yayımlanmış divanda bu gazel 7 beyittir. Mecmuada 1,3,5. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Ne ḳanlar dökdügin ‘arż itse çeşmüm yāre āl añlar*
Tenüm ġāmdan hilāle döndi dirsem bir ḫayāl añlar

Ḫadīṣ-i ‘ışḳı benden ṣor ne bilsüñ zāhid-i nādān
Rumūzın bu mu‘ammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar

Belā bezminde zār olsam ‘aceb mi çeng ü nāy-āsā
Ḳanı bir merd-i ḳābil bu cihānda ḳīl u ḳāl añlar"

1. ẓuhūr-ı mümkünātı: vücūd-ı mümkinātı D. // *A.g.e.*'de 4. beyittir.

2. *A.g.e.*'de 6. beyittir.

3. Gözüm merdümlerinüñ ‘aksi düşmişdür leṭāfetden
   Ruḫuñ mir’ātına naẓīr olanlar anı ḫāl añlar

4. Süḫan bezminde Cāmī’dür bilen keyfiyyet-i ḥālüm
   Ḫayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancaḳ Kemāl añlar

115.

Ḥayretī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz
   Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz

2. Bundan özge daḫı vuṣlat nic’olur ālemde
   Bir gök altındayuz ol māh ile dāyim ikimüz

3. Āşinālardan eger kimse ṣorarsa ḥālüm
   Aġlamaḳdan gözinüñ yaşını baḥr itdi diñüz

4. Zāhidā gül gibi baş üzre ṭutarlar yir olur
   Gelmezüz gerçi ki bir çöpçe senüñ gözüñe biz

5. Ḥayretī ḫaste-dile geldi ġāmmuñ yār oldı
   Ḳomadı gūşe-i miḥnetde garībi yalıñuz

---

3. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

4. keyfiyyet-i ḥālüm: keyfiyyet-i ṣi‘rüm D. // *A.g.e.*’de 7. beyittir.

(115)

Mehmet Çavuşoğlu, M.Ali Tanyeri, *A.g.e.*, s.216.

2. özge: artuḳ D.

116.

Ḥayretī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Seyrāna çıḳdı sīm-bedenler ṭaraf ṭaraf
   Ṣalındı yine serv-i çemenler ṭaraf ṭaraf

[37b]

2. Bülbül gibi her ehl-i dil efġāna başladı
   Açıldı güldi ġonca-dehenler ṭaraf ṭaraf

3. Bülbüller oldı ḫār-ı belālarda mübtelā
   Ẕevḳ ü ṣafāda zāġ u zaġānlar ṭaraf ṭaraf

4. Ben gülsitāna varıcaḳ el ṣundı her biri
   Dāmānum aldı ṭutdı dikenler ṭaraf ṭaraf

5. Künc-i belāda sensin eyā Ḥayretī hemān
   Bezm-i ṣafāda cümle ḳalanlar ṭaraf ṭaraf

117.

(116)

A.e., s. 243.

3. Ẕevḳ ü ṣafāda: Bezm-i ṣafāda D.

4. her biri: yir yirin D.

(117)

Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2018, s.441.

**A.g.e.*'de şairin gazellerine örnek olarak verilmiştir.

Seyfî

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Gerçek güzel-durur senüñ iy meh-likā ḳaşuñ
   Kendin eger gerer çeker ise revā ḳaşuñ

2. Degme kimesne çekmez anuñ yāyı bekdür
   Ḳatı bağırludur senüñ iy bī-vefā ḳaşuñ

3. Bildi yoluñda ṭoġrulugum çünki ḳāmetüñ
   Ṭa'n oḳlarını niçün atar baña yā ḳaşuñ

4. Atdı oḳını yaṣdı yāyın diller almada
   Müjġanlaruñ ile senüñ iy dilrübā ḳaşuñ

5. Seyfî gibi büküldi beli iki ḳat olup
   Oldı meger ki bir güzele mübtelā ḳaşuñ

118.

Taşlıcalı Yaḥyā

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

---

5. güzele: göz ile T.

(118)

Esra Bozyiğit, *A.g.e*, s.699.

*Divan'da gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada 3, 5. beyitler yer almaz. Eksik beyitler şöyledir:

"*İki cihānda murādum nigārdur ancaḳ*
Gözüme hīç görinmez ḳalanı gösgötüri
Ġamuñla şād olana bir-durur firāk u viṣāl
Çeker anuñ gibi bār-ı girānı gösgötüri"

1. Yoluña virmez isem baş u cānı gösgötüri
   Benümle Ḳorḳud Efendi cihānı gösgötüri

[38a]

2. Maḥabbet aña direm kim añılsa nām-ı ḥabīb
   Unutdura saña kevn ü mekānı gösgötüri

3. Ne deñlü ise göz açup yumıncadur meşelā
   Cihānda ‘āşıḳa vuṣlat zamānı gösgötüri

4. Örümcek aġına ṣaymaz ziyāde ‘āşıḳ olan
   Ḳapuñda ḫayme-i heft-āsumānı gösgötüri

5. Getürmek olur idi ḳāle ḥāli ey Yaḥyā
   Ṣıġaydı ẓarf-ı ḥurūfa me‘ānī gösgötüri

119.

Taşlıcalı Yaḥyā

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Sevdüm ol yāri mübtelā oldum
   Kendü kendüme bir belā oldum

2. Baña yitmez mi bu sa‘ādet kim
   Āşināsına āşinā oldum

1. Yoluña: Yoluñda D.
2. direm: derin D.
3. *A.g.e.*’de 6. beyittir.
5. *A.g.e.*’de 7. beyittir.

3. Kim ne dirse disün bī-ḥamdi'llāh
   Hele ben lāyıḳ-ı cefā oldum

4. Ol elif-ḳad selāmum almayalı
   Dālveş ġuṣṣadan dü-tā oldum

5. Begligüm var cihānda ey Yaḥyā
   Yār işiginde bir gedā oldum

120.

Ẕātī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Olalı 'ışḳuñla yār benüm begcegizüm
   Olmışam derde giriftār benüm begcegizüm

[38b]

2. Beñzümüñ ṣarılıġı derdüme şāhid mi degül
   Ben nice ideyin inkār benüm begcegizüm

3. Gelmedi āb-ı revān olalı 'ālemde revān
   Ben ḳadar 'āşıḳ-ı dīdār benüm begcegizüm

---

(120)

Ali Nihat Tarlan, *Zâtî Dîvânı*, C.II, s. 438.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Divan'daki 5. ve 6. beyte mecmuada yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Gökleri göke boyarsa n'ola āhum dütüni*
Urdı ġam mülk-i dile nār benüm begcegizüm

Şerbe-i vaṣluñ olur olur ise çāre baña
İtdi derdin beni bīmār benüm begcegizüm"

2. *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. Bulmaḳ ister iseñ eger dildeki derd oḳlarını
   Sīnemi ḫançerle yar benüm begcegizüm

5. Yalıñuz Ẕātī-i dil-ḫaste vü bī-çāre degül
   Saña cān virici biñ var benüm begcegizüm

121.

Ẕātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Merhabā ey būy-ı zülf-i dilrübā
   Ḳanḳı yeller esdi geldüñ bu yaña

2. Bu gice gel rūşen eyle bezmümüz
   Şevḳuñ olursa eger ey meh-likā

3. Yollar öñmekde selām olsun baña
   Merhabāsuzlarda ‘ışḳ olsun saña

4. ‘Āşıḳa düşnām iderken nāgehān
   Yāre n’eylersün didüm didi du‘ā’

5. Öykünelden ḫāk-i pāy-i dilbere
   Çıḳdı Ẕātī gözlerümden tūtiyā

---

4. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

5. *A.g.e.*’de 7. beyittir. / Ẕātī-i dil-ḫaste vü bī-çāre: Ẕātī-i bī-çāre vü dil-ḫaste D.

(121)

Ali Nihat Tarlan, *Zâtî Dîvânı*, C.I, s.20.

122.

Ḫayālī

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1. Aġyār āh idermiş ol gül 'iẕāra ḳarşu
   Olur şovuḳ hevālar evvel bahāra ḳarşu

[39a]

2. Şāh-ı melāmetüm kim her āh-ı āteşīnden
   Çekdüm ḳılıç sipāh-ı nāmūs u 'āra ḳarşu

3. Bu beyt-i ruḫ-baḫşı vird-i zebān idinmiş
   Manṣūr gitdüginde şevḳ ile dāra ḳarşu

4. İdüp muḥīṭ-i 'aẓām emvācın āşikāre
   Tenler sefīnesini urur kenāre ḳarşu

5. Irmaġlar Ḫayālī ṭaşlar alup dögündi
   Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm aḳduḳda yāra ḳarşu

123.

Ḳādirī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Leylī gibi çemende ḳonup gül otāġ ile
   Mecnūn yüregi gibi yanar lāle dāġ ile

(123)

*****Ahmet Kemal Gümüş**,** "16. Asır Divan Şairi Kâdirî ve Gazelleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 24, İstanbul, 2020, s.229.

2. Hengāme-gīr olursa ṣurāḥī ‘aceb degül
   Kim niçe pehlevānı başar bir ayaġ ile

3. Pervāneler nemed giyüp envār-ı ḥüsnüñi
   Dervīşler gibi ṭolanurlar çerāġ ile

4. Dil ṭıflı gözlerümde düşüp baḥr-i eşküme
   Ögrendi ṣuda yüzmegi iki ḳabaġ ile

5. Kūyuñda Ḳādirī’yi gören dir raḳīb ile
   Bülbül çemende hem-nefes olur mı zāġ ile

124.

Fiġānī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Abdāl-i dil ki kendüyi zeyn itdi dāġ ile

[39b]

   Bāzār-ı ‘ışḳa cerre girüpdür çerāġ ile

2. Feryādı nālemüñ göge çıḳmazdı her gice
   Āhum yolına varmasa yalıñ yaraġ ile

3. Ferhād lāle görse idi Bī-sütūn’da

---

4. gözlerümde: gözleriyle Mk.

5. gören dir raḳīb ile: raḳīb ile der gören Mk.

(124)

Abdülkadir Karahan, *A.g.e.*, s.105.

1. girüpdür: gelüpdür D.

2. çıḳmazdı: aġmazdı D. // yolına: yoluña D.

Şīrīn'i seyre çıḳdı ṣanurdı otaġ ile

4. Bezm-i belāda ṣu'le-i āhumla āsumān
   Raḳḳāṣa döndi kim dāne yalıñ bıçaġ ile

5. El virmedi bu sāḳī-i devrān Fiġāniyā
   Bezm-i cihānda yıḳdı beni bir ayaġ ile

125.

Hilālī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Görse gülşende lebüñ ḫandesin ey cān ġonca
   Gül gibi eyler idi çāk-i girībān ġonca

2. Lebüñ esrārını fāş itdi meger bād-ı ṣabā
   Ḳaldı aġzın açuban vālih ü ḥayrān ġonca

3. Bülbüli ḫançer-i ḫār-ile helāk ideyorur
   Ḳoma ey bād-ı ṣabā eylemesün ḳan ġonca

4. Günde yüz derd ile āh eylese biñ kerre hezār

---

3. *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. Bezm-i belāda: Bezm-i cihānda D. / *A.g.e.*'de 5. beyittir.

(125)

Bahri Yağmur, *Hilâlî Divanı*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış YL Tezi, Ankara, 1998.

* Tezdeki 4. beyit mecmuada, mecmuadaki 6. beyit tezde mevcut değildir. Divan'daki 4. beyit şöyledir:

"*Sensüz iy serv-i sehī seyr-i gülistān itsem*
Şāḫ-ı gül tīr-i belādur baña peykān ġonce"

2. Lebün: La'lüñ D.

4. Günde yüz derd ile āh eylese miñ kerre hezār: Günde biñ kerre fiġān eylese derdiyle hezār D. / *A.g.e.*'de 5. beyittir.

Yüzine bir güle baḳmaz dönüp ey cān ġonca

5. Çözdi gülşende gülüñ nükhetini bād-ı ṣabā
   Açılup kesb-i hevādan k'ola ḫandān ġonca

6. Görüp aġladuġumı gülse n'ola la'l-i nigār
   Ey Hilālī açılur çün ola bārān ġonca

[40a]

126.

Ḳābilī

(Fā'ilātün) Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Ṣūretā gerçi ben seni severin
   Ma'nāda sevdügüm beni severin

2. Ten-durur gösteren baña cānı
   Ben kezā … bu teni severin

3. Didi ol şeh görüp yıḳıḳ göñlüm
   Ben bunuñ gibi miskīni severin

4. Kimseye rāz-ı 'ışḳı fāş itmez
   Ey gül tāze süseni severin

---

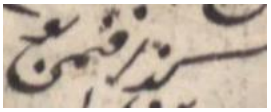
5. Çözdi: Döydü D. / gülün nükhetini: seher düğmesini D. / *A.g.e.*'de 6. beyittir.

6. *A.g.e.*'de bu beyit yoktur.

(126)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

2. Okunamayan kelime nüshada aşağıdaki gibidir:



5. Ḳābilī dünyāda nedür kāruñ
   Gāh maḥbūbı geh zeni severin

127.

Fiġānī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Virdüm dehān-ı dilbere dil ġā'ibāne ben
   Miḳdār-ı ẕerre görmedin andan nişāne ben

2. Meclisde la'l-i dilberi öpmek dilerse cām
   Ḳanını şu yirine içem ḳana ḳana ben

3. Bezm-i belāda şem'üñ özi köyinür baña
   Sūz-ı derūnum aġlar isem yana yana ben

4. Ekdüm ümīd ḫākine toḫm-ı sirişkümi
   Ḫāl-i 'iẕār-ı yāri görüp dāne dāne ben

5. 'Avn-ı İlāh rehber olursa Fiġāniyā
   Mülk-i süḫanda beglük idem Ḫusrevāne ben

[40b]

128.

---

(127)

Abdülkadir Karahan, *A.g.e.,* s. 90.

2. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

3. köyinür: görinür D. / *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*'de 2. beyittir.

(128)

Abdülkadir Karahan, *A.g.e.*, s. 42.

Fiġānī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün(Fa'lün)

1. Dökmege ḳanını ḫalḳuñ ki müjeñ āl eyler
   Bize geldükçe doḳınmaz geçer ihmāl eyler

2. Merdüm-i dīde kenār itmege ol serv-ḳadi
   Yetmiş iki dereden ṣu getürüp āl eyler

3. Dāne-i ḫālüñe meylüm duyup iblīs raḳīb
   Dergehüñden beni Ādem gibi ıḍlāl eyler

4. Ṭoġrulıḳ itdügümçün midür ol serv-i revān
   Sāyeveş yirlere çalup beni pā-māl eyler

5. Gül yüzüñsüz idemez ṭab'-ı Fiġānī efġān
   Gülşenüñ bülbülini faṣl-ı ḫazān lāl eyler

129.

---

* Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Mecmuada 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:
"*Ġam ġubārını elekden geçürüp ḳılmaġa ṣāf*
Tīrüñ ey ḳaşı kemān sīnemi ġırbāl eyler
Ṭoldurup seng-i ḫavādīṯle felek dāmenini
Küh-veş başı açuḳ bendesin abdāl eyler"
4. çalup: çalar D.
5. *A.g.e.*'de 7. beyittir.
(129)
Mine Mengi**,** *A.g.e.*, s.125.
*****Yayımlanmış divanda gazel 6 beyittir. Mecmuada divandaki 4. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:
"*Dildār ile ceng eyleyici ḫod degülüz biz*
Ortaya girüp niçün aralar bizi firḳat"

Mesīḥī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Maḥbūb-durur dehre viren revnaḳ u zīnet
   Bütlerle bulur nite ki deyrüñ içi ṣūret

2. 'Arż eyledi ḳaddin gözümüz yaşını dökdi
   Yılduzumuzı yire düşürdi o ḳıyāmet

3. Tīrüñ gelicek sīnemi ḳılmaġa ziyāret
   Cānum aña ḳarşu çıḳuban didi ne zaḥmet

4. Dildār ile ceng eyleyicek ḫod degilüz biz
   Ortaya girüp niçün aralar bizi fürḳat

5. Öldürdi Mesīḥī urup tīġ ile ol yār
   Ḫoş itdi iyü vardı n'ola ḳolına ḳuvvet

[41a]

130.

Bālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ey Ḫıżr-leb [ü] Sikender ü ey çeşme-i ḥayāt

---

3. Tīrüñ: Tīġüñ D. / sīnemi: zaḫmumı D.

4. eyleyicek: eyleyici D.

5. Öldürdi Mesīḥī urup tīġ ile ol yār: Öldürdi urup tīġ ile bīmār Mesīḥī D.

(130)

Betül Sinan, *Bâlî Çelebi ve Divanı*, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2004, s.7-11.

*Bu şiirin, hangi "Bâlî" isimli şaire ait olduğu hakkında kesin bir bilgi mevcut değilse de Edirneli Bâlî'ye ait olduğu düşünülmektedir. *A.g.e.*'de pek çok nüsha tespiti yapılmış ve mecmuamızda bulunan iki beytin beş beyitlik bir gazele ait olduğu belirlenmiştir. Mecmuada yalnızca 4 ve 5. beyitlere yer verilmiştir.

Zülf-i siyāha uyma ḳarañluḳdur ötesi

2. Bālī nice ḫalāṣ ola ḳaplan-ı ‘ışḳdan
   Çünkim irişdi tenden öte cāna pençesi

131.

Li-kātibihi [Ḥālī]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Gülzāra geldi zār ile bī-çāre ‘andelīb
   Alındı beñzer ol ruḫ-i gül-nāra ‘andelīb

2. Gelmezdi böyle gülşene ruḫsār-ı dilberi
   Beñzetmeyeydiler gül-i gülzāra ‘andelīb

3. Zülfüñ şemīmi bād ile gülzāra gelmese
   Olmazdı bu hevā ile āvāre ‘andelīb

4. Ḳandan virürdi ġoncaya aġzuñ ḫaberlerin
   Vāḳıf degüldi çünki bu esrāra ‘andelīb

5. Ḥālī bilürdi ḥālümi añlardı n’idügin
   Güş eyleseydi nālemi bir pāre ‘andelīb

132.

---

(132)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

ʿAṭā

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1. Ḫāke biñ kerre sürdüm ola yüzi
   Elüme girmedi ayaġı tozı

2. Ol ḳaşı yāy tīr-i hecresini
   Göresin ger nişān iderse tozı

3. Bezmüñe ḳanḳı sāz ile varayın
   Didüm ol dem didi götür ḳopuzı

[41b]

4. Uydı ulaşdı bize zāhid-i ḫuşk
   Nitekim kişiye Freng uyuzı

5. Eşküme baḥr beñzerem dir imiş
   Ey ʿAṭā var mı göre dadı ṭuzı

133.

ʿAmrī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1. Bilmez miyem seni nesin ey bī-vefā nesin
   Āşūb-ı rūzgār u belā-yı zamānesin

2. Devlet nişānların görürem sende ey göñül
   Beñzer ḫadeng-i ġamze-i yāre nişānesin

(133)

Mehmed Çavuşoğlu*, Amrî Dîvânı (Tenkidli Basım)*, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1979, s.123.

3. Ey serv-i bāġ egerçi ki bālā bülendsin
   Ammā nigār ḳaddine nisbet miyānesin

4. Ḳanda behā ola seni öpmeklige ki sen
   Ḥüsn ü behāda bī-bedel ü bī-bahānesin

5. ʻAmrī ġazelleri ele girmezse çāre ne
   Diñle seḥerde bülbül-i gūyā terānesin

134.

Ṭāliʻī

Mefʻūlü Mefāʻīlü Mefāʻīlü Feʻūlün

1. Nāz eylese ol serv-i semenber daḫı nāzük
   ʻUşşāḳa vefā itse güzeller daḫı nāzük

2. Gül yüzlü güzellerde be-ġāyet yaraşur ḫaṭṭ
   Ter dutsa tırāş eylese berber daḫı nāzük

3. Gülşende çemen ṣoḥbeti yār ile ṣafādur
   Gül gibi elüñde ola ṣāġar daḫı nāzük

[42a]

4. Vaḳti geçeyorur didilerdi baña yārüñ
   Gördüm o lebi ġonca daḫı ter daḫı nāzük

5. Bir kerre şeker leblerüñ emmek baña besdür
   Luṭfuñdan eger olsa mükerrer daḫı nāzük

4. ola: olur D. / öpmeklige: öpmege D.

6. Ḳol dolamadur boynuña aḳṣā-yı murādum
   İnce belüñ olursa müyesser daḫı nāzük

7. Ey Ṭāli‘ī memdūḥ-durur gerçi ḳaṣā’id
   Ammā ki ḫoş-āyende ġazeller daḫı nāzük

135.

Ḥayretī

Mef‘ūlü Mefā‘īlün Mef‘ūlü Mefā‘īlün

1. Ne āteş ü bād ü ne āb u gildüm cāna
   Sen serv-i hevā-baḫşa ben māyildüm cānā

2. ‘Ālemde henūz adı yād olmadın engūruñ
   Ḫūmḫāne-i vaḥdetde ben ḳanẕil idüm cāna

3. Daḫı gili Ferhād’uñ olmamışdı taḫmīr
   Ben rāh-ı meşaḳḳatde pā-der-gil idüm cāna

4. Leylī’ye henūz Mecnūn olmamış idi meftūn
   Ben vādī-i ḥayretde lā-ya‘ḳil idüm cāna

5. ‘Işḳ eyledi āvāre ben Ḥayretī’yi yoḳsa

---

(135)

Mehmet Çavuşoğlu, M.Ali Tanyeri, *Hayretî Dîvânı (Tenkidli Basım),* s. 133.

2. *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

4. henūz: daḫı D.

5. yoḳsa: yoḫsa D.

Her ḫıdmete cān ile müsta‘cil idüm cāna

136.

Ḥayretī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Didüm güzellerüñ nesi ġāyet güzel gerek
   Bir pīr işitdi didi güzelde göz el gerek

[42b]

2. ‘Arż eyleme mesā’il-i fıḳhı bize faḳīh
   Rindāne ten terāne vü rengīn ġazel gerek

3. Şi‘r ol-durur ki ‘arż-ı ḫuṣūl-i viṣāl ola
   Sözinde ḫāṣılı kişinüñ mā-ḥaṣal gerek

4. Bu şimdiki güzeller ile hem-dem olmaġa
   Bir oñmaduḳ ḥaḳīḳati yoḳ mübteẕel gerek

5. Didüm ecelsüz öldi ḳuluñ Ḥayretī didi
   Bir dirliginde ölmiş de ne ecel gerek

137.

---

(136)

A.e., s.261.

2. ten: ter D.

5. ölmiş: ölmişe D.

(137)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)* C.III, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987, s.362.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Mecmuada divandaki 4 ve 5. beyitler yoktur. Eksik beyitler şöyledir:

“*Beyābānda n’ola bīdār olub her gice aġlarsam*

Ẕātī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ṣanurdı Ḳays kūhsārı ḳaṭār-ı nāḳa-i Leylī
   Anuñçün aña eylerdi ıraḳdan dā’imā meyli

2. Şu şeh kim Şām’a Ṣulṭan u on iki şehre ḥākimdür
   Efendi adı Bedreddin ḳuluñdur cebhesi Kili

3. Görinen şa‘şa‘a ṣanma cihānı yaḳduñ ey meh-rū
   Ḳoyup ağzına barmağın didi ḫūrşīd vā-veylī

4. İlāhī ṣoḥbete varmaduġum ‘ayb itme ey ṣūfī
   Niġārum eylemez meyli şu meclis ki olmaya meyli

5. Çuḳurlandı mı yañaġı Ẕātī yāruñ ḫande itdükde
   Gören nāzükler anı didi şīve ḫarmanı keylī

138.

‘Amrī

Nigārā ḫāne-i ṣabrum yıḳubdur ‘ışḳıñuñ seyli

Döginmekden ḳabarcıḳlar belürdi ṣanma sīnemde

Anuñ çāderleridür geldi ḳondı derdüñüñ ḫaylī’

1. eylerdi ıraḳdan: ṣaḥrādan iderdi D.

3. Ḳoyup: Alub D.

5. anı: aña D.

(138)

Mehmed Çavuşoğlu, *Amrî Dîvânı (Tenkidli Basım),* s.149.

*Yayımlanmış divanda gazel 6 beyittir. Mecmuada, divandaki 3. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“*Rūḥ āyinesin mücellā ḳıl*

Andan ol meh-liḳāya ışmarla”

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Cānı bir dil-rübāya ışmarla
   Çıḳ aradan Ḫüdā’ya ışmarla

[43a]

2. Al kilīdin göñül ḫazīnesinüñ
   Ol büt-i dil-güşāya ışmarla

3. Dil-i şeydāñı uşladıvirsün
   Dilber-i pür-cefāya ışmarla

4. Ḫaste göñlüñ ki gül-şeker dileye
   Ol leb-i cān-fezāya ışmarla

5. Kuḥl içün ḫāk-i pāyın isterseñ
   ‘Amrī bād-ı ṣabāya ışmarla

139.

Ẕātī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Allah nice zībā ruḫuñuñ alı Muḥammed
   Dir gören anı ṣalle ‘alī āl-i Muḥammed

2. Ol kimseye ben nice Müselmān diyeyin kim

---

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*’de 5. beyittir.

5. *A.g.e.*’de 6. beyittir. / Anı ‘Amrī ṣabāya ışmarla D.

(139)

Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* C. I, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1968, s.109.

Adın işidüp olmaya meyyāl-i Muḥammed

3. ‘Arş ayaġına ḳadr ile başum irişürdi
   Olsam ser-i zülfi gibi pā-māl-i Muḥammed

4. Ger ḥālümüz a‘dā ile teftīş olu[nu]rsa
   Gūyā ki Ebū Cehl ile aḥvāl-i Muḥammed

5. Yüz reng-ile āşüfte ü şūrīde idüpdür
   Ẕātī’yi senüñ ruḫlarıñuñ alı Muḥammed

140.

Necātī

(Fā‘ilātün) Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Bir gülüñ gülşen-i cināna deger
   Sünbülüñ ‘ömr-i cāvidāna deger

[43b]

2. Ḳulluġuñ salṭanat berāberidür
   İşigüñ kevn ile mekāna deger

3. Bir gice işigüñi yaṣdananuñ
   Ḳadr ile başı āsumāna deger

4. Vireyin vaṣluña bu bir cānı
   Nice bir cān iki cihāna deger

---

4. āşüfte ü şūrīde: bī-çāre vü şūrīde D.

5. ruḫlarıñuñ: ‘arıżuñuñ D.

(140)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Divanı*, s. 190-191.

4. *A.g.e.*’de 5. beyittir.

5. Cān ü dil leblerüñle zülfe çıḳar
   Beni öldürmedin saña ne deger

6. İy Necātī güzel dime ḥūra
   Nāgehān bu ḫaber fülāna deger

141.

Necātī

Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Ẕeḳān-ı yārda vefā n'eyler
   Ser-nigūn çāh içinde mā' n'eyler

2. Bülbülüñ dūd-ı āhı iy yüzi gül
   Göresin 'āḳıbet saña n'eyler

3. Dimedüñ yād idüp beni bir gün
   'Aceb ol derde mübtelā n'eyler

4. Hele derd ü belāya ṣabr idelüm
   Görelüm ṣoñ ucı Ḫüdā n'eyler

5. Şol ki naḳḳāş-ı Lem-yezel özler
   Dilberüñ ḥüsnüni bahāne eyler

---

5. *A.g.e.*'de 4. beyittir.

(141)

A.e., s.216.

2. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*'de 2. beyittir.

6. Şol çemende k’ide Necātī fiġān
   ‘Andelīb-i suḫan-serā n’eyler

[44a]

142.

Necātī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. İle kimse yaramaz iy gül-i ra‘nāyı bostānī
   Cefā vü cevrden her ne iderseñ hep baña eyle

143.

---

(142)
A.e, s.473.
*Yayımlanmış divanda bu beyit bir gazelin içerisindeki 4. beyittir. Geri kalan beyitler şöyledir:
“Gel ye zāhid temennā ḳıl baña Ḥaḳdan du‘ā eyle
Di kim dā’im anı bir dilrübāya mübtelā eyle

Ümīdüm devletüm varum sa‘ādetlü işigüñden
Kesilmesün ‘alāḳam tek vefā itme cefā eyle

Eger pervāne gibi eylemezseñ yanmadan pervā
Dil-i şeydāyı yalıñ yüzlülerler āşinā eyle

Necātī ayaġı toprağını cān virüp alduñ çün
Yüri yabanda bulmışsın gözüñe tūtiyā”
1. Cefā vü cevrden her ne iderseñ hep baña eyle: Cefā vü cevr ü miḥnetden ne eylersen baña eyle D.

(143)
A.e, s.212.
*Yayımlanmış Divan’da bu beyit bir gazelin makta beytidir. Geri kalan beyitler şöyledir:
“*Nihālı ḳametüñüñ rūzigāra nāzlanur*
Ki serv-i nāz hemīşe bahāra nāzlanur

Leb-i şeker-şikenüñ būseye olur ḳayil
Belā budur ki miyānuñ kināra nāzlanur

Gözüñdedür yine sāḳī şarāb-ı nāz senüñ
Ne ḫoş bu mest mey-i ḫoş-güvāra nāzlanur

Ve lehū [Necātī]

Mefā'ılün Fe'ılātün Mefā'ılün Fe'ilün

1. Necātī nāz nigāruñ-durur velī 'āşıḳ
   Yoluñda ṣādıḳ olıcaḳ nigāra nazlanur

144.

Ve lehū [Ḫāverī]

Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ılātün Fe'ilün

1. Cūybār eyle gözüm yaşını sen şimdi hele
   Yüri ey serv yigitsin yüri yoluña gele

145.

Öge öge lebüñi göklere çıḳarmışdur
Mesīḥ şimdi mey-i ḫoş-güvāra nāzlanur

Sitāresüz görinür ay yüzüñe baḳsa güneş
Nesine germ olur bī-sitāre nāzlanur

Gözüme gelmeye nāzüglenürse ṭañlama kim
Perī güzel olıcaḳ çeşme-sāra nazlanur

Müjeñ ki dil-keş ola seyf-i ẕü'l-ḫımāra nāzlanur
Gözüñ ki ser-ḫoş ola ẕü'l-ḫımāra nāzlanur"
(144)

Müstensih "ve lehū" diye devam etse de**,** *A.g.e*'de bu beyit yer almamaktadır. Esasen beyit Hâverî'ye aittir. Bir gazelin matla beytidir. Gazelin diğer beyitleri şöyledir:

"*Girmedüñ gitdi yola rāh-ı cefāyı ḳomaduñ*
Buluşavüz senüñle yüri iy yār hele

Yūsuf'ı ayrı görürse n'ola zāhid senden
Bir iki görinür dīde-i şāḥib-i ḥavele

Cām-ı mey kendüyi hem-reng-i lebüñ tutduġı-y-çün
Bir alay rindler ile o şeh gelüp alduñ ele

Ḳomadı āh u fiġān eylemege ḳūyunda
Ol Süleymān-ı zemān Ḫāverī ḥükm itdi yele"
(145)

Ẕātī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Aġlaşdı gözlerüm göricek çeşme-i lebüñ
   Gūyā ki iki cāriye ṣuda buluşdılar

146.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Didi añma miyānumı uzatma aġzuma dil
   O yoḳ bu yoḳ delü göñlüm ya neyle egleyeyin

147.

Emrī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Leb ü ruḫsāruña kim beñzede ġoncayla güli
   Birinüñ ḳulaġı berk ü birinüñ aġzı ḳoḳar

Beyit, şairin yayımlanmış divanında mevcut değildir.

(146)

Şiir, taranan kaynaklarda mevcut değildir.

(147)

M.A Yekta Saraç, *A.g.e*, s.78.

*Yayımlanmış divanda bu beyit bir gazelin içerisindeki 4. beyittir. Geri kalan beyitler şöyledir:

"*N'ola ey sīm-beden göñlüñe eşk itse eser*
Ki gümiş aḳça-durur ṭaşa urursañ da geçer

Umaram tīġuñı bir kez daḫı sīnemde görem
Bu meṣeldür ki su aḳduġı yire girü aḳar

Meh-i nev dūd-ı dilümden nice ḳarardı ki gör
Ele āyīne al eyle ḫām-ebrūna naar

Hīç añar mı müjenüñ tīrini Emrī dir imiş
Dostlar ol ḳaşı yānuñ oḳı dilden mi çıḳar"

148.

Ve lehū [Emrī]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gördi kim sen serv-i bālāyı ḳābā-yı sebz ile
   Cāmesi şāh-ı gülüñ egninde olmışdur diken

2. Cān u dil almış-durur bir būse borcı vardur
   Emrī'ye anuñçün görinmez ol ġonca-dehen

149.

---

(148)

A.e., s.197.

*Yayımlanmış Divan'da bu beyitler bir gazelin içerisindeki 5 ve 6. beyittir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Dişlerüñe yoḫsa öyküdi mi lūlū-yi 'Aden*
Baḥr anı çāh-ı ṣadef içinde ḥabs itmek neden

Oldı dīvāne hevā-yı ḳāmet-i bālān ile
Anuñ içün bāġbān servi çıḳarmaz bāġdan

Āh ider çeşm ü ḫaddüñ yād eyleyüp ey gül-'iẕār
Gülsitānda gelseler bir yire nergisle semen

Yüz ḳızardup ġoncalar aġzında altun gösterür
Faṣl-ı gülde gülsitāna gelse ol sīmīn-beden"

1. Gördi kim: Göreli D.

2. Cān u dil: Naḳd-i dil D. // Emrī'ye anuñ içün: Anuñ içün Emrī'ye D.

(149)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, s.451.

*Yayımlanmış divandaki bir gazelin matla beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ey muṣavvir yazma billāhi helāk olur gören*
'Aynı ile ġamze-i cellādınuñ taṣvīrini

Geldi dil ġam-hānesine göñlüme girdi oḳuñ
Cān ana ḳalḳub revān itdi tekellüf yirini

Ey selāmet ehli yolumdan ḳaçuñ kim ḳırmışam
Nām-u-neng-i 'aḳl-ı nāmūsuñ bugün zencīrini

Yüzi ṣuyıyla eger tek ṭurmaz ise Ẕātīyā

Ẕātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Ol kemān-ebrū bugün ṣadra geçürdi tīrini
   Didiler ṣāḥib-naẓarlar oḫ ne buldı yirini

[44b]

150.

Ẕātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. La‘lüñ ey cān pāresi ġāyet de şīrīn yārdur
   Miṣli yoḳ dirlerse ger didüklerince vardur

2. Ṭāḳatüm tek bār-ı cevrüñ çekmege yitsün benüm
   Başumı ḳaṭ‘ it ki ey dilber baña ser bārdur

3. Mār-ı zülfüñ genc-i ḥüsnüñden giderdüñ āh kim
   Ey lebi tiryāḳ anuñçün göñlümüz bīmārdur

Zaḫm-ı şīnem ḳana yur ol āfetüñ şemşīrini”

(150)

Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* C.I, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1968, s.221.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada divandaki 2 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*İki güldür ay u gün gül-zār-ı ḥüsnüñden senüñ*
Bāġ-ı ‘ışḳuñda felek dolāb-ı bi-miḳdārdur

Bir ġazel didüm gözüñ vaṣfında siḥr itdüm yine
Dir gören bunı diyen şā‘ir degül saḥḥārdur”

1. şīrīn: ṭatlu D.

2. ki: kim D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. Āl ile ol yüzi gül dil alup inkār eyledi
   Şöyle beñzer dā'imā anuñ işi īnkārdur

5. Dün gice seyrümde öpdüm aġzını bir dilberüñ
   Yine yoḳ yirden gelür Ẕātī naṣībüm vardur

151.

Ẕātī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Düşürdükçe felek zerrīn yatuġı
   Olaydım bezm-i cānānuñ ḳonuġı

2. Dirīġa bāġ-ı vaṣlı meyvesinden
   Ṣıdurmaz gözüme dilber ḳoruġı

3. Buçuḳ gün yār ola bāri didüm yār
   Eyitdi ḳomaz alursın buçuġı

4. Aṭası ḫūyını ṭutmış nigāra
   Raḳībüñ oġlı ol ṭoñuz çocuġı

---

4. *A.g.e.*'de 5. beyittir.

5. bir dilberüñ: ol ġoncanuñ D. // naṣībüm: naṣībüñ D. / *A.g.e.*'de 7. beyittir.

(151)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, s.473.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşmaktadır. Mecmuada divandaki 5 ve 6. beyitler yoktur. Eksik beyitler şöyledir:

"*Cefā idüb vefālar itmemekdür*
Güzeller bildügüñüñ varı yoġı

Ṣaçuñ yola iner yol baṣıcudur
Benüm boynuma kes başın yazuġı"

5. Ṣınuḳ göñüllerüñ fürḳatde Ẕātī
   Ümīd-i vaṣl-ı dilberdür ṣaruġı

[45a]

152.

Emrī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ḥālüm müşevveş itmek iki zülfüñüñ işi
   Āşüfte eyledi bizi ey dil o bir kişi

2. Fettān gözüñde fitne çoḳ ādemler öldürür
   İllā anuñ ḳıya ḳıya 'uşşāḳa baḳışı

3. Gamzeñ ḫadengi yāreleri ḳatı aç imiş
   Yirler kebāb-ı cānumı ḳapışı ḳapışı

4. Şīrīn lebin şu deñlü mi zikr itdi sen gülüñ
   Kim ḳala idi ġoncanuñ aġzında bir dişi

5. Ṣaflar düzetdi leşker-i müjgān-ı çeşm-i yār
   Aña nice muḳābil olur Emrī bir kişi

153.

---

(153)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Divanı*, s. 465.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Divan'daki 3 ve 6. beyitlere mecmuada yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*İdinür ādem olan cennet-i ḳūyuñda yirin*

Necātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḳoma kim ḫāl ü ḫaṭuñ ḫalḳa perīşānlıḳ ide
   Mışr-ı ḥüsnüñde bir iki ḳara sulṭānlıḳ ide

2. Bu cihāndur güzelüm ḥüsnüñe maġrūr olma
   Bir zamān ola ki ḳarınca Süleymānlıġ ide

3. Bir zamān oldı ki ḳān ile beraber ṭutulur
   Bir iki rind eger meykededе ḳanlıġ ide

4. Ġayret ey pīr-i ḫarābāt nedür bunca bize
   Muḥtesib cām-ı şarābı şıyup oġlanlıġ ide

5. El-Ḥaḳ inṣāf budur ṭūṭīye degmez güftār
   Şol çemende ki Necātī şeker-efşānlıġ ide

[45b]

154.

Necātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Meger ey dost raḳībüñ gele şeytānlıġ ide

Didiler sıb-i zenāḫuña ḥayvānī velī
Dimediler ki raḳībüñ dege ḥayānlıġ ide”

1. perīşānlıḳ: perīşānlıġ D. // sultānlıḳ: sultānlıġ D.
3. *A.g.e.*’de beyittir.
4. bize: bir D.
5. *A.g.e.*’de 7. beyittir.

(154)

A.e, s.350.

1. Zāhidā Ka‘be’ye dayanma gel ey gevden gel
   Cān u dil pīş-keş ilet işigine evden gel

2. Ruḫı saṭranc-i maḥabbetde beni māt idicek
   Beydaḳ-ı ḫāl-i siyāhı didi var ögren gel

3. Leblerüñden dil ü cān būse temennā idicek
   Lāġ idüp zülf-i siyeh-kārı didi ṭolan gel

4. Geldi şehbāz-ı maḥabbet ki cihān ide şikār
   Merḥabā ṭā’ir-i ferḫunde hemīşe sen gel

5. Ḥālet-i ‘ışḳı Necātī’ye ṭanışdum didi kim
   Her cefākāra göñül virmeyelüm oġlan gel

155.

Ḫayālī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Yüz nāz ile bir ġonca-i ra‘nāyı büyütdük
   Bülbülleri biñ var ola ġavġāyı büyütdük

2. Mercān lebini kān-ı melāḥatde görelden
   Göz yaşıyla bir niçe deryāyı büyütdük

---

1. ilet: it D.

2. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. ki cihān ide şikār: kim ide cānı şikār D. / *A.g.e.*’de 2.beyittir.

(155)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Bey Dîvânı*, s. 243.

3. Ferhād ile Mecnūn ile Vāmıḳ'la ben oldum
   Gördük seferi biz daḫı alayı büyütdük

4. Beñẓer ṭuruşuñ ḳāmet-i dildāra dimekle
   Gülşende bugün serv-i dil-ārāyı büyütdük

5. Dilber seg-i kūyıyla Ḫayālī'yi idüp yād
   Didi yine bir 'āşıḳ-ı şeydāyı büyütdük

[46a]

156.

Mesīḥī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Gördükçe yüzüñi n'ola artarsa ḥayretüm
   Çünkim saña bu yüzden olupdur maḥabbetüm

2. İksīr-i 'ışḳ çehremi zerd itdi zer gibi
   Ol seng-i dil benüm daḫı bilmez mi ḳıymetüm

3. 'Işḳuñ şehīdiyem ki bu dāġ-ı siyāhlar

---

5. Dilber: Cānān D.

(156)

Mine Mengi, *A.g.e.*, s.215.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada divandaki 3 ve 4. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Dünyāyı berḳ-i āh ile ben rūşen eylerem*
Ey āfitāb ẕerrece yoḳ saña minnetüm

Fi'l-ḥāl iki bükile mānend-i ḥarf-i ḳāf
Yüklense Ḳāf bir dem eger derd ü miḥnetüm"

2. çehremi zerd: ḳalbümi ṣāf D. Mecmuada da bu kelimenin üzerine "ḳalbümi sāf itdi" şeklinde not düşülmüştür.

Gūyā ki zāġlardur üşer yimege etüm

4. Pīrāhen-i viṣālüñe göz dikdügüm bu kim
   Hecrüñ bir ince iplige döndürdi ḳāmetüm

5. Ḫarc itmedin bu naẓmı ölürsem Mesīḥī ben
   Cevherle ṭopṭolu ola ṣandūḳ-ı türbetüm

157.

Mesīḥī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Eger efsūn-ı ecel bağlamaz ise dehenüm
   Cān virürken lebüñüñ ẕikri ola her suḫanum

2. Sen semen-çehre içün ger beni devrān ide ḫāk
   Yüzümüñ aḳlığına vire şehādet kefenüm

3. Ḫār-ı kūyuñ bulunursa ayaġumda ölicek
   Ḫūriler sūzen-i ġamzeyle çıḳara dikenüm

4. Şol ḳadar ṭop u tüfeng urdı ḥavādis baña kim

---

(157)

A.e, s.214.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada 4 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Hecr-i ḫaṭṭuñla ne çekdügimi şerḥ eylemege*
Ḳabrüm üstinde benüm bir dil ola her çemenüm

Ey Mesīḥī ben eger el yur isem 'ālemden
Āfitābum ola ḫūrşīd ü felek hem legenüm"

Raḫneden ḳal‘alaruñ burcına döndi bedenüm

5. Ḫusrev-i Rūm diye baña Mesīḥī şeksüz
   Ki ire gūş-ı Kemāl’e kelimāt-ı ḥasenüm

[46b]

158.

Necātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ılün

1. Ḳıbledür ‘uşşāḳa ol vech-i ḥasen
   Ka‘be’dür her ḳanda kim olduñsa sen

2. Ḳopısar īmān ile Ḳur‘ān ile
   Ḫadd ü ḫaṭṭuñ ḥasretinden cān viren

3. Cān gerekmez tīġ-i ġam mecrūḥına
   Kim şehīd-i ‘ışḳa yaraşmaz kefen

4. Hey dimezseñ yol baṣar başlar keser
   Ṭurra-i ṭarrār u zülf-i pür-şiken

---

5. Ki: Ger D.

(158)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.396-397.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Mecmuada, divandaki 5. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“*Aġzın açub ṭaña ḳalur ġoncalar*
Leblerüñ gülşende vaṣf itdükçe ben”

1. kim olduñsa: göründüñse D.

2. Ḳopısar: Ḳapısar D.

3. Cān: Ten D.

5. Ḫaste göñüller deminden oldı ṣaġ
   Göreyin bād-ı ṣabā olsun esen

6. İy Necātī işüñ alṭun eyledi
   Kimyā-yı ‘ışḳ-ıla ol sīm-ten

159.

Necātī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. Göricek yāruñ elde oḳ u yāsın
   Benümçün başla ḫᵕāce oḳı Yāsīn

2. Ḳıya baḳdı baña şol çeşm-i ḫūn-rīz
   Bugün bildüm ḳulına o ḳıyasın

3. Kebāb oldı ciger bu ḥasret ile
   Ki beni bezm-i ḫaṣṣa oḳuyasın

4. Bugün ‘uṣṣāḳı ṣūfī ḳo ki yārüñ
   Bilesin sen ḥisābuñ oḳuyasın

---

5. *A.g.e.*’de 6. beyittir.

6. *A.g.e.*’de 7. beyittir.

(159)

A.e., s.400.

*****Yayımlanmış divanda gazel 7 beyittir. Divan’daki 6. beyte mecmuada yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“*Ümīd-i vaṣl umarken dilrübādan*
Raḳīb ile görürseñ oḳıyasın ”

2. çeşm-i ḫūn-rīz: çeşm-i cādu D.

4. ṣūfī: zāhid D.

5. Eger ben Āyete'l-Kürsī olursam
   Ne mümkindür beni sen oḳuyasın

6. Ne yirde var ise ʻuşşāḳ-i ġam-gīn
   Necātī'nüñ idelüm o ḳıyāsın

[47a]

160.

Necātī rast

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Pāre pāre eyler ise bāġrumı peykān-ı dost
   Dīdeden her pāresi çıḳup diye kim ḳanı dost

161.

---

(160)

A.e., s.30.

*Divanda bu beyit bir gazelin ilk beytidir. Geri kalan beyitler şöyledir:

"*Ol boyı şimşāda yarın yapışursa dāḍ-ḫāh*
Serv gibi her ṭarafdan dest ola dāmān-ı dost

Kulbe-i aḥzānumuz ġamla müşerrefdür yine
Şād ola ey dil şād ki oldu dostlar mihmān-ı dost

Rūmdur bu Rūmda ʻömr-i dırāz olmaz dimeñ
Uzasun ḳoñ ruḫlarında zülf-i müşg-efşān-ı dost

Vaṣla dermān isteyenler derde dermān itmesün
Derde dermān eylesün kim derddür dermān-ı dost

Kaʻbe-i der-gāhda kimdür Necātī dir iseñ
Īd-i vaṣla cān virici ya ʻnī kim ḳurbān-ı dost"

Şiirin yanında "Allah'ın rahmeti ve mağfireti üzerine olsun" anlamına gelen Arapça cümle bulunur.

(161)

*Şiir taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Şiirin yanında "Kulların en fakir ve hakîri Derviş İbrahim tarafından yazıldı" anlamına gelen cümle yer alır.

Fe‘ilātün (Fā‘ilātün) Mefā‘ilün Fe‘ilün (Fa‘lün)

1. Al dil ü cānumı saña ey dost
   Sen yetersin hemīn baña ey dost

[47b][234]

Mu‘ammā-yı Ḥasan

162.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Vāy eger ‘aks-i ruḫuñ dīdemde peydā olmaya
   Ṭal‘at-ı mihr-i dıraḫşān ya ola ya olmaya

163.

Be-nām-ı Yūsuf

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yārdan ayrılma ey miskīn gönül
   Ṣabr ḳıl itdükçe ol cevr ü cefā

[234] Bu sayfada Arapça ve Farsça şiirler bulunmaktadır.

Şiir

[Şerife-zâdenin tarihi: Tüm halkın gönlünü zulüm ve cefadan koruyan o zât, izzet ve şeref ile şu an ihtişam makamına adım attı. Zengin ve fakirlerin her biri latif tarihler söylediler. Ey kerem sahibi, senin devletin ve izzetin herkesten ziyâde olsun.]

Şiir

[Emrî Çelebi şöyle söylemiştir: Sadece bir işaret görme ümidi ile yay gibi olan kaşlarının köşelerine bir ömür gözlerimi dikmişim.] Bu beyitten iki isim çıkar.

(162)

*Şiire 18. yüzyılda derlenmiş başka bir mecmuada da rastlanır. Mecmuada “Be-Nām-ı Ḥasan Ḥüseyn” başlığı altındadır.

Abdullah Esen, *On Sekizinci Yüzyılda Derlenmiş Karışık Bir Mecmua (İnceleme-Transkripsiyon ve Karşılaştırmalı Metin,* Boğaziçi Üniversitesi SBE, YL Tezi, 2019, s.276.

(163)

*Şiir taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

2. Ṣabr ile meşhūr olan diller görür
   Mihrini cānānenüñ bulur vefā

164.

Muḥarrem

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Nergisüñ ṭolduġıyçün uyḫu gözi
   Gül ‘iẕārundan olur maḥrūm özi

[48a]

165.

Necātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Aġladur ādemi ġurbet kişi kendin yeñemez
   Nitekim ḫaste ciger nāle kemendin yeñemez

2. Mevc urur baḥr-ı ḥüsn fitne ḳoparur ḫaṭṭ u ḫāl
   Bu deñiz yüzlerinüñ kimse levendin yeñemez

3. Ruḫı Gül-gūnına Şebdīz ḫaṭṭun ḳoşmaġ ile
   Çignedüp ḫalḳı yürür nāz semendin yeñemez

---

(164)

*Şiir taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(165)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.276.

1. ciger: çeküp D.

2. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

3. ḫaṭṭun: ṣaçun D. / *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. Aġlamaḳ ṭutdı beni serv ü gül añmañ baña kim
   Bu ṣuyuñ kimse ḫes ü ḫār ile bendin yeñemez

5. Ḳaddüñ añup çemene dökse Necātī gözi yaş
   Bāġbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñemez

166.

Ḫayālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Öykündi bāde la'lüñe ayaġa ṣaldılar
   Ṣu 'ārıẓuñ añınca dutup bāġa ṣaldılar

2. Zülfüñ ki oldı ḳaşuñuñ üstünde āşikār
   Bir şāhbāzdur ki anı zāġa ṣaldılar

3. Ḳaṣr-ı cefāyı yapmaġa şāhān-ı mülk-i ḥüsn
   Ferhād'ı ṭaşlara beni ṭopraġa ṣaldılar

4. 'Aks-i nücūmı eşk-i revānumda seyr iden
   Ṣandı ḫazān varaḳların ırmaġa ṣaldılar

5. Fānī cihāna aġlamaġa geldi niçeler

---

4. ṣuyuñ: ṣunuñ D. / *A.g.e.*'de 2. beyittir.

5. Ḳaddüñ: Boyuñ D.

(166)

Ali Nihad Tarlan, *Hâyâlî Bey Dîvânı*, 1945.

2. ki: kim D.

5. cihāna: cihānda D.

Bir iki gün Ḫayālī'yi de lāġa ṣaldılar

[48b]

167.

Me'ālī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Benefşe içelüm bāġ arasında
   Öpelüm sāḳī mey-i lāġ arasında

2. Didi kim ḳandasın ḫaṭṭum irelden
   Didüm kim toz u toprāġ arasında

3. Müşebbek sīnem içre ḫançerüñi
   Gören māhī ṣanur aġ arasında

4. Ḥabāb-ı eşküm arasında bu çarḫ
   Bir ednā ḫayme otaġ arasında

5. Me'ālī güller ile ḫāra beñzer
   Tenümde mūylar dāġ arasında

168.

---

(167)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(168)

Mehmet Demiralay, *Hüdâyî-i Kadîm ve Dîvânı İnceleme- Tenkidli Metin*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2007, s.123-124.

*Yayımlanmış divanda gazel 7 beyitten oluşur. Mecmuada, divandaki 4. ve 7. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

"*Ṭutsam nigārumuñ n'ola baş üzre şānesin*

Hüdāyī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ḫūnī gözüñ ki ḫançer-i müjgān elindedür
   Bir dem de eylese niçe biñ ḳān elindedür

2. Çāk olsa n'ola dāmen-i zülfüñ gibi yaḳam
   Yıllar-durur ki pençe-i hicrān elindedür

3. Āzād iderse 'ār ide uçmaġa sidreye
   Dil murġı kim o serv-i ḫırāmān elindedür

4. Almış eline ḫātem-i mühr-i lebin 'adū
   Şol dīvdür ki mühr-i Süleymān elindedür

5. Dīdemdedür ḫayāl-i cemāl-i cemīl-i dost
   Yūsuf gibi ki keffe-i mizān elindedür

[49a]

169.

Fevrī

Dāyim anuñ o zülf-i perīşān elindedür

Her dem bahār-ı vaṣf-ı ruḫunda Hüdāyī'nüñ
Gül gibi tāze defter ü dīvān elindedür"

1. Çāk olsa n'ola: Çāk olmasun mı D.

4. ḫātem-i mühr-i lebin: ḫātem-i cām-ı lebin D. / *A.g.e.*'de 5. beyittir.

5. *A.g.e.*'de 6. beyittir.

(169)

Mehmet Kalpaklı tarafından hazırlanan tezde *Divan*'ın tamamı mevcut olmadığı için edisyon kritik çalışması yapılamadı. (Mehmet Kalpaklı, *Fevrî: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*, Mimar Sinan Üniversitesi SBE. YL Tezi, 1986.)

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ḳo Ferhād ile Mecnūn’ı belā-yı ‘ışḳı benden ṣor
   Ṭāli‘ümüñ leẕẕetin bir aġzınuñ dadın bilenden ṣor

2. Raḳīb-i dīvden ṣor ḥalḳa la‘net-i belāsın sen
   Ne bilsün ādem olan anı başından geçenden ṣor

3. Eger İskender’i görmek dilerseñ gel gör ol şāhı
   Ṣorarsañ çeşme-i Ḫıżr’ı var ol şīrīn-dehenden ṣor

4. Vücūdum ḳal‘asın ṭop-ı ġamuñla pādişāh-ı ‘ışḳ
   Ne resm-ile ḫarāb itdi begüm burc-ı bedenden ṣor

5. Naẓīr olmaduġın eş‘ār-ı Fevrī’ye inanmazsañ
   Sözüñ ḳadrin bilür bir mālik-i mülk-i süḫandan ṣor

170.

Fevrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Öykünürmiş ḳadd-i yāre serv āzād olmasun
   Gül yüzinden utanır güler cemāli ṣolmasun

2. Ṭurduġınca ol melek iyilik-durur bilmez raḳīb
   Göreyin anı iki ālemde iyilik bulmasun

(170)

Mehmet Kalpaklı tarafından hazırlanan tezde *Divan*’ın tamamı mevcut olmadığı için edisyon kritik çalışması yapılamadı. (Mehmet Kalpaklı, Fevrî: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri, Mimar Sinan Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1986.)

3. Döne döne ögidür ġam asiyābıdur ḳadeḥ
   Sāḳiyā dönsün gözet nāgeh ṣuyı ṣoġulmasun

4. Būsitān-ı dehr içinde bulmadı būy-ı vefa
   Gül nice yırtup yaḳa sünbül ṣaçını yolmasun

5. La‘lüñe evvel naẓarda cānum itmezsem revān
   Adum ey dilber benüm ‘ālemde Fevrī olmasun

[49b]

171.

Necātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı dīde-i ḫūn-bār imiş
   Ḥamdülillāh kim göricek gözlerümüz var imiş

2. N’eylesün gülzārı ‘āşıḳ olmayınca gül-‘iẕār
   Gülistān-ı cennete ṣūret viren dīdār imiş

3. Ṭıfl iken azırġanurduḳ būseni bir cāna āh
   İy dirīġā bilmedük bāzār ilk bāzār imiş

4. Bir ben isem de gerekmez kimseye yār olduġuñ
   İy gül-i pākize-dāmen dimesünler yār imiş

---

(171)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s. 188.

2. Gülistān-ı cennet: Būstān-ı cennet D.

3. azırġanurduḳ būseñi bir: bir būseñi azırġanurduḳ D.

5. Būseñi görmez Necātī kendüye lāyıḳ velī
   İy lebi sükker ne çāre cān-durur umar imiş

172.

Ẕātī

Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūlün Fe‘ūl

1. Cefā tīrine cānum umaç imiş
   Aña raḥm-ı sīnem ‘aceb acımış

2. Öpüp başa ḳodum ayaġuñ tozın
   Benüm başum içün ne ḫoş tāc-ımış

3. Aşılsun ḳo zülfüñde Manṣūr-ı dil
   Görelüm ne çenberde Ḥallāc-ımış

4. Ḳadeḥ-i la‘l -i şīrīnüñi öpdügin
   İşitmiş ṣürāḥī içi acımış

5. O şāhuñ işiginde Manṣūrveş
   Aşılmaḳ eyā Ẕātī mi‘rāc-ımış

[50a]

173.

---

(172)

Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Dîvânı*, C.II, s.92.

1.raḥm-ı sīnem: zaḫm-ı kalbüm D.

(173)

Enverī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Hep cümle 'ālemüñ sañadur meyli ey perī
   Başına aġsa cümle perīnüñ n'ola peri

2. Meydāna başdı mey ḳademin pehlüvānvār
   Yir yir götürdi ayaġı meydān erenleri

3. Hāleyle boynu baġlu ḳuluñdur şehā ḳamer
   Bu tekyegāh-ı 'ışḳda mānend-i ḥayderī

4. Burc-ı bedende cānı nice beñzedem saña
   Sen pādişāh-ı ālem ü ol bir ḥisār eri

5. Geldi başuñ ucına o meh ḫastayam dime
   Ṭur aç gözüñi başuña gün ṭoġdı Enverī

174.

Emrī

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Şiir, şairin divanında ve taranan kaynaklarda bulunamamakla beraber, Ahmet Atilla Şentürk'ün Osmanlı Şiirleri Antolojisi adlı kitabında bulunmuştur. (Ahmet Atillâ Şentürk, *Osmanlı Şiirleri Antolojisi*, Yapı Kredi Yay., 2013, s.230.)

1. Hep cümle 'ālemüñ: Ser-cümle ādemüñ A.G.E.

2. Yir yir: Bir bir A.G.E. / *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*'de 2. beyittir.

5. Geldi başuñ ucına o meh ḫastayam dime: Başuñ ucına geldi o gün ḫasteyüm dime A.G.E.

(174)

M.A. Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.120.

1. Dem olur ‘ālemi yaḳar bir āh-ı sūznāküz biz
   Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı pāküz biz

2. Gören jūlide-mū içinde çeşm-i zerdümüz ṣanur
   Ġam u miḥnet ocaġında duḫān-ı tābnāküz biz

3. ‘Abīr ü miske didüm nicesiz izi ġubārıyla
   Didiler gerd-i rāh-ı yār yanında ne ḫāküz biz

4. Oḳuñdan sīne-mecrūḥ olduġın şerḥ itdi ḫūn-zaḫmum
   Dil ü cān ey kemān-ebrū didi andan helāküz biz

5. Bize çāk-ı girībānın iñen ‘arż itmesün sūsen
   Ḳażā tīġiyle ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz

[50b]

175.

Emrī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ḳarār ḳılmaġa bir dem mekānumuz yoḳdur
   Mekān nedür ki buçuḳ dem zamānumuz yoḳdur

---

2. çeşm-i zerdümüz: rūy-ı zerdümüz D.

3. Abīr ü misk didüm nicesüz izi ġubār ile/ Didiler gerd-i rāh-ı yār yanında ne ḫāküz biz: İzi tozını ṣordum kuḥl ile müşge didiler kim/ Ġubār-ı rāh-ı kūy-ı yār yanında ne ḫāküz biz D.

4. itdi ḫūn- zaḫmum: eyledi cismüm D.

(175)

M.A. Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.104.

1. Mekān nedür ki buçuk dem: Ḥużūra varmaġa hergiz D.

2. Vefāya ḳāyil olur diyü nice ẓan idelüm
   Dehānı yoġ idügine gümānumuz yoḳdur

3. Efendi biz bir alay adı şanı yok rindüz
   Gürūhumuzda fülān bin fülānumuz yoḳdur

4. Zamānumuz geçicek çoḳ nişān olur ẓāhir
   Zamānumuzda egerçi nişānumuz yoḳdur

5. Çü tīġ-i ġamzeyle nīm-küşteyüz Emrī
   Bütün cihān bilür yār-ı cānumuz yoḳdur

176.

Emrī

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1. Didüm ki tīr-i ġamze dilde neden belürmez
   Ol ḳaşları kemānum didi geçen belürmez

2. Gezdüm 'adem diyārın şehr-i vücūda geldüm
   Hīç ol miyān görünmez hīç ol dehen belürmez

3. Ol ḥūrī ṣūretini dil cevr oḳursa ṭañ mı

---

2. nice ẓann idelüm: annı ḳo ey dil D.

4. olur ẓāhir: 'uhūr eyler D.

5. Çü tīġ-i ġamzeyle: Ḫadeng-i miḥnet D. / cihān bilür: cihānda bizüm D.

(176)

A.e., s.121.

1. tīr-i ġamze: tīr-i ġamzeñ D.

3. Ol ḥūri sūretini: Yāruñ o ḥūr cemālin D. / cevr: ḫūr D. / *A.g.e.*'de 4. beyittir.

Bir noḳṭa ḳomış aġzı ammā iñen belürmez

4. Şöyle ġubār yazmış ḳudret debīri hergiz
   Gül ṣafḥasında ḫaṭṭ-ı ʻanber-şiken belürmez

5. Bīmārdur didiler Emrī'yi ṣora vardum
   Bir nāle işidilür ammā beden belürmez

[51a]

177.

Ḫayālī

Feʻilātün Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün

1. Ol ṣanevber ḳad içün evden olup āvāre
   Süreyin bād-ı ṣabā gibi yüzüm kūhsāra

2. Çekse bir ḫānede naḳḳāş ʻiẕārı naḳşın
   Ura pervāne başın şemʻ ṣanup dīvāra

3. İḫtiyāṭ eyler idüm nār-ı melāmetden līk
   Düşeli āteş-i hicrāna ışındum nāra

4. Dīde ḳan aġlar iken eylerin aġyāra niyāz
   Ṣuya ġarḳ olsa kişi destini ṣunar māra

---

4. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

(177)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Dîvânı*, s.357.

1. Süreyin: Süreyüm D.

3. līk: āh D.

4. eylerin: eylerem D.

5. Ḳaldı bī-çāre Ḫayālī aña bir çāre meded
   Çāre senden yoġ ise n’eylesün ol bī-çāre

178.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ey ḳaşuñ pek yā çeküp atmaḳda sehm-endāz-ı ḫūb
   Tīr-i ġamzeñ ehl-i derd içinde maḥbūbü’l-ḳulūb

2. Dutmış idüm dest-i ‘ışḳuñla melāmet dāmenin
   Ten libāsın virmedin ervāḥa settārü’l-‘uyūb

3. Yāre bak ġayra naẓar ḳılma diyü te’dīb içün
   Çeşm-i ‘ālem-bīnüme kirpiklerüm ḳaldurdı çūb

4. Himmetüm raḫşına meydān māverā-yı kā’ināt
   Ḳudretüm çevgānına gerdūn-ı gerdān oldı ṭūb

5. Cāme-i cismüm Ḫayālī gördi mey-ālūdedür
   Āb-ı istiġfār ile pāk itdi ġaffārü’ẕ-ẕünūb

[51b]

179.

---

(179)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı,* s.435.

*Yayımlanmış divanda gazel 9 beyittir. Mecmuada divandaki 4, 5, 6, 9. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Secde idüp ayruġa getürdüm yüzüme kir*

Necātī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Çoḳ fitne ḳopar zülf-i siyeh-kāra uyınca
   İllerde meşeldür bu ki ılanı tüyince

2. İy Yūsuf-ı gül-çehre meşeldür atalardan
   Kim düşman içün ḳuyı ḳazan ḳaza boyınca

3. Virdük ayaġı ṭopraġına nāfe-i Çīn'i
   İy bād-ı ṣabā var yüri ḫayr eyle ṭoyınca

4. Ġonca ile ḳatı ṣıḳluġı var bülbülüñ iy dost
   Aġzı ḫaberin aldum anuñ ṣoluyınca

5. El virmişken fırṣatı fevt itme Necātī
   El mi irer ol serv-i revāna büyüyince

180.

Göz yaşı neler çekdi neler anı yuyınca

O zülf-i siyeh-pūşı ṣabā yili götürsin
Meryem gibi dāmānını yirde sürüyince

'Ar 'ar boyuñu öger imiş deprede dilüñ
Ey serv-i çemen böyle yirüñde ḳuruyınca

Şīşe sımadan muḫtesibe tevbe ṣımaḳ yeg
Getür ayaġı hele bize nāṣī duyınca"

1. ḳopar: olur D.

4. dost: bād D.

(180)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Ḳābilī

Mefā‘ılün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün (Fa‘lün)

1. Mükedder eyledi dil levḥi keş̱āfet-i ṭab‘
   Müyesser eyle ilāhī bize leṭāfet-i ṭab‘

2. Şarāb u şāhide meylüñ olurdı ey zāhid
   Be sende daḫı olaydı eger ẓarāfet-i ṭab‘

3. Saña ḳaçan yetişe vāridāt-ı Rabbānī
   Meger ki kesb idesin Ḳābilī neẓāfet-i ṭab‘

181.

Ve lehū [Ḳābilī]

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ılātün Fe‘ilün

1. Āh kesb itmedi ḥamiyyeti ey cān ḫāṭır
   Ḥayf ola ḳala eger böyle perīşān-ḫāṭır

182.

Ve lehū [Ḳābilī]

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Billāhi himmet eyleye ey üstād ḳılsa da
   Bāşed ki ḥāṣıl eyleyevüz ittiḥād ḳalb

[52a][235]

[235] Bu sayfada, Arapça hadisler vardır.

Hadis

[Allah’ın resulü -Allah’ın selam ve salâtı üzerine olsun- şöyle buyurur: Ma’rifetin bir râyihâsı ilimlerin çoğundan daha hayırlıdır.]

Hadis

[52b]

183.

Ṣabāyī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün

1. Ben nice vaṣf idem Ḥasan ile Ḥüseyn’i kim
   İki ḥümā-durur raḍiyallāhu ‘anhümā

184.

Mesīḥī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ḫāṣ ma‘nī eyü oġul gibidür
   Añdurur ṣāḥibin[i] du‘āda olur

2. Biregü ma‘nīsini besleme kim
   Ma‘nīde ol ḥarām-zāde olur

185.

[Nebî-Allah’ın selam ve salâtı üzerine olsun- şöyle buyurur: Çok konuşanın hatası da çok olur.]

Hadis

[Ve yine şöyle buyurur: “Kanaat eden memnun olur, aç gözlü olan ise rezil olur.”]

(183)

Rüstem Kavaklık, *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, s.101.

1. vaṣf idem: medḥ idem D. // Hümā-durur: Hümā-dur D.

(184)

Mine Mengi, *a.g.e.*, s.308.

1. Ḫāṣ ma‘nï eyü: Ma‘nī-i ḫāṣ iyü D.

(185)

Abdülkadir Karahan**,** *a.g.e.,* s.78.

* Bu beyit yayımlanmış divanın içerisindeki 48. gazelin içerisindeki 4. beyittir. Diğer beyitler şöyledir:

Fiġānī

Mefā'ılün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün (Fa'lün)

1. Bu deñlü zülfüñe yüz virme ḥüsnüñ ayaḳlar
   Ki böyle yüz bulalı bindi başuña kākül

186.

Ḫayālī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Gözüñe arḳa olup ḳılmasun cihānı ḫarāb
   Efendüm iki gözüm girmesün vebāle ḳaşuñ

"*Añaydı gülşene varduḳça ḳaddüñi bülbül*
Ṭutardı anı el üstinde her nihāl ey gül

Bu dūd-ı āhumıı zeyn eyledüm şerāre ile
'Arūs-ı çarḫa ṭaḳınmaġa zer-feşān sünbül

İşitdi ḫāl-i ruḫuñdan yanup yaḳıldugını
Ḳarardı ṭurdı aña ḫayli saḫt olup fülfül

Fiġānī geçmek içün nāle seyl-i eşkümden
Çeker feleklere yer yer bu dūd-ı āhum pūl"
(186)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Bey Divanı*, s.251.

*Bu beyit yayımlanmış divanın içerisindeki bir gazelin 5. beyitidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Kemānın ergüreli Rūmda kemāle ḳaşuñ*
Cefā ḫadengini pertāb eder hilāle ḳaşuñ

Ḳaçan ki ḫāba varur gözlerüñ uyur fitne
O dem ki nāz edesin ya çeker ḳıtāle ḳaşuñ

Getürdü üstüme ṭāvūs ḳuyruġū iki ḥükm
Ḳalemlerine olub cismümüñ ḥavāle ḳaşuñ

Olalı maẓhar-ı sırr-ı ḳader te'ālallah
Gehi cemāle eder meyl geh celāle ḳaşuñ

Ḫayālīye lebüñ ey dost ḳılsa va'de-i luṭf
Ṣaçuñ ḳaraltı aṣar götürür muḫāle ḳaşuñ"

1. arḳa olup: arḳalanub D.

187.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bu ḳadar sengīn-dil iken mātem-i Ferhād içün
   Bī-sütūn giydi siyeh ḫārā içine ṭaşına

2. Her ne naḳşı kim vücūd eyvānına çekdi ḳażā’
   Ḫāme-i taḳdīre baḳ ṭa‘n eyleme naḳḳāşına

188.

Enverī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Zülfüñle ḫaṭuñ ‘ilm-i cefā baḥsin ider hep
   Biri ḳara cāhil birisi cehl-i mürekkeb

---

(187)

A.e, s. 344.

*Bu iki beyit yayımlanmış divanın içerisinde yer alan 2 ve 4. beyittir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Şanuram baḫsam gözü üzre nigāruñ ḳaşına*
İki şehbāzuñ iki teldür ṭaḳalmış başına

Çeşm-i gevher-bāruma nisbet benüm Baḥr-i Muḥīṭ
Ṭıfldur ḫāk ile oynar şimdi girdi yaşına

Ey Ḫayālī ḳanlu başdur bādede her bir ḥabāb
Merd-i meydān olalı ġam leşkeri ṣavaşına”

(188)

Bağdatlı Ahdî, *Gülşen-i Şu‘arā,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0, (haz. Süleyman Solmaz), Ankara, 2018, s.114.

**A.g.e.*’de Enverî’ye ait bir matla olarak zikredilmiştir.

1. ‘ilm-i cefā: ‘ilm-i vefā T.

189.

Laṭīfī

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1. Ol loḳma-ı nefîse şundı raḳīb-i kāfir
   İt degmiş aşa döndi ḫon-ı viṣāl-i dilber

[53a][236]

[53b]

190.

---

(189)

Ahmet Sevgi, *Lâtifî (Hayatı ve Eserleri) İnceleme- Metin*, Gazi Üniversitesi SBE., Doktora Tezi., Ankara, 1987, s.62.

A.g.e.'de beyit bir gazelin matla beytidir. Gazel 5 beyitten oluşmaktadır. Diğer beyitler şöyledir:

"*Artuġını bilirsin kimse yimez cüzzāmuñ*
Cennet ta'āmı olsa bir kimse anı n'eyler

Ebkār-ı ġonçe gibi kimse mestūr iken vücūdı
Bir hār-ı hār mizāca allandı ol gül-i ter

Ol serv-i ser-bülendden evgende ol pelīdüñ
Sāye gibi revāmı hāke idi berāber

Miskīn Laṭīfī dāyim ḳarnın döger seng ile
Yār arḳasında aġyār gör kim ne ālem n'eyler"

[236] Bu sayfada Arapça şiirler bulunmaktadır.

Şiir

[Doğum yerim Câm'dır ve kalemimden akan da Câm şeyhülislamının badesidir. Bu yüzden şiirlerinde Câmi mahlası iki mana ile kullanılmıştır.]

Şiir

[Sevgililer iki yol ile aşıkları öldürürler. Bu gerçeği bilmiyorsan işte benden duy: Ya o sihirli gözleriyle gizlice nazar ederler, ya da şirin tebessümleriyle selam verirler.]

Şiir

[Hümâ gibi bir kemiğe kanaat et. Bal etrafında uçan sinek gibi hırs kanatlarıyla uçma.]

Şiir

[Ey ay yüzlü güzel! Sana kavuşmama engel olanlar Allah yoluna gidenlere engel olanlar gibidir.]

Şiir

[Benim hattımı karışık gördünse kusura bakma. Öyle ki, zamanın acıları beni dağıtmıştır.]

(190)

Naẓīre-i Ḫālişī

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Açıldı ‘ālem gül gibi esdi nesīm-i ṣubḥ-dem
   Cūş eyleyüp bülbül gibi muṭrib sürūd it dem-be-dem

2. Ḥūr-ı cinān zülf-i nigār Ṭūbā dıraḫt-ı sāyedār
   Kevṣer şarāb [u] cūybār-ı ṣaḥn-ı çemen bāġ-ı irem

3. Her gūşeler ‘ālī-maḳām her ṣuffe bir ṣadr-ı kirām
   Her bir ṣınuk peymāne cām her sākin-i meyḫāne Cem

4. Gülşende ṣoḥbet vaḳtidür yār ile ‘işret vaḳtidür
   Mihr [ü] maḥabbet vaḳtidür gitsün göñüllerden elem

5. Baġrını lāle dāġ ider cūylar yaşın ırmaġ ider
   Var ise seyr-i bāġ ider ol serv-ḳāmet ġonca-fem

6. Sulṭān Selīm-i kāmrān āsūde ‘adli-y-ile cihān
   Oldı kef-i cūdı hemān baḥr-ı seḫā kān-ı kerem

7. Ḫaḳan-ı gerdūn-menzilet ṣulṭān-ı taḫt-ı m‘adelet

---

*Şairin divanı yoktur. Bu şiire başka bir mecmuada da rastlanmıştır. Bkz.: Songül Özel**,** *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaradaki Mecmû'a-i Kasâ'id (261b-299a varakları arası) İnceleme Metin*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Şubat 2016, s.298.

1. Cūş: Ḫoş M.
2. saye-dār: mīve-dār M. // şarāb: şerābı M.
3. kūşeler: kūşe bir // meyḫāne: ḫum-ḫāne
4. ṣoḥbet: ‘işret / işret: ṣoḥbet
5. Baġrını: Baġrumı

Ṣāḥib-serīr-i salṭanat şāhenşeh-i ḫayl u ḥaşem

8. Ey Ḫusrev-i şīrīn-süḫan kemter ḳuluñdur cümleten
İsfendiyār Rūyinten [ü] Efrāsiyāb Güstehem

9. Giydi şükūfe miġferin sūsen daḳındı ḫançerin
Gül şāhı dirdi leşkerin şimşād ḳaldurdı ‘alem

10. Oldı hevālar mu‘tedil ġāyet hevāyī düşdi dil
Ey Ḫālişī sen de açıl dil-teng olup ġam çekmeyem

191.

Bāḳī

Müstef‘ilün Müstef‘ılün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1. ‘Ālem ḥayāt-ı nev bulur [cānlar bağışlar dem-be-dem]
Enfās-ı rūḥu’llāhdur gūyā nesīm-i ṣubḥ[-dem]

2. Ṣaḥn-ı felekde cilveger ṭāvūs-ı zerrīn-bāl ü per

---

7. Karşılaştırılan mecmuada bu beyit yoktur. Onun yerine mecmuada yer alan son beyit şu şekildedir:
“*Güftāruñı idüp ṭaleb eş‘āruñ isterlerdi hep/ Ṣaġ olsa Ḥassān-ı ‘Arab dir idi Selmān-ı ‘Acem”*
8. şīrīn- suḫan: şīrīn-dehen// İsfendiyār Rūyinten: İsfendiyār-ı Pelīten / Mecmua’da 7. beyittir.
9. Mecmua’da 8. beyittir.
10. ġam çekmeyem: gel çekme ġam / Mecmua’da 9. beyittir.
(191)
Sabahattin Küçük, *a.g.e.*, s.215-216.
*Yayımlanmış divanda bu gazel 10 beyitten oluşur. Divan’daki 7. beyit mecmuada yoktur. Eksik beyit şöyledir:
“*Ḫūrşīdveş pür-nūr u fer Nāhid-veş rūşen-güher / Keyvān-sıfāt ‘ālī naẓar şāhenşeh-i encüm-haşem*”
1. Parantez içindeki yerler basılı divandan tamamlanmıştır. Beyitlerin devamı sayfa kesildiğinden görünmemektedir.

Bāġ-ı cihān pür-zīb ü fer ‘ālem gülistān-ı İrem

3. Miskīn nesīm oldı ḳamu ‘anber-şemīm oldı ṣabā
Gülzāra gelse ġālibā urmaz Ḫoten’den nāfe dem

4. Bezm-i ṣafā vü reşḥ-i cām ol zemzem olmış bu maḳam
Meyḫāneler beyt-i ḥarām pīr-i muġān şeyḫ-i ḥarem

5. Bād-ı seḥerden ḫoş-nesīm ḫulḳ-ı ḫudāvend-i kerīm
Sulṭān-ı ‘ādil Ḫān Selīm şāhenşeh-i ṣāḥīb-kirām

6. Keyḫusrev-i Cemşīd-fer Cemşīd-i Keyḫusrev-güher
Dārā-yı İskender-ẓafer İskender-i Dārā-ḥaşem

7. Şāhā muraṣṣa‘cāmdur sāḳī-i sīm-endāmdur
‘Iyş-ı mey-i gül-fāmdur rāḥat-resān-ı rūḫ-ı Cem

8. ‘Iyş u tena‘‘um vaḳtidür sāz u terennüm vaḳtidür
Bāḳī tekellüm vaḳtidür güftāra sa‘y it lā-cerem

9. Ḫāmūşluḳ senden ‘aceb ṭab‘uñ müsellem ṭutdı hep
Siḥr-āferīnān-ı ‘Arab pākīze-gūyān-ı ‘Acem

---

2. pür-zīb: pür-nūr D.

3. Miskīn: Müşgīn D. / ḳamu: hevā D. / *A.g.e.*’de 4. beyittir.

4. ol: bu D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

5. şāhenşeh-i ṣāḥib-i kirām: şāhenşeh-i ṣāḥib-kerem D.

7. *A.g.e.*’de 8. beyittir.

8. *A.g.e.*’de 9. beyittir.

192.

Necātī

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Meskenet ‘ilmin güneşden ögrenür ṣāḥib-kemāl
   Kim başı göge irişmiş daḫı yüzi yirdedür

193.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Ehl-i faẓlam zū-fünūnam kimse bilmez ḳıymetüm
   Ḳanda bir ṣāḥib-naẓar görsem añadur raġbetüm

[54a]

---

(192)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.172.

*Bu beyit, divanın içerisindeki 7. beyittir. Geri kalan beyitler şöyledir:

“*Gül-be-şekker ki āfitāb-ı ḥüsn ile perverdür*
Var ise ḥoḳḳa-i la‘l-i leb-i dilberdedür

Āyet-i ḥüsni yüzine baḳabilmez müdde‘ī
Gel berü bir bir işit kim ḥarf ḥarf ezberdedür

Gözüñ aç kim tūtiyā-yı ḫāḳ-i pāy-i dilbere
Ey ḥaḳīḳātden ḫabersüz kendü gözün perdedür

Ṣīve-i reftār ile ḳadd-i dilārā rāstı
Egdi serv-i serkeşi şimdi naẓar ‘ar‘ardadur

Sīne dāġın dāġ ṣanmañ möhr urupdur mihr-i dost
Genc-i ‘ışḳı üstine kim sīne-i çākerdedür

Faḳr evinden yüz çevürme ey dil-i dervīş kim
Derd bu derd ise derdüñe devā bu derdedür

Ma‘nī-i ḫaṣṣa Necātī yaraşur terkīb-i ṣāf
Güşvāre zīnet olmaz olmayınca zerde dür”

(193)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

194.

Şem‘î

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. İncinme gördügümce seni eylesem niyāz
   Ẕīrā cefāyı artuġ idersin vefāyı az

2. Benden bilindi dünyāda ey gül-‘iẕār ‘ışḳ
   Senden yayıldı ‘āleme hey serv-i nāz nāz

3. Miṣlüñ güzel mi geldi bu dünyā serāyine
   Bulduñ cihānda gün gibi ey māh imtiyāz

4. Ey gül budāġı sen daḫı tāze nihālsin

---

(194)

Murat A. Karavelioğlu, *A.g.e.*, s.172-173.

*Yayımlanmış divanda gazel 10 beyitten oluşur. Mecmuada yalnızca 5 beytine yer verilmiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Biñ cevre bir vefā nedür ey yār-i dil-nevāz*
Kim çoḳ görürsin anı idersin aña da nāz

Keyfiyyet-i lebinde sözüm muḫtaṣer velī
Zülf ile ḳaddin añma k’olur ḳıssemüz dırāz

Ḳaddüñ ḳıyāmın añdı göñül eyledi sücūd
Oldı bahāne arada ey serv-ḳad nemāz

Baş ḳomayınca ayaġa devr-i zemānede
Şem‘ ü şürāḥī olmadı meclisde ser-firāz

Yıḳduñ cefā ṭaşıyla ṣıduñ göñlümi benüm
Luṭfuñle al elüñe yın’ey şāh-i dil-nevāz”

1. Ẕirā‘: Cānā D.

2. ey gül-‘iẕār-ı ‘ışḳ: derd ü bela-yı ‘ışḳ D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

N’ola büyüdüñ olduñ-ısa böyle ser-firāz

5. Cānlar eritdi Şem‘ī bugün sūz-ı ‘ışḳ-ıla
   Tā kim getürdi bezmüñe bir şi‘r-i cān-güdāz

195.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ne ġam ey nāle belā eylese pāmāl beni
   Çekme billāh olup ‘āleme dellāl beni

2. Ceẕbe-i ‘ışḳ-ıla şūrīde-i dergāhem ben
   Mest yā bengī mi ṣanduñ be hey abdāl beni

3. Mürşid-i güşe-nīşindür ḫum-ı mey ey sāḳī
   Bāṭın-ı ṣāfı anuñ eyledi ḫoş-ḥāl beni

4. Ka‘be-i derd benem dūd-ı dilüm şālumdur
   Bürüsün vādī-i ġamda bu siyeh şāl beni

5. Mūya döndüm ġam-ı zülfiyle götür ṭopraḳdan

---

4. *A.g.e.*’de 5. beyittir.

5. bugün sūz-ı ışḳla: pür-sūz şevḳ ile D. / *A.g.e.*’de 10. beyittir.

(195)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Divanı*, s.436.

*Yayımlanmış divanda gazel 8 beyittir. Mecmuada divandaki 7. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“*Ḳudretüñ destine şehbāz-ı ḳażā-pervāzem*

Saña anḳāları ṣayd eyleyeyin ṣal beni”

3. sāḳī: zāhid D.

Çıḳduġuñca göge ey nāle bile al beni

6. Cismümi ilter ise taḫta-i reml üzre ṣabā
   Remllerle araya bulmaya remmāl beni

7. Cür‘asın cām-ı Ḫayālī’nüñ içersen diyesin
   Ḥaşre dek mest ide bu bāde-i ḳattāl beni

[54b]

196.

Ḫayālī Beg

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Menem ki naẓm serīrinde ṣāḥib-erkānam
   Menem ki āb-ı ruḫ-ı mülk-i āl-i ‘Oṯmān’am

2. Ṣabā-miṯal sebük-rūḥ ṣu gibi meyyāl
   ‘Adūya āteş ü aḥbāba ḫāke yeksānam

3. Nebī medīne-i ‘ilm oldı bābı Şāh-ı Necef
   O dergehüñ itiyem ol ḳapuda derbānam

4. Kelām gibi bülendem hüner gibi ḫoş-ḥāl

---

7. *A.g.e.*’de 8. beyittir.

(196)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Divanı*, s. 280.

*Yayımlanmış divanda gazel 9 beyittir. Divan’daki 5. beyit mecmuada yer almamaktadır. Eksik beyit şöyledir:

“Çü baṭn-ı ḥūt emīnem çü-zeyl-i Yūsuf pāk
Çü Īsī ehl-i necātem Şu‘ayben çobānem”

1. Menem: Benem D. // Menem: Benem D.

4. bülendem hüner: bülend ü hüner D. / *A.g.e.*’de 6. beyittir.

Kerem gibi güzelem baḫt gibi ḫandānam

5. Ne deñlü olduñ-ısa seyl gibi ālūde
   Özüñi baña irişdür ki ‘ayn-ı ‘ummānam

6. Yüzüme tā ki çekildi bu perde-i ṣūret
   Ḫayāl-bāz-ı cihānam ḥarīf-i fettānam

7. Devāb gibi baña depme ṣalma ādem iseñ
   Ki mīşe-zār şecā‘atde şīr-i ġurrānam

8. Ḫayālī meşreb-i aḥrār bulmışam līkin
   Esīr-i silsile-i āsumān-ı gerdānam

197.

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ḳomadı āyīne-i dilde ẕerre denlü ṣafā
   Belā-yı ġayret-i aḳran u ṭa’ne-i a‘dā

[55a]

198.

5.‘ayn-ı ummānam: ‘aynı ummānem / *A.g.e.*’de 7. beyittir.

6. *A.g.e.*’de 8. beyittir.

7. mīşe-zār-ı şecā‘atde: bīşezār-ı kerāmetde D. / *A.g.e.*’de 4. beyittir.

8. *A.g.e.*’de 9. beyittir.

(197)

Şiir, taranan kaynaklarda mevcut değildir.

(198)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Sayfa sonunda “Merhūm Alaşehrī Maḳālī’nün ḳaṣāidündür” şeklinde not düşülmüştür.

Maḳālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Yine münşī-i ṭab‘ alup ele kilk-i dür-efşānı
   Fenā ser-ṣafḥasına böyle taḥrīr itdi ‘unvānı

2. Bu yüzden baġladı pīrāsın meşşāta-i fikret
   ‘Arūs-ı dehr <medḥ> ola tā reşk-i ḥüsn-i māh-ı Ken‘ānı

3. Ḫoşā dibāce-i manẓūme-i heycāda zīver kim
   Neler çekdi idince kān-ı tab‘um bir dürüş anı

4. Süḫan-i menşūra ṭuġrā-yı ālī-şānı ben çekdüm
   Bañadur Rūm’da şimdi müsellem ṭarz-ı Ḫāḳānī

5. Ḳalem kim ‘anberīn minḳār-ı ṭūṭī-yi belāġātdedür
   Ş̱enā vü medḥ-i erbāb-ı keremdür şekeristānı

6. Ne ḫāme-i bü’l-‘aceb āhū-yı müşgīn nāfe-i Çīndür
   Gezerken deşt-i kāfūra döker müşk-i firāvānını

7. Hezār aḥsent ki kilk-i siḥr-perdāzum ne naḳş itse
   Elinde ḳālıb-ı bī-cān görinür ṣūret-i cānı

8. Ḥuṣūṣā kim ola medḥ ü ş̱enāyı ḫażret-i [pād]şāh
   ‘Uṭārid zer ḳalemle levḥ-i māha yazar erzānī

2. Veznin aksamaması için medḥ kelimesi çıkarılmalıdır.

9. Velīk … serverdür kān-ı luṭfı gevherdür
Ne māh u mihr-i efserdür ki ‘ālem zīr-i fermānı

10. Vezīr-i Müşterī-tedbīr ü Āṣaf-rāy-ı mülk-ārā
Her engüştinde lāyıḳ olsa bir mühr-i Süleymānī

11. Ḫalīlullāh-ı ṯānī ya‘nī İbrāhim Paşa kim
Sarāy-ı ḳadrinüñ ḫūrşīd ü meh her gice mihmānı

12. Niçe paşa şehinşāh-ı Süleymān-fer ü Cem-ḫaşmet
Elinde ḫātem-i ‘izzet başında tāc-ı sulṭānī

13. Egerçi bir vezīridür bugün Keyḫusrev-i Rūm’uñ
Velī çoḳ pādişahda yoḳdur anuñ şevket ü şānı

14. O var iken vezīr-i āzām olmaḳ ġayrılar farażā
Sühā itmek gibidür ḫidmet-i mihr-i dıraḫşānı

15. Ḥarīm-i bārgāhında der ‘arş-ı iştibāhında
Ḳamer zerrīn-kemer çāker güneş zer-çūb derbānı

16. Ḫıyām-ı aṭlas-ı gül-rīz [ü] zer-dūz felek anuñ
Feżā-yı şevketinde köhne bir çetr-i şütürbānı

17. Meşāmm-ı cān mu‘aṭṭar bād-ı ḫulḳ-ı müşk-bū-y-ıla
Şeref-i gül yüziyle ‘ālemüñ saḥn-ı gülistānı

9. Nüshada okunamayan kelime aşağıdaki gibidir:



18. Ne sezā … şāyeste iḳbāl-i devletdür
Cihān meddāḥıdur bir ben degül ancaḳ şenā-hānı

19. Tehemten gibi yüz biñ Erdevān öñce revān olsun
Rikābında yürür dehrüñ niçe Sām ü Nerīmānı

20. Egerçi cilve ṭāvūsuñdur ammā ögredür şimdi
Anuñ raḫş-ı muraṣṣa‘ zīveri ṭāvūsa cevelānı

21. Der-i devlet-penāhı mültecā-yı ehl-i ‘izzetdür
Sürer mihr aña ruḫsārın ḳor anda mah-ı tābānı

22. Selāmın almaġa ne baḫt ü sa‘ādet iki çavuşı
‘Uṭārid zer-ḳalemle kātib-i maḳbūl-ı dīvānı

23. Sebebsiz devr-i ‘adlinde ṭolaşmaz kimse kimseye
Meger cān gerdenine dilberüñ zülf-i perīşānı

24. Daḫı yoḳ lafẓın almamış-durur ḳaṭ‘ā dehānına
Meger eş‘ār oḳurken vaṣf-ı pāki la‘l-i cānānı

25. Elā ey dāver-i devran [u] ‘ādil ḳadr [u]deryā-dil
Ayaġuñ toprağıdur āb-ı rūy-ı milk-i ‘Osmānī

[55b]

---

18. Nüshada okunamayan kelime aşağıdaki gibidir:



26. N’ola … gibi çāk-ı girībān eylesem ġamdan
Ḫalāṣa çāre yoḳ deşt-i keşākeşden çü dāmānı

27. Egerçi şikāyet-güne hālā derd-i dilden bir hikāyetdür
Ne deñlü zaḥmet ise diñle luṭf it ey kerem kānı

28. Baña bir vaḳf ev kim emr-i şer‘-ile dirilmişdür
Şerī‘at emrine ḳā’il degül içinde sükkānı

29. ‘Aceb mi vaḳf-ı mülke dönse her iş ‘aksine döndi
Dimek lāzım degül çünkim bilürsin rāz-ı pinhānı

30. Ev elden çıkdı evden çāre [yoḳ] çıḳmaġa fāsidler
Ḫilāf-ı şer‘-i peyġāmber naḳīż-i ḥükm-i sulṭānı

31. Hezār ebyāt-ı ma‘nīdāra ḳādir şā‘irem ammā
Baña çoḳ gördi birḳaç nā-sezā bu beyt-i ücrānı

32. Varup serrāc-ı şāhīye ola vaḳf evde bir ‘avret
Bu cürm-ile ikisine de ta‘rīz olsa erzānī

33. Ne deñlü yiri gök itmek muḥāl-ender-muḥāl ise
Yiri göge çıḳarur ehl-i cūdun beẕl-i iḥsānı

34. Ne var bir himmet it yirden götür ben ḫāki sulṭānum

---

26. Nüshada okunamayan kısım aşağıdaki gibidir:



27. Veznin düzelmesi için mısranın: “Egerçi şikāyet[dür] derd-i dilden bir hikāyetdür” şeklinde yazılması gerekir.

Bu mihrüñ şebnemi yirden götürmek şānı

35. Şeref virüp cihāna gerçi bir cāmi‘ binā itdüñ
K’olur evṣāfını cāmi‘ [ki] bugün Ka‘be-i ṯānī

36. Ne cāmi‘ Ka‘be yapmışça ṯevābı var idi el-ḥaḳḳ
Evi iḥsān idüp ma‘mūr iderseñ ḳalb-i virānı

37. Kef-i cūduñ ‘aceb baḥr-ı ṣafā emvācıdur ḥaḳḳā
Aḳıdur beş gümüş mizābdan deryā-yı ummānı

38. Ben anuñ kemterīn bir ḳaṭresinden mütefeyż olsam
Yeterdi Ḫıżr elinden istemezdüm āb-ı ḥayvānı

39. Giyüp Gührasbī efser urup Güştasbī miġfer
Ṭaḳup Ercāsbī ḫançer ṣalup şemşīr-i bürrānı

40. Bu kerr ü fer ü şevketüñle seni her gören dir kim
Hezārān āferīn ey rūz-ı rezmüñ merd-i meydānı

41. Eyā Rüstem-i ṣalābet [ki] her sözüm […]
Maḳālī ehl-i naẓm içre saña ferd [..]

42. Ḫalīl-āsā eger yapmazsa göñlüm Ka‘besin luṭfuñ
Bir āhum ṭopı berbād eyleye bünyād-ı devrānı

43. Hemīşe tā bu …dek ḥavādiṯde

41. Mısra sonları sayfa kesildiği için okunamamaktadır.

43. Nüshada okunamayan kısımlar aşağıdaki gibidir:

Ola ḫaṭṭ-ı emel bāḳī ve ‘ömr-i ādemi fānī

44. Cihān durduḳça dur budur du‘āmuz ḥażret-i Ḥaḳ’dan
Zamān-ı ‘ömrünüñ Ḥaḳ biñ yıla ḥükm ide …

[56a][237]

199.

Maḳālī

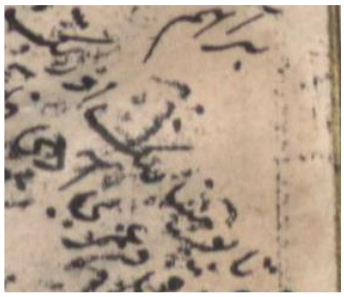
Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Ḳaşları tāḳını ‘arż itse nigārum ‘ābide
Güşe-i miḥrābda baş egdürür-idi zāhīde

2. Ol ḳu‘ūd itse ḳıyām itmez ḫamīde servler
Ḳullar ayaġın ṭurur rehlerde budur ḳā‘ide

3. Var iken ḫ̌ān-ı ġamuñ her ẕerre çekmez iştihā
Zer ṭabaḳla āfitāb indüre gökden mā‘ide

4. Senden ayru ben ne ḳan yutduġum ‘arż itmege



44. Nüshada okunamayan kelime aşağıdaki gibidir:



[237] Bu sayfanın sonunda Arapça bir şiir mevcuttur.

Şiir

[Bir gece bir topluluğun başına yönetici olursan, onlardan sorumlu olduğunu bilesin. Onlar sebebiyle sahip olduğun nimetlerle ve onları yönetmenle gururlanma. Yönetim sona erer, nimetler de yok olur.]

(199)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Gazelin sonuna şu şekilde not düşülmüştür: “İki nigār-ı nāzenīn ḥaḳḳında/ Biri ābide vü biri zāhide”

Mācerāmı ḳanlu yaşum yazdı gülgūn kāġıda

5. Ol ḥasen ṣūret perīnüñ mālik olsam ẕevḳine
   Ben Maḳālī tevbe eylerdüm şarāb u şāhide

200.

Maḳālī

Fā'ilātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ilün

1. Her ḳaçan ol māh-peyker āsumānīler giyer
   Eşk-i çeşmüm allar āhum duḫānīler giyer

2. Penbe-i dāġ-ı ġama baş üzre yir itsem n'ola
   Kim bu bir devlet külāhıdur keyānīler giyer

3. Bir 'alevdür ẓāhir itmiş anı āteşdān ṣan
   Ṣanman ol serv ḳabā-pūş erġuvānīler giyer

4. Tāc-ı zerḳ-ıla bize sālūslanma zāhidā
   Anı hey miskīn cehennemde zebānīler giyer

5. Ey Maḳālī baña olmışdur palās-ı ġām naṣīb
   Kimi derāy [u] kimi İskenderānīler giyer

201.

Maḳālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ḫumlar şikeste cām tehī yoḳ vücūd-ı mey

(200)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(201)

*Bu şiire başka bir mecmuada da rastlanmıştır. Bkz.: Songül Özel, *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaradaki Mecmû'a-i Kasâ'id (261b-299a varakları arası) İnceleme Metin*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Şubat 2016, s.169.

İtdüñ esīr-i ḳahve bizi zamāne hey

2. Şūrīde göñlüme yine sevdā ḫaberlerin
   Geldi getürdi biñ bahār-ı ḫuceste mey

3. Sünbül hevālar oldı açıldı benefşe-zār
   Esdi nesīm-i ṣubḥ-ı ʻalā zuʻm-ı bād-ı dey

4. Efsürde idi ṣahn-ı çemende şükūfeler
   Ḫıżr-ı bahār irişdügi dem bir bir itdi ḥay

5. Bir mīr-rāy-ı ḥüsne nökerdür Maḳālī kim
   Atı ön[in]ce gāşiye berdūş şāh-ı Rey

202.

Dervīş

Mefʻūlü Fāʻilātü Mefāʻīlü Fāʻilün

1. Nūş olmaz oldı bāde [vü gūş olmaz oldı mey]
   Āb u hevāsı şehrümüzüñ yoḳ [dirīġ hey]

2. Seccāde-i riyāyı ʻaceb ṣaldı ʻāleme
   Ḳıldı bisāt-ı sebzi dirīġā [zi-māye ṭay]

3. Meydāna girdi ḳahve Ceyş-i Habeş gibi
   Ḳodı ayaġı ḳaraya alçaḳlıḳ itdi [mey]

4. Sulṭān-ı Rūm gibi irişüp şeh-i bahāra
   Ḳırdı geçürdi münhezim oldı ḳurāl-ı [dey]

5. Dervīş devāsı derd-i dilüñ dāġ-ı ʻışḳ imiş

---

(202)

Bir önceki gazele nazire olarak yazılmış ve sonuna "Nazīre-i Dervīş Sellemehullah" şeklinde not düşülmüştür. *Bu şiire başka bir mecmuada da rastlanmış, sayfa kesildiği için okunamayan eksik kısımlar bu nüshadan tamamlanmıştır. Bkz.: Songül Özel*, Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaradaki Mecmûʻa-i Kasâʼid (261b-299a varakları arası) İnceleme Metin*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Şubat 2016, s.170.

Her derde çünki çāredür āḫir devā-yı [Key]

[56b][238]

203.

Bāḳī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Eṭrāf-ı çemen-zārı yine āb dolandı
   Gülzāra girüp her yana şalındı bulandı

2. Beñzetdi dehānuñda olan ḥabb-ı nebāta
   Şebnem göricek ġonca hemān aġzı şulandı

3. Baġlarsañ eger deste-i reyhān ile durmaz
   Tā rişte-i cān ṭurresi tārına ṭolandı

4. Ārāmgeh-i murġ idi dirler ser-i Mecnūn'ı
   Meydān-ı maḥabbetde ne başlar yuvalandı

5. Bāḳī'yi mey-i nāba yemīn itdi dimişler
   Gül gibi ele sāġar alur içmez ol andı

---

[238] Bu sayfanın sonunda Farsça şiirler mevcuttur.

Şiir

[Ey sevgili! Senin ayrılığında ölsem de senin yoluna binlerce can feda olsun.]

Şiir

[Âşıklara göre kıyamet, sevgililerinden uzak kalmaktır.]

(203)

Sabahattin Küçük, *A.g.e*, s.303.

4. ser-i Mecnūn'ı: ser-i Mecnūn D.

5. alur: alup D.

204.

Naẓīre-i ‘Azmī-i Kedūsī

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘īlü Fe‘ūlün

1. Yaşum denizi ‘ālemi şol deñlü dolandı
   Kef geçdi ṣalındı yüregi göñli bulandı

2. Cān teşne imiş ḫançer-i bürrānına cānā
   Anı göricek zaḫmumuzuñ aġzı ṣulandı

3. Sünbül-i hevesin bağlamadı ḫāṭıra ḳaṭ‘a
   Cān ṭurresi yārüñ ser-i zülfine dolandı

4. Murġān-ı ölü[m] uçınca çoḳ ḳondı ve göçdi
   Bu ‘arṣada ey meh nice başlar yuvalandı

5. ‘Azmī yemīn itdi dimiş bādeye sāḳī
   Gül gibi ele ṣāġar alur içmez ol andı

[57a][239]

[57b]

205.

---

(204)

Bir önceki gazele nazire olan bu gazel, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

[239] Bu sayfada, Arapça bir şiir ve “ma‘cûn-ı maddetü’l hayvân” başlıklı bir metin mevcuttur.

Şiir

[Kapınızdan dolunay mı doğuyor, yoksa güneş mi? Süt gibi berrak ve saf olandan nasıl ayrılayım? Yaptığın şaraptan içen oldu mu acaba, bilmiyorum. Sabaha kadar içip de hiç kalkmayayım yerimden. (Sevgiliyi) görüp de mazeret beyan edeni gördün mü hiç?]

(205)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Divanı*, s.524-525.

Necātī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Sāḳiyā çünki degül kimseye furṣat bāḳī
   Gel ṣabūḥı idelüm var ola elbet bāḳī

2. Furṣat el virmiş iken bezm-i ḥayātı ḫoş gör
   Dil ü cān bir gün ola kim diye ṣoḥbet bāḳī

3. Kerem eyle dil-i bīmārumı ḫoş gör şāhum
   Cān eger ḳalur ise ḳuluña ḫidmet bāḳī

4. Dost bir ṣūretle göñlümüzi aldı velī
   Ḥüsn bir āyinedür ḳalmaz o ṣūret bāḳī

5. Salṭanat virdi Necātī’ye hümāyūn-ı zülfüñ
   Bāreḳallāhu begüm sāye-i devlet bāḳī

---

*Yayımlanmış divanda gazel 9 beyittir. Mecmuada, divandaki 3,4,7 ve 8. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Ger vefā itmez iseñ ‘ahde cefā-gār olasın*
Ger devā itmez iseñ derdüme illet bāḳī

Baña yazuḳ diseñe saña ne var ey ṣūfī
Kūy-i yār olmaz ise gūşe-i cennet bāḳī

Ey muḥāsib kişi ṣırf-ül-yed ola mı olıcaḳ
Defter-i naḫnu ḳasemnādaki ḳısmet bāḳī

‘Işḳı cāndan ilerü sevdügümi ṭañlama kim
Umaram cān gide vü ḳala bu ḥālet bāḳī”

2. Dil ü cān bir gün ola kim diye: Dimedin cān-ı ‘azīzüñ saña ṣoḥbet bāḳī D.

3. *A.g.e.*’de 5. beyittir.

4. Ḥüsn: Ḥüsni D. / *A.g.e.*’de 6. beyittir.

5. *A.g.e.*’de 9. beyittir.

206.

Cāmi‘ī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Gūşe-i ḫaddüñde ḫaṭṭuñ didüm olmış āşikār
   Didi muṣḥafdur ki yazılmışdur āyet ber-kenār

2. Bu ne ḫaṭdur kim muḥaḳḳaḳ ḥüsnüñi nesḫ eyledi
   Ey ‘aceb reyhān mıdur didüm didi ḫaṭṭ-ı ġubār

3. La‘lüñ üzre kātib-i ḳudret ne ḫoş ḫaṭ yazdı kim
   Ḳaldı Yāḳūt-ı cihān altında anuñ şermsār

4. Resm idüp müşgīn girihler şemse-i ruḫsāruña
   Luṭf idüp naḳḳāş-i zülfüñ yazdı bir naḳş-ı nigār

5. Didi ol meh Cāmi‘ī-i dīvān-ı ḥüsnümden benüm
   Söyledüñ bir ḫoş ġazel ḳalsun cihānda yādiġār

[58a]

207.

---

(206)

Kamil Ali Gıynaş, *Pervâne Bey Mecmuası*, s.764

2. eyledi: eylemiş M. // Ey: Bu M.

3. Yāḳūt-ı cihān: Yāḳūt-ı lebüñ M.

4. şemse-i ruḫsāruña: ṣafḥa-i ruḫsāruña M. // idüp: ile M.

5. dīvān-ı ḥüsnümden: dīvān-ı ḥüsnümde M. // Söyledük: Söylesün M.

(207)

M.A.Yekta Saraç, *a.g.e.*, s.344.

*****_A.g.e._'de mukatta'lar kısmında yer almaktadır.

Emrī

Mefā‘ılün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilātün

1. Murādumuz o mehüñ dilde dāġı ḳalmaḳdur
   Ġaraż ṣoñunda kişinüñ çerāġı ḳalmaḳdur

208.

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ser-fürū itdügine baḳma anuñ ey yüzi gül
   Ḳatı pür-fitne vü çoḳ başluya beñzer sünbül

209.

Emrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Pāy-māl eyleme gīsū-yı ‘abīr-efşānuñ

---

(208)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır. Beytin sonuna “şi‘r efendinüñdür” şeklinde not düşülmüştür.

(209)

M. A. Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.148.

*Yayımlanmış divandaki 269. gazelin içerisindeki iki beyittir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Jāleler dürr-i Necef daḳdı ḳulaġına anuñ*
Oldı gül ḫalḳa-be gūşı o ruḫ-ı zībānuñ

Añmaduñ hīç günāhın yine yuduñ taraduñ
Yazuġı boynuña ol ḫaṭṭ-ı ‘abīr-efşānuñ

Serv-i bāġuñ tütüni göklere olmazdı direk
Yanmasa nār-ı ġamından o ḳadd-i bālānuñ

Reml-i ḫaṭṭuñda görüp derdümi ġamzeñle benüm
Tīġden ola bunuñ ḳatli didi müjgānuñ

Sūẓen itdi müjesin bülbül-i şeydā tā kim
Ayaġından çıḳara hārı gǧl-i ra‘nānuñ

Emrīyā ṣanma ṣafaḳ sille-i āhumla seḥer
Yüzini ḳana yudum mihr-i cihān-ārānuñ”

Ḳuyruġın başma nigārā uyur ejderhānuñ

2. Ġonça ṭıflını beliñletdi ṣadā-yı bülbül
   Aġzın açup tükürürse n'ola şebnem anuñ

210.

Maṭla'-ı ġarrādur

Ḫātemī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Şīvesinden ṭuramaz bir dem ayaġ [üstine var]
   Tāze şāḫuñ yine kendüye olur mīvesi [bār]

211.

Emrī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Virme gīsū-yı dil-āvīzine dil cānānuñ
   Göz göre aġzına atılma bir ejderhānuñ

---

2. *A.g.e.*'de 6. beyittir.

(210)

Gelibolulu Âlî, *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, (haz. Mustafa İsen), https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0, s. 240.

*Sayfa kesildiğinden okunamayan eksik kısımlar *a.g.e.*'den tamamlanmıştır.

(211)

M.A. Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.161.

Yayımlanmış divandaki 295. gazelin içerisindeki iki beyittir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ruḫuña öyküneyin didügiçün gülşende*
Yüzini ḳana yudı yār gül-i ra'nānuñ

Boynuña ḳolın uzatmış el uzunluġın ider
Yidi ḳat olsa n'ola zülf-i 'abīr-āsānuñ

Emriyā şanma şafaḳ ol yüzi meh hecrinde
Eşk-i ḫūnīni-durur mihr-i cihān-ārānuñ"

2. Ġonçe gülşende virelden leb-i la‘lüñ ḫaberin
   Ṭoldurur güherle aġzını şebnem anuñ

212.

Ẕātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bulsavuz dip dirle yirdük ol şehüñ ḳurbānını
   Bizden öñdin aña teslīm itdügiyçün cānını

[58b]

213.

Bağdatlı Ẕihnī

---

(212)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, s.337.

1. ol şehüñ: dil-berüñ D. // öndin: evvel D.

*Şiir, şairin yayımlanmış divanındaki bir gazelin matla beytidir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Girdi ḳoyun şekline ‘uşşāḳ aña cān virmege*
Ey cihān ḫalḳı ġanem ṣanmañ anuñ ḳurbānını

Kim ki görse ābda ‘aks-i güül-ḥamrā ṣanur
Ey yüzi gün meh cebīnüñ üzre ḳurbān ḳanını

‘Īdüm ol gündür benüm ol güne cān virürem
Kim çeke cān ḳaṣdına şeh ḫançer-i bürrānını

Didiler Allāhu Ekber vālih-ü-ḥayrān olub
Gördü ṣā‘iller anuñ ḳurbānı ḳanı yazamaz

Ger midād olsa ḳamu ḳurbānı ḳanı yazamaz
Rūz-ı ‘īd irdükce anuñ itdügi iḥsānını

Ḥaḳ feraḥ ḳılduḳca ‘īd ile cihānu Ẕātiyā
Ṣaḳlasun ġam tīşesinden ol seḫāvet kānını”

(213)

Ahmet Doğan, “Bağdatlı Zihnî ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri”**,** *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies,* Year: 13, Number: 82, Winter 2020, p. 199-222.

*Şiir, Makâlî’nin gazeline tahmis olarak Bağdatlı Zihni tarafından yazılmıştır. Mecmuada bazı kısımlar yıprandığı için okunamayan yerler *a.g.e.*’den tamamlanmış ve parantez içinde verilmiştir.

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. [Ḳaṣr-ı vücūd-ı ādemi kim] cān açar ḳapar
   Bir tab-ḫānedür ki anı mihmān açar ḳapar
   [Ṣandūḳ-ı ‘ömri ḫāzin]-i devrān açar ḳapar
   Dil ḫānesin ġam-ı ruḫ-ı cānan açar ḳapar
   Ḫalvet-sarāy-ı ḫāṣını sulṭān açar ḳapar

2. Dirler ki dürc-i la‘lini derc itdi kirdgār
   Her dānesi sezā-yı binā-gūş-ı şehriyār
   Ṣarrāf-ı cevherī gibi ey şūḫ-ı şīvekār
   Seyr itdürür iki dizi lü’lü’-i şāhvār
   La‘l-i lebüñ ki ḥoḳḳa-i mercān açar ḳapar

3. Ṣalınduġınca üstüme o şeh bāz-ı cān-ı şikār
   Minḳār-ı ġamla sīne-i ṣad-çāk olur figār
   Ser-pençe-i belāda göñül n’ola olsa zār
   Şeh-perlerini nāz ile şāhīn-i zülf-i yār
   Cān murġınuñ şikārına her ān açar ḳapar

4. Cennet -serāy-ı kūyuña vardum çü ben gedā
   Gördüm raḳīb elinde ṭutar mārveş ‘āsā
   [Lāyıḳ mı] dāḫil-i ḥarem olmaḳ ol nā-sezā
   Derbānuñ olmış ey ṣanem aġyār-ı bed-liḳā
   Ḫayfā ki bāb-ı cenneti şeyṭān açar ḳapar

5. Ey dil revāc vireli sen naẓm-ı fāḫire

---

2. Dirler ki dürc-i lalini: Dürler ki dürc-i la‘lüñe Mk. // dānesi: birisi Mk.

2. Bu beyit sehven iki kere yazılmıştır.

3. üstüme: yine Mk.

4. Cennet: Ḫalvet Mk.

5. Ey dil: Ẕihnī Mk.

Kesr-i cevāhir ile ziyān irdi tācire
Cān virür oldı cevheriyān şi‘r ü şā‘ire
Naẓmuñ Maḳālī ḳomadı raġbet cevāhire
Ṣarrāf-ı dehr bir ḳurı dükkān açar ḳapar

[59a] [240]

214.

Ẕihnī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ġayra yol virme ḥarem-i vaṣluña maḥrem gerek
   Herkes olmaz cennete lāyıḳ begüm ādem gerek

2. Tīġ-ı ġamzeñ sīnede çāk itmedük yir ḳalmadı
   Zaḫm işi bitdi hemān şimdengerü merhem gerek

3. Gülse açılsa n’ola yaşum görüp ol meh-likā
   Ġonca zīrā tāze vü ter olmaġa şebnem gerek

4. Ġaraż ‘ilm ü ma‘rifetle ehl-i dünyādan recā
   Mālik-i dīnār isen mümkin degül derhem gerek

5. Ẕīhnī ṣıġmaz şu cihāna sürūş-ı ġavġā-yı ‘ışḳ
   Fi’l-haḳīḳā ehl-i ‘ilme başka bir ‘ālem gerek

[240] Bu sayfada Farsça bir şiir bulunmaktadır.

Şiir

[Câmî’nin bunca manalı şiir söylemekteki amacı nam ve şöhret değil, dostlar için hatıra olsun diye zamanın sayfalarında yazmaktır.]

(214)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

215.

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

İçinde şehr-i Burūsa'nuñ şuyı çoḳ

Anuñçün bir yüzi yunmaduġı yoḳ

[59b] [241]

[60a][242]

[60b]

216.

Fiġānī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. 'Aẓm-i şikār idince şeh-i ḳahramān-ı ceng
   Ser-geşte oldı ḫavf ile bu nīl-gūn neheng

---

(215)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

[241] Bu sayfada Farsça bir şiir bulunmaktadır.

Şiir

[O cihanın canı (gibi olan sevgili) işveler ile bostandan çıktığında, sanki kuşların canı da bedenlerinden çıktı. Ey sevgili! ölümümden sonra bana doğru gelirsen, canımın bedenimden çıktığı gibi, bedenim de kefeninden çıkar.]

[242] Bu sayfada Arapça şiirler bulunmaktadır.

Şiir

[Ey benim ne hâlde olduğumu bilen, tevekkülüm sanadır.]

Şiir

[Aşka ve aşkın hallerine âh olsun ki, ateşi ile kalbimi yaktı. Allaha ve ayetlerine yemin olsun ki, gözlerim senden başkasını görmüyor.]

Şiir

[Cahiller, nesepleri yüzünden öne çıktılar. Bilginler ise, edeplerine rağmen geride kaldılar. Şöyle söyle: O bizleri yaratan Allah, (bunları) "*tebbet yedâ ebî lehebiv ve tebb*" ayetinin altında vasf etmiştir.]

Şiir

[Ey hayranlığa sebep olan (sevgili)! Ben de sana hayranım, elimden tut.]

(216)

Abdülkadir Karahan, *a.g.e.*, s.3-5.

*"Ḳasīde-i Der Medḥ-i Pādişāh-ı Ẕıllu'llāh Ḥażret-i Sulṭān Süleymān (Tābe Serāhu)" başlığı altındadır.

2. Aldı kemān-ı Rüstem'i Zāl-i felek ele
   Derrende cān-verlere atmaġ içün ḫadeng

3. Ḳavs-i ḳuzaḥ ḳanadı vü minḳārı māh-ı nev
   'Anḳā-yı çarḫa cirm-i dıraḫşān-ı mihr çeng

4. 'Anḳā iken ḥamāme gibi çigzinür[4] döner
   Ser-geşte oldı ḫavfuñ ile çarḫ-ı nīl-reng

5. İskender-i veġā vü Nerīmān-ı kār-zār
   İsfendiyār-ı ma'reke Efrāsiyāb-ı ceng

6. Sulṭān-ı berr ü baḥr Süleymān-ı şarḳ u ġarb
   Ṣāḥib-ḳırān-ı dehr şehenşāh-ı nīk-neng

7. Faḫr idinürdi ey şeh-i gerdūn-kevkebe
   Dutsa riḳābuñ āṣāfuñuñ Ḫusrev ü Peşeng

8. Kem ḳullaruñ-durur ki ṣalınmışdur uçlara
   Sulṭān-ı Mıṣr şāh-ı 'Acem Erdel ü Fireng

9. Telḫ olduġına kām-ı baḥr bu-durur sebeb
   Ṣu oldı ḫavf-ı tīrüñ[9] ile zehre-i neheng

4. çigzinür şeklinde yazılan bu kelime divanda "çizginür" şeklindedir ve bir şeyin etrafında dönüp durmak anlamına gelir.

9. ḫavf-ı tīrüñ: ḫavf-ı ṭīġūñ D.

10. Şol ḫaddedür şükūh [u] vaḳāruñ kim olmaya
Bār-ı girān-ı ḥaşmetüñe kūh-ı Ḳāf deng

11. Cāndan ümīd kesdi görüp berḳ-ı ṭīguñı
Gökde bulutla ceng ü cidāl eyleyen peleng

12. Arḳurı gelmesün şehe diyü ḥizebr-i kūh
Baş açdı girdi rezme ḳoyup dāmenine seng

13. Olup ḥavāle ḫayme gibi gör ki şeş-perüñ
Dār-ı cihānı eyledi anuñ başına teng

14. Terk eyle lāfı dāver-i devrāna ḳıl du'ā
Medḥinde fehmüñ oldı Fiġānī çü lāl ü deng

15. Türk-i felek nite ki alup destine kemān
Naḥcīr ḳaṣdına ata her cānibe ḫadeng

16. Ḫūrşīd mākiyānī ola bezmüñe kebāb
Muṭrib bu bezme Zühre-i zehrā-yı şūḫ u şeng

[61a] [243]

[61b]

---

10. şükūh: sükūn D. / kim: ki D.

13. ḫayme: sıtma D. //başına: gözine D.

14. Medḥüñde fehmüñ oldı Fiġāni çü lāl ü deng: Tab'uñ çü oldı midḥat-i zātında lāl ü deng D. / *A.g.e.*'de 23. beyittir.

15. *A.g.e.*'de 24. beyittir.

16. bu: o D. / *A.g.e.*'de 25. beyittir.

[61a]

[243] Bu sayfada "Her kim güzel yazı yazarsa cennete girer." anlamına gelen Arapça hadis mevcuttur.

217.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Bezm-i ġamda şanma giryānuz bizi ḥurremlerüz
   Mey yerine ḳan yudar bir nice ṣāḥib-demlerüz

2. Geçmesün bize ta‘alluḳ bendini nāgeh diyü
   ‘Aḳl ile şol āşinālıḳ itmeyen sersemlerüz

3. Biz ḥabāb-ı cāmumuz tāc-ı Ḳubāda virmezüz
   Bezm-i istiġnāda ṭolumuz içilen Cem’lerüz

4. Perde-i ġayb-ı hüviyyetde olan ebkāra biz
   Cilvegāh-ı mümkināta gelmeden maḥremlerüz

5. Ey Ḫayālī on sekiz biñ ‘ālemüñ biz ẓıllıyuz
   ‘Ālem isterseñ bizi seyr eyle kim ‘ālemlerüz

218.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fā‘ilün

1. Ṭāli‘ümde bu göñül her kime kim mā’il olur
   Göremez bir gün anuñ māh-i cemālin yıl olur

2. Rūzigār itdi belā mevcini çeşmümden ‘ayān
   Acılıḳlar çeker ol kimse ki deryā-dil olur

3. Bu ḳadar dāne-i encümle bitürmez bir kāh
   Mezrā‘-ı sebzi sipihrüñ nice bī-ḥāṣıl olur

4. Oḳ gibi ṭoġrı varur yā gibi egri iremez

Menzil-i ‘ışḳı nigāruñ ne ‘aceb menzil olur

5. Ġayrıya mihr ü vefā ola Ḫayālī’ye cefā
Ey şeh-i mülk-i melāḥat buña kim ḳā’il olur

[62a]

219.

Celālī

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1. Ḫaddüñ gibi gül-i ter bir gülsitānda bitmez
Ḳaddüñ miṣāli ‘ar‘ar bāġ-ı cinānda bitmez

2. Didüm ki geldi ḫaṭṭuñ şeftālūdan ‘aṭā ḳıl
Güldi didi ki mīve faṣl-ı ḫazānda bitmez

3. Bir bir işin bitürdüñ kūyuñda ehl-i ‘ışḳuñ
Āgāh ol ey gül-i ter cān-ı būstānda bitmez

4. Sünbül ṣaçuñ iñen de elden ele düşürme
Ṣaḳla ṭaġıtma anı ‘ömrüm yabanda bitmez

5. Dildāra ser-güẕeştüm nice añam Celālī
Taḳrīre başlar isem iki cihānda bitmez

220.

(220)

*Murat Güneş, *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı [İnceleme-Metin]*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Sivas, Haziran 2013, s.573.

*Yayımlanmış divanda şiir 7 beyitten oluşur. Mecmuada divandaki 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

Celālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dilā ‘ālemde olmasa ṣanemlerle eger bāde
   Ne var ‘āşıḳlaruñ eglencesi bu deyr-i dünyāda

2. Degüldür leẕẕet-i dünyāya meylüm ẓāhir ü bāṭın
   Ṣarāb-ı nābda göñlüm gözüm cām-ı muṣaffāda

3. Ḫumāruñ def‘in ol eyler getür sāḳī mey-i bāḳī
   Baña pīr-i muġān çoḳ menfa‘at şerḥ itdi ṣahbāda

4. Kime kim ṭolu ḳaldursañ muḳaddem ḳanın içersin
   Be hey kāfir bu ‘ādet var mıdur āyīn-i ‘Īsā’da

5. Murādı bādeden keyfiyyet olmışdur Celālī’nüñ
   Dili gerçi ki esmāda velī göñli müsemmāda

[62b]

221.

Lāyıḥī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün (Fa‘lün)

1. Gözüme ḫāk-i rehüñ tūtiyā-y-ımış bildüm
   Bu ḫaste göñlüme derdiñ devā imiş bildüm

“*İçersin ḳanumuz çün būse iḥsān eyle cān alma*
Bilürsin ey lebi mey-gūn ṣunılmaz bir ṭolu sāde

Nigāruñ seyr-i ḥüsninden beni men‘ itmesün zāhid
Gözüm naḳşındadur lākin göñül özge temāşāda”

3. mey-i bāḳī: mey-i nābı D.

(221)

*Şiir taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

2. Ḥużūruña ireli ḫāliş oldı bu dil-i ḳalb
   Bu bendene naẓaruñ kimyā imiş bildüm

3. Ġamuñ beriyyesi içre ḳalana Merve ḥaḳḳı
   Ṭavāf-ı Ka‘be-i kūyuñ Ṣafā imiş bildüm

4. Ḳoyup lebüñdeki ḫāl-i siyāhı misk arayu
   Ḫoten diyārına gitmek ḫaṭā imiş bildüm

5. Teraḥḥum ile naẓar eyle Lāyıḥī ḳuluña
   Ki medḥüñ itmede bir ḫoş-edā imiş bildüm

222.

Fevrī

Fe‘ilātün (Fā‘ilātün) Mefā‘ilün Fe‘ilün (Fā‘lün)

1. Dāġlar yaḳdı sīneme dilber
   Her birisi birer filori deger

2. Lebüñ emse ‘aceb mi ney-şekeri
   Bal ṭutan barmaġın yalar dirler

3. Muṣḥaf-ı ḥüsne ḫaṭṭ ayaḳ başmış
   Kāküli küfri oḳıdı ezber

(222)

Mehmet Kalpaklı tarafından hazırlanan tezde *Divan*'ın tamamı mevcut olmadığı için edisyon kritik çalışması yapılamadı. (Mehmet Kalpaklı, *Fevrî: Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*, Mimar Sinan Üniversitesi SBE. YL Tezi, 1986.)

4. Gitdi dil murġı tīrüñ ardınca
   Ḳuş ḳulaġuzsuz uçmaz ey dilber

5. Ḳaşı miḥrābına namāz ḳılur
   Fevrī bildüm ḳażāsını ister

6. Ev de bizüm be Fevrī ḳöy de bizüm
   İşiginden seni ḳovar dilber

[63a]

223.

Emrī

Mef'ūlü Fā'ilātün Mef'ūlü Fā'ilātün

1. Dīvāneyem görelden ol ḫadd-i lāle-gūnı
   Artar bahārı görse şeydālaruñ cünūnı

2. Meydān-ı 'ışḳ içinde Mecnūn'ı añma baña
   Er midür ol kim ola bir 'avratuñ zebūnı

3. Ḫaṭṭın çemen oḳurlar aġzına ġonca dirler
   Yoḳdur naẓīri yāruñ ben bilmem onı bunı

4. Bir pehlevān er idi ġam 'āleminde Ferhād
   Kim kesdi niçe müddet der-bend-i Bī-sütūnı

(223)

M.A.Yekta Saraç, *a.g.e.*, s.288.

2. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*'de 2. beyittir.

4. Kim: Ki D.

5. Ṭop itdi başın Emrī ḳad-i ḫamını çevgān
   Maḥbūblar derilsün vardur erüñ oyunı

224.

Emrī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Ben gedā bir gün buluşsam ol şeh-i ḫūbān ile
   Ḥālümi ‘arż eyler idüm nāme-i hicrān ile

2. Ḫāne-i ‘ışḳ içre ben dīvāne oldum yalıñuz
   ‘Aḳl u fikrüm rūz u şeb zülf-i ruḫ-ı cānān ile

3. Bāġa geldükçe seḥer elbette bir ġavġā ider
   ‘Ārıż-ı zībān içün bülbül gül-i ḫandān ile

4. Her ki ḫaṭuñdan oḳıya muṣḥaf-ı ‘ışḳı tamām
   Aña bu olsun du‘āmuz ḫatm ola Ḳur’ān ile

5. ‘Ārıżı vaṣfında gül bir nāmedür Emrī anı
   Bād açmış bülbül-i ḫoş-ḫˇān oḳur elḥān ile

[63b][244]

---

5. ḳadd-i ḫamını: zülfi ḫamını D.

(224)

A.e., s.238.

3. ġavġā: efgān D.

4. Her: Kim D. / oḳıya: oḳursa D. / muṣḥaf-ı ‘ışḳı: nāme-i ‘ışḳı D. // ḫatm: ḫaşr D.

5. bir nāmedür: ser-nāmedür D. / anı: baña D.

[244] Bu sayfada, Farsça bir şiir bulunmaktadır.

Şiir

225.

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. [D]idi tāriḫ Ẕātī Mīr Aḥmed ‘izz ü devletle
   Bu sāḥil-ḫāneye naḳl-i sa‘īd ile idüp ābād

[64a][245]

226.

Taşlıcalı Yaḥyā

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Bīmāram ey ecel bu gice bekle yanum al
   Rūz-ı firāḳ-ı dilberi gösterme cānum al

[O gümüş tenli sevgilinin her an nazarımda daha güzel görünmesini isterim. Ya Rabbi! Benim aşkım ve o gönlü aydınlatan sevgilinin güzelliği her gün artışta olsun.]

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunmamıştır.

[245] Bu sayfada, Arapça bir şiir bulunmaktadır.

Şiir

[Ey Allahım! Fazilet ve minnet sahibi olan sen, hata ve günah sahibi olan ise benim. Bu yüzden beni affet. Ey Rabbim! Ben seni hep güzelliklerle yâd ederim. Sen de benim bu niyetimi gerçekleştir.]

(226)

Esra Bozyiğit, *A.g.e*, s.563.

**A.g.e.*'deki bir gazelin matla beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Āl-ile gönlin almaġ içün cümle ‘ālemüñ*
Giymiş ẓarāfet-ıle o ġonce-dehānum al

Ol ḳaşları kemāna ilet bir nişānumı
İy murġ-ı kūy-ı yār ölicek üstüḫ ̔ānum al

Cānā miṯāl-i ḫūn-ı şehīdān-ı kerbelā
̔Aḳs-i ruḫuñla oldı bu eşk-i revānum al

Çoḳ çoḳ cefāñı çekdüm azırġanma cānumı
Mülk-i fenā müsāfiriyem armaġānum al

Öldür ne deñlü zaḥmet ise eyle iḫtiyār
Ne āhum al efendi benüm ne fiġānum al

Yaḥyā firāḳ-ı yār-ile āvāre olanuñ
Gönlini egle bu ġazel-i dil-sitānum al"

227.

Fe ʿilātün Fe ʿilātün Fe ʿilātün Fe ʿilün

1. Yār mihmān oluyor ey ecel itme ʿacele
   Var raḳībüñ evine bu gice anda gecele

[64b]

228.

Hüdāyī

Mef ʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1. Aġyār-ı kīne- ḫˇāh ile seyrāna gitme hiç
   Gel gör ki n'oldı Yūsufa yabāna gitme hiç

229.

Riyāżī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün (Fāʿlün)

---

(227)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(228)

Hayriye Türkoğlu Köse, *XVI. Yüzyıl Dîvân Şâiri Hüdâyî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni*, Gazi Üniversitesi, YL Tezi, Ankara, 2007, s.66.

*Beyit, *a.g.e.*'deki bir gazelin matla beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Gözüme geldüñde dilüme gelen budur*
Bir dem almadan ey mey ü peymāne gitme hiç

Ey eşk-i çeşm ḫāk reh-i yār var iken
Kuḥl ārzūsun itme şifā-ḫāne gitme hiç

Ḥayr eylemez saña ṣadefüñ gözi yaşlıdur
Ey ṭālib güherüñle ʿummāna gitme hiç

Çünki Hudāyī bendeñle mūnis olmasuñ
Gel bārī kimselerle de seyrāne gitme hiç"

(229)

Lâtîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, (haz. Rıdvan Canım), https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü., Ankara, s.252.

**A.g.e.*'de beyit, Riyâzî'ye ait bir matla olarak zikredilmiştir.

1. Her ḳaçan zülfi bināgūşını mestūr eyler
   Güpegündüz gözüme ʻālemi deycūr eyler

230.

Zārī

Mefʻūlü Mefāʻīlü Mefāʻīlü Feʻūlün

1. Göz ḳarasın eşk ile yuyayın aġarınca
   Tā kim naẓarı pāk ola dīdāra varınca

231.

---

230)

Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi, *Meşāʻirü'ş-Şuʻarā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2018, s.250.

*Beyit, *A.g.e.*'de Zârî adlı şaire ait bir gazel olarak zikredilmiştir ve bu gazelin ilk beytidir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Kirpüklerüñüñ cānuma geçdüklerin ey dost*
Bir bir diyeyin igneden iplige varınca

Gördükde ḫaṭṭ-ı laʻlini cān itdi şehādet
Yüz sürdügine mühr-i Süleymāna ḳarınca

Dök şebne-i eşküñ gözüm ol kāküli sünbül
Nergislerini ḫāb-ı seḥerden uyarınca

Yāriyle görenler diyeler Zāriyi bir gün
Şöyle oñarur kişiyi Allāh oñarınca"

(231)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, s.337.

**A.g.e.*'deki bir gazelden alınmıştır. Diğer beyitler şöyledir:

"*Derd-i firāḳ ḳomadı ben ḫastada mecāl*
Gel ey ṭabîb-i cān-ü-dil ayruḳsı oldı ḥāl

Ey bedr-i pür-żiyā şu kim eksüklügüñ diler
Dünyā yüzinde ṭurduġı deñlü ṭura hilāl

Ol mū-miyān getürmedi ḳılca ḫayāline

Ẕātī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Şems-i ḍuḫā cemālüñe öykünmek istemiş
   Ey āfitāb-ı ḥüsn bulur öyleye zevāl

2. Görse bu Ḫusrevāne ḥasen şi‘ri Ẕātiyā
   Selmān olurdı ḥāfıẓı ve kātibi Kemāl

[65a][246]

[65b]

232.

Emrī Çelebi Sellemehullah

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

İtdi ḫayāl-i vaṣl-ı miyānı beni ḫayāl

Ey ḫāce lām-ı zülfi ḫayāli nigārumuñ
İrdüm ġınāya ḳalb ile çeşmümde ‘ayn-ı māl

Mümkin degül ki levḥ-i cihānda o dil-berüñ
Yāḳūtı ḫaṭṭına ḫaṭ-ı Yāḳūt ola miṣāl”

1. *A.g.e.*’deki gazelin 3. beytidir.

2. *A.g.e.*’deki gazelin 7. ve son beytidir.

246

[65a]

Bu sayfada Arapça ve Farsça şiir bulunmaktadır.

Şiir

[Hediyeler arz günü Süleyman’a bir serçe ağzında bir çekirge ayağıyla geldi. Güzel bir şekilde öttü ve mazeret bildirdi. (Dedi ki) Hediye, hediye verenin gücüne göredir.]

Şiir

[Gönlü hasta aşığın yazdığı kırık dökük bir yazıdır:
Ya Rabbi! Bizden o canımızın yarısını bir an bile ayırma. O olmadan biz yaşayamayız.]

(232)

M. A. Yekta Saraç, *A.g.e*, s.140.

*Yayımlanmış divanda 7 beyittir. Mecmuada divandaki 7. beyte yer verilmemiştir. Eksik beyit şöyledir:

“*Ne mihr olur yed-i beyzāsı olmış her şu‘ā‘ınuñ*
Ucı bir māh-ı bedr Emrī’ña bir māh-ı nev mülḥaḳ”

1. Hilāl u ḫāme vü ṭūmār ü şem‘ ü ġonca-i zanbaḳ
   Nice bir ola pençeñle düz olmaz çünki beş barmaḳ

2. Ben anuñ pençesini pençe-i ḫūrşīde beñzetdüm
   Görüp dil didi bir aya muḳārin beş hilāl ancaḳ

3. Ne Ṭūbā servdür ḳaddüñ ki sīmīn şāhlar şalmış
   Bitürmiş her birinde bir gül ü beş ġonca-i zanbaḳ

4. Birisinde iki dördünde üçer ḳıṭ‘a derc itmiş
   Benānuñ māh-ı nev vaṣfında beş ṭūmār idüp el-ḥaḳ

5. Elinde bir gümüş levḥ ile beş sīmīn ḳalem gördüm
   Didüm bu levḥa yaz göñlüm didi bilmem göñül yazmaḳ

6. Fürūġ-i nārsuz rūşen iderler meclis-i şevḳı
   Ben anuñ pençesin beş şem‘-i ḳudretdür disem elyaḳ

233.

Ve lehū [Emrī]

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Dilā ol māh elinde bir niçe mektūb-ı ḥikmet var

---

1. çünki: elde D.
2. muḳārin: muḳābil D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.
3. servdür: serv olur D. / *A.g.e.*’de 2. beyittir.
4. *A.g.e.*’de 5. beyittir.
5. *A.g.e.*’de 4. beyittir.

(233)

A.e., s. 340.

*Yayımlanmış divanda mukattalar kısmında yer almaktadır.

Degül mefhūmı ẓāhir her birinde mihr-i ḳudret var

[66a]

234.

Ḫayālī Beg

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Zemīne na‘lçeñ naḳşı hilāli vireli revnaḳ
   Felek yırtar yüzin māh-ı nevi her ay idüp ṭırnaḳ

2. Yapışmasun diyü dest-i ta‘alluḳ dāmen-i pāke
   Belā vādīlerin geşt eyledi Mecnūn olup çıplaḳ

3. Çün itdi kebkebüñ naḳşı s̱üreyyā ḫākde yir yir
   Hilāli dişledi dendān-ı pervīn eyleyüp barmaḳ

4. Ezüp her ‘āşıḳuñ göz merdümün ruḫsāruña ḫāl it
   Ciger ḳanıyla yaḳsañ destüñe ḥınnā saña elyaḳ

5. Ḫayālī ṣafḥa-i dilden ḳazındı naḳş-ı ġayriyyet
   Tecellī ideli her şeyde envār-ı cemāl-i Ḥaḳ

235.

---

1. ẓāhir: āḫir D.

(234)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s.236.

3. itdi: etdüñ D. / naḳşı: naḳşın D.

4. her ‘āşıḳuñ: ‘āşıḳlaruñ D. // ḳanıyla: ḳanı ile D.

5. her şeyde: her şeyden D.

(235)

Şühūdī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Kefi bir mihr-i ‘ālem-tāba beñzer ol mehüñ el-ḥaḳ
   Şu‘ā‘ı nūrdur destinde gūyā kim o beş barmaḳ

2. Rumūz-i ḳabż u basṭı pençe-i yār eyledi iẓhār
   Ne pençe maẓhar-ı ism-i ḫüdā-yı *Ẕü’l-celāl*[247] ancaḳ

3. Yaturken pençesin yaṣdanmış ol ḫūrşīd-i ‘ālem-tāb
   Tamām itmiş kitāb-ı ḥüsni beş ṭūmār idüp mülḥaḳ

4. Benānın eylemiş ḫūn-i şehīd-i ‘ışḳ ile rengīn
   Ben anuñ pençesini pençe-i mercān disem elyaḳ

5. Görüp dil didi cānā pençeñ ile sā‘idüñ resmin
   Nice bir āb-ı ḥayvān beş gümüş mīzābdan aḳmaḳ

6. Żarūrī meyl ider dil gördügince pençe-i cānā
   Meger destüñde ḳullāb-i maḥabbetdir o beş barmaḳ

7. Maḥabbet-nāmeler midür Şühūdī pençesi yāruñ
   Kim anı ḫāme-i ḳudretle yazmış ṣāni‘-i muṭlaḳ

***** Pervâne B. Abdullah**,** *Pervâne Bey Mecmuası*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kamil Ali Gıynaş), Ankara, 2017, s.1500.

*“Naẓīre-i Şühūdī” başlığı altındadır.

1. Şu‘ā‘ı nūrdur destinde gūyā kim o beş barmaḳ: Şu‘ā‘ıdur o mihrüñ gūyiyā destinde beş barmaḳ M.

[247] “Celâl sahibi”

2. ism-i ḫüdā-yı Ẕü’l-celāl: ism-i ilāh-i Ẕü’l-celāl M.

5. Nice: Niçe M.

[66b]

236.

Necātī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Cām-ı şarāb-ı la'lüñle Cem degül miyüz
   Bezm-i ġāmuñ ṣafāsına ḫurrem degül miyüz

2. Bāġ-ı ruḫuñda dāne-i ḫālüñe iy perī
   Meyl eylesek 'aceb midür ādem degül miyüz

3. Ger ẕerre-vār itmesek ol āfitāba meyl
   Bir ẕerreden bu yolda daḫı kem degül miyüz

4. Bezm-i neşāṭa niçün iletmez bizi ḥabīb
   Çeng-i ġāmunda nāy-ile hem-dem degül miyüz

5. Dilber cemāli vaṣfın idelden Necātiyā
   Üslūb-ı naẓm içinde müsellem degül miyüz

237.

---

(236)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.280-181.

1. Cām-ı şarāb-ı la'lüñle: Cām-ı şarāb-ı 'ışḳuñ ile D.

4. ḥabīb: raḳīb D. // Nüshada sehven nāliye yazılmıştır.

(237)

A.e., s.502-503.

*Yayımlanmış divanda şiir 8 beyitten oluşur. Mecmuada divandaki 3,5,7. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Ṭaġlar ḳadar dayanur idi 'ışḳa kūhken*
Burnın ḳayaya ṭayadı āḫır belā yüki

Necātī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Biñ bir nigār her birisi bir cefā yüki
   Keñdüleri ider de yıḳarlar baña yüki

2. Zülfüñ girihlerini çözelden nesīm-i ṣubḥ
   Baġlanmaz oldı nāfe-i misk-i Ḫıṭā yüki

3. Ṣırsın ṭoḳunma göñlümi hey mest-i ġamze-kār
   Ṣaḳın ṣaḳın ki ṣırçadur iy meh-liḳā yüki

4. Yaraya ibrişim götürür mi şu kimse kim
   İnce şarāb elinde yetişmiş ola yüki

5. Derd ü ġam ile yüki yetüpdür Necātī'nüñ
   Bu deñlü cevri kim götürür hey cefā yüki

[67a]

238.

Monla Necātī rast

Bir kerre kārbān-ı fenā didi baña kim
Cennet çemenlerinde açılur baḳā yüki

İzüñ tozını götüri bildükçe dostum
Aldı ve oldı bād-ı ṣabā tūtiyā yüki'

1. bir nigār: nāzenïn ü D

3. ṭoḳunma: doḳunma D. / göñlümi: göñlüme D. / *A.g.e.*'de 4. beyittir.

4. *A.g.e.*'de 6. beyittir.

5. cevri: yüki D. / *A.g.e.*'de 8. beyittir.

(238)

A.e., s.214-215.

Fe ʿilātün Mefāʿilün Fe ʿilün

1. Cān u dil ki ol semenbere çekilür
   Peş-keşdür ki beglere çekilür

2. Her seḥer āh ü nāle ḳāfilesi
   Kaʿbe-i kūy-ı dilbere çekilür

3. Dūd-ı āhum hevā-yı zülfüñ ile
   Ejdehādur ki göklere çekilür

4. Zülfi zencīrine ṣabā dolaşur
   ʿĀşıḳuñ āhı ḳapḳara çekilür

5. Vaṣf-ı ḫaṭṭın Necātī ger yazasın
   Ṣan raḳamdur ki deftere çekilür

239.

---

2. *A.g.e.*'de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*'de 2. beyittir.

4. Zülfi: Ṣaçı D. / ṭolaşur: dolaşur D. // āhu: adı D. / ḳapḳara: yoḳ yire D.

5. Vaṣf-ı ḫattın Necātī ger yazasın: Ḫaṭṭı vaṣfın Necātī yazmaz isen D. // Ṣan raḳamdur ki deftere çekilür: Ḫaṭṭ-ı nisyān o deftere çekilür D.

(239)

A.e., s.75.

*Yayımlanmış divandaki 7 beyitli bir gazelin 3 beytidir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Büllüllerüñüz iy lebi ġonca yaña ġı al*
Āli ḳo bizi gülşen-i ḫüsnüñe alı var

Bedr-i münīr gün yüzüñe ḳarşu gelmedi
Eksükligin bilenlerüñ olsun kemāli var

Ey dost leblerüñ ile ḳaddüñe ney-şeker

Necātī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Şol ‘āşıḳuñ ki dilber-i zībā cemāli var
   Şād olsun ol hemīşe ki dünyāca mālı var

2. Aḫşama dek maḥalleñi dolanur āfitāb
   Her kim ki görse dir ki şunuñ bir zevāli var

3. Luṭf eyle iy ṭabīb buyur zaḥmeti götür
   Dil derd-mendinüñ bugün ayruḳsı ḥāli var

240.

Tārih-i Ṭālibī Efendi

Berāy-ı Fetḥ-i Ḳanije

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Pādişāhuñ devletinde şükr kim
   Ḳırdı küffārı ġuzāt-ı fā’iże

2. Ehl-i İslām’a Ḫudā virdi ẓafer
   Oldı a‘dā ser-nigūn [u] ‘ācize

3. Didi hātif Ṭālibī tārīḫini

Öykündi gerçi līk ne dadı ve dalı var

Gāhī dehānuñ aldı dile geh miyānuñı

Yine Necātī uñmaduġuñ he ḫayāli var”

2. ki görse: görürse D. / *A.g.e.*’de beyittir.

3. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

(240)

*Şiir taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Fetḥ olup ṭapu alındı Ḳanije

[67b]

241.

Necātī

Mef'ūlü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ūlün

1. Ben ḫaste içün la'l-i leb-i gül-şekerüñ vār
   Ben müflis içün zer-kemer ü sīm-berüñ vār

2. Bir daḫı benüm sencileyin pādişehüm yoḳ
   İy dost senüñ nice benüm gibilerüñ vār

3. Aġyār diken gibidür andan üzülürseñ
   İy ġonca-dehen gül gibi baş üzre yirüñ vār

4. Nergis gibi göz dikmişdüñ izi tozına
   Bir kez dimedi suḫte ḥaḳḳ-ı naẓaruñ vār

5. İy dil ya ser-i zülfi çeker ya şu ya ṭopraḳ
   Bārī hele yār işigine bir çekerüñ vār

6. Didüm ki müjeñ tīrine sīnem siper olsun
   Taḥsīnler idüp didi Necātī cigerüñ vār

---

(241)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.191-192.

2. gibilerüñ: bigilerüñ D. / *A.g.e.*'de 3. beyittir.

4. dikmişdüñ: dikmiş idüm D.

242.

Necātī

Fā‘ilātün Fā‘ılātün Fā‘ilün

1. Çünki yār aġyār-ıla dem-sāzdur
   Baña günde biñ kez ölmek azdur

2. Ġamzeñüñ itdüklerin zülfüñ bilür
   Gice uġrılarla ol hem-rāzdur

3. Dürlü dürlü derde uġradan beni
   Ḳalb-i māyil çeşm-i şāhid-bāzdur

4. Çoḳ cefā eyler bilüp çoḳ sevdügüm
   N’ola n’ola baña bu da azdur

5. Niçe bir yiler yanıñca it raḳīb
   Gel bizümle it raḳībi azdur

6. Ol gözi mestānenüñ itdükleri
   İy Necātī cevr ṣanma nāzdur

---

(242)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.199.

*Yayımlanmış divandaki 6. beyit mecmuada yoktur. Eksik beyit şöyledir:

“*Ġuṣṣadan maḫlāṣ dilerseñ ey gönül*
Aduñı dīvān-ı ‘ışḳa yazdur”

2. Gice uġrılarla ol: Giceler uġrı ile D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. *A.g.e.*’de 2. beyittir.

4. baña bu da: bu da bize D. / *A.g.e.*’de 5. beyittir.

5. yiler: yile D. // it raḳībi azdur: git ol iti azdur D.

6. itdükleri: itdüklerin D. / *A.g.e.*’de 7. beyittir.

243.

Müfred

Necātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Dilde sırr-ı ‘ışḳuñı şaḳladuġum ‘ayb itme kim
   Olıgelmişdür ider keyfiyyetin inkār mest

244.

El ḳışṣa

Be-nām-ı ‘ışḳ Yaḥyā

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Sürūr-ı va‘de-i vuṣlat müyesser olsa olmaz mı
   Begüm ra‘nā olan dilber öpülmez mi ḳuçulmaz mı

[68a]

---

(243)

Ali Nihad Tarlan, *Necâti Beg Dîvânı*, s.166.

*Beyte “müfred” olarak başlık koyulmuşsa da yayımlanmış divanın içerisindeki bir gazelin 3. beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Ġonca cāmından olubdur ‘andelīb-i zār mest*
Bilmeyen şöyle ṣanur kim yoḳ yere aġlar mest

Her kişi bezm-i ezel mesti-dürür ammā ki ben
Cür‘a-i cām-ı lebüñle olmışam tekrār mest

Gözlerüñ ile degişdüm göñlümi bir ġamzeye
Aldamaḳ āsān olur çünkim ola ‘ayyār mest

Ḳan içelden gözleri oldı müselmānlar zebūn
Ḳatı ceng eyler Necātī olıcaḳ küffār mest”

1. itme kim: eyleme D.

(244)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

245.

Yetīm ʻAlī Çelebi

Feʻilātün (Fāʻilātün) Feʻilātün Feʻilātün Feʻilün (Faʻlün)

1. Bī-sütūn kūhkene raḫne görüb[en] ṭaşında
   İncinüp yan basıgeldi uçurum başında

246.

Ḫayālī

Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilātün Fāʻilün

1. Bī-sütūnuñ gördi kim tīgiyle ṭaşı var imiş
   Geldi başın egdi Ferhād'uñ tırāşı var imiş

247.

Li-muḥarririhi [Ḥālī]

Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün Mefāʻīlün

1. Lebüñle ʻālem-i ervāḥdan cān āşinā çıḳdı

---

(245)

*Şairin yayımlanmış divanında ve taranan kaynaklarda bu beyit bulunamamıştır.

Mecmuada "başı geldi" olarak geçer.

(246)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s.214.

*Yayımlanmış divandaki gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ḳāmet-i Leylī içün Mecnūn-u miḥnet-dīdenüñ*
Şuʻlesinden āhınuñ zerrīn ḳumāşı var imiş

Yaş aḳıtsa merdüm-ü çeşmüm ḳadar görmüş geçer
Gözlerüm yaşınca ʻummānuñ da yaşı var imiş

Ṭut dilüñ kendüñ de epsem ol be ġayretsüz deyu
Şemʻile pervāne miskīnüñ savaşı var imiş

Bir ṣanem sevmiş Ḫayālī ḳıble edinmiş yüzün
Bir ser-āmed ḳāfirī miḥrāb ḳaşı var imiş"

Bilür ẕīrā ki ḥayvān būydan ādem ṣoruşmaḳdan

248.

Ve lehū [Ḥālī]

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ḳaşuñ görenler āteş-i ruḫsārdan ḳaçar
   Bilmez misin ki issidür ey meh ḳılıç yüzi

249.

Ve lehū [Ḥālī]

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Didi ayaġumı öpmekle destūr olsun
   Didüm ey ġonçe-dehen ḳanḳı elüñdür öpecek

250.

Ḥayretī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. 'Āşıḳuñ baġruñda ṭaġlar deñlü başı var imiş
   Kendü bir kem ḳaṭre deryālarca yaşı var imiş

2. Yoḳ ṣanurdum bāliş-i rāḥat bu miḥnet-ḫānede
   Şimdi bildüm dilberüñ işigi ṭaşı var imiş

3. Cān virüp rāh-ı vefāda başa iletdi işin
   Āferīn Ferhād'a ḫoş devletlü başı var imiş

---

(250)

Mehmed Çavuşoğlu, M.Ali Tanyeri, *A.g.e.*,s.230.

1. ḳaṭre: ḳaṭra D.

3. Cān: Baş D.

4. Benlik imiş ayıran ben bendeyi cānāndan
   Ey dirīġa bilmedüm arada nāşī var imiş

5. Cān-ıla cānān arasında ḥicāb olduñ diyü
   Ḥayretī'nüñ kendü kendüyle savaşı var imiş

[68b]

251.

Bāḳī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Cānān odur ki meyl ide anı görünce cān
   Esbāb-ı ḥüsni ḫūb ola ammā be-şarṭ-ı ān

252.

---

4. cānāndan: maḥbūbdan D.

(251)

Sabahattin Küçük, *A.g.e.,* 234-235.

*Yayımlanmış divandaki 362 numaralı gazelin ilk beytidir. Gazelin devamı aşağıdaki gibidir:

"*Cānā metā'-ı mihrüñe dil müşterī iken*
Olmamış idi 'ışḳ iline kārvān revān

Mihmān olınca derd ü ġāmuñ dilde mā-ḥażār
İki enār dāneledi çeşm-i ḫūn-feşān

Ceng itmege sitāre-i bahtumla eyledüm
Bu āh-ı pür-şirārumı bir tīġ-i zer-nişān

A'dāya baş egdürmez kimse Bāḳiyā
Şemşīr gibi olmayıcaḳ ser-be-ser zebān"

(252)

Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 428.

*Yayımlanmış divandaki gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Mecnūn eline rişte-i maḳṣūd girmedi*
Ellerde gördü nāḳa-i Leylī mehārını

Ḫayālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. 'Işḳ ehli ol-durur ki görem diyü yārini
   Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını

253.

Bāḳī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Bāġ-ı ümīd içinde dilā mīve-i viṣāl
   Bir mīve-i ġarībdür olur biter degül

254.

Ġam 'āleminde oldı duḫānum sipihr-i 'aşḳ
Encümler eyledüm añа āhum şirārını

Mecnūn ġam ile cān vericek āfitāb-ı 'aşḳ
Yerden götürdi ẕerreler edüb ġubārını

Ṭab'-ı Ḫayālī ma'nī-i ġayrı alub nider
Şehbāzdur ki ṣayd özü eyler şikārını"
(253)
Sabahattin Küçük, *a.g.e*, s.203.
*Yayımlanmış divandaki gazelin 2. beytidir. Gazelin diğer beyitleri aşağıdaki gibidir:
"*Cānlar fidā maḥabbet-i cānāne ser degül*
Erbāb-ı 'aşḳa terk-i ser itmek hüner degül

Pervānedür ki yaḳdı perin şem'-i āhuma
Farḳ-ı felekde münḫasif olmış ḳamer degül

Şemşīr-i hecr yaralarıdur elem viren
Zaḫm-ı ḫadeng-i ḳavs-ı ḳażā ol ḳadar degül

İki cihāna virmedi bir yār-ı sādeyi
Bāḳī esīr-i ḳayd-ı nuḳūş u ṣuver degül"
(254)
Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 202.

Ḫayālī

(Fā‘ilātün) Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün (Fa‘lün)

1. Ḫāmdur mīve-i vaṣlum dime mebẕūl olmaz
   Ṣanma ey naḫl-ı cefā ḳurtarasın ol olmaz

255.

Ḫayālī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. ‘Ārıżında göreli lem‘a-i nūr-ı Nebevī
   Bir yalıñ yüzlü ışık şevḳına oldum ‘Alevī

256.

---

1. Ḫāmdur: Ḫām iken D. / mīve-i vaṣlum: mīve-i cevrüm D.

*Bu beyit, yayımlanmış divanın içerisindeki bir gazelin matla beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Çīn-i zülfüñde göñül var mı giriftār degül*
Ḫāl-i hindūña senüñ Rūmda kim ḳul olmaz

Rāh imiş ‘aşḳ dile bī-ālem-i gerd-i fenā
Kişver-i şehr-i baḳāya bu ḳadar yol olmaz

Olmuşam Ḳays ile Ferhāda mu‘ādil ammā
‘Aşḳ eli beglerinüñ sancaġı maḥlūl olmaz

Keştī-i bādeyi gel Tuncaya ḳarşu çekelüm
Ey diyen Edirnede ẕevk-i Sitanbūl olmaz

Ḳadem-i himmetinüñ gerd-i felek seyrinden
Gün mü var mihr ü mehüñ gözleri meḫmūl olmaz

Edeli kendüyi tefvīz Ḫayālī Ḥaḳḳa
Düşmen-i rū-siyehüñ āline meşġūl olmaz”

(255)

A.e., s. 449.

1. ‘ārıżında: çihresinde D.

(256)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Ḫayālī

Fe‘ilātün (Fā‘ilātün) Mefā‘ilün Fe‘ilün (Fa‘lün)

1. Bir ışıḳ dilberine didük beg
   Hele ṭop yoḳdan-ısa torlaḳ yeg

257.

Necātī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ġıdā-yı cān gerek ehl-i dil olana şeksüz
   Güzelsüz olmazuz oluruz etsüz etmeksüz

258.

Meşrebī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ḫidmetde olalum didügi demde mey-fürūş
   Rindān mücellādur diyeler söz sünnetsüzüñ

---

(27)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.285, 286.

*Yayımlanmış divandaki bir gazelin matla beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Göreyin iki yaḳa ıssı olmasun ġonca*
Ki böyle ol ḳodı ben bülbülini göñleksüz

Ne cān ḳodı ne göñül ġamzeñ oḳları ṣanemā
Neler ider baña gör’e bir iki yileksüz

Baña da bir dilek itsün raḳībüñ itüñden
Ḳapuñda çünki bir iş bitmez oldı dileksüz

Necātī yüregüñi ḳarşu ṭut belā oḳına
Ki saña dimeyeler yüri bire yüreksüz”

(258)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

259.

Ḫayālī

Fe‘ilātün (Fā‘ilātün) Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ġayra şerbet baña tīzāb ṣunarsuñ çekeyin
   Çekmeyüp üstüme bir ḳaṭre dolarsam lekeyin

260.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Būm ‘ār eyler iken ḳonmaġa vīrānemüze
   Ol hümā hīç ola mı ṣāye ṣala ḫānemüze

[69a]

261.

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Ḥasan’ı nice sevem şimdi Ḥüseyn’üm var iken

---

(259)

Hayâlî Dîvân’ında bu beyte rastlanmamıştır.

(260)

A.e., s. 385.

Yayımlanmış divandaki bir gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Mest olub būy-u meyinden ura dīvārına baş*
Zāhid uġrarsa bizüm ḳūçe-i meyḫānemüze

Yüz ṣafā kesb ede ṣol jāle düşen lāle gibi
Nāsdan yaġsa melāmet taşı dīvānemüze

Bizüz ol ḫırmen-i tevḥīd ḳıdem bāġından
Ḳondu murġān-ı üli’l-ecniḥālar dānemüze

İtleri ile o mehüñ dem sürerüz kūyunda
Ey Ḫayālī eregör meclis-i şahānemüze”

‘ār: ‘cār D.

(261)

Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Ẕurefā ‘illet-ile ger diseler on artuḳ

262.

Muammā-yı Ḥüseyin

Mef‘ūlü Mefā‘īlü Mefā‘ilü Fe‘ūlün

1. N’olaydı seni ḫaste görince ben öleydüm
   Ḳabrüm idelerdi benüm āḥ ol dem içinde

263.

Ẕātī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şīşe-i hecr olsa yirüm n’ola mānend-i gül-āb
   Ey felek bir tāze ter gülden çıḳarduñ sen beni

264.

Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün Mefāīlün

---

(262)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(263)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, s.327.

*Yayımlanmış divandaki 5 beyitlik bir gazelin 3. beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Ruḫları pür-nūr iderdi ḳalbüm o günler ḳanı*
Tīre oldı baḫtumuñ derdā ki rūz-ı rūşeni

Gösterürdi ‘ayn-ı ḳalbe ṣūret-i ẕevḳ u ṣafā
Ḳanı ol gün ol mehüñ mir’āt-ı ḥüsn-i rūşeni

Şem‘-i bezm olsa o meh çarḫuñ ṭoḳuz fānūsını
Pās-bān-ı ḳadrümüñ pinhān iderdi dāmeni

Döne döne Ẕātī’yi iñletme yoḫsa ey felek
Bād-ı āhı ḫāk ile yeksān ider bir gün senī”

(264)

*İlk mısra sayfa kesildiğinden okunamamaktadır.

1. Ey Ḫayā[…]
   Ḥasan'a öyküniмez ḥüsn-i Ḥüseyin ey mü'mīn

265.

Mu'ammā-yı İbrāhim

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Yoluñ üzre dā'imā āb aḳıdur iki gözüm
   Ger teraḥḥum eylemezseñ 'āḳıbet deryā olur

266.

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gülşen-i ḫānḳāhı güller-ile zeyn olıcaḳ
   Didi tārīḫini erbāb-ı ṣafā şöhret-i gül

267.

Ġarībī

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

1. Gezdürür kurs-ı mehi ṭabla içinde hāle
   Müşterī dirhem-i encüm-ile diler kim ala

---

(265)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(267)

Lâtîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, (haz. Rıdvan Canım), https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü., Ankara, s.387.

*Aynı matla ile Emrî'nin de gazeli mevcuttur. Diğer beyitler şöyledir:

"*İtdi bir lu'b ile ḫūrşīd-i şu'bede ġāyib*
Kīse-i ġoncada bir beyża iken her jāle

Dirilübdür ṣanasun āb-ı ḥayāt üzre ḥabāb
Leb-i dildārda yer yer görinen tebḫāle"

268.

Ve lehū [Ġarībī]

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Māyil-i ḳahpe felekdür eleme erzānī
   Geh olur lāyıḳ-ı ḥad olsa ḳaçan er zānī

269.

Ẕātī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Çarḫ aña cevr oḳın urur ol çarḫa āh oḳın
   Devr içre var mı Ẕātī ḳadar bir felek-zede

[69b]

270.

Emrī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

---

(268)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(269)

Mehmed Çavuşoğlu, M. Ali Tanyeri, *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, s.243.

*Yayımlanmış divandaki 7 beyitlik bir gazelin makta beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Her kim ki baḳsa āyīne-i ḥüsn-i Aḥmede*
Yüz şevḳ ile virür ṣalavātı Muḥammede

Ẕikr itse lāli ḫāṣıyetin bir nefes Mesīḥ
Evrād idiünür idi nüfūs-ı mücerrede

Kūyuñda yüzüñi görüben cān viren irer
Ḫuld-i berīn içinde ḥayāt-ı muḫallede

Ḫaṭṭuñ belürdi ṣanma yed-i ḳudret eyledi
Cān ṣafḥasında baḫş-i siyāhum müsevvede

Dil möhresini ḳapdı yine ḥoḳḳa-bāz-ı 'ışḳ
Ey aġzı ḥoḳḳa oynadı maḥbūb şu'bede"

1. N’ola ey sīm-beden göñlüñe eşk itse eser
   Ki gümüş aḳça-durur ṭaşa ursañ da geçer

2. Umaram tīġuñı bir kez daḫı sīnemde görem
   Bu meṣeldür ki ṣu aḳdugı yire girü aḳar

3. Meh-i nev dūd-ı dilümden nice ḳarardı ki gör
   Ele āyīne al eyle ḫam-ı ebrūña naẓar

4. Leb ü ruḫṣāruña kim beñzede ġonçayla güli
   Birinüñ ḳulaġı berk ü birinüñ aġzı ḳoḳar

5. Hiç añar mı müjenüñ tīrini Emrī dir imiş
   Dostlar ol ḳaşı yānuñ oḳı dilden mi çıḳar

271.

Emrī

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. İy dehānuñ semen içindeki mīm
   Ser-i zülfüñ çemen üstündeki cīm

2. Bīnüñ altında nedendür dehenüñ
   Elif üzre yazılu māhda mīm

3. İşigüñ heşt behiştüñ birisi
   Zülfüñ ol yüzden olur dār-ı na‘īm

---

(271)

M.A.Yekta Saraç, *a.g.e.*, s.179.

*Mecmuada divandaki 5 ve 6. beyitlere yer verilmemiştir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Sūz-ı ġam yaşumı gül-gūn itdi*
Ḳızarur çün göricek āteşi sīm

Dişüñe beñzedicek ḳ fikr idüben
Düşe geldi öñüme dürr-i yetīm”

2. yazılu: yazılur D.

4. Gūy-ı māh u ẕekanuñ ḳudret eli
   Eyledi ṣanki bir elmayı dü nīm

5. Emrī çoḳ derd-i cünūn çekdi velī
   Dimedi ol ṣaçı zencīr deliyim

[70a][248]

272.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Şehsüvārum ol mu‘arrif didügüñ ḫayr-‘āḳibet
   Devletüm depdi ḳodı gitti senüñ gibi begi

2. Çün ḳaçup ḳusḳuna ḳuvvet didi ‘ārifler aña
   Didiler tārīḫ hey üzdi mu‘arrif köşkiñi

[70b]

273.

Ḫayālī

---

4. Gūy-ı māh u ẕekānuñ: Top-ı māh-ı ẕekānuñ D.

[248] Bu sayfada, bir Türkçe tarihin yanı sıra Farsça tarih manzumeleri vardır.

[Kızılbaş öyle dinsiz bir mezheptir ki, sünnîleri öldürdükleri yetmiyormuş gibi Horosan'a doğru da cenk etmişlerdir. Bu melûnlar böylece toplanıp sünnîlerin üzerine yürüdüler ve sonunda cehennem kokusu onları sardı.]

[Bağdat şehrinin paşası olarak sen orada kana susamış bir cenk ettin. Basra'da ordunun komutanı oldun ve gerçek mülkün Allah'a ait olduğunu bilerek ilerledin. Tarihiniz hep bu şan ve şeref ile doludur. (Bu manzume Fars dili ile fethin sana müyesser olduğunu bildirmek için yazılmıştır.)]

Hz. Sultan Süleyman lütuf ve ihsanın madenidir. Cenâb-ı Hak onu her daim başarılı kıldı da Hz. Hüseyin'in türbesini ihyâ eyledi. Gönüllerin susuzluğunu da gidererek dudakların çatlamasına ilaç oldu. Dünyada şâhların kalplerinde para ile bastıramadıkları bir din korkusu vardır. Zeynep gibi o da âb-ı hayat suyunu insanlara ulaştırdı. Süleyman'ın sayesinde Kerbelâ çölünde hiçbir şey kalmadı.]

Tarihin derinliklerindeki ilim ve bilgeliği Âl-i Osman'da buldum. Mevlâna Harîrî gibi bir cihan alimi bütün ilimleri kuşatıcı bilgisiyle emir ve nehiy katipleri tarafından teker teker yazılmıştır. İlim ve âlimler her daim sevilir olmuştur.]

(273)

Ali Nihad Tarlan, *a.g.e.*, s.297.

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Dilberler içre ben saña ‘āşıḳ degül miyen
   ‘Uşşāk içinde devlete lāyıḳ degül miyen

2. Mecnūn’a bezm-i ġamda ben içdüm ṭoluyı ben
   Mest oldı geçdi ben daḫı ayıḳ degül miyen

3. Bir cūybār-ı mihr ü vefāyın zamānede
   Evvel bahār geldi bulanıḳ degül miyen

4. Dāġ-ı ġamun yürekde iken ṭoġdum anadan
   Ḳan aġlamaḳda ‘ayn-ı şekāyıḳ degül miyen

5. Sūz ile söz çerāġını yaḳdum Ḫayālī ben
   Ḫusrev gibi zamānede fāyıḳ degül miyen

274.

Ḫayālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. Ḥabībüñ kābe ḳavseyni rumūzın ṣufī benden ṣor

---

1. degül miyen: degül miyem D. // degül miyen: degül miyem D.

2.Mecnūn’a: Mecnūnla D. / ṭoluyı: doluyu D. // degül miyen: degül miyem D.

4. ṭoġdum: doġdum D. // degülmiyen: degülmiyem D.

5. Sūz ile: Sūzumla D. // degülmiyen: degülmiyem D.

(274)

A.e., s.134-135.

*Mecmuada yayımlanmış divandaki 4. beyit yer almamaktadır. Eksik beyit şöyledir:

“*Ne bilsün kūh-u miḥnetde ne çekdügin anuñ Ḫusrev*
Ṣorarsañ ḥāl-i Ferhādı var ol şīrīn-suḫanden ṣor”

Muḥammed ālinüñ māhiyyetin Veysü'l-Ḳaran'dan ṣor

2. Hevā yolında pā muḥkem idüp virmek yele başı
   Niceymiş rūşen itsün saña şem'-i encümenden ṣor

3. Başumdan aşdı seylāb-ı sirişküm vādī-yi ġamda
   Berü gel macerā-yı 'ışḳı başından geçenden ṣor

4. Belā bezminde Ferhād ile Mecnūn geçdi ben ḳaldum
   Ṣorarsañ meclisüñ keyfiyyetin kendin bilenden ṣor

5. Ḫayālī tevbesin īmānuña döndürse ey zāhid
   Kerem ḳıl ol günāhı sāḳi-i tevbe-şikenden ṣor

[71a]

275.

Ḫayālī

Fā'ilātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ilün

1. Ṣalduġunda ḫāne-i 'ışḳuñ ezel bünyādını
   Ṭaşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhād'ını

2. Bir nihāl-i tāze sevdüm bāġbān-ı dehr iken
   Gülşenüñ āzād ḳıldum servini şimşādını

3. 'Ālem-i ervāḥdan Mecnūn du'ā eyler baña
   Ḫayr ile yād eylemek yegdür kişi üstādını

4. Ḫāḳinüñ her ẕerresi Ferhād'uñ eylermiş fiġān
   Bī-sütūnda bir kişi çaġırsa Şīrīn adını

5. Ey Ḫayālī 'ışḳa inkār itse zāhid ṭañ degül
   Ḫaylī müşkildür kişi terk eylemek mu'tādını

---

1. Veysü'l Ḳaran'dan: Veys-i Ḳaren'den D.

4. Ṣorarsañ: Ṣorsañ D.

5. zāhid: ṣofī D.

276.

Ḫayālī

Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Biz şeb-i ġamda āha mensūbuz
   Ya‘nī dūd-ı siyāha mensūbuz

2. Zer kemendin güneş atup çıḳamaz
   Bir yüce bārgāha mensūbuz

3. Yaḳamaz āfitāb-ı cevr bizi
   Çünki ẓıll-i ilāha mensūbuz

4. Başumuz gün gibi irerse göge
   Sāyeveş ḫāk-i rāha mensūbuz

5. Virmezüz ehl-i ‘ucba hīç vücūd
   Biz begüm pādişāha mensūbuz

6. Ṣubḥ-ı ṣādıḳ ṣafā alur bizden
   Şevḳde mihr ü māha mensūbuz

7. Luṭf-ı Ḥaḳḳa Ḫayālī muntażıruz
   Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz

[71b][249]

---

(276)

Ali Nihad Tarlan**,** *Hayâlî Dîvânı*, s.203.

2. atup: atub D.

3. āfitāb-ı cevr bizi: bizi āfitāb-ı sitem D.

4. Başumuz gün gibi irerse göge: Gün gibi başumuz ererse göğe D.

5. Virmezüz ehl-i ‘ucba hīç vücūd: Kūy-ı ‘aşḳuñ gedası çakeriyüz D.

6. Ṣubḥ-ı ṣādıḳ ṣafā alur: Ṣubḥ kesb-i ṣafā eder D.

249

[71b]

*Bu sayfada Arapça ve Farsça şiirler bulunur.

[72a]

277.

Uṣūlī

Fā'ilātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ilün

Şiir

[Devletin sırrı Ömer'in cesaretinde saklı idi. Hiç yerinde durmayan bir şey var mı ki ben hep olduğum yerde kalayım? Benim yanım da o yârin yanıdır.]

Rubâ'î

[Ey herkesin vicdanındaki sırları bilen Allahım! Herkesin çaresiz ve kaygı içerisinde olduğu bir günde, sana tövbe edip senden özür dileyenleri bağışlayan Allahım! Sana tevbe ve pişmanlıkla geldim ve senden bağışlanmayı diliyorum.]

Şiir

Kabristana gelip şöyle seslendim: Büyüklenenler ve böbürlenenler nerede? Saltanatıyla başkalarını ezenler nerede? Aziz olan, emrettiğinde kendisine boyun eğilendir. (Yani Azrail'in can almaya geldiğinde ona boyun eğen kimseler)

Kıt'a

[Cenâb-ı Hakk'ın kaderi herkesin üzerine iner ve bütün hile ve desiseleri boşa çıkartır.]

(277)

Prof. Dr. Mustafa İsen, *Usûlî Dîvânı*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2020, s.228.

*Yayımlanmış divandaki 78. gazelin 6 ve 10. beyitlerdir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ṭīr-i mihr-i yār ile ey dil ser-ā-ser revzen ol*
Dā'imā ey ḫāne-i tārīḳ anuñla rūşen ol

Ebr gibi aġlasun çeşmüm ḳo hergiz gülmesün
Ey gül-i bāġ-i leṭāfet tek cihānda sen şen ol

Cānı peksin ḳatlanursın derde ey göñlüm velī
Döyemezsin nār-ı hicrāna gerekse āhen ol

Ey göñül divānesin terk eyle sen cān u teni
Saña yaraşmaz ḳabā 'uryāna gel pīrāhen ol

Ger dilerseñ ġamdan āzād olasın bu bāġda
Ey göñül gel ṣad-zebān u lāl hem-çün sūsen ol

Esb-i devletden düşersin ḫāk-i ġūra ser-nigūn
Ey şeh-i devrān gerek Dārā gerekse Behmen ol

Fehmüñi terk itmedin fehm idemezsin ey faḳīh
Remzini 'ışḳuñ gerek 'āḳıl gerekse gevden ol"

1. Tekye-yi ‘ışḳa gel iy abdāl-ı dil ḳo Ka‘be’yi
   Hey yaban dīvānesi sen daḫı cehd it evden ol

2. Benligi ḳo benligi terk eyleyüben ol şehüñ
   İtlerinden olmaġa cehd it Uṣūlī sen sen ol

278.

Uṣūlī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Pādişāhum kendüñe ehl-i kemāli ḳul idin
   Sen Süleymān’sın saña yār olmasun her ehremen

279.

---

1. gel: gir D. // sen daḫı cehd it: cehd eyle sen de D.

2. Benligi: Bönligi D. // cehd: sa‘y D.

(278)

A.e., s. 115.

*Yayımlanmış divandaki 5. kasidenin son beytidir.

(279)

Ali Nihad Tarlan**,** *Necâti Beg Dîvânı*, s.264.

*Yayımlanmış divandaki bir gazelin 5. beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Hezār pāre göñül oldı yine yār ile bir*
Şu resme gül-i ṣadberg ola hezār ile bir

Yüzüme gül ki olam bülbül-i hezār-nevā
Hezār olur ṣanemā çünkı i‘tibār ile bir

Zemāne eylemez idi benüm niyāzuma nāz
Sen olmaya idüñ iki yüzlü rūzigār ile bir

Göñül kināra getürmek diler miyānuñı līk
Cihānda olduġı yoḳdur miyān kenār ile bir

Ṣafā-yı āh ile bulur havā-yi ‘ışḳ feraḫ
Ṣabā gibi kim ola tāze nev-bahār ile bir

İkide bir dil-i dīvānemi çeker çevirür
Benüñ olalı ser-i zülf-i tāb-dār ile bir

Necātīyā nice bir ‘ışḳuñ āḫırın ṣanasın
Gör evvelā çıḳışur mısın intiẓār ile bir”

Necātī

Mefā'ılün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Birisi didi baña kim güzellerüñ 'āşıḳ
   Cihānda ḳaçını sevdüñ didüm nigārla bir

280.

'Abdī

Fe'ilātün (Fā'ilātün) Mefā'ilün Fe'ilün (Fa'lün)

1. Ḥüsni yārüñ bir ān-dur[ur] ammā
   Bilmedi ḳadrüni ol anuñ da

281.

---

1. didi: şordı D.

(280)

Saadettin Nüzhet Ergun, *Türk Şairleri*, C.I, Manisa Muradiye Kütüphanesi, 1945, s.179.

**A.g.e.*'de Bursalı Abdî'ye ait bir gazelin 4. beyti olarak yer alır. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ne elim var benim miyānında*
Ne dilim var senin zebānında

Devr-i ḥüsnüñde cümle el giryān
Kim güler ben gülem zamānında

Āşıḳ öldürmegile pādişehim
Ḫanceri yer idindi yanında

Yoḳ yere cān verir dehānın içün
Dil ne assında ne ziyānında"

1. Hüsñi yārüñ bir andur[ur] ammā/Bilmedi ḳadrüni ol anuñ da: Hüsni yārın bir ān idi ammā/ Bilmedi kadrini ol ānında A.G.E.

(281)

M. Çavuşoğlu.; M.A.Tanyeri, *a.g.e.*, s. 138.

**A.g.e.*'deki bir gazelin içerisindeki 2 beyittir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Didüm yoluña rūḥ-ı revānum revān ola*
Gül gibi bir gülümsedi didi revā n'ola

Ḥayretī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Öldürme ḳıl tevaḳḳuf efendi ḳuluñı kim
   Şāyed ki aña acıyasın bir zamān ola

2. Cān elde baş etekde gerek Ḥayretī müdām
   'Āşıḳ odur ki varı anuñ der-miyān ola

282.

Emrī

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Bu gice ḳoynuma girdi düşümde mihr-i münīr
   Uyanıcaḳ seni ḳuçmaġa eyledüm ta'bīr

Gerçekler aña er dimez murādına
Ahdine gerçi kim şu kişi kim yalan ola

Çek ġam yükini dönme ki bu yolda kişinüñ
Cānı ḳavī olur çü teni nā-tüvān ola"

1. *A.g.e.*'de 2. beyittir.

2. elde: kefde D. / A.g.e.'de 5. beyittir.

(282)

M.A.Yekta Saraç, *A.g.e.*, s.101.

*Yayımlanmış divandaki 178. gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ḫayāl-i zülf-i miyānuñla şöyle inceldüm*
Ki ḳıl ḳalem ile naḳḳāş idimze taṣvīr

Düşer mi çeşmüñe ser-mest olup helāküm için
Ḳuşandı ġamzelerüñden miyānına zencīr

Cihānı tīġ ile ol ġamzeler helāk itdi
Ṣaçuñ kemend ile ḳıldı meh-i münīri esir

Günāhı ne sanemā Emrī'nüñ ki ḳatli içün
Getüre ḳaşuñ ile kirpigüñ kemān ile tīr"

283.

Muḥibbī

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

1. Şeb-i ġamda naẓar iden kişi tāb-ı tenüme
   Didi fānūs-ı belā örtüsi pīrāhenüme

284.

Sehī Beg

---

(283)

Kemal Yavuz, Orhan Yavuz, *Muhibbî Dîvânı*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, C.II, 2016, s.1566

Yayımlanmış divan içerisindeki bir gazelin matla beytidir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Bülbül-i cān iremez gülşen-i şādīye velī*
Ḳanda kim ḫār-ı ġam olsa yapışur dāmenüme

Ḥaşre dek raḳs uram iy dilber alup başum ele
Tīġ-ı cān-baḫşuñ eger ire benüm gerdenüme

Ser-i kūyında ḳılam ḳaddümi ya āhumı tīr
Tā ki her zāġ raḳīb ugramaya gülşenüme

İy Muḥibbī dime aġyāra seg-i yār sakın
Ne içün beñzedesin dōstumı düşmenüme"

1. Şeb-i ġamda: Nār-i ġamda D.

2. örtüsi: perdesi D.

(284)

Müslüm Yılmaz**,** *Sehî Bey Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, 2010, s.326.

*Yayımlanmış divandaki bir gazelin matla beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

"*Ḥaḳ oġuldur yaḳadan geçme begüm eşk-i yetīm*
Ṭıfl iken daḫı bıraḳmışdı gözüm dāmenüme

Sīmden heykel aşar boynuma gūyā meh-i nev
Ṭoladıḳça ḳolını yār benüm gerdenime

Sīnede derd-i ġamuñ dāġını setr itmek içün
Tügmeler daḳdı yaşum ḳaṭresi pirāhenüme

Feṭḥ-i bāb olup o mihr olsa Sehī mihmānum
Ḥücre nūr ile ṭola cām ola meh revzenüme"

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Dāġlar ḫalḳası giydürdi zirihler tenüme
   Cebe ṣatmaḳ nic’olur göstereyin düşmenüme

[72b]

285.

Ḫāverī Efendi Rāst

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Hecrüñde baḫr-i eşkümi görenler ey perī
   Anuñ ḥabābı ṣandı görinen felekleri

2. Ol āsitāna ḥālümi kim ‘arż ide benüm
   Ser-geşte itdi nāme-i şevḳüm kebūteri

3. Başı irürse göklere ey serv-i ser-firāz
   Kimse dimeye ḳaddüñe beñzer ṣanavberi

4. Cānā ṣa‘ādet ile [bitiyüp] cihān <saña>
   Ṭavḳ-ı belā vü ġam baña baḫş-ı Ḳalenderī

5. Bir merḥabāya cān u dili al da sög baña
   Senden yañadur ey boyı şimşād elüñ beri

6. Yāruñ dehānı sırrını bir bir aradılar
   Bulmadılar nişānını ġayb erenleri

---

(285)

Berat Açıl, “Hâverî ve Dîvânçesi”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan, 2016, s. 207.

2. itdi: ḳıldı D.

3. bitiyüp kelimesi *a.g.e.*’den tamamlanmıştır. Mecmuada o kısım boş bırakılmıştır. / saña kelimesi ise mecmuada vardır ancak *a.g.e*’de yer almamaktadır.

4. *A.g.e.*’de 5. beyittir.

5. *A.g.e.*’de 6. beyittir.

6. bir bir: yir yir D. / *A.g.e.*’de 4. beyittir.

7. Yoḳdur felekde bu yedi beytüñ be Ḫāverī
   Var-ısa oldur encüm-i eş‘āruñ ülkeri

286.

Ẕātī

Mef‘ūlü Fā‘ilātün Mef‘ūlü Fā‘ilātün

1. Bu āşiyān-ı dehre ṣanmañ ḳarāra geldüm
   Murġ-ı feżā᾽-yı ḳudsem bunda şikāra geldüm
2. Ma‘būd-ı bī-zevāle ḳulluḳ-durur murādum
   Ṣanmañ bu deyre seyr-i naḳş-ı nigāra geldüm
3. Ol faḫr-ı cümle ‘ālem dünyāya didi mezrā‘
   Niçün ṭuram ben epsem taḥṣīl-i ḳāra geldüm
4. Ey şeyh-i şehr-i ṣafvet iksīr-i himmet ile
   Bu ḳalbüm eyle ḫāliṣ ṣāḥib-‘ayāra geldüm
5. Mülk-i vücūdı dirler ġāyet maḥall-i taḥṣīl
   Ẕātī ol yem-i ‘ademden ben bu diyāra geldüm

[73a]

287.

---

(286)

Ali Nihad Tarlan, *Zâtî Dîvânı*, C.II, s. 372.

5. vücūdı: vücūd D. // ol yem-i ‘ademden: yem-i ‘ademden D. / bu diyāra geldüm: bir kenāra geldüm D.

(287)

Ali Nihad Tarlan, *Necâtî Beg Dîvânı*, s.110.

* Bu beyit, üzerinde yazan Farsça beyte tercümedir. Yayımlanmış divandaki 170. gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Cānlar virürin ölmege hecrüñde şöyle kim*
Tābūt ile kefen baña serv ü semen gelür

Sünbül ṣaçuñla nergis-i bīmāruñ özleyen
Bād-ı ṣabā gibi ḳamu yoldan esen gelür

Ben ol dehāna yoḳ dir isem süz gelür baña

Tercüme-i Necātī Beg

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Gönlüme gāhi nesteren ü geh semen gelür
   Dervīş ölüsine niçe yirden kefen gelür

288.

Ḫayālī

Fā'ilātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ilün

1. Güşe-i bī-tūşe-i faḳr içre bir kem-ter gedā
   Vaḳt alur kim pādşāh-ı dehre istiġnā ṣatar
2. Rind vardur kim ḫārābat içre bir ṣāġar meye
   Taḫṭ-ı Cemşīd'i girev ḳor efser-i Dāra ṣatar

Yoḳ yirden ādemī söz işitmek neden gelür

Seng-i cefāyı yazmaz urur çarḫ-ı bī-vefā
Ben mu'teḳid añа ki başa yazılan gelür

Meyl iderüz Necātī gibi tevbeye velī
Ey ḫ'āce ḳorḳaruz yine vaḳt-i çemen gelür"
(288)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 133-134.

*Yayımlanmış divandaki bir gazelin 5. ve 6. beyitleridir. Eksik beyitler şöyledir:

"*Ḫaṭṭ-ı miskīnüñ lebüñde 'anber-i sāra ṣatar*
Ruḫlaruñ mihr-ü-maḥabbet beñlerüñ sevdā ṣatar

Īdgehde sen dükān açduñ şulu şeftālüye
Nār-ı ḥasretle yanub 'āşıḳlaruñ eyvā (ayva) ṣatar

Dilde peykānuñdan ayrılmaz ḫayāli ḫāliñüñ
Güyiyā ṭıfl-ı ḥabeşdür Ka'bede ḫurma ṣatar

Çarḫ-ı gerdūn māh-ı nev na'li ile ı-oldu müşterī
Leblerüñ bāzār-ı ḥüsn içre görüb ḥelvā ṣatar

Yūsuf-ı Mışr-ı belāġatdür Ḫayālī dostum
Anuñ içün kendüyi ḳıymetle bī-pervā ṣatar"

2. Rind vardur kim: Rindler vardur D.

289.

Ḫayālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ġam acısını leẕẕet-i dünyāya virmezin
   Künc-i belāyı Kişver-i Dārā'ya virmezin
2. Ḫūnābe-i cigerle geçen rūzigārumı
   Bezm-i ṣafāda ṣāġar-ı ṣahbāya virmezin
3. Yirler yüzünde na'lçe vü kebkebüñ izin
   Göklerde māh-ı nevle s̱üreyyāya virmezin
4. Dil kişverinde beglik ider rind-i 'ālemin
   Ṭabl u 'ālemle başumı ġavġāya virmezin
5. Ben ol Ḫayālī'yem ki bugün yāre giryemi
   Hūr-ı behişt ü ṣādī-i ferdāya virmezin

[72b]

290.

Selmān

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

1. Didüm ey sīm-ten dilber bilüñ ḳuçmaġa ḳābil mi
   Gülüp nāz ile ol meh-rū eyitdi bilüñ aḳbeldür

291.

Şeyḫ Cemālzāde

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

---

(289)

A.e., 327-328.

4. 'ālemin: 'ālemem D.

(290)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(291)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

1. Bāġ-ı ḥüsnüñde ‘aceb var mıdur ey ġonçe-dehān
   Ḫaste-i hecr dürrāt sıfatlusın özler cān

292.

Şeyḫ Cemālzāde

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. ‘Ālemde salṭanat bu-durur ey gedā hemīn
   Sen pādişāhı bilmeyesin pādişāh seni

293.

Ḫayālī

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

1. N’idermiş ‘ışḳ eri nām u nişānı diyü Ferhād’uñ
   Mezārın Bī-sütūn ṭaġında buldum seng-sār itdüm
2. Binā-yı ‘ışḳı gördüm kim ḫalel gelmiş geçüp serden
   Gedüginde ḳodum bir ṭaşı muḥkem üstüvār itdüm

294.

---

(292)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(293)

Ali Nihad Tarlan, *Hayâlî Beg Dîvânı*, s. 270

*Yayımlanmış divandaki bir gazelin 2 ve 3. beytidir. Eksik beyitler şöyledir:

“*Nesīm āsa çeküb el bāġ-ı ālemden güẕār etdüm*
Geçüb būy-u gülünden ḫār-ı hicrān iḫtiyār etdüm

Bitüb bir gül ‘alāmet bulmaġ içün reng-ü-būyuñdan
Bu sevdālarla cismüm rāh-ı ġamda ḫāksār etdüm

Ḫayālī gönlümü gördüm ḫarābāt ehli bir mey-keş
Vücūdum ḫalvetinde zāhid-i perhizgār etdüm”

(294)

Murat Keklik, *Üsküplü İshak Çelebi Divan [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Bişkek, 2014. s.200-201.

*Yayımlanmış divandaki 89. gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

İsḥāḳ Çelebi

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1. Şu gibi kendü yolın her kişi kim pāk eyler
   Ayaġı altına ‘ālem yüzini ḫāk eyler

295.

Āhī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Gördiler kim cānlar alur ġamzeñüñ peykānını
   Her kişi tende emānet ṣaḳlar oldı cānını

“*Pīrehen minnetini bār-ı girāndur çekmez*
‘Āşıḳ-ı ḫasta anuñ çün yaḳasın çāk eyler

Leẕẕet-i ‘ışḳı ḳomaz dilde raḳībüñ fikri
Ölümin añsa kişi göñlini ġamnāk eyler

Beni düşnām ile yād eylese ol şīrīn-leb
Göñlüme nīş-i ġamı zehrini tiryāḳ eyler

Hīç teşbīh ide mi şem‘-i şeb-efrūza ruḫuñ
Ol lişi kim giceyi gündüzi idrāḳ eyler

Ol ṣanem nāz semendine süvār oldukça
Zülfini cān u göñül ṣaydına fitrāḳ eyler

Her ne gün kim yata İsḥāḳ işigüñ küncinde
Menzilin māh gibi gūşe-i eflāk eyler”
(295)

Mustafa S. Kaçalin, *A.g.e.*, s.57.

*Yayımlanmış divandaki 122. gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*Pehlevānlıḳ adını ‘ālemde destān itmege*
Ḳanlu yaşlarla pür itdüm sīnemüñ meydānını

Şöyle cānum acıdur şīrīn lebüñ öpdükçe kim
Meclisüñde sāġaruñ bulsam içerdüm ḳanını

Geçdi çün devr-i ḳamer gün yüzliler devrānıdur
Sürsün ol gün yüzli sürsün geçmeden devrānını

Göñlegin Āhī göge boyadı dūd-ı āhdan
Gör nice reng ile avlar ol levend oġlanını”

296.

Āhī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Oḳlaruñ cān almada tīġuñla yoldaş oldılar
   Sīnelerde ḳan yalaşdılar ḳarındaş oldılar

297.

Bīkesī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Ādem ṭarīḳ-ı ‘ışḳa daḫı başmadın ḳadem
   Bir adım idi baña cihānda reh-i ‘adem

298.

---

(296)

A.e., s.12.

*Yayımlanmış divandaki 22. gazelin ilk beytidir. Diğer beyitler şöyledir:

“*La‘l ü mercānı leb-i cānāna teşbiḥ itdiler*
Kimisi deryāya düşdi kimisi ṭaş oldılar

Bir ayaḳda iki ‘ālem mülkiini seyrān ider
Sāġar-ı bādeyle şunlar kim ayaḳdaş oldılar

Şol ḳadar taṣvīr iderler dilde naḳş-ı ḫüsnüñi
Şimdi şā‘irler ḳodılar şi‘ri naḳḳāş oldılaar

‘Asker-i fürḳat göñül mülkin tamāmet ṭutmaġa
Ġam sipāhına cigerde dāġlar baş oldılar

‘Āleme destān olup Ferhād u Mecnūn ‘ışḳıla
Şöyle şöhret buldılar kim baña adaş oldılar

Başlar çıḳmış-durur baġrumda Āhī şöyle kim
Niçler ol derd ile varup ḳızılbaş oldılar”

(297)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(298)

*Âhî Divanı’nda bu beyte rastlanmamıştır.

Āhī

Mefā'īlün Mefā'īlün Fe'ūlün

1. Hemīşe kāmetüñ iy serv-i bālā
   Bülend ü tāze ḳılsun Ḥaḳ te'ālā

[74a]

299.

'Ulvī

Fe'ilātün(Fā'ilātün) Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün (Fā'lün)

1. Dest-i ḳudret ṣanma ḳaşlaruñ itdükde kemān
   Tīr-i müjgānuña ḳarşu hedef oldı dil ü cān

2. Baş açuḳ yügür gider tīr-i müjeñ meydānuñ
   N'ola ey ḳaşı kemān dirsem aña Tozḳoparan

3. Görmedüm nāvek-i ġamzeñ gibi bir tīr-endāz
   Ya ḳaşuñ gibi kemān-keş ḳanı ey tāze-civān

4. Ebruvānuñ ne kemāndur ki aña yoḳdur zih
   Ġamzenüñ tīrine ẓāhirde nitekim peykān

5. Şol kemāndur ki ḳaşuñ çekmede Rüstem-i 'āciz
   Ġamzeñ ol tīrdür kim aña dönmez ḳalḳan

6. Ol kemānı çekemez bencileyin kimse velī
   Sīnelerden dökemez kimseler ol tīr ile ḳan

7. Ol kemān ḳavs-ı ḳader sehm-i ḳażādur ol tīr

---

(299)

İsmail Çetin**,** *A.g.e.*, s. 81-84.

*Yayımlanmış divanda "Ḳaşīde-i Tīr ü Keman Medh-i Sulṭān Selīm-i Ṣānī Ez-Güftehā-yı Derzi-zāde 'Ulvī Çelebi" başlığı altındadır ve 37 beyitten oluşur. Mecmuada kasidenin tüm beyitlerine yer verilmemiştir.

2. yügür: yürür D. / dönmez: durmaz D.

5. tīrdür: tīrdürür D. / dönmez: durmaz D.

6. bencileyin: sencileyin D.

Ol kemān tīrine cān ḳurtula ḥayy ola nişān

8. Ḳāmetüm oldı kemān bār-ı belā çekmekden
Tīr-i āhum yiridür göklere olursa revān

9. Ṣanmañuz ḳavs-ı ḳuzaḫ ḳurdı kemānını yine
Felegüñ ḳaṣdı bu kim yaġdura tīr-i bārān

10. Tīşe-i çarḫı delüp aṣdı kemānını hilāl
Nite kim ṭabla-i tīr şeh-i dārāb nişān

11. Maḥvolur tīr-i şehāb ile kemān-ı meh-i nev
Eline tīr ü kemān alsa Selīm Ḫān-ı zamān

12. Ṣāḥib-i tīr ü kemān fāris-i meydān-ı veġā
Mālik-i seyf ü ḳalem Ḫusrev-i iḳlīmsitān

13. Ḫāme-i tīre ider ṭa‘na o şāhuñ tīri
Burc-ı ḳavsi ḫacil itse o kemān itme gümān

14. Pehlevān-ı sitem ü ḫışm [u] kemān-ı bāzū
Tīri ḳahr u ġażab u ḥaşmet-i destüñde benān

15. Ḫalḳa-i cismümi ḳıldum o kemāna zih-gīr
Dilümi eyledüm ol tīre mücevher-i peykān

16. Bir güzeldür o kemān nāmı hilal-ebrūdur
Tīri bir ḫūb-durur serv-ḳadd ü ġonca-dehān

---

10. Tīşe-i çarḫı: Ṣīşe-i çarḫı D.

11. Selim ḫān-ı zamān: şehin-şāh-ı cihān D.

13. ḥacil itse o keman itme gümān: ḥacīl ider isen o kemān D.

14. Tīr-i ḳahr: Tīr ü ḳahr D. /benān: binān D.

15. Ḥalḳa-i cismümi: Ḥalḳa-i çeşmümi D. // eyledüm ol tīre mücevher-i peykān: itdüm anuñ tīrine la‘lin peykān D.

16. Tīri: Tīr D.

17. Menzīlüm deşt-i firāḳ itdi kemān-ı miḥnet
Tīr-veş yiri-durur ḫāk ile olsa yeksān

18. Murġ-ı cāna o kemān bir ḳurulu dām ancaḳ
Tīr ise oldı anuñ ṣaydına ṣıġar-ı perrān

19. Aġzı ḳanlu başı yuñlı şu dilārā gibidür
Terk eyler ḳadd-i ā‘dāyı kemān irse hemān

20. Oldı destüñde kemānuñ iki başlu ejder
Oḳ yılanı dirler tīr-i gedā-yı ḳaşı kemān

21. Tīri ṣaḥrāda tek ü pūda kemān belde durur
Oldı bir iki ḥarāmī yine yollarda ‘ayān

22. Bezm-i rezme o kemān oldı kemānçe zihī tār
Oḳıdur tīrüñ eyā zübde-i cem‘-i şāhān

[74b]

300.

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

1. Elā ey ‘āşıḳ-ı şūrīde-meşreb
Sirişti ‘ışḳ u sevdādan mürekkeb

2. Ġam-ı cānān-ıla abdāl olmış

17. Menzīlüm deşt-i firāḳ itdi keman-ı mihnet: Dil-i pür-ḫūnumı hem tīrine la‘lin-i ṣıdḳ D.

18. Tīr ise oldı anuñ ṣaydına sıġar-ı perrān: Bāl açar ṣaydına şahin-veş o tīr ü müjgān D.

19. yuñlı şu dilārā: yunlı şol dil-āver D. // Terk: Tīrüñ D.

20. dirler tīr-i geda-yı ḳaşı kemān: didiler tīrüñ ey genc-i nihān D.

22. Cem‘-i şāhān: mecmū‘-ı şihāb D.

(300)

*Şimdiye kadar tek nüshasına bu mecmuada rastlanan mesnevi, aşağıdaki kaynaklarda da ele alınmıştır:

Bkz: Derya Karaca, “Şairi Bilinmeyen Bir Siroz Şehrengizi”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2019, s.428-444.

Fatih Tığlı, *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, 2020.

Benüm gibi perīşān-ḫāl olmış

3. Özinden bī-ḫaber ‘aḳlı perīşān
Şarāb-ı ‘ışḳ-ıla sermest ü ḥayrān

4. Unutmış kendüzini bu cihānda
Ne evde göñli gibi ne yabānda

5. Ḫarābātīlerüñ rüsvā-yı ‘āmı
Muḥabbet ehlinüñ kemter ġulāmı

6. Ölümlüsi olan her nev-cüvānuñ
Yüzine bakmayan Zāl-i zamānuñ

7. Ḳulaġa ḳoymayan ṭa‘n-ı ‘avāmı
Elinden ḳomayan bir laḥẓa cāmı

8. Gel imdi pendümi cān ile gūş it
Dem-i köhne-bahār irişdi cūş it

9. Bahāruñ n̓ola geçdiyse zamānı
Geçürme bāri gel devr-i ḫazānı

10. Ḫuṣūṣa şehr-i Sīroz ola ma‘mūr
Güneş yüzlüleriyle ola meşhūr

11. Niçün vaṣf itmeyesin anı ‘Āşıḳ
Olupdur medḥe her vech-ile lāyıḳ

12. Velīkin muḫtaṣar eyle kelāmuñ
Anuñla mu‘teber eyle kelāmuñ

13. Güzeller vaṣfını taḳrīre başla
Melekler adını taḥrīre başla

[75a]

14. Ḫalīl adı ser-āmed bir ḳamerveş
Rūḫ-ı rengīni urdı cāna āteş

15. Dil-i vīrānumı eylerse ābād
İder bir Ka‘be bünyād ol perī-zād

16. Olurdum cān-ıla ḳurbānı anuñ
Olaydum bir gice mihmānı anuñ

17. Birisi Rüstem’üñ oġlı ol āfet
Dil ü cān kişverini itdi ġāret

18. Gözi ṣāḥib-ḳırān mānend-i Ḥamza
Ya Sām u Ḳahramāndur ṣan o ġamze

19. İşigi var-iken ol nev-cüvānuñ
Yüzine baḳanı Zāl-i cihānuñ

20. Mesīḥā-dem biri bir yār-ı cāndur
Dimem adın anuñ ya‘nī fülāndur

21. Helākīdür o dildāruñ dil ü cān
Lebi ben ḫastenüñ derdine dermān

22. O ġonca câme-i sebz ile gūyā
Gelüpdür bir yire Ḫıżr u Mesīḥā

23. Muhammed Şāhdur sulṭān-ı ḫūbān
Anuñ ḥükmindedür ḫūbān-ı devrān

24. Laḳap Aḳ Güldür ol ġonca-dehāna
Laḳap gökden inüpdür ol cüvāna

[75b]

25. Ser-āmed şimdi oldur şehr içinde
Naẓīri yoḳdur anuñ dehr içinde

26. Biri bir şīvegerdür adı Yaḥyā
Leb-i cān-baḫşı mürde eyler iḥyā

27. İder bir laḥẓada biñ dürlü şīve
Ṣanasın pür-durur bir şīşe jīve

28. Kitāb-ı ‘işveyi itmiş tamām ol
Olupdur nāz u şīveyle be-nām ol

29. Birisi daḫı Dāvūd-ı ḫoş-elḥān
Anuñ fermān-beridür ins ile cān

30. Süleymān dir isem aña yiri var
Hevādārı anuñ niçe perī var

31. Olursam n’ola anuñ sīne-çāki
Hilāl ebrūsınuñ oldum helāki

32. Biri Dervīş Bālī āfet-i cān
Lebi esrārına ‘uşşāḳ ḥayrān

33. Ezelden ‘ışḳınuñ abdālıdur dil
Ṣaçı gibi perīşān-ḥālidür dil

34. Ḳabūl itse eger benden daḫı cān
Olurdum tekye-i ‘ışḳında ḳurbān

35. Eşekçi-zādedür birisi anuñ
Ḳoduḳ başı yolına ol cüvānuñ
[76a]
36. Ḳaçan görsem raḳīb-i ebter-ile

Ṣanuram anı ‘Īsā’dur ḫar-ile

37. Olaldan yār aġyār ol hümāya
Dönüpdür seksene çıḳmış sıpaya

38. Biri Mutāf-zāde bir perī-rū
Miyānı fikri ḳıldı cismümi mū

39. Giyersem n’ola ben āvāre çullar
Ṣaçı sevdāsı-y-ıla ḳara çullar

40. Dil-i dīvāne andan özge bulmaz
Velī boş ṭorba ile at ṭutılmaz

41. Ḥasan Bālī birisi Derzi-zāde
Beni āvāre ḳılmışdur ziyāde

42. Olur sīne diyü bī-çāre sīne
Ṣaḳın atılma anuñ pāresine

43. Görüp miḳrāżını dil ıżṭırārı
Oḳur *lā seyfe illā ẕü’l-fiḳārī*[250]

44. Sipāhīdür birisi bir dilāver
Serīr-i ḥüsne oldur şimdi server

45. Süvār olsa ḳaçan ol şeh-süvārum
Gider elden ‘inān-ı iḫtiyārum

46. Dil ü cānum o şāhuñ bendesidür
Ḳamū ḫalḳ-ı cihān efgendesidür

[250] “Zülfikardan başka kılıç yoktur.”

47. Güreldi-zāde bir sīmīn bedendür
Ṣanasın Yūsuf-ı gül-pīrehendür
[76b]
48. Der-āġūş eyleyen ol yār-ı cānı
Bulur ey dil ḥayāt-ı cāvidānı

49. Dir idüm cismine pālūde beñzer
Velīkin ḳorḳarın baña düşe ter

50. Ḥüseyn adı birisi daḫı ḳazzāz
Belüm bükdi benüm yār-i ṭannāz

51. İşi ‘uşşāḳı dögme sögme anuñ
İlegine geçüpdür ben gedānuñ

52. Esīr-i kāküliyem dime zinhār
Getürmez yaraya ebrişim ol yār

53. Ḳarındaşı Memi ḫod yār-i nāzük
Bir içim ṣudur ol dildār-ı nāzük

54. Henüz nev-reste bir ṣūḫ-ı cihāndur
Ṣanasın ġonca-i bāġ-ı cināndur

55. Güzeller ḫayli ider aña meyli
O ṭıfluñ cümlesi olmış ṭufeylī

56. Tıraḳ Voyvoda oġlı ol dilāver
Yıḳupdur cān u dil mülkin ser-ā-ser

57. Görüp āyīne-i ḳalbüñ cilāsın
Göründi baña ol yār cılasın

58. İşi dā’im anuñ merdānelikdür

Esīri olmamaḳ divānelikdür

[77a]

59. Sipāhī Muṣṭafā'nuñ ḫastesiyem
Esīriyem şikeste-bestesiyem

60. Eger ben ḫasteye itmezse tīmār
Ḳaluram tā ḳıyāmet şöyle bīmār

61. Dilā sen ṣaḳlıya gör tīrin anuñ
Ben aldum boynuma şemşīrin anuñ

62. 'Alī adı birisi pür-şecā'at
Velīkin būsede itmez seḫāvet

63. Anuñla nūş ideydüm 'ışḳ cāmın
Bulurdum *laḥmüke laḥmi*[251] maḳāmın

64. İlāhī ḫidmetine eyle Ḳanber
Bī-ḥaḳḳın 'izzet-i nūr-ı peyember

65. Olıgör bendesi ey dil Celīl'üñ
Celāle irmege oldur delīlüñ

66. İdüpdür tā ezel baña tecellī
Beni anuñla ḳılmışdur tesellī

67. Eger kim milleti iseñ Ḫalīl'üñ
Ḳulı ḳurbānı olıgör Celīl'üñ

68. Güzellerden biri daḫı ser-āmed
Ki Ebrī Bālī oġlıdur Muḥammed

[251] "Eti benim etim."

69. İdeydi ol ṣanem ger ‘arż-ı dīdār
Muḥammed ümmeti olurdı küffār

70. Anuñ kūyı ṣafā ehline besdür
Hevā-yı rāh-ı ḥac zāid hevesdür
[77b]
71. Helāk itdi beni Başmaḳçı ‘İsā
Dirildür mürdeyi gerçi Mesīḥā

72. Ele girse ayaġındaġı başmaḳ
İrürdi gün gibi başum göge çaḳ

73. Perī ṣūretlü bir zībā ṣanemdür
Gül-āb-ı Meryem içre niçe demdür

74. Anuñ Başmaḳçı Aḥmed’dür birisi
Be-ġāyet çoḳdur anuñ müşterisi

75. Biz anuñ tīġına mā’illerüz hep
Küle baḳduġına ḳā’illerüz hep

76. Baña ol ġamzeler çoġ işler işler
Gelen başına başmaḳçı dimişler

77. Muḥammed Şāh’dur cānı cihānuñ
Beni öldürdi çeşm-i mesti anuñ

78. Virür gerçi ki būse dest-ber-dest
Getürür ayaġı olsa ḳaçan mest

79. Temāşā it diyü başında yelken
Ṣalar ‘āşıḳlara el her ṭarafdan

80. Biri Şīrīn-dehen Ferhād-zāde

Anuñ Mecnūnı oldum ben fütāde

81. Vücūda gelmemişdi daḫı Ferhād
İderdüm Bī-sütūn-ı ġamda feryād

82. Yüzi kim ḫusrev-i ḫāver olupdur
Cebīnine ḳamer çāker olupdur
[78a]
83. ‘Acem-zāde biri bir yār-ı mehveş
Dil ü cān kişverine urdı āteş

84. Anuñ hem-demleri olaldan evbaş
Çıḳupdur ḳara baġrumda ḳızıl baş

85. Dilerseñ āşinā olmaḳ aña sen
Yüri var gel ‘Arab’dan ya ‘Acem’den

Yeñiçeri-zāde Muḥammed Ḳātib

86. Biri Yeñiçerī oġlı Muḥammed
Olupdur ṭālib-i ḫaṭ ol semen-ḫad

87. Müjem ḫāme aña ḳanum mürekkeb
Yazar mı ḳanı andan ol şeker-leb

88. Bilürsüñ sen daḫı ey dil kitābet
Anuñ vaṣfını yazup bir kitāb et

Aḳçelü Muṣṭafā Çelebī-zāde

89. Birisi Aḳçelü-zāde o dilber
Hemān bir serv ü sīm endāma beñzer

90. Eyitdüm ben fāḳīre eyle iḥsān

Didi kim aḳçedür derdüñe dermān

91. Olaydı bende ger dirhem ya dīnār
Olurdum vaṣlına anuñ ḫarīdār

Berber Ahmed

92. Birisi berber Aḥmed pür-leṭāfet
Açupdur ḥüsni dükkān-ı melāḥat

93. Aña kirpiklerüm çün şānelerdür
İki çeşmüm daḫı āyīnelerdür

94. Keserse tīġ-ıla başuñ o server
Yüzüñ döndürme andan cān u ser ver
[78b]
95. Dilā ṣayd idegör Berber Mihālī
Var ise bir bir olmaḳ iḥtimāli

96. Legenlerdür aña mihr ü meh altun
Velī baş kesmek olmış aña ḳānūn

97. Göñül ‘ışḳında ser-gerdān olupdur
Aña bu sīnem āteşdān olupdur

98. Tamām oldı egerçi medḥ-i ḫūbān
Velī olmış-durur bir vech-i noḳṣān

99. Ümīd oldur ki erbāb-ı ma‘ārif
Bunuñ noḳṣānına olduḳda vākıf

100. Ḳuṣūrını ide ıṣlāḥ yir yir
Yāḫūd ol semtine olmaya nāẓır

101. Egerçi yoḳ-durur bende liyāḳat
Velīkin söyledüm yetdükçe ṭāḳat

102. Mey ü maḥbūba yoḳdur iḫtiyārum
Fedādur yollarına cümle varum

103. Göñül urdı ḳamu maṭlūb terkin
Velīkin urmadı maḥbūb terkin

104. Gerekmez baña hergiz ʻizz ü cāhı
Beni bunlarsuz itme yā İlāhī

105. Beni yā Rabb birine eyle ḳādir
Budur senden murādum evvel āḫir

[79a][252]

301.

Maḳālī-i Alaşehrī

Mefāʻilün Feʻilātün Mefāʻilün Feʻilün

1. Debīr-i ṭabʻa olup deste-i kāġıd u ḳalem
Bu resme yazdı şenā ṣafḥasına ser-nāme

2. Bu güne düzdi duʻā riştesine dürlü güher
Bu nevʻe ṭaḳdı güher-i güşvāre erḳāma

3. Bu ṭabʻ-ı pāk ile dirsem n'ola tefāḫur idüp

---

[252] Bu sayfa sonunda yer alan iki beyit sayfa kesildiğinden ve mürekkep silindiğinden okunamamıştır.

(301)

Fatih Koyuncu, "Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.IX, S.2, Ekim 2011, s.312.

*Yayımlanmış makalede kaside "Ḳaṣīde-i Maḳālī Berā-yı Medḥ-i Ḫˇāce Efendi" başlığı altındadır ve 18 beyitten oluşur.

1. ḳalem: ḫāme Mk.

2. nevʻe: güne Mk. / güşvāre: güşvār Mk.

Diyār-ı Rūm'da ḳopdumsa çü ġālib A'cām'a

4. Dilüm mecāzī-i neşr-i kelām-ı mürvārīd
   Cevāhir-i süḫanum reşk-i [naẓm-ı] Şeh-nāme

5. Menem ki ġulġule-endāz-ı kişver-i süḫanum
   'Aceb mi velvele ṣalsam bu heftumīn bāma

6. 'Ale'l-ḫuṣūṣ ola medḥ-i cenāb-ı Mevlānā
   Ki farżdur anı ta'rīf ḫāṣṣa vü 'āma

7. Yegāne ḳāżī-i 'asker efendi kim anuñ
   Şeref vücūd-ı şerīfiyledür bu eyyāma

8. Odur o münşī-i dīvān-ı fażl u ḥikmet kim
   Yaraşur olsa elinde şihāb-ı zer-ḫāme

9. Odur o dehr-i debistān [da] '*alleme'l esmā*[253]
   Yanında ṭıfl-ı sebaḳ-ḫᵛān hezār 'allāme

10. Eyā sütūde-ṣıfāt ü yā ḫamīde-ḫiṣāl
    'Aceb mi ḥālümi geldümse saña i'lāma

11. Sen güzīde-i erbāb-ı fażl u dānişsin

---

3. ḳopdumsa: ḳopdum Mk.

4. reşk-i şeh-nāme: reşk-i naẓm-ı şeh-nāme Mk.

5. Menem: Benüm Mk.

6. ola: ki Mk. / Bu mısrada vezin aksamaktadır.

7. ḳażī-i 'asker: Ḥaẓret-i Ḫᵛāce Efendi Mk.

8. münşī-i dīvān-ı fażl u ḥikmet kim: o münşī-i devrān-ı Āl-i Oŝmānī Mk.

[253] "isimleri bilen"

9. Odur o dehr-i debistānda [da] alleme'l esmā: Odur efāżıl-ı dehr u odur o ḳāmil-i 'aṣr Mk.

10. yā: eyā Mk.

Nedür murād bilürsin ne ḥācet ibrāma

12. Şikeste-bāl ben murġ-ı bī-per ü bālüm
Ki ḳādir olmaya bī-dāne bir dem ārāma

13. Ṭuṭup begenmeye ṣayyād eyleye āzād
O vara dāne ucından yine dutsa dāma

14. Maḳālī çākerüñ aḥvāl pür-melāli bu güne
Bulur niẓām eger luṭfuñ olsa iḳdāma

15. Hemīşe mesned-i ‘izzetde ber-ḳarār olasın
Ḫudā her işüñi irgüre ḥüsn-i itmāma

302.

Nev‘ī Efendi

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yār işi ey dil ḳolay ammā ġam-ı [aġyār güç]
Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı [ḫār güç]

2. Bī-sebeb güftār müşkil āşinālıḳ mümteni‘
Böyle istiġnā ṣatan dildār ile bāzār [güç]

---

11. *A.g.e.*’de bu beyit yoktur.

12. *A.g.e.*’de 11. beyittir.

13. begenmeye: ṭutup anı Mk. // O vara: Oynaya Mk. / yine dutsa dama: vara düşe dāma Mk. / *A.g.e.*’de 12. beyittir.

14. *A.g.e.*’de bu beyit yoktur.

15. *A.g.e.*’de bu beyit yoktur.

(302)

Mertol Tulum, M. Ali Tanyeri, *A.g.e.*, s.255-256.

*Mecmuada bazı beyitler sayfa kesildiğinden tam okunamamıştır. Parantez içinde verilen kısımlar *a.g.e.*’den tamamlanmıştır.

3. Bir oñulmaz yaradur ‘ışḳ u maḥabbet yarası
   Ḥāşılı şarılmayınca çāre yoḳ tīmār güç

4. ‘Arż-ı ḥāle yoḳ meded kūyına ḫod varmaḳ [muḥāl]
   Mest-i ‘ışḳam şöyle kim güftār güç reftār [güç]

5. Nev‘iyā esrār-ı ‘ışḳı şaḳlamaḳ āsān degül
   Mey içüp keyfiyyetini itmemek iẓhār güç

[79b]

303.

Li kātibihi ẕü’l ḳāfiyeteyn

Ḥālī

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Lebüñde ḫaṭṭuñı ḳıldı beyān zebān-ı ḳalem
   Yoġ-ıdı açduġı sırr-ı nihān dehān-ı ḳalem

2. Çün oldı kātib-i evṣāf-ı ḥüsnüñ ehl-i semā
   Yiridür olsa zemīn ü zamān mekān ḳalem

3. Ḳamış yürütdi benānına çeşm-i cellāduñ
   Ṭolupdur ey şeh ḫūbān-ı cihān fiġān-ı ḳalem

4. Devāt-ı sürḫe dönüpdür dem ile dīdelerüm
   Yiridür aña olurṣa mekān dükkān-ı ḳalem

5. Devāt-ı dīde-i Ḥālī dem-i siyāh-ıla pür
   Bu mācerāyı yazardı ‘ayān be ḳanı ḳalem

(303)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

304.

Ḥālī

Mef'ūlü Fā'ilātü Mefā'īlü Fā'ilün

1. Ḳatl itmek imiş 'āşıḳı cümle umūr-ı ḫaṭṭ
   Oldı efendi bā'iṣ-i fitne ẓuhūr-ı ḫaṭṭ

2. Ẓulmet içinde āb-ı ḥayāta irişdi cān
   Rūşen olalı dilde bu ma'nā-yı nūr-ı ḫaṭṭ

3. Çoḳ yazma ḫaṭṭ u ḥāşiye ḥüsnüñ kitābına
   'Aḳlum efendi ḳıldı müşevveş vüfūr-ı ḫaṭṭ

4. Mühr-i lebiyle oldı Süleymān-ı ins ü cān
   'Arż ide çıḳdı ḥālin aña ḫayl-i mūr-ı ḫaṭṭ

5. Ḥüsnüñ kemālidür daḫı dil mihrin arturur
   Ġam çekme ey meh olma ṣaḳın bī-ḥużūr-ı ḫaṭṭ

6. El-ḫaṭṭ-ı bāḳī ile fenā dünyede ṣaḳın
   Ġaflet getürmesün saña Ḥālī server-i ḫaṭṭ

[80a]

305.

Fażlī-i Sitanbulī

Müfte'ilün Mefā'ilün Müfte'ilün Mefā'ilün

1. Sen bu kemāl-i ḥüsn ile māh-ı felek misün nesin
   Nev'-i beşerde görmedük yoḫsa melek misün nesin

---

(304)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

(305)

Mustafa Özkat, *A.g.e.*, s.362.

1. māh-ı felek: mihr-i felek D.

2. Gözlerüm içre oynayan sensin iki gözüm müdām
   Bilsem iki gözümdesin yoḫsa bebek misün nesin

3. Ḳuṭb-ı murādum üzre çün dönemedüñ yıḳıl yıḳıl
   Ey başum üzre devr iden çarḫ-ı felek misün nesin

4. Dünye ġāmın ‘alef gibi gel yime ‘işret it direm
   Hīç ḳulaḳ ḳabartmaduñ ṣūfī eşek misün nesin

5. Lezzetini kelāmuñuñ ehl-i meẕāḳ olan bilür
   Yoḫsa bu Faẓlī sözde sen kān-ı nemek misün nesin

306.

Şemsī

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1. Yāre dil virmek ḳolaydur eylemek inkār güç
   Līk inkār itmek āsāndur velī iḳrār güç

2. Tīr-i ġamda ‘ilāc olmaz baña var iy ṭabīb
   ‘Işḳ-ıla bīmār olana eylemek tīmār güç

3. Eşk-i çeşmüm ġarḳ iderdi merdüm-i dīdem ṣaḳın

---

2. müdām: benüm D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

3. üzre çün: üstine D. / *A.g.e.*’de 2. beyittir.

4. direm: dirin D.

(306)

*Mehmet Akkaya, *Şemsi Paşa Divanı (İnceleme- Edisyon Kritik)*, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, İstanbul, 1992, s.248.

1. ḳolaydur eylemek: ḳolay amma ṣoñı D.

2. Bu beyit divanda yoktur. Onun yerine 4. beyit şu şekildedir: “*Yoḳ yire ṣarf itme tīmāruñ ṭabība vazgel/ Ḫasta-ı ışḳa bilürsin eylemek tīmār güç*”

3. iderdi: ider ey D. // Bir binā āb üstünde: çün binā şu üzere D. / *A.g.e.*’de 2. beyittir.

Bir binā āb üstünde olsa çeker mi‘mār güç

4. Zaḫm-ı dendān mı leb-i la‘lüñde ey şīrīn-dehen
   Ṣormaḳ olurdı eger olmasa istifsār güç

5. Her ne cevrüñ var ise sen eyle a‘dā’ itmesün
   Güç gelür Şemsī’ye ol ey serv-i ḫoş-reftār güç

[80b][254]

307.

‘Abdī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Dil mübtelā-yı dāġ-ı cefā-yı zamānedür
   Her dem fiġān u nāle-i bülbül yabanadur

2. Tīr-i zaḫm-ı nigār ile sād-pāredür göñül
   Dāġ-ı firāḳı sīnede yir yir nişānedür

3. ‘Uşşāḳ ölmege reh-i ‘ışḳuñda cān virür
   Zaḫm-ı ḫadeng-i ġamzesi yārüñ bahānedür

4. Dergāh-ı pīr-i meygedeyi bekle iy göñül

---

4. dendān mı: dendān D. // Ṣormaḳ olurdı eger olmasa: Ger ṣorarsam ḫışm eyler baña D. / *A.g.e.*’de 3. beyittir.

5. a‘dā’: aġyār D. // ol ey serv-i ḫoş-reftār: iy yār-ı şeker-güftār D.

[254] Bu sayfanın başında Arapça bir şiir ve not bulunur.

Şiir

[Anılan konuyu, mevali (Arap asıllı olmayan müslüman) içerisinde benim katımda değerli olan, kendisinin fazileti olup babalarının da çok faziletli olduğu, yüksek değerlere sahip kişiden istedim. Umarım ki Rabbim beni arzularıma kavuşturur, o kişinin yüce makamı ile ulaşacağım yerlere kavuşturur. Bunu dilimle söyledim, kalemimle de yazdım. Ben Allah u Tealâ’nın kullarının en hakiriyim.

Yazan: Hallan Medresesinden ayrılmış olan Uveys İbn Hayreddin. Melik ve mennan olan Allah onun ve babasının günahlarını affetsin. Bu medresede kalış süresi aylarca ve aylarcadır. Mülazemeti bir yıl yedi aydır.] (307)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

Şāyed ki feṯḥ-i bāb olına bir āsitānedür

5. Kuḥl-ı cilāyı ‘aynuma almam ki ‘Abdiyā
Minnet-i ġubārdur ki şāh-i cihānadur

308.

Nihālī

Mef‘ūlü Fā‘ilātü Mefā‘īlü Fā‘ilün

1. Bī-ḥadd metā‘-ı ḥüsn o Yūsuf-cemālde
Ḥüsn ü bahāsı ḥaḳ bu ki ḥadd-i kemālde

2. Tāb-ı teb-i firāḳla muḫtell mizāc-ı dil
Gerçi hevā-yı serv-ḳadüñ i‘tidālde

3. Ol ġoncaya ḳulaḳdan ‘āşıḳ geçer diyü
Her dem nesīm-i ṣubḥ güle gūşmālde

4. Dil zaḫm-ı ḫançerüñden anuñ vehm-nāk iken
Nāzüklük ile ḳuçdı ṣubḥ miyānın ḫayālde

5. Kevni fesāda virmede ṣıbyān-ı reh-zenān
Ḳalmadı ḥayf ‘ibret ü himmet ricālde

6. Geh feylesof-ı ‘aḳıl-ıla baḥṯ u cidālde dil
Geh Ḳahramān-ı nefis-ile ceng ü cidālde

7. Ḥaḳḳā Nihālī bu dür-i naẓmuñ ṣıfātını
‘Ālemde kimse görmedi ‘ıḳd-ı le’ālde

(308)

*Şiir, taranan kaynaklarda bulunamamıştır.

[81a][255]

[81b][256]

[82a][257]

[82b][258]

[83a][259]

[83b][260]

[84a][261]

---

[255] [Bir padişah oğlunu medreseye gönderdi, gümüş levhasını da yanına verdi. Levhanın üzerine de altınla bunu yazdı: "Üstadın şiddeti, babanın şefkatinden iyidir.]

[256] Bu sayfa Arapça ve Farsça şiirler bulunmaktadır.

Şiir

[Ey azizim! Kemâl sahibi olmayanın hiç kıymeti olmaz. Cihanının aziz olmasını istiyorsan olgunlaş, kemâle er.]
[İhtişam ve devlet nimeti onda da olsa, padişah devletin koruyucusudur.]
[Sevgilinin dudağı gülbeşeker tatlısı gibidir. Onun dudaklarında acılıktan eser yoktur.
(Ey sevgili!) Taze gül yaprağı senin dudağını görünce mahcup olmuş, şeker ise tatlılığını senden ödünç almıştır.]

[257] [Ey Allah'ım! Hata yaptık. Yaptığımdan dolayı bize öfkelenme. Ey Allah'ım! Günahkarız, nefsimize uyduğumuz için rezalet durumdayız; ama sen affedicisin. Başkasının arka çıkmasına gerek yok, sen zaten şahidimsin.]

[258] Bu sayfada Farsça bir şiir mevcuttur.

Şiir

[O öyle bir kimsedir ki, canı ağzına geldiğinde, onun yardımına gelen Hızır olsa ve ona âb-ı hayat bile sunsa onu içmez. O, Mısır azizi hilat gönderse bile o hilatı giymez, hırkayı seçer. O, fakirlik ve kanâat âliminin toprağına iki cihan sunulsa dahi satmaz.]

[259] Bu sayfada Farsça şiir mevcuttur.

Şiir

[Emir Hüsrev'indir.
O kan döken gaddar nergislerine bir nasihat etsin diye, bu perişan gönlüme şefaat edeni getirdim.
(Ey sevgili!) Bize boyunu göster. Biz onu görmek için bu kara bahtımızı kurban ederiz.]

[260] Bu sayfada Farsça bir şiir mevcuttur.

Şiir

[Bir istikrar görmediğim ve her bir mutluluğunda binlerce gam barındıran bu dünya, her yönden yokluğa giden köhne bir kervan gibidir.]

[261] Bu sayfaya müstensih bir fihrist eklemiştir. Fihristte yazan tüm şairlerin mecmuada şiiri olmadığı gibi, mecmuada ismi olan ancak fihristte ismi bulunmayan şairler de mevcuttur.

[84b][262]

[262] Müstensih bu sayfada çeşitli doğum tarihleri zikretmiştir. Bunlardan biri kızı biri ise oğlu ile ilgilidir. Oğlunun 1096 yılında dünyaya geldiğini söyler. Bu da miladi 1684/85 senesine tekâbül etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MESTAP MANZUM TABLOSU

	Yer Nu.: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY00818 Numaralı Mecmūʻa-ı Ġazeliyyāt.						
Yp. nu.	**Mahlas**	**Matla' beyti / bendi**	**Makta' beyti / bendi**	**Nazım şekli / birimi**	**Nazım türü**	**Vezin**	**Açıklamalar**
1b	Fiġānī	Ṣubḥ-dem alup ʻUṭārid destine zerrīn ḳalem Defter-i sīm-āb-gūn-ı ṭāreme çekdi raḳām		Kaside 18 beyit	Sūriyye	-.--/-.--/-.-- /-.-	
2b	Bāḳī	Perde-i şām olıcaḳ mihre niḳāb-ı ruḫsār Ẓāhir oldı gözüme hey'et-i ebrū-yı nigār		Kaside 10 beyit	Bahāriy ye	..--/..--/..-- /..-	
3a	Mesīḥī	Tāb-ı ḫūrşīd ile ezhārı görüp ṣandum kim Şemsī dülbend giyer başlu başına eşcār	Devḥa-ı ʻömrüñi ser-sebz ü ser-efrāz itsün Eyleye körpe budaḳlaruñı Ḥaḳ ber-ḫordār	Kaside 40 beyit	Medhiy e	..--/..--/..-- /..-	
5a	Ḫayālī	Āyīne her gün ḳoyar dil-dārı tenhā ḳoynına Nāz ile Yūsuf girür gūyā Züleyhā ḳoynına	Niçe gözyaşı **Ḫayālī** ʻışḳ içinde oldı maḥv Girdiler ırmaġlar gūyā ki deryā ḳoynına	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
5a	Necātī	Būse luṭf it saña cān ile ḫāridār olana Cān yidürmek gerek iy ġonca-dehen yār olana	Ger **Necātī** dile düşdi ise ḳo cānı çıḳsun Niye virürdi göñül böyle sitemkār olana	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	

5b	Bāḳī	‘Işḳuñuñ zaḥmeti ḫod cānuma zaḥmetler idi Dostum cevr ü cefālar da ne zaḥmetler idi	Ten-i **Bāḳī’**yi ser-ā-pā ḳılıcum pārelese Şöyle va’llāhī begüm cānına minnetler idi	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
5b	Bāḳī	Cāmuñ eṭrāfın ḳaçan kim seyr ider āvāreler Çarḫ-ı minā-fāmı gūyā devr ider seyyāreler	Şāh-bāz-ı tab‘umuñ pervāzın urmaz kimseler Çāre ey **Bāḳī** hemān olur öñince varalar	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
6a	Raḥmī	Ne ḳanlar dökdügin ‘arż itse çeşmüm yāre āl añlar Hemmden hilāle döndi dirsem bir ḫayāl añlar	Süḫan bezminde Cāmī’dür bilen keyfiyyet-i ḥālüm Ḫayālāt-ı kelāmum **Raḥmi**yā ancaḳ Kemāl añlar	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
6a	Raḥmī	Tenümde reglerüm yir yir ki cism-i zāra şarmaşmış Şararmış şarmaşıḳlardur ḳurı dīvāra şarmaşmış	Riyālar ile ridālarla vücūdın zeyn iden eşḫāṣ Şol ef‘îler gibidür **Raḥmi**yā eşcāra şarmaşmış	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
6b	Bāḳī	Lü’lü’-i jāleden ṭaḳınup güşvār gül İtdi çemende ‘arż ile ‘arż-ı ‘iẕār gül	Çekmezdi ḫārhārını gülzār-ı ‘ālemüñ İñletmeyeydi bülbülini zār zār gül	Gazel 6 beyit		--./-.-./.--./- .-	
6b	Emrī	Ḳaṭre ḳaṭre dürr içinde ebrū-yı ‘anber-feşān Cevre almışdur hilāli encüm-i seyyāre şan	-	Gazel 3 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
6b	Fiġānī	Bir dün ki cünd-i şām ile ceng itdi āsumān Oldı burūc-ı ḳal‘a-i gerdūnda çoḳ ḳıran	Ṭaḳup kemendi gerdenine ḍarb-ı dest ile Devlet ḳapuña ḫaşmı getüre keşān keşān	Kaside 30 beyit		--./-.-./.--./- .-	

8b	Mesīḥī	Ḫāb-ı ġafletden uyanmaġa ‘uyūn-ı ezhār Her seḥer yüzlerine ṣu sepeler ebr-i bahār	Ġoncadan manẓaralar açdı ṣabā tā andan Eyleye ṣāhid-i gül bülbüle ‘arż-ı dīdār	Kaside 10 beyit		..--/..--/..-- /..-	
9a	Necātī	Aġladur ādemi ġurbet kişi kendin yeñemez Nitekim ḫasta çeküp nāle kemendin yeñemez	Ḳaddüñ añup çemene dökse **Necātī** gözi yaş Bāġbān ol yöreniñ serv-i bülendin yeñemez	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
9a	Bāḳī	Devrān ayaġın şimdi şikest itdi ṣarābuñ Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuñ	**Bāḳī** yine ṣaçıldı nemek bāde-i nāba Bilsek ‘acabā aslı nedür bu şeker-ābuñ	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
9b	Bāḳī	Çıḳsa eflāke n’ola āteş-i āhum şereri Çarḫdur encūm-i seyyārenüñ ey māh yiri	Lebine öykünür ol ḫusrev-i şīrīn-dehenüñ **Bāḳi**yā ḫalḳ ‘aceb mi mezelense şekeri	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
9b	Bāḳī	Dilā bülbül ṣanurdum ben hemān gülşende dildāde Belā bu güllerüñ ruḫsārına şebnem de üftāde	Sözüm diñle muġannī naġmesin gūş eyle ey **Bāḳī** Ġaraż saña naṣīhatdur ḳulaḳ ṭut ḳavl-i üstāda	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
10a	Bāḳī	Bir iki gün çekelüm cevr ü cefāsın ḳadeḥüñ Sürevüz bir dem ola ẕevḳ u ṣafāsın ḳadehüñ	**Bāḳi**yā dün gice meclisde gül-efşānlar ile Māh-tāb itmiş idük bezme żiyāsın ḳadehüñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
10a	Bāḳī	Görmez işigi Ḳa‘besin ol ḳıble-i cānuñ Çöp düşdi meger kim gözine ḳıble-nümānuñ	**Bāḳī** çemen-i cānda meger perveriş [itdüñ] Bir ‘ālemi var rūḥ ile ol serv-i revānuñ	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
10 b	Bāḳī	Elemin Ḳays’a ḳıyās itme dil-i maḥzūnuñ ‘Aḳlı yoġ idi ne derdi var idi Mecnūn’uñ	Yāre ‘arż eyleyemez çihre-i zerdin **Bāḳī** Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-gūnuñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
10 b	Raḥmī	Za‘fdan künc-i ‘anāda kim dil-i şeydā yatur Ger ecel geleydi görmez şöyle nā-peydā yatur	Pāyınuñ ḫarın çıḳarmış sūzen-i müjgān ile Kūy-ı yārdan mecrūḥ olmış biñ dil-i dānā yatur	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	

11a	Ḫayālī	Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ Bize tiryāḳını ṣun sāḳi mey-i gül-gūnuñ	İltifātını **Ḫayālī** ḳuluñuñ eyle ziyād Aña çekdürme şehā ṭa‘nını her bir dūnuñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
11a	Bāḳī	Baḳ cām-ı ‘ayşa āyīne-i pür-ṣafā budur Gel gör ḥabāb-ı ṣāġarı necm-i ḫüdā budur	**Bāḳī** kelāmı cümleden a‘lā ider Ḥaḳḳ-ı suḫanda ḥāṣıl efendi edā budur	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
11 b	Bāḳī	Ġoncalar içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ Ya‘nī seyr eyleyelüm gögsüñi çöz dügmelerüñ	Şi‘r-i **Bāḳī’**ye ḳulaḳ ṭutmasa zāhid ne ‘aceb Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
11 b	Bāḳī	Giceler kāküli sevdāsı ile dildāruñ Ḥaddi pāyānı mı var ṭūl u dırāz efkāruñ	**Bāḳi**yā söyle lebi yādına rengīn ġazeli Demidür nūş-ı meyüñ mevsimidür eş‘āruñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
12a	Bāḳī	Cānā şafaḳda şanma ṭulū‘ itdi māh-ı nev Yaḳdı cihānı ‘ışḳuñ odı çıḳdı bir ‘alev	**Bāḳī** çek imdi cām-ı Cem-i bezm-i fürḳatüñ Kim didi saña yār gibi bī-vefāyı sev	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
12a	Bāḳī	Dil-rübālarla ‘aceb keşreti var her yoluñ Geçemez ḫūblarından göñül İstanbul’uñ	Yoluña **Bāḳī**-i dil-ḫaste revān eyler idi Tuḥfe-i cān-ı ḥāḳīr olsa eger maḳbūlüñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
12 b	Raḥmī	Sīne-i yāre çeküp yārüñ eli ḳan oldı Baḥr-ı ḫūn içre o dem pençe-i mercān oldı	Dil-i **Raḥmī**’de ḳarār idemedüñ Yıllar oldı ki yatur ḫātırı vīrān oldı	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
12 b	Emrī	Didüm tīr-i ġamzeñ dilde neden belürmez Ol ḳaşları kemānum didi geçen belürmez	Bīmārdur didiler **Emrī**yi ṣora [vardum] [Bir nāle işidülür ammā beden belürmez]	Gazel 5 beyit		--./-.--/--./- .--	

13a	Ṣun‘ī	Gülzār-ı ruḫında o şehüñ gül güle söyler Sünbül ṣaçı bāġında anuñ sünbüle söyler	**Ṣun‘ī** saña derdin n’ola aġlarsa ḳapuñda Gülşende çü aḥvālini bülbül güle söyler	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
13a	Emrī	Zülf-i dil-dāra derūnuñ dil-i maḥzūn söyler Gūyiyā Leylī’ye aḥvālini Mecnūn söyler	Bir ġazel söylemiş **Emrī** dişünüñ vaṣfında İşidenler didiler hep dür-i meknūn söyler	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
13 b	Bāḳī	Lebüñe dirler ise ġonca-i gülden terdür Ṣaḳın incinme begüm ḫaylīce rengīn yirdür	Dökilen ḳanlara baḳ dīde-i giryānından Dostum **Bāḳī**’ye raḥm eyleyicek demlerdür	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
13 b	‘İşretī	Ey şāh-ı ser-firāz naẓīrüñ mi var senüñ Yā ben ḳuluñdan özge esīrüñ mi var senüñ	Yārüñ maḥallesinden ırağ olma **‘İşretī** İki cihānda bir daḫı yirüñ mi var senüñ	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
14a	Bāḳī	Cānāne cefā ḳılsa n’ola cāna ṣafādur Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur	Sākī mey-i **Bāḳī**’yi getür bezme ṣafā vir Çün kār-ı cihān ‘āḳibetü‘l-emr fenādur	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
14a	Ḥayretī	‘Āşıḳ bilür demin cigeri ḫūn olanlaruñ Mecnūn’a ṣor ṣafāsını Mecnūn olanlaruñ	Bir serv-i ḫoş-ḫırāma aḳar göñli ṣu gibi Ey **Ḥayretī** ṭabī‘atı mevzūn olanlaruñ	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
14 b	Nev‘ī	Dün gice meclisimüz yār ile rindāne idi Sāġar idi ben idüm şem‘idi pervāne idi	Her gedā-meşreb olan ol deme irmez **Nev‘ī** O da bir luṭf-ı ḫudā baḫş-ı şāhāne idi	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
14 b	Emrī	Ḫaṭı sevdāsını ṣor geşt-i çemenden gelene Nāfe-i ḫālini añ deşt-i Ḫoten’den gelene	Dehen-i yār içün **Emrī** müjeden yaşlar aḳıt Rāżı ol ġonca içün sen de dikenden gelene	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	

15a	Bāḳī	Gūş senüñ ḫaberlerüñ almaġa olsa çāremüz Kāş ḳulaġumuz ḳadar eyleyelerdi pāremüz	Dāġ-ı siyāh-ı sīnemüz örtile mevc-i eşk ile Bir gün ola ki **Bāḳi**yā görmeye kimse ḳaramuz	Gazel 5 beyit		-..-/.-.-/-..- /.-.-	
15a	‘Ulvī	Ṣubḥa dek aġladuḳ bu şeb ṭoġmadı māh-pāremüz Ṭā‘li‘müz açılmadı düşkün imiş sitāremüz	Ġarḳ-ı mevc-i eşk olup göz yumalum zamāneden Çeşm-i ḥaṣūd ‘**Ulvi**yā görmiye tā ki kāremüz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
15 b	Ḫayālī	Ey ‘aceb bu ṭurra mı ya ebr-i müşg-efşān mıdur Naḫl-i gül üstünde ya ḫod deste-i reyḥān mıdur	Ey **Ḫayālī** ḳarañulukdur ötesi açmazın İki sāḳī māhiyān-ı çeşme-i ḥayvān mıdur	Kaside 10 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
16a	Bāḳī	Çizmege dā’ire-i şemse-i māhı felege Aldı üstād-ı zamān destine zerrīn pergār	Māh-ı nev gibi teraḳḳīde dem-ā-dem ḳadrüñ Çeşm-i encüm gibi baḫtuñ gözi dā’im bīdār	Kaside 30 beyit	Bahāriy ye	..--/..--/..-- /..-	
17 b	Bāḳī	Urınup başına bir tāc-ı mücevher sünbül Oldı iḳlīm-i çemen taḫtına server sünbül		Kaside 32 beyit	Sünbül kasidesi	..--/..--/..-- /..-	Başlık: Ḳāṣīde-i Bāḳī.
19a	Ḫayālī	Misk ile kāfūrdan levḥ üzre yazular mıdur Ya güzellik şūḫluḳ alnuñda yazular mıdur	Bu neẓā‘ir kim **Ḫayālī** şi‘rine dir ehl-i naẓm Pāyına baḥruñ dem-ā-dem yüz sürer cūlar mıdur	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
19a	Ḫayālī	Sāġar lebüñe ‘āşıḳ-ḫūnīn-ciger geçer Her bir ḥabābı bende-i ṣāḥib-naẓar geçer	Erdür şu kim ‘arūs-ı cihāna baş egmeye Ṣāhum vilāyet içre **Ḫayālī** de er geçer	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
19 b	Ḫayālī	Öykündi bāde lā‘lüñe ayaġa ṣaldılar Ṣu ‘ārıżuñ öñince bāġa ṣaldılar	Fānī cihāna aġlamaġa geldi niçeler Bir iki gün **Ḫayālī**’yi de lāġa ṣaldılar	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

19 b	Ḫayālī	Fer viren māha cemāl-i bā-kemālüñdür senüñ Miḥre ḫançerler çeken iki hilālüñdür senüñ	Ġayrlarla yārdur şimdi **Ḫayālī** dir isen Ḥāşalillāh pādişāhum ol ḫayālüñdür senüñ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
20a	Sūzī	Serv ḳaddüñ dikmesidür şāh-ı gül gülzārda Eşkümüñ perverdesidür lāleler kūhsārda	**Sūzī'**nüñ ma'nīde rūşendür güneşden sözleri Gerçi kemdür şūretā kim ẕerreden miḳdārda	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
20a	Fikrī	Dirīġ ḳadr-i viṣāl-i cemāli bilmemişüz Firāḳ u hicre olan iḫtimāli bilmemişüz	Beḳā-yı 'ömr muḥāl ü zamān serī'-zevāl Dirīġ **Fikrī** geçen māh u ṣāli bilmemişüz	Gazel 5 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	
20 b	Bāḳī	Dökilmiş zülf-i misk-āsā o ḥadd-i dil-sitān üzre Döşenmiş sāye-i Ṭūbā behişt-i cāvidān üzre	Saña lazım du'ā-yı devletinden ṣoñra ey **Bāḳī** Tevekküldür Ḫudāvend-i zemīn ü āsmān üzre	Kaside 10 beyit		.---/.---/.--- /.---	
21a	'Ulvī	Şehā kūyuñda göñlüm kim gedā-yı müstemendüñdür Erenler ḫaḳḳı baş u cāna ḳalmaz bir levendüñdür	Naẓar ḳıl **'Ulvī'**ye şāhum ḳapuñda bunca yıldur kim Ġarībüñdür faḳīrüñdür ḳuluñdur derdmendüñdür	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
21a	Nev'ī	Bir göz mi var ki 'āşıḳ-ı bīmāruñ olmaya Bir dil mi ḳaldı dār u giriftāruñ olmaya	**Nev'ī** gibi mey-i hevesünle ḥabābveş Bir ser mi ḳaldı mest ü hevādāruñ olmaya	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

21 b	Belīġī	Dilimüz añlayamaz ṣūfī bizüm ḳāl ehli Bī-zebān söyleşelüm varsa bir ḳāl ehli	Her dem āl ile **Belīġī** öper ol serv ayaġın Görmedüm ḫūn-ı sirişküm gibi bir āl ehli	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
21 b	Āhī	Derd ü ḥasret bu degül kim ola fürḳat bāḳī Derd odur kim ben ölem ḳala bu ḥasret bāḳī	Ṣoḥbeti var mey-i nāb ile bugün **Āhī'**nüñ Yüri iy ṣūfī senüñle yine ḫidmet bāḳī	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
22a	Ḥayretī	Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz	**Ḥayretī** ḫaste-dile geldi ġammuñ yār oldı Ḳomadı gūşe-i miḥnetde ġarībi yalıñuz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/..-- /..-	
22a	Ḥayretī	Dil-teşneyem İlāḥī āb-ı zülāle irgür Fürḳat şebini ya'nī rūz-ı viṣāle irgür	Ẕevḳ u ṣafā ile ḳıl bī-hūş **Ḥayretī**'yi Ey sāḳī-i maḥabbet gel bir piyāle irgür	Gazel 5 beyit		--./-.--/--./- .--	
22 b	Fażlī	Dāne-i gendüm gibi derd ile zerd oldı beñiz Murġ-ı ġam ṣayd etmede dām-ı cihānda bir begiz		Gazel 4 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
22 b	Ulvī	Ṣarāb-ı la'lüñi nūş eyledüm ḫāṭırda ġam n'eyler Ṣafā kesb idecek demler durur dilde elem neyler	Nihāl-i bāġa baḳmaz serv-ḳaddüñ vaṣf ider '**Ulvī** Şu söz kim levḥ-i dilde yazalar aña ḳalem neyler	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
23a	Ḫayālī	Ḫaṭṭ olduġına kāh-ı ġam ile ezel gilüm Şāhid bu rūy-ı zerdüm ile tende her ḳılum	Başum ayaġum altına ḳorşam **Ḫayālī**yā Ol naḫl ḳaddi mīvesine irmeye elüm	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
23a	Ḫayālī	Eşküm sitāresin ṣalalı ayaġa gözüm Sen meh-liḳā yanında benüm düşdi yıldızum	Yāruñ yolında ḫāk olur-ısam **Ḫayālī** ben Kuḥl edine gözine her ehl-i naẓar tozum	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

23 b	Ḥayretī	Melāḥat meclisinde leblerüñ ṣahbā-yı al oḫṣar Leṭāfet gülşeninde sözlerüñ āb-ı zülāl oḫṣar	Bulımaz dāmen-i zülf-i nigāra dest-res herkes Anı ey **Ḥayretī** ya şāne ya bād-ı şimāl oḫṣar	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
23 b	Ḥayretī	Erbāb-ı ‘ışḳa pīşe hemān her gün āh imiş Her bir nefes ki āh ile geçmez günāh imiş	Cehd eyle ‘ışḳa ḳul olıgör **Ḥayretī** ki anuñ En kem gedāsı ḫusrev-i gerdūn-penāh imiş	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
24a	Hecrī	Ḫaṭṭ-ı lebüñ ki ḳut-ı revāndan ḫaber virür Güyā ki Ḫıżr çeşme-i cāndan ḫaber virür	Ḫalvetde ṣūfī itdügini **Hecri**yā bugün Bi’llāh gör utanmadın andan ḫaber virür	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
24a	Yaḥyā	Uçurdum murġ-ı cānı āşiyān-ı ‘ālem-i tenden Ḫalās oldum ġam-ı hicrānla ġavġā-yı düşmenden	Bulınmaz bī-vefā dünyāda bir gün yüzlü ey **Yaḥyā** Sen andan rāżı vü şākir olasın ol daḫı senden	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
24 b	Şem‘ī	Çün işiginde yārüñ ben ḫaksāre yir yoḳ Bildüm ki yirde gökde hergiz ḳarāra yir yoḳ	Şehrinde ol perīnüñ ışıġmaz selāmet ehli **Şem‘ī** melāmet ol kim nāmūs ü ‘āra yir yoḳ	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
24 b	Ḫulūṣī	Fem midür ġonçe midür la‘l-i şeker-nāb nedür Diş midür jāle midür ol dürr-i nā-yāb nedür	Merḥamet eyle **Ḫulūsī**’ye görüp ḫūn-ālūd Eşk-i çeşminden aḳan bu dürr-i nāyāb nedür	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
25a	Bāḳī	Ġoncalar içre nihān eyleme gül-berg-i terüñ Ya‘nī seyr eyleyelüm sīneñi çöz dügmelerüñ	Şi‘r-i **Bāḳī**’ye ḳulaḳ ṭuṭmasa zāhid ne ‘aceb Söz güherdür ne bilür ḳadrini nādān güherüñ	Gazel 6 beyit		..--/..--/..-- /..-	

25a	Bāḳī	Ḳaddüñ nihāli hem-ser-i serv-i sehī degül Tūbāyı alma sāyeñe ol kūtehi degül	**Bāḳī** peleng-i ḳulle-i kūhsār-ı ‘ışḳdur Sālūs u zerḳ pīşesinüñ rübehi degül	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
25 b	Yaḥyā	Bu gice gelmez iseñ va‘de-i ferdā eyle Bir ḫoş-āmedle beni bārī tesellā eyle	Sen Mesīḥā lebüñ ölümlüsidür sulṭānum Gel e **Yaḥyā** ḳuluñı bir gice iḥyā eyle	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
25 b	Bāḳī	Fitneye āġāz idelden ġamze-i cādūlaruñ Geh görinür gāh görinmez hilāl ebrūlaruñ	Ḫurdeler geçmiş-durur dendānuñ evṣāfında kim Ḫāme-i **Bāḳī** delüpdür baġrını lü‘lülarüñ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
26a	Bāḳī	Cām-ı şarāb la‘l-i lebüñ mübtelāsıdur Şol būseler kim andan alur ḳan bahāsıdur	**Bāḳī** suḥanda saña bu gün hem-cenāḥ yoḳ Tab‘-ı bülendüñ evc-i belāġat hümāsıdur	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
26a	Bāḳī	Kaşuñ añılsa ġurre-i ġarrā ḳulaḳ çeker Ḥaḳḳā budur ki ḥüsnüñe dünyā ḳulaḳ çeker	**Bāḳī** ḳayırmaz olsalar a‘dā zebān-dırāz Aduñ añılsa cümle eḥibbā ḳulaḳ çeker	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
26 b	Bāḳī	Eser āhum yili kūyuñda cism-i nātüvān ditrer Çemen saḥnında gūyā bāddan berg-i ḫazān ditrer	Mey-i dūşīneden **Bāḳī** yine maḫmūra beñzersin Elüñde ṭurmayup cām-ı şarāb-ı erġavān ditrer	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
26 b	Bāḳī	Cānāne cefā ḳılsa n’ola cāna ṣafādur Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur	Sāḳī mey-i **Bāḳī**’yi getür bezme ṣafā vir Çün kār-ı cihān ‘āḳıbetü’l-emr fenādur	Gazel 5 beyit		--..--..--..--	

27a	‘Ulvī	Bir niçe ‘āşıḳı gördüm der-i cānāna gider Mūrlardur çekilüp taḫt-ı Süleymāna gider	Dik gelür serv-i çemen dil uzadur bülbül-i bāġ Yārsuz **‘Ulvī** ḳaçan gülşene seyrāna gider	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
27a	Ṣun‘ī	Gülzār-ı ruḫında o şehüñ gül güle söyler Sünbül ṣaçı bāġında anuñ sünbüle söyler	**Ṣun‘ī** saña derdin n’ola aġlarsa ḳapuñda Gülşende çü aḥvālini bülbül güle söyler	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
27 b	Emrī	Yārsuz bu cihānda n’eylersin Güli yoḳ gülsitānda n’eylersin	Çünki ‘āşıḳ degülsin ey **Emrī** Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
27 b	Emrī	Ṭop-ı ġabġabla ḳal‘asın cānuñ Yıḳmaġa ḳıl paranḳı müjgānuñ	**Emrī** ġonca lebine öykündi Aġzını ḳana yudı bād anuñ	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
28a	Ḫayālī	Ṭāli‘ümde bu göñül her kime kim mā’il olur Göremez bir gün anuñ māh-ı cemālin yıl olur	Ġayrıya mihr ü vefā ola **Ḫayālī’**ye cefā Ey şeh-i mülk-i melāḥāt buña kim kā’il olur	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
28a	Şem‘ī	Ey beli ince vü lebi ġonca Baña oldı ḫayālüñ eglence	Kimse ṭa‘n eylemezdi ṣūfīye **Şem‘i**yā depreneydi ḥālince	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
28 b	Bāḳī	Ṭutalum mihri görem ṭal’at-i dilber yirine Kime dil bağlayam ol zülf-i mu‘anber yirine	İşigüñ ṭaşı ile ḫāk-i ḥarīmüñ besdür **Bāḳī**-i haste-dile bāliş ü bister yirine	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	

28 b	Bāḳī	Göñül her naġme kim ceng-i ġamuñda iḫtirā‘eyler Ḳoyup elden felekde zühre sāzın istimā‘eyler	Ṣaçuñ tārına peyveste ḳılursa rişte-i cānı ‘Alā’iḳden geçüp **Bāḳi** cihāndan inḳıtā‘eyler	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
29a	Raḥmī	Şekl-i ebrū-yı siyāhı ruḫ-ı cānān üzre Gūyiyā besmeledür sūre-i Raḥmān üzre	Devlet-i dehre irürse n’ola her dūn u denī Dīvler gāhī çıḳar taḫt-ı Süleymān üzre	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
29a	Raḥmī	Ṭāḳ-i Ḳaṣrı n’eyleyin ben ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin	Yapdı Şīrīn ḳaṣrını Ferhād gerçi **Raḥmi**yā Ṭaşı ṭaş üzre ḳomaz bir ‘āṣıḳ-ı dīvāneyin	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
29 b	Ḫayālī	Ey ḫaṭṭ-ı yār her ṭarafa nāmeyi dağıt ‘Uṣṣāḳuñ işi bitdi bu hengāmeyi dağıt	Şāh ol **Ḫayālī** kişverine muṭma‘innenüñ Tīġ-i himemle ‘asker-i levvāmeyi dağıt	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
29 b	Ḫayālī	Bir ‘āleme irmiş-durur erbāb-ı ḫarābāt Kim düşde daḫı görmez anı ehl-i münācāt	Sevdā-yı cihānı ḳoma göñlüñde **Ḫayālī** Ol Ka‘be-i ‘ulyāyı niçün mesken ider Lāt	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
30a	Necātī	Çıḳalı göklere āhum şereri döne döne Yandı ḳandīl-i sipihrüñ cigeri döne döne	İy **Necātī** yaraşur muṭribi şeh meclisinüñ Raḳṣ oḳuyup bu şi‘r-i teri döne döne	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
30a	Bāḳī	Çıḳar eflāke derūnum şereri döne döne Dökilür ḫāke yaşum kaṭreleri döne döne	Ḳaṭre-i eşkine öykündi diyü **Bāḳī**’nüñ Çarḫ-i ḥakkāk yonupdur güheri döne döne	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
30 b	Necātī	Gül ruḫlarında zülf-i perīşān girih girih Bāġ-ı iremde sünbül ü reyḥān girih girih	Ḫūrşīd ü āfitāb degüldür **Necāti**yā Miḥnetden oldı ḫāṭır-ı devrān girih girih	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

30 b	Bāḳī	Gülşen isterseñ işte meyḫāne Gül-i ḫandān gerekse peymāne	**Bāḳi**yā ṭarz-ı şi‘r böyle gerek Hem ẓarifāne hem levendāne	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
31a	Bāḳī	Yazdı nakḳāş-ı ḳażā levḥ-i baharistāne nakş Baġladı nev-rūẓda bülbül bir üstādāne nakş	Rūy-ı zerd ü eşk-i ḫūnīnüñle ey **Bāḳī** yüri Yazagör ḫāḳ-i cenāb-ı hażret-i şulṭāna nakş	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
31a	Bāḳī	Şāḫ-ı gülde jāle düşmiş ġonca-i ra‘nā mıdur Şāh elinde yā muraṣṣa‘ ṣāġar-ı ṣahbā mıdur	Dehre meftūn olma ey **Bāḳī** felek rām oldı ṭut Bu fenā dünya hele ben bilduġum dünyā mıdur	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
31 b	Āhī	Nergisüñ degmemek içün güle yavuz naẓarı Bāzūbend itdi güle bād-ı ṣabā ġoncaları	Vaṣf-ı ḫüsnüñde ferīd olsa ‘aceb mi **Āhī** Gün gibi şu‘le virür çünki sözinüñ güheri	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
31 b	Āhī	‘Nālişümden giceler yummaz gözini nūh felek Veh kim ol meh ‘ālemi incitdi yirden göge dek	Alnuña meh yüzüñe mihr-i cihān-ārā dimiş Dostum **Āhī** seni göge çıḳarur giderek	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
32a	Bāḳī	Ḳaddüñ ḳatında ḳāmet-i şimşād pest olur Zülfüñ yanında revnāḳ-ı ‘anber şikest olur	**Bāḳī** çeker mi bāde-i engūr minnetin Her kim ki mest-i cür‘a-i cām-ı Elest olur	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
32a	Ḫāverī	Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demler ḳademlerle	Nice zünnār-ı ‘ışḳa **Ḫāverī** dil bağlamayam kim Der ü dīvār-ı deyr-i dil pür olmışdur ṣanemlerle	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
32 b	Ḫusrev	Yeşiller giydügince ṭūṭī-i gūyāya beñzersin Siyeh-pūş olduġunca Ka‘be-i ulyāya beñzersin	O gül ruḫsārı vaṣf itdüñ ‘aceb rengīn edā itdüñ Sözüñden **Ḫusrev**ā sen bülbül-i şeydāya beñzersin	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	

32 b	Bāḳī	Ṭutalum mihri görem ṭal‘at-i dilber yirine Kime dil bağlayam ol zülf-i mu‘anber yirine	İşigüñ ṭaşı ile ḫāk-i ḥarīmüñ besdür **Bāḳī**-i ḫaste-dile bāliş ü bister yirine	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
33a	Emrī	Yārsuz bu cihānda n’eylersin Servi yok būstanda n’eylersin	Çünki ‘āşıḳ degülsin ey **Emrī** Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
33a	Ḫayretī	Yād-ı la‘lüñ dil-i bīmāra şafālar getürür Ey ṭabīb-i dil ü cān ya‘nī şifālar getürür	**Ḫayretī** gelmez eli boş ayaġuñ ṭopraġına Mā-ḥażar tuḥfe du‘ā ile şenālar getürür	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
33 b	Ḫayālī	Mest itdi ḫalḳ-ı ‘ālemi ol la‘l-i nāblar Devr-i lebüñde ayaġa düşdi şarāblar	Dökme **Ḫayālī** yaş raḳamın şafḥa-i dile Rūz-ı şümār olınca bunı kim ḥisāblar	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
33 b	Emrī	Öldürürseñ beni ḳudret ḥaḳḳuñ Dirgürürseñ yine ḥikmet ḥaḳḳuñ	Şeb-i miḥnetde didüm hādī ol Didi ey **Emrī** hidāyet ḥaḳḳūñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-	
34a	Raḥmī	Ġama mu‘tād iken göñlüm ‘aceb dīvānedür şimdi Ümīd-i vuṣlat itmez minneti hicrānadur şimdi	Ferīdem dise lāyıḳ ḫırmen-i dehr içre **Raḥmī**’nüñ Bu şi‘ri vaṣf-ı ḥāl-i yār ile bir dānedür şimdi	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
34a	Raḥmī	Māni‘olmaz müjeler yaşına ben maḫzūnuñ Ḫār u ḫasler yolını bağlayamaz Ceyḫūn’uñ	**Raḫmī** kim şevḳuñ ile sīnesine dāġ urdı Sikke ḳodı güzelüm üstine şan altunuñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
34 b	Bāḳī	Eser āhum yili kūyuñda cism-i nā-tüvān ditrer Çemen şaḥnında gūya bāddan berg-i ḫazān ditrer	Mey-i dūşīneden **Bāḳī** yine maḫmūra beñzersin Elüñde ṭurmayup cām-ı şarāb-ı erġavān ditrer	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	

34 b	Ḫayālī	Ṣabānuñ ḫātırı kūyunda yārüñ pür-ġubār ancaḳ Benüm gibi o daḫi bir perīṣān-rūzigār ancaḳ	Ṣeb-i īd eyledi gerdūn hilālüñ cāmını gerdān **Ḫayālī** daḫı içmez zāhid-i perhīzkār ancaḳ	Gazel 4 beyit		.---/.---/.--- /.---	
35a	Gelibolulu Mustafa Ālī	Perīṣān olsa ol kākül cemālüñde bahā artar Fitīl-i ṣem‘e beñzer kim taġılduḳça żiyā artar	Beni aġlatma yaşum eyle teskīn āstīnüñle Eger aḥvālüm aġlarsam efendi mācerā artar	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
35a	Bāḳī	İşigüñ ḫākine ser-çeşme-i ḥayvān dirler Ḳapuña maṭla‘-ı ḫūrşīd-i dıraḫşān dirler	Gözleri yaşı dile virdi fenā ey **Bāḳī** ‘Ālemi ġarḳ ider ol baḥr-ı fırāvān dirler	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
35 b	Bāḳī	Leşker-i fitne saña ḫayl-i ḫaṭṭ u ḫāl yeter Tīġ lāzım degül ol ġamze-i ḳaṭṭāl yeter	Ehl-i dil câme-i dībā ile zībālanmaz **Bāḳi**yā ‘ārif olan kimseye bir şāl yiter	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
35 b	?	Taḥsīn aña ki sevdügine mübtelā iken Bīgāne şana ḫalḳ anı āşinā iken	-	Gazel 3 beyit		--./-.-./.--./- .-	3. beyitin bir mısrası eksiktir.
36a	Emrī	Şanma ey bülbül gūyā gül-i ter İtdügin āhı ḳulaġına ḳoyar	Ḳaşlaruñdan ne alur **Emrī** hilāl Ki gelüp ḳarşusına aġzın eger	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-	
36a	Emrī	Yārsuz bu cihānda n’eylersin Servi yoḳ būstānda n’eylersin	Çünki ‘āşıḳ degülsin ey **Emrī** Söyle kūy-ı fülānda n’eylersin	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
36 b	Ḫayālī	Kāse kāse nice zehrin içelüm gerdūnuñ Bize tiryāḳini şun sāḳī mey-i gül-gūnuñ	İltifātını **Ḫayālī** ḳulunuñ eyle ziyād Aña çekdürme şehā ta‘nını her bir dūnuñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	

36 b	Ḥayretī	Eşk-i çeşm içre ten-i lāġarı ben maḥzūnuñ Mūrdur şanki düşüpdür içine Ceyḥūn'uñ	Şāhsın **Ḥayreti**yā mülk-i ḳanā'atde bu gün Māh ile mihr iki sikkesi yoḳ altunuñ	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
37a	Raḥmī	Vücūd-ı vācibüñ māhiyyetiñ idrāḳ iden 'ārif Ḥaḳīḳatde ẓuhūr-ı mümkinātı hep ẓılāl añlar	Süḫan bezmünde Cāmī'dür bilen keyfiyyet-i ḥālüm Ḫayālāt-ı kelāmum **Raḥmi**yā ancaḳ Kemāl añlar	Gazel 4 beyit		.---/.---/.--- /.---	
37a	Ḥayretī	Mey-i nābuñ nice olmayalum ölümlüsi biz Bir iki gün bu fenā evde anuñ dirisiyüz	**Ḥayretī** ḫaste-dile geldi ġāmmuñ yār oldı Ḳomadı güşe-i miḥnetde garībi yalıñuz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/..-- /..-	
37a -b	Ḥayretī	Seyrāna çıḳdı sīm-bedenler ṭaraf ṭaraf Şalındı yine serv-i çemenler ṭaraf ṭaraf	Künc-i belāda sensin eyā **Ḥayretī** hemān Bezm-i şafāda cümle ḳalanlar ṭaraf ṭaraf	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
37 b	Seyfī	Gerçek güzel-durur senüñ iy meh-likā ḳaşuñ Kendin eger gerer çeker ise revā ḳaşuñ	**Seyfī** gibi büküldi beli iki ḳat olup Oldı meger ki bir güzele mübtelā ḳaşuñ	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
37 b-38a	Yaḥyā	Yoluña virmez isem baş u cānı gösgötüri Benümle Ḳorḳud Efendi cihānı gösgötüri	Getürmek olur idi ḳāle ḥāli ey **Yaḥyā** Şıġaydı ẓarf-ı ḥurūfa me'ānī gösgötüri	Gazel 5 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	
38a	Yaḥyā	Sevdüm ol yāri mübtelā oldum Kendü kendüme bir belā oldum	Begligüm var cihānda ey **Yaḥyā** Yār işiginde bir gedā oldum	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
38a - 38 b	Ẕātī	Olalı 'ışḳuñla yār benüm begcegizüm Olmuşum derde giriftār benüm begcegizüm	Yalıñuz **Ẕātī**-i dil-ḫaste bīçāre degül Saña cān virici biñ var benüm begcegizüm	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	

38 b	Ẕātī	Merhabā ey būy-ı zülf-i dilrübā Ḳanḳı yeller esdi geldüñ bu yaña	Öyḳünelden ḫāk-i pāy-i dilbere Çıḳdı **Ẕātī** gözlerümden tūtiyā	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-	
38 b- 39a	Ḫayālī	Aġyār āh idermiş ol gül ‘iẕāra ḳarşu Olur ṣovuḳ hevālar evvel bahāra ḳarşu	Irmaġlar **Ḫayālī** ṭaşlar alup dögündi Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm aḳduḳda yāra ḳarşu	Gazel 5 beyit		--./-.--/.--./- .--	
39a	Ḳādirī	Leylī gibi çemende ḳonup gül otāġ ile Mecnūn yüregi gibi yanar lāle dāġ ile	Kūyuñda **Ḳādirī**’yi gören dir raḳīb ile Bülbül çemende hem-nefes olur mı zāġ ile	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
39a - 39 b	Fiġānī	Abdāl-i dil ki kendüyi zeyn itdi dāġ ile Bāzār-ı ‘ışḳa cerre giripdür çerāġ ile	El virmedi bu sāḳī-i devrān **Fiġāniy**ā Bezm-i cihānda yıḳdı beni bir ayaġ ile	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
39 b	Hilālī	Görse gülşende lebüñ ḫandesin ey cān ġonçe Gül gibi eyler idi çāk-i girībān ġonçe	Görüp aġladuġumı gülse n’ola la‘l-i nigār Ey **Hilālī** açılur çün ola bārān ġonçe	Gazel 6 beyit		..--/..--/..-- /..-	
40a	Ḳābilī	Ṣūretā gerçi ben seni severin Ma‘nāda sevdüġüm beni severin	**Kābilī** dünyāda nedür kāruñ Gāh maḥbūbı geh zeni severin	Gazel 5 beyit		-.--/.-.-/..-	
40a	Fiġānī	Virdüm dehān-ı dilbere dil ġā’ibāne ben Miḳdār-ı ẕerre görmedin andan nişāne ben	‘Avn-ı ilāh rehber olursa **Fiġāni**yā Mülk-i süḫanda beglük idem Ḫusrevāne ben	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
40 b	Fiġānī	Dökmege ḳanını ḫalḳuñ ki müjeñ āl eyler Bize geldükçe doḳınmaz geçer ihmāl eyler	Gül yüzüñsüz idemez ṭab‘-ı **Fiġānī** efġān Gülşenüñ bülbülini faṣl-ı ḫazān lāl eyler	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	

40 b	Mesīḥī	Maḥbūb-durur dehre viren revnaḳ u zīnet Bütlerle bulur nite ki deyrüñ içi ṣūret	Öldürdi **Mesīḥī** urup tīġ ile ol yār Ḫoş itdi iyü vardı n'ola ḳolına ḳuvvet	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
41a	Bālī	Ey Ḫıżr-leb [ü] Sikender ü ey çeşme-i ḥayāt Zülf-i siyāha uyma ḳarañluḳdur ötesi	**Bālī** nice ḫalāṣ ola ḳaplan-ı 'ışḳdan Çünkim irişdi tenden öte cāna pençesi	Gazel 2 beyit		--./-.-./.--./- .-	
41a	Ḫālī	Gülzāra geldi zār ile bī-çāre 'andelīb Alındı beñzer ol ruḫ-i gül-nāra 'andelīb	**Ḫālī** bilürdi ḥālümi añlardı neyidügin Güş eyleseydi nālemi bir pāre 'andelīb	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Lī-kāṭibihi.
41a - 41 b	'Aṭā	Ḫāke biñ kerre sürdüm ola yüzi Elüme girmedi ayaġı tozı	Eşküme baḥr beñzerem dir imiş Ey '**Aṭā** var mı göre dadı ṭuzı	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
41 b	'Amrī	Bilmez miyem seni nesin ey bī-vefā nesin Āşūb-ı rūzgār u belā-yı zamānesin	**'Amrī** ġazelleri ele girmezse çāre ne Diñle seḥerde bülbül-i gūyā terānesin	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
41 b-	Ṭālī'ī	Nāz eylese ol serv-i semenber daḫı nāzük 'Uşşāḳa vefā itse güzeller daḫı nāzük	Ey **Tālī'ī** memdūḥ-durur gerçi ḳaṣā'id Ammā ki ḫoş-āyende ġazeller daḫı nāzük	Gazel 7 beyit		--./.--./.-- ./.--	
42a	Ḥayretī	Ne āteş ü bād ü ne āb ü gildüm cānā Sen serv-i hevā-baḫşa ben māyildüm cānā	'Işḳ eyledi āvāre ben **Ḥayretī'**yi yoḳsa Her ḫıdmete cān ile müsta'cildüm cāna	Gazel 5 beyit		--./.---/--./.- --	
42a -	Ḥayretī	Didüm güzellerüñ nesi ġāyet güzel gerek Bir pīr işitdi didi güzelde göz el gerek	Didüm ecelsüz öldi ḳuluñ **Ḥayretī** didi Bir dirliğinde ölmiş de ne ecel gerek	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

42 b							
42 b	Ẕātī	Ṣanurdı Ḳays kūhsārı kaṭār-ı nāḳa-i Leylī Anuñçün aña eylerdi ıraḳdan dā'imā meyli	Çuḳurlandı mı yañaġı **Ẕātī** yāruñ ḫande itdükde Gören nāzükler anı didi şīve ḫarmanı keylī	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
42 b- 43a	'Amrī	Cānı bir dil-rübāya ışmarla Çıḳ aradan Ḫüdā'ya ışmarla	Kuḥl içün ḫāk-i pāyın isterseñ **'Amrī** bād-ı ṣabāya ışmarla	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	
43a	Ẕātī	Allah nice zībā ruḫuñuñ alı Muḥammed Dir gören anı ṣalle 'alī āl-i Muḥammed	Yüz reng-ile āṣüfte ü ṣūrīde idüpdür **Ẕātī'**yi senüñ ruḫlarıñuñ alı Muḥammed	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
43a - 43 b	Necātī	Bir gülüñ gülşen-i cināna deger Sünbülüñ 'ömr-i cāvidāna deger	İy **Necātī** güzel dime ḫūra Nā-gehān bu ḫaber fülāna deger	Gazel 6 beyit		..--/.-.-/..-	
43 b	Necātī	Ẕeḳān-ı yārda vefā n'eyler Ser-nigūn çāh içinde mā' n'eyler	Şol çemende ki ide **Necātī** fiġān 'Andelīb-i suḫan-serā neyler	Gazel 6 beyit		..--/.-.-/..-	
44a	Necātī	İle kimse yaramaz iy gül-i ra'nāyı bostānī Cefā vü cevrden her ne iderseñ hep baña eyle	-	Gazel 1 beyit		.---/.---/.--- /.---	Başlık: Necātī.
44a	Necātī	Necāti nāz nigāruñ-durur velī 'āşıḳ Yoluñda ṣādıḳ olıcaḳ nigāra nazlanur	-	Gazel 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Ve lehū.

44a	Ḫāverī	Cūybār eyle gözüm yaşını sen şimdi hele Yüri ey serv yigitsin yüri yoluña gele	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Ve lehū.
44a	Ẕātī	Aġlaşdı gözlerüm göricek çeşme-i lebüñ Gūyā ki iki cāriye ṣuda buluşdılar	-	Müfred 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Ẕātī.
44a	?	Didi añma miyānumı uzatma aġzuma dil O yoḳ bu yoḳ delü gönlüm ya neyle egleyeyin	-	Müfred 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	
44a	Emrī	Leb ü ruḫsāruña kim beñzede ġoncayla güli Birinüñ ḳulaġı berk ü birinüñ aġzı ḳoḳar	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Emrī.
44a	Emrī	Gördi kim sen serv-i bālāyı ḳābā-yı sebz ile Cāmesi şāh-ı gülüñ egninde olmışdur diken	Cān u dil almış-durur bir būse borcı vardur **Emrī'**ye anuñçün görinmez ol ġonca-dehen	Gazel 2 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Ve lehū.
44a	Ẕātī	Ol kemān-ebrū bugün ṣadre geçürdi tīrını Didiler ṣāḥib-naẓarlar oḫ ne buldı yirini	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Ẕātī.
44b	Ẕātī	La'lüñ ey cān pāresi ġāyet de şīrīn yārdur Miṯli yoḳ dirlerse ger didüklerince vardur	Dün gice seyrümde öpdüm aġzını bir dilberüñ Yine yoḳ yirden gelür **Ẕātī** naṣībüm vardur	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
44b	Ẕātī	Düşürdükçe felek zerrīn yatuġı Olaydım bezm-i cānānuñ ḳonuġı	Ṣınuḳ gönüllerüñ fürḳatde **Ẕātī** Ümīd-i vaṣl-ı dilberdür ṣaruġı	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--	
45a	Emrī	Ḫālüm müşevveş itmek iki zülfüñüñ işi Āşüfte eyledi bizi ey dil o bir kişi	Ṣaflar düzetdi leşker-i müjgān-ı çeşm-i yār Aña nice muḳābil olur **Emrī** bir kişi	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

45a	Necātī	Ḳoma kim ḫāl ü ḫaṭṭuñ ḫalḳa perīşānlıḳ ide Mışr-ı ḥüsnüñde bir iki ḳara sulṭānlıḳ ide	El-Ḥaḳ inşāf budur ṭūṭīye degmez güftār Şol çemende ki **Necātī** şeker-efşānlıġ ide	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
45 b	Necātī	Zāhidā Ka‘be’ye dayanma gel iy gevden gel Cān u dil pīş-keş ilet işigine evden gel	Ḥālet-i ‘ışḳı **Necātī’**ye ṭanışdum didi kim Her cefākār göñül virmeyelüm oġlan gel	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
45 b	Ḫayālī	Yüz nāz ile bir ġonca-i ra‘nāyı büyütdük Bülbülleri biñ var ola ġavġāyı büyütdük	Dilber seg-i kūyıyla **Ḫayālī’**yi idüp yād Didi yine bir ‘āşıḳ-ı şeydāyı büyütdük	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
46a	Mesīḥī	Gördükçe yüzüñi n’ola artarsa ḫayretüm Çünkim saña bu yüzden olupdur maḥabbetüm	Ḫarc itmedin bu naẓmı ölürsem **Mesīḥī** ben Cevherle ṭopṭolu ola ṣandūḳ-ı türbetüm	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
46a	Mesīḥī	Eger efsūn-ı ecel baġlamaz ise dehenüm Cān virürken lebüñüñ ẕikri ola her suḫanum	Ḫusrev-i Rūm diye baña **Mesīḥī** şeksüz Ki ire gūş-ı Kemāl’e kelimāt-ı ḥasenüm	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
46 b	Necātī	Ḳıbledür ‘uşşāḳa ol vech-i ḥasen Ka‘be’dür her ḳanda kim olduñsa sen	İy **Necātī** işüñ alṭuñ eyledi Kimyā-yı ‘ışḳ-ıla ol sīm-ten	Gazel 6 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
46 b	Necātī	Göricek yāruñ elde oḳ u yāsın Benüm çün başla ḫˇāce oḳı Yāsīn	Ne yirde var ise ‘uşşāḳ-i ġam-gīn **Necātī’**nüñ idelüm o ḳıyāsın	Gazel 6 beyit		.---/.---/.--	
47a	Necātī	Pāre pāre eyler ise bāġrumı peykān-ı dost Dīdeden her pāresi çıḳup diye kim ḳanı dost	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	

47a	?	Al dil ü cānumı saña ey dost Sen yetersin hemīn baña ey dost	–	Matla 1 beyit		..--/.-.-/..-	
47 b	?	Vay eger ‘aks-i ruḫuñ dīdemde peydā olmaya Ṭal‘at-ı mihr-i dıraḫşān ya ola ya olmaya	–	Matla 1 beyit	Muam ma	-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Mu‘ammā-yı Ḥasan.
47 b	Yūsuf	Yārdan ayrılma ey miskīn göñül Ṣabr ḳıl itdükçe ol cevr ü cefā	–	Kıt‘a 2 beyit		-.--/-.--/-.-	Başlık: El ḳıṣṣa Be-nām-ı Yusuf.
47 b	?	Nergisüñ ṭolduġıyçün uyḫu gözi Gül ‘izārundan olur maḥrūm özi	–	Matla 1 beyit		-.--/-.--/-.-	Başlık: Muḥarrem.
48a	Necātī	Aġladur ādemi ġurbet kişi kendin yeñemez Nitekim ḫaste ciger nāle kemendin yeñemez	Ḳaddüñ añup çemene dökse **Necātī** gözi yaş Bāġbān ol yörenüñ serv-i bülendin yeñemez	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
48a	Ḫayālī	Öykündi bāde la‘lüñe ayaġa şaldılar Şu ‘ārıẓuñ añınca dutup bāġa şaldılar	Fānī cihāna aġlamaġa geldi niçeler Bir iki gün **Ḫayālī**’yi de lāġa şaldılar	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
48 b	Me’ālī	Benefşe içelüm bāġ arasında Öpelüm sāḳī mey-i lāġ arasında	**Me’ālī** güller ile ḫāra beñzer Tenümde mūylar dāġ arasında	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--	
48 b	Hüdāyī	Ḫūnī gözüñ ki ḫançer-i müjgān elindedür Bir dem de eylese niçe biñ ḳān elindedür	Dīdemdedür hayāl-i cemāl-i cemīl-i dost Yūsuf gibi ki keffe-i mizān elindedür	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	

49a	Fevrī	Ḳo Ferhād ile Mecnūn'ı belā-yı 'ışḳı benden ṣor Ṭāli'ümüñ leẕẕetin bir aġzınuñ dadın bilenden ṣor	Naẓīr olmaduġın eş'ār-ı **Fevrī'**ye inanmazsañ Sözüñ ḳadrin bilür bir mālik-i mülk-i süḫandan ṣor	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
49a	Fevrī	Öykünürmiş ḳadd-i yāre serv āzād olmasun Gül yüzinden utanır güler cemāli ṣolmasun	La'lüñe evvel naẓarda cānum itmezsem revān Adum ey dilber benüm 'ālemde **Fevrī** olmasun	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
49 b	Necātī	Ḫāk-i pāyuñ tūtiyā-yı dīde-i ḫūn-bār imiş Ḥamdülillāh kim göricek gözlerümüz var imiş	Būseñi görmez **Necātī** kendüye lāyıḳ velī İy lebi sükker ne çāre cān durur umār imiş	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
49 b	Ẕātī	Cefā-tīrine cānum umaç imiş Aña raḫm-ı sīnem 'aceb acımış	O şāhuñ işiginde Manṣūrveş Aşılmaḳ eyā **Ẕātī** mi'rāc-ımış	Gazel 5 beyit		.--/.--/.--/.-	
50a	Enverī	Hep cümle 'ālemüñ sañadur meyli ey perī Başına aġsa cümle perīnüñ n'ola peri	Geldi başuñ ucına o meh ḫastayam dime Ṭur aç gözüñi başuña gün ṭoġdı **Enverī**	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
50a	Emrī	Dem olur 'ālemi yaḳar bir āh-ı sūz-nāküz biz Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı pāküz biz	Bize çāk-ı girībānın iñen 'arż itmesün sūsen Ḳażā tīġiyle ey **Emrī** ezelden sīne-çāküz biz	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
50 b	Emrī	Ḳarār ḳılmaġa bir dem mekānumuz yoḳdur Mekān nedür ki buçuk dem zamānumuz yoḳdur	Çü tīġ-i ġamzeyle nīm-küşteyüz **Emrī** Bütün cihān bilür yār-ı cānumuz yoḳdur	Gazel 5 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	

50 b	Emrī	Didüm ki tīr-i ġamze dilde neden belürmez Ol ḳaşları kemānum didi geçen belürmez	Bīmārdur didiler **Emrī'**yi ṣora vardum Bir nāle işidilür ammā beden belürmez	Gazel 5 beyit		--./-.--/--./- .--	
51a	Ḫayālī	Ol ṣanevber ḳadd içün evden olup āvāre Süreyin bād-ı ṣabā gibi yüzüm kūhsāra	Kaldı bī-çāre **Ḫayālī** aña bir çāre meded Çāre senden yoġ ise neylesün ol bī-çāre	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
51a	Ḫayālī	Ey ḳaşuñ pek yā çeküp atmaḳda sehm-endāz-ı ḫūb Tīr-i ġamzeñ ehl-i derd içinde maḥbūbü'l-ḳulūb	Cāme-i cismüm **Ḫayālī** gördi mey-ālūdedür Āb-ı istiġfār ile pāk itdi ġaffārü'ẕ-ẕünūb	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
51 b	Necātī	Çoḳ fitne ḳopar zülf-i siyeh-kāra uyınca İllerde meṣeldür bu ki ılanı tüyince	El virmişken fırṣatı fevt itme **Necātī** El mi irer ol serv-i revāna büyüyince	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
51 b	Ḳābilī	Mükedder eyledi dil levḥi keṣāfet-i ṭab' Müyesser eyle ilāhī bize leṭāfet-i ṭab'	Saña ḳaçan yetişe vāridāt-ı Rabbānī Meger ki kesb idesin **Ḳābilī** neẓāfet-i ṭab'	Gazel 3 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Kābilī.
51 b	Ḳābilī	Āh kesb itmedi ḥamiyyeti ey cān ḫāṭır Ḥayf ola ḳala eger böyle perīşān-ḫāṭır	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Ve lehū.
51 b	Ḳābilī	Billāhi himmet eyleye ey üstād ḳılsa da Bāşed ki ḥāṣıl eyleyevüz ittiḥād ḳalb	-	Müfred 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Ve lehū.

52 b	Ṣabāyī	Ben nice vaṣf idem Ḥasan ile Ḥüseyn'i kim İki ḥümā-durur radiyallāhu 'anhümā	-	Müfred 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
52 b	Mesīḥī	Ḫāṣ ma'nī eyü oġul gibidür Añdurur ṣāḥibin [i] du'āda olur		Kıt'a 2 beyit		..--/.-.-/..-	
52 b	Fiġānī	Bu deñlü zülfüñe yüz virme ḥüsnüñ ayaḳlar Ki böyle yüz bulalı bindi başuña kākül	-	Gazel 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Fiġānī.
52 b	Ḫayālī	Gözüñe arḳa olup ḳılmasun cihānı ḫarāb Efendüm iki gözüm girmesün vebāle ḳaşuñ	-	Gazel 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Ḫayālī.
52 b	Ḫayālī	Bu ḳadar sengīn-dil iken mātem-i Ferhād içün Bī-sütūn giydi siyeh ḫārā içine ṭaşına		Gazel 2 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
52 b	Enverī	Zülfüñle ḫaṭuñ 'ilm-i cefā baḥsin ider hep Biri ḳara cāhil birisi cehl-i mürekkeb	-	Matla 1 beyit		--./.--./.-- ./.--	Başlık: Enverī.
52 b	Laṭīfī	Ol loḳma-ı nefīse ṣundı raḳīb-i kāfir İt degmiş aşa döndi ḫon-ı viṣāl-i dilber	-	Gazel 1 beyit		--./-.--/--./- .--	
53 b	Ḫālişī	Açıldı 'ālem gül gibi esdi nesīm-i ṣubḥ-dem Cūş eyleyüp bülbül gibi muṭrib sürūd it dem-be-dem	Oldı hevālar mu'tedil ġayet hevāyī düşdi dil Ey **Ḫālişī** sen de açıl dil-teng olup ġam çekmeyem	Gazel 10 beyit		--.-/--.-/--.- /--.-	Başlık:Naẓīre-i Ḫālişī.

53 b	Bāḳī	‘Ālem ḥayāt-ı nev bulur [cānlar bağışlar dem-be-dem] Enfās-ı rūḥu’llāhdur gūyā nesīm-i ṣubḥ [-dem]	Ḥāmūşluḳ senden ‘aceb ṭab‘uñ müsellem ṭutdı hep Siḥr-āferīnān-ı ‘Arab pākīze-gūyān-ı ‘Acem	Gazel 9 beyit		--.-/--.-/--.- /--.-	
53 b	Necātī	Meskenet ‘ilmin güneşden ögrenür ṣāḥib-kemāl Kim başı göge irişmiş daḫı yüzi yirdedür	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
53 b	?	Ehl-i faẓlam zū-fünūnam kimse bilmez ḳıymetüm Ḳanda bir ṣāḥib-naẓar görsem añadur raġbetüm	-	Matla 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
54a	Şem‘ī	İncinme gördügümce seni eylesem niyāz Ẕīrā cefāyı artuġ idersin vefāyı az	Cānlar eritdi **Şem‘ī** bugün sūz-ı ‘ışḳ-ıla Tā kim getürdi bezmüñe bir şi‘r-i cān-güdāz	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
54a	Ḫayālī	Ne ġam ey nāle belā eylese pāmāl beni Çekme billāh olup ‘āleme dellāl beni	Cür‘asın cām-ı **Ḫayālī’**nüñ içersen diyesin Ḥaşre dek mest ide bu bāde-i ḳattāl beni	Gazel 7 beyit		..--/..--/..-- /..-	
54 b	Ḫayālī	Menem ki naẓm serīrinde ṣāḥib-erkānam Menem ki āb-ı ruḫ-ı mülk-i āl-i ‘Oṯmān’am	**Ḫayālī** meşreb-i aḥrār bulmuşam līkin Esīr-i silsile-i āsumān-ı gerdānam	Gazel 8 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Ḫayālī Beg.
54 b	?	Ḳomadı āyine-i dilde ẕerre denlü ṣafā Belā-yı ġayret-i aḳran u ṭa‘ne-i a‘dā	-	Matla 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	
55a -	Maḳālī	Yine münşī-i ṭab‘ alup ele kilk-i dürr-efşānı Fenā-ser safḥasına böyle taḥrīr itdi ‘unvānı	Cihān durduḳça dur budur du‘āmuz ḥażret-i Ḫaḳ’dan Zamān-ı ‘ömrünüñ Ḫaḳ biñ yıla ḥükm ide…ānı	Kaside 44 beyit		.---/.---/.--- /.---	“Merhūm Alaşehrī

55 b							Maḳālī'nün ḳaṣāidündür" şeklinde not düşülmüştür.
56a	Maḳālī	Ḳaşları tāḳını ʻarż itse nigārum ʻābide Gūşe-i miḥrābda baş egdürür-idi zāhīde	Ol ḥasen ṣūret perīnüñ mālik olsam ẕevḳine Ben **Maḳālī** tevbe eylerdüm şarāb u şāhide	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
56a	Maḳālī	Her ḳaçan ol māh-peyker āsumānīler giyer Eşk-i çeşmüm allar āhum duḫānīler giyer	Ey **Maḳālī** baña olmışdur palās-ı ġām naṣīb Kimi derāy [u] kimi İskenderānīler giyer	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
56a	Maḳālī	Ḫumlar şikeste cām tehī yoḳ vücūd-ı mey İtdüñ esīr-i ḳahve bizi zamāne hey	Bir mīr-rāy-ı ḥüsne nökerdür **Maḳālī** kim Atı ön[in]ce gāşiye berdūş şāh-ı Rey	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
56a	Dervīş	Nūş olmaz oldı bāde [vü gūş olmaz oldı mey] Āb u hevāsı şehrimüzüñ yoḳ [dirīġ hey]	Dervīş devāsı derd-i dilüñ dāġ-ı ʻışḳ imiş Her derde çünki çāredür āḫir deva-yı [Key]	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	"Naẓīre-i derviş sellemehullah" şeklinde not düşülmüştür.
56 b	Bāḳī	Eṭrāf-i çemen-zārı yine āb dolandı Gülzāra girüp her yana ṣalındı bulandı	**Bāḳī'**yi mey-i nāba yemīn itdi dimişler Gül gibi ele sāġar alur içmez ol andı	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	
56 b	ʻAzmī	Yaşum denizi ʻālemi şol deñlü Kef geçdi ṣalındı yüregi göñli bulandı	**ʻAzmī** yemīn itdi dimiş bādeye sāḳī Gül gibi ele ṣāġar alur içmez ol andı	Gazel 5 beyit		--./.--./.-- ./.--	Naẓīre-i ʻAzmī-i Kedūsī

57 b	Necātī	Sāḳiyā çünki degül kimseye furṣat bāḳī Gel ṣabūḥı idelüm var ola elbet bāḳī	Salṭanat virdi **Necātī'**ye hümāyūn-ı zülfüñ Bāreḳallāhu begüm sāye-i devlet bāḳī	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
57 b	Cāmi‘ī	Gūşe-i ḫaddüñde ḫaṭṭuñ didüm olmış āşikār Didi muṣḥafdur ki yazılmışdur āyet ber-kenār	Didi ol meh **Cāmi‘ī**-i dīvān-ı ḥüsnümden benüm Söyledüñ bir ḫoş ġazel ḳalsun cihānda yādiġār	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
58a	Emrī	Murādumuz o mehüñ dilde dāġı ḳalmaḳdur Ġaraż ṣoñunda kişinüñ çerāġı ḳalmaḳdur	-	Matla 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	
58a	?	Ser-fürū itdügüne baḳma anuñ ey yüzi gül Ḳatı pür-fitne vü çoḳ başluya beñzer sünbül	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	"Şi‘r efendinüñdür" şeklinde not düşülmüştür.
58a	Emrī	Pāy-māl eyleme gīsū-yı ‘abīr-i efşānuñ Ḳuyruġın başma nigārā uyur ejderhānuñ	-	Gazel 2 beyit		..--/..--/..-- /..-	
58a	Ḫātemī	Ṣīvesinden ṭuramaz bir dem ayaġ [üstine var] Tāze şāḫuñ yine kendüye olur mīvesi [bār]	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Matla-ı ġarrādur.
58a	Emrī	Virme gīsū-yı dil-āvīzine dil cānānuñ Göz göre aġzına atılma bir ejderhānuñ	-	Gazel 2 beyit		..--/..--/..-- /..-	
58a	Ẕātī	Bulsavuz dip dirle yirdük ol şehüñ ḳurbānını Bizden öñdin aña teslīm itdügiyçün cānını	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	

58 b	Bağdatl ı Ẕihnī	[Ḳaṣr-ı vücūd-ı ādemi kim] cān açar ḳapar Bir tab-ḫānedür ki anı mihmān açar ḳapar [Ṣandūḳ-ı ‘ömri ḫāzin]-i devrān açar ḳapar Dil ḫānesin ġam-ı ruḫ-ı cānan açar ḳapar Ḫalvet-sarāy-ı ḫāṣını sulṭān açar ḳapar	Ey dil revāc vireli sen naẓm-ı fāḫire Kesr-i cevāhir ile ziyān irdi tācire Cān virür oldı cevheriyān şi‘r ü şā‘ire Naẓmuñ Maḳālī ḳomadı raġbet cevāhire Ṣarrāf-ı dehr bir ḳurı dükkān açar ḳapar	Tahmis 5 bend		--./-.-./.--./- .-	Maḳālī’nin gazeline tahmistir.
59a	Ẕihnī	Ġayra yol virme ḥarem-i vaṣluña maḥrem gerek Herkes olmaz cennete lāyıḳ begüm ādem gerek	Ẕihnī ṣıġmaz şu cihāna sürūş-ı ġavġā-yı ‘ışḳ Fi’l-haḳīḳā ehl-i ‘ilme başka bir ‘ālem gerek	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
59a	?	İçinde şehr-i Burūsa’nuñ şuyı çoḳ Anuñçün bir yüzi yunmaduġı yoḳ	-	Matla 1 beyit		.---/.---/.--	
60 b	Fiġānī	‘Aẓm-i şikār idince şeh-i ḳahramān-ı ceng Ser-geşte oldı ḫavf ile bu nīl-gūn neheng	Ḫūrşīd mākīyānī ola bezmüñe kebāb Muṭrīb bu bezme Zühre-i zehrā-yı ṣūḫ u şeng	Kaside 16 beyit	Medhiy e	--./-.--/.--./- .-	
61 b	Ḫayālī	Bezm-i ġamda şanma giryānuz bizi ḫurremlerüz Mey yerine ḳan yudar bir nice ṣāḥib-demlerüz	Ey **Ḫayālī** on sekiz biñ ‘ālemüñ biz ẓıllıyuz ‘Ālem isterseñ bizi seyr eyle kim ‘ālemlerüz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
61 b	Ḫayālī	Ṭāli‘ümde bu göñül her kime kim mā’il olur Göremez bir gün anuñ māh-i cemālin yıl olur	Ġayrıya mihr ü vefā ola **Ḫayālī’**ye cefā Ey şeh-i mülk-i melāḥāt buña kim ḳā’il olur	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
62a	Celālī	Ḫaddüñ gibi gül-i ter bir gülsitānda bitmez Ḳaddüñ miṣāli ‘ar‘ar bāġ-ı cinānda bitmez	Dildāra ser-güẕeştüm nice añam **Celālī** Taḳrīre başlar isem iki cihānda bitmez	Gazel 5 beyit		--./-.--/--./- .--	

62a	Celālī	Dilā ‘ālemde olmasa ṣanemlerle eger bāde Ne var ‘āṣıḳlaruñ eglencesi bu deyr-i dünyāda	Murādı bādeden keyfiyyet olmışdur **Celālī**’nüñ Dili gerçi ki esmāda velī göñli müsemmāda	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
62 b	Lāyıḥī	Gözüme ḫāk-i rehüñ tūtiyā-y-ımış bildüm Bu ḫaste göñlüme derdiñ devā imiş bildüm	Teraḥḥum ile naẓar eyle **Lāyıḥī** ḳuluña Ki medḥüñ itmede bir ḫoş-edā imiş bildüm	Gazel 5 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	
62 b	Fevrī	Dāğlar yaḳdı sīneme dilber Her birisi birer filori deger	Evde bizim be **Fevrī** ḳöy de bizüm İşiginden seni ḳovar dilber	Gazel 6 beyit		..--/.-.-/..-	
63a	Emrī	Dīvāneyem görelden ol ḫadd-i lāle-gūnı Artar bahārı görse ṣeydālaruñ cünūnı	Ṭop itdi başın **Emrī** ḳad-i ḫamını çevgān Maḥbūblar dirilsün vardur erüñ oyunı	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
63a	Emrī	Ben gedā bir gün buluṣsam ol ṣeh-i ḫūbān ile Ḥālümi ‘arż eyler idüm nāme-i hicrān ile	‘Ārıżı vaṣfında gül bir nāmedür **Emrī** anı Bād açmış bülbül-i ḫoş-ḫˇān oḳur elḥān ile	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
63 b	?	[D]idi tārīḫ Ẕātī Mīr Aḥmed ‘izz ü devletle Bu sāḥil-ḫāneye naḳl-i sa‘īd ile idüp ābād	-	Müfred 1 beyit		.---/.---/.--- /.---	Der-kenar olarak yazılmıştır.
64a	Taşlıcalı Yaḥyā	Bīmāram ey ecel bu gice bekle yanum al Rūẓ-ı firāḳ-ı dilberi gösterme cānum al	-	Gazel 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	Der-kenar olarak yazılmıştır.
64a	?	Yār mihmān oluyor ey ecel itme ‘acele Var raḳībüñ evine bu gice anda gecele	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Der-kenar olarak yazılmıştır.
64 b	Hüdāyī	Aġyār-ı kīne- ḫˇāh ile seyrāna gitme hiç Gel gör ki n’oldı Yūsufa yabāna gitme hiç	-	Matla 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	

64 b	Riyāżī	Her ḳaçan zülfi bināgūşını mestūr.eyler Güpegündüz gözüme ʻālemi deycūr eyler	-	Matla 1 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Riyāżī
64 b	Zārī	Göz ḳarasın eşk ile yuyayın aġarınca Tā kim naẓarı pāk ola dīdāra varınca	-	Gazel 1 beyit		--./.--./--./.--	
64 b	Ẕātī	Şems-i ḍuḥā cemālüñe öykünmek istemiş Ey āfitāb-ı ḥüsn bulur öyleye zevāl	Görse bu Ḫusrevāne ḥasen şiʻri Ẕātiyā Selmān olurdı ḥāfıẓı ve kātibi Kemāl	Gazel 2 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Ẕātī
65 b	Emrī	Hilāl u ḫāme vü ṭūmār ü şemʻ ü ġonçe-i zanbaḳ Nice bir ola pençeñle düz olmaz çünki beş barmaḳ	Fürūġ-i nārsuz rūşen iderler meclis-i şevḳı Ben anuñ pençesin beş şemʻ-i ḳudretdür disem elyaḳ	Gazel 6 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Emrī Çelebi Sellemehullah
65 b	Emrī	Dilā ol māh elinde bir niçe mektūb-ı ḥikmet-vār Degül mefhūmı ẓāhir her birinde mihr-i ḳudret-vār	-	Matla 1 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ve lehū.
66a	Ḫayālī	Zemīne naʻlçeñ naḳşı hilāli vireli revnaḳ Felek yırtar yüzin māh-ı nevi her ay idüp ṭırnaḳ	**Ḫayālī** ṣafḥa-i dilden ḳazındı naḳş-ı ġayriyyet Tecellī ideli her şeyde envār-ı cemāl-i Ḥaḳ	Gazel 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ḫayālī.
66a	Şühūdī	Kefi bir mihr-i ʻālem-tāba beñzer ol mehüñ el-ḥaḳ Şuʻāʻı nurdur destinde gūyā kim o beş barmaḳ	Maḥabbet-nāmeler midür **Şühūdī** pençesi yāruñ Kim anı ḫāme-i ḳudretle yazmış ṣānīʻ-i muṭlaḳ	Gazel 7 beyit		.---/.---/.---/.---	

66 b	Necātī	Cām-ı şarāb-ı la‘lüñle Cem degül miyüz Bezm-i ġāmuñ ṣafāsına ḫurrem degül miyüz	Dilber cemāli vaṣfın idelden **Necāti**yā Üslūb-ı naẓm içinde müsellem degül miyüz	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
66 b	Necātī	Biñ bir nigār her birisi bir cefā yüki Keñdüleri ider de yıḳarlar baña yüki	Derd ü ġam ile yüki yetüpdür **Necātī’**nüñ Bu deñlü cevri kim götürür hey cefā yüki	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
67a	Necātī	Cān u dil ki ol semenbere çekilür Peş-keşdür ki beglere çekilür	Vaṣf-ı ḫaṭṭın **Necātī** ger yazasın Ṣan raḳamdur ki defteri çekilür	Gazel 5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Monla Necātī Rast.
67a	Necātī	Ṣol ‘āṣıḳuñ ki dilber-i zībā cemāli vār Ṣād olsun ol hemīşe ki dünyāca mālı vār	Luṭf eyle ey ṭabīb buyur zaḥmeti götür Dil derd-mendinüñ bugün ayruḳsı ḥāli vār	Gazel 3 beyit		--./-.-./.--./- .-	
67a	Ṭālibī	Pādişāhuñ devletinde şükr kim Ḳırdı küffārı ġuzāh-ı fā’iże	Didi hātif Ṭālibī tārīḫini Fetḥ olup ṭapu alındı Ḳanije	Gazel 3 beyit	Tarih	-.--/-.--/-.-	Başlık: Tārih-i Ṭālibī Efendi Berāy-ı Fetḥ-i Ḳanije.
67 b	Necātī	Ben ḫaste içün la‘l-i leb-i gül-şekerüñ vār Ben müflis içün zer-kemer ü sīm-berüñ vār	Didüm ki müjeñ tīrine sīnem siper olsun Taḥsīnler idüp didi **Necātī** cigerüñ vār	Gazel 6 beyit		--./.--./.-- ./.--	
67 b	Necātī	Çünki yār aġyārla dem-sāzdur Baña günde biñ kez ölmek azdur	Ol gözi mestānenüñ itdükleri İy **Necātī** cevr ṣanma nāzdur	Gazel 6 beyit		-.--/-.--/-.-	
67 b	Necātī	Dilde sırr-ı ‘ışḳuñı ṣaḳladuġum ‘ayb itme kim Olıgelmişdür ider keyfiyyetin inkār mest	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Müfred.

67 b	Yaḥyā	Sürūr-ı vaʿde-i vuṣlat müyesser olsa olmaz mı Begüm raʿnā olan dilber öpülmez mi ḳuçulmaz mı	-	Matla 1 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: El-ḳıṣṣa Be-nām-ı ışḳ Yahyā
68a	Yetim ʿĀlī Çelebi	Bī-sütūn-ı kūhkene raḫne görüb[en] ṭaşında İncinüp yan basıgeldi uçurum başında	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Yetim ʿĀlī Çelebi.
68a	Ḫayālī	Bī-sütūnuñ gördi kim tīgiyle ṭaşı varmış Geldi başın egdi Ferhād'uñ tırāşı varmış	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Ḫayālī.
68a	Ḥālī	Lebüñle ʿālem-i ervāḥdan cān āşinā çıḳdı Bilür z̤īrā ki ḥayvān būydan ādem ṣoruşmaḳdan	-	Müfred 1 beyit		.---/.---/.---/---	Başlık: Li-muḥarririhi.
68a	Ḥālī	Ḳaşuñ görenler āteş-i ruḫsārdan ḳaçar Bilmez misin ki issidür ey meh ḳılıç yüzi	-	Müfred 1 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Ve lehū.
68a	Ḥālī	Didi ayaġumı öpmekle destūr olsun Didüm ey ġonçe-dehen ḳanḳı elüñdür öpecek	-	Müfred 1 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Ve lehū.
68a	Ḥayretī	ʿĀṣıḳuñ baġruñda ṭaġlar deñlü başı var imiş Kendü bir kem ḳaṭre deryālarca yaşı var imiş	Cān-ıla cānān arasında ḥicāb olduñ diyü **Ḫayretī'**nüñ kendü kendüyle savāşı var imiş	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Ḥayretī.
68 b	Bāḳī	Cānān odur ki meyl ide anı görünce cān Esbāb-ı ḥüsni ḫūb ola ammā be-şarṭ-ı ān	-	Gazel 1 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bāḳī.

68 b	Ḫayālī	ʻIşḳ ehli ol-durur ki görem diyü yārini Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını	-	Gazel 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Ḫayālī.
68 b	Bāḳī	Bāġ-ı ümīd içinde dilā mīve-i vişāl Bir mīve-i ġarībdür olur biter degül	-	Gazel 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Bāḳī.
68 b	Ḫayālī	Ḫamdur mīve-i vaṣlum dime mebẕūl olmaz Ṣanma ey naḫl-ı cefā ḳurtarasın ol olmaz	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Ḫayālī.
68 b	Ḫayālī	ʻĀrıżında göreli lemʻa-i nūr-ı Nebevī Bir yalıñ yüzlü ışık şevḳına oldum ʻAlevī	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Ve lehū.
68 b	Ḫayālī	Bir ışıḳ dilberine didük beg Hele ṭop yoḳdan-ısa torlaḳ yeg	-	Matla 1 beyit		..--/.-.-/..-	
68 b	Necātī	Ġıdā-yı cān gerek ehl-i dil olana şeksüz Güzelsüz olmazuz oluruz etsüz etmeksüz	-	Gazel 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Necātī.
68 b	Meşrebī	Ḫidmetde olalum didügi demde mey-fürūş Rindān mücellādur diyeler söz sünnetsüzüñ	-	Müfred 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Meşrebī.
68 b	Ḫayālī	Ġayra şerbet baña tīzāb ṣunarsuñ çekeyin Çekmeyüp üstüme bir ḳaṭre dolarsam lekeyin	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Ḫayālī.

68 b	Ḫayālī	Bum ‘ār eyler iken ḳonmaġa vīrānemüze Ol hümā hīç ola mı ṣāye ṣala ḫānemüze	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..--/..-	
69a	?	Ḥasan’ı nice sevem şimdi Ḥüseyn’üm var iken Ẓurefā ‘illet-ile ger diseler on artuḳ	-	Müfred 1 beyit		..--/..--/..--/..-	
69a	?	N’olaydı seni ḫaste görince ben öleydüm Ḳabrüm idelerdi benüm āḥ ol dem içinde	-	Müfred 1 beyit	Muamma	--./.--./.--./.--	Başlık: Muammā-yı Ḥüseyin.
69a	Ẕātī	Şīşe-i hecr olsa yirüm n’ola mānend-i gül-āb Ey felek bir tāze ter gülden çıḳarduñ sen beni	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	
69a	?	Ey Hayā[…] Ḥasan’a öykünimez ḥüsn-i Ḥüseyin ey mü‘mīn	-	Müfred 1 beyit		.---/.---/.---/.---	Sayfa kesildiğinden devamı okunamamaktadır.
69a	?	Yoluñ üzre dā’imā āb aḳıdur iki gözüm Ger teraḥḥum eylemezseñ ‘āḳıbet deryā olur	-	Müfred 1 beyit	Muamma	-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Muammā-yı İbrāhim.
69a	?	Gülşen-i ḫānḳāhı güller-ile zeyn olıcaḳ Didi tārīḫini erbāb-ı ṣafā şöhret-i gül	-	Müfred 1 beyit		..--/..--/..--/..-	
69a	Ġarībī	Gezdürür kurs-ı mehi ṭabla içinde hāle Müşterī dirhem-i encüm-ile diler kim ala	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Ġarībī.

69a	Ġarībī	Māyil-i ḳahpe felekdür eleme erzānī Geh olur lāyıḳ-ı ḥadd olsa ḳaçan er zānī	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..-- /...-	Başlık: Ve lehū.
69a	Ẕātī	Çarḫ aña cevr oḳın urur ol çarḫa āh oḳın Devr içre var mı Ẕātī ḳadar bir felek-zede	-	Gazel 1 beyit		--./-.-./.--./- .-	
69 b	Emrī	N'ola ey sīm-beden göñlüñe eşk itse eser Ki gümüş aḳça-durur ṭaşa urursañ da geçer	Hiç añar mı müjenüñ tīrini **Emrī** dir imiş Dostlar ol ḳaşı yānuñ oḳı dilden mi çıḳar	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-- /..-	
69 b	Emrī	İy dehānuñ semen içindeki mīm Ser-i zülfüñ çemen üstündeki cīm	**Emrī** çoḳ derd-i cünūn çekdi velī Dimedi ol ṣaçı zencīr deliyim	Gazel 5 beyit		..--/..--/..-	
70a	?	Şehsüvārum ol mu'arrif didügüñ ḫayr-'āḳibet Devletüm depdi ḳodı gitti senüñ gibi begi	Çün ḳaçup ḳusḳuna ḳuvvet didi 'ārifler aña Didiler tÀrīḫ hey üzdi mu'arrif köşkiñi	Kıt'a 2 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
70 b	Ḫayālī	Dilberler içre ben saña 'āşıḳ degül miyen 'Uşşāk içinde devlete lāyıḳ degül miyen	Sūz ile söz çerāġını yaḳdum **Ḫayālī** ben Ḫusrev gibi zamānede fāyıḳ degül miyen	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./- .-	
70 b	Ḫayālī	Ḥabībüñ kābe ḳavseyni rumūzın ṣufī benden ṣor Muḥammed ālinüñ māhiyyetin Veysü'l Ḳaran'dan ṣor	**Ḫayālī** tevbesin īmānuña döndürse ey zāhid Kerem ḳıl ol günāhı sāḳi-i tevbe-şikenden ṣor	Gazel 5 beyit		.---/.---/.--- /.---	
71a	Ḫayālī	Ṣalduġunda ḫāne-i 'ışḳuñ ezel bünyādını Ṭaşa ḳullandum belā iḳlīminüñ Ferhād'ını	Ey **Ḫayālī** 'ışḳa inkār itse zāhid ṭañ degül Ḫaylī müşkildür kişi terk eylemek mu'tādını	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
71a	Ḫayālī	Biz şeb-i ġamda āha mensūbuz	Luṭf-ı Ḥaḳḳa **Ḫayālī** muntażıruz	Gazel		**..--/.-.-/..-**	

		Ya‘nī dūd-ı siyāha mensūbuz	Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz	7 beyit			
72a	Uṣūlī	Tekye-yi ‘ışḳa gel iy abdāl-ı dil ḳo Kā‘beyi Hey yabān dīvānesi sen daḫı cehd it evden ol	Benligi ḳo benligi terk eyleyüben ol şehüñ İtlerinden olmaġa cehd it **Uṣūlī** sen sen ol	Gazel 2 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Uṣūlī.
72a	Uṣūlī	Pādişāhum kendüñe ehl-i kemāli ḳul idin Sen Süleymān’sın saña yār olmasun her ehremen	-	Kaside 1 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Ve lehū.
72a	Necātī	Birisi didi baña kim güzellerüñ ‘āşıḳ Cihānda ḳaçını sevdüñ didüm nigārla bir	-	Gazel 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Necātī.
72a	Bursalı Abdī	Hüsñ-i yārüñ bir ān-dur[ur] ammā Bilmedi ḳadrüni ol anuñ da	-	Gazel 1 beyit		..--/.-.-/..-	
72a	Ḥayretī	Öldürme ḳıl tevaḳḳuf efendi ḳuluñı kim Şāyed ki aña acıyasın bir zamān ola	Cān elde baş etekde gerek **Ḥayretī** müdām ‘Āşıḳ odur ki varı anuñ der-miyān ola	Gazel 2 beyit		--./-.-./.--./- .-	Başlık: Ḥayretī.
72a	Emrī	Bu gice ḳoynuma girdi düşümde mihr-i münīr Uyanıcaḳ seni ḳçcmaġa eyledüm ta‘bīr	-	Gazel 1 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık: Emrī.
72a	Muhibbī	Şeb-i ġamda naẓar iden kişi tāb-ı tenüme Didi fānus-ı belā örtüsi pirāhenüme	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Muhibbī.
72a	Sehī Beg	Dāğlar ḥalḳası giydürdi zirihler tenüme Cebe ṣatmaḳ nic’olur göstereyin düşmenüme	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..-- /..-	Başlık: Sehi Beg.

72 b	Ḫāverī	Hecrüñde baḥr-i eşkümi görenler ey perī Anuñ ḥabābı şandı görinen felekleri	Yoḳdur felekde bu yedi beytüñ be **Ḫāverī** Var-ısa oldur encüm-i eş‘āruñ ülkeri	Gazel 7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Ḫāverī Efendi Rast.
72 b	Ẕātī	Bu āşiyān-ı dehre şanmañ ḳarāra geldüm Murġ-ı feżā’-yı ḳudsem bunda şikāra geldüm	Mülk-i vücūdı dirler ġāyet maḥall-i taḥṣīl **Ẕātī** ol yem-i ‘ademden ben bu diyāra geldüm	Gazel 5 beyit		--./-.--/--./-.--	Başlık: Ẕātī.
73a	Necātī	Göñlüme gāhi nesteren ü geh semen gelür Dervīş ölüsine niçe yirden kefen gelür	-	Gazel 1 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Tercüme-i Necātī.
73a	Ḫayālī	Gūşe-i bī-tūşe-i faḳr içre bir kem-ter gedā Vaḳt alur kim pādişāh-ı dehre istiġnā şatar		Gazel 2 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Ḫayālī.
73a	Ḫayālī	Ġam acısını leẕẕet-i dünyāya virmezin Künc-i belāyı Kişver-i Dārā’ya virmezin	Ben ol **Ḫayālī’**yem ki bugün yāre giryemi Hūr-ı behişt ü şādī-i ferdāya virmezin	Gazel 5 beyit		--./-.-./.--./-.-	
73 b	Selmān	Didüm ey sīm-ten dilber biliñ ḳuçmaġa ḳābil mi Gülüp nāz ile ol meh-rū eyitdi bilüñ aḳbeldür	-	Müfred 1 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Selmān.
73 b	Şeyḫ Cemālzāde	Bāġ-ı ḥüsnüñde ‘aceb var mıdur ey ġonçe-dehān Ḫaste-i hecr-i dürrāt sıfatlusın özler cān	-	Matla 1 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Şeyh Cemālzāde.
73 b	Şeyḫ Cemālzāde	‘Ālemde salṭanat bu-durur ey gedā hemīn Sen pādişāhı bilmeyesin pādişāh seni	-	Müfred 1 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Ve lehū.
73 b	Ḫayālī	N’idermiş ‘ışḳ eri nām u nişānı diyü Ferhād’uñ Mezārın Bī-sütūn ṭaġında buldum seng-sār itdüm		Gazel 2 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ḫayālī.

73b	İsḥaḳ Çelebi	Ṣu gibi kendü yolın her kişi kim pāk eyler Ayaġı altuna ‘ālem yüzüni ḫāk eyler	-	Gazel 1 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: İsḥaḳ Çelebi.
73b	Āhī	Gördiler kim cānlar alur ġamzeñüñ peykānını Her kişi tende emānet ṣaḳlar oldı cānını	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Āhī.
73b	Āhī	Oḳlaruñ cān almada tīġuñla yoldaş oldılar Sīnelerde ḳan yalaşdılar ḳarındaş oldılar	-	Gazel 1 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Ve lehū.
73b	Bīkesī	Ādem ṭarīḳ-i ‘ışḳa daḫı başmadın ḳadem Bir adım idi baña cihānda reh-i ‘adem	-	Matla 1 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bīkesī.
73b	Āhī	Hemīşe kāmetüñ iy serv-i bālā Bülend ü tāze ḳılsun Ḥaḳ Te‘ālā	-	Matla 1 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Āhī.
74a	‘Ulvī	Dest-i ḳudret ṣanma ḳaşlaruñ itdükde kemān Tīr-i müjgānuña ḳarşu hedef oldı dil ü cān		Kaside 22 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık sayfa kesildiğinden net görünmemektedir.
74b-78b	Āşıḳ	Elā ey ‘āşıḳ-ı şūrīde-meşreb Sirişti ‘aşḳ u sevdādan mürekkeb		105 beyit Mesnevi	Şehrengiz	.---/.---/.--	
79a	Maḳālī	Debīr-i ṭab‘a olup deste-i kāġıd u ḳalem Bu resme yazdı ṣenā ṣafḥasına ser-nāme	Maḳālī çākerüñ aḥvāl pür-melāl bu güne Bulur niẓām eger luṭfuñ olsa iḳdāma	Kaside 15 beyit	Medhiye	.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Maḳāli-i Alaşehrī.

79a	Nev‘ī	Yār işi ey dil ḳolay ammā ġam-ı [aġyār güç] Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı [ḫār güç]	**Nev‘i**yā esrār-ı ‘ışḳı ṣaḳlamaḳ āsān degül Mey içüp keyfiyyetini itmemek iẓhār güç	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	Başlık: Nev‘ī Efendi.
79 b	Ḥālī	Lebüñde ḫaṭṭuñı ḳıldı beyān zebān-ı ḳalem Yoġ-ıdı açduġı sırr-ı nihān dehān-ı ḳalem	Devāt-ı dīde-i **Ḥālī** dem-i siyāh-ıla pür Bu mācerāyı yazardı ‘ayān be ḳanı ḳalem	Gazel 5 beyit		.-.-/..--/.-.- /..-	Başlık:Li kātibihi ẕu’l ḳāfiyeteyn.
79 b	Ḥālī	Ḳaṭl itmek imiş ‘āṣıḳı cümle umūr-ı ḫaṭṭ Oldı efendi bā‘iṯ-i fitne ẓuhūr-ı ḫaṭṭ	El-ḫaṭṭ-ı bāḳī ile fenā dünyede ṣaḳın Ġaflet getürmesün saña **Ḥālī** server-i ḫaṭṭ	Gazel 6 beyit		- -./ -.-./.-- ./-.-	
80a	Faẓlī-i Sitanbulī	Sen bu kemāl-i ḥüsn ile māh-ı felek misün nesin Nev‘-i beşerde görmedük yoḫsa melek misün nesin	Leẕẕetini kelāmuñuñ ehl-i meẕāḳ olan bilür Yoḫşa bu **Faẓlī** sözde sen kān-ı nemek misün nesin	Gazel 5 beyit		-..-/.---/-.-- /.---	Başlık: Faẓlī-i Sitanbulī.
80a	Şemsī	Yāre dil virmek ḳolaydur eylemek inkār güç Līk inkār itmek āsāndur velī iḳrār güç	Her ne cevrüñ var ise sen eyle a‘dā’ itmesün Güç gelür **Şemsī**’ye ol ey serv-i ḫoş-reftār güç	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.-- /-.-	
80 b	‘Abdī	Dil mübtelā-yı dāġ cefā-yı zamānedür Her dem fiġān u nāle-i bülbül yabanadur	Kuḥl-ı cilāyı ‘aynuma almam ki **‘Abdi**yā Minnet-i ġubārdur ki şāh-i cihānadur	Gazel 5 beyit		- -./ -.-./.-- ./-.-	
80 b	Nihālī	Bī-ḥadd metā‘-ı ḥüsn o Yūsuf-cemālde Ḥüsn ü bahāsı ḥaḳ bu ki ḥadd-i kemālde	Ḥaḳḳā **Nihālī** bu dür-i naẓmuñ ṣıfātını ‘Ālemde kimse görmedi ‘ıḳd-ı le’ālde	Gazel 7 beyit		- -./ -.-./.-- ./-.-	

BEŞİNCİ BÖLÜM

SEÇKİ SÖZLÜK

A

‘āḳıbetü’l-emr *Ar.* : işin sonunda (73/5).

‘anā *Fars.* : güçlük, meşakkat (21/1).

āramgeh *Fars.* : dinlenme yeri, ikâmetgâh (203/4).

arḳurı *Tr.* : çapraz, eğri (216/12).

āsiyāb *Fars.* : değirmen (170/3).

āstīn *Fars.* : esvap kolu, yen (106/5).

azırġan- *Tr.* : az görmek (171/3).

B

bāliş ü bister *Fars.* : yastık döşek (80/5).

bāşed ki *Fars.* : ola ki (182/1).

başmaḳ *Tr.* : ayakkabı (299/72).

beliñle- *Tr.* : birden gözlerini açıp şaşkın şaşkın etrafına bakmak, şaşırmak, irkilmek (209/2).

benān *Ar.* : parmaklar, parmak uçları (232/4).

beydaḳ *Fars.* : piyon (154/2).

beẕl *Ar.* : esirmegeden, bol bol verme (198/33).

bīsāt *Ar.* : çimen (202/2).

bīş ü kem *Fars.* : az çok (1/2).

burḳa‘ *Fars.* : örtü (106/2).

bürrān *Fars.* : keskin, kesici (204/2).

C

ceyş *Ar.* : ordu (202/3).

Ç

çarḫ-ı sālūs *Fars.* : iki yüzlü felek (2/7).

çetr-i şütürbān *Fars.* : deveci çadırı (198/16).

çevgān *Fars.* : değnek (178/4).

çizgin- *Tr.* : bir şeyin etrafında dönüp durmak (216/4).

D

debīr *Fars.* : kâtip (176/4).

debistān *Fars.* : mektep (301/9).

deng *Fars.* : şaşkın, sersem (216/4).

depren- *Tr.* : harekete gelmek, kıpırdamak (79/5)

der-āġūş *Fars.* : kucaklama (299/48).

deril- *Tr.* : toplanmak (3/4)

devāt-ı sürḫ *Fars.* : kırmızı divit (303/4).

devḥa *Fars.* : ağaç (3/40).

dey *Fars.* : kış (201/3).

deycūr *Fars.* : karanlık (229/1).

dīger-gūn *Fars.* : başka türlü (35/4).

dil-teng *Fars.* : gönlü daralmış (190/10).

E

ebter *Ar.* : kendisinden sonra zürriyeti kalmayan (kimse) (299/36).

ehremen *Fars.* : Zerdüştlerin iki tanrısından kötülüğü temsil edeni, şeytan (278/1).

eknāf *Ar.* : taraflar, yönler (1/17).

elyaḳ *Ar.* : en layık (232/6).

engūr *Fars.* : üzüm (135/2).

erzānī *Fars.* : layık, uygun (198/32).

esle- *Tr.* : dinlemek, sayıp itaat etmek (92/3)

eşi‘a *Ar.* : ışıklar (12/9).

evbaş *Ar.* : serseri, aşağılık kimse (299/84).

eyvān *Fars.* : köşk, kasır (187/2)

F

fāḫte *Fars.* : üveyik kuşu (13/7).

fāḳa *Ar.* : yoksulluk, zaruret (3/28).

ferḫunde-fāl *Fars.* : talihi uğurlu olan (93/2).

ferş *Ar.* : yayma, serme (1/4).

ferzīn *Fars.* : satranç oyununda vezir (85/4).

filori *İta.* : üzeri zambak çiçekli altın para (222/1).

G

ġāşiye *Ar.* : örtü, perde (201/5).

girev *Fars.* : rehin (26/2).

girih *Fars.* : düğüm (88/1).

köyin- *Tr.* : yanmak (127/3).

ġuzāt *Ar.* : gaziler (240/1).

H

ḫadeng *Fars.* : ok (133/2).

ḥā'il *Ar.* : engel (112/3).

ḫākister *Fars.* : kül (83/4).

ḫakkāk *Ar.* : oymacı (110/4).

ḫalḳa-be-gūş *Fars.* : kulağı halkalı, köle (61/4).

ḫarīdār *Fars.* : alıcı, müşteri (51/1).

ḫes ü hār *Fars.*: çalı çırpı, çerçöp (14/2).

ḫāver *Fars.* : doğu (1/3).

ḫˇān *Fars.* : sofra (189/1).

ḫayme *Ar.* : çadır (167/4).

ḫırmen-i sebz *Fars.* : yeşil harman (78/3).

ḫing *Ar.* : kır renkli at (1/11).

ḫoş-ḫˇān *Fars.* : okuyuşu güzel ve tatlı olan (224/5).

ḫuceste *Fars.* : uğurlu (201/2).

ḫuffāş *Ar.* : yarasa (41/15).

ḫūnābe *Fars.* : kanlı gözyaşı (289/2).

ḫūn-āmīz *Fars.* : kanla karışık (90/4).

ḫuşk *Fars.* : ruhsuz, kaba, kuru (132/4).

I

ıḍlāl *Ar.* : doğru yoldan çıkarma (128/3).

ıḳd-ı le’āl *Ar.* : inci dizisi (308/7).

İ

ibrām *Ar.* : ısrar etme, zorlama (301/11).

i‘lām *Ar.* : bildirme, anlatma (301/10).

iñen *Tr.* : çok, fazla (29/4).

irgür- *Tr.* : ulaştırmak (55/1).

istifsār *Ar.* : sorma, araştırma (41/23).

J

jīve *Fars.* : civa (299/27).

K

kān-ı ma‘delet *Fars.* : adaletin menbaı (12/19).

ḳanz̄īl *Ar.* : körkütük sarhoş (135/2).

kaşan- *Tr.* : işemek (1/12).

ḳavs-i ḳuzaḥ *Fars.* : gökkuşağı (216/3).

ḳayır- *Tr.* : üzülmek (5/3).

ḳazzāz *Ar.* : ipek satan (299/50).

kebūd *Fars.* : mavi (42/15).

kec-rev *Tr.* : eğri gidişli, düşüncesi ve gidişi kötü, tuttuğu yol çarpık olan (85/4).

kef geç- *Tr.* : tükenmek, kendinden geçmek (204/1).

kīne-ḫ‘āh *Fars.* : kindar (228/1).

Kirdgār *Fars.* : Allah (212/2).

Kerrübiyān *Fars.* : en büyük melekler, Allah’a en yakın melekler (1/2).

keylī *Ar.* : ölçekle, kile ile ölçülen (şey) (137/5).

kuç- *Tr.* : kucaklamak (66/2).

kūhken *Fars.* : dağı delen (245/1).

ḳulle *Ar.* : kule kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli (67/5).

kūteh *Fars.* : kısa (67/1).

L

lā-cerem *Ar.* : şüphesiz (1/5).

lāġ *Fars.* : şaka (45/5).

lā-ya‘ḳil *Ar.* : sarhoş (135/4).

lu‘b *Ar.* : oyun (85/4).

M

ma‘nī-i ḫāyīde *Fars.* : herkesçe bilinen anlam (3/31).

mā-ḥaṣal *Ar.* : sözün kısası (136/3).

mebẕūl *Ar.* : esirgemeden harcanmış, bol (254/1).

meknūn *Fars.* : gizli (31/5).

meremmet *Ar.* : tamir etme (6/4).

mestūr *Ar.* : örtülü, kapalı (229/1).

meẕāḳ *Ar.* : tat alma, lezzet duyma (305/5).

mezele- *Tr.* : birini taklit etmek (16/5).

micmer *Ar.* : tütsü kabı (2/8).

miḳrāż *Ar.* : kesecek âlet, makas (299/43).

minḳār *Ar.* : gaga (216/3).

mismār *Ar.* : çivi (3/22).

mīşe-zār *Fars.* : meşelik (196/7).

mīzāb *Ar.* : su oluğu (235/5).

mu'aṭṭar *Ar.* : güzel kokulu (42/12).

muḥāl-ender-muḥāl *Fars.*: asla mümkün olmayan (198/33).

muraṣṣa' *Ar.* : mücevherle bezenmiş (191/7).

musaffā *Ar.* : arı duru ve saf duruma getirilmiş (220/2).

mutāf *Tr.* : dokumak veya örmek suretiyle keçi kılından çul, yem torbası vb. şeyler yapan ve satan kimse (299/38).

mübteẕel *Ar.* : değersiz, saygınlığını yitirmiş (136/4).

mükaḥḥal *Fars.* : sürme çekilmiş, sürmeli (42/4).

mülḥaḳ *Ar.* : bir bütüne sonradan eklenmiş, ilave edilmiş (235/3).

mümtelī *Ar.* : dolu (3/25).

mümteni‘ *Ar.* : çekinen, geri duran (301/2).

müsemmā *Ar.* : isimlendirilmiş (220/5).

mürvārīd *Fars.*: inci (301/4).

müsta‘cil *Ar.* : sabırsız (135/5).

müstemend *Fars.* : dertli, zavallı (50/1).

müşebbek *Ar.* : ağ ve kafes gibi örülmüş (167/3).

müşevveş *Ar.* : karmaşık (304/3).

N

naḥcīr *Fars.* : av hayvanı (216/15).

nāḳa *Ar.* : dişi deve (137/1).

nāşī *Ar.* : ileri gelen, neşet eden (250/4).

nāvek *Fars.* : ok (3/4).

neberd *Fars.* : savaş (12/5).

neheng *Fars.* : timsah (216/1).

nesteren *Fars.* : yaban gülü, nesrin (287/1).

nemek *Fars.* : tuz (305/5).

nīm-küşte *Fars.* : yarı ölmüş (175/5).

nīze *Fars.* : mızrak (2/23).

nöker *Moğ.* : köle (201/5).

nuḳl *Ar.* : meze, çerez (36/2).

nükhet *Ar.* : güzel koku (125/5).

O

oḫşa- *Tr.* : benzemek (60/1).

oñmadık *Tr.* : iyi olmayan, talihsiz (136/4).

Ö

öñdül *Tr.* : ödül (1/13).

öñ- *Tr.* : beklemek, gözetlemek (121/2).

P

pākize-dāmen *Fars.* : eteği temiz, namuslu (171/4).

peleng *Fars.* : kaplan (67/5).

peyveste *Fars.* : ulaşmış (81/5).

pīş-keş *Fars.* : hediye (154/1).

R

reg *Fars.* : damar (9/1).

rıṭl-ı girān *Fars.* : ağzına kadar dolu büyük kadeh (19/2).

rūbeh *Fars.* : tilki (67/5).

S

ṣāḥib-i ‘ayār *Fars.* : darphanede paraların ayarını kontrol eden görevli (286/4).

sakf *Ar.* : çatı (10/2).

ṣalābet *Ar.* : sağlamlık (1/7).

ṣanevber *Ar.* : çam fıstığı ağacı boylu sevgili (177/1).

ṣāni‘-i muṭlaḳ *Fars.* : mutlak yaratıcı, Allah (235/7).

sebaḳ *Ar.* : ders (301/9).

seḫāvet *Ar.* : cömertlik (299/62).

sı- *Tr.* : kırmak (153/3)

ṣınuḳ *Tr.* : kırık (60/3).

sidre *Ar.* : sevgilinin erişilmesi güç çok uzun boyu (168/3).

sifāl *Fars.* : çanak, çömlek (57/2).

sūḫte *Fars.* : yanmış, yanık (241/4).

suvar- *Tr.* : su vermek, sulamak (41/3).

sükker *Fars.* : şeker (171/5).

sümm-i esb : at toynağı (89/3).

sürūd *Fars.* : şarkı, nağme (190/1).

sürūş *Fars.* : melek (214/5).

sütūde-sıfat *Ar.* : övülmeye değer nitelikleri, huyları olan (301/10).

Ş

şeş-per *Fars.* : topuz, gürz (216/13).

şimşād *Fars.* : şimşir ağacı (275/2).

T

tābnāk *Fars.* : parlak (174/2).

taḫmīr *Ar.* : mayalandırma (135/3).

taḥsīn *Ar.* : güzel bulup takdir etme, övme (241/6).

ṭalbın- *Tr.* : çırpınmak (109/3).

ṭannāz *Ar.* : alaycı (299/50).

ṭārem *Fars.* : kubbe (1/1).

te‘dīb *Ar.* : terbiye etme (178/3).

tehī *Fars.* : boş (201/1).

tekāver *Fars.* : hızlı at (11/9).

telḫ *Fars.* : acı (85/2).

teng *Tr.* : sıkı, dar (19/8).

teraḥḥum *Ar.* : merhamet etme (221/5).

tevsen *Fars.* : dik başlı at (1/3).

tīşe *Fars.* : balta (299/10).

tīzāb *Fars.* : kezzap (259/1).

torlaḳ *Tr.* : Kalenderî dervişi (256/1).

ṭufeylī *Ar.* : dalkavuk, başkasının sırtından geçinen kimse (299/55).

U

umaç *Tr.* : hedef (172/1).

Ü

ümm-i esb *Fars.* : at toynağı (89/3).

üsküf *İtal.* : başlık, serpuş (1/5).

üstüḫˇān *Fars.* : kemik (102/4).

üstüvār *Fars.* : sağlam, dayanıklı (293/2).

V

vüfūr *Ar.* : bolluk, çokluk (304/3).

Y

yasdan- *Tr.* : yaslanmak, dayanmak (5/4).

yu- *Tr.* : yıkamak (230/1).

yun- *Tr.* : yıkanmak (215/1).

yügrük *Tr.* : hızlı koşan (at vb. için) (103/4).

Z

zāġ *Fars.* : karga (45/2).

zā'id *Ar.* : lüzumsuz (299/70).

zehre *Fars.* : öd, safra (216/9).

zer-endūd *Fars.* : altın sürülmüş (41/3).

SONUÇ

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde TY00818 numarada kayıtlı olan *Mecmû'a-ı Gazeliyyât*, XV.-XVI. asır şairlerinin şiirlerini ihtiva eden ve XVI. asırda, 1575 yılından sonra derlenmiş olması muhtemel bir mecmuadır. Mecmuanın derleyicisi, mecmuada bulunan gazellerinde "Hâlî" mahlasını kullanan bir şairdir.

Çalışmanın birinci bölümünde *Mecmû'a-ı Gazeliyyât*'ın tanıtımı yapılmış, ardından kaynaklardan tespit edilebildiği kadarıyla mecmuada şiiri bulunan şairlerin hayatları ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Buna göre, mecmuada yer alan 307 şiirden 290'ının şairi bellidir; fakat geri kalan 17 şiirin şairi tespit edilememiştir. Çalışmada, mahlası belli olan 71 şairden 56'sınınn biyografisine yer verilmiştir. Bunlar, Abdî, Âhî, Âlî, Amrî, Âşık, Azmî, Bâkî, Bâlî, Belîğî, Câmi'î, Celâlî, Emrî, Enverî, Fazlî, Fevrî, Figânî, Garîbî, Hâverî, Hâtemî, Hayâlî, Hayretî, Hecrî, Hilâlî, Hulûsî, Husrev, Hüdâyî, Hüdâyî, 'İşretî, İshak, Kâbilî, Kâdirî, Lâyıhî, Latîfî, Makâlî, Meâlî, Mesîhî, Muhibbî, Necâtî, Nev'î, Rahmî, Riyâzî-i Üskübî, Sabâyî, Sehî, Seyfî, Sun'î, Sûzî, Şem'î, Şemsî, Tâlibî, Ulvî, Usûlî, Yetîmî, Yahyâ, Zârî, Zâtî, Zihnî'dir. Ancak bazı mahlaslar zaman içinde farklı kişiler tarafından da kullanıldığından ve şiirlerin bu kişilerden hangisine ait olduğu belirlenemediğinden diğer şairlerin biyografilerine yer verilememiştir. Bu şairler, Abdî, Atâ, Bîkesî, Cemalzâde, Dervîş, Fikrî, Hâlisî, Meşrebî, Nihâlî, Selmân, Şühûdî, Tâli'î, Yahyâ, Yûsuf ve mecmuanın derleyicisi de olan Hâlî'dir. Bununla birlikte bu dönem aralığında yaşamış olup söz konusu mahlasları kullanan şairlerin muhtemel biyografilerine dipnotta atıf yapılmıştır.

İkinci bölüm, mecmuanın şekil ve muhteva bakımından incelenmesine ayrılmıştır. Mecmuada yer alan şiirlerde, 15 farklı vezin ve 7 farklı nazım şekli kullanılmıştır. Şiirlerde en çok kullanılan nazım şeklinin gazel, en çok kullanılan aruz kalıbının ise *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün* olduğu tespit edilmiştir. Yine bu bölümde yapılan muhteva incelemesinde, eserde âşıkâne şiirlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiş; ancak dinî-tasavvufî unsurlar barındıran ya da sosyal hayata değinen şiirlerin de mecmuada mevcut olduğu görülmüştür. Bunlardan aynı konu veya mazmun etrafında gelişenler, zaman zaman art arda yazılmıştır. Bu mecmua bir nazire mecmuası olmamasına rağmen, içinde 13 adet nazireye yer verilmiş ve bunlar çoğu zaman arka arkaya sıralanmıştır.

Mecmuada yer alan şairlerin geneline baktığımızda, mürettibin şair tercihi konusunda kimi tasarruflarda bulunduğunu söyleyebiliriz. Hatta, mürettip kimi şiirleri birden fazla kez yazmıştır. Bu şiirler aynı zamanda mecmuada en çok şiire sahip olan şairlerden Bâkî, Hayâlî, Emrî, Necâtî ve Hayretî'ye aittir. Bunun dışında Sun'î'nin bir gazeli de bunlar arasındadır. Bu durumda, kendisi de şair olan mürettip, yaptığı şiir ve şair seçimleriyle kendi şiir zevkini ve beğenisini ortaya koyduğu gibi, devrin edebî zevkini de mecmuasında yansıtmıştır.

Üçüncü bölümde mecmuanın transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metni yer alır. Bu bölümde mecmuada bulunan şiirler, çeşitli kaynaklarla karşılaştırılarak aradaki farklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylece, şairlerin dîvânlarında yer almayan şiirleri veya dîvânı bulunmayan şairlerin şiirleri tespit edilmiş ya da şairlerin dîvânlarında mevcut olan şiirlerinin farklı varyantlarına rastlanmıştır.

Buna göre, şairlerin dîvânında yer almayan bazı şiirler şunlardır: Âhî'ye ait bir matla (mat.298), Âşık'a ait bir mesnevi (mes. 300), Hayâlî'ye ait iki matla (mat.256, 259), Me'âlî'nin bir gazeli (g.167), Ulvî'ye ait bir gazel, Yetîmî'ye ait bir matla (mat.245) ve Zâtî'nin bir müfredi (müf.145). Ayrıca dîvânı henüz ele geçmeyen Azmî (g.204), Kâbilî (g.126, g.180-182), Lâyıhî (g.221), Makâlî (k.198, g.199-g.201), Zihnî (g.214) gibi şairlerin de kaynaklarda rastlamadığımız şiirleri ortaya çıkmıştır. Mecmuada üç şiirine rastladığımız Fevrî'nin ise dîvânı M. Kalpaklı tarafından çalışılmış olmasına rağmen bu çalışmada dîvânın yazılı metni bulunmadığından bu kaynaktan yararlanılamamıştır (g.169, g.170, g.222).

Çalışmada, mahlası tespit edilebilen ancak kim olduğu kesin olarak belirlenemeyen şairlerin şiirleri de yer almaktadır. Bu bölümde toplam 22 şiir bulunur. Bunlar: Abdî (g.307), Atâ (g.132), Bîkesî (mat. 297), Cemâlzâde (mat. 291, müf. 292), Dervîş (g.202), Fikrî (g.248), Hâlî (g.131, müf.247, müf.248, müf.249, g.303, g.304), Hâlisî (g.190), Meşrebî (müf. 258), Nihâlî (g.308), Selmân (müf. 290), Şühûdî (g.235), Tâli'î (g.134), Tâlibî (g.240), Yahyâ (g.244) ve Yûsuf (kt.163.)'a aittir.

Ayrıca hem şairinin mahlası tespit edilemeyen hem de kaynaklarda rastlayamadığımız şiirler vardır. Bu şiirlerin sayısı 16'dır ve biri gazel, biri kıt'a, sekizi matla, altısı müfred nazım şekline sahiptir (g.109, müf.146, mat.161-162, mat.164, mat.193, mat.197, mat.208, mat.215, müf.225, mat.227, müf.261-262-264, müf.266, kt. 272).

Dördüncü bölümde MESTAP tablosuna yer verilmiştir. Bu tabloda, mecmuada yer alan şiirlerin şairlerine ait mahlaslar, şiirlerin matla ve makta beyitleri, vezinleri, nazım şekilleri, beyit ve bend sayıları bulunmaktadır. Ayrıca açıklamalar kısmına eğer varsa şiirlerin başlıkları eklenmiştir.

Sonuç olarak, mecmua çalışmaları, kaynaklarda adı geçmeyen veya unutulmuş şairlerin gün yüzüne çıkarılması, bilinen şairlerin bilinmeyen veya dîvânlarında yer almayan şiirlerinin tespit edilmesi ve devrin edebî zevkini göstermesi açısından Türk edebiyatı tarihi araştırmaları için önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada da *Mecmû'a-ı Gazeliyyât'*daki şiirlerin gün yüzüne çıkarılıp edebiyat tarihimize kazandırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın muhakkak eksiklikleri bulunmakla birlikte, Türk edebiyatı araştırmalarına ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'ne katkı sağlamasını ümit etmekteyiz.

KAYNAKÇA

Açıkgöz, Namık: "Riyâzî", *TDVİA*, C.XXXV, s.144.

Açıkgöz, Namık: *Riyâzî: Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği, Divan, Sâkînâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkidli Metni***,** Fırat Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Elazığ, 1986.

Açıl, Berat: "Hâverî ve Divançesi", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Nisan 2016, S.16, s.172-216.

Afyoncu, Erhan: "Şemsi Ahmed Paşa", *TDVİA*, C. XXXVIII, s.527-529.

Ak, Coşkun: "Muhibbî", *TDVİA*, C. XXXVIII, s.74-75.

Akçay, Gülçiçek: "Sabâyî, Hayreddîn", *TEİS,* 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabayi-hayreddin. [E.T. 30.03.2022]

Akdağ, Bünyamin: *Âşık Çelebi'nin Hadîs-i Erbaîn Tercümesi (İnceleme-Tenkitli Metin),* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi SBE, YL Tezi, 2019.

Akkaya, Mehmet: *Şemsi Paşa Divanı (İnceleme- Edisyon Kritik)*, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, İstanbul, 1992.

Aksoy, Hasan: "Kara Fazlî", *TDVİA*, C.XXIV, s.360-361.

Aksoyak, İ. Hakkı: "Meşrebî", *TEİS*, 2015, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesrebi-mdbir. [E.T. 29.03.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı: "Celâl/ Celâlî, Manastırlı", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli. [E.T.27.03.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı: "Hulûsî, Hulûsî Efendi", *TEİS*, 2015, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hulusi-hulusi-efendi. [E.T. 29.03.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı: "Atâ, Üsküplü Atâ", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-uskuplu-ata. [E.T. 27.03.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı: "Selmân, Selman Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman-selman-efendi. [E.T. 30.03.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı: "Derviş, Kemâl Efendi-zâde Derviş Çelebi", *TEİS*, 2015, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-kemal-efendizade-dervis. [E.T. 10.06.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı: "Yusuf, Horosânî", *TEİS*, 2015, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-horasani. [E.T. 02.04.2022]

Aksoyak, İ. Hakkı; "Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa. [E.T 27.03.2022]

Aksoyak, İ.Hakkı: "Hâlisî, Hoca-zâde Çelebi", *TEİS*, 2015, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halisi-hocazade-celebi. [E.T. 28.03.2022]

Aksoyak, İ.Hakkı: "Manastırlı Celâl'in Hüsn-i Yusuf Adlı Eseri", *Edebiyat ve Dil Yazıları Mustafa İsen'e Armağan*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2007.

Aksoyak, İ.Hakkı: *Gelibolulu Mustafa Ali-Divanlar: I. Dîvân, II. Vâridâtü'l-Enika, III. Layihatü'l-Hakika, IV. Divan*, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018.

Altunmeral, Mehmet: "Abdî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi, [E.T. 27.03.2022]

Ambros, Edith: *Candid Penstrokes The Lyrics of Meâlî, an Ottoman Poet of the 16th. Century*, Berlin: K. Schwarz, 1982.

Arslan, Mehmet: "Divan Edebiyatında Mu'ammâ Çözülmüş Mu'ammâ Örnekleri ve Mu'ammâ Çözüm Teknikleri", *Prof. Dr. Mehmet Arslana Armağan*, Cumhuriyet Üniversitesi Yay., Sivas, 2019, s.76-169.

Arslan, Necmiye Özbek: "Meşrebî Tekelü", *TEİS*, 2016, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesrebi-tekelu. [E.T. 29.03.2022]

Aydemir, Yaşar: "Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü", *Bilig*, 19, 2001, s.147-155.

Bağdatlı Ahdî: *Gülşen-i Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0, (haz. Süleyman Solmaz) Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018. [E.T.30.03.2022]

Bozyiğit, Esra: *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Nesre Çeviri-Sözlük),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2021.

Bursalı Rahmî: *Bursalı Rahmî Dîvânı, (haz.Mustafa Erdoğan),* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017. [E.T. 30.03.2022]

Bülbül, Tuncay: "Câmî", Habîb-zâde Abdülbâkî Câmî Çelebi, *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cami-habibzade-abdulbaki-cami-celebi. [E.T. 27.03.2022]

Bülbül, Tuncay: Bülbül, Tuncay: "Bîkesî, Bîkesî Hüseyin Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bikesi-bikesi-huseyin-efendi. [E.T. 27.03.2022]

Bülbül, Tuncay: "Bir Kültür Merkezi Olarak Manastır ve Manastır Doğumlu Divan Şairleri*", Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish and Turkic,* 3/4, s. 454-471.

Bülbül, Tuncay: "Tâli'î", *TEİS*, 2016, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talii-mdbir. [30.03.2022]

Bülbül, Tuncay-Canım, Rıdvan: "Sehî Bey", *TDVİA*, C.XXXVI, s.316-317.

Bülbül, Tuncay: *Tercüme-i Tıbrü'l-Mesbûk fî Nasâyihi'l-Vüzerâ Ve'l-Mülûk (İnceleme-Metin),* TÜBA Yay., Ankara, 2017.

Bülbül, Tuncay: "Yûsuf, Sinân Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-sinan-celebi. [E.T. 02.04.2022]

Coşkun, Vildan S.: "Zâtî", *TDVİA*, C.XLIV, s.151-152.

Coşkun, Vildan S.: "Amrî, Abdülkerim Efendi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/amri-abdulkerim-efendi, [E.T. 27.03.2022]

Çakır, Mümine: *Ahi'nin Hüsn ü Dil'i (Metin ve İnceleme),* Fatih Üniversitesi SBE, YL Tezi, İstanbul, 1998.

Çavuşoğlu, M.-Tanyeri, M. Ali: *Hayretî Divanı Tenkitli Basım,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1981.

Çavuşoğlu, Mehmed: "Amrî", *TDVİA*, C.III, s.96.

Çavuşoğlu, Mehmed: *Yahyâ Bey, Dîvan*. İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1977.

Çavuşoğlu, Mehmed: "Bâkî", *TDVİA*, C.IV, s.537-539.

Çavuşoğlu, Mehmed: *Amrî Dîvân (Tenkidli Basım),* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1979.

Çavuşoğlu, Mehmed-Tanyeri, M. Ali: *Zâtî Divanı (Gazeller Kısmı)*, C.III, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1987.

Çavuşoğlu, Mehmed-Tanyeri, M.Ali: *Üsküplü İshâk Çelebi Divan (Tenkidli Basım),* Mimar Sinan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul, 1990.

Çetin, İsmail**:** *Derzi-zāde Ulvî (Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni),* Fırat Üniversitesi SBE, YL Tezi, Elazığ, 1993.

David, Geza: "Kanije", TDVİA, C.XXIV, s.307-308.

Demiralay, Mehmed: *Hüdâyî-i Kadîm ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin,* Süleyman Demirel Üniversitesi SBE, YL Tezi, Isparta, 2007.

Devellioğlu, Ferit: *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat,* Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2000.

Doğan, Ahmet: "Bağdatlı Zihnî ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Jass Studies -The Journal of Academic Social Science Studies, Year*: 13, Number: 82, Winter 2020, p.199-222.

Edirneli Nazmî: *Mecma'u'n-Nezâ'ir,* (haz. M.Fatih Köksal), https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 27.03.2022]

Efe, Zahide: *"*16. Yüzyıl Divan Şairi Hâtemî ve Dîvânçesi*", Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 8/20, s.114-150.

Ekinci, Ramazan: "Yûsuf, Mehmed bin Sinânüddîn Yûsuf Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-mehmed-bin-sinanuddin-yusuf. [02.04.2022]

Emecen, Feridun: "I.Süleyman", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.62-74.

Ergun, S. Nüzhet: *Türk Şairleri*, C.I, 1945.

Es-Seyyid Pir Mehmed bin Çelebi: *Meşā'irü'ş-Şu'arā*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, (haz. Filiz Kılıç), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları**,** Ankara, 2018. [E.T. 27.03.2022]

Fatîn Davud: *Fatîn Tezkiresi,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?0, (haz. Ömer Çiftçi), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 27.03.2022]

Gelibolulu Âlî: *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı*, (haz. Mustafa İsen), https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T 27.03.2022]

Gelibolulu Sun'î: *Gelibolulu Sun'î Divanı ve Tahlili, (haz. Halil İbrahim Yakar),* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018. [E.T. 30.03.2022]

Gıynaş, Kâmil Ali: "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2011, S. 25, s. 246-247.

Gönel, Hüseyin: "Derviş, Derviş Dede, Derviş Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-dede-dervis-celebi. [E.T. 10.06.2022]

Göre, Zehra: "Yetim/Yetîmî, Ali Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yetim-yetimi-ali-celebi. [02.04.2022]

Gümüş, A. Kemal: "16. Asır Divan Şairi Kâdirî ve Gazelleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 24, İstanbul, 2020, s.221-256.

Güneş, Murat: *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı [İnceleme-Metin]*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, YL Tezi, Sivas, 2013.

Gürbüz, Mehmet: "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul, 2012, s. 97-113.

Gürbüz, İncinur Atik: "Husrev", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev. [29.03.2022]

Hançerlioğlu, Filiz: *Âşık Çelebi Dîvânı*, Gazi Üniversitesi SBE, YL Tezi, 1988.

İbrahim Cûdî Efendi: *Lügat-i Cûdî*, (Haz. Prof. Dr. İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar), TDK Yayınları, Ankara, 2006.

İsen, Mustafa: *Usûlî Dîvânı,* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2020.

İsen, Mustafa: "Âhî, Benli Hasan", *TDVİA*, C.I, s.527.

İsen, Mustafa: "Meâlî", *TDVİA*, C.XXVIII, s.201-202.

İsen, Mustafa: "Sûzî", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suzi-mdbir. [E.T. 30.03.2022]

Kaçalin, Mustafa S.: *Hüdâyî (Salâ Muslısı) Dîvân,* TDK Yay., İstanbul, 2016.

Kalpaklı, Mehmet: "Fevrî", *TDVİA*, C.XII, s.505.

Kaplan, Yunus: "Hâlisî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/halisi. [E.T. 28.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Nihâlî, Câfer Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-cafer-celebi. [30.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Selmân, Selmân Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman-selman-celebi. [30.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Selmân", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selman. [30.03.2022]

Kaplan, Yunus: Yunus Kaplan, Hüdâyî, Okçuzâde Hüdâyî, *TEİS*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hudayi-okcuzade-hudayi, 2014. [E.T. 13.06.2022]

Kaplan, Yunus: "Belîğî ve Divançesi", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.22, İstanbul, 2019, s. 359-448.

Kaplan, Yunus: "Bîkesî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bikesi. [E.T 27.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Bursalı Divan Şairi Hicrî ve Şiirleri", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum, 2010, s.231-257.

Kaplan, Yunus: "Câmî, Câmî Bey", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cami-cami-bey. [E.T.27.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Câmî, Câmî-i Mısrî", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cami-camii-misri. [E.T.27.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Câmi'î", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/camii. [E.T. 27.03.2022]

Kaplan, Yunus: "Lâyihî, Mustafa", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/layihi-mustafa. [E.T.27.03.2022]

Karagözlü, Volkan: "Abdî, Abdî Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdi-celebi. [E.T. 27.03.2022]

Karagözlü, Volkan: "Şuhûdî, Acem-zâde Şuhûdî Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-acemzade-suhudi-celebi. [E.T. 30.03.2022]

Karagözlü, Volkan: "Yûsuf, Küçük Lütfi Beyzâde Yûsuf Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-kucuk-lutfi-beyzade-yusuf. [E.T. 02.04.2022]

Karagözlü, Volkan: "Nihâlî, İlyas Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-ilyas-celebi. [E.T. 30.03.2022]

Karagözlü, Volkan: "Murad Çelebi (Azmî)'nin Kitâb-ı Kümük Adlı Eserinin Tanıtılması ve Değerlendirilmesi", *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Volume:1, Issue:2, Autumn 2015, p. 115-126.

Karagözlü, Volkan: "Derviş, Derviş Mehmed Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-mehmed-celebi. [10.06.2020]

Karahan, Abdülkadir: *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1966.

Karahan, Abdülkadir: "Figânî", *TDVİA,* C.XIII, s.57-58.

Karavelioğlu, M. Ali: "Şem'î, Pirizrenli", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.505-506.

Karavelioğlu, M. Ali: *Şem'î Divanı (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım),* Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2014.

Kavaklık, Rüstem: *On Beşinci Yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, 2008.

Kaya, Bayram Ali: "Necâtî Bey", *TDVİA*, C.XXXII, s.477-478.

Kaya, Bayram Ali: "Taşlıcalı Yahyâ", *TDVİA*, C.XL. s.156-157.

Kaya, Bayram Ali: "Yahyâ Efendi", *TDVİA*, C.XLIII, s.245.

Kayabaşı, Bekir: *Kafzâde Fâizî'nin Zübdetü'l-Eşārı,* İnönü Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Malatya, 1997.

Keklik, Murat: *Üsküplü İshak Çelebi Divan [Metin-Çeviri-Açıklamalar-Dizin]*, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Bişkek, 2014.

Kesik, Beyhan: "Nihâlî, Vekil Sinan-zâde Mehmed Nihâlî Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-vekil-sinanzade-mehmed-nihali. [E.T. 30.03.2022]

Kesik, Beyhan: "Dervîş Paşa", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-pasa. [E.T 10.06.2022]

Kesik, Beyhan: "Dervîş, Hacı Derviş", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-haci-dervis. [E.T. 10.06.2022]

Kılıç, Atabey: "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yay., İstanbul, 2012, s. 75-96.

Kılıç, Filiz: "Abdî, Abdî Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdi-efendi-mdbir. [E.T. 27.03.2022]

Kılıç, Filiz: "Âşık Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asik-celebi-seyyid-pir-mehemmed. [10.06.2022]

Kılıç, Filiz: "Garîbî, Mehmed Garîbî Çelebi", TEİS, *2014*, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/garibi-mehmed-garibi-celebi. [E.T. 28.03.2022]

Kılıç, Filiz: "Meşrebî, Bıçakcı-zâde Meşrebî Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mesrebi-bicakcizade-mesrebi-celebi. [E.T. 29.03.2022]

Kılıç, Filiz: "Ubeydî/Abdî Müeyyed-zâde Abdî Çelebî", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdi mueyyedzade-abdi-celebi. [E.T. 27.03.2022]

Kınalızâde Hasan Çelebi: *Tezkîretü'ş-şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0, (haz. Aysun Sungurhan), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 28.03.2022]

Koncu, Hanife: "Sun'î, Sun'î Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suni-suni-celebi-mdbir, 2014. [30.03.2022]

Koyuncu, Fatih: "Alaşehirli Makâlî Mustafa Bey ve Mecmualardaki Bazı Şiirleri", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.IX, S.2, Ekim 2011, s.303-324.

Köksal, M. Fatih: "Abdî, Abdülvehhâb es-Sâbûnî, Abdülvehhâb Hemedânî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-abdulvehhab-essabuni-abdulvehhab. [E.T. 27.03.2022]

Köksal, M. Fatih: "Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi", *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, Kesit Yay., İstanbul, 2012.

Köksal, M. Fatih: "Âhî'nin Hüsrev ü Şîrîn Mesnevisi", *Türklük Bilimi Araştırmaları,* 1998, s.209-253.

Köksal, M. Fatih: "Tâli'î", *TEİS*, 2013, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talii [30.03.2022]

Köksal, M.Fatih: "Mâtemî/Hâtemî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/matemi. [28.03.2022]

Köksal, M. Fatih: "Figânî", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/figani. [28.03.2022]

Köksal, M. Fatih: "Kâbilî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabili. [E.T. 29.03.2022]

Köksal, M. Fatih: "Hicrî, Kara Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hicri-kara-celebi. [E.T. 29.03.2022]

Köksal, M. Fatih: "Âhî, Benli Hasan, Dilsiz Dânişmend", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ahi-benli-hasan-dilsiz-danismend. [E.T. 27.03.2022]

Köprülü, M. Fuat: *Türk Edebiyatı Tarihi,* İstanbul, Ötüken Yayınları, 1981.

Köse, Hayriye Türkoğlu: *XVI. Yüzyıl Dîvân Şairi Hüdâyî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni,* Gazi Üniversitesi SBE, YL Tezi, Ankara, 2017.

Kurnaz, Cemal, Tatçı, Mustafa: *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı,* MEB Yayınları, Ankara, 2001.

Kut, Günay: "Âşık Çelebi", *TDVİA*, C.III, 1991, s.549-550.

Kut, Günay: "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.VI, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1986, s.170-173.

Küçük, Sabahattin: *Bâkî Dîvânı,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0. [E.T.10.06.2020]

Kütükoğlu, Bekir: "Âlî Mustafa Efendi", *TDVİA*, C.II, s.416-420.

Latîfî: *Tezkiretü'ş Şu'arā,* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0, (haz. Rıdvan Canım), Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2018. [E.T. 27.03.2022]

Levend, Âgâh Sırrı: *Türk Edebiyatında Şehrengizler ve Şehrengizlerde İstanbul*, İstanbul Fethi Derneği İstanbul Enstitüsü Yayınları, 1957.

Levend, Âgâh Sırrı: *Türk Edebiyatı Tarihi,* C.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.

Macit, Muhsin: "Bâkî", *TEİS,* 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki. [E.T.27.03.2022]

Mehmed Süreyyâ: *Sicill-i Osmânî,* İstanbul, C.III, 2008.

Mengi, Mine: "Mesîhî", *TDVİA*, C.XXIX, s.312-313.

Mengi, Mine: *Mesîhî Divanı*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/74203,mesihi-divanipdf.pdf?0, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2020. [E.T. 29.03.2022]

Muallim Nâcî, *Lügat-ı Nâcî,* Haz. Prof. Dr. Ahmet Kartal, TDK Yayınları, Ankara, 2009.

Mustafa (Cârullahzâde): *Beyânî Tezkiresi*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55835,beyani-tezkiresipdf.pdf?0, (haz. Aysun Sungurhan), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 28.03.2022]

Nizam, Betül Sinan: *Bâlî Çelebi ve Divanı (2b-35a): İnceleme-Metin,* Boğaziçi Üniversitesi SBE, YL Tezi, İstanbul, 2013.

Nizam, Betül Sinan: "Edirneli Şair Bâlî Çelebi'nin Kaleminden 16. Yüzyıl Osmanlı Sosyal ve Siyasal Hayatı", *Türklük Bilgisi Araştırmaları (Yüzüncü Yılında Millet Kütüphanesi ve Kurucusu Ali Emîrî Efendi'ye Armağan II),* 47: 2017, s.131-161.

Nûh b. Mustafa Konevî: *Mecmûa-i Gazeliyyât*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55868,nuh-b-mustafa-konevi-mecmua-i-gazeliyyatpdf.pdf?0, (haz. Mehmet Özdemir), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017, s.157.

Oğuz, Fatma Sabiha Kutlar: "Yûsuf, Yûsif, Yûsuf Big/Bey Ustaclu, Yûsuf Big/Bey Çavuşlu" *TEİS,* 2017, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yusuf-yusif-yusuf-big-bey-ustaclu. [E.T. 02.04.2022]

Ördek, Şerife: "Şuhûdî, Şeyh Mehmed Efendi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-seyh-mehmed-efendi. [E.T. 30.03.2022]

Ördek, Şerife: "Şuhudî, Şeyh Şuhudî Dede", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-seyh-suhudi-dede. [30.03.2022]

Ördek, Şerife: "Derviş, Yayabaşı-zâde Derviş Dede", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-yayabasizade-dervis-dede. [10.06.2022]

Ördek, Şerife: "Şuhûdî, Şuhûdî Çelebi", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suhudi-suhudi-celebi. [30.03.2022]

Ördek, Şerife: "Azmî, Murad Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azmi-murad-celebi. [E.T 27.03.2022]

Ördek, Şerife: "Derviş, Hasan Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-hasan-celebi. [E.T 10.06.2022]

Özel, Songül**:** *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numaradaki Mecmû'a-i Kasâ'id (261b-299a varakları arası) İnceleme Metin,* Cumhuriyet Üniversitesi SBE, YL Tezi, Şubat 2016.

Özkat, Mustafa: *Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin*), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, 2005.

Öztürk, Uğur: *Mecmû'a-ı Eş'âr (Muallim Cevdet K.479) (İnceleme-Tenkitli Metin),* Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul, 2013.

Pervâne B. Abdullah**:** *Pervâne Bey Mecmuası*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, (haz. Dr. Kâmil Ali Gıynaş), Ankara, 2017. [E.T. 27.03.2022]

Göre, Zehra Piroğlu: *Yetîmî, Hayatı Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni,* Selçuk Üniversitesi SBE., YL Tezi, Konya, 1996.

Riyâzî Muhammed Efendi: *Riyâzü'ş- Şu'arâ*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0, (haz. Namık Açıkgöz), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2017. [E.T. 28.03.2022]

Saraç, M.A.Yekta: *Emrî Dîvânı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0. [ET 27.03.2022]

Sarıkaya, Meliha Yıldıran: "Sûzî Çelebi", *TDVİA*, C.XXXVIII, s.4-5.

Savaş, Hamdi: "İshak Çelebi, Kılıççızâde", *TDVİA*, C.XXII, s. 528-529.

Sefercioğlu, Nejat: "Nev'î", *TDVİA,* İstanbul, 2007, C.XXXIII, s. 52-54.

Sehî Beg: *Heşt Bihişt*, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5 &crefer=A8249DBF55A31CDF26D18C50080FBC9CE89C F567D52225D0B96D625AECECC3CA, (haz. Haluk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey), 2017. [E.T. 30.03.2022]

Sevgi, Ahmet: "Latîfî", *TDVİA,* C.XXVII, s.111-112.

Sevgi, Ahmet: *Lâtifî (Hayatı ve Eserleri) İnceleme- Metin*, Gazi Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, Ankara, 1987.

Sungur, Necati: *Âhî Dîvânı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

Sungurhan, Aysun: "Atâ, Hekim Sinânoğlu", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-hekim-sinanoglu. [E.T. 27.03.2022]

Sungurhan, Aysun: "Atâ", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ata-mdbir. [E.T. 27.03.2022]

Şahin, Esma: "Ulvî, Derzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi. [E.T. 30.03.2022]

Şanlı, İsmet: *Hilâlî Dîvânı, (Metin-Çeviri-Tahlil)*, Uludağ Üniversitesi SBE, YL Tezi, Bursa, 1999.

Şanlı, İsmet: "Hilâlî, Takyeci (Takye-dûz, Takkeci)", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hilali-takyeci-takyeduz-takkeci. [E.T. 29.03.2022]

Şentürk, Atilla: *Osmanlı Şiirleri Antolojisi,* Yapı Kredi Yayınları, 2013.

Tarlan, Ali Nihat: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1948.

Tarlan, Ali Nihat: *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon),* C.I, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1968.

Tarlan, Ali Nihat: *Hayâlî Beg Dîvânı,* İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1945.

Tarlan, Ali Nihat: *Necati Beg Divanı,* Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1963.

Tarlan, Ali Nihat: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ubeydî, Aşkî, Şem'î, İşretî,* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948.

Tarlan, Ali Nihat: *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri (Ulvî-Me'âlî, Nihânî,Feyzî,Kâtibi),* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1948.

Tarlan, Ali Nihat: *Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şi'ri: Revânî, Hayretî, Hâverî, Âhî, Peyâmî, Sânî,* Fasikül 4, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1949.

Tatçı, Mustafa: "Hayretî", *TDVİA*, C.XVII, s.61.

Tığlı, Fatih: *Türk Edebiyatında Şehrengizler*, İstanbul Üniversitesi SBE, Doktora Tezi, 2020.

Tığlı, Fatih: "Rahmî", *TDVİA*, C.XXXIV, s.421-422.

Tılfarlıoğlu, Musa: "Hecrî Dîvânı'nda Şahsiyetler", *Asia Minor Studies*, C.VIII, S.2, s.518-531.

Tuğluk, İ. Halil: "Abdî", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/abdi-mduc. [E.T. 27.03.2022]

Tuğluk, İ. Halil: "Dervîş, Dervîş Çelebi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/dervis-dervis-celebi-mdbir. [E.T. 10.06.2022]

Tulum, Mertol-Tanyeri, M. Ali: *Nev'î Dîvânı (Tenkidli Basım),* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.

Uzun, Mustafa: "Mecmua", *Türkiye Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C. XXVIII, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, s.265.

Yağmur, Bahri: *Hilâlî Divanı,* Hacettepe Üniversitesi SBE, YL Tezi, Ankara, 1998.

Yavuz, Kemal-Yavuz, Orhan: *Muhibbî Dîvânı*,C.I, C.II, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul, 2016.

Yılmaz, K. Hüsnü: "Kâdirî, Abdülkadir Hamidî Efendi", *TEİS*, 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kadiri-abdulkadir-hamidi-efendi. [29.03.2022]

Yılmaz, K. Hüsnü: "Enverî, Sûzenger Enverî Çelebi (Mürekkepçi)", *TEİS,* 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/enveri-suzenger-enveri-celebi-murekkepci. [ET 27.03.2022]

Yılmaz, K. Hüsnü: "Fazîl, Cemâl-zâde Fazîl Çelebi b. Zenbilli Ali Efendi", *TEİS,* 2014, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazil-cemalzade-fazil-celebi-zenbilli. [ET 27.03.2022]

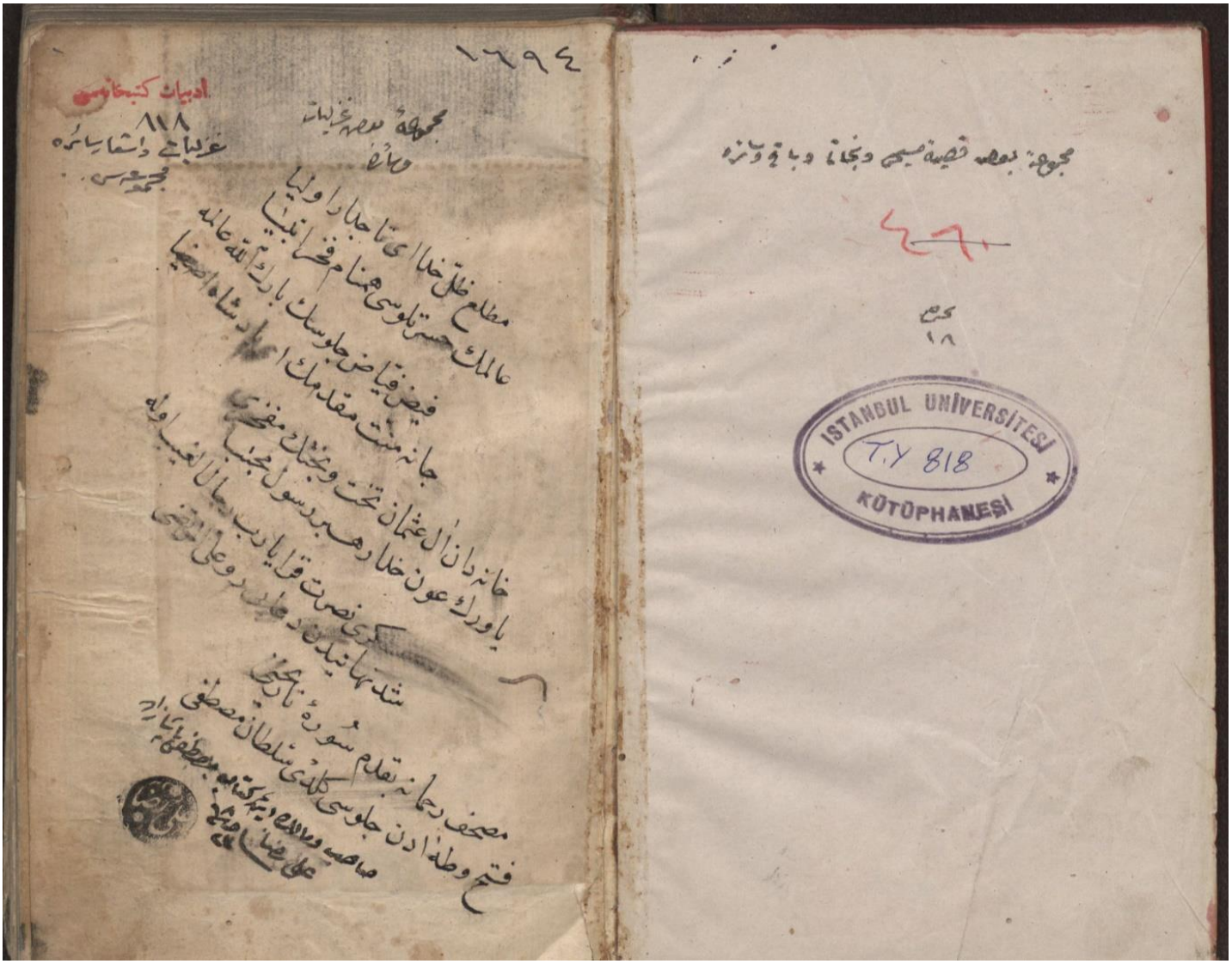
Yılmaz, Müslüm: *Sehî Bey Dîvânı (İnceleme-Metin)*, İstanbul Üniversitesi, SBE, YL Tezi, İstanbul, 2010.

Yöntem, Ali Canib: "Edebiyat Tedkiklerinde Mecmuaların Rolü", *Hayat*, 1927, 45, s. 363–364.

Zavotçu, Gencay: "Fazlî", *TEİS*, 2013, http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fazli. [E.T 27.03.2022]

Zülfe, Ömer: *Hecrî Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2010.

TIPKIBASIM

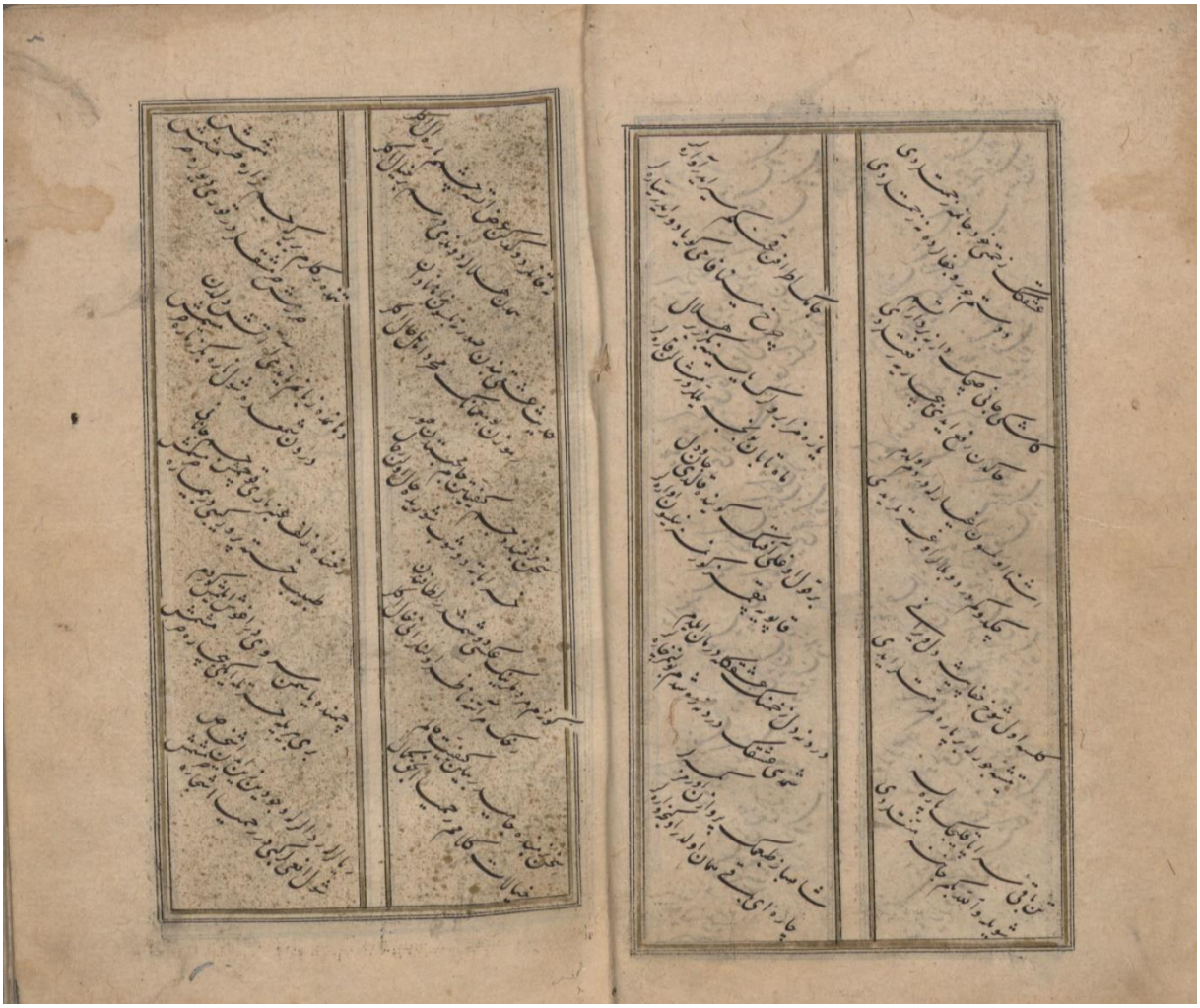
























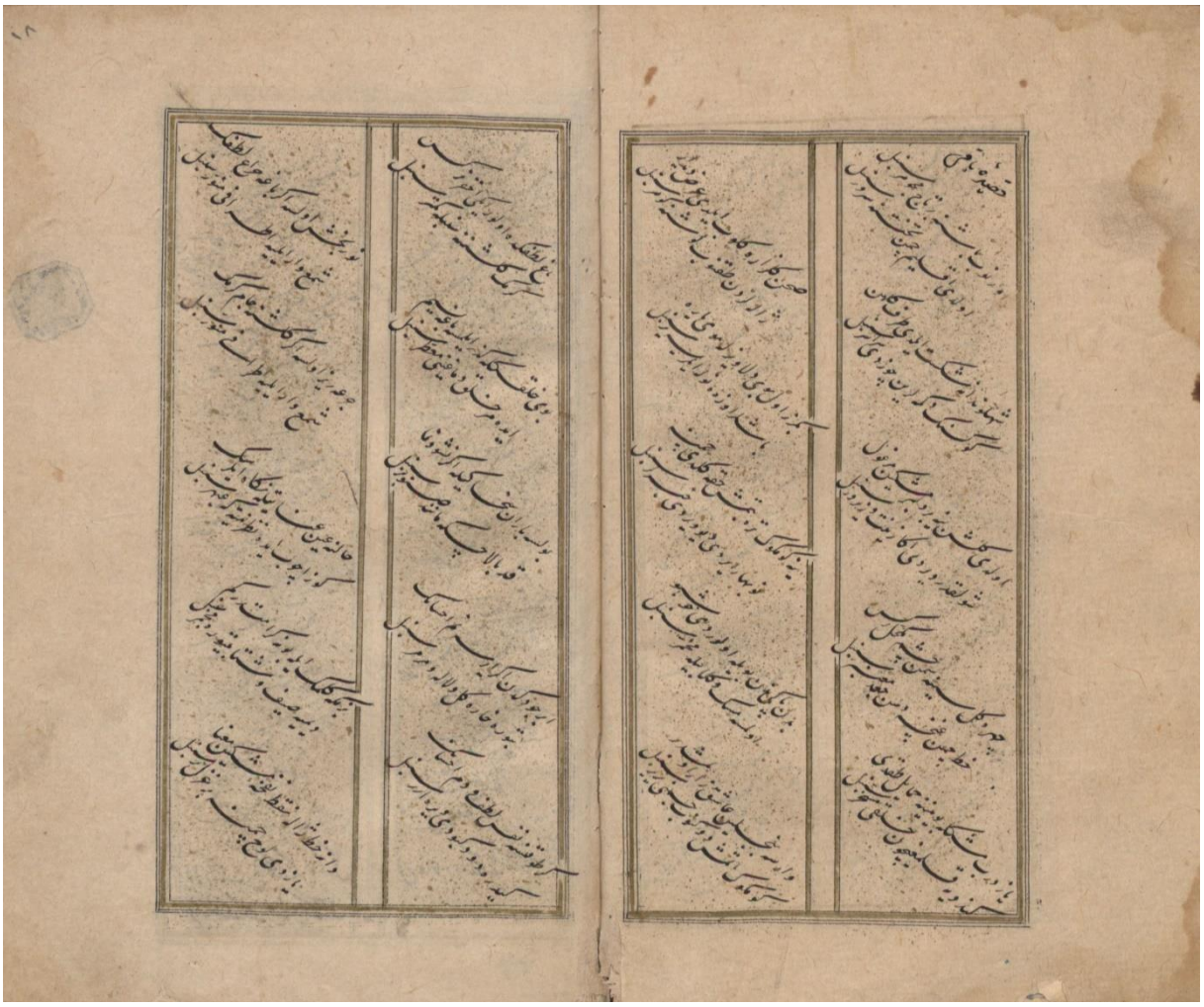




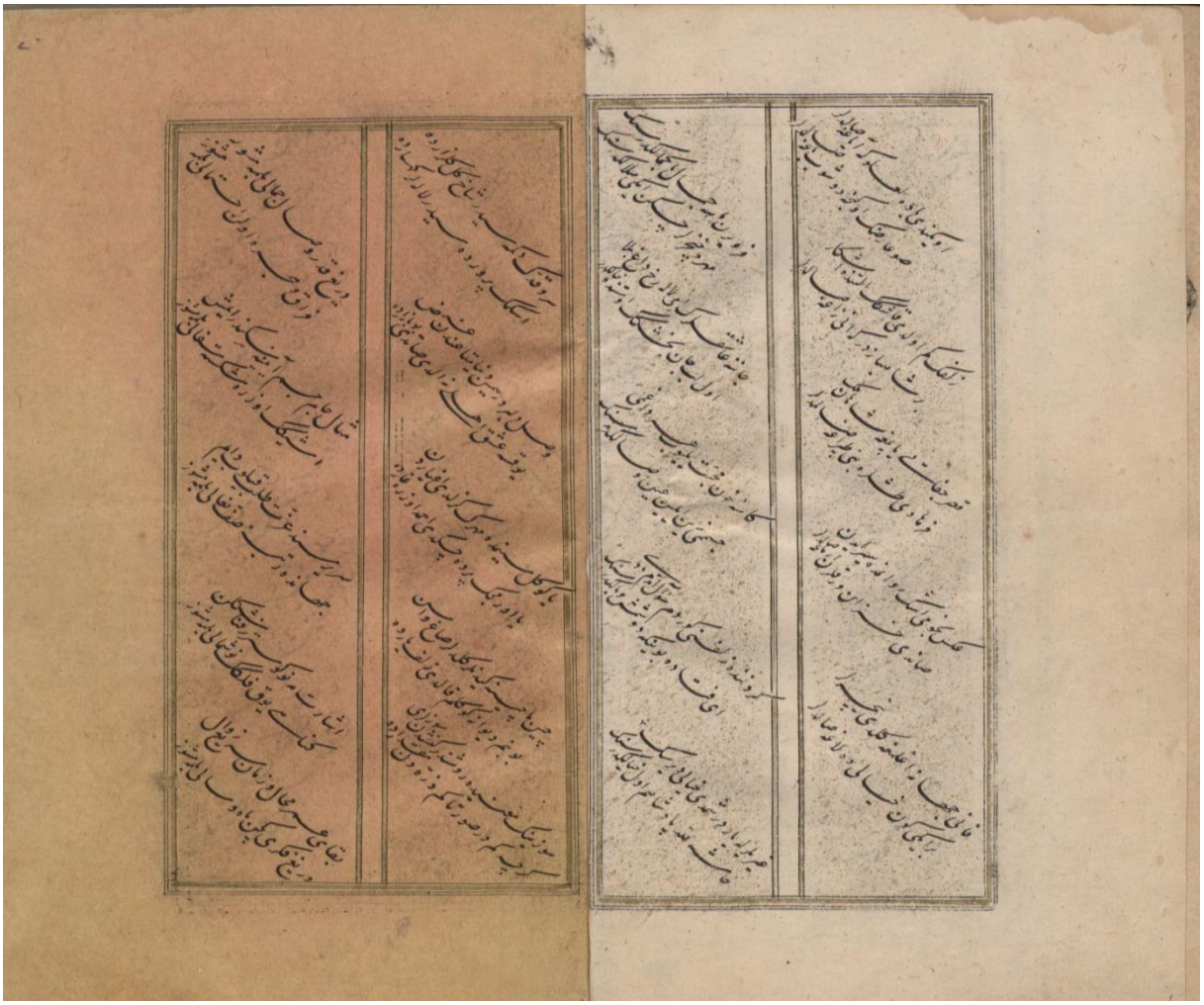


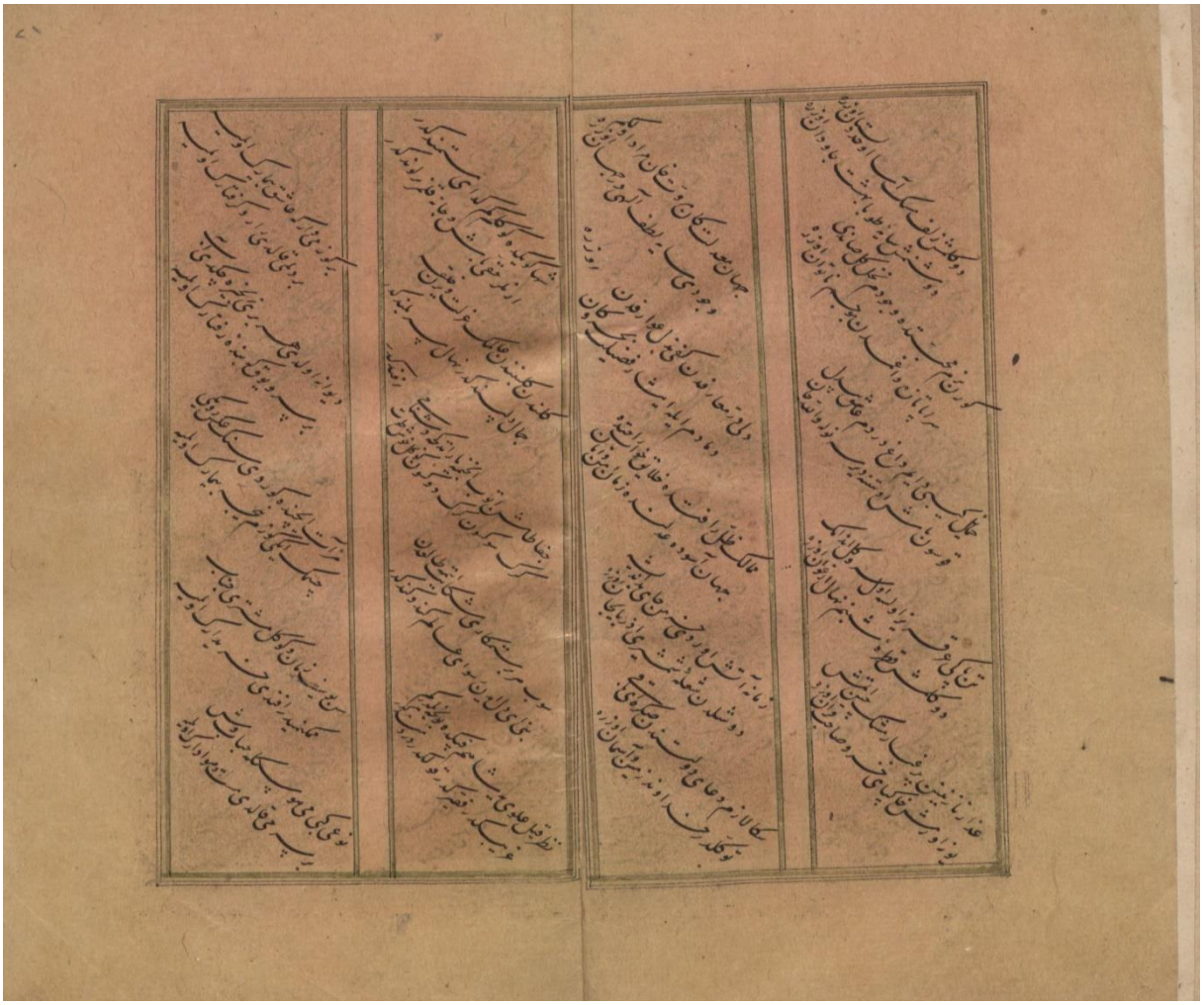


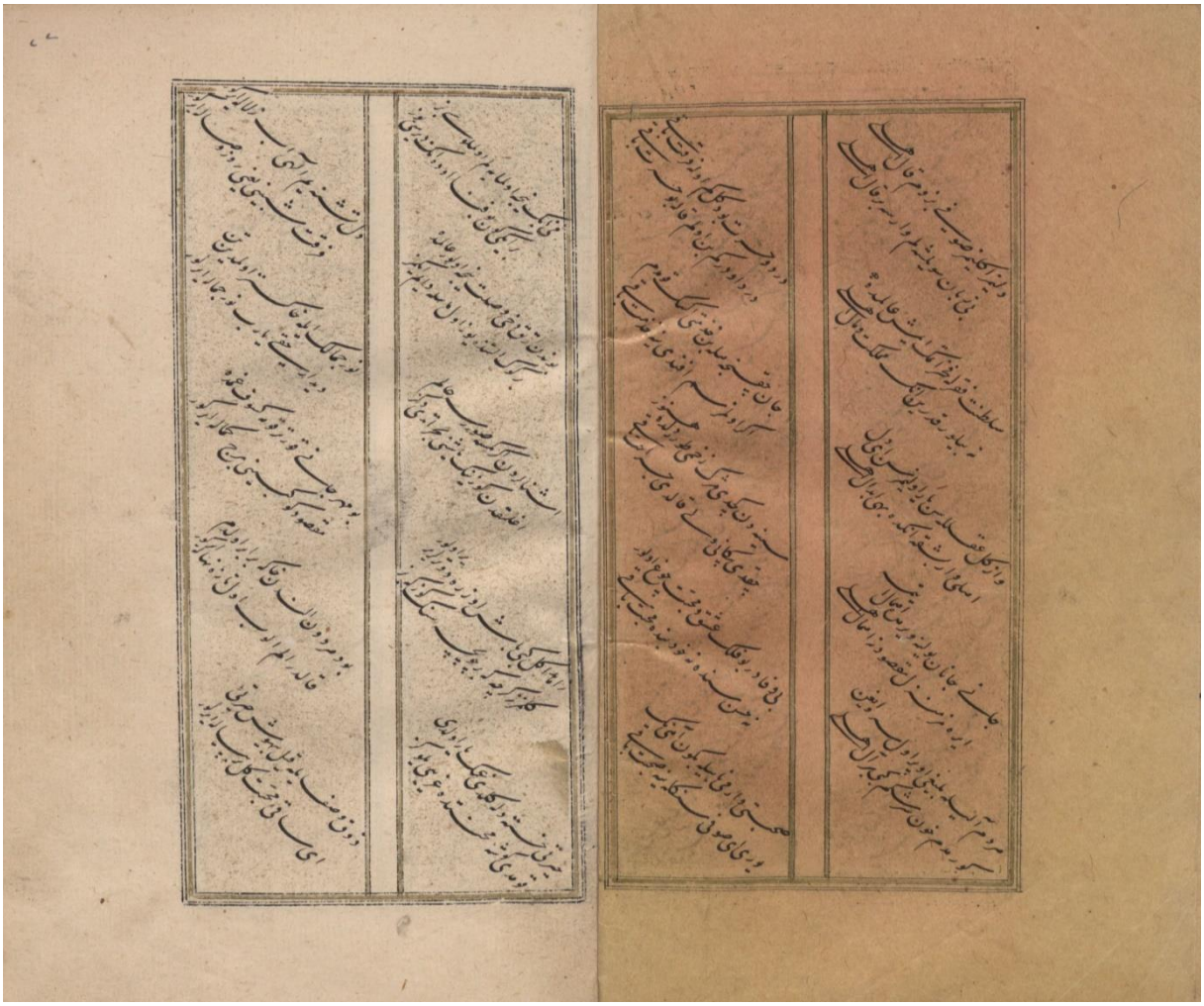


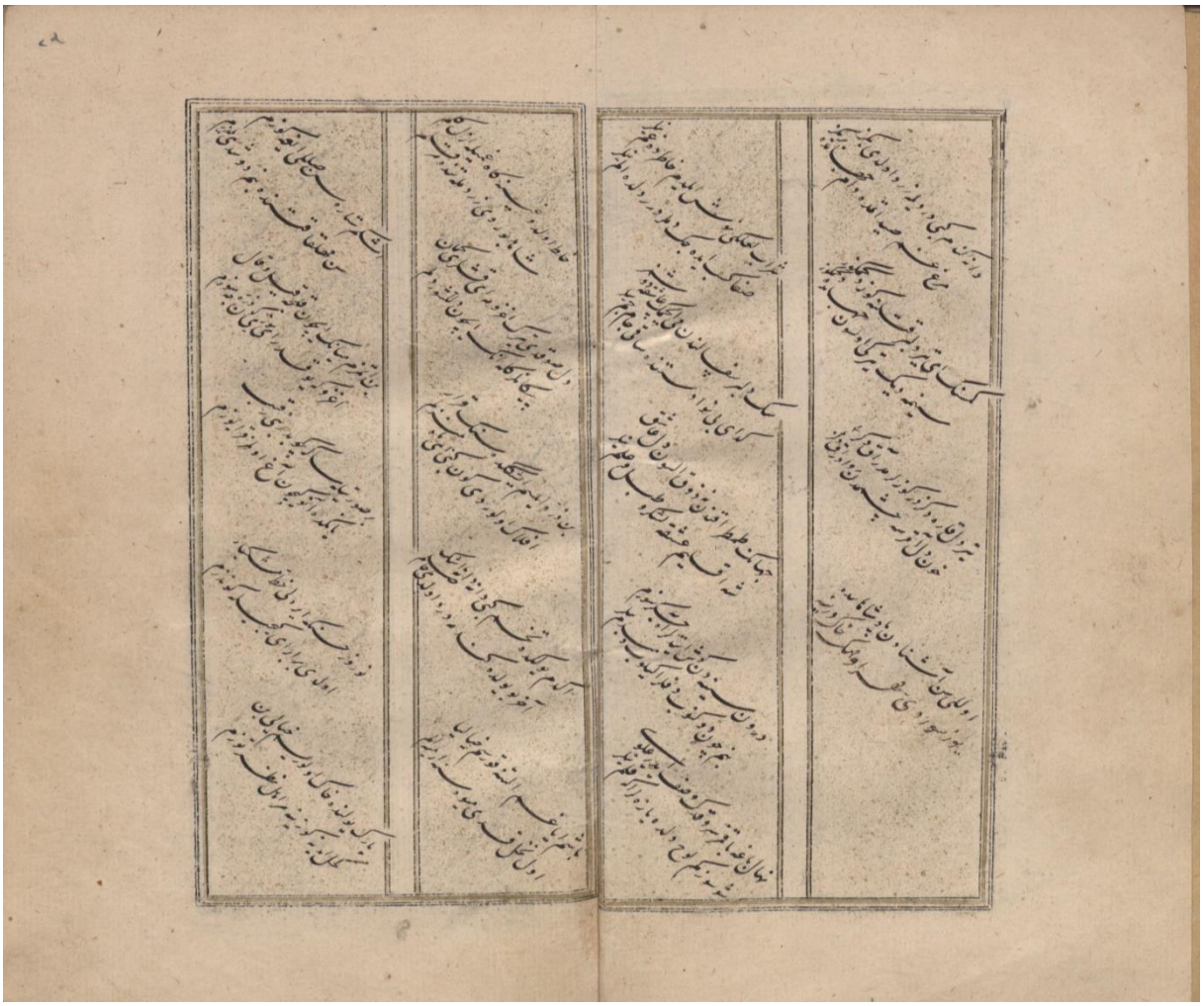
























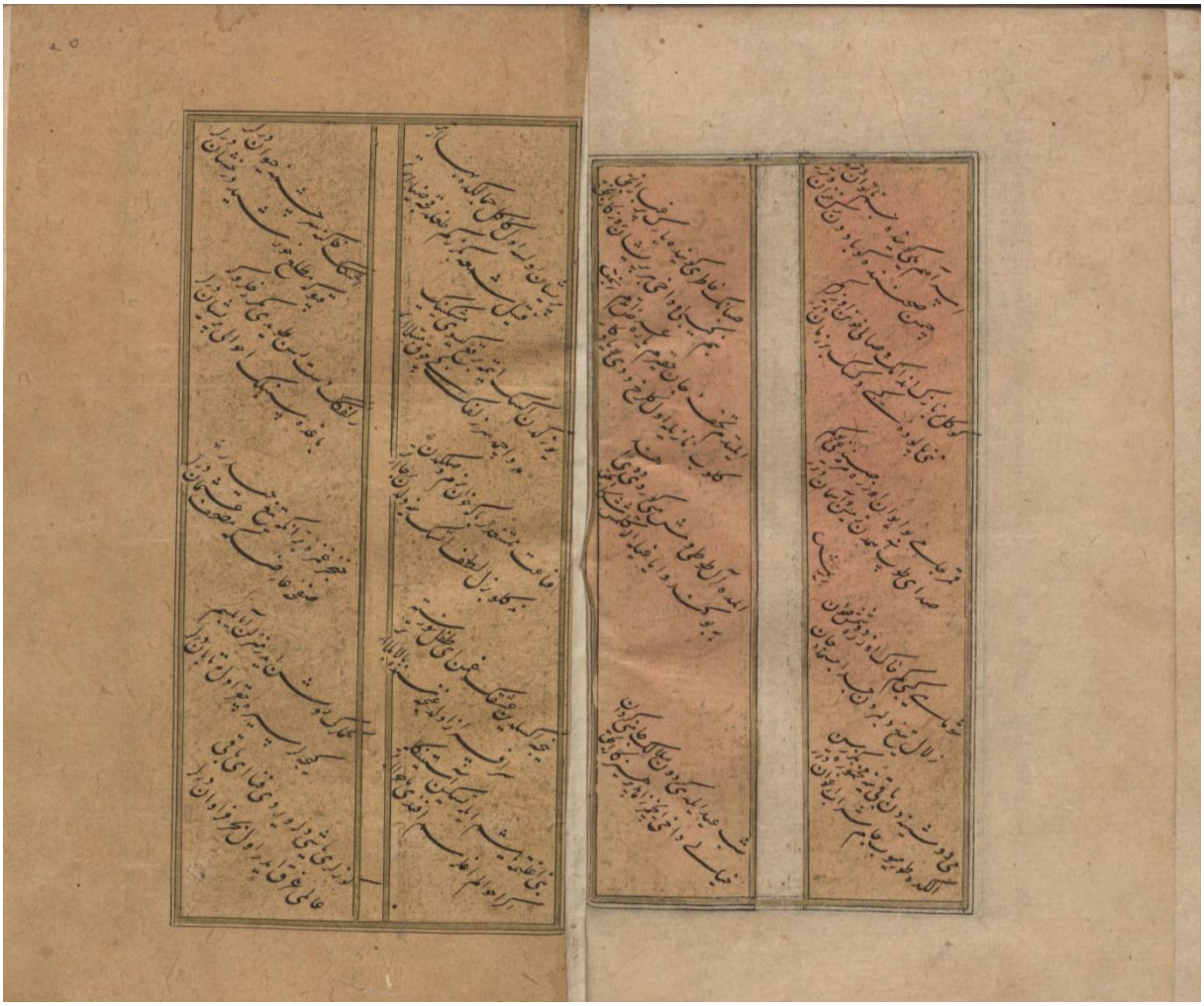












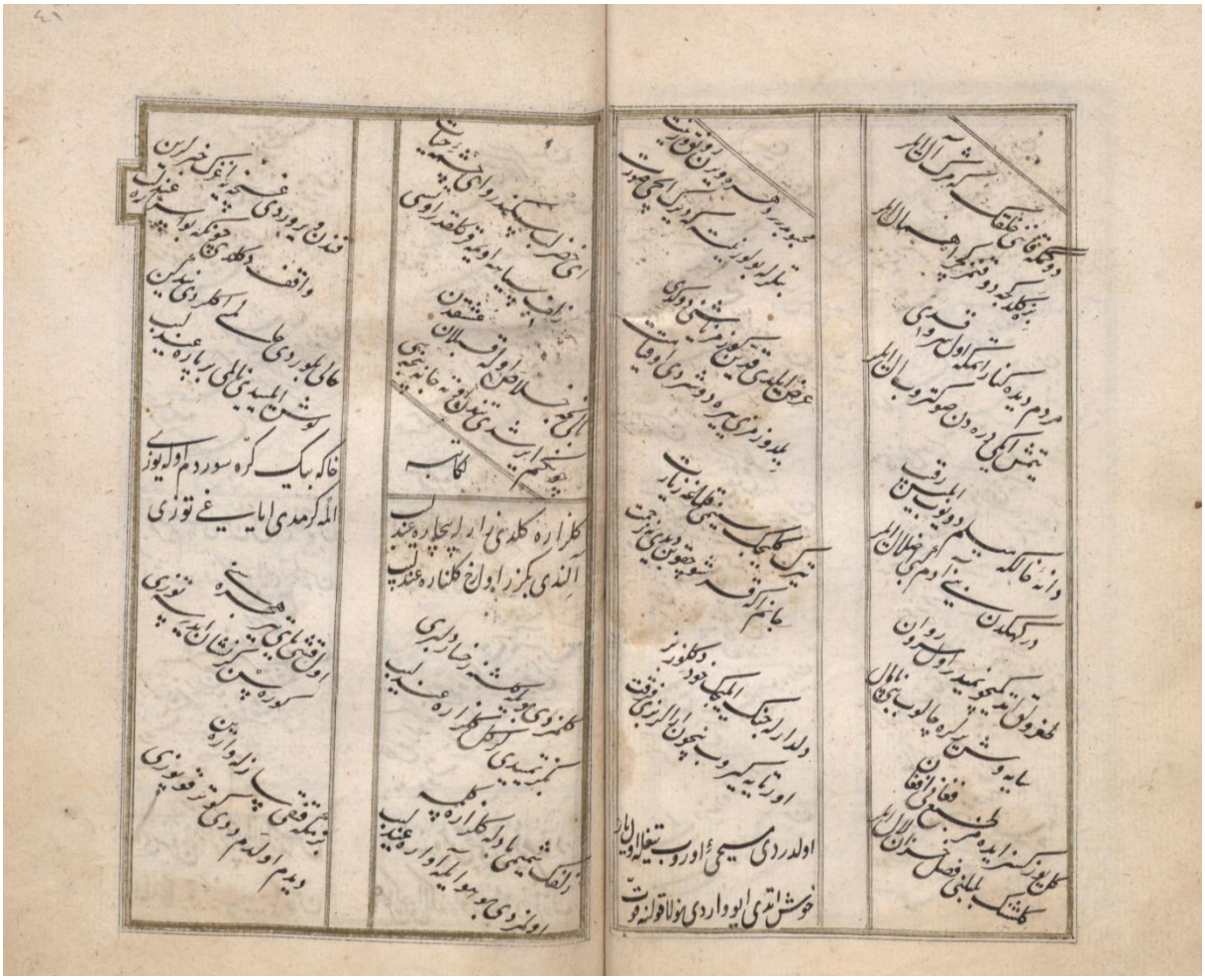






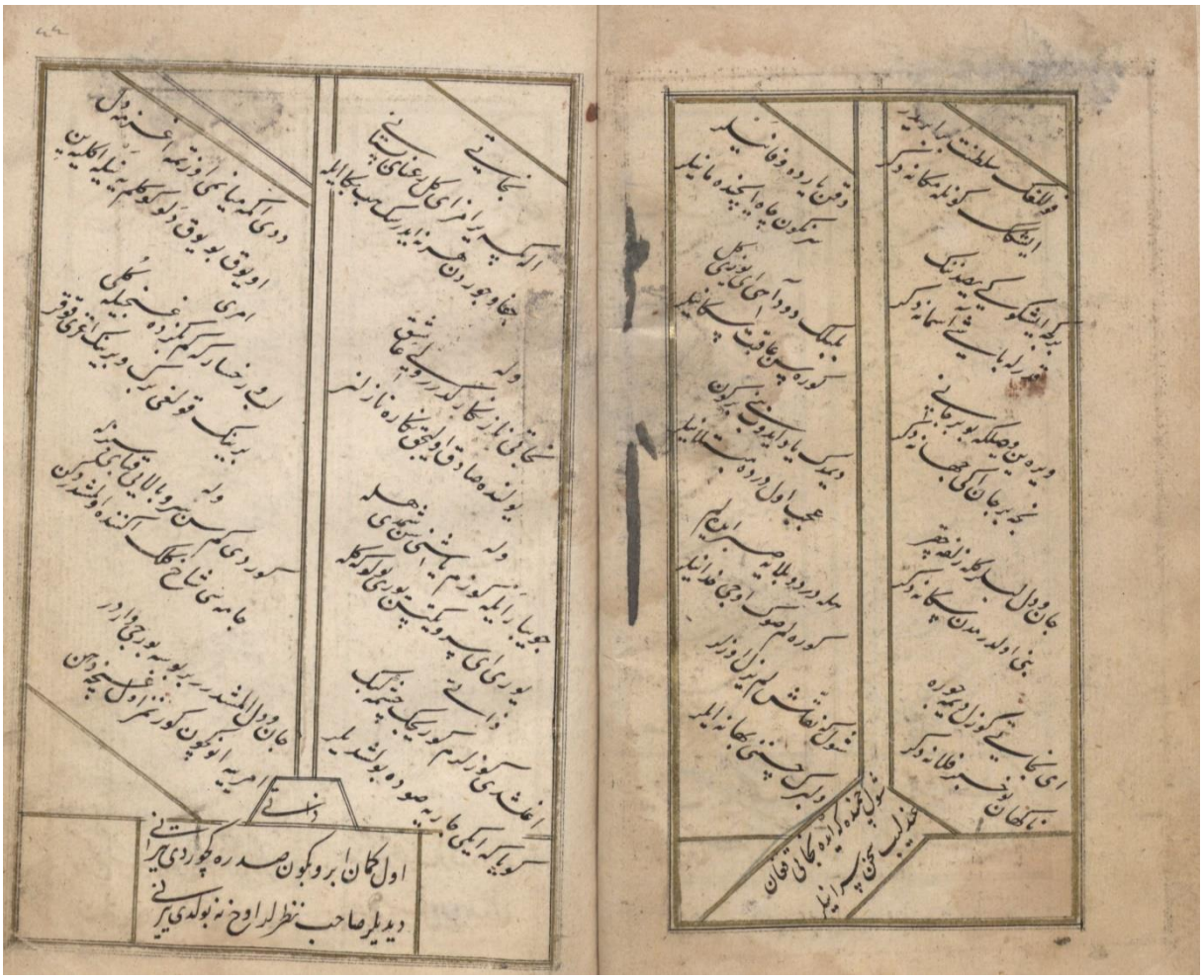


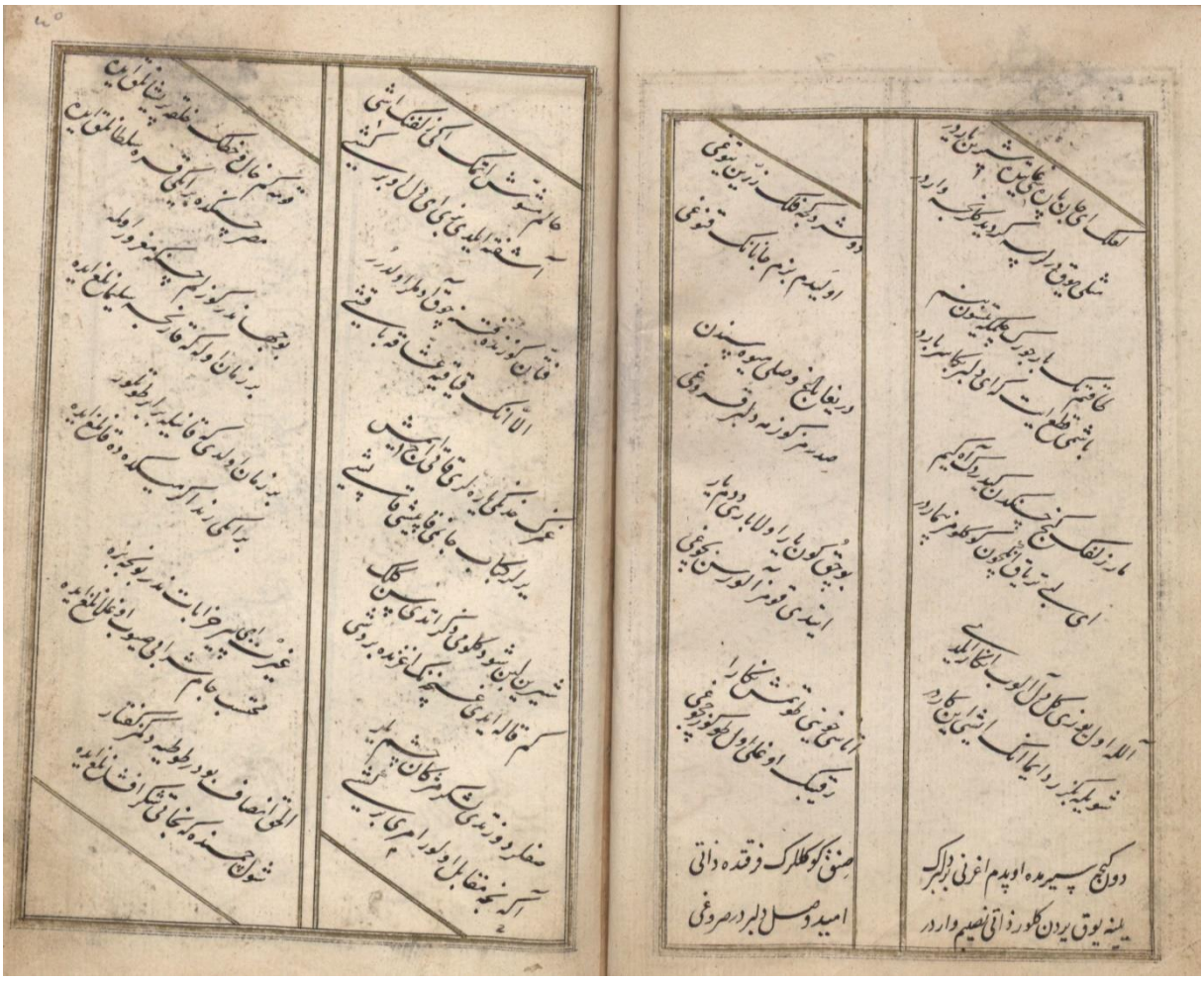


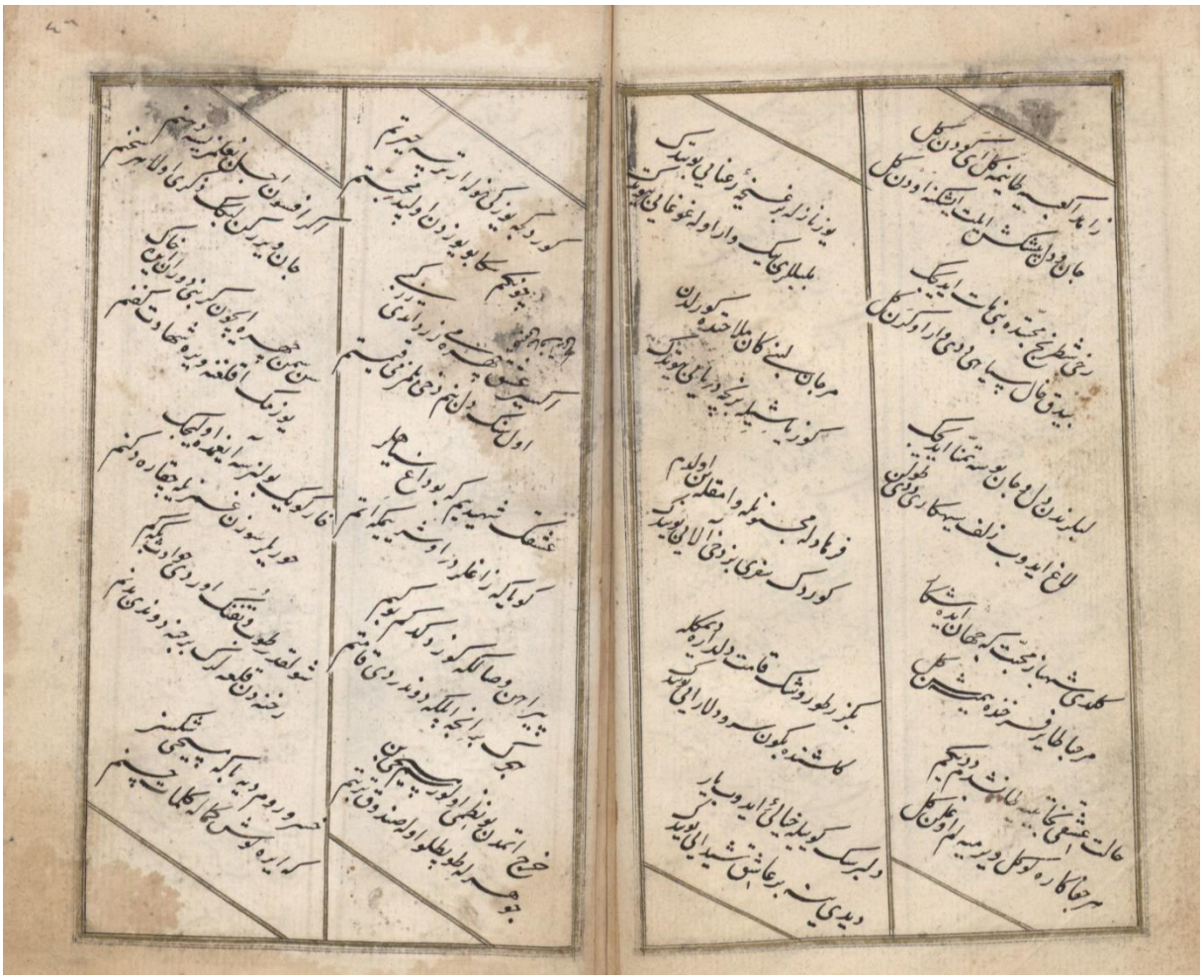




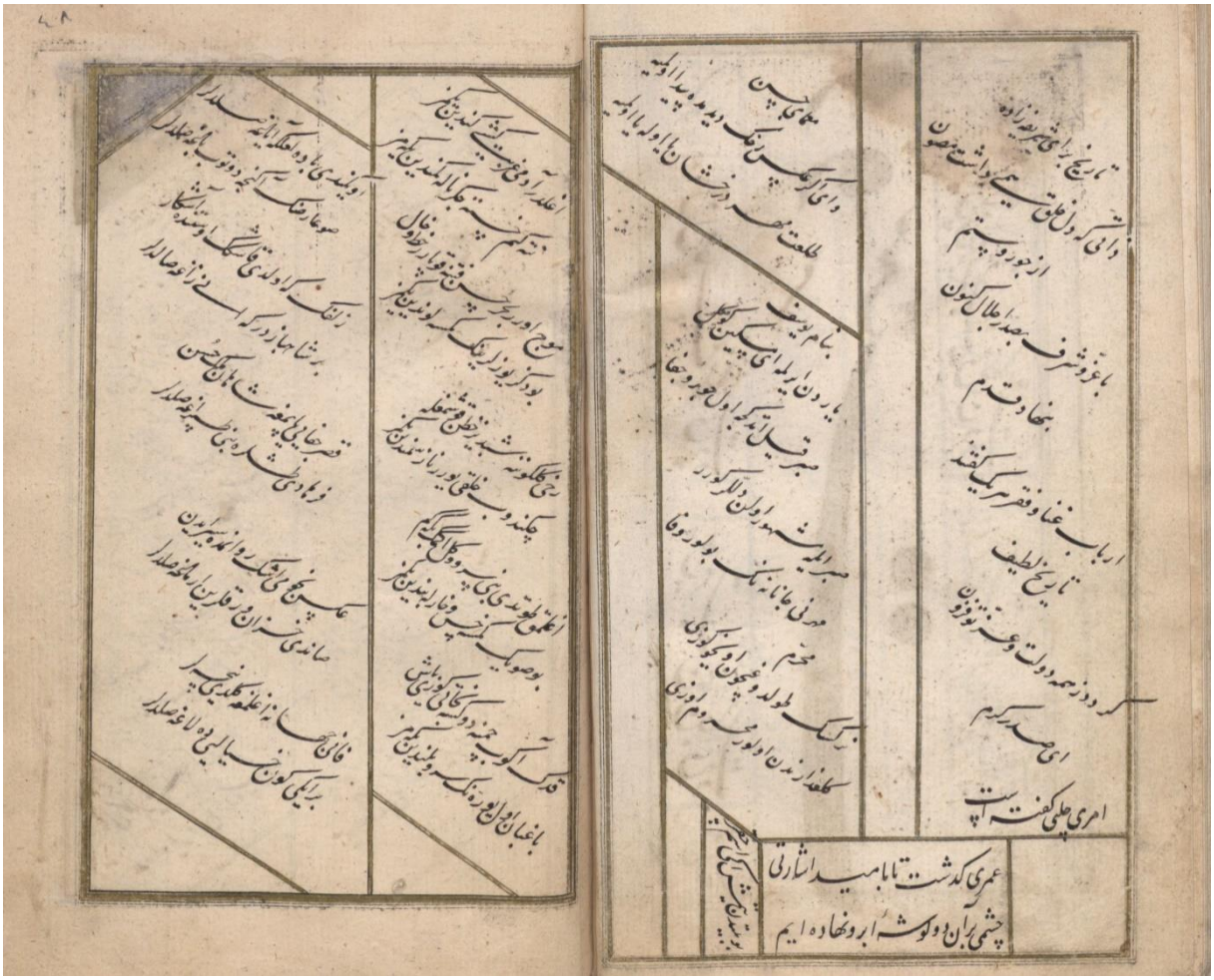


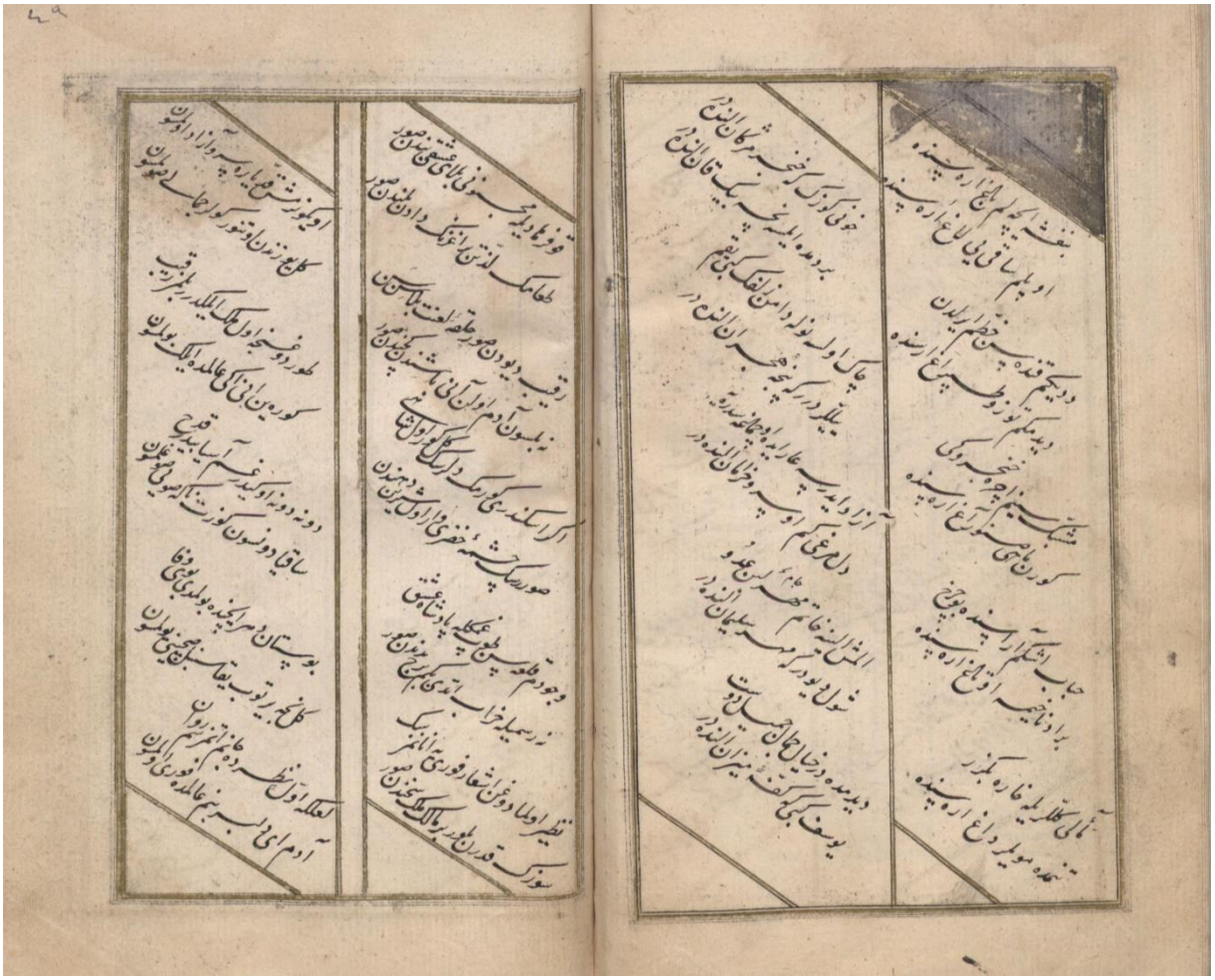




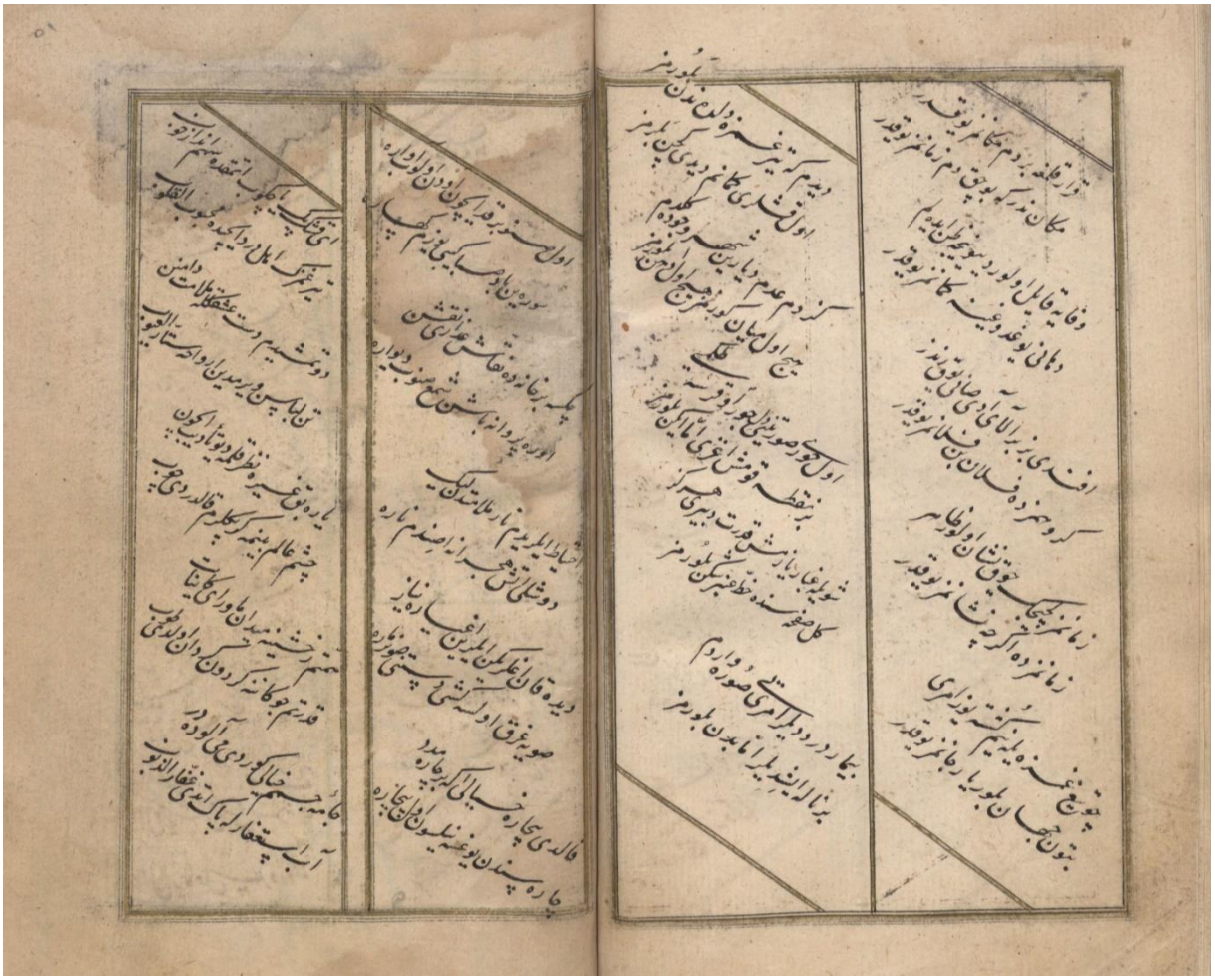






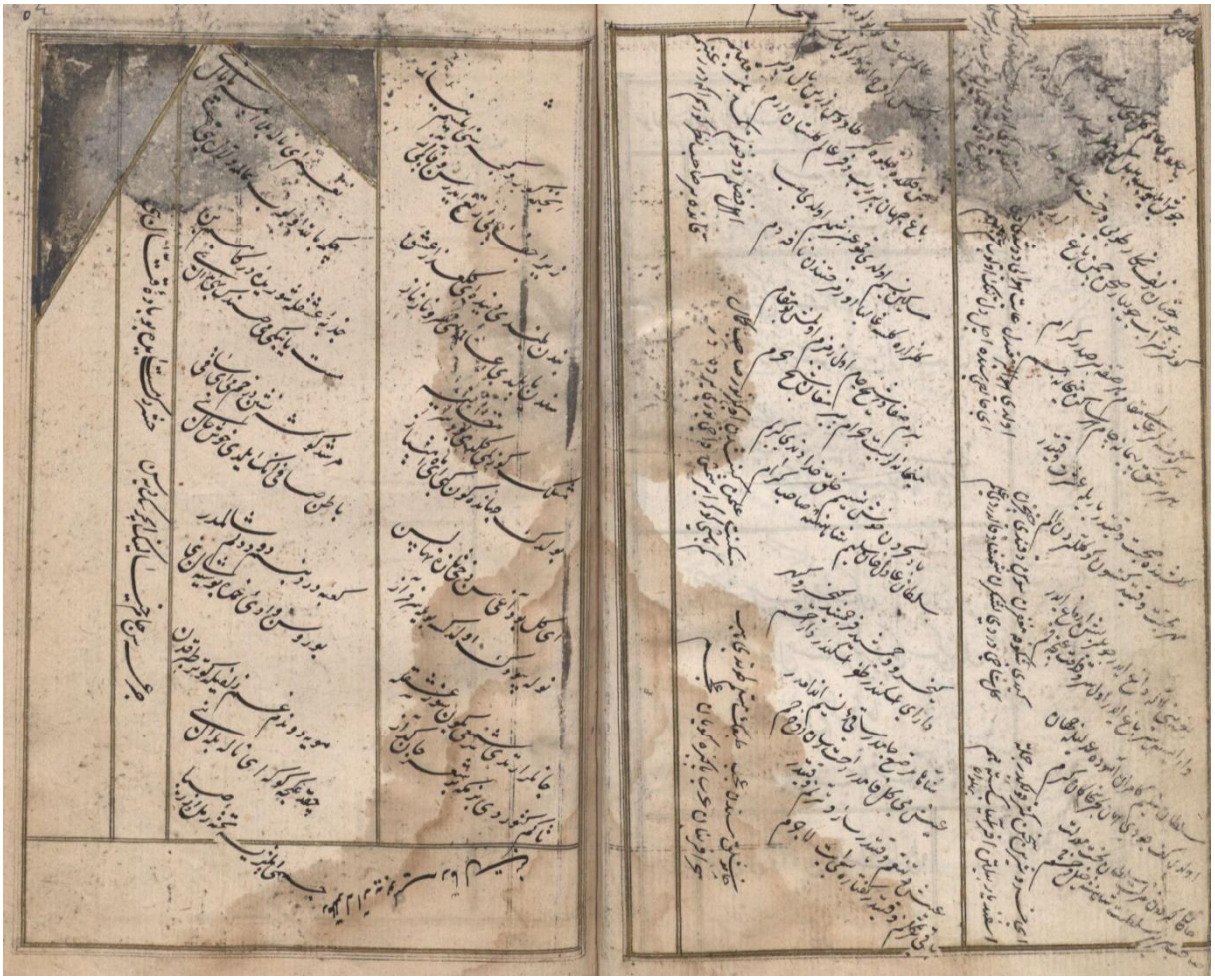




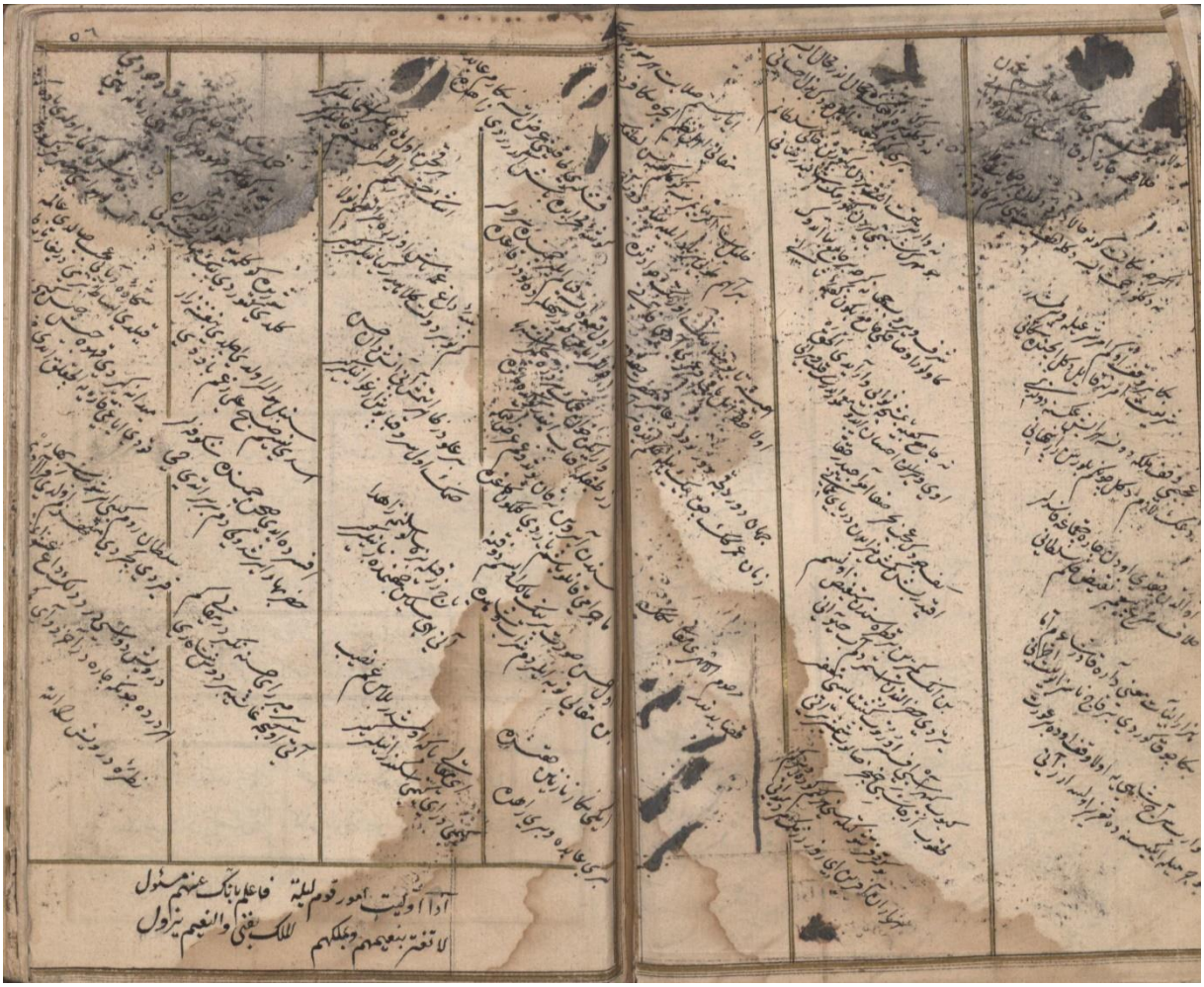


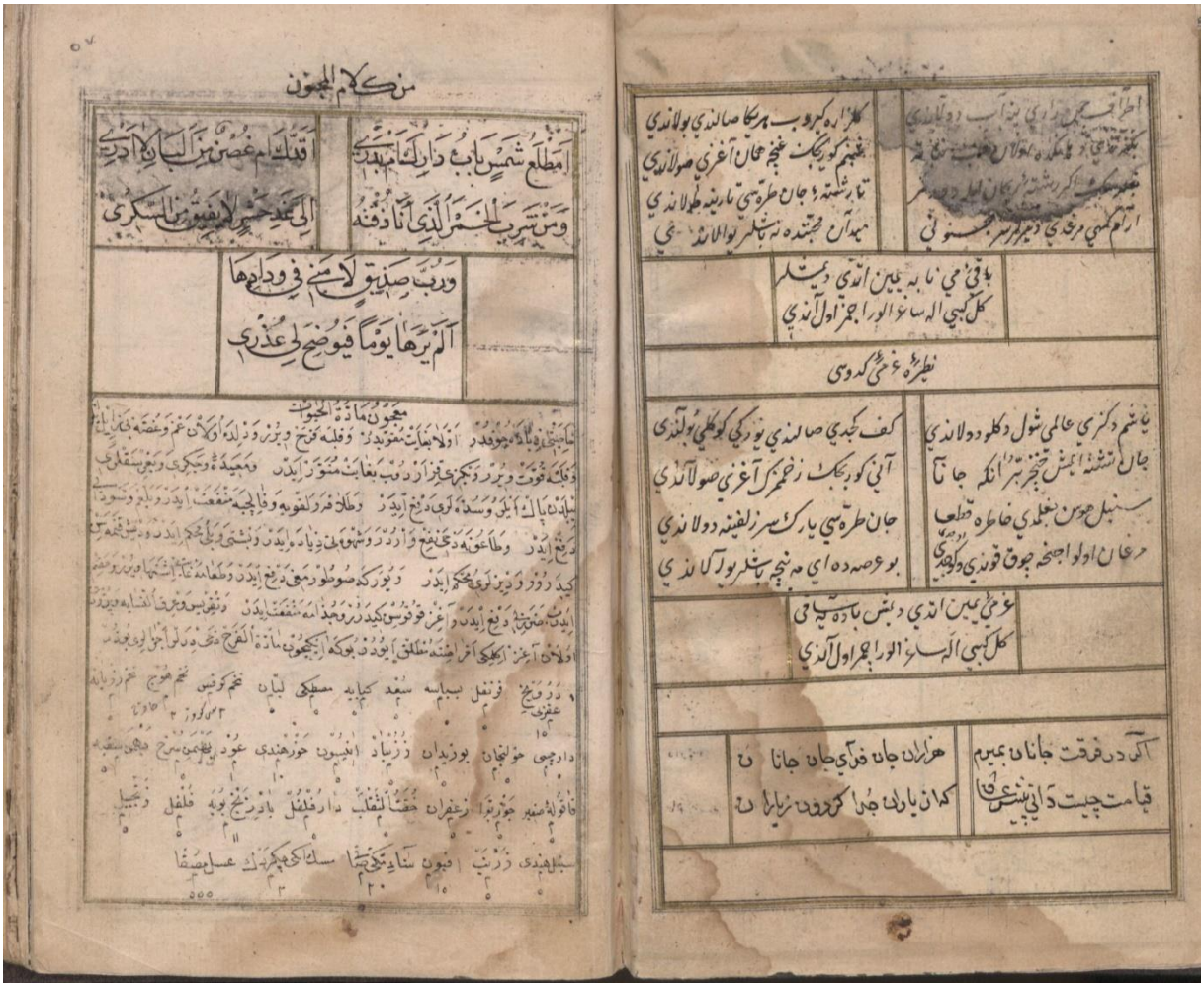


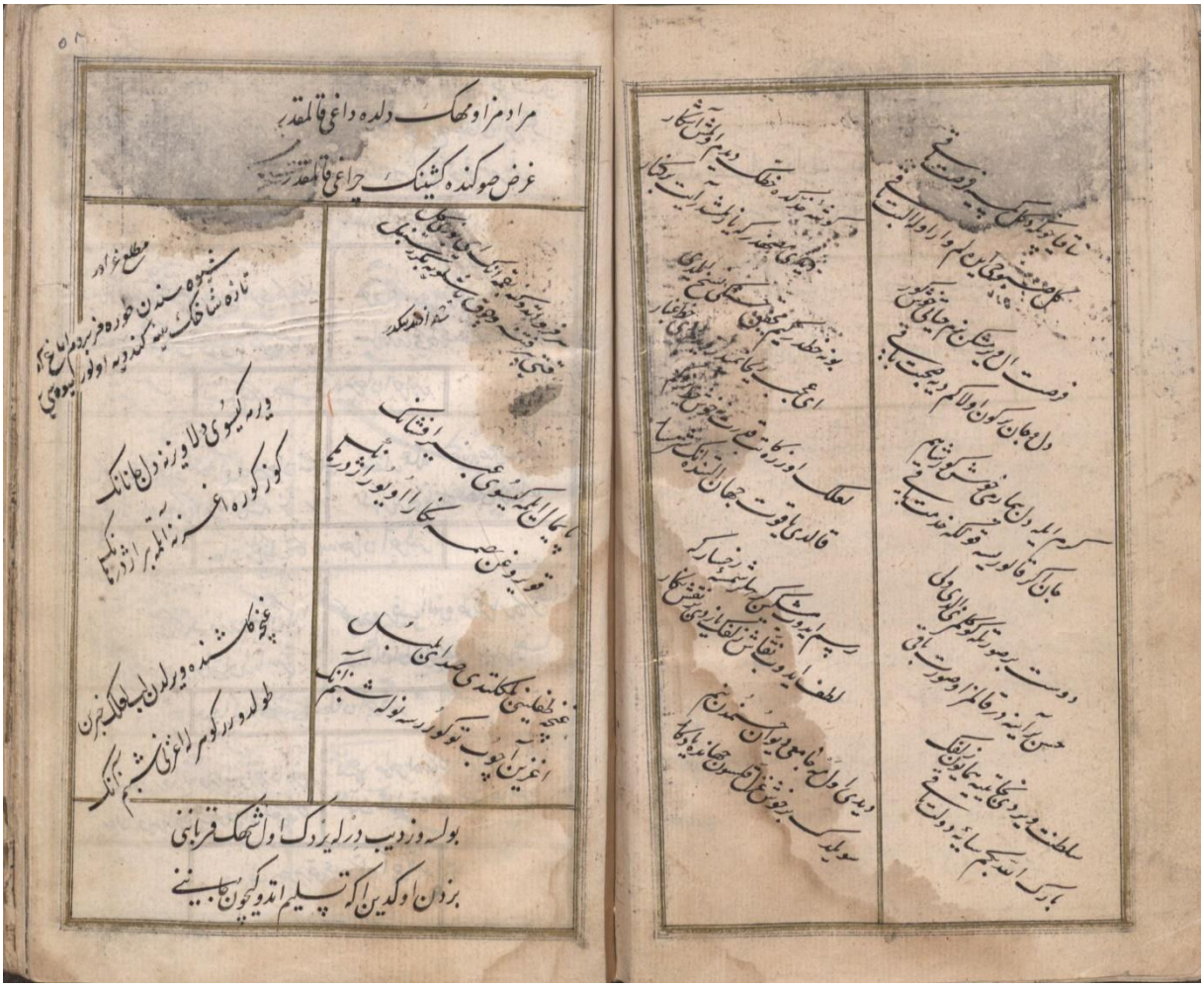




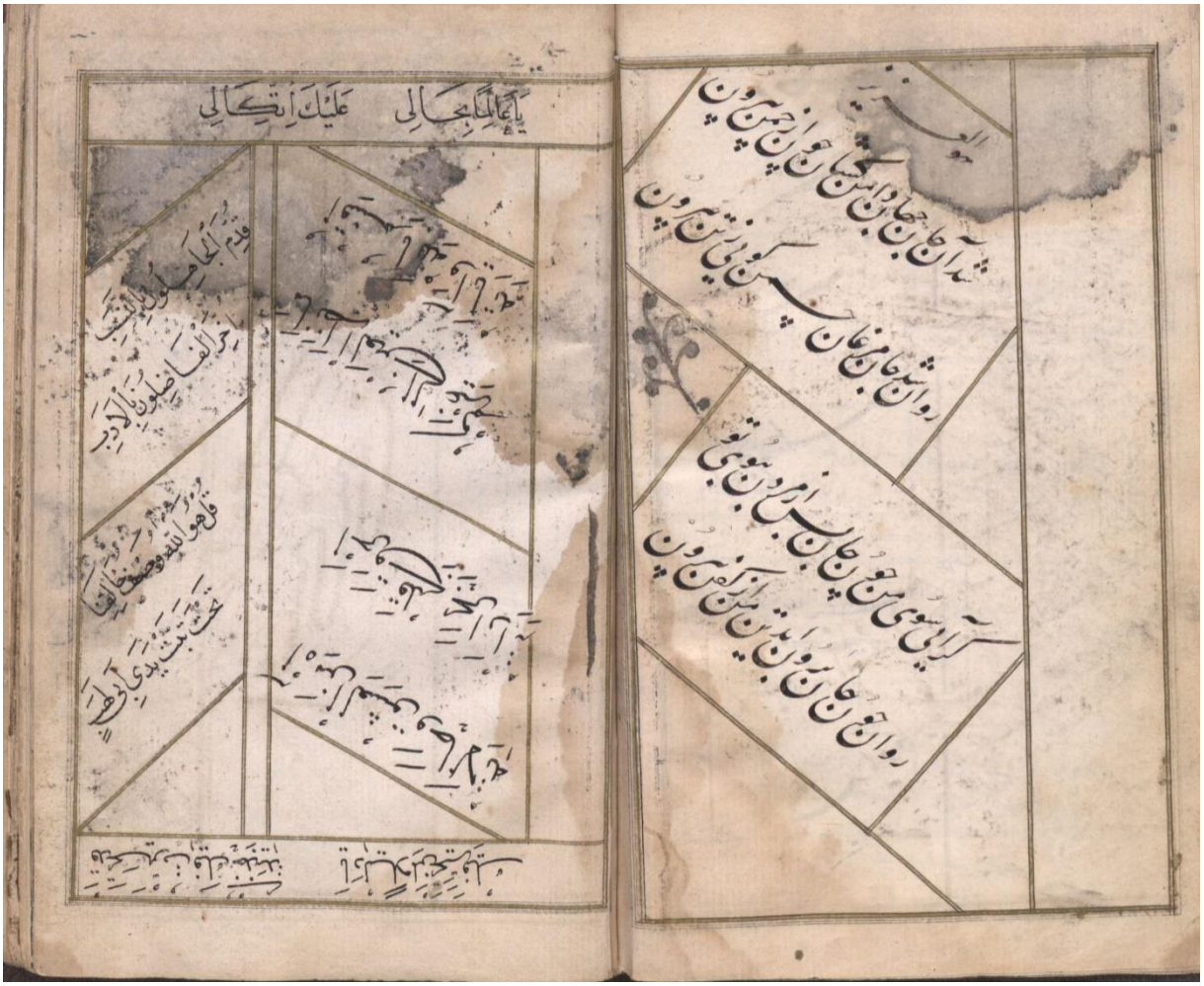






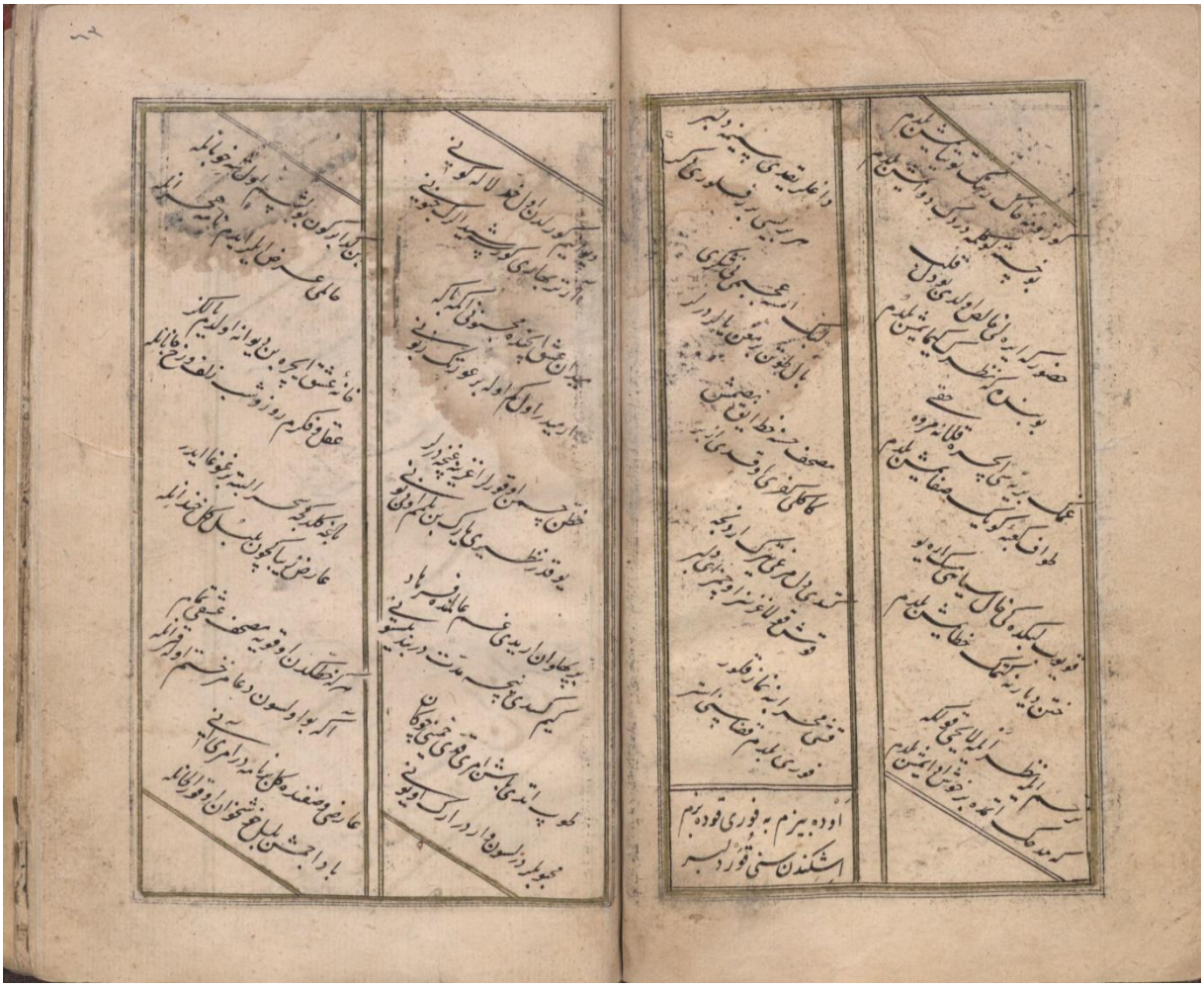






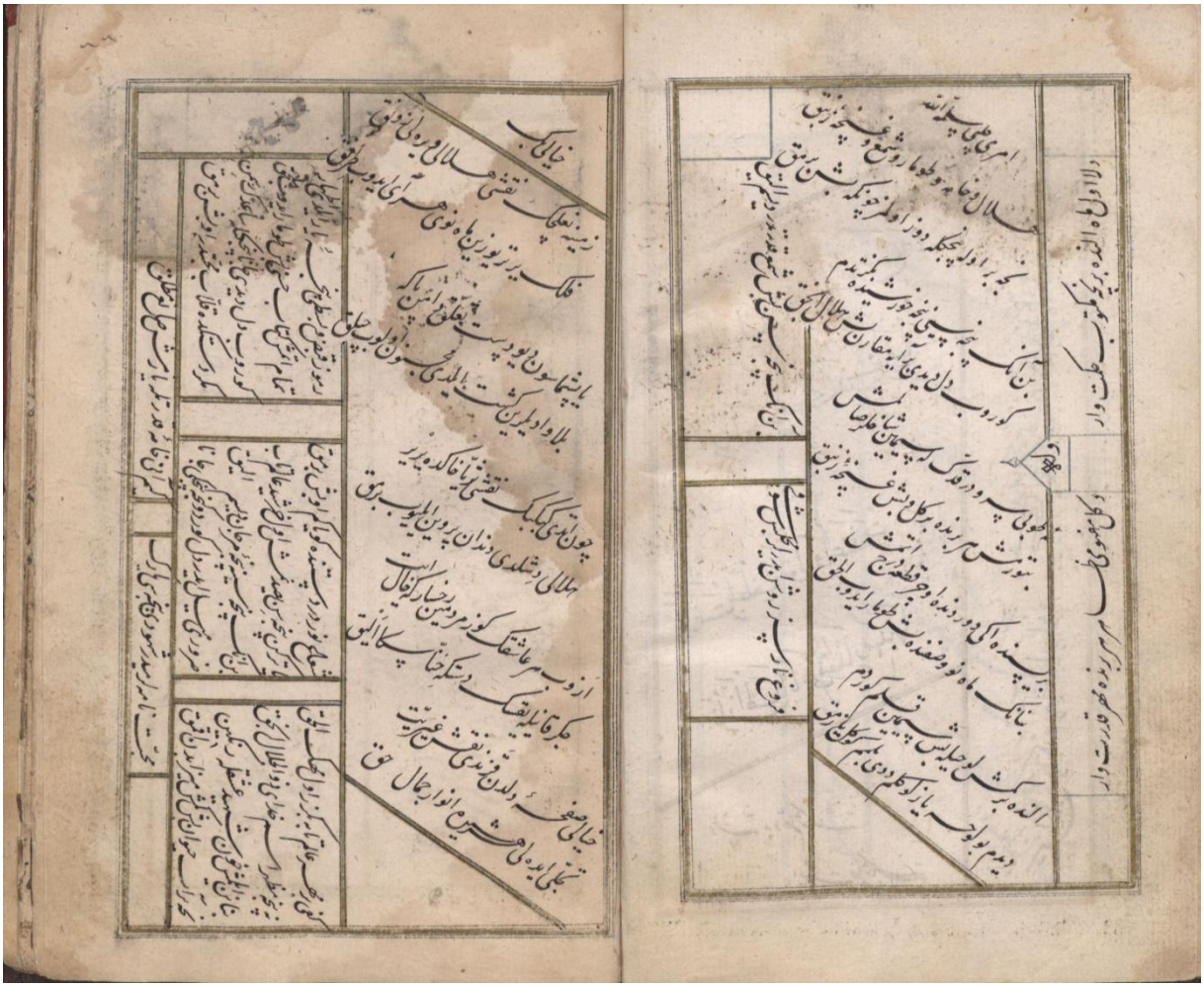


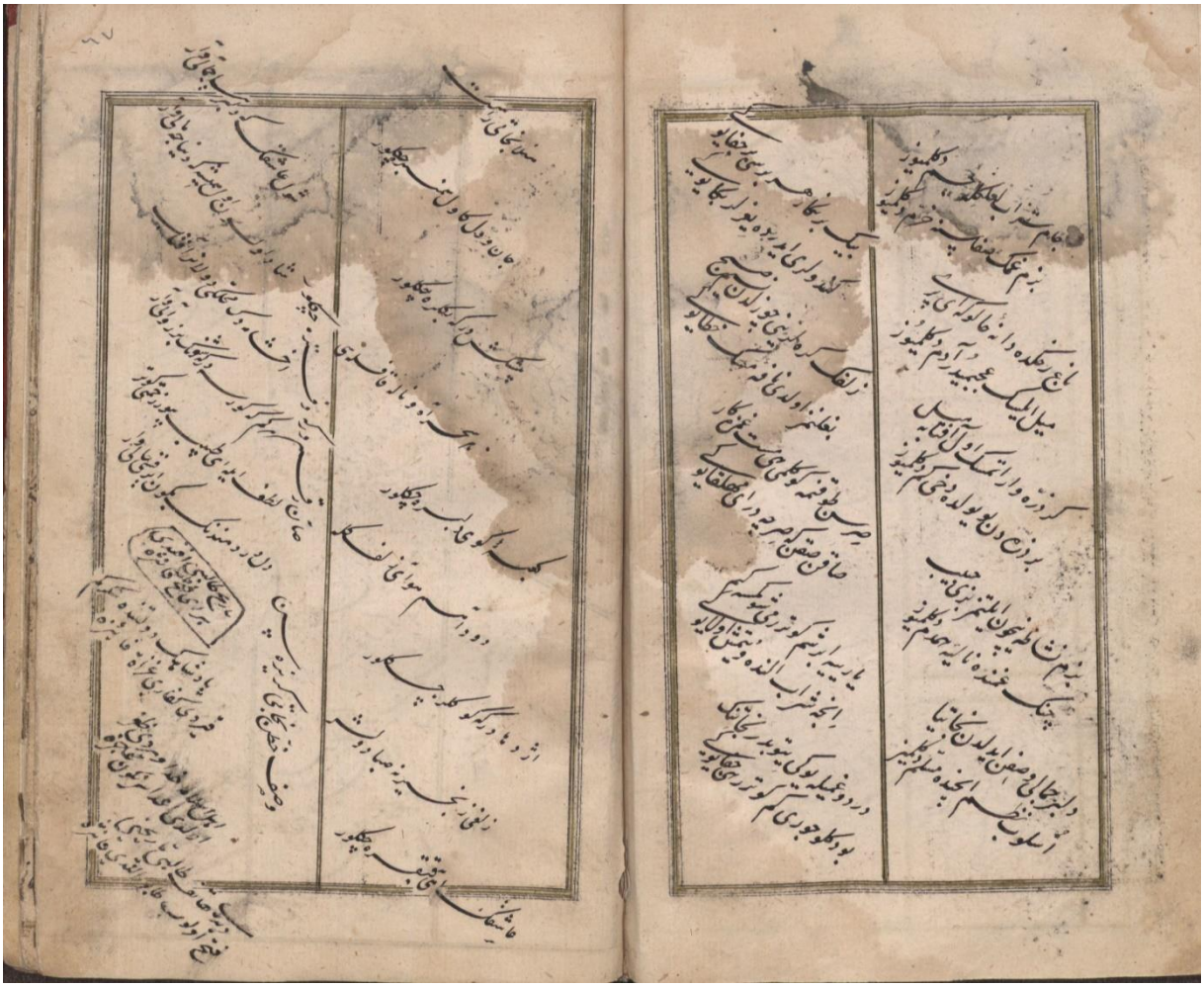




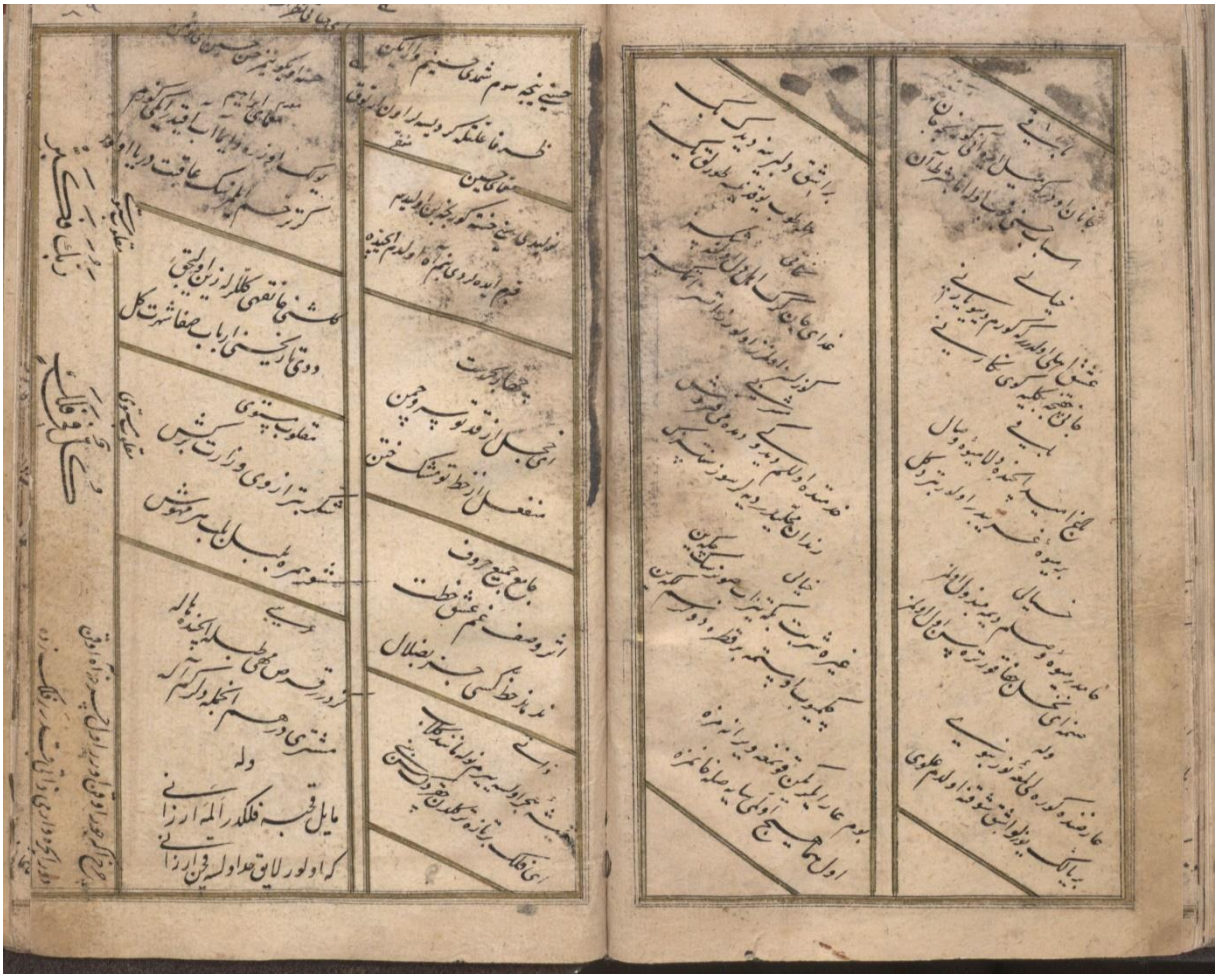


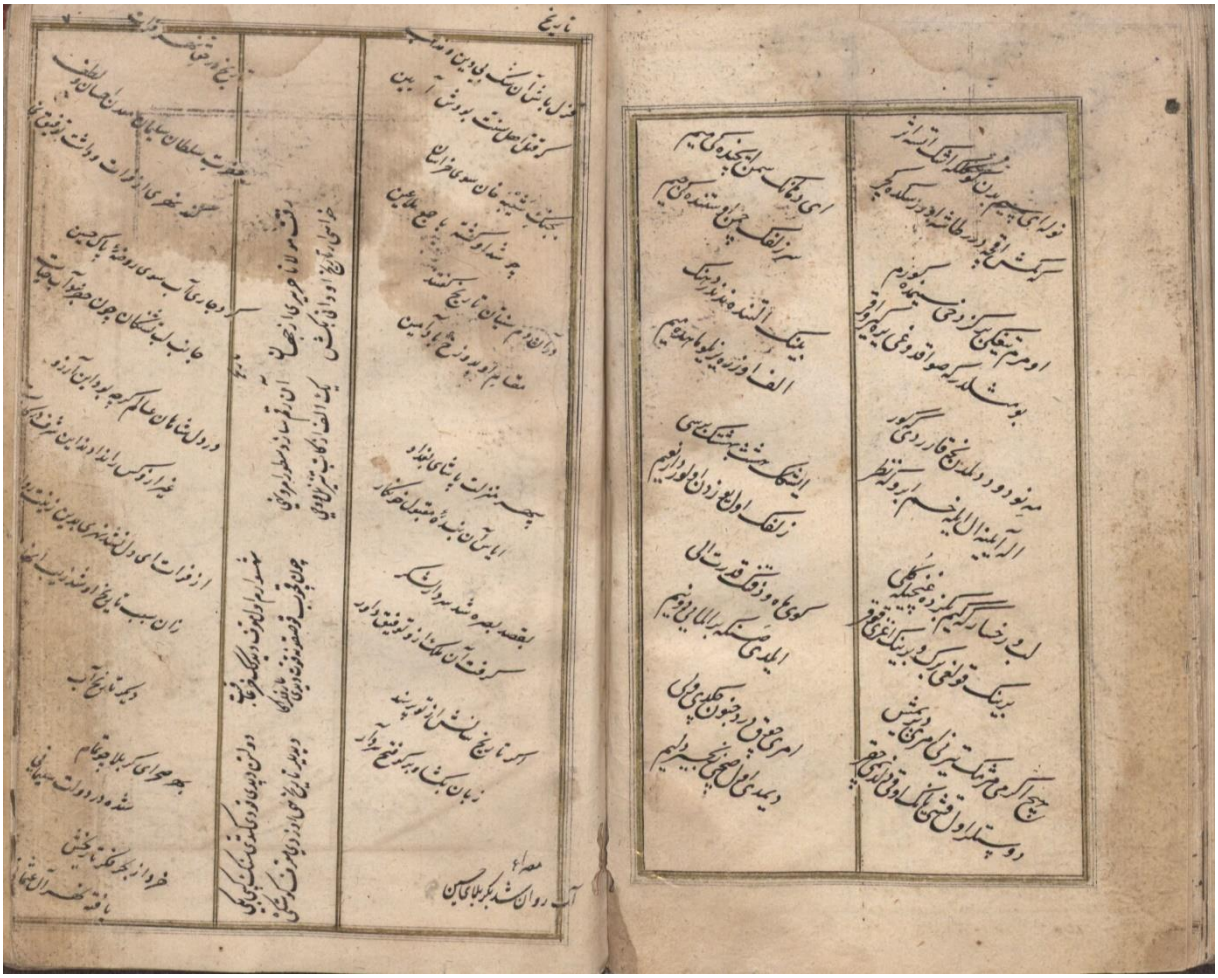


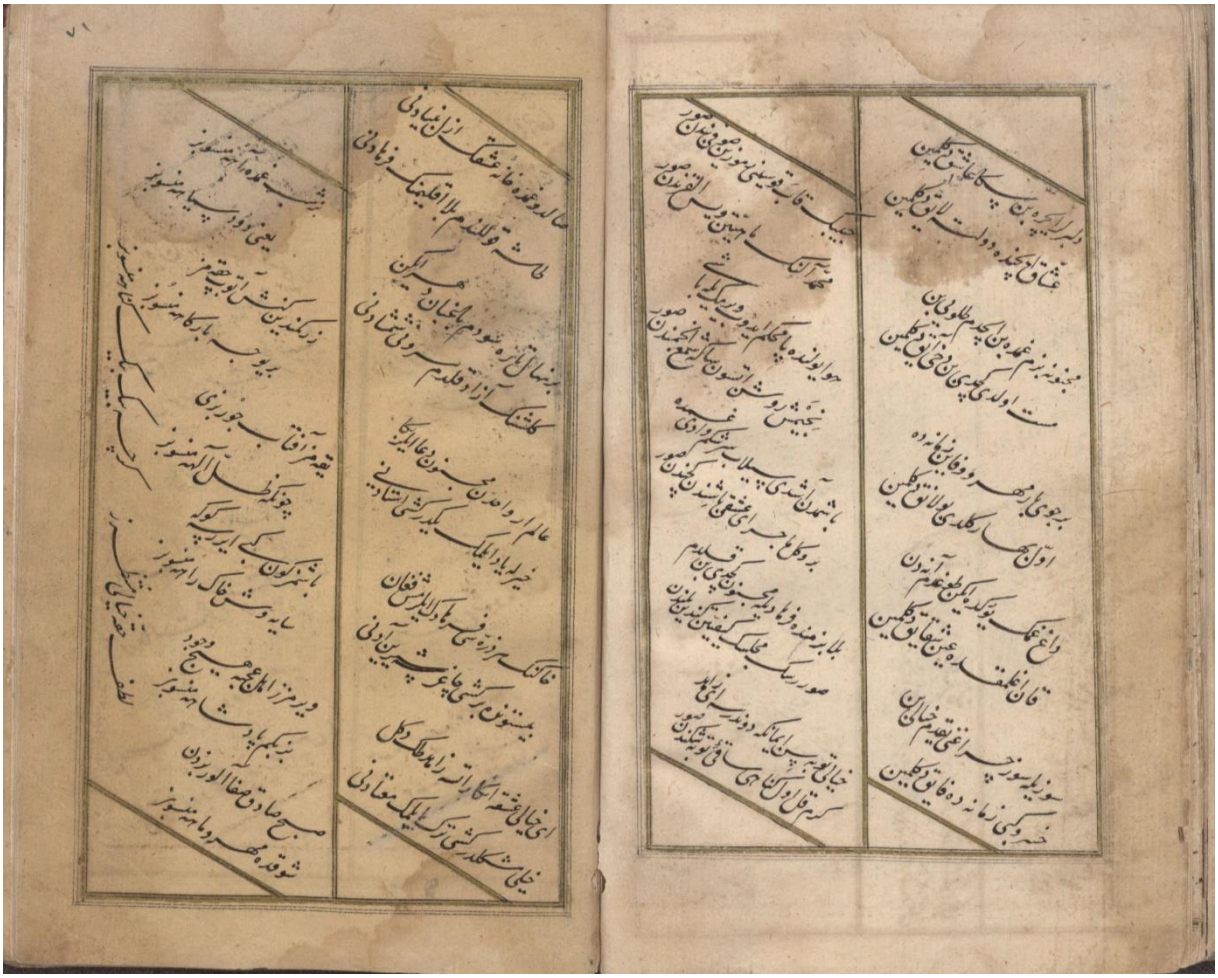




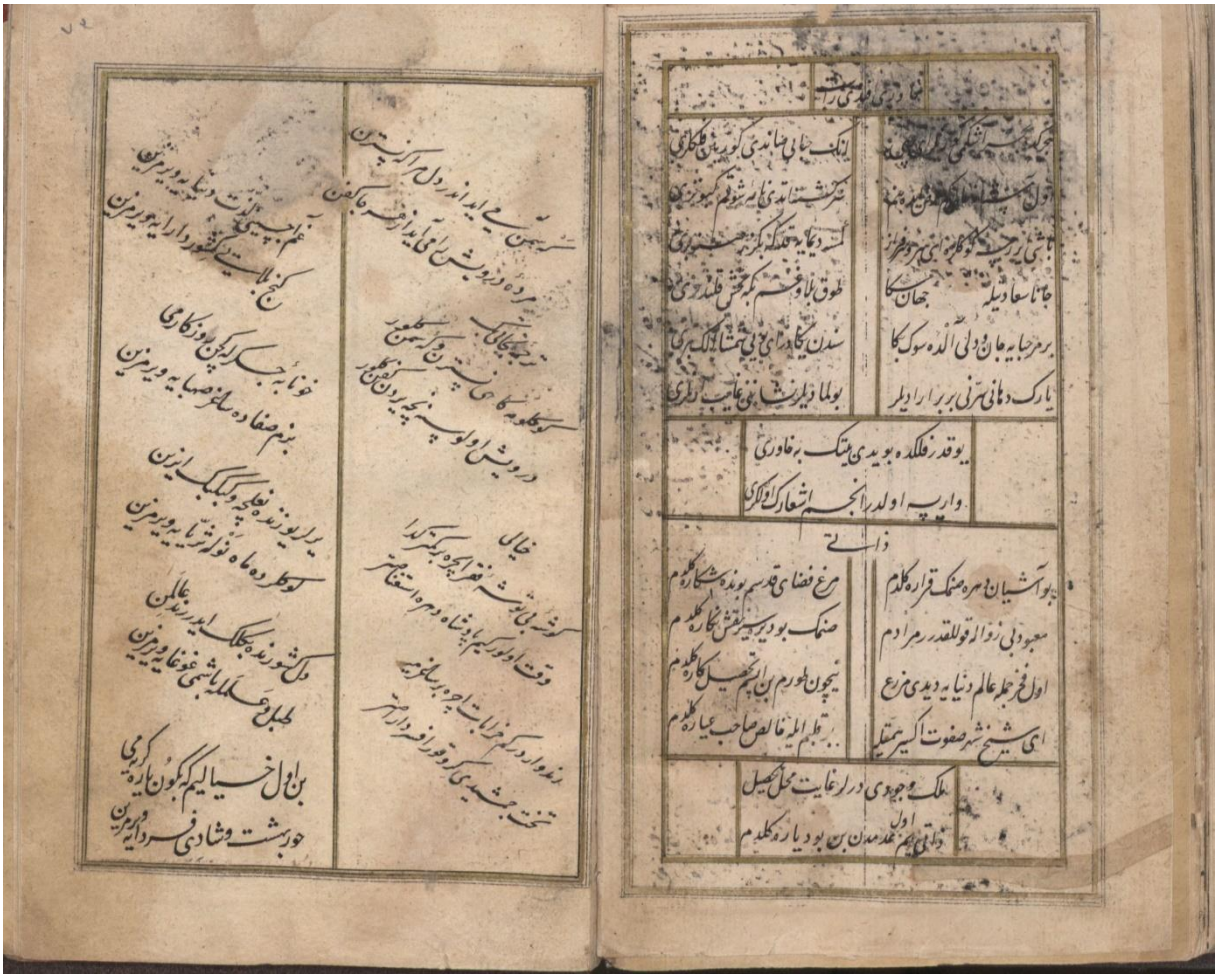
















الا ای عاشق شوریده مشرب ... سر شی عشق و سودا دن مرکب
غم جانا نله ابدال و لمش ... نم کبی پریشان حال و لمش
او زندن بخبر عقلی پریشان ... شراب عشقله سرمست و حیران
او تمش کند و زینی وجهانده ... نه او ده کو کلی کیمسه نه بیلمز
خرابا تیلرک رسوای عالمسه ... محبت اهلنک کمتر غلامی
او ملموسی اولان هر نوجوانک ... یوزینه بقمین زلف مانک
قولاغنه قویمین طعن عوامسه ... الندن قومین لحظه جامی
کل امدی پندمی جانیله کوشش ایت ... دم کسنه بهارا یرشدی خوش وقت
بهارک نوله کچدی یه زمانی ... کچورمه باری کل دور خزانی
خصوصا شهر سیروزاوله مشهور ... کلشن یوز لولریله اوله پرشور
نیچون وصف اتمیاسن ای عاشق ... اولیسه مدحه هر وجهیله لایق
ولیکن مختصر ایله کلامک ... انکله معتبر ایله کلامک

کوز للر وصفنی بقریره بشله
ملکلر آدنی تحریره بشله

خلیل آدی پیرامد بر قمروش ... رخ رنکینی اوردی جانه آتش
دل ویرانمی ایلر پر آباد ... امید کعبه بنیاد اولیدی زاد
اولور دم جانله قربانی انک ... اولیدم بر کجه مهمانی انک

بریسی پستمک اهلی اولی آفت ... دل و جان کشوریندی غارت
کوزی صاحب قران مانند حمزه ... یه سام و قهرمان رصان و غمزه
اشیکی وار کن اول نوجوانک ... یوزینه باقمی زان جهانک

پیچا دم بری بر یار جاندر ... دمم آدین انک یعنی فلاندر
بهلا کیدر او دلدارک دل و جان ... کبی ان پسته نک در دینه درمان
او غنچه جامه پیرنله کویا ... کلوپدر بر بریره خضر و پیچا

محمد شاهد سلطان خوبان ... انک حکمنده در خوبان دوران
لقب لایق کلدر اول غنچه دهانه ... لقب کوکدن انبدر اول جوانه



سر آمد شمدی اولدر شهره ایچنده | نظیری یوقدر آنک دهرا چنده

بری رشیوه کرده آدمی یکجا | لب جان بخشی مرده ایلر آسیا
ایدر بر لحظه ده بیک درلو شیوه | صنا پسین پر در بر شیشه ژیوه
کتاب عشوه دلبرلتمش تمام اول | اولیدی ناز و شیوه یله بنام اول

بریسی داغی داود خوش الحان | آنک فرمانبر ایدر انسله جان
سلیمان دیر سم اکه پری وار | هوا داری آنک پنجه پری وار
اولور سیم نوله آنک سینه چاکی | هلال ابرو پسنک اولدم هلاکی

بری درویش نالی آفت جان | لبی اسیر ازه عشاق حیران
ازلدن عشقنک بدالیدر دل | صچمی کیمی پریشان حالیدر دل
قبول اتسه اکر بندن دخی جان | اولوردم تلیه عشقنده قربان

اشکجی زاده در بیر بسی آنک | قودقجا باشی یوسینه اول جوانک

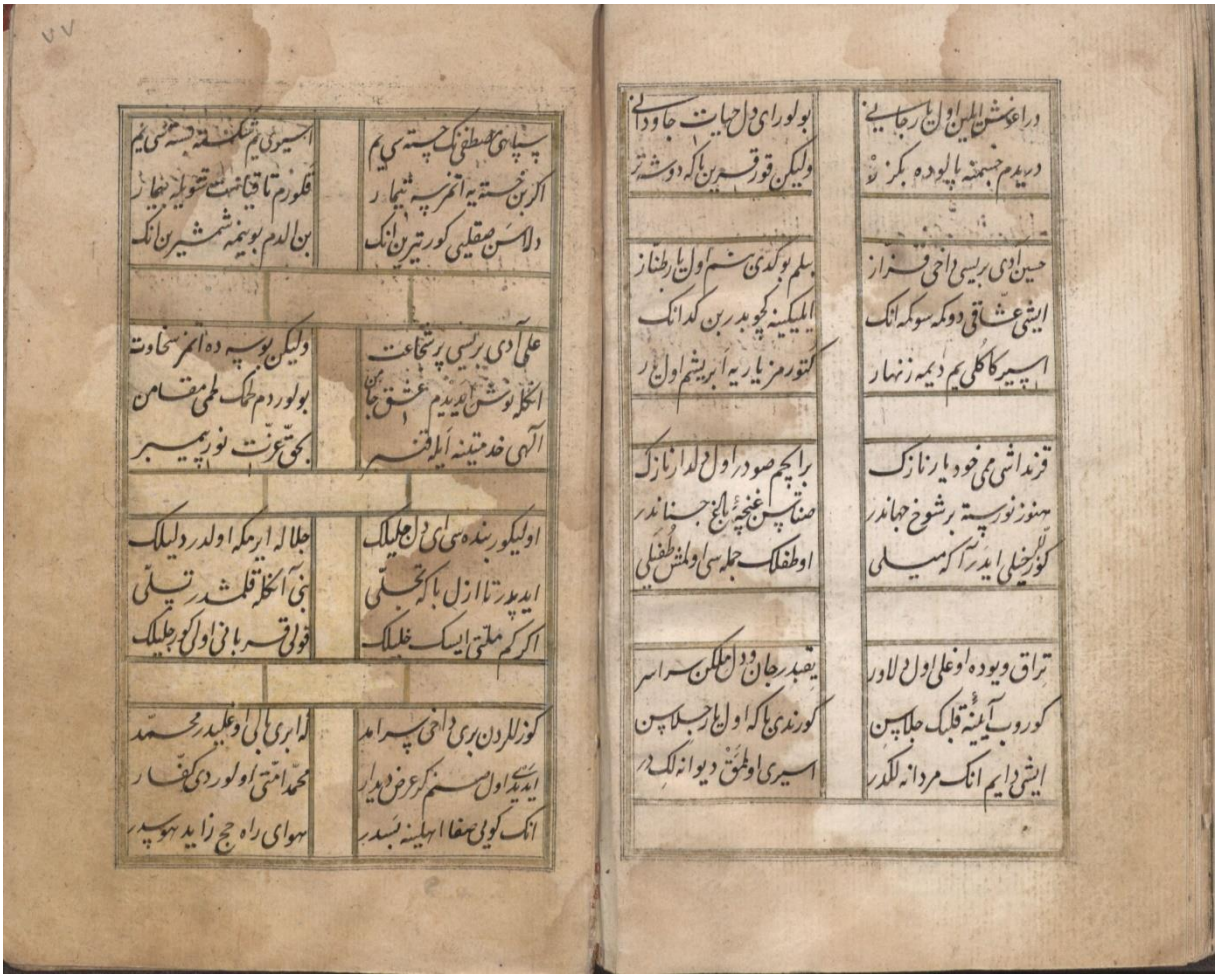
قچن کورسم رقیب ابتر لیه | صنورم آنی عیشیاد خسر لیه
اوللدن یار اغیار اول همایه | دونبدر سکسینه چقش صیایه

بری موتاف زاده بر پری رو | میانی فکری قیلدی جسمی مو
کیرسم نوله بن آواره چوللر | صچی سودا سپیله قاره چوللر
دل دیوانه اندن اوزکه بولمز | ولی هوشی تورر ایله آت طولمز

حسن عالی بریسی مرزی زاده | بنی اواره قلمشدر زیاده
اولور سینه دیو بیچاره پسینه | صقن آتمه انک پاره پاره سینه
کوروب مقراضنی دل اضطراری | اوقور لا سیف الا ذوالفقاری

پسپاهیدر بریسی بردلاور | سر بر چینه اولدر شمدی سرور
سوار اولسه قچن اول شهسوارم | کیدر الدن عنان اختیارم
دل و جانم اوشاهک بنده سیدر | قو خلق جهان افلنده سیدر

کورلدی زاده بر یسی بدندر | صنا پسین یوسف کلپیره هندر



دراغوشن ایلین اول یار جانینی
بولورای دل حیات جاودانی
دیدم جسمنه پالوده بکزه
ولیکن قورقیرین باکه دوشه تر
حسین ادی بریسی داخی قزاز
بیلم بوکدی سنم اول یار طناز
ایشی عشاقی دوکه سوکه انک
ایلیکینه کچوبدر بن کدانک
اسیر کاکلیم دیمه زنهار
کتورمز یاریه ابریشم اول یار
قزداشی می خود یار نازک
براچم صودراول دلدار نازک
هنوز نورسته برشوخ جهاندر
صناسین غنچه ایلج جنساندر
کوزلیخلی ایدر آکه میلی
اوطفلک جله سی اولمش طفیلی
تراق ویوده اوغلی اول دلادر
یقبدر جان و دل ملکن سراسر
کوروب آیینه قلبک جلاسین
کورندی باکه اول یار جلاسین
ایشی دایم انک مردانه لکدر
اسیری اولمق دیوانه لکدر

پیاده مصطفی نک چسته سی یم
اسیری یم شکسته دسته سی یم
اکر بن خسته یه اتمز سه تیمار
قلورم تا قیامت سنه یه بیمار
دلاسن صقلیی کورتیرین انک
بن الدم بو یمه شمشیرین انک
علی آدی بریسی پر شجاعت
ولیکن بو سه ده اتمز سخاوت
انکله نوشن ایدیدم عشق جانی
بولوردم خاک ملمی مقامن
آهی خدمتینه ایله قنبر
بکی تعریف نور پیمبر
اولیکور بنده سی دل ایلیک
جلاله ایرمکه اولدر دلیلک
ایدیدر تا ازل باکه تجلی
بنی آنکله قلمشدر تسلی
اکر کم ملتی ایسک خلیلک
قولی قربانی اولکور جلیلک
کوزللردن بری داخی سپرامد
له ابری بالی وغلیدر محمد
ایدیدی اول سنم کرعرض دیدار
محمد امتی اولوردی کفار
انک کویی سفا اهلینه بسدر
سوای راه حج زاید سوسیدر



انک استمعی احمد در بر سیی | بغایت چو قدر آنک مشتری سی
بزانک تیغنه مایلار رب | کلمه بقد و غمزه قایلار زهب
بکا اول غمزه لر جوغ اشلر اشلر | کلن باشینه باتمجی دیشلر

محمد شاهدر جانی جهانک | بنی ولدردی چشم ستی آنک
ویرر کرچکه بوسه دست بردست | کتورر آیغی اولسه قچن مست
تماشایت دیو باشنده یلکن | صلر عاشقلره اال هر طرفدن

بری شیرین دهن فرهاد زاده | انک مجنونی اولدم بن فتاده
وجوده کلمشدی دانی فرهاد | ایدردم بی ستون غمده فریاد
یوزی کم خسرو خاور اولیدر | جبینینه قمر چاکر اولیدر

عجم زاده بری بر یار مهوش | دل جان کشوری نه اوردی آتش
انک همدملری اولدن اولباش | چقبدر قاره بغرمده قزل آلش
دلرسک آشنا اولمق کایسن | یوری وار کل عسر مین یا محمد

یکیچری زاده محمد کاتب

بری یکیچری اوغلی محمد | اولیدر طالب خط اول سیم خد
مژم خامه اکا قائم مرکب | یازر می قانی اندن اول شراب
بلور سک سن دخی ای دل کتابت | انک وصفنی یازوب برکتاب ات

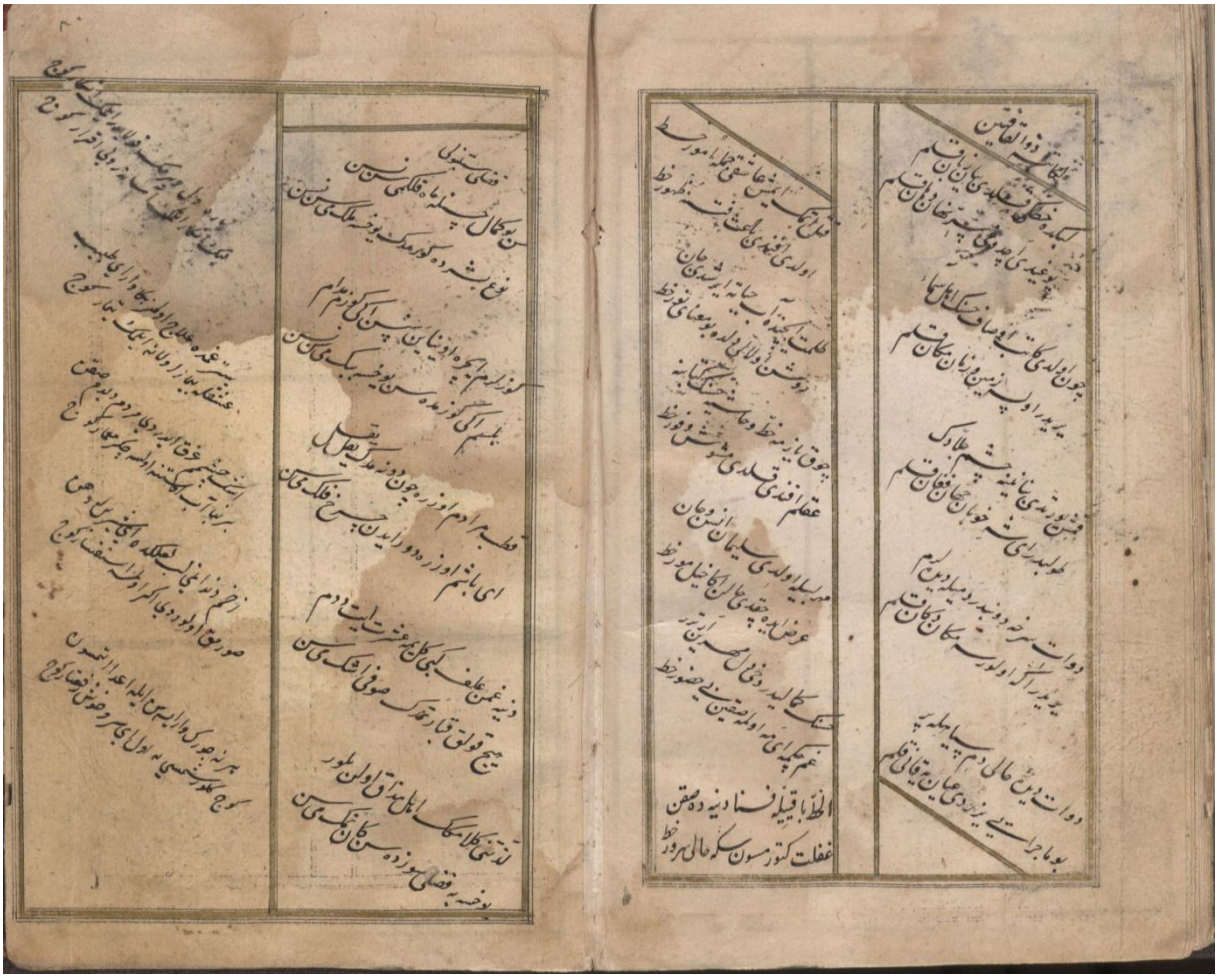
ایچه لو مصطفی چلبی

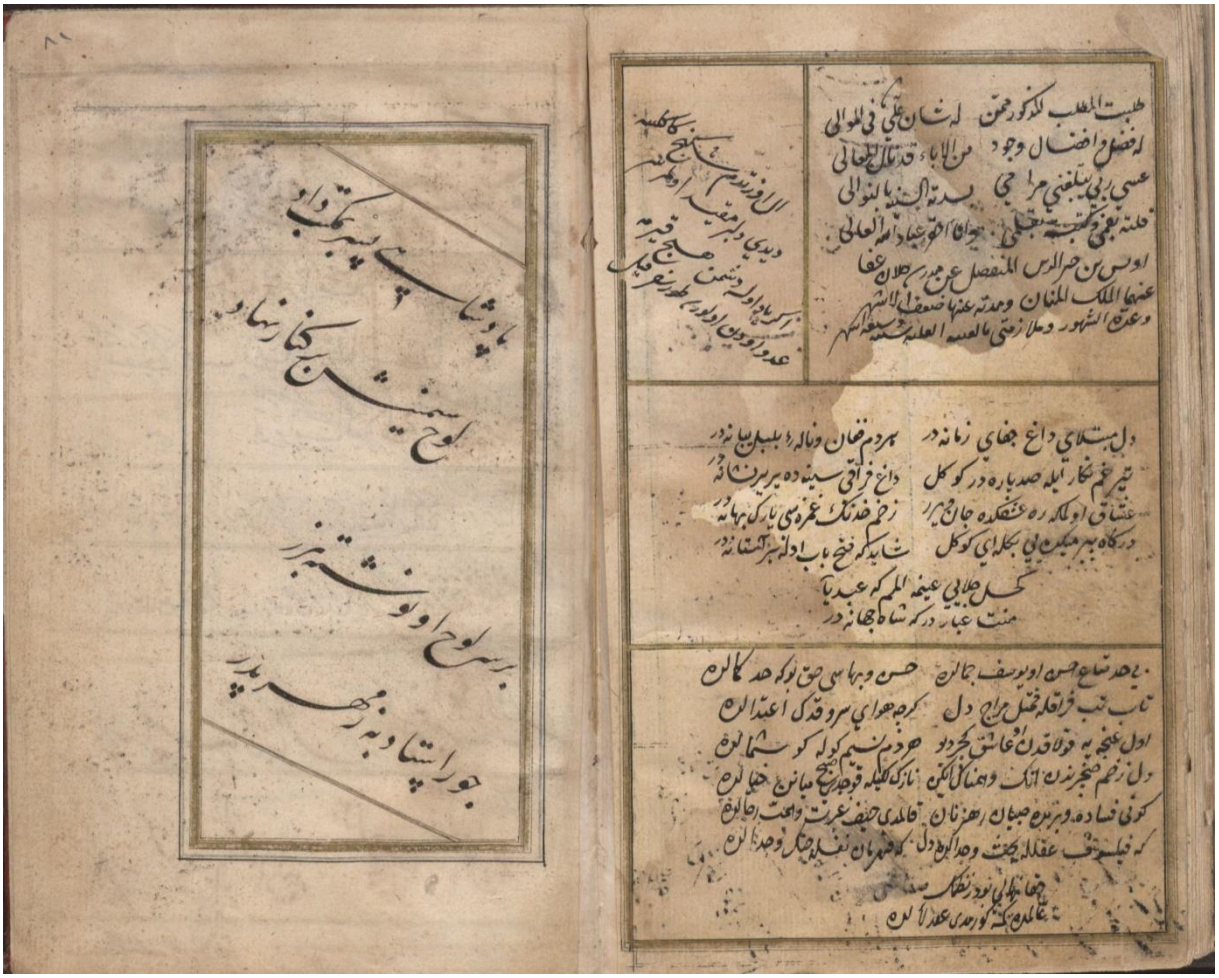
برسیی ایچه لو زاده اود لبر | همان برسپروپیم اندانه بکزر
ایتدم بن فقیره ایله احسان | دیدیکم ایچه در در دوکه درمان
اولیدی بنده کر درهم یه دینار | اولوردم وصلنه انک خریدار

بر براحمد

برسیی بر براحمد پر لطافت | آچدیر چینی دکان ملاحت
اکا کر بکلرم چون شانه لر در | اکی چشم دخی آیینه لر در
کسر سه تیغله باشک اوسرور | یوزک دوندرمه اندن جان مرور



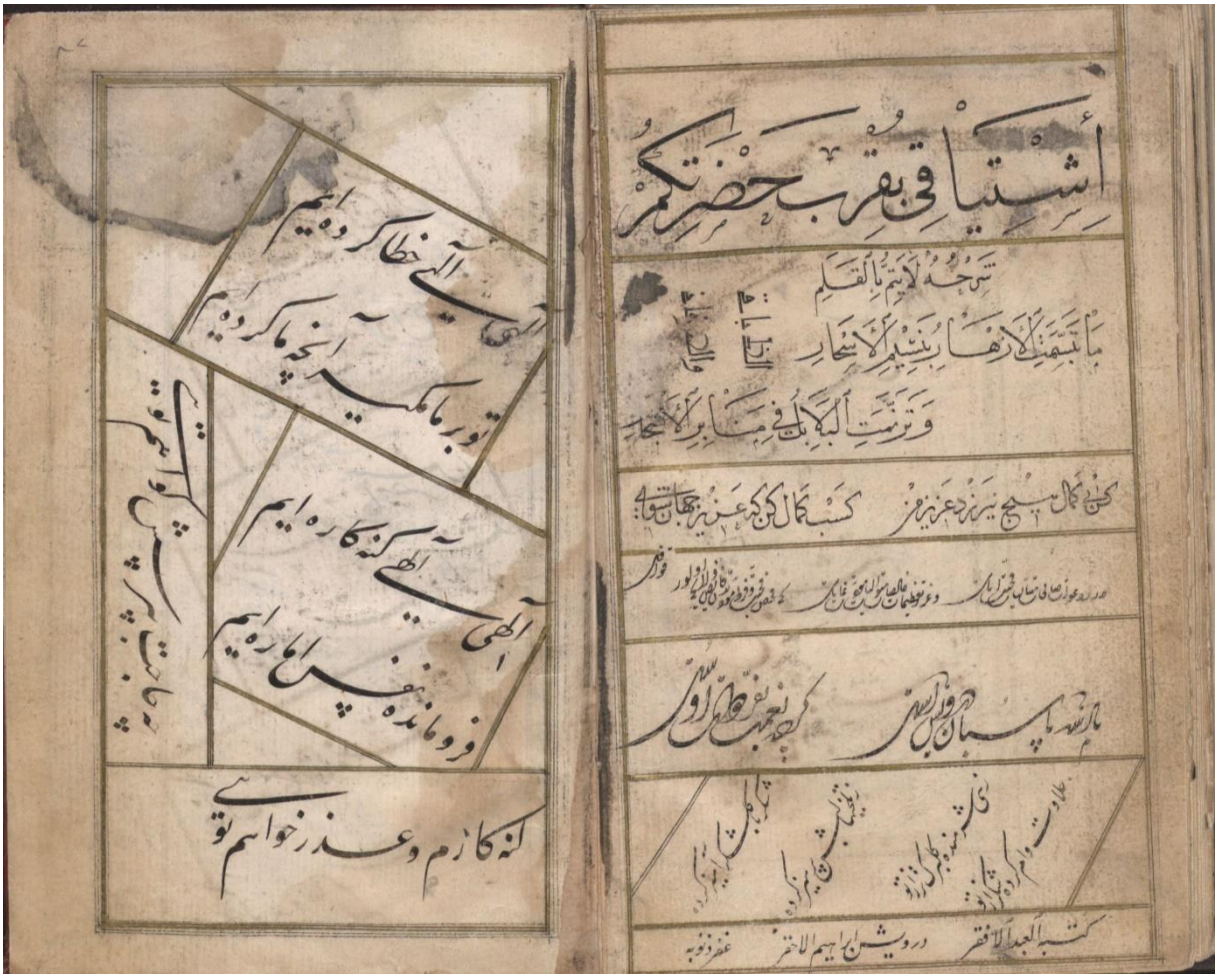


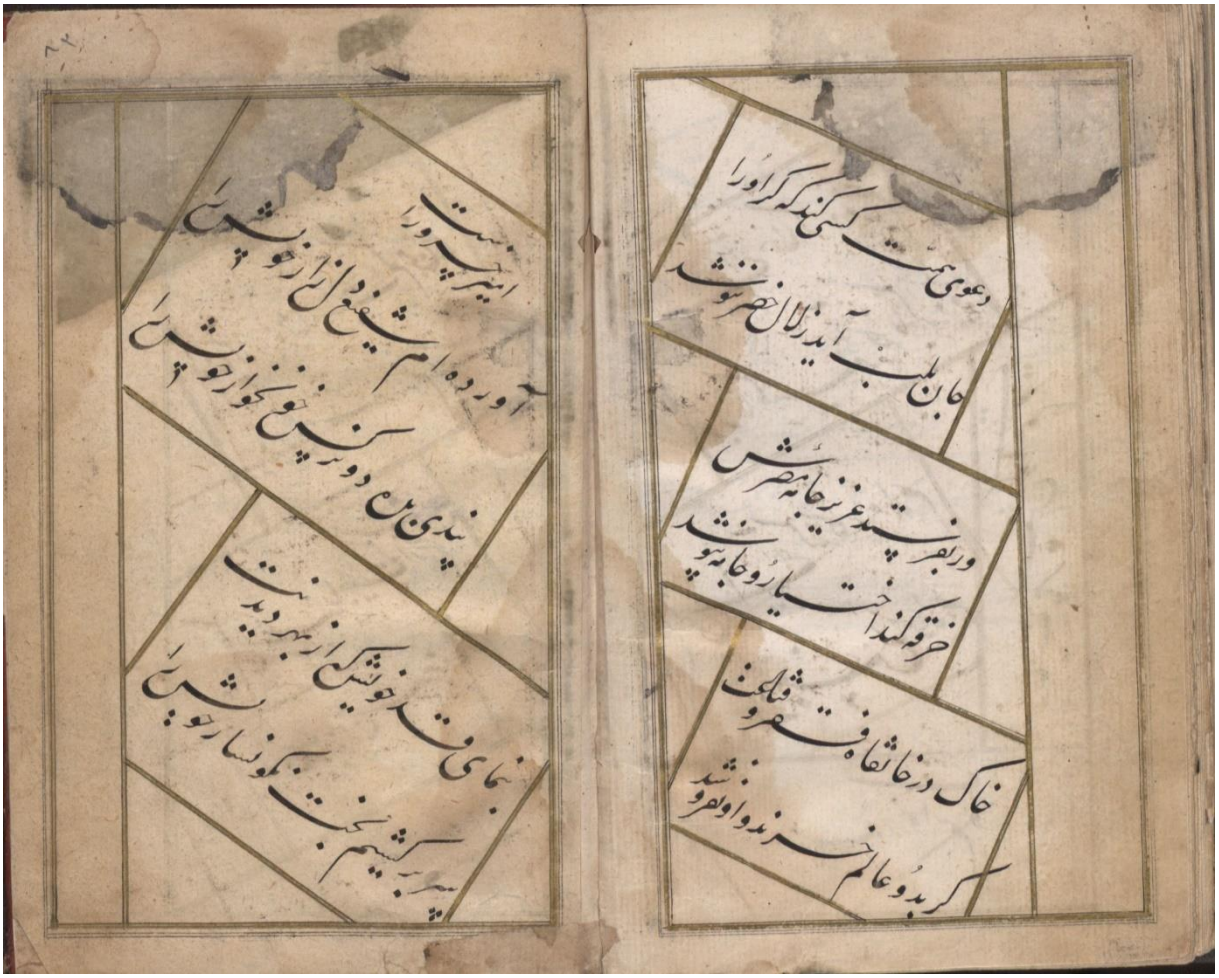


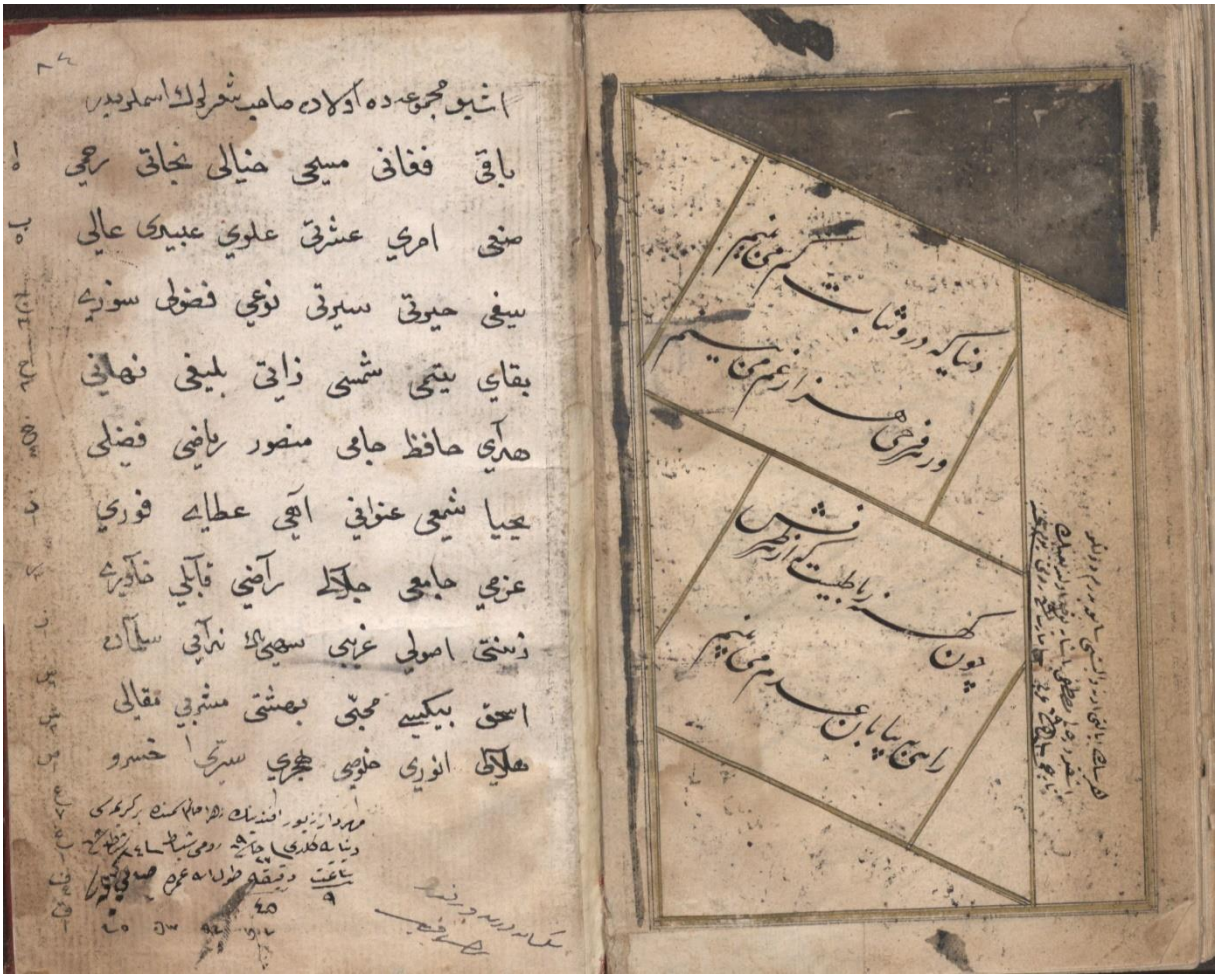
طلبت المطلب المذكور ممن ... لهم شان علي في الموالي
له فضل و افضال وجود ... من الاباء قد نالوا المعالي
عسى ربي يبلغني مراجي ... بسدة البيت بالنوالي
فلله بغيتي و له سعيي ... و ان اهو عباده العالي
اونس بن حمزة المنفصل عن ميرزا جلال عفا
عنهما الملك المنان و مدته عنها ضعف الاشهر
و عدة الشهور و ملازمتي بالعتبة العلية خمسة اشهر

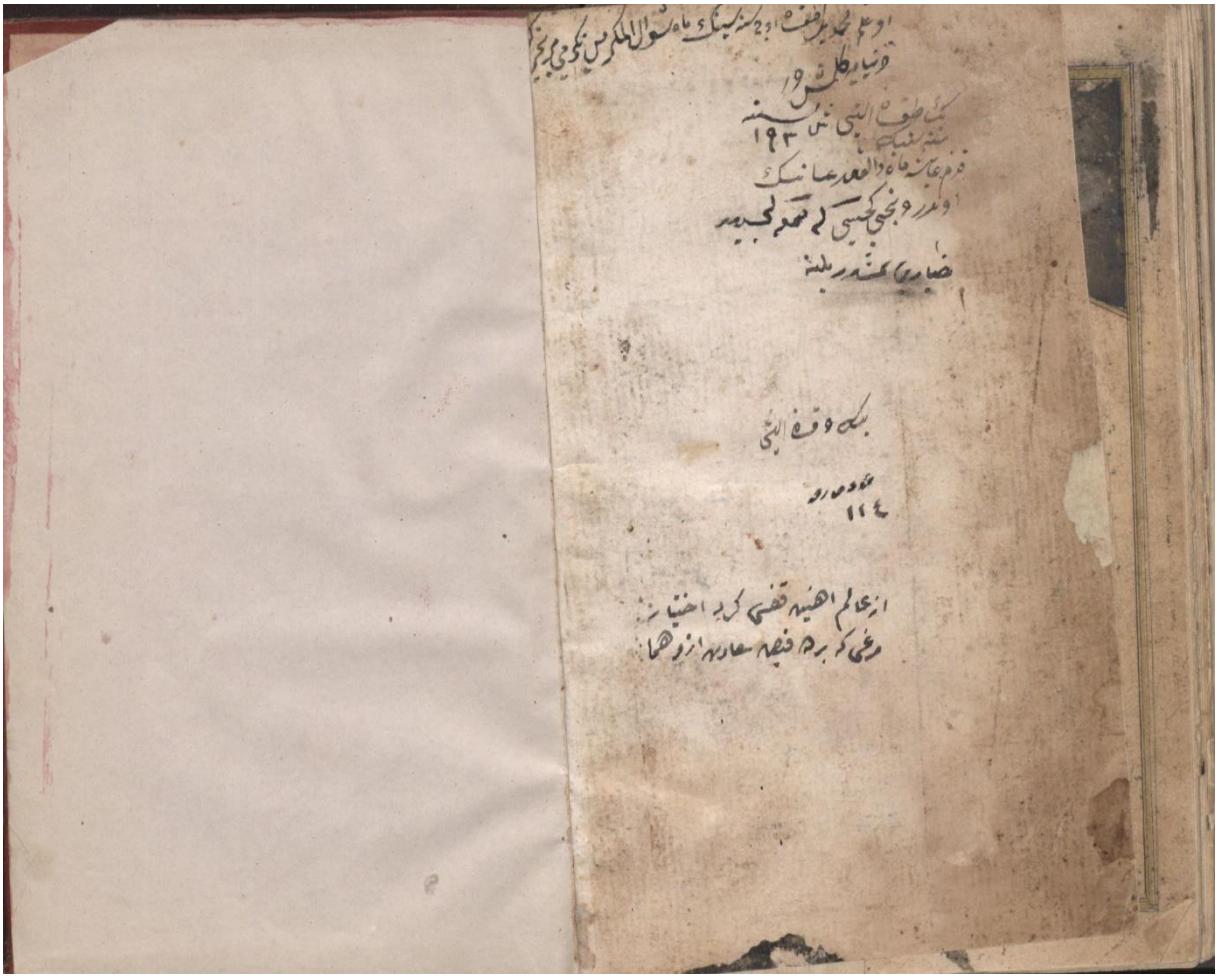
دل مبتلاي داغ جفاي زمانه در ... هر دم فغان و ناله ز بلبل بيانه در
تير غم نگار ايله صد پاره در كل ... داغ فراقي سينه ده پر پرانه در
عشاق اولكاره عنقده جان ويرر ... زخم خدنگ غمزه مي يار كي بهانه در
درگاه پير مغان يي بكله اي كوكل ... شايد كه فتح باب اولنور آستانه در
كحل جلايي عينه المكم كه عبد يا
منت غبار در كه شاه جهانه در

يه حد متاع حسن اولور يوسف جمالن ... حسن و بهاسي حق نوكه حد كمالن
تاب تب فراقله تحمل مزاج دل ... كرچه هواي سرو قدك اعتدالن
اول غنچه يه قولاقدن اغاتي كچردلو ... هر دم نسيم كوله كوسترمالن
دل زخم خنجر ندن اتك وهنا كل اكمن ... نازك كليه فوجدر ايچ جانن خيالن
كوني فساده ويرمه صبيان رهزنان ... قالمدي حنيف غيرت و بخت رجالن
كه فيلسوف عقلله يخت وحدا كوه دل ... كه ضعفمان نفله چنك وحدا لن
جفاي يار نوذر نظامك صد
تحملدن كه كوزدي عقد آلن










T
818